

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B.
Tutkimusraportteja ja selvityksiä 62

Marika Kunnari ja Asko Suikkanen

Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa

Lapin yliopisto
Rovaniemi 2013

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

© Tekijät

Taitto: Ritva Lahtinen
Kansien toteutus: Irma Varrio

Painopaikka: Erweko Oy, Oulu

ISSN 0788-768X
ISBN 978-952-484-701-8
Pdf: ISBN 978-952-484-702-5

TIIVISTELMÄ

Kunnari, Marika ja Suikkanen, Asko (2014): Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 62. ISBN (nid.) 978-952-484-701-8
ISBN (pdf) 978-952-484-702-5

Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa -tutkimus on yksi Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka-hankkeen kolmesta toimintakokonaisuudesta. Sen tutkimuskohteena on subjektiivinen tieto. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa eri toimijoille hyvinvointitietoa koskien kuntalaisten omia kokemuksia heidän hyvinvointinsa tilasta ja siihen liittyvistä uhkakuvista. Tavoitteena on lisäksi tuoda päätöksenteon tueksi tietoa seutukunnittain niistä ihmisryhmistä ja kunnista, joissa hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset ovat erityisen yleisiä. Tutkimuksen tavoitteena on edelleen syventää subjektiivisen hyvinvoinnin käsitteellistämistä ja ymmärtämistä kohti ihmisten itsensä kokemaa hyvinvointia. Tarkastelun keskiössä ovat hyvinvoinnin heikkenemis- sekä tyytymättömyyskokemukset liittyen taloudelliseen toimeentuloon, palkkatyöhön, opiskeluun, asuinkunnan palvelujen saatavuuteen, asuinkunnan ominaisuuksiin, yhteiskuntaan, omiin elintapoihin, omiin ominaisuuksiin, asuntoon, vapaa-aikaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Tutkimus on jatkoa vasta 2000-luvulla alkaneelle keskustelulle kokemuksellisesta hyvinvoinnista. Haluamme ottaa tällä tutkimuksella erityisesti osaa keskusteluun kokemuksellisen hyvinvoinnin mittaamisesta kyselyiden avulla avulla pohtimalla oman kyselymme merkitystä kyseisen hyvinvoinnin mittaamiselle. Olemme kehittäneet uudenlaista kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimuslomaketta hyödyntämällä aikaisemmin käytettyjä hyvinvointikyselyjä ja suhteuttamalla ne kokemuksellisesta hyvinvoinnista käytyihin sisältökeskusteluihin ja niiden tulkitointiin.

Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa -tutkimuksen informantteina ovat neljän seutukunnan; Itä-Lapin, Pohjois-Lapin, Rovaniemen ja Tunturi-Lapin seutukunnan sekä niiden 14 kunnan; Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Kemijärven, Muonion, Pelkosenniemen, Posion, Ranuan, Rovaniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän ja Utsjoen satunnaisotoksella valikoidut täysi-ikäiset asukkaat. Tutkimukseen liittyvä kysely toteutettiin Rovaniemen kaupungissa järjestämällä keskusta-alueelle 16 vastauspistettä ajalla 8.–12.10.2012. Jaossa oli näin 2974 kyselyä. Muihin tutkimuksessa mukana oleviin Lapin 13 kuntaan lähti samaan aikaan postitse yhteensä 1399 kyselyä.

Tutkimuksesta käy ilmi, että kyseisiä seutukuntia karkeasti tarkastellen hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten osalta heikoin tilanne on Itä-Lapin seutukunnassa, jossa palkkatyö, asuinkunnan palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Seuraavaksi heikoin tilanne on Rovaniemen seutukunnassa, jossa taloudellinen tilanne ja vapaa-aika koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjinä. Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin seutukuntien tilanne on paremmuudessaan keskenään samansuuntainen. Tunturi-Lapin seutukuntalaiset kokevat muiden seutukuntien asukkaita yleisemmin suomalaisen yhteiskunnan heikentävän heidän hyvinvointiaan.

Kunnittain tarkastellen voidaan todeta, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy yleisimmin Savukoskella. Siellä hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään muita kuntia yleisemmin palkkatyöhön, omiin elintapoihin, omiin ominaisuuksiin, vapaa-aikaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi heikoin tilanne on Pelkosenniellä. Siellä hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään erityisesti taloudelliseen tilanteeseen, palvelujen saatavuuteen, yhteiskuntaan ja asuinkunnan ominaisuuksiin. Seuraavaksi heikoimman tilan jakavat Rovaniemi ja Kolari. Näiden jälkeen kuntien järjestys on heikoimmasta alkaen Posio, Salla, Kittilä, Utsjoki, Sodankylä, Inari, Enontekiö ja Ranua. Paras hyvinvointikokemuksiin liittyvä kokonaistilanne on Muoniossa ja toiseksi paras Kemijärvellä.

Asiasanat: kokemuksellinen hyvinvointi, tyytyväisyys, kuntalaiset, seutukunnat, Lappi

Sisälllys

I	TUTKIMUKSEN KONTEKSTI	9
1	Johdanto.	10
1.1	Tutkimus osana Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hanketta ...	10
1.2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	11
1.3	Kokemuksellisen hyvinvoinnin idea	12
1.4	Tutkimuksen rakenne	18
2	Tutkimuksen toteutus	20
2.1	Aineisto	20
2.1.1	Sisältö	20
2.1.2	Keruutapa	24
2.2	Tutkimusmenetelmä	27
II	KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTI SEUTUKUNNITTAIN JA KUNNITTAIN	31
3	Rovaniemen seutukunta	32
3.1	Seutukuntakokonaisuus	32
3.1.1	Taloudellinen tilanne	35
3.1.2	Palkkatyö	39
3.1.3	Elintavat	42
3.1.4	Yhteiskunta	45
3.1.5	Omat ominaisuudet	49
3.1.6	Asuinkunnan palvelujen saatavuus	53
3.1.7	Opiskelu	59
3.1.8	Asuinkunnan ominaisuudet	61
3.1.9	Vapaa-aika	66
3.1.10	Asunto	69
3.1.11	Sosiaaliset suhteet	72
3.1.12	Hyvinvointikokonaisuus Rovaniemen seutukunnassa	76
3.1.13	Hyvinvoinnin tulevaisuus	83
3.2	Rovaniemi	87
3.3	Ranua	100
3.4	Rovaniemen seutukunnan hyvinvointikokemukset	111
4	Itä-Lapin seutukunta	116
4.1	Seutukuntakokonaisuus	116
4.1.1	Taloudellinen tilanne	119
4.1.2	Palkkatyö	122
4.1.3	Asuinkunnan palvelujen saatavuus	125

4.1.4	Asuinkunnan ominaisuudet	129
4.1.5	Yhteiskunta	132
4.1.6	Omat ominaisuudet	134
4.1.7	Elintavat	138
4.1.8	Asunto	141
4.1.9	Sosiaaliset suhteet	143
4.1.10	Vapaa-aika.	147
4.1.11	Hyvinvointikokonaisuus Itä-Lapin seutukunnassa	149
4.1.12	Hyvinvoinnin tulevaisuus	155
4.2	Kemijärvi	158
4.3	Pelkosenniemi.	169
4.4	Posio	180
4.5	Salla	190
4.6	Savukoski	201
4.7	Itä-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset	212
5	Pohjois-Lapin seutukunta	221
5.1	Seutukuntakokonaisuus	221
5.1.1	Taloudellinen tilanne.	224
5.1.2	Palkkatyö.	227
5.1.3	Elintavat	230
5.1.4	Asuinkunnan ominaisuudet.	232
5.1.5	Omat ominaisuudet	236
5.1.6	Asuinkunnan palvelujen saatavuus.	239
5.1.7	Yhteiskunta	243
5.1.8	Asunto	246
5.1.9	Vapaa-aika.	249
5.1.10	Sosiaaliset suhteet	252
5.1.11	Hyvinvointikokonaisuus Pohjois-Lapin seutukunnassa	256
5.1.12	Hyvinvoinnin tulevaisuus	261
5.2	Inari	264
5.3	Sodankylä	275
5.4	Utsjoki	286
5.5	Pohjois-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset	297
6	Tunturi-Lapin seutukunta	305
6.1	Seutukuntakokonaisuus	305
6.1.1	Taloudellinen tilanne.	308
6.1.2	Asuinkunnan palvelujen saatavuus.	311
6.1.3	Yhteiskunta	315
6.1.4	Palkkatyö.	317

6.1.5	Omat ominaisuudet	320
6.1.6	Elintavat	323
6.1.7	Asuinkunnan ominaisuudet.	326
6.1.8	Asunto	329
6.1.9	Vapaa-aika.	332
6.1.10	Sosiaaliset suhteet	334
6.1.11	Hyvinvointikokonaisuus Tunturi-Lapin seutukunnassa . . .	338
6.1.12	Hyvinvoinnin tulevaisuus	343
6.2	Enontekiö.	347
6.3	Kittilä.	358
6.4	Kolari	369
6.5	Muonio	380
6.6	Tunturi-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset	391
III YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET		399
7	Kokemuksellinen hyvinvointi Lapissa	400
Kirjallisuus		421

I TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

1 Johdanto

1.1 Tutkimus osana Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hanketta

Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hanke kuuluu Lapin korkeakoulujen vuosien 2009–2012 innovaatio-ohjelmassa *Hyvinvoinnin Lappi* -hankekokonaisuuteen ja se on yksi kyseisen hankekokonaisuuden kuudesta kärkihankkeesta. Hankkeen taustalla on Lapin maakuntasuunnitelma 2030.

Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeen tavoitteena on ollut sisällöllisesti ja ajallisesti käyttäjälähtöisen, vuorovaikutteisen sekä monitasoisen hyvinvointitiedon tuottaminen. Hankkeen tavoitteena on myös ollut kolmen toisiaan tukevan ja täydentävän toimintakokonaisuuden tuottaminen. Kyseiset toimintakokonaisuudet ovat seuraavat:

- objektiivisen tiedon lähtökohta: 1) alueellinen tilastotietokanta
- subjektiivisen tiedon lähtökohta: 2) hyvinvointibarometri sekä 3) hyvinvointikokemuksia koskeva tutkimus.

Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut näitä kolmea toimintakokonaisuutta yhdistävän tiedon käytön mallin tuottaminen.

Käsillä oleva *Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa* -tutkimus on yksi edellä kuvatuista *Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka* -hankkeen kolmesta toimintakokonaisuudesta. Sen lähtökohta on subjektiivisessa tiedossa. Tutkimuksen informanteina ovat neljän seutukunnan; Itä-Lapin, Pohjois-Lapin, Rovaniemen ja Tunturi-Lapin seutukunnan sekä niiden 14 kunnan; Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Kemijärven, Muonion, Pelkosenniemen, Posion, Ranuan, Rovaniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän ja Utsjoen satunnaisotoksella valikoidut täysi-ikäiset asukkaat. Tutkimuksesta on vastannut Lapin yliopisto ja sen ovat tehneet tutkija Marika Kunnari sekä professori Asko Suikkanen. Omaa asiantuntijuuttaan ovat tutkimuksen matkan varrella antaneet käyttöönsä kommentointien ja erilaisten käytännön järjestelyjen osalta myös Rovaniemen ammattikorkeakoulun lehtori Sirpa Kaukiainen, Lapin yliopiston lehtorit Pekka Vasari ja Arto Selkälä sekä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun yliopettaja Leena Viinamäki.

Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeessa on tuotettu *Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa* -tutkimuksen lisäksi Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun vetovastuulla Lapin hyvinvointibarometri 2013. Barometrissa esitellään objektiivisen tiedon lähtökohdasta tätäkin tutkimusta täydentäviä hyvinvointiaiheeseen liittyviä tilastoja sekä subjektiivisen tiedon lähtökohdasta hyvinvointibarometrin tuottamaa tietoa pohjoisesta hyvinvoinnista. Hankkeessa on edelleen tuotettu Rovaniemen ammattikorkeakoulun toteuttamana hyvinvointitiedon käytön malli, jota on pilotoitu Rovaniemen kaupungille. Tässä pilotoinnissa on selvitetty muun muassa, miten kaupungin olisi mahdollista kerätä, tulkita ja hyödyntää hyvinvointia koskevaa tilasto- ja tutkimustietoa optimaalisesti sen normaalissa hallinto- ja toimintakulttuurissa.

Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hanke kestää vuosien 2011–2013 ajan ja sitä hallinnoi Lapin yliopisto. Hankkeen rahoittajana toimii Euroopan sosiaalirahasto. Hankekokonaisuuden organisatorinen tausta tuodaan yksityiskohtaisesti esille *Lapin hyvinvointibarometri 2013* -julkaisussa (ks. Viinamäki toim. 2014).

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa -tutkimuksen tavoitteena on tuottaa käyttäjälähtöistä (= tässä päättäjien tiedontarpeet) hyvinvointitietoa koskien kuntalaisten omia kokemuksia heidän hyvinvointinsa tilasta ja siihen liittyvistä uhkakuvista. Tavoitteena on lisäksi tuoda päätöksenteon tueksi tietoa seutukunnittain niistä ihmisryhmistä ja kunnista, joissa hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset ovat erityisen yleisiä. Tutkimuksen tavoitteena on edelleen syventää subjektiivisen (= tässä kokemuksellisen) hyvinvoinnin käsitteellistämistä ja ymmärtämistä kohti ihmisten itsensä kokemaa hyvinvointia. Tähän liittyen tutkimuksessa otetaan kantaa siihen, mitkä indikaattorit nähdään kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimisessa hyödyllisinä.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Millaisena näyttäytyy kokemuksellinen hyvinvointikokonaisuus Lapissa?

- Millainen on kokemuksellinen hyvinvointikokonaisuus seutukunnittain/kunnittain?
- Mihin hyvinvointisisältöihin ollaan erityisen tyytymättömiä?
- Ketkä kokevat yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä?
- Mitkä hyvinvointi-indikaattorit ovat keskeisiä kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimisessa?

1.3 Kokemuksellisen hyvinvoinnin idea

Pohjoismainen hyvinvointitutkimus perustuu tyypillisesti lähestymistapaan, jossa hyvinvointia tarkastellaan yksilön tarpeiden ja tarpeiden tyydyttämiseen käytettävissä olevien resurssien yhtälönä. Hyvinvointi ja bruttokansantuote on tällaisessa tarkastelutavassa liitetty vahvasti toisiinsa. Elämään tyytyväisyyden ja bruttokansantuotteen vertailuun perustuvat tutkimukset ovat todentaneet sen, että köyhissä maissa bruttokansantuote korreloi selvästi subjektiivisen hyvinvointimittarin kanssa. Toisaalta on todettu, että taloudellisesti kehittyneissä maissa talouskasvulla ei ole suurta merkitystä subjektiiviselle hyvinvoinnille, vaan tietyn kasvun rajan ylittyessä tulojen kasvu saattaa jopa heikentää koettua elämisen laatua tai ainakin pysäyttää onnellisuuden lisääntymisen. (Kajanoja 2005; Diener ym. 2002; Islam ym. 2002, 210; Frey & Stutzer 2002, 75; Vaarama ym. 2010a, 12.) Tämän voidaan tulkita johtuvan ainakin osittain siitä, että ihmiset tottuvat nopeasti parempiin oloihin elintason kohotessa ja alkavat pitää hyviä oloja itsestäänselvyyksinä. Tästä seuraa entistä parempien olosuhteiden vaatimus ja kenties hyvienkin olojen arvostamattomuus. (Raijas 2008, 1.) Marja Vaaraman ym. mukaan väestön tyytyväisyyttä kuvaavat aikasarjat osoittavat Suomen kansantuotteen saavuttaneen tällaisen rajan jo viimeistään 1960-luvun loppupuolella (Vaarama ym. 2010a, 12–13).

Mikä sitten antaa kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimiselle hyödyllisen lähtökohdan, jos objektiiviseen mittaamiseen perustuvat indikaattorit eivät siihen kykene? Tällaisena lähtökohtana voidaan pitää ajatusta, jonka mukaan ihmiset itse ovat oman hyvinvointinsa parhaita asiantuntijoita. Kun hyvinvointi on hajautunut ja eriytynyt, ovat erilaiset asiat

merkityksellisiä eri ihmisille. Jotta ihmisten todellisen hyvinvoinnin tilasta olisi mahdollista saada tietoa ja jotta sitä voitaisiin tukea ja edistää, tarvitaan objektiivisen tiedon rinnalla ja sen tueksi tietoa ihmisten omista kokemuksista koskien erilaisia hyvinvointisisältöjä. Käsillä olevassa tutkimuksessa pyritään vastaamaan tähän haasteeseen keskittymällä yksinomaan ihmisten omiin hyvinvointikokemuksiin. Mitä sitten on kokemuksellinen hyvinvointi? Tässä tutkimuksessa se ymmärretään hyvinvoinnin, elämänlaadun, onnellisuuden ja tyytyväisyyden muodostamaksi kokonaisuudeksi, jonka ihmiset liittävät erilaisiin hyvinvointisisältöihin ja -ympäristöihin.

Hyvinvointi

Hyvinvointi on käsitteenä erittäin moniulotteinen ja sinällään mahdoton määritellä täysin tyhjentävästi. Tunnettu suomalainen sosiologi Erik Allardt jakoi hyvinvoinnin kahteen eri osaan; elintasoon (having) ja elämänlaatuun. Hän jaotteli elämänlaadun edelleen kahteen osaan; yhteisyyssuhteisiin (loving) sekä itsensä toteuttamiseen (being). Elintasoon liittyvät Allardtin mukaan aineelliset ja ei-henkilökohtaiset perustarpeet. Yhteisyyssuhteisiin sisältyvät ihmisten väliset suhteet ja identiteettiin liittyvät tarpeet. Itsensä toteuttamiseen liittyvät puolestaan yhteiskuntaan integroitumisen ja luonnon kanssa sopusoinnussa elämisen tarpeet. Allardtin mukaan sekä elintasoja että elämänlaatua voidaan tutkia niin objektiivisesti kuin subjektiivisestikin. (Allardt 1976, 32–33.) Empiiristä tutkimusta ajatellen Allardt jakoi hyvinvoinnin ulottuvuudet seuraaviin osatekijöihin:

- elintaso: tulot, asumistaso, työllisyys, koulutus, terveys
- yhteisyyssuhteet: paikallisyhteisyys, perheyhteisyys, ystävyysuhteet
- itsensä toteuttamisen muodot: arvonanto, korvaamattomuus, poliittiset resurssit, mielenkiintoinen vapaa-ajan toiminta.

Allardt määritteli elintason arvot hyvin keskeisiksi ja ensisijaisiksi ihmisen hyvinvoinnissa. Elintason arvojen toteutuminen ei kuitenkaan takaa yhteisyyden ja itsensä toteuttamisen tarpeiden tyydyttymistä. (Allardt 1976, 36–37, 50–54.)

Hyvinvoinnin osatekijät voidaan jakaa perinteiseen tapaan liittyen myös kolmeen seuraavaan kokonaisuuteen:

- terveys
- materiaallinen hyvinvointi
- koettu hyvinvointi.

Hyvinvointierot liitetään yleisesti terveyteen ja materiaaliseen hyvinvointiin. Terveyserot liitetään sosioekonomisten ryhmien välisiin eroihin sairastavuudessa, kuolleisuudessa ja koetussa terveydessä. Materiaalisen hyvinvoinnin erot liitetään pitkälle tuloista johdettujen tuloerojen ja köyhyyden sekä yleisten elinolojen puutteiden tarkasteluun. Koettuun hyvinvointiin voidaan liittää puolestaan ihmissuhteet ja osallisuus, ympäristö, mielekäs tekeminen sekä oikeudenmukaisuus ja arvonnanto yhteisössä. (Vaarama ym. 2010a, 11–12.)

Tyypillisesti hyvinvoinnin katsotaan muodostuvan läheisten perhe-suhteiden, taloudellisen turvallisuuden, työn, yhteisöllisyyden ja ystävien, terveyden sekä henkilökohtaisen vapauden ja arvojen muodostamasta kokonaisuudesta. Erityisen suuri vaikutus hyvinvoinnille ja sen heikkenemiselle nähdään olevan avioerolla, työttömyydellä ja sairastumisella. (Raijas 2008, 4; Layard 2005, 64, 78.)

Elämänlaatu

Hyvinvoinnin käsitteeseen läheisesti liittyvää elämänlaadun käsitettä voidaan määritellä hyvinvoinnin tapaan monin eri tavoin. Usein elämänlaadun käsite liitetään hyvinvoinnin yksilölliseen kokemiseen, jolloin ihminen itse arvioi omia kokemuksiaan sekä määrittelee omalle elämänlaadulleen tärkeät ulottuvuudet. Yksi tapa käsitellä elämänlaatua on määritellä se ihmisten mahdollisuuksiksi saavuttaa päämääränsä ja edelleen valita itselleen sopiva elämäntyylinensä (esim. Saracena 2004). Elämänlaadun voidaan edelleen nähdä tietyiltä osin kuvaavan parasta mahdollista tilannetta kussakin olosuhteissa. Sen ydin on siten ihmisen tyytyväisyys kaikkiin sellaisiin elämänalueisiin, joita hän pitää tärkeänä. (Gilhooly ym. 2005, 16–18, 26.)

Vaaraman ym. mukaan suomalaisten elämänlaatu on sekä elämänlaadun kokemuksena että eri ulottuvuuksilla mitaten korkea (Vaarama ym. 2010b, 131). Suomalaiset voidaan jakaa elämänlaadun suhteen kolmeen eri osajoukkoon:

- Parhaan elämänlaadun omaa noin kaksi viidestä suomalaisesta. He ovat tyypillisesti 25–59-vuotiaita, 3–4 hengen talouksissa asuvia perheellisiä, työssäkäyviä ihmisiä. Tyypillisesti nämä henkilöt ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa sekä terveyteensä. Tässä joukossa on hyvin vähän yksineläjiä, työttömiä ja eläkeläisiä.
- Toisen osajoukon muodostavat jo eläkkeelle jääneet tai eläkkeelle pian jäävät 60–79-vuotiaat suomalaiset. Heidän elämänlaatukokemuksiinsa liittyy erityisesti fyysisen elämänlaadun osalta heikkoutta suhteessa suomalaisiin keskimäärin ja erityisesti suhteessa parhaan elämänlaadun ryhmään kuuluviin. Suurimmat riskitekijät alentuneelle elämänlaadulle ovat tässä vaiheessa heikko toimeentulo sekä huono terveys ja toimintakyky.
- Kolmannen, heikoimman elämänlaadun omaavien joukon muodostavat kaksi eri ryhmää: 18–24-vuotiaat nuoret, työttömät aikuiset sekä yleensä leskinä elävät yli 80-vuotiaat naiset. Yleisesti tähän ryhmään kuuluvilla on korkeintaan keskiasteen koulutus sekä taloudellisia vaikeuksia. Ryhmän iäkkäillä ihmisillä on puolestaan yleisesti huono terveys. (Vaarama ym. 2010b, 137–138; ks. myös Moisio 2010.)

Onnellisuus

Esimerkiksi J.P. Roos on erottanut onnellisuuden hyvinvoinnista. Hänen mukaansa onnellisuuden perusta on erilaisten toiveiden täyttymisessä, kun hyvinvointi puolestaan perustuu erilaisten elintärkeiden tarpeiden tyydyttymiseen (Roos 1973, 62–64). Kai Torvi ja Pentti Kiljunen ovat selvittäneet Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVA:n teettämässä tutkimuksessa suomalaisten näkemyksiä onnellisuuden osatekijöistä. Tärkeimpänä onnellisuutta tukevana tekijänä pidetään perhe-elämää ja hyviä perhe-elämän ihmissuhteita. Nämä kokee erittäin tärkeiksi tai tärkeiksi onnellisuuden mahdollistajiksi 96 prosenttia suomalaisista. Seuraavana tulevat

- hyvä terveys (samoin 96 prosenttia, mutta vähemmän ”erittäin tärkeä” -mainintoja),
- hyvät ystävyys- ja ihmissuhteet (90 %)
- rakastaminen ja rakastetuksi tuleminen (86 %)
- turvattu perustoimeentulo (84 %)
- mieluista työ ja mielenkiintoinen työpaikka (82 %)

- pysyvä ja varma työpaikka (75 %)
- luontosuhde (68 %).

Vasta sijalta kaksitoista löytyy ”hyvät tulot, varakkuus, korkea elintaso”. Vähiten arvostettiin onnellisuuden osatekijänä hyvää asemaa ja sosiaalista arvostusta. Tätä pitää erittäin tärkeänä tai tärkeänä asiana onnellisuudelle 26 prosenttia suomalaisista. (Torvi & Kiljunen 2005, 59.) Myös Juhon Saari on tutkinut ihmisten onnellisuudenlähteitä. Saaren mukaan suomalaiset pitävät erittäin tärkeinä onnellisuuden mahdollistajina

- perhettä (86 %)
- terveyttä (74 %)
- rakkautta (71 %)
- ystäviä (57 %)
- tuloja (47 %) (Saari 2009, 46.).

Hänen tutkimuksensa tuottaa samansuuntaisia tuloksia kuin Torven ja Kiljusen tutkimus, mutta erojakin löytyy. Samansuuntaisuus näkyy erityisesti kahden tärkeimpänä pidetyn onnellisuuden mahdollistajan osalta. Saaren tutkimuksessa tulot saavat kuitenkin Torven ja Kiljusen tuloksiin verrattuna suuremman merkityksen.

Ketkä sitten ovat onnellisimpia ihmisiä? Aki Siltaniemen ym. mukaan naiset (kolme neljästä) kokevat onnellisuutta miehiä useammin (kaksi kolmesta). Onnellisimpia suomalaisia ovat lastaan kotona hoitavat vanhemmat, joista 96 prosenttia kokee itsensä onnelliseksi. Seuraavaksi onnellisimpia ovat työelämässä olevat, joista 78 prosenttia kokee samoin. Perheittäin tarkasteltuna ne perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, ovat yksin asuvia onnellisempia. (Siltaniemi ym. 2009, 33.) Torven ja Kiljusen mukaan iän perusteella tarkasteltuna kaikkein suurin osuus itsensä melko onnelliseksi tai hyvin onnelliseksi kokevista tulee 21–30-vuotiaiden keskuudesta (85 %) ja kaikkein pienin osuus 61–70-vuotiaiden keskuudesta (78 %). Tähän liittyen on huomattava, ettei kyseisen tutkimuksen tarkastelussa ollut mukana yli 70-vuotiaat. Eniten itsensä hyvin onnelliseksi tai melko onnelliseksi kokevia löytyy Etelä-Suomesta (82 %) ja vähiten Pohjois-Suomesta (79 %). Asukasmääriä tarkastellen voidaan todeta, että eniten itsensä onnelliseksi kokevia löytyy alle 4000 asukkaalla kunnista (85 %). (Torvi & Kiljunen 2005, 54.)

Tyytyväisyys

Hyvinvoinnin, elämänlaadun ja onnellisuuden rinnalla kokemuksellista hyvinvointia voidaan tavoitella myös selvittämällä ihmisten tyytyväisyyttä eri elämänalueisiin. Tyytyväisyyteen liittyviin kysymyksiin liittyen ihmisten uskotaan pohtivan koko elämäänsä ja sen etenemistä, jolloin arvioinneissa nähdään saavutettavan vähemmän hedonistinen tulos kuin kohdistettaessa kysymykset suoraan esimerkiksi onnellisuuteen. (Kajanoja 2005; Vogel ym. 2004, 11; Veenhoven 2000.) Toisaalta tyytyväisyysnäkökulma nostaa esiin oman kokemuksen, mutta myös kokemuksen suhteessa toisiin. Hyvinvointi vertautuu ja suhteellistuu sosiaalisen kokemuksen lävitse.

Siltaniemen ym. mukaan se, miten tärkeäksi mikäkin asia omassa elämässä koetaan, vaikuttaa vahvasti asiaan liittyviin tyytyväisyysarvioihin. Yli 90 prosenttia suomalaisista pitää seuraavia elämänsisältöjä itselleen merkityksellisinä:

- oma vastuu hyvinvoinnista
- läheiset ihmissuhteet
- perheen, sukulaisten ja ystävien tuki hyvinvointiin
- yhteiskunnassa vallitseva oikeudenmukaisuus.

Yli 80 prosentin mielestä merkityksellisiä asioita ovat edellisten lisäksi:

- ajankohtaisten asioiden seuraaminen
 - hyvät julkiset terveyspalvelut
 - sosiaali- ja terveyspalvelujen saaminen oman asuinpaikan läheltä
 - yhteiskunnassa vallitseva tasa-arvo
 - sosiaaliturva
 - äänestäminen
 - ihmisten auttaminen
 - julkisten terveyspalvelujen tuki itselle.
- (Siltaniemi ym. 2009, 44–45.)

Vuonna 2008 tehdyn EVA:n teettämän tutkimuksen mukaan 24 prosenttia suomalaisista on erittäin tyytyväisiä ja 65 prosenttia melko tyytyväisiä elämäänsä yleensä (Haavisto & Kiljunen 2009, 95). Siltaniemen ym. mukaan 73 % täysi-ikäisistä suomalaisista kokee oman hyvinvointinsa melko hyväksi tai hyväksi. Suurin yhteys hyvinvointiarvioihin on

iällä ja terveysarvioilla. Iän ja terveyden lisäksi työelämätilanne sekä kotitalousrakenne liittyvät läheisesti ihmisten hyvinvointiarvioihin. Eniten hyvinvointiongelmia kokevat työttömät ja eläkeläiset. (Siltaniemi ym. 2009, 29–30.)

Hyvinvointi + elämänlaatu + onnellisuus + tyytyväisyys = koettu hyvinvointi

Edellä on kuvattu niitä käsitteitä ja osin näiden käsitteiden välistä rajanvetoa, jotka yleisesti liitetään hyvinvointiin ja erityisesti hyvinvoinnin subjektiiviseen kokemiseen. Esimerkiksi Veenhooven mukaan onnellisuus (happiness), tyytyväisyys elämään (life-satisfaction) ja subjektiivinen hyvinvointi ovat keskenään synonyymejä (Veenhooven 2000). Myös tässä kokemuksellista hyvinvointia koskevassa kyselytutkimuksessa lähdetään siitä, ettei rajanvetoa hyvinvoinnin, elämänlaadun, onnellisuuden ja tyytyväisyyden välillä tarvitse tehdä silloin, kun puhutaan koetun hyvinvoinnin sisällöistä. Sen sijaan nuo kaikki nähdään olennaisina sisältöinä kokemuksellisen hyvinvoinnin kokonaisuudessa.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Seuraavassa luvussa kaksi tarkastellaan lähemmin tutkimuksen toteutusta. Aluksi käydään läpi tutkimuksen aineisto sisältöineen ja keruutapoineen. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä.

Luvussa kolme käydään ensin läpi Rovaniemen seutukunnan kokemuksellisen hyvinvoinnin tilanne. Rovaniemen seutukunta on käsitelty ensimmäisenä Rovaniemen kaupungin hankepilottiominaisuuden vuoksi. Hyvinvointisisällöt tarkastellaan seutukunnittain siten, että ensin tarkastellaan se sisältö, johon yleisimmin liitetään hyvinvoinnin heikkene-miskokemuksia. Seuraavaksi esitellään toiseksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia herättävä sisältö ja niin edelleen. Tämä mahdollistaa sen, että **kunkin seutukunnan osalta on jo sisällysluettelosta luettavissa, mihin hyvinvointisisältöihin sen asukkaat yleisimmin liittä-**

vät hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Luvun lopuksi perehdytään vielä tarkemmin Rovaniemen seutukunnan kuntien; Rovaniemen ja Rannuan asukkaiden kokemaan hyvinvointiin sekä näiden kahden kunnan kuntalaisten hyvinvointikokemusten yleisyyteen ja esiintyvyyteen.

Luvussa neljä tarkastelu kohdistetaan aluksi Itä-Lapin seutukunnassa vallitsevaan kokemukselliseen hyvinvointiin. Sittemmin tarkastellaan seutukunnan kuntien; Kemijärven, Pelkosenniemen, Posion, Sallan ja Savukosken omia kokemuksellisen hyvinvoinnin tilanteita sekä suhteutetaan kuntien tilanteita toisiinsa.

Luvussa viisi perehdytään Pohjois-Lapin seutukunnan kokemukselliseen hyvinvointitilanteeseen. Seutukuntakohtaisen tarkastelun jälkeen on vuorossa Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien hyvinvointitilanteen tarkastelu yksittäin ja suhteessa toisiinsa.

Luvussa kuusi tuodaan vielä esille Tunturi-Lapin seutukunnan ja edelleen sen kuntien; Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kokemuksellisen hyvinvoinnin tilanteet.

Luvussa seitsemän vedetään yhteen kokemuksellisen hyvinvoinnin tila Lapissa tutkimuskysymyksiä silmällä pitäen. Aluksi tarkastellaan seutukunnissa esiintyvien hyvinvointikokemusten esiintymisen yleisyyttä. Tämän jälkeen samaa asiaa tarkastellaan suhteuttamalla kuntia toisiinsa. Luvun lopuksi otetaan vielä kantaa siihen, mitä annettavaa tutkimuksella on kokemuksellisesta hyvinvoinnista käytävään keskusteluun.

Luvut toimivat itsenäisinä alueellisen ja paikallisen kokemuksellisen hyvinvoinnin kuvaajina ja tulkitsijoina. Lisäksi ne yhdessä problematisoivat alueellisen hyvinvoinnin erilaisuuden.

2 Tutkimuksen toteutus

2.1 Aineisto

Seuraavassa tarkastellaan lähemmin tutkimuksen aineistoa; sen sisältöä sekä aineiston keruutapaa. Aineiston sisällön muodostaminen perustui monipuoliseen aiheen taustoittamiseen. Aineiston keruun ominaispiirre liittyi puolestaan monen eri tahon sujuvaan yhteistyöhön.

2.1.1 Sisältö

Tutkimusaineisto perustuu kokemuksellista hyvinvointia koskevaan kyselyyn (liite 1), joka kehitettiin vastaamaan käsillä olevan tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Kyselyn sisältö perustuu puolestaan neljään kokonaisuuteen:

- kokemuksellisesta hyvinvoinnista käytävään käsittekeskusteluun
- kuntapäätäjäkyselyyn
- Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan aiemmin tekemän kyselyn tuottamaan kokemukseen
- Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoituihin hyvinvointia koskeviin kyselyihin

Kyselyn perusta luotiin luvussa 1.3 kuvatun tieteellisen tiedon lähtökohdista; kokemuksellisen hyvinvoinnin käsitteen teoreettisista sisällöistä (esim. Cantor ym. 1999; Diener ym. 1999; Veenhoven 2000, 2002; Nurmi ym. 2002; Gilhooly ym. 2005; Kajanoja 2005; Raijas 2008) sekä aiempien aihetta koskevien tutkimusten (esim. Torvi ym. 2005; Silta-niemi ym. 2007,2009; Haavisto ym. 2009; Kauppinen ym. 2010; Pääkkönen 2010; Vaarama ym. 2010a; b) sisältöideoista.

Kuntapäätäjäkyselyn (liite 2) tarkoituksena oli varmistaa *Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka* -hankkeen tavoitteen toteutuminen koskien hankkeessa tuotettavan tiedon käyttäjälähtöisyyttä. Kyselyllä haluttiin siten selvittää kuntapäätäjiltä itseltään, mitä sisältöjä he haluaisivat varsinaiseen kokemuksellista hyvinvointia koskevaan kyselyyn. Kuntapäätäjäkysely lähetettiin 2.3.2012 kaikkiin *Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka* -hankkeessa mukana oleviin kuntiin. Kyselyjä lähti sähköpostitse web-

ropol-kyselynä 515 osoitteeseen. Vastauksia tuli 42 kappaletta. Vastausinnokkuus jäi siis hyvin laimeaksi. Suurin vastausprosentti kertyi Inarin ja Kolarin vastaajille (17 %). Muoniosta ja Utsjoelta ei tullut yhtään vastausta. Hankkeen pilottikunnan, Rovaniemen vastaajien vastausprosentti oli 11 %. Vastaajien keski-ikä oli 53,7 vuotta. Naisia heistä oli 43 % ja miehiä 57 %. Kunnan viranhaltijaksi/työntekijäksi ilmoittautui 34 %, kunnan luottamushenkilöksi 56 % ja molempiin edellä mainittuihin ryhmiin kuuluviksi 10 % vastaajista. Kyselyn mukaan vastaajien työssä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen kohdistuvat tavoitteet liittyvät

- palveluihin (toimivuus, riittävyys, saavutettavuus, edullisuus, tasa-arvoisuus, resurssit jne.)
- asumiseen, tiloihin ja ympäristöön (viihtyisyys, turvallisuus, siisteys, asumisen asianmukaisuus, toimiva kunnallistekniikka, kaavoitustoitinnan tehostaminen jne.)
- kuntalaisten yleiseen hyvinvointiin (terveys ja turvallisuus, erityisesti koskien lapsia, nuoria ja ikäihmisiä jne.).

Vastaajista 67 % koki, ettei heillä ole riittävästi aikaa erilaisten hyvinvointitietoa koskevien tietolähteiden käyttämiseen työnsä tukena. Kuitenkin 60 % vastaajista koki omaavansa riittävästi osaamista erilaisten hyvinvointitietoa koskevien tietolähteiden käyttämiseen. Edelleen 60 % vastaajista koki, että kuntalaisten hyvinvointia koskevaa tietoa on riittävästi saatavilla, mutta myös tiedon puutteita ilmaistiin. Nämä puutteet kohdistettiin muun muassa seuraaviin sisältöihin:

- Kuntalaisten omat mielipiteet
- Kuntalaisten kokemukset lakisääteisten palvelujen toteutumisesta ja kuntalaisten tasapuolisesta kohtelusta
- Kokemukset kuntalaisten mahdollisuuksista antaa palautetta ja vaikuttaa palvelujen tuotantoon
- Avun saamisen nopeus sote-alueella
- Tavat, tottumukset, nukkuminen, oppimisen vaikeudet
- Turvallisuuden ja tyytyväisyyden tunteet
- Kuntoilupaidat, niiden kunto ja etäisyydet
- Lasten päivähoidon tilanteet, ryhmäkoot yms.

Näitä tiedon puutteiksi nimettyjä sisältöjä pyrittiin lähestymään varsinaisessa kokemuksellista hyvinvointia kartoittavassa kyselyssä ottamalla kyselyn keskiöön ihmisten omat mielipiteet, kokemukset ja tyytyväisyyden/tyytymättömyyden tunteet.

Kokemuksellisen hyvinvoinnin käsitteen teoreettisten sisältöjen ja kuntapäätäjäkyselyn lisäksi kyselyyn tuotettiin sisältöjä yhdestä Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimasta *Paltamon työllistämismallin vaikutusten arviointitutkimus* -kokonaisuuden osatutkimuksesta. Kyseisessä osatutkimuksessa Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnalla oli vastuu 25–50-vuotiaiden kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimisesta (ks. Kunnari ym. 2013). Tässä yhteydessä käytetystä kyselystä ja sen tuottamasta aineistosta saatu kokemus tuotti lisää tietoa siitä, mitkä hyvinvointisisällöt olisivat erityisen tärkeitä mukaan otettaviksi myös *Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka* -hankkeen kokemuksellista hyvinvointia koskevassa kyselyssä.

Kokemuksellista hyvinvointia koskevan kyselyn ideoinnin taustalla olivat neljäntenä tekijänä Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoidut tutkimuslomakkeet. Hyvinvointia koskevat lomakkeet käytiin läpi siten, että erityistarkastelun kohteena olivat

- lomakkeissa käytetyt hyvinvointisisällöt
- hyvinvointisisältöjen käytön yleisyys
- hyvinvointisisältöjen käyttötavat.

Käsillä olevan tutkimuksen kyselyyn valikoitiin hyvinvointisisällöiksi muissa kyselyissä yleisimmin käytettyjä ja tutkimuksen näkökulmaan parhaiten sopivia hyvinvointisisältöjä. Kysymys ei siten ollut aikaisempien hyvinvointikyselyjen päivittämisestä, vaan niiden toimivimpien osioiden hyödyntämisestä kokemuksellisen hyvinvoinnin mittaamisessa ja problematisoimisessa. Ideointi perustuu siten joiltain osin seuraaviin kyselyihin:

- FSD1112 Aikuiset avunsaajina 1996
- FSD1113 Palkallisen ja palkattoman työn jako perheessä 1998
- FSD1210 Suomalaisten maaseutukuva 2000
- FSD1274 Tilapäisenä kunnan töissä 2002
- FSD1323 Hyvinvointi 2000
- FSD2002 Lapsesta aikuiseksi: 42-vuotiaiden elämäntilannekysely 2001
- FSD2076 Elämäntilanne 1971-2002
- FSD2078 EVAn kansallinen asennetutkimus 2004
- FSD2133 ISSP 2005: työorientaatiot III: Suomen aineisto
- FSD2292 EVAn kansallinen asennetutkimus 2006
- FSD2386 Alueellinen hyvinvointi: Itä-Lapin kansalaiskysely 2000

- FSD2480 Asuinympäristö ja viihtyvyys 2004: Kajaanin asukaskysely
- FSD2514 ISSP 2009: eriarvoisuus IV: Suomen aineisto
- FSD2550 Tampereen terveys- ja sosiaaliskysely 2008
- FSD2584 Nuorten kiinnittyminen kotiseudulle 2000
- FSD2586 EVAn kansallinen asennetutkimus 2010 (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.)

Edellä kuvatun neljän ideasisällön perustalta kokemuksellista hyvinvointia koskevassa kyselyssä ja sen myötä *Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa* -tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten hyvinvointikokemuksia ja tyytyväisyyttä koskien

- taloudellista toimeentuloa
- palkkatyötä
- opiskelua
- vapaa-aikaa
- sosiaalisia suhteita
- ihmisen omia ominaisuuksia
- elintapoja
- asuntoa
- asuinkunnan ominaisuuksia
- asuinkunnan palvelujen saatavuutta
- yhteiskuntaa.

Lisäksi kyselyssä ja tutkimuksessa tarkastellaan näitä kaikkia sisältöjä vielä tulevaisuuden lähtökohdasta.

Tutkimuksen hyvinvointisisällöt voidaan nähdä ihmisen sisäisinä ja ulkoisina sisältöinä. Näin jaoteltuina esimerkiksi asuinkunnan ominaisuudet, asuinkunnan palvelujen saatavuus ja yhteiskunta voidaan tulkita ihmisen ulkoisina hyvinvointisisältöinä, muiden sisältöjen edustaessa näitä enemmän ihmisen sisäisiä hyvinvointisisältöjä. **Tässä tutkimuksessa mitään hyvinvointisisältöä ei arvoteta toista arvokkaammaksi ihmisen hyvinvoinnille.** Kaikkia eri hyvinvointisisältöjä tarkastellaan yhtenä kokemuksellisen hyvinvoinnin kokonaisuuden osana, olivat ne sitten ihmisen sisäisiä tai ulkoisia. Kokemuksellinen hyvinvointi, sen muodostuminen ja ilmeneminen nostetaan tässä tutkimuksessa keskiöön. Tutkimuksen keskeisenä oletuksena on, että kokemuksellisen hyvinvoinnin esiin saaminen ja ymmärtäminen on tärkeää kansalaisten hyvinvoinnin, sen edistämisen ja turvaamisen sekä hyvinvoinnin kollektiivisen ohjaamisen kannalta tulevaisuudessa.

2.1.2 Keruutapa

Kokemuksellista hyvinvointia koskeva kysely toteutettiin Rovaniemen kaupungissa järjestämällä keskusta-alueelle 16 opiskelijoiden miehittämää vastauspistettä ajalla 8.–12.10.2012. Vastauspisteissä Rovaniemen ammattikorkeakoulun (35 opiskelijaa) ja Lapin yliopiston (26 opiskelijaa) opiskelijat jakoivat kyselyjä täysi-ikäisille, Rovaniemellä asuville henkilöille ja pyrkivät samalla lisäämään heidän vastausmotivaatiotaan. Opiskelijoille annettiin toimintaa koskeva perehdytys ennen sen toteuttamista. Opiskelijat päivystivät vastauspisteissä useissa vuoroissa ja heidän toiminnastaan vastasi lehtori Sirpa Kaukiainen Rovaniemen ammattikorkeakoulusta. Opiskelijoiden miehittämiä toimipisteitä olivat Rovaniemen kaupungissa: City Market, Eteläkeskus, K-Market Viirinkangas, Kela, Lapin maakuntakirjasto, Lapin yliopisto, Prisma, Pulkamontien terveysasema, Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Revontulikeskus, Rovaniemen seurakunnan diakoniatyö, Sairaalakadun terveysasema, Sampokeskus, seniorineuvolat, Terveystalo ja Valintatalo Ounasvaara. Lisäksi Rovaniemen kaupungin alueella oli vastauspisteet kuudessa palvelukylässä: Kivitaipaleessa, Meltauksessa, Muurolassa, Sinetässä, Vanttauskoskella ja Vikajärvellä. Nämä vastauspisteet toimivat ilman opiskelijoita, samoin kuin Rovaniemen keskustan alueella mielenterveystoimisto sekä Työ- ja elinkeinotoimisto (taulukko 2.1). Kaikki vastauspisteet osoittivat hienoa yhteistyötä lähtemällä mukaan kyselyjärjestelyihin. Kaiken kaikkiaan kyselyjä oli Rovaniemen kaupungin alueella jaossa 2974 kappaletta.

Vastaaajille annettiin mahdollisuus vastata kyselyyn paikanpäällä vastauspisteissä tai ottamalla kysely mukaan ja postittamalla se myöhemmin mukaan annetussa kirjekuoressa. Näin toimittuna palautui 1458 kyselyä. Toiminnan taustalla oli pyrkimys saada kyselyn vastausprosentti perinteistä postikyselyä suuremmaksi jalkautumalla kuntalaisten pariin. Samalla tavoiteltiin myös niitä kuntalaisia, jotka eivät kenties yleensä vastaa postikyselyihin. Jalkautumisella olikin vastausprosenttiin positiivinen vaikutus, sillä Rovaniemen kaupungin vastausprosentti oli 49 % ja samaan aikaan Lapin muihin kuntiin postitse lähetetyn samaisen kyselyn (liite 3) vastausprosentti oli 39 %. Kun vielä tarkastellaan pelkästään opiskelijoiden miehittämistä toimipisteistä eteenpäin lähteneiden kyselyjen vastausprosenttia, oli se jo 52 %.

Taulukko 2.1. Rovaniemen vastauspisteet ja palautuneet kyselyt.

Vastauspiste	Palautuneiden kyselyjen lukumäärä	Palautuneiden kyselyjen %-osuus kaikista Rovaniemellä jaossa olleista kyselyistä
Citymarket	247	16,9
Eteläkeskus	128	8,8
K-Market Viirinkangas	42	2,9
Kela	37	2,5
Lapin maakuntakirjasto	39	2,7
Lapin yliopisto	62	4,3
Mielenterveystoimisto	11	0,8
Palvelukylät	68	4,7
Prisma	234	16,0
Pulkamontien terveys- asema	55	3,8
RAMK	40	2,7
Revontulikeskus	154	10,6
Rovaniemen seurakun- nan diakoniatyö	21	1,5
Sairaalakadun terveys- asema	64	4,4
Sampokeskus	126	8,6
Seniorineuvolat	10	0,7
Terveystalo	47	3,2
Työ- ja elinkeinotoimisto	23	1,6
Valintatalo Ounasvaara	29	2,0
Vastauspiste tuntematon	21	1,4
Yhteensä	1458	100,0

Muihin tutkimuksessa mukana oleviin Lapin 13 kuntaan lähti postitse yhteensä 1399 kyselyä. Kyselyt lähetettiin täysi-ikäisille kuntalaisille satunnaisotoksella 3 %:n otannalla/asukasluvultaan yli 2000 asukkaan kunta, tai vähintään 60 vastaajan otannalla/alle 2000 asukkaan kunta. Tähän otantaan päädyttiin, jotta otos olisi tilastollisesti riittävän suuri. Seuraavassa taulukossa 2.2 näkyy kuhunkin kuntaan lähetetty kyselymäärä sekä kyselyn vastausprosentti:

Taulukko 2.2. Muut kunnat ja vastausprosentit.

Kunta	Lähetetyt kyselyt, lkm	Palautuneet kyselyt, lkm	Vastausprosentti
Enontekiö	60	20	33 %
Inari	159	57	36 %
Kittilä	145	51	35 %
Kolari	93	43	46 %
Kemijärvi	203	77	38 %
Muonio	60	25	42 %
Pelkosenniemi	60	24	40 %
Posio	94	33	35 %
Ranua	93	49	53 %
Salla	101	35	35 %
Savukoski	60	24	40 %
Sodankylä	211	73	35 %
Utsjoki	60	30	50 %
Yhteensä	1399	541	39 %

Suurin vastausprosentti oli siten Ranualla (53 %) ja pienin Enontekiöllä (33 %). Vielä seutukunnittain tarkasteltuna kokemuksellista hyvinvointia koskevan kyselyn vastausprosentit näyttäytyvät seuraavasti:

- Rovaniemen seutukunta (Rovaniemi ja Ranua) 49 %
- Itä-Lapin seutukunta (Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla ja Savukoski) 37 %
- Pohjois-Lapin seutukunta (Inari, Sodankylä ja Utsjoki) 37 %
- Tunturi-Lapin seutukunta (Enontekiö, Kittilä, Kolari ja Muonio) 39 %.

Vastausprosentit ovat tälle päivälle hyvin tyypillisiä. Kyselyjen vastausprosentit ovat alentuneet selvästi viimeisten 20 vuoden aikana. Tässä tutkimuksessa vastausprosentit ovat kuitenkin tutkimuksen luonteen huomioon ottaen riittävän suuret. Ne kun eivät sinällään ole keskeisiä tutkimuksen ollessa yksi avaus kokemuksellisen hyvinvoinnin lomakepohjaiseen tutkimukseen.

2.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käytettiin tutkimusmenetelmänä tilastollista analyysiä ja siinä SPSS-ohjelmaa. Analyysin tulokset esitetään tekstinä, taulukoina ja kuvioina. Näiden lisäksi tekstiä täydennetään suorilla lainauksilla vastaajien avoimista vastauksista. **Tarkastelun keskiössä ovat hyvinvoinnin heikkenemis- sekä tyytymättömyyskokemukset.** Yhtälailta siinä voisivat olla hyvinvoinnin edistymiskokemukset ja tyytyväisyys, mutta negatiivis-painotteinen tarkastelunäkökulma on tietoinen valinta: **tässä tutkimuksessa keskitytään selkeiden uhkien tunnistamisen kautta kokemuksellisen hyvinvoinnin laaja-alaisempaan tunnistamiseen.** Myös myönteiset ilmaiset ovat kuitenkin luettavissa kuvioista koko tutkimuksen osalta.

Varsinainen analyysi perustuu suoriin jakaumiin sekä ristiintaulukointiin. Suoria jakaumia tehtiin siitä lähtökohdasta, josko kyseinen hyvinvointisisältö koetaan omassa elämässä

- hyvinvointia edistävänä tekijänä
- hyvinvointiin vaikuttamattomana tekijänä
- hyvinvointia heikentävänä tekijänä.

Suorien jakaumien lisäksi sisällöt ristiintaulukoitiin käyttämällä kuutta taustamuuttujaa:

- Sukupuoli
- Ikä (luokiteltu: 18–29-vuotiaat, 30–49-vuotiaat, 50–64-vuotiaat, 65–74-vuotiaat, 75-vuotiaat ja vanhemmat)
- Korkein ammatillinen koulutus (ei ammatillista koulutusta, ammatillinen kurssi, ammattikoulututkinto, opistoasteen-/AMK-tutkinto, yliopistotutkinto)
- Nykyinen työtilanne (työssä, työttömänä/lomautettuna, opiskelijana, eläkkeellä, joku muu työtilanne)
- Talouden yhteenlasketut bruttotulot/kuukausi (luokiteltu: 0–999 euroa, 1000–1999 euroa, 2000–2999 euroa, 3000–4999 euroa, 5000–7499 euroa, 7500 euroa ja enemmän)
- Asumistapa (luokiteltu: parisuhteessa JA lapsia, parisuhteessa EI lapsia, ei asu parisuhteessa)

Ristiintaulukoinnissa tehtiin testejä, jotka osoittavat, josko kyseiset muuttujat osoittavat tilastollista riippuvuutta keskenään. Jos tällainen tilastollinen riippuvuus on olemassa, merkittiin se kyseistä ristiintaulu-

kointia kuvaavan kuvion otsikon yhteyteen merkinnällä $p\text{-arvo} < 0,005$. Jos p -arvo on pieni ($< 0,005$), on vaihtoehto muuttujien (tilastollisesta) riippuvuudesta vahvoilla.

Kaikki edellä mainitut hyvinvointisisällöt jaetaan tutkimuksessa edelleen yksityiskohtaisempiin sisältöihin (esimerkiksi taloudellinen tilanne jaetaan rahan riittämiseen eri asioihin), jolloin tarkastellaan ihmisten tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä niihin. Ristiintaulukoimalla kyseiset sisällöt, saadaan selville missä ryhmissä tyytymättömyyttä koetaan yleisimmin. Tutkimuksessa tarkastellaan edelleen kahta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavaa yksityiskohtaista sisältöä (ellei toisin mainita) ristiintaulukoimalla ne mainittujen taustamuuttujien kanssa. Tästä seuraa joissakin kohdin se seikka, että taustamuuttujaryhmä on tässä tutkimuksessa tilastollisen tarkastelun rajana pidettyä 20 henkilöä pienempi. Näissä kohdin ryhmän pienuus tuodaan tekstissä esille tai asia jätetään kokonaan tarkastelematta.

Tutkimuksessa tarkastellaan seutukuntia taustamuuttujien mukaan, jotta saataisiin selville yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokevat ihmisryhmät. Tämä tehdään antamalla kunkin hyvinvointisisällön osalta yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokevalle ryhmälle arvo 1. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokevalle ryhmälle annetaan arvo 2 ja niin edelleen. Jos vertailun kohteena olevista ryhmistä kahdessa tai useammassa on sama tyytymättömien osuus, ratkaisee yleisimmin tyytymättömien ryhmän valinnan se, missä ryhmässä on enemmän/vähemmän hyvinvoinnin edistymistä tai tyytyväisyyttä kokevia. Tyytymättömimmäksi ryhmäksi tulkitaan siten se ryhmä, jossa on pienimmässä suhteessa tyytyväisyyttä kokevia vastaajia. Näin se ryhmä, jonka kaikkien hyvinvointisisältöjen yhteenlaskettu arvo on pienin, tulkitaan kokonaisuutta ajatellen ryhmäksi, jolla on eniten hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että näin tarkasteltuna ei voida vetää suoraa johtopäätöstä siitä, mikä tarkastelluista ryhmistä on kaikkein heikoimmassa hyvinvoinnin tilassa. **Vaikka tietyssä ryhmässä koettaisiin muita yleisemmin vain yksi hyvinvointisisältö hyvinvointia heikentävänä, voi juuri kyseisen sisällön vaikutus olla hyvinvoinnille muita suurempi.** Kokonaisuuden muodostaminen perustuu siten karkeaan kokemusten yhdistämiseen. Tällainen toimintatapa antaa kuitenkin suun-

taa siitä, missä ryhmissä eri hyvinvointisällöistä muodostettu hyvinvointikokonaisuus koetaan yleisimmin tai harvinaisimmin hyvinvointia heikentävänä. Olettaa sopii, että ryhmät, joissa koetaan selvästi muita yleisemmin useat hyvinvointisällöt hyvinvoinnin heikentäjinä, koetaan myös yleinen hyvinvointi muita heikompana.

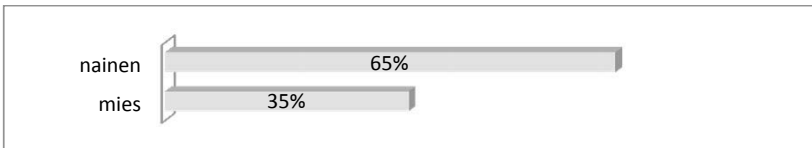
Tutkimuksessa tarkastellaan edelleen samalla menetelmällä seutukuntien ja kuntien välisiä eroja hyvinvoinnin kokemisessa. Näin se seutukunta/kunta, jonka kaikkien hyvinvointisältöjen yhteenlaskettu arvo osoitetaan pienimmäksi, tulkitaan kokonaisuutta ajatellen seutukunnaksi/kunnaksi, jossa esiintyy eniten hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Kuntien tarkastelun osalta on kuitenkin huomattava, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyydessä esiintyvät erot ovat kuntien välillä monin osin hyvin pieniä. Lisäksi on syytä muistaa, että vastaajamäärät ovat pienissä kunnissa yleistyksiä ajatellen hyvin pieniä. Tarkastelussa on siten kyse hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta. Perusajatus on tarkastella yksilöiden ja sosiaalisten ryhmien kokemuksellista hyvinvointia, heidän ja niiden tyytymättömyyskokemuksia erilaisissa alueellisissa konteksteissa sekä verrata hyvinvointikokemusten eroja.

***II KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTI
SEUTUKUNNITTAIN JA KUNNITTAIN***

3 Rovaniemen seutukunta

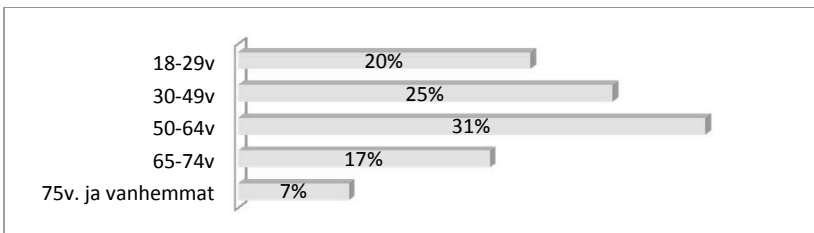
3.1 Seutukuntakokonaisuus

Rovaniemen seutukunnassa kyselyyn vastasi 1507 henkilöä: 1458 heistä asui kyselyhetkellä Rovaniemellä ja 49 Ranualla. Vastaajista naisia oli selvästi miehiä enemmän (kuvio 3.1). Sukupuoleen perustuvaa painokerrointa ei analyysissä otettu kuitenkaan mukaan, sillä Rovaniemen kaupungin (siinä käytetty painokerrointa) vastaavia lukuja verraten havaittiin, ettei painokertoimen vaikutus lopullisiin lukuihin ole merkittävä.

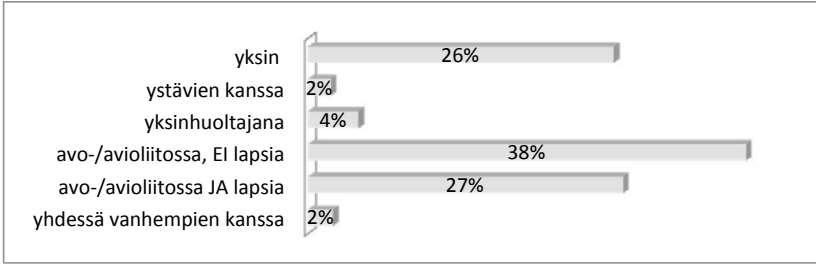
Kuvio 3.1 Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 75-vuotiaita ja vanhempia. Joka viides vastaaja kuului tarkastelun nuorimpaan ikäryhmään Rovaniemen seutukunnassa (kuvio 3.2).

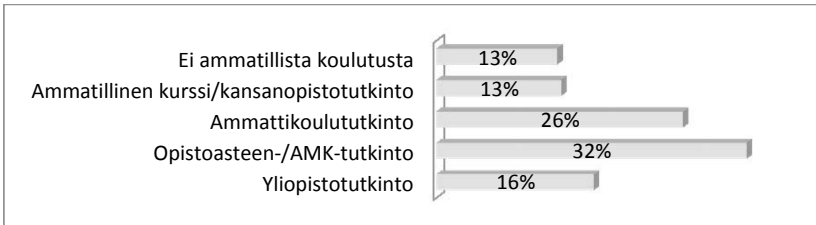
Kuvio 3.2. Ikäjakauma.

Vastaajista 67 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 18 %, asumuserossa tai eronneita 10 % ja leskeksi jääneitä 5 % vastaajista. Vastaajista suurin ryhmä ilmoitti asumistavakseen avo-/avioliitossa asumisen ilman lapsia ja seuraavaksi suurin ryhmä avo-/avioliitossa asumisen lasten kera. Lähes yhtä moni ilmaisi asuvansa yksin (kuvio 3.3).

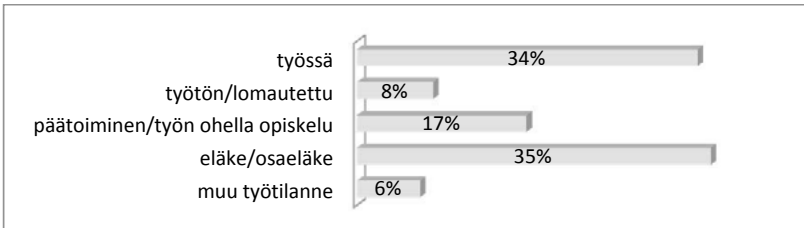
Kuvio 3.3. Asumistapa.

Vastaajista 1444 ilmoitti äidinkielekseen suomen, neljä ruotsin, yksi koltansaamen, yksi inarinsaamen, yksi venäjän, neljä jonkun muun kielien ja 52 vastaajaa ei ilmoittanut äidinkieltään lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli opistoasteen tutkinto tai AMK-tutkinto. Ei ammatillista koulutusta tai ammatillisen kurssin suorittaneita oli vastaajista yhteensä 26 % (kuvio 3.4).

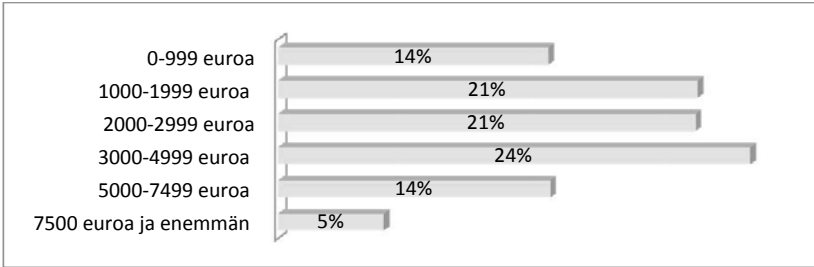
Kuvio 3.4. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 35 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 34 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muut työtilanne) oli vastaajista yhteensä 31 % (kuvio 3.5).

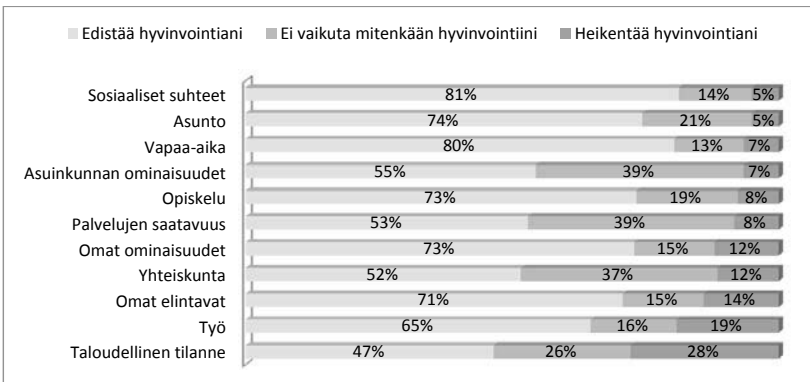
Kuvio 3.5. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 3000–4999 euroa. Tätä pienempituloisten osuus vastaajista oli yhteensä 56 % (kuvio 3.6).

Kuvio 3.6. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tässä tarkastelussa keskitytään erityisesti hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksiin. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidettiin Rovaniemen seutukunnassa taloudellista tilannetta (28 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitettiin palkkatyöhön (19 %), omiin elintapoihin (14 %), yhteiskuntaan (12 %), omiin ominaisuuksiin (12 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (8 %) ja opiskeluun (8 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidettiin sosiaalisia suhteita (5 %), asuntoa (5 %), vapaa-aikaa (7 %) sekä asuinkunnan ominaisuuksia (7 %) (kuvio 3.7). Kyseiset sisällöt läpikäydään seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

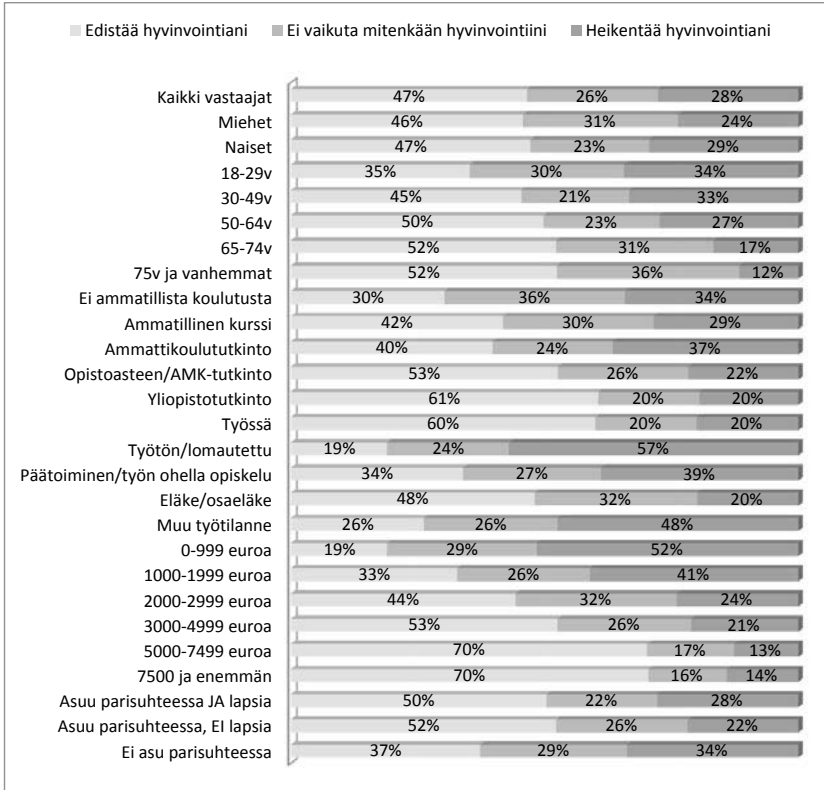

Kuvio 3.7. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

3.1.1 Taloudellinen tilanne

Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidettyä taloudellista tilannetta (vastaajia 1344) tarkastellaan tutkimuksessa edelleen sukupuolen, iän, koulutuksen, työtilanteen, kotitalouden yhteenlaskettujen kuu-kausittaisten bruttotulojen sekä asumistavan mukaan. Näin tarkasteltuna 28 % Rovaniemen seutukunnan asukkaista kokee heidän taloudellisen tilanteensa hyvinvoinnin heikentäjänä. Kaikkein yleisimmin näin kokevat naiset (29 %), 18–29-vuotiaat (34 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (37 %), työttömät/lomautetut (57 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (52 %) ja ei parisuhteessa asuvat (34 %). Asiaan kohdistuva tyytymättömyys on siten kaikkein yleisintä työttömien keskuudessa. Myös nuoruus ja pienituloisuus vaikuttavat kokemuksiin taloudellisen tilanteen hyvinvointia heikentävästä vaikutuksesta (kuvio 3.8).

Vähiten taloudellista tilannetta hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät miehet (24 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (12 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (20 %), työssä käyvät (20 %) (myös eläkeläisten keskuudessa kyseinen osuus on 20 %, mutta heidän keskuudessaan on työssä käyviä vähemmän niitä, jotka kokevat taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin edistäjänä), 5000–7499 tuloluokkaan kuuluvat (13 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (22 %). Hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset vähenevät siten merkittävästi iän lisääntyessä ja tulojen kasvessa. Kaiken kaikkiaan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät hyvinvointikokemukset ovat voimakkaasti eriytyviä ja eriytyminen koskee kaikkia sosiaalisia ryhmiä. Yleisin kokemus on kohtuullinen ja suhteellisen laaja tyytyväisyys omiin taloudellisiin mahdollisuuksiin ja taloudellisten resurssien riittävyteen.

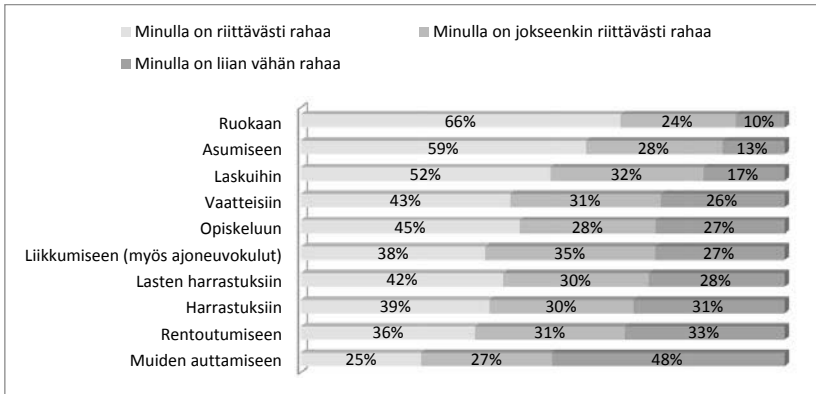

Kuvio 3.8. Taludellinen tilanne ja hyvinvointi (koulutus, ikä, työtilanne, asumistapa ja tulot: p-arvo < 0,005).

Tutkimuksessa kartoitettiin edelleen taloudellista tilannetta selvittämällä ihmisten kokemuksia rahan riittämisestä erilaisiin asioihin (vastaajia 1199–1462, lasten harrastusten osalta 584 ja opiskelun osalta 618). Tämä tarkastelu osoitti, että rahaa koetaan olevan liian vähän erityisesti muiden auttamiseen (48 %), rentoutumiseen (33 %), harrastuksiin (31 %), lasten harrastuksiin (28 %), liikkumiseen (27 %), opiskeluun (27 %) ja vaatteisiin (26 %) (kuvio 3.9).

Vähimmäisessä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (10 %), asumiseen (13 %) ja laskuihin (17 %). Prosenttilukujen ei saa kuitenkaan antaa hämätä. Lukujen taustalta paljastuu tarkemmin tarkasteltuna

esimerkiksi se todellisuus, että Rovaniemen seutukunnan vastaajista 146 kokee, ettei heillä riitä raha ruokaan. Tämä suhteutettuna tutkimuksen ulkopuolelle jäävään väestömäärään tuottaa jo suuren luvun ihmisiä, jotka kokevat ettei heillä ole riittävästi taloudellisia resursseja tähän perustarpeen tyydyttämiseen. Edelleen reilu neljännes vastaajista kokee, ettei heillä ole riittävästi rahaa lastensa harrastuksiin. Luku on suuri ja sen voidaan nähdä selittävän osaltaan yhteiskunnassamme käytävän keskustelun kohteena olevaa lasten ja nuorten syrjäytymistä.

Kuvio 3.9. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Tässä yhteydessä on huomattava, että pienituloisuus on laajempi ilmiö kuin varsinainen köyhyys. Toimeentulotukeen turvautuvien määrä on selvästi suppeampi kuin toimeentulon riittämättömyyttä kokevien luku. Pienituloisuuden taustat ovat hyvin moninaiset ja siten niiden lieventämisen keinot ovat vaativia.

Vastaajat toivat taloudelliseen tilanteeseensa liittyviä ja huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa elämisen kalleuteen, pieniin tuloihin ja työttömyyteen perustuen seuraavasti:

Rahan riittävyys jokapäiväiseen tarpeeseen, esim. asuntolainat, auton käyttökulut, vuokrat, ruoka.

Uusia maksuja tulee kokoajan lisää – polttoaine nousee – asutaan kaukana - saa/pitää käydä töissä.

Ruuan hinta, terveellisen ruuan kallistuminen.

Elämä kallis, tulot surkeat. Osaamista ei ole mahdollista hyödyntää.

Eniten huolta aiheuttaa jatkuva ruuan hinnan nousu, että miten kotiäidin tuloilla voi ruokkia perheen kun kaikki vain kallistuu.

Eläkkeen riittämättömyys ja kova verotus.

Pienet tulot, minkä takia ei voi juuri tehdä mitään muuta kuin olla kotona, ei edes matkustaa kotimaassa.

Rahan vähäisyys!!! Olen melkein ainoastaan avopuolison elättämänä. Ei ole oikein että hänen tulot vaikuttaa omiin tuloihini.

Rahat loppuu, lapset ei voi harrastaa ilman rahaa. Lääkkeet liian kalliita. Kesätyötä kaikille 16 vuotiaille eikä vain suhteilla.

Rahatilanne, vaikka töitä on niin rahat ei riitä elämiseen.

Taloudellinen tilanne; äitiyslomalle jääminen pudottaa tuloja, eikä menot silti pienene, päivittäin. Työn saaminen äitiysloman jälkeen huolestuttaa.

Työttömyys. Ei oikein tiedä miten tässä käy. Joutuuko taloudellisesti ahtaalle.

Työttömyys – taloudelliset vaikeudet – syrjäytyminen.

Työttömyys ja jatkuvasti nousevat elinkustannukset mm. asuminen ja ruoka. Lasten / nuorten eriarvoinen harrastusmahdollisuus – hinta.

Eniten ”minulla on liian vähän rahaa” mainintoja saanut ”muiden auttaminen” jakautuu taustamuuttujien mukaan tarkasteltuna siten, että yleisimmin näitä mainintoja antavat naiset (50 %), 18–29-vuotiaat (62 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (61 %), työttömät/lomautetut (76 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (66 %) ja ei parisuhteessa asuvat (52 %).

Vähiten näin kokevat miehet (45 %), 65–74-vuotiaat (28 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (37 %), eläkeläiset (36 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (27 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (40 %). On huomattavaa, että ylimpään tuloluokkaan kuuluvatkin kokevat rahan riittämättömyyttä muiden auttamiseen hyvin suuressa määrin. Nämä kokemukset voidaankin liittää rahan konkreettisen riittämisen lisäksi

edelleen siihen, mitä asioita ihminen pitää elämässään tärkeänä. Vaikka käytettävissä olisi suuretkin tulot, voidaan kokea, ettei niistä riitä muille jaettavaksi.

Tässä yhteydessä on lisäksi tarkasteltu rahojen ruokaan riittämisen kokemuksia. Ihmisten elämässä muiden auttaminen voi olla hyvinkin tärkeä elämänsisältö. Heikko taloudellinen tilanne heikentää luonnollisesti tämän elämänsisällön toteuttamisen mahdollisuutta. Tämä ei kuitenkaan suoraan heikennä ihmisen elinmahdollisuuksia. Toisin on tilanteessa, jossa ihminen kokee, ettei hänen taloudellinen tilanteensa mahdollista peruselinehtojen toteuttamista. Tästä hyvänä esimerkkinä toimivat kokemukset koskien rahan riittämättömyyttä ruokaan ja asumiseen. Rovaniemen seutukunnassa rahojen ruokaan riittämiseen liittyvää tyytymättömyyttä kokevat yleisimmin miehet (11 %), 18–29-vuotiaat (13 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (14 %), työttömät/lomautetut (34 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (27 %) ja ei parisuhteessa asuvat (12 %). Rahojen ruokaan riittämättömyyden kokemukset liittyvät siten suuressa määrin nuoruuteen, työttömyyteen sekä pieniin tuloihin.

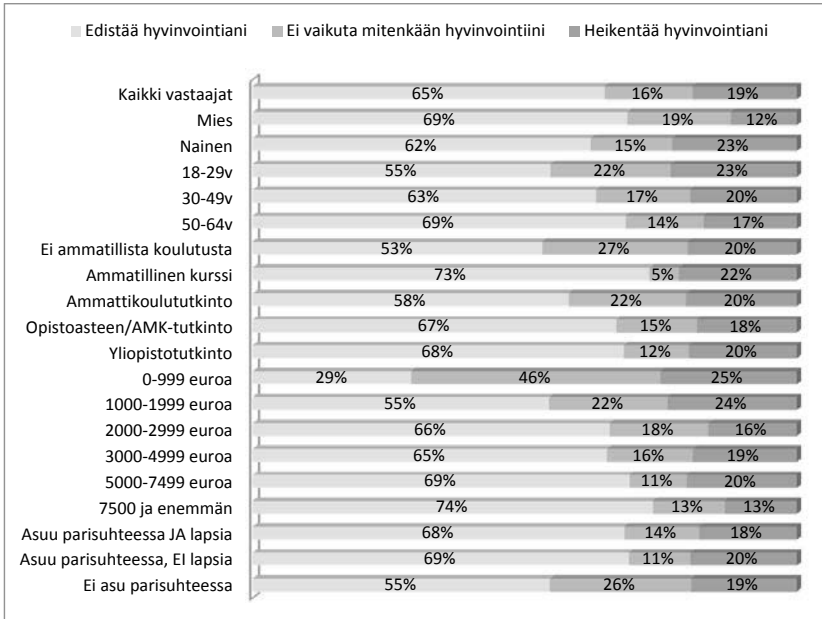
Vähiten rahojen riittämättömyyttä ruokaan kokevat naiset (9 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (3 %), opistoasteen- tai AMK-tutkinnon suorittaneet (6 %), työssä käyvät (5 %), 5000–7400 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvat (7 %). Huomattavaa on kuitenkin, että suurimpaan tuloluokkaan (7500 euroa ja enemmän kuukaudessa) kuuluvat kokevat kahteen sitä alempaan tuloluokkaan kuuluvia yleisemmin, että heillä on liian vähän rahaa ruokaan (6 %).

3.1.2 Palkkatyö

Rovaniemen seutukunnan työssä käyvien vastaajien (vastaajia 570) keskuudessa palkkatyö koetaan taloudellisen tilanteen jälkeen toiseksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Näin kokee 19 % kaikista vastaajista. Kaikkein yleisimmin näin koetaan naisten (23 %), työikäisistä 18–29-vuotiaiden (23 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (22 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvien (25 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvien (20 %) keskuudessa (kuvio 3.10).

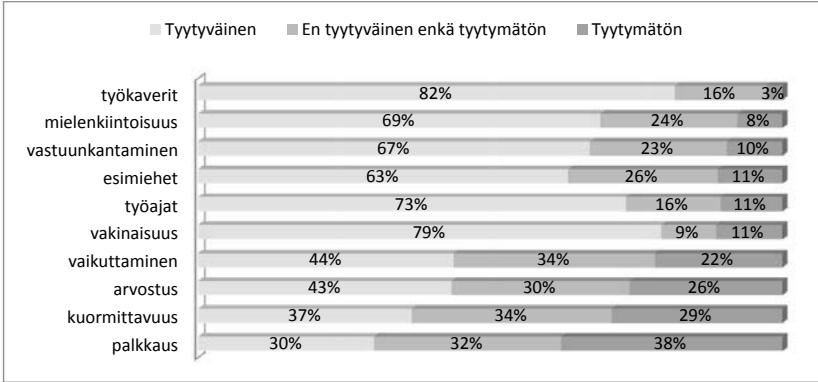
Työ koetaan vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävänä miesten (12 %), työikäisistä 50–64-vuotiaiden (17 %), opistoasteen/AMK-tut-

kinnon suorittaneiden (18 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (13 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (18 %) keskuudessa. Naisten ja miesten välillä on siten merkittävä ero palkkatyön ja hyvinvoinnin yhteyden kokemisessa. Mielenkiintoista on myös havaita, että ikäluokittain tarkasteltuna ne, joiden työurien pidentämiseen nykytilanteessa pyritään, kokevat vähimmäisessä määrin työn heikentävän heidän hyvinvointiaan.

Kuvio 3.10. Palkkatyö ja hyvinvointi (tulot: p-arvo < 0,005).

Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys (vastaajia 586–613) kohdistetaan palkkaukseen (38 %), työn kuormittavuuteen (29 %), työstä saatavaan arvostukseen (26 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (22 %), työn vakinaisuuteen (11 %), esimiehiin (11 %) sekä työaikoihin (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkaveriinkin (3 %), työn mielenkiintoisuuteen (8 %) sekä vastuunkantamisen mahdollisuuteen (10 %) (kuvio 3.11).

Kuvio 3.11. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Rovaniemen seutukunnan vastaajat toivat työhön liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa työn muutoksiin ja kiireeseen perustuen seuraavasti:

Oma jaksaminen, mahdollinen työpaikan menetys.

Ihmissen pakko valita työ- ja asuinpaikkansa. Työpaikka määrää liikaa asuinpaikkaa. Työn kuormituksen epätasainen jakautuminen.

Muutokset työpaikalla. Niitä on paljon, koskevat henkilökohtaisesti.

Työn jatkuvuus, onko töitä ensi vuonna? Joudunko vaihtamaan ensi vuonna?

Ainainen kiire ja jatkuva muutos työelämässä. Henkilöstön vähentäminen lisää paineita muille. Kohta suurin osa ei enää jaksaa (töissä olemista).

Kun on pätkätöitä vaan tarjolla. Loma on aina omaa lomaa – palkasta pois. Hirveä työtahti, ei pysy matkassa.

Työtilanne – pitempiaikaista työtä ei ole tiedossa.

Töissä paljon paineita ja vastuuta joka aiheuttaa stressiä.

Kahta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavaa työn sisältöä tarkastelemalla on todettavissa, että yleisimmin työn palkkaukseen ovat tyyty-

mättömiä naiset (41 %), työikäisistä 30–49-vuotiaat (40 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (45 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (45 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (39 %).

Vähiten tyytymättömyyttä on puolestaan miesten (32 %), työikäisistä 18–29-vuotiaiden (32 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (26 %), suurimpaan tuloluokkaan kuuluvien (18 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvien (37 %) keskuudessa. Joka tapauksessa tyytymättömyys on yleistä kaikissa tarkastelluissa ryhmissä. Aiemmin kuvattujen työn hyvinvointivaikutuskokemusten tapaan myös palkkaustyytyväisyyden osalta sukupuolierot on nähtävissä naisille miehiä kielteisempinä.

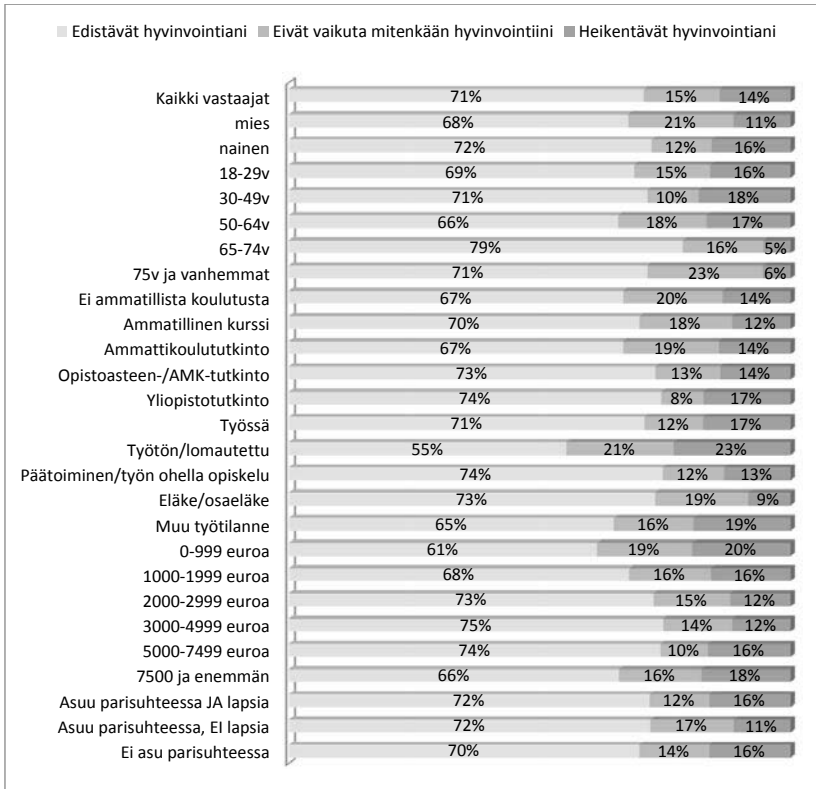
Myös työn kuormittavuuteen tyytymättömiksi itsensä kokevat yleisemmin naiset (36 %), lisäksi tyytymättöimpiä tähän asiaan ovat työikäisistä 50–64-vuotiaat (33 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (34 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvat (35 %) ja ei parisuhteessa asuvat (31 %).

Vähiten tyytymättömyyttä työn kuormittavuuteen koetaan miesten (15 %), työikäisistä 18–29-vuotiaiden (24 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (27 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (26 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (26 %) keskuudessa. Tässä mielenkiintoiseksi tulee havainto, jonka mukaan vanhin työtä tekevä ikäluokka kokee työn kuormittavuutta kohtaan muita ikäluokkia yleisemmin tyytymättömyyttä, vaikka tarkasteltaessa työn vaikutusta hyvinvointiin, samainen ikäluokka koki vähiten työn hyvinvointia heikentäviä vaikutuksia.

3.1.3 *Elintavat*

Rovaniemen seutukunnassa kolmanneksi yleisimpänä hyvinvointia heikentävänä sisältönä koetaan omat elintavat (vastaajia 1387). Omat elintapansa kokee hyvinvointia heikentävinä 14 % kaikista vastaajista. Yleisimmin näin kokevat naiset (16 %), 30–49-vuotiaat (18 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (17 %), työttömät/lomautetut (23 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (20 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (16 %) (kuvio 3.12).

Vähimmässä määrin näin kokevat puolestaan miehet (11 %), 65–74-vuotiaat (5 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (12 %), eläkeläiset (9 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (12 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (11 %). Nuoremmissa ikäryhmissä ollaan siten omiin elintapoihin selvästi yleisemmin tyytymättömiä kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Tuloja tarkastellen samaan asiaan kohdistuva tyytymättömyys vähenee pienimmästä tuloluokasta 3000–4999 euron tuloluokkaan tultaessa. Tätä suuremmissa tuloluokissa tyytymättömyys on jälleen yleisempää.

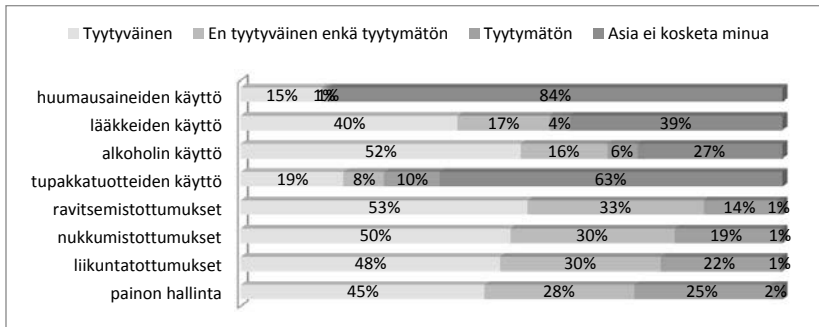

Kuvio 3.12. Elintavat ja hyvinvointi (ikä, työtilanne, sukupuoli: p-arvo < 0,005).

Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1440–1470) painon hallintaan (25 %), liikunta-

tottumuksiin (22 %), nukkumistottumuksiin (19 %) sekä ravitsemistottumuksiin (14 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumausaineiden (1 %), lääkkeiden (4 %), alkoholin (6 %) sekä tupakkatuotteiden (10 %) käyttöön (Kuvio 3.13).

Huumausaineiden käyttöön liittyvän arvioinnin osalta on todettava, että vastauksissa kiinnitetään huomiota ainoastaan tyytymättömien osuuteen. Tyytymättömyyden tulkitaan tässä yhteydessä liittyvän ihmisiin, joita huumausaineiden käyttö koskee. Huumausaineiden käyttöön tyytyväiset tulkitaan tässä vastaajiksi, jotka ovat epähuomiossa vastanneet näin ”asia ei koske minua” -vastausvaihtoehdon sijaan. On kuitenkin syytä huomata, että lukumääräksi muutettuna 81 Rovaniemen seutukunnan vastaajaa on tyytymätön alkoholin käyttöönsä, 149 ihmistä on tyytymätön tupakkatuotteiden käyttöönsä ja 9 ihmistä on tyytymätön huumausaineiden käyttöönsä. Kun jälleen nämä luvut suhteutetaan Rovaniemen seutukunnan kokonaisasukasmäärään, näyttäytyvät luvut jo huomattavan suurilta.

Kuvio 3.13. Elintavat ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat omiin elintapoihinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa alkoholiin ja kiireeseen perustuen seuraavasti:

Alkoholin liikkakäyttö ja siitä johtuvat muut lieveilmiöt mm. asioiden hoito jää kesken, henkilökohtaiset asiat eivät ole hallinnassa.

Liiallinen tupakointi ja etanolin käyttäminen.

Niin paljon töitä, ettei niistä tahdo selvitä, jatkuva stressi, ei aikaa kuntoilla/huolehtia omasta terveydestä.

Yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistettavaan painonhallintaan ovat erityisen tyytymättömiä naiset (28 %), 50–64-vuotiaat (31 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (29 %), työssä käyvät (30 %), suurimpaan tulo- luokkaan kuuluvat (33 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (27 %).

Harvinaisempaa tyytymättömyys painon hallintaan on miesten (22 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (14 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (23 %), eläkeläisten (22 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (23 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (24 %) keskuudessa. Tämän mukaan näyttäisi siltä, että tyytymättömyys painon hallintaan on sitä yleisempää, mitä suuremmat taloudelliset resurssit ihmisellä on käytössään.

Painon hallinnan lisäksi tarkempaan tarkasteluun on tässä yhteydessä otettu vielä tyytymättömyys alkoholin käyttöön. Ketkä sitten ovat niitä, jotka yleisimmin kokevat tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä? Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että yleisimmin tyytymättömiä ovat miehet (9 %), 50–64-vuotiaat (8 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (7 %), työttömät/lomautetut (16 %), korkeimpaan tuloluokkaan kuuluvat (15 %) ja ei parisuhteessa asuvat (8 %). Huomionarvoinen seikka tässä yhteydessä on se, että työttömien rinnalla tulojen perusteella tarkasteltuna kaikkein suurituloisimmat ovat yleisimmin tyytymättömiä omaan alkoholin käyttöönsä.

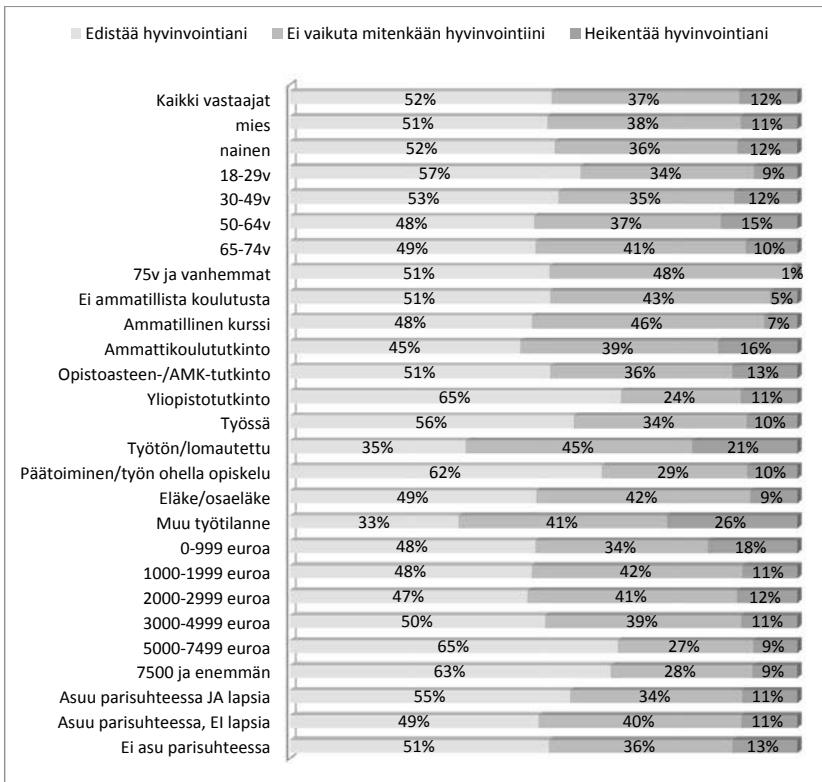
Vähiten tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä kokevat puolestaan naiset (4 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (2 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (2 %), ”joku muu” työtilanteen omaavat (2 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (4 %). Viimeisimpään havaintoon liittyen on todettava, että 16 Rovaniemen seutukunnan lapsiperheessä jompikumpi vanhemmista kokee olevansa tyytymätön omaan alkoholin käyttönsä. Ja tämä luku siis vain kyselyyn vastanneiden joukosta. Luku on kerrottava moninkertaisesti, jos se yleistetään koskemaan koko seutukunnan asukasmäärää.

3.1.4 Yhteiskunta

Suomalaista yhteiskuntaa pidetään neljänneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä Rovaniemen seutukunnassa (vastaajia 1260).

Kaikista vastaajista 12 % kokee yhteiskunnan omaa hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Kaikkein eniten näin ajattelevat naiset (12 %), 50–64-vuotiaat (15 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (16 %), ”muun työtilanteen” omaavat (26 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (18 %) ja ei parisuhteessa asuvat (13 %). Erityisen suuri tyytymättömien osuus on siten pitkällä sairauslomilla sekä äitiys- ja vanhempainvapaalla (”muu työtilanne”) olevien keskuudessa (kuvio 3.14).

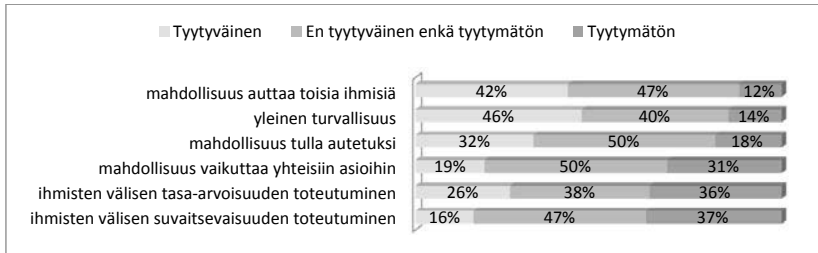
Vähiten edellä kuvatusti kokevat miehet (11 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (1 %), ei ammatillista koulutusta omaavat (5 %), eläkeläiset (9 %), kahteen ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (9 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia ja lasten kanssa (11 %) asuvat. Yhteiskunta koetaan siten tulojen kasvaessa vähemmässä määrin hyvinvointia heikentävänä.

Kuvio 3.14. Yhteiskunta ja hyvinvointi (koulutus, työtilanne, tulot: p-arvo < 0,005).

Kaiken kaikkiaan on nähtävillä enemmistön (52 %) myönteisyys yhteiskuntaa kohtaan. Kokemus kuitenkin eriytyy voimakkaasti. Kokemus yhteiskunnasta on sitä positiivisempi ja vähiten kielteinen mitä stabiilimpi ihmisen status on.

Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1235–1394) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (37 %), ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (36 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (31 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (12 %), yleiseen turvallisuuteen (14 %) sekä autetuksi tulemisen mahdollisuuteen (18 %) (kuvio 3.15).

Kuvio 3.15. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat yhteiskuntaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa turvattomuutta aiheuttaviin tekijöihin, työttömyyteen ja taloudellisiin seikkoihin perusten seuraavasti:

Kiire, heikko taloustilanne, lasten ja perheiden mielenterveysongelmat, vanhemmuus hukassa, koulukiusaaminen, työttömyys, päivähoitopalvelujen riittämättömyys.

Maahanmuuttajat – nuorison mielivaltaisuus ja niitä kohtaan tuntemani pelko.

Suvaitsemattomuuden lisääntyminen erilaisia ihmisiä kohtaan.

En murehdi päivittäin, mutta kouluammukset ja lapsen kidnappaus välillä huolettavat. Nuorten syrjäytyminen, vanhustenhuolto.

Esim. se että eläkerahoja pimitetään ja 58 v. ei pääse eläkkeelle vaikka vaivat riittäisivät. On eriarvoisuutta nimenomaan talouskysymykset.

EU:n finanssikriisi, kilpailukyky, vaikutus hyvinvointivaltion toimintaperiaatteisiin.

Nuorison työttömyys, aiheuttaa kielteisiä lieveilmiöitä.

Ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (41 %), 30–49-vuotiaat (43 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (48 %), opiskelijat (46 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (52 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (38 %). Näin suvaitsevaisuuden toteutumiseen ollaan erityisen tyytymättömiä niissä ryhmissä, joiden elämä ulkoisesti näyttäisi olevan kohdallaan. Mielenkiintoinen kysymys tähän liittyen on se, kokevatko nämä ihmiset sitten muita suuremmassa määrin empatiaa suvaitsevaisuuden tai sen puutteen kohteena olevia kohtaan vai kokevatko he suvaitsevaisuuteen liittyvän vajeen kohdistuvan jollain tapaa itseensä?

Vähiten tyytymättömyyttä kyseiseen asiaan kokevat miehet (29 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (22 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (29 %), eläkeläiset (31 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (34 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (35 %). Tyytymättömien osuus on kuitenkin näissäkin ryhmissä huomattavan suuri.

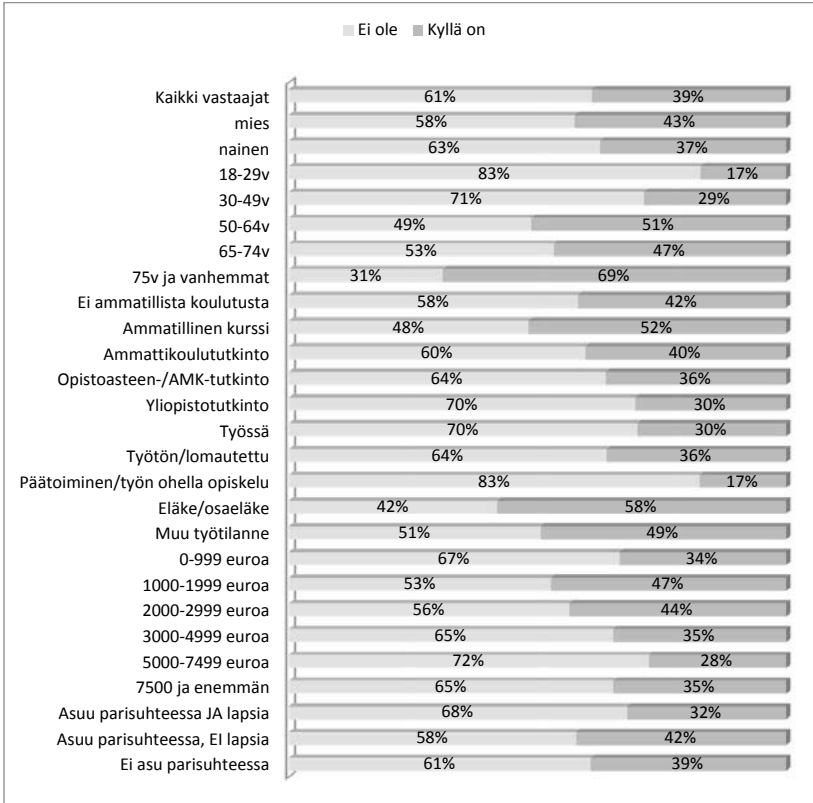
Suomessa viimevuosina tapahtuneiden ikävien väkivaltatragedioiden vuoksi on tarpeen vielä tarkastella lähemmin suomalaisen yhteiskuntaan liitettyjä yleisen turvallisuuden kokemuksia. Kaikkein tyytymättömiä turvallisuuteen ovat naiset (15 %), 65–74-vuotiaat (20 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (18 %), ”jonkun muun” työtilanteen omaavat (19 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (18 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (17 %).

Vähiten tyytymättömiä yleiseen turvallisuuteen ovat miehet (14 %), 18–29-vuotiaat (8 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (10 %), opiskelijat (10 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (12 %) sekä parisuhteessa lasten kanssa asuvat (12 %). Turvallisuuden tunteen voidaan siten nähdä kuuluvan suurimmassa määrin erityisesti nuoruuteen. Mielenkiintoinen havainto liittyy tässä yhteydessä siihen, että lapsiperheelliset ovat muita asumistapoja edustavia vähemmässä määrin tyytymättömiä yleiseen turvallisuuteen.

3.1.5 Omat ominaisuudet

Henkilön omat ominaisuudet koetaan Rovaniemen seutukunnassa viidenneksi eniten hyvinvointia heikentävinä tekijöinä (vastaajia 1297). Tähän liittyen tutkimuksessa on kartoitettu sitä, josko vastaajilla on jokin jokapäiväistä elämää haittaava sairaus, vaiva tai vamma. Kaikista vastaajista (vastaajia 1410) 39 prosentilla on tällainen. Yleisimmin sairaus, vaiva tai vamma on miehillä (43 %), 75-vuotiailla ja vanhemmilla (69 %), ammatillisen kurssin suorittaneilla (52 %), eläkeläisillä (58 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (47 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvilla (42 %) (kuvio 3.16).

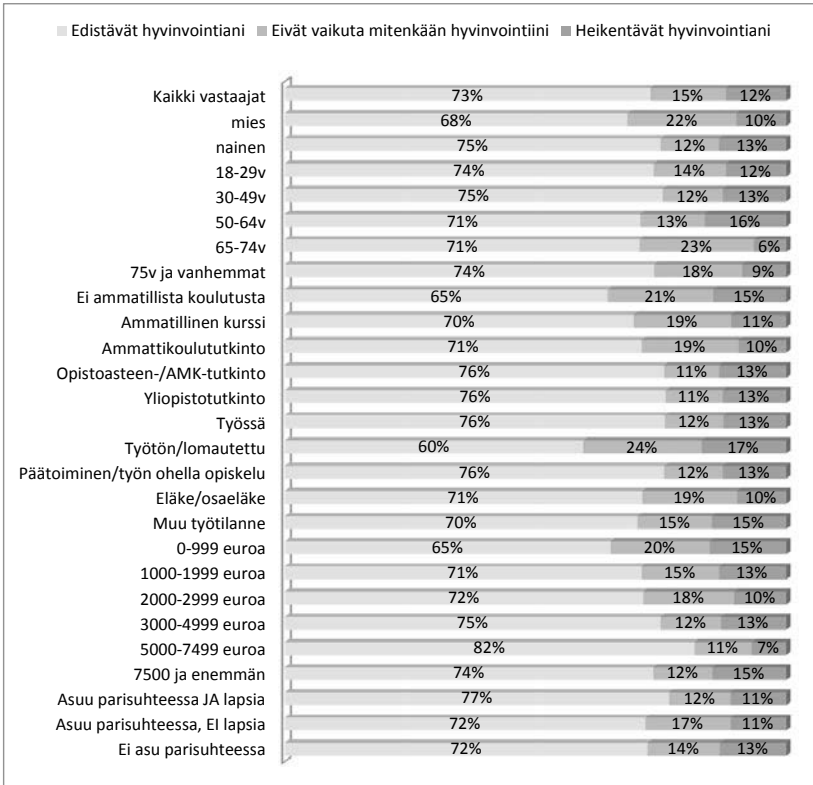
Kyseisen tyyppistä huolta on vähiten naisilla (37 %), 18–29-vuotiailla (17 %), yliopistotutkinnon suorittaneilla (30 %), opiskelijoilla (17 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvilla (28 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvilla (32 %). Kuitenkin myös näissä ryhmissä sairauksia, vaivoja tai vammoja esiintyy melko laajalti. Tästä on hyvänä esimerkkinä vastaajien nuorin ikäryhmä, jossa lukumääräksi muuttaen 46 henkilöllä on jokin jokapäiväistä elämää haittaava sairaus, vaiva tai vamma.

Kuvio 3.16. Vastaajalla esiintyvä sairaus, vaiva tai vamma (tulot, ikä, työtilanne, koulutus: p-arvo < 0,005).

Kaikista vastaajista 12 % kokee omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä. Eniten omien ominaisuuksien koetaan heikentävän hyvinvointia naisten (13 %), 50–64-vuotiaiden (16 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (15 %), työttömien/lomautettujen (17 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvien (15 %) ja ei parisuhteessa asuvien (13 %) keskuudessa (kuvio 3.17). On kuitenkin huomattava, että suurituloisimmat kokevat asian lähes samassa suhteessa pienituloisimpien kanssa (heidän keskuudessaan on vain enemmän hyvinvoinnin edistymiskokemuksia). Näin siis omat ominaisuudet ovat yhtäläillä tyytymättömyyttä aiheuttavia tulojen pienuuteen tai suuruuteen katsomatta.

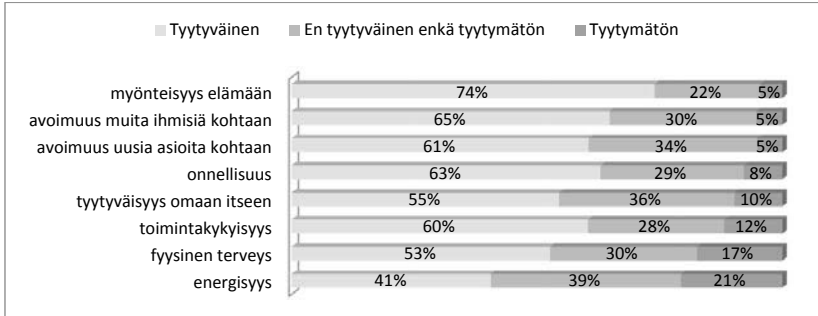
Vähiten omia ominaisuuksia hyvinvointia heikentävinä pitävät miehet (10 %), 65–74-vuotiaat (6 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (10 %), eläkeläiset (10 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (7 %) sekä parisuhteessa lasten kanssa asuvat (11 %). Omat ominaisuudet koetaan ikäryhmittäin tarkastellen enenevässä määrin hyvinvointia heikentävinä aina työuran lopulle asti, jonka jälkeen kyseiset kokemukset vähenevät huomattavasti. Kaiken kaikkiaan omat ominaisuudet koetaan hyvin tärkeinä oman hyvinvoinnin ja sen hyväksi kokemisen mahdollistajina.

Kuvio 3.17. Omat ominaisuudet ja hyvinvointi (sukupuoli, ikä: p-arvo < 0,005).

Eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 1411–1462) energisyyteen liittyvät kokemukset (21 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä

aiheuttavat fyysinen terveys (17 %), toimintakykyisyys (12 %) ja tyytyväisyys omaan itseensä (10 %). Tyytymättömyys liitetään vähiten kokemuksiin koskien elämään kohdistettavaa myönteisyyttä (5 %), avoimuuteen koskien muita ihmisiä (5 %) ja uusia asioita (5 %) sekä onnellisuuteen (8 %) (kuvio 3.18).

Kuvio 3.18. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat omiin ominaisuuksiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa fyysisiin ja psyykkisiin ongelmiin perustuen seuraavasti:

Ahdistuneisuus: masennuskaudet, alkoholismi. Ahdistuneisuus: rajoittaa töiden hakemista, jaksamista, ihmissuhteita. Masennus: rikoo pysyviä suunnitelmia ja jaksamista yleisesti. Alkoholismi: muilla paikkakunnilla heikko avunsaanti johtanut "itsehoitoon".

Oma jaksaminen.

Mahdollinen sairastuminen.

Käsittelemättömien asioiden läpikäyminen nyt varhaisaikuisuudessa.

Jälkeenjääntini tietotekniikoiden omistamisessa ja osaamisessa.

Sairaudesta paraneminen. Vähän terapiaa.

Sairaus koska läsnä koko ajan.

Terveys, yksinäisyys. Liikuntakyky on biologisten lääkkeiden varassa, kun lääkkeet heittää vaikuttamasta, miten selvitä arjesta ja kivuista.

Uusiutuuko rintasyöpä.

Eniten tyytymättömyyttä aiheuttaviin kokemuksiin liittyen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin tyytymättömiä energisyyteensä (tai tässä sen puutteeseen) ovat naiset (22 %), 30–49-vuotiaat (24 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (26 %), työttömät/lomautetut (24 %), suurimpaan tuloluokkaan kuuluvat (27 %) ja ei parisuhteessa asuvat (22 %). Pienituloisimpien ryhmä näyttäytyy tässä asiassa lähes samanlaisena suurituloisimpien kanssa. Tulojen voidaan siten nähdä tässä(kin) yhteydessä olevan vaikutuksiltaan samansuuntaiset niiden pienuudesta tai suuruudesta riippumatta.

Vähiten tyytymättömyyttä omaan energisyyteensä kokevat miehet (19 %), 65–74-vuotiaat (14 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (14 %), eläkeläiset (19 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (15 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (19 %). Tähän perustuen voidaan todeta, että vaikka iän myötä ihmisen fyysinen toimintakyky heikkenee, eivät energisyyteen liittyvät kokemukset heikkene samassa suhteessa.

Tutkimuksessa on tarkasteltu tyytymättömyyttä koskien hyvinvoinnin eri sisältöjä, joten on paikallaan tarkastella tässä yhteydessä vielä tarkemmin ihmisten itseensä liittämää tyytymättömyyskokemusta. Tämän mukaan molemmat sukupuolet ovat tyytymättömiä itseensä lähes samassa määrin (10 %). Yleisimmin tyytymättömiä ovat nuorimmat, eli 18–29-vuotiaat (14 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (15 %), työttömät/lomautetut (18 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (16 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (12 %). Nuoruus ja työttömyys lisäävät siten selvästi itseen kohdistuvaa tyytymättömyyttä. Toisaalta tuloja tarkastellen suurimpaan tuloluokkaan kuuluvat tulevat pienimpään tuloluokkaan kuuluvien jälkeen heti seuraavina itseensä tyytymättöimpien joukossa.

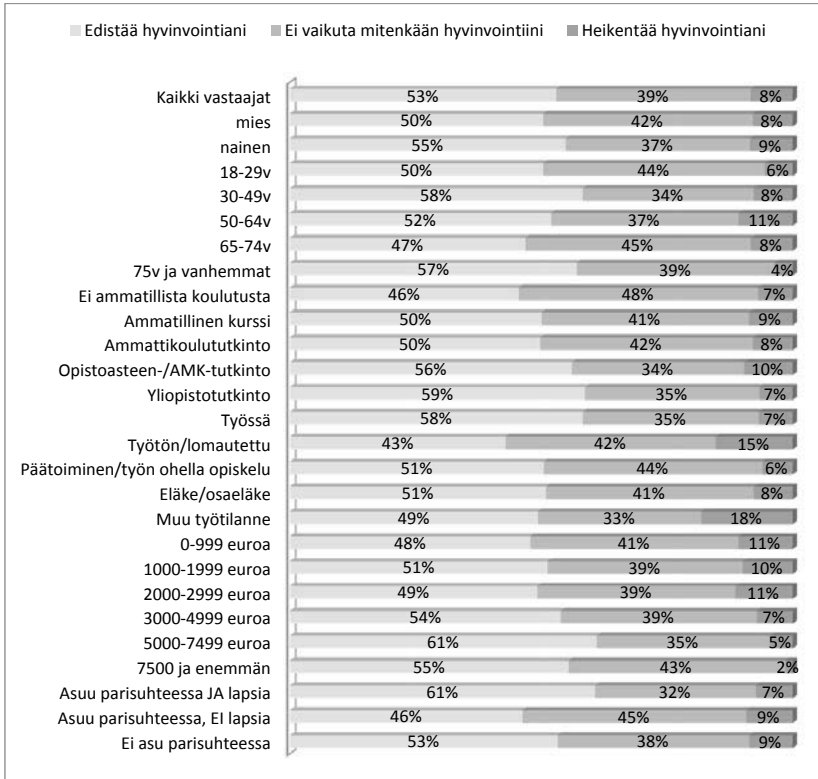
Vähiten itseensä tyytymättömiä ovat 75-vuotiaat ja vanhemmat (5 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (8 %), eläkeläiset (7 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (7 %). Tämä vahvistaa tulkintaa siitä, että itseen kohdistuva armollisuus vahvistuu iän myötä.

3.1.6 *Asuinkunnan palvelujen saatavuus*

Oman asuinkunnan palvelujen saatavuus osoittautui Rovaniemen seutukunnassa kuudenneksi eniten ja samalla kuudenneksi vähiten hyvin-

vointia heikentäväksi sisällöksi (vastaajia 1294). Kaikista vastaajista 8 % kokee palvelujen saatavuuden hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi. Kaikkein yleisimmin näin kokevat naiset (9 %), 50–64-vuotiaat (11 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (10 %), ”muun työtilanteen” omaavat (18 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (11 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (9 %) (kuvio 3.19).

Vähiten asuinkunnan palvelujen saatavuutta pitävät hyvinvointia heikentävänä tekijänä miehet (8 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (4 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (7 %), opiskelijat (6 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (2 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (7 %). Tulojen suuruuden voidaan siten nähdä vaikuttavan positiivisesti palvelujen saatavuuteen liittyviin kokemuksiin. On myös tärkeää huomata, että kaikkein vanhimmassa ikäryhmässä ollaan vähiten tyytymättömiä asuinkunnan palvelujen saatavuuteen Rovaniemen seutukunnassa. Tieto on mielenkiintoinen vanhusväen palvelutarjonnan suunnittelun ja toteutuksen onnistumisen näkökulmasta. On kuitenkin huomattava, että palvelujen saatavuutta arvioi tässä tutkimuksessa vanhemman väen osaltakin todennäköisesti suhteellisen itsenäisesti toimeentulevat henkilöt.

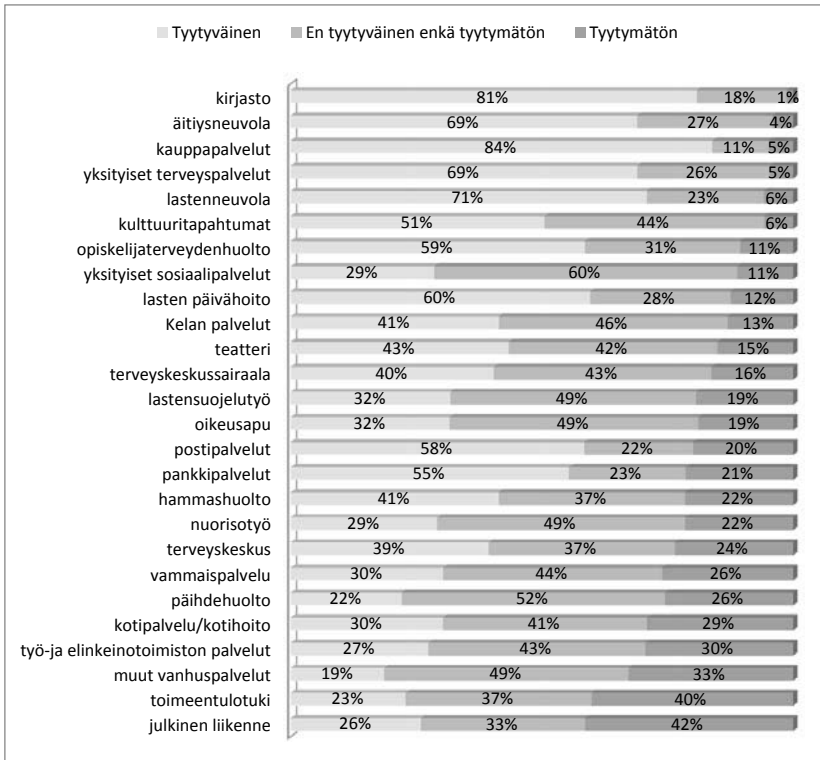

Kuvio 3.19. Palvelujen saatavuus ja hyvinvointi (työtilanne, asumistapa: p-arvo < 0,005).

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Rovaniemen seutukunnassa asuin-kunnan julkisen liikenteen (42 %, vastaajia 1092), toimeentulotuki-palvelujen (40 %, vastaajia 249), muiden vanhuspalvelujen (pois lukien kotipalvelu/kotihoito)(33 %, vastaajia 268), työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (30 %, vastaajia 441), kotipalvelun/kotihoidon (29 %, vastaa-jia 254), päihdehuollon (26 %, vastaajia 145), vammaispalvelujen (26 %, vastaajia 184), terveyskeskuspalvelujen (24 %, vastaajia 1222), nuoriso-työn palvelujen (22 %, vastaajia 219), hammashuoltopalvelujen (22 %, vastaajia 973), pankkipalvelujen (21 %, vastaajia 1436) sekä postipalve-

lujen (20 %, vastaajia 1456) saatavuuteen (kuvio 3.20). Tyytymättömien osuudet ovat näissä kohdin huomattavan suuret.

Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan kirjastopalvelujen (1 %, vastaajia 1187), äitiysneuvolapalvelujen (4 %, vastaajia 241), kauppalpalvelujen (5 %, vastaajia 1475), yksityisten terveyspalvelujen (5 %, vastaajia 945), lastenneuvolapalvelujen (6 %, vastaajia 278) sekä kulttuuritapahtumien (6 %, vastaajia 1013) saatavuuteen. Opiskelijaterveydenhuollon saatavuutta arvioi 330 henkilöä, yksityisten sosiaalipalvelujen saatavuutta 199 henkilöä, lasten päivähoiton saatavuutta 307 henkilöä, Kelan palvelujen saatavuutta 1011 henkilöä, teatteripalvelujen saatavuutta 878 henkilöä, terveyskeskussairaalapalvelujen saatavuutta 634 henkilöä, lastensuojelutyön saatavuutta 192 henkilöä ja oikeusavun saatavuutta 180 henkilöä.

Kuvio 3.20. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Tässä yhteydessä on vielä huomattava, että kutakin palvelua arvioivat viimeisen vuoden aikana niitä käyttäneet, mutta myös henkilöt, jotka eivät ole palveluja edeltävän vuoden aikana käyttäneet. Esimerkiksi toimeentulotukipalvelujen saatavuutta arvioi 249 henkilöä, mutta palveluja ilmoittaa viimeisen vuoden aikana käyttäneen 89 henkilöä. Osa arvioitsijoista voi olla siten niitä, jotka ovat käyttäneet palveluja aiemmin ja arvioivat palvelun saatavuutta siitä lähtökohdasta. Osa arvioitsijoista voi puolestaan olla niitä, jotka eivät ole henkilökohtaisesti käyttäneet palveluja, mutta omaavat näkemyksensä johonkin muuhun perustuen. Joka tapauksessa tutkimusaineistosta on nähtävissä, että mitä vähemmän tarkasteltavan palvelun käyttöä on ollut viimeisen vuoden aikana, sitä vähemmän on myös palvelun saatavuuden arvioitsijoita. Tähän perustuen voidaan vetää se johtopäätös, että palveluja arvioivat pääsääntöisesti ne henkilöt, joilla on tavalla tai toisella kokemukseen perustuva näkemys kulloinkin tarkastelun kohteena olevasta palvelun saatavuudesta. Tätä vahvistaa vielä kysymyksenasettelu; jokaista palvelua arvioitaessa oli mahdollisuus vastata myös ”asia ei kosketa minua” -vastausvaihtoehtoon.

Vastaajat toivat palvelujen saatavuuteen liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelujen saavutettavuuteen sekä suuriin etäisyyksiin perustuen seuraavasti:

Terveyden säilyminen, vanhuus tulee, saako apua?

Byrokratia sosiaali- ja terveyspalveluissa asiakkaat tuntuvat olevan tiellä, juoksutetaan luukulta luukulle. Ei palveluohjausta asiakkaille.

Terveyspalvelut etääntyvät, vaikea saada hoitoa – huono asiakaspalvelu.

Vanhustenhuollon/-hoidon tulevaisuus – avun saanti vaivoihin ja lähetteen saanti jatkotutkimuksiin ja hoitoon. TK:n henkilökunnan ammattitaito.

Ei ole kokoaikaista työtä joten rahaa ei ole paljon ja sitä ei myönnetä niin helposti vaikka sitä tarvis. Kelan pitäisi käsitellä asiat paljon nopeampaa ja toimeentulotuki pitäisi antaa kaikille joilla ei rahat riitä elämiseen.

Joukkoliikenne huononee koko ajan.

Lasten koulunkäynti. Koulu olisi lähellä ei vaan voi siihen mennä (äly hoi älä jätä). Pitää mennä kauemmas.

Lasten päivähoitopaikkaa (3-vuoro) ei ole tarjolla kotiamme lähellä. TE-toimiston ymmärtämättömyys kun haen vain päivätyötä (kotona useampi alle 10-vuotias).

Kunnan äärialueilla palvelut heikentyneet. Neuvola ja lääkäripalvelut myös sivukylille! Ei kaikkia kela-kyödin tai matkapalvelujen varaan. Itse en käytä vielä mutta pahalta näyttää... Hammashuoltoon 6 kuukauden jonot!!

Nuorten asioihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota, palveluja lisää.

Terveyskeskukseen lääkärin vastaanotolle pääsy vaikeaa.

Julkisen liikenteen saatavuuteen ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (44 %), 18–29-vuotiaat (56 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (54 %), opiskelijat (57 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (57 %) ja parisuhteessa lasten kanssa asuvat (52 %). Yllättävää tässä on erityisesti suurimpaan tuloluokkaan kuuluvien suuri tyytymättömien osuus, heillä kun todennäköisesti on parhaimmat taloudelliset mahdollisuudet omilla kulkuvälineillä liikkumiseen.

Vähiten tyytymättömiä julkisen liikenteen saatavuuteen ovat miehet (38 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (15 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (19 %), eläkeläiset (24 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (34 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (34 %). Näin ollen eläkkeellä olevat ikäihmiset kuuluvat näihin vähiten tyytymättömien joukkoon.

Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä kohdistetaan toimeentulotukipalvelujen saatavuuteen. Tähän ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (42 %), 30–49-vuotiaat (45 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (50 %), ”jonkun muun” työtilanteen omaavat (65 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (59 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (48 %). Korkea koulutus ei siten vähennä tähän asiaan kohdistettavan tyytymättömyyden esiintymistä.

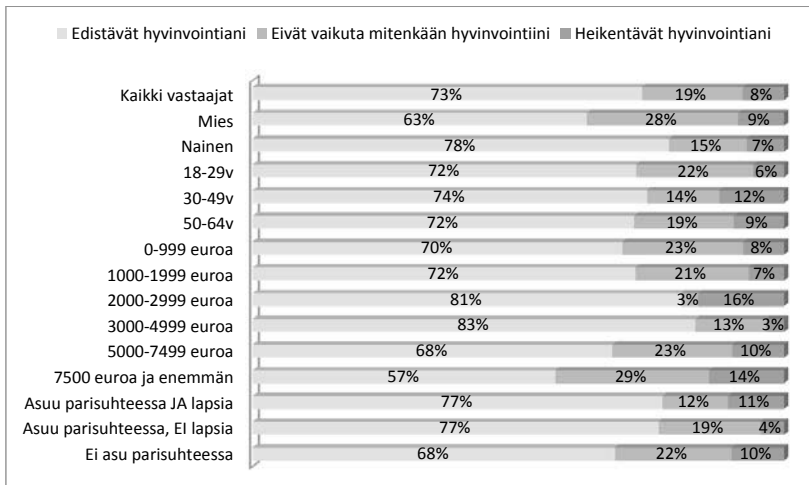
Toimeentulotukipalvelujen saatavuuteen ovat vähimmässä määrin tyytymättömiä miehet (37 %), kahteen vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat

(33 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (27 %), työssä käyvät (33 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (23 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (33 %). Toimeentulotukipalvelujen saatavuuteen kohdistuva tyytymättömyys on silti asiaa arvioineiden työssä käyvien (84 henkilöä) sekä toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (22 henkilöä) keskuudesakin huomattavan suuri. Ainakin osa heistä arvioi asiaa todennäköisesti joko tuntemiensa toimeentulotukiasiakkaiden tai mielikuviansa lähtökohdista enemmän kuin omien kokemustensa lähtökohdista.

3.1.7 Opiskelu

Opiskelu koetaan Rovaniemen seutukunnassa viidenneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä (vastaajia 273). Kaikista vastaajista näin kokee 8 %. Opiskelun kokevat yleisimmin hyvinvointia heikentävänä miehet (9 %), 30–49-vuotiaat (12 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (16 %) ja parisuhteessa lasten kanssa asuvat (11 %) (kuvio 3.21). Iän ja asumistavan perusteella on tulkittavissa, että perheen ja opiskelun yhteensovittaminen koetaan joiltain osin haastavana yhtälönä.

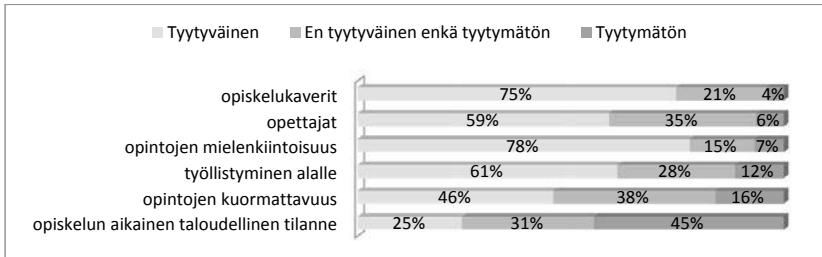
Opiskelun kokevat hyvinvointia heikentävänä vähimmässä määrin naiset (7 %), 18–29-vuotiaat (6 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat.

Kuvio 3.21. Opiskelu ja hyvinvointi.

Opiskelu koetaan siis varsin keskeisenä hyvinvointia edistävänä tekijänä. Tämän voidaan nähdä kertovan edelleen ihmisten vahvasta koulutususkosta, erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta.

Opiskelujen sisällöistä yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistetaan (vastaajia 262–281) opiskelun aikaiseen taloudelliseen tilanteeseen (45 %), opintojen kuormittavuuteen (16 %) sekä alalle työllistymiseen (12 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan opiskelukavereihin (4 %), opettajiin (6 %) sekä opintojen mielenkiintoisuuteen (7 %) (kuvio 3.22). Kyseisiä sisältöjä tarkastelemalla voidaan havaita, että opintojen aikaiseen taloudelliseen tilanteeseen liittyvät negatiiviset hyvinvointikokemukset ovat huomattavasti muihin sisältöihin liittyviä vastaavia kokemuksia suuremmissa määrin edustettuina.

Kuvio 3.22. Opiskelu ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat opiskeluun liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa taloudelliseen tilanteeseen ja opintojen jälkeiseen työllistymiseen perustuen seuraavasti:

Asuminen ja ruuan kallistuminen, opiskelijabudjetilla kaikki on kaltaista.

Työllistyminen opiskelujen jälkeen. Tulevaisuus vaikuttaa epävarmalta ja se aiheuttaa huolta tulevasta.

Kahden lapsen yh-äiti joka opiskelee niin taloudellinen tilanne on heikko.

Minulla ei ole voimia opiskella tehokkaasti, pohdin tulisiko minun pyytää apua opintojeni edistymiseen.

Pelko etten saa Rovaniemeltä töitä valmistumisen jälkeen.

Opintotuki ei riitä elämiseen ja töitä opintojen oheen ja kesän ajaksi on vaikea saada.

Opintojen eteneminen suunnitellusti ja nopeasti. Opiskeluaikaiset tulot pienet ja opiskelumotivaatio – tai sen puuttuminen.

Opiskelijen aikaiseen taloudelliseen tilanteeseensa ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (46 %), 30–49-vuotiaat (50 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (50 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (52 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (48 %). Ikää ja asumistapaa tarkastellen tämä todentaa opiskelun ja perheen yhteensovittamiseen liittyvien hankaluuksien olemassaoloa.

Vähiten tyytymättömyyttä kyseiseen asiaan esiintyy puolestaan naisten (44 %), työikäisistä 50–64-vuotiaiden (23 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (39 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (13 %) sekä ei parisuhteessa asuvien (41 %) keskuudessa.

Opiskelijensa kuormittavuuteen ovat tyytymättömiä naisia (18 %), 30–49-vuotiaat (23 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (33 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (27 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (19 %).

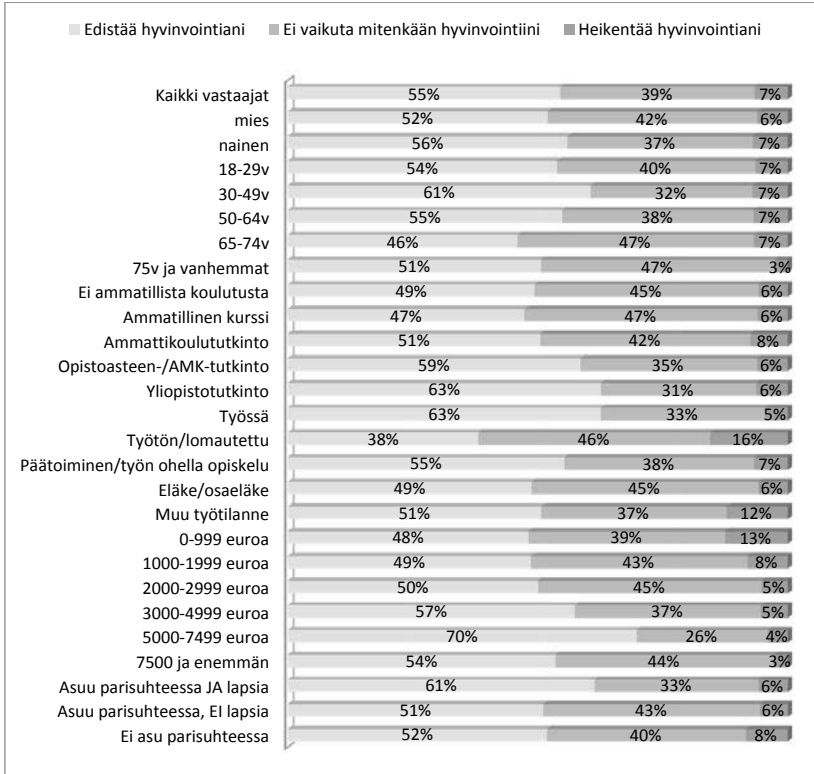
Vähiten tyytymättömiä opintojensa kuormittavuuteen ovat miehet (12 %), työikäisistä nuorimpien ryhmään kuuluvat (14 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (10 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvat (10 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (12 %). Kahteen viimeksi mainittuun taustaan sekä ikään liittyen voidaan tulkita, että ne opiskelijat, joilla ei vielä ole perhettä ja opiskelevat päätoimisesti ilman säännöllistä työssäkäyntiä, kokevat opiskelijansa kuormittavuuteen liittyvää tyytymättömyyttä vähimmäisessä määrin.

3.1.8 Asuinkunnan ominaisuudet

Asuinkunnan ominaisuudet koetaan Rovaniemen seutukunnassa neljänneksi vähiten hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi (vastaajia 1304). Kaikista vastaajista näin kokee 7 %. Suurimmassa määrin hyvinvoinnin heikkenemistä asuinkunnan ominaisuuksien vuoksi kokevat naiset (7 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (8 %), työttömät/lomaute-

tut (16 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvat (13 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (8 %). Asia koetaan kaikissa ikäryhmissä samassa määrin (7 %), mutta 30–49-vuotiaiden keskuudessa esiintyy eniten niitä, joiden mielestä asuinkunnan ominaisuudet edistävät heidän hyvinvointiaan (61 %)(kuvio 3.23). Kaiken kaikkiaan Rovaniemen seutukunnan osalta voidaan todeta, että ihmiset ovat työttömiä/lomautettuja sekä pienituloisimpien ryhmään kuuluvia lukuun ottamatta vähässä määrin sitä mieltä, että asuinkunnan ominaisuudet heikentävät heidän hyvinvointiaan. Toisaalta on todettava, että seutukunnassa asuinkunnan ominaisuuksien koetaan heikentävän hyvinvointia suurimmassa määrin juuri työ- ja tulo-tilanteeltaan eniten apua tarvitsevien keskuudessa.

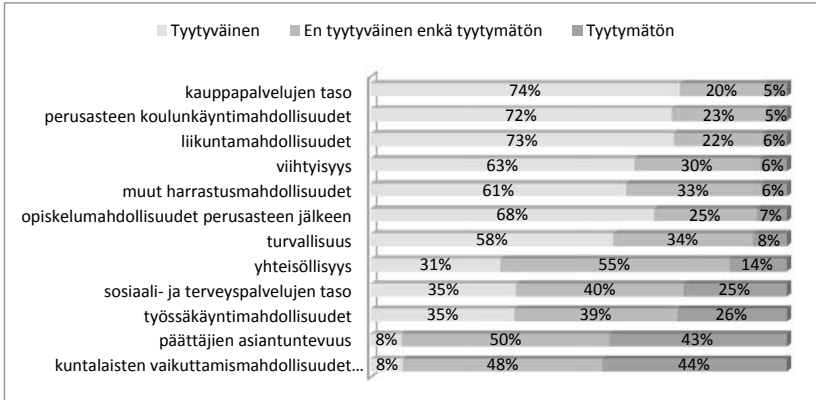
Vähiten näitä hyvinvoinnin heikkenemisen kokemuksia onkin miesten (6 %), työssä käyvien (5 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (3 %) sekä parisuhteessa lasten kera kanssa asuvien (6 %) keskuudessa. Ammattikoulututkinnon suorittaneita lukuun ottamatta kaikissa koulutusryhmissä asia koetaan yleisyydeltään samassa määrin. Yliopistotutkinnon suorittaneiden keskuudessa on kuitenkin yleisimmin niitä (63 %), jotka kokevat asuinkunnan ominaisuudet hyvinvointia edistävinä.

Kuvio 3.23. Asuinkunnan ominaisuudet ja hyvinvointi (tulot, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Asuinkunnan ominaisuuksista selvästi yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1103–1439) kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin (44 %) sekä päättäjien asiantuntevuuteen (43 %). Selvässä määrin tyytymättömyyttä aiheuttavat lisäksi asuinkunnan työssäkäyntimahdollisuudet (26 %), sosiaali- ja terveyspalvelujen taso (25 %) sekä yhteisöllisyys (14 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin asuinkunnan kauppapalvelujen tasoon (5 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (5 %), liikuntamahdollisuuksiin (6 %), viihtyisyyteen (6 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (6 %), perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (7 %) sekä asuinkunnan turvallisuuteen (8 %) (kuvio 3.24). Kääntäen tarkasteltuna Rovaniemen seutukunta näyttäytyy

siten turvallisenä, viihtyisenä ja hyvinvoinnin kokemisen kannalta merkittävänä alueena.

Kuvio 3.24. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asuinkunnan ominaisuuksiin liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa asumisen keskustaistumiseen sekä kaupungin visuaaliseen ilmeeseen perustuen seuraavasti:

Kunnalliset ja valtakunnalliset päättäjät ovat usein ”omalla asialla” sekä tarkoituksenhakuisesti mukana politiikassa omien ehtojen/intressien toteuttamiseksi!

Asutuksen keskittyminen kaupunkeihin, syrjäseudut ja luonnonlähteiset asutustaajamat rapautuu, tyhjenee, nuoret muuttavat työn perässä.

Lapsen turvallisuus (heikentynyt Rovaniemellä). Lapsen terveys tulevaisuudessa (mentävä yksityiselle hoitoon!) näin on pitänyt jo tehdäkkin. Lapsen koulutusmahdollisuudet jatkossa – koululla liian vähän rahaa käytettävänä, näkyy kaikessa.

Kunta remontti, jos se toteutuu nykyisten suunnitelmien mukaan, jossa käytännössä asumista ja palveluja keskitetään suuriin keskuksiin.

Kaupungin epäsiisteys vaikuttaa suoraan elinkeinon harjoittamiseen.

Huolen aihe ei ole Rovaniemen kaupungin kehittyminen, mutta tämä on yksi suomen rumimpia kaupunkeja ja voisi olla yksi kauneimmista, kun katsoo ympäristöä/sijaintia.

Se koulujen lakkauttamisjuttu on saanut hermot vähän kireälle, koska niitä opiskelupaikkoja tarvii pohjoisessa ihan yhtä paljon kuin etelässä!!

Työpaikka eri paikkakunnalla – paljon pois kotoa.

Kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (45 %), 30–49-vuotiaat (50 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (51 %), työttömät/lomautetut (57 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (49 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (48 %). Aiemmin todettiin, että työttömyys ja pienet tulot lisäävät asuinkunnan kokemista hyvinvointia heikentävänä. Tämän perusteella voidaan jatkaa, että samaiset työttömät ja pienituloiset kokevat yleisimmin, etteivät he voi asuinkuntansa hyvinvointia heikentävään olemukseen itse vaikuttaa mitenkään.

Vähiten tyytymättömyyttä vaikuttamismahdollisuuksiinsa kokevat miehet (41 %), vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvat (26 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (36 %), opiskelijat (40 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (38 %) ja ei parisuhteessa asuvat (42 %). On syytä huomata, että näissä vähiten tyytymättömyyttä kokevissa ryhmissäkin kyseiseen asiaan kohdistuvien tyytymättömien osuus on suuri.

Työssäkäyntimahdollisuudet ovat tärkeä edellytys asuinkunnassa viihtymiselle. Rovaniemen seutukunnassa työssäkäyntimahdollisuuksiin tyytymättömiä löytyy erityisesti naisten (27 %), työikäisistä 18–29-vuotiaiden (33 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (35 %), työttömien/lomautettujen (51 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvien (44 %) ja ei parisuhteessa asuvien keskuudessa (31 %). Erityisesti nuorimman ikäluokan tyytymättömyys työssäkäyntimahdollisuuksiin herättää seutukunnan puolesta huolta. Jos kyseinen ikäluokka kokee nämä mahdollisuudet asuinkunnassaan laajalti heikoiksi, jättävätkö nuoret jossakin vaiheessa asuinkuntansa paremmat työmahdollisuudet saavuttaakseen?

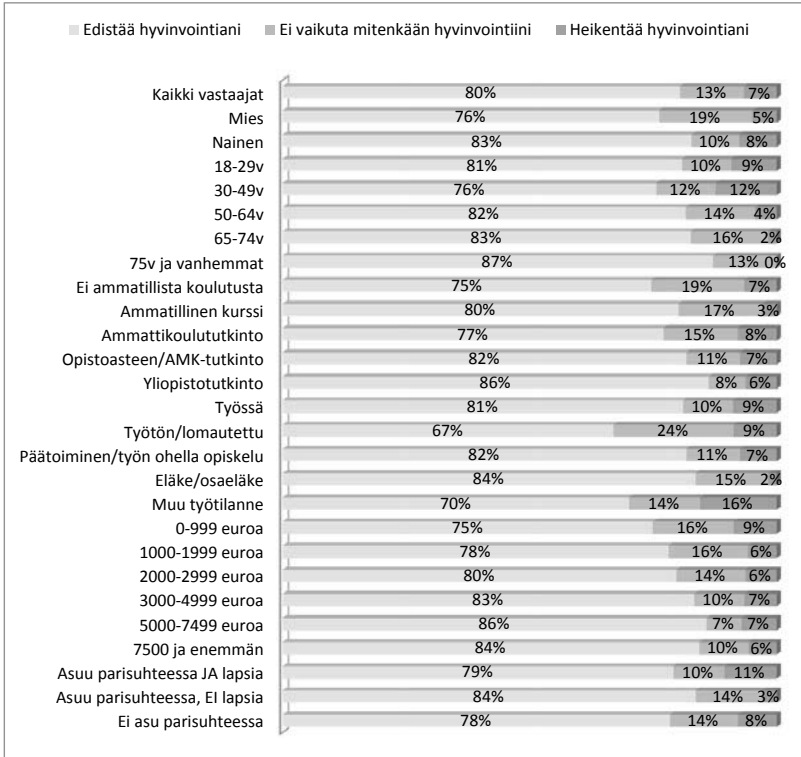
Työssäkäyntimahdollisuuksiin ovat vähiten tyytymättömiä miehet (24 %), työikäisistä 30–49-vuotiaat (23 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (21 %), työssä käyvät (17 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (16 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (18 %). Tässä yhteydessä on syytä huomata, että tulojen perusteella tarkasteltuna tyytymättömyys vähenee suoraan sitä mukaa, mitä ylempään tuloluokkaan

ihmiset kuuluvat. Rovaniemen seutukunnan osalta voidaan siis todeta, että hyvätuloiset ovat selvästi pienituloisiin nähden vähemmässä määrin tyytymättömiä seutukunnan työssäkäyntimahdollisuuksiin.

3.1.9 Vapaa-aika

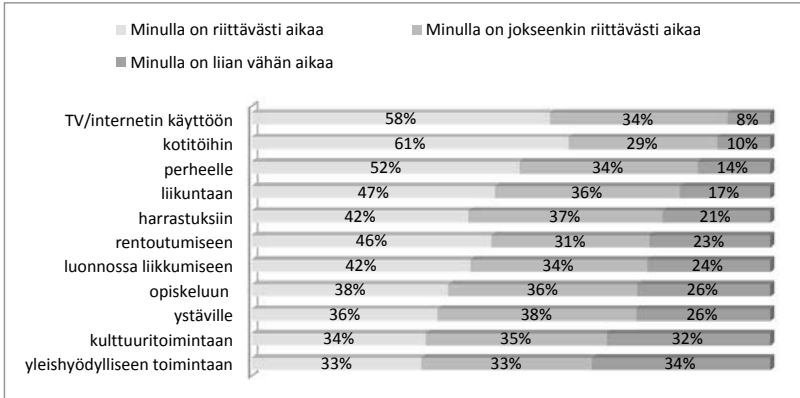
Vapaa-aika koetaan kolmanneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä Rovaniemen seutukunnassa (vastaajia 1401). Kaikista vastaajista enää 7 % kokee näin. Yleisimmin vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät naiset (8 %), 30–49-vuotiaat (12 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (8 %), ”muun työtilanteen” omaavat (16 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvat (9 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (11 %). Ikäryhmän, työtilanteen ja asumistavan perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että perheellisillä on yleisesti haasteita ihanteellisen vapaa-ajan saavuttamisessa (kuvio 3.25).

Vähiten vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät miehet (5 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (0 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (3 %), eläkeläiset (2 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (6 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (3 %). Eläkeläiset ja ikäihmiset näyttäisivät siten olevan äärimmäisen pienessä määrin tyytymättömiä omaan vapaa-aikaansa. Kaiken kaikkiaan vapaa-ajan merkitys koetaan hyvinvoinnin kannalta erittäin tärkeänä. Erot eri vastaajaryhmien välillä ovat suhteellisen pieniä.

Kuvio 3.25. Vapaa-aika ja hyvinvointi (sukupuoli, ikä, työtilanne, asumistapa: p-arvo < 0,005).

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään suurimmassa määrin (vastaajia 1033–1464, opiskelua arvioi 719 vastaajaa ja yleishyödyllistä toimintaa 865 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (34 %), kulttuuritoimintaan (32 %), ystävien tapaamiseen (26 %), opiskeluun (26 %), luonnossa liikkumiseen (24 %), rentoutumiseen (23 %) sekä harrastuksiin (21 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (8 %), kotitöihin (10 %), perheen kanssa olemiseen (14 %) sekä liikuntaan (17 %) (kuvio 3.26). Onko tässä sitten ihmisten tietty ”arvojärjestys” vapaa-ajan käytön suhteen, sitä voi miettiä.

Kuvio 3.26. Ajan riittäminen.

Vastaajat toivat vapaa-aikaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa työn ja perheen yhteensovittamiseen perustuen seuraavasti:

Ajan käyttö, työvuorot pitkiä, syö perheeltä aikaa.

Ajankäyttö arjessa: opiskelu-, työ- ja perhe-elämän sulauttaminen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Mies yksityisyrittäjä ajanpuute stressaa (monta lasta, erityistarpeita).

Yleishyödylliseen toimintaan liittyvää ajan riittämättömyyttä tarkastellen voidaan vielä todeta, että kaikkein yleisimmin sitä kokevat naiset (39 %), 18–29-vuotiaat (54 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (38 %), opiskelijat (52 %), alimpaan tuloiluokkaan kuuluvat (43 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (47 %). Näin yleishyödylliseen toimintaan näyttäisivät olevan suuressa määrin halukkaita nuoret, kouluttautuneet, perheelliset henkilöt. Vai ovatko he toisaalta niitä, jotka kiireisiinsä vedoten jättäytyvät yleishyödyllisestä toiminnasta?

Ajan riittämiseen tässä yhteydessä ovat vähiten tyytymättömiä miehet (27 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (10 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (21 %), eläkeläiset (14 %), toiseksi alimpaan tuloiluokkaan kuuluvat (31 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (25 %). He ovat siten niitä, jotka käyttävät suurimmassa määrin vapaa-aikaansa riittävästi yleishyödylliseen toimintaan tai toisaalta eivät katso sitä itselleen juurikaan tärkeäksi vapaa-ajan sisällöksi.

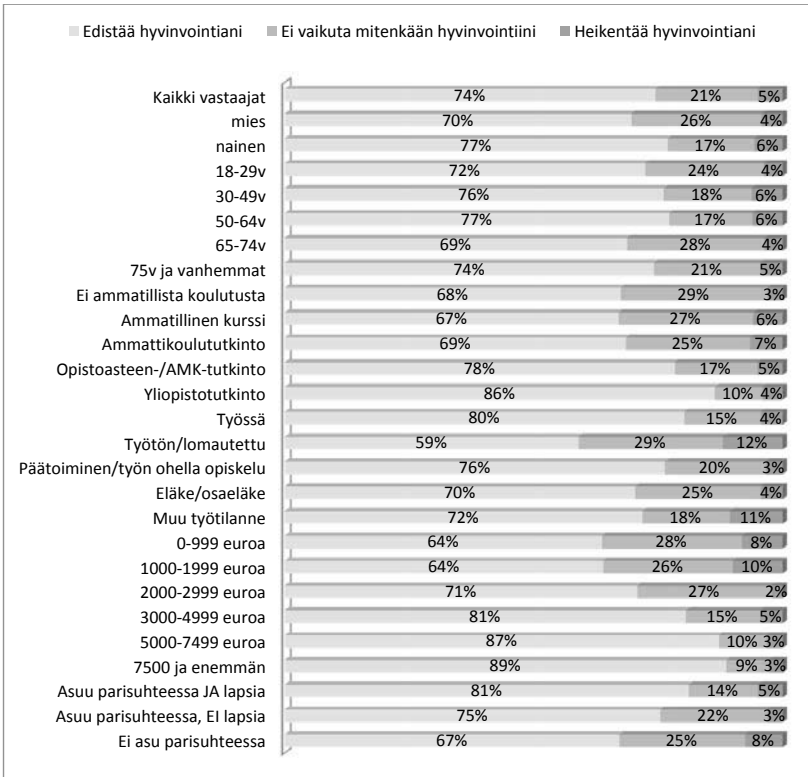
Vaikka perheen kanssa olemiseen käytettävän ajan koetaan suhteellisen laajalti olevan riittävää, on asiaa syytä tarkastella vielä lähemmin. Lukumääräksi muuttaen Rovaniemen seutukunnan vastaajissa on 200 henkilöä, jotka kokevat aikansa riittämättömäksi perheen kanssa olemiseen. Tämä samainen luku tarkoittaa siten 200 perhettä eri jäsenineen. Yleisimmin ajan riittämättömyyttä kokevat naiset (14 %), 18–29-vuotiaat (21 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (16 %), opiskelijat (22 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (20 %) ja ei parisuhteessa asuvat (16 %). Näin voidaan tulkita, että suuressa määrin perheen kanssa vietyyn ajan puutetta kokevat ne ihmiset, jotka arvioivat tilannetta aikuisina omaan lapsuusperheeseensä nähden. Toisaalta ajanpuutetta voivat kokea erityisesti yksinhuoltajat (ovat osa ei parisuhteessa asuvia). Lisäksi tulojen voidaan nähdä vaikuttavan asiaan siten, että sekä pienituloisuus (heissä ajan riittämättömäksi kokevia lähes yhtä paljon kuin suurituloisimmissa) että suurituloisuus tuottavat ihmisen elämään sellaisia kiireitä, jotka vievät aikaa perheeltä pois. Helpoin tilanne tässä suhteessa näyttäisi siten olevan keskituloisilla.

Vähiten perheen kanssa vietettävän ajan puutetta kokevat miehet (13 %), vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat (3 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (11 %), eläkeläiset (4 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (10 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (9 %).

3.1.10 Asunto

Rovaniemen seutukunnassa toiseksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään asuntoa (vastaajia 1388). Kaikista vastaajista näin kokee 5 %. Kaikkein yleisimmin asuntonsa hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi kokevat naiset (6 %), 30–49-vuotiaat (6 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (7 %), työttömät/lomautetut (12 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (10 %) ja ei parisuhteessa asuvat (8 %) (kuvio 3.27). Tyytymättömien osuus on siten suurin työttömien keskuudessa. Näin kokevien määrä on kuitenkin kaikissa ryhmissä suhteellisen pieni. Asunnon voidaan siis tulkita tuottavan laajalti positiivisia hyvinvointitekemuksia.

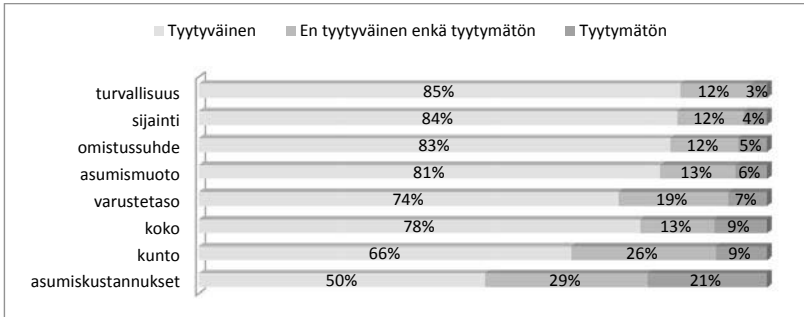
Edelleen tarkasteltuna vähiten asuntoaan hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät miehet (4 %), 18–29-vuotiaat (4 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (3 %), opiskelijat (3 %), 2000–2999 euron tulo- luokkaan kuuluvat (2 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (3 %). Tässä yhteydessä on huomattava, ettei Rovaniemen seutukunnan opiskelijoiden keskuudessa asuntoa koeta hyvinvointia heikentävänä juuri lainkaan. Toisin on varmasti monissa suurissa kaupungeissa, joissa opiskelijoiden välinen kilpailu sopivista asunnoista on Rovaniemen seutukunnan kuntia kovempaa.

Kuvio 3.27. Asunto ja hyvinvointi (sukupuoli, koulutus, työtilanne, tulot, asumista- pa: p-arvo < 0,005).

Omaan asuntoon ollaan edellä kuvatusti suhteellisen tyytyväisiä. Talou- dellisen ja sosiaalisen hyväosaisuuden lisääntyessä asunnon merkitys

myös kasvaa. Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 1373–1467) asumiskustannukset (21 %), asunnon kunto (9 %) ja koko (9 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan asunnon turvallisuuteen (3 %), sijaintiin (4 %), omistussuhteeseen (5 %), asumismuotoon (6 %) sekä asunnon varustetasoon (7 %) (kuvio 3.28).

Kuvio 3.28. Asunto ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asumiseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa asumisen kalleuteen sekä asunnon ominaisuuksiin perustuen seuraavasti:

Asumiskustannukset – kallis.

Asumuseron uhka – uuden asunnon saanti.

Asumiskustannukset (hurjan korkea vuokra KAS-asunnoissa).

Hissin puuttuminen taloyhtiöstä jossa asun.

Huushollin siivous ja remonttitarve.

Kaikkein tyytymättömiä asumiskustannuksiinsa ovat 30–49-vuotiaat (31 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (29 %), työttömät/lomautetut (36 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (29 %) ja ei parisuhteessa asuvat (26 %). Tyytymättömyyttä esiintyy molempien sukupuolten keskuudessa lähes samassa määrin (21 %). Jälleen tyytymättömyys on selvästi yleisintä työttömien keskuudessa.

Vähiten tyytymättömyyttä asumiskustannuksiin esiintyy puolestaan 65–74-vuotiaiden (15 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (16 %), eläkeläisten (17 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (13 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (15 %) keskuudessa.

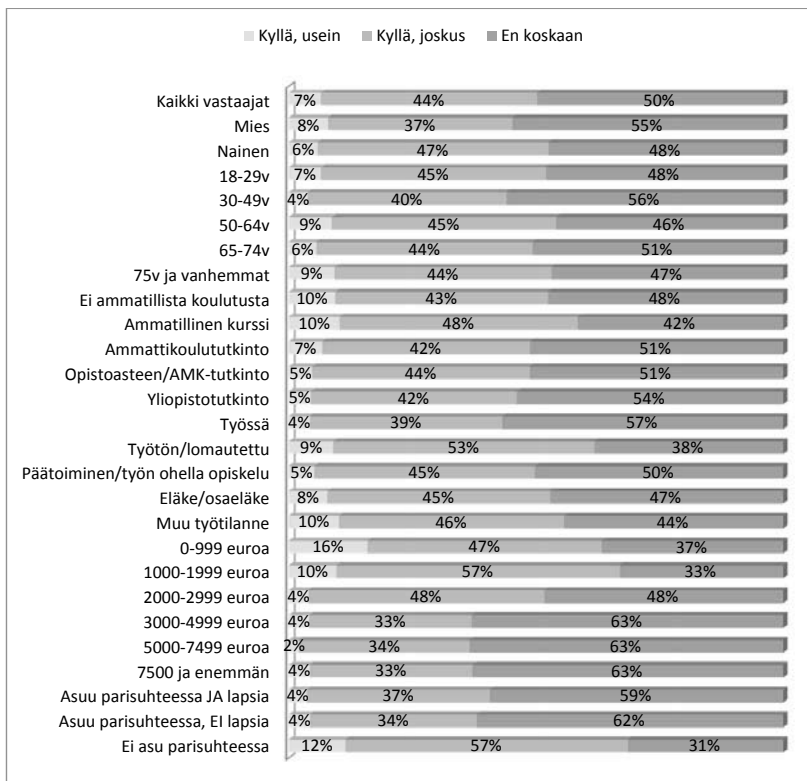
Toiseksi eniten tyytymättömyyttä kohdistettavaan asumisen sisältöön, eli asunnon kuntoon liittyen voidaan todeta, että tyytymättömiä siihen ovat naiset (10 %), 30–49-vuotiaat (11 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (12 %), työttömät/lomautetut (17 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (15 %) ja ei parisuhteessa asuvat (14 %). Näin yksin asumisen, työttömyyden sekä pienituloisuuden voidaan tulkita lisäävän mahdollisuutta heikkokuntoisessa asunnossa asumiseen.

Vähiten tyytymättömiä on puolestaan miesten (8 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (4 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (5 %), eläkeläisten (6 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (4 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (7 %) keskuudessa.

3.1.11 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet koetaan Rovaniemen seutukunnassa kaikkein vähiten hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi (vastaajia 1397). Tähän liittyen tutkimuksessa selvitettiin ihmisten yksinäisyyskokemuksia siitä lähtökohdasta, josko he kokevat yksinäisyyttä usein, joskus tai ei koskaan. Kaikista vastaajista (vastaajia 1402) itsensä kokee usein yksinäiseksi 7 %. Näin kokevat yleisimmin miehet (8 %), 50–64- ja 75-vuotiaat ja vanhemmat (9 %), ei ammatillista koulutusta ja ammatillisen kurssin suorittaneet (10 %), ”muun työtilanteen” omaavat (10 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (16 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (12 %) (kuvio 3.29). Niin pienituloisuus, matala koulutustaso, työelämän ulkopuolella oleminen kuin yksin asuminenkin näyttäisivät siten lisäävän riskiä yksinäisyyskokemusten yleisyyteen.

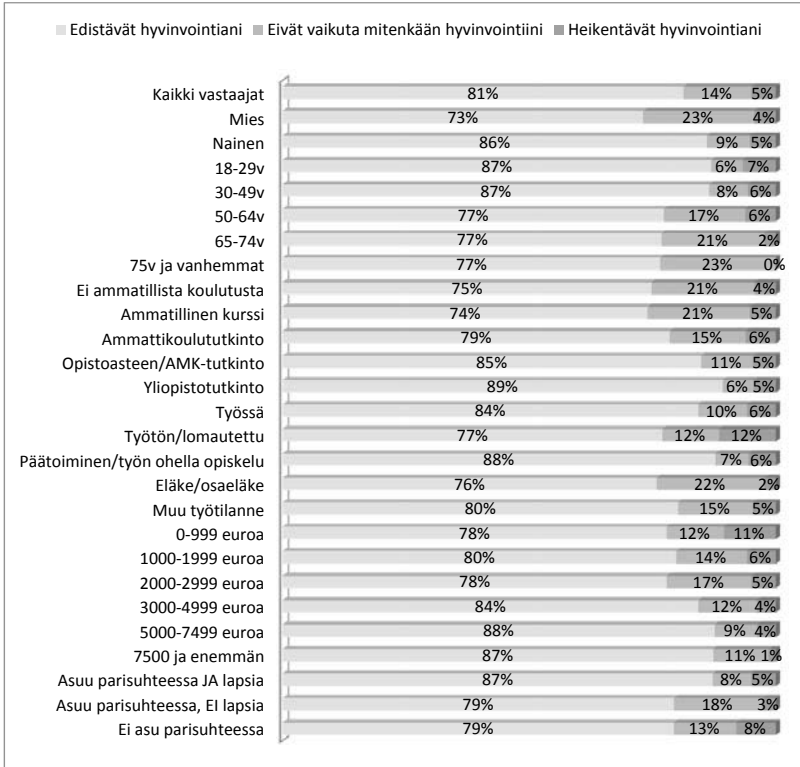
Itsensä usein yksinäiseksi kokevat vähimmässä määrin naiset (6 %), 30–49-vuotiaat (4 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon ja yliopistotutkinnon suorittaneet (5 %), työssä käyvät (4 %), toiseksi ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (2 %) sekä parisuhteessa lasten kanssa ja ilman lapsia asuvat (4 %).

Kuvio 3.29. Yksinäisyyskokemusten esiintyminen (sukupuoli, työtilanne, tulot, asumistapa: p-arvo < 0,005).

Omia sosiaalisia suhteitaan pitävät hyvinvointia heikentävinä 5 % kaikista vastaajista. Näin kokevat yleisimmin naiset (5 %), 18–29-vuotiaat (7 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (6 %), työttömät/lomautetut (12 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (11 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (8 %) (kuvio 3.30). Tähän perustuen voidaan todeta, että pienituloisuus ja työttömyys tuottavat monen muun tekijän tapaan myös sosiaalisiin suhteisiin liittyen kokemuksia hyvinvoinnin heikkenemisestä.

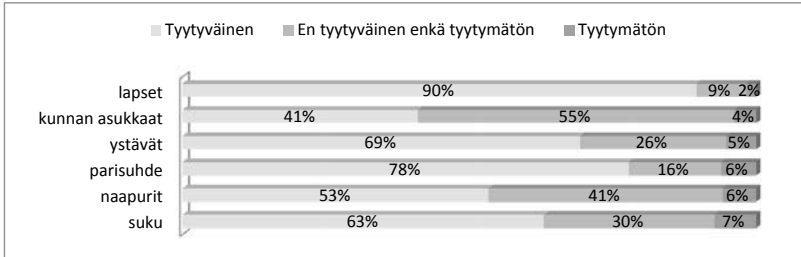
Vähiten näin kokevia esiintyy miesten (4 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (0 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (4 %), eläkeläisten (2 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvien (1 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvien (3 %) keskuudessa.

Kuvio 3.30. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi (sukupuoli, ikä, koulutus, työtilanne, asumistapa: p-arvo < 0,005).

Sosiaaliset suhteet koetaan hyvin merkittävinä kokemuksellisen hyvinvoinnin tuottajina ja takaajina. Ne ovat ihmisen arjen turvaverkko, jonka merkitys on suuri sen perustuessa omiin valintoihin. Yksilö on sosiaalisten suhteidensa tekijä ja siksi yksinäisyys koetaan ongelmana ja elämän toiset ihmiset useimmiten voimavarana.

Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että eri suhteet tuottavat tyytymättömyyttä vähäisessä määrin ja lähes samassa suhteessa. Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1116–1439) sukuun (7 %), naapureihin (6 %) ja parisuhteeseen (6 %). Vähiten tyytymättömyys liitetään puolestaan lapsiin (2 %), kunnan asukkaisiin (4 %) sekä ystäviin (5 %) (kuvio 3.31).

Kuvio 3.31. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat ihmissuhteisiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa lapsista huolehtimiseen ja läheisten vointiin perustuen seuraavasti:

Osaisi kasvattaa ja ohjata lapsia siten, että he osaisivat tehdä oikeita valintoja tulevaisuudessa.

Sisareni sairaus, asuu kaukana. Lähisukulaisten terveys ja jaksaminen.

Alkoholistipoika tuottaa huolta!

Aikuisten lasten muutettua kotoa, jatkuva taloudellinen auttaminen, kodinhoidon ja rahankäytön opettamista. Rahat ei riitä, ostetaan yli varojen.

Arjen pyörittäminen pääsääntöisesti yksin pienen lapsen kanssa, välillä väsyttää.

Hyvinvointierojen kasvu ja sen myötä ennalta-arvaamattomuus ihmisten käyttäytymisessä, eli aggressiivisuus teillä, kaduilla ja kaikkialla, missä ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa.

Ihmissuhteet. Rakkaan ihmisen kanssa yhteen ja erilleen edestakainen soutaminen.

Lapsiin liittyvät asiat.

Lapset ja lapsenlapset asuvat kaukana, ainainen ikävä.

Sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tyytymättömyys perustuu siten pitkälti sekä itsen että toisten, erityisesti lasten ja lastenlasten puolesta kannettuun huoleen.

Sukuunsa ovat yleisimmin tyytymättömiä 30–49-vuotiaat (11 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (8 %), työttömät/lomautetut (11 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (11 %) ja ei parisuhteessa asuvat (10 %). Sukupuolittain tarkasteltuna sekä naiset että miehet ovat lähes samassa määrin sukuunsa tyytymättömiä (7 %).

Vähiten tyytymättömiä sukuunsa ovat 18–29-vuotiaat (5 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (7 %), opiskelijat (6 %), suurimpaan tuloluokkaan kuuluvat (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (5 %). Tyytymättömyys on selvästi nuorempia yleisempää 30–49-vuotiaiden keskuudessa. Kenties tämä kertoo siitä, että suvulta odotetaan tässä ikävaiheessa enemmän kuin nuorempana. Ehkäpä odotetaan apua lasten hoidossa, taloudellisessa tilanteessa tai muussa sellaisessa, johon ei välttämättä ole kovin helppo pyytää apua enää kyseisessä ikävaiheessa.

Parisuhde on monille sosiaalisten suhteiden kivijalka ja sellaisenaan tärkeä perusta esimerkiksi perhe-elämälle. Tästä syystä on vielä paikallaan tarkastella lähemmin sitä, missä ryhmissä parisuhteeseen kohdistetaan yleisimmin tyytymättömyyttä. Kyseistä tyytymättömyyttä esiintyy yleisimmin naisten (7 %), nuorimpaan ikäryhmään kuuluvien (8 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (8 %), työttömien/lomautettujen (14 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvien (13 %) ja ei parisuhteessa asuvien (20 %) keskuudessa. Ei parisuhteessa asuvien tyytymättömien joukossa voi olla niitä, jotka ovat parisuhteessa, mutta eivät asu parisuhteessa sekä niitä, jotka ovat tyytymättömiä parisuhteettomuuteensa.

Vähiten tyytymättömyyttä parisuhteeseen esiintyy puolestaan miesten (5 %), vanhimpaan ikäryhmään kuuluvien (2 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (5 %), eläkeläisten (3 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (3 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvien (2 %) keskuudessa. Näyttäisi siten siltä, että iän myötä oma parisuhde muuttuu ihmisille vielä entistä arvokkaammaksi ja sellaisenaan tyydyttävämmäksi.

3.1.12 Hyvinvointikonaisuus Rovaniemen seutukunnassa

Edellä on kuvattu sitä, kuinka Rovaniemen seutukunnan asukkaat kokevat eri hyvinvointisisältöjen (taloudellinen tilanne, työ, omat elintavat, yhteiskunta, omat ominaisuudet, palvelujen saatavuus, opiskelu, asuin-

kunnan ominaisuudet, vapaa-aika, asunto, sosiaaliset suhteet) vaikuttavan heidän hyvinvointiinsa. Ketkä sitten ovat tutkimuksessa tarkasteltujen taustamuuttujien (sukupuoli, ikä, koulutustausta, työtilanne, tulot ja asumistapa) mukaan kaikkein yleisimmin Rovaniemen seutukunnassa niitä, jotka kokevat **hyvinvointisisällöistä muodostetun kokonaisuuden** hyvinvointia heikentävänä (tarkastelumenetelmä esitetty luvussa 2.2)? Sukupuolen mukaan tarkasteltuna sisältökokonaisuus koetaan Rovaniemen seutukunnassa seuraavasti (yleisimmin tyytymättömyyttä kokeva ryhmä tummennettu) (taulukko 3.1):

Taulukko 3.1. Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Naiset	Miehet
Taloudellinen tilanne	1	2
Palkkatyö	1	2
Omat elintavat	1	2
Yhteiskunta	1	2
Omat ominaisuudet	1	2
Palvelujen saatavuus	1	2
Opiskelu	2	1
Asuinkunnan ominaisuudet	1	2
Vapaa-aika	1	2
Asunto	1	2
Sosiaaliset suhteet	1	2
Yhteensä	12	21

Naiset kokevat siten miehiä selvästi yleisemmin sisältökokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä, kun miehet kokevat ainoastaan opiskelun naisia suuremmassa määrin hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Ikäryhmittäin tarkastellen voidaan saman asian tulkita jakautuvan seuraavasti (taulukko 3.2):

Taulukko 3.2. Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	18–29-vuotiaat	30–49-vuotiaat	50–64-vuotiaat	65–74-vuotiaat	75-vuotiaat ja vanhemmat
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4	5
Palkkatyö	(1)	(2)	(3)		
Omat elintavat	3	1	2	5	4
Yhteiskunta	4	2	1	3	5
Omat ominaisuudet	3	2	1	5	4
Palvelujen saatavuus	4	3	1	2	5
Opiskelu	(3)	(1)	(2)		
Asuinkunnan ominaisuudet	2	4	3	1	5
Vapaa-aika	2	1	3	4	5
Asunto	5	1	2	4	3
Sosiaaliset suhteet	1	3	2	4	5
Yhteensä	(29) 25	(22) 19	(23) 18	32	41

Suluissa olevat luvut kuvaavat työ- ja opiskeluikäisten lukuja. Ilman sulkuja olevat luvut puolestaan lukuja, jotka muodostuvat kokonaisuudesta, jossa ei ole mukana palkkatyöhön ja opiskeluun liittyviä hyvinvointikokemuksia. Näin voidaan tarkastella kaikkia ikäryhmiä suhteessa toisiinsa. Työ- ja opiskeluikäisiä tarkasteltaessa havaitaan, että sisältökokonaisuuden kokeminen hyvinvointia heikentävänä on yleisintä 30–49-vuotiaiden keskuudessa. Seuraavaksi eniten näin kokevat 50–64-vuotiaat ja kaikkein vähiten 18–29-vuotiaat.

Poistettaessa tarkastelusta palkkatyö ja opiskelu, koetaan kokonaisuus hyvinvointia heikentävänä yleisimmin 50–64-vuotiaiden keskuudessa. Heidän joukossaan yhteiskunta, omat ominaisuudet ja asuinkunnan palvelujen saatavuus koetaan muihin ikäryhmiin verrattuna yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on 30–49-vuotiaiden parissa. He kokevat muita yleisemmin omat elintapansa, opiskelunsa, vapaa-aikansa ja asuntonsa hyvinvointia heikentävinä. Nuorimman ikäryhmän keskuudessa erityisesti taloudellinen tilanne, palkkatyö ja sosiaaliset suhteet koetaan hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Toiseksi paras tilanne ikäryhmittäin tarkasteltuna on 65–74-vuotiailla. He kokevat asuinkunnan ominaisuudet muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointinsa heikentäjänä. Paras tilanne

on puolestaan näin tarkasteltuna 75-vuotiailla ja vanhemmilla henkilöillä. Ammatillisen koulutustaustan mukaan tarkasteltuna sama asia näyttäytyy seuraavasti (taulukko 3.3):

Taulukko 3.3. Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Ei ammatillista koulutusta	Ammatillinen kurssi	Ammattikoulututkinto	Opistoasteen/AMK-tutkinto	Yliopistotutkinto
Taloudellinen tilanne	2	3	1	4	5
Palkkatyö	2	1	3	5	4
Omat elintavat	2	5	2	4	1
Yhteiskunta	5	4	1	2	3
Omat ominaisuudet	1	4	5	2	2
Palvelujen saatavuus	4	2	3	1	5
Asuinkunnan ominaisuudet	3	2	1	4	5
Vapaa-aika	2	5	1	3	4
Asunto	5	2	1	3	4
Sosiaaliset suhteet	5	2	1	3	4
Yhteensä	31	30	19	31	37

Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokonaisuutta tarkastellen kokevat ammattikoulututkinnon suorittaneet. Heidän keskuudessaan taloudellinen tilanne, yhteiskunta, asuinkunnan ominaisuudet, vapaa-aika, asunto ja sosiaaliset suhteet koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentävinä. Ammatillisen kurssin, ei ammatillista koulutusta suorittaneiden ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden osalta tilanne näyttäytyy keskenään samansuuntaisena. Ammatillisen kurssin suorittaneiden joukossa on yleisimmin niitä ihmisiä, jotka kokevat palkkatyön heidän hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Ei ammatillista koulusta suorittaneet kokevat hyvinvoinnin heikkenemistä yleisimmin omiin ominaisuuksiinsa ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet asuinkunnan palvelujen saatavuuteen liittyen. Kokonaisuutta tarkastellen paras tilanne on yliopistotutkinnon suorittaneilla, joiden keskuudessa ainoastaan omat elintavat koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Koulutuksen taso ja sen merkitsemät taloudelliset

mahdollisuudet vaikuttavat siten merkittävästi hyvinvointikokemuksiin. Työtilanteen mukaan tarkasteltuna tilanne on seuraava (taulukko 3.4):

Taulukko 3.4. Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Työssä	Työtön/ lomautettu	Opiskelu	Eläke	Muu työtilanne
Taloudellinen tilanne	5	1	3	4	2
Omat elintavat	3	1	4	5	2
Yhteiskunta	3	2	4	5	1
Omat ominaisuudet	3	1	3	5	2
Palvelujen saatavuus	4	2	5	3	1
Asuinkunnan ominaisuudet	5	1	3	4	2
Vapaa-aika	3	2	4	5	1
Asunto	4	1	5	3	2
Sosiaaliset suhteet	2	1	3	5	4
Yhteensä	32	12	34	39	17

Selvästi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on sisältökokonaisuutta tarkastellen työttömien keskuudessa. He kokevat muita ryhmiä yleisemmin taloudellisen tilanteensa, elintapansa, omat ominaisuutensa, asuinkuntansa ominaisuudet, asuntonsa ja sosiaaliset suhteensa heidän hyvinvointiaan heikentävinä tekijöinä. Seuraavaksi yleisimmin kyseisen tyyppisiä kokemuksia on ”muun työtilanteen” omaavilla ihmisillä, joihin kuuluvat muun muassa pitkällä sairauslomalla olevat sekä äitiys- ja vanhempainvapaalla olevat henkilöt. Heidän keskuudessaan yhteiskunta, asuinkunnan palvelujen saatavuus ja vapaa-aika koetaan muita yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjinä. Harvinaisimpia hyvinvoinnin heikkenemisen kokemukset ovat eläkeläisten, seuraavaksi opiskelijoiden ja edelleen työssä käyvien henkilöiden keskuudessa. Tuloluokittain tarkastellen hyvinvointikokonaisuuteen liittyvät kokemukset jakautuvat seuraavasti (taulukko 3.5):

Taulukko 3.5. Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	0-999 euroa	1000–1999 euroa	2000–2999 euroa	3000–4999 euroa	5000–7499 euroa	7500 euroa ja enemmän
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4	6	5
Palkkatyö	1	2	5	4	3	6
Omat elintavat	1	3	5	6	4	2
Yhteiskunta	1	3	2	4	6	5
Omat ominaisuudet	1	3	5	4	6	2
Palvelujen saatavuus	1	3	2	4	5	6
Opiskelu	4	5	1	6	3	2
Asuinkunnan ominaisuudet	1	2	3	4	5	6
Vapaa-aika	1	4	5	2	3	6
Asunto	2	1	6	3	4	5
Sosiaaliset suhteet	1	2	3	4	5	6
Yhteensä	15	30	40	45	50	51

Selvästi eniten hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy alimmas-
sa tuloluokassa. Tähän tuloluokkaan kuuluvien keskuudessa opiskelua ja
asuntoa lukuun ottamatta kaikki muut hyvinvointisällöt koetaan mui-
ta tuloluokkia yleisemmin omaa hyvinvointia heikentävinä. Seuraavaksi
yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy toiseksi pie-
nimmässä tuloluokassa. Tässä ryhmässä asunto koetaan muita yleisem-
min hyvinvointia heikentäväksi. Edelleen kolmanneksi yleisimmin hy-
vinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy kolmanneksi pienimmässä
tuloluokassa näin jatkuen aina ylimpään tuloluokkaan asti. Tilanne ta-
soittuu kyllä suurimpaan tuloluokkaan mentäessä, mutta suunta on koko
matkan sama; heikkenemiskokemukset ovat sitä vähäisempiä, mitä suu-
rempaan tuloluokkaan ihmiset kuuluvat. Vielä asuintavan mukaan samaa
asiaa tarkastellen voidaan havaita seuraavaa (taulukko 3.6):

Taulukko 3.6. Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Asuu parisuhteessa JA lapsia	Asuu parisuhteessa, Ei lapsia	Ei asu parisuhteessa
Taloudellinen tilanne	2	3	1
Palkkatyö	3	1	2
Omat elintavat	2	3	1
Yhteiskunta	3	2	1
Omat ominaisuudet	3	2	1
Palvelujen saatavuus	3	1	2
Opiskelu	1	3	2
Asuinkunnan ominaisuudet	3	2	1
Vapaa-aika	1	3	2
Asunto	2	3	1
Sosiaaliset suhteet	2	3	1
Yhteensä	25	26	15

Ei parisuhteessa asuvat kokevat hyvinvoinnin sisältökokonaisuuden selvästi kahta muuta ryhmää yleisemmin hyvinvointia heikentäväksi. Tässä ryhmässä taloudellinen tilanne, elintavat, yhteiskunta, omat ominaisuudet, asuinkunnan ominaisuudet, asunto sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Parisuhteessa ilman lapsia ja lasten kanssa asuvat kokevat hyvinvoinnin heikkenemistä kokonaisuutta tarkastellen lähes samassa määrin. Lasten kanssa asuvien joukossa opiskelu sekä vapaa-aika ja ilman lapsia asuvien keskuudessa palkkatyö ja asuinkunnan palvelujen saatavuus koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjinä.

Edellä kuvatusta voidaan vielä tehdä se johtopäätös, että **Rovaniemen seutukunnassa kaikkein yleisimmin hyvinvointisisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä**

- naiset
- 50–64-vuotiaat
- ammattikoulututkinnon suorittaneet
- työttömät/lomautetut
- alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Vähiten näin kokevat puolestaan

- miehet
- 75-vuotiaat ja vanhemmat
- yliopistotutkinnon suorittaneet
- eläkeläiset
- ylimpään tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa ilman lapsia asuvat.

Tämä tieto on tärkeä, jotta hyvinvoinnin kehittämässä osataan kohdistaa voimavarat oikeaan osoitteeseen, niitä eniten tarvitseville.

3.1.13 Hyvinvoinnin tulevaisuus

Hyvinvointia tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen tulevaisuusnäkemysten lähtökohdasta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa hyvinvointiaan kokonaisuutena ottaen viiden vuoden kuluttua, josko se tulee olemaan nykyistä parempi, nykyiseen nähden ennallaan tai nykyiseen nähden huonompi. Monille tällainen tulevaisuuteen suuntaava arviointi osoittautui vaikeaksi tehtäväksi. Tehtävän vaikeutta perusteltiin muun muassa seuraavasti:

Tulevaisuus on tuntematon – EU:n taloudellinen tilanne/heikko – epävakaisuus.

5 vuoden kuluttua olen yli 70 vuotias, enhän voi tietää terveydentilasta.

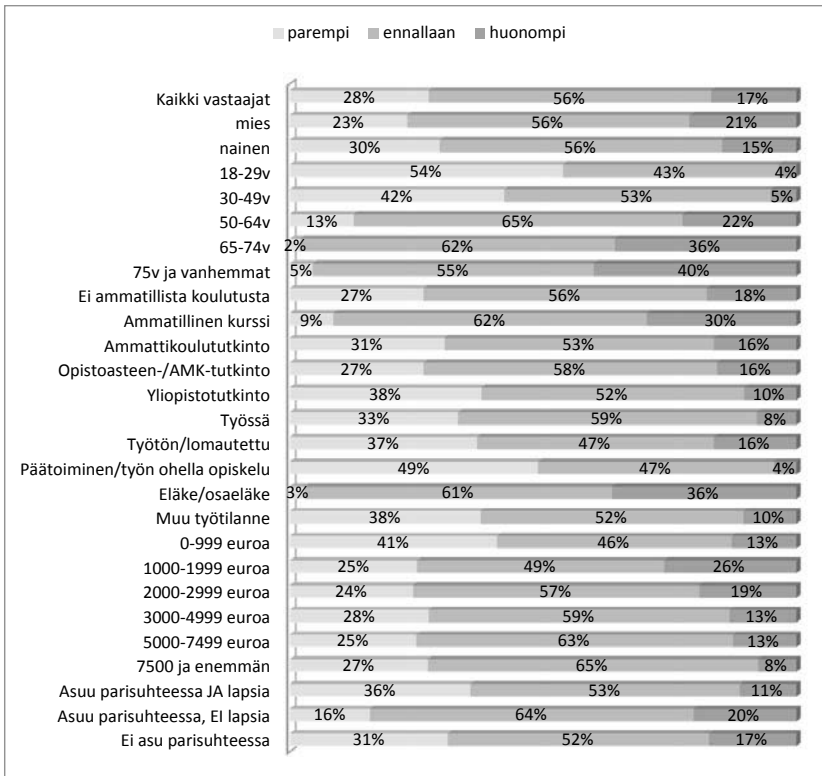
5 vuoden aikajänteellä en osaa sanoa olenko edes elossa?

Aika viiden vuoden jälkeen on vähän arvailua.

Tämä tulevaisuusarvioinnin vaikeus näkyy selvästi suuressa ”en osaa sanoa” vastausten määrässä, kun kaiken kaikkiaan 13 % kaikista vastaajista vastasi näin. Niiden keskuudessa, jotka arvioivat hyvinvointikokonaisuuttaan (vastaajia 1223), arvioi 17 % hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua. Yleisimmin hyvinvointinsa heikommaksi arvioivat miehet (21 %), vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat (40 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (30 %), eläkeläiset (36 %), toiseksi alim-

paan tuloluokkaan kuuluvat (26 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (20 %) (kuvio 3.32).

Vähimmässä määrin hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua arvioivat naiset (15 %), nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat (4 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (10 %), opiskelijat (4 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (8 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (11 %). Tästä voidaan tulkita, että iän myötä näkemykset hyvinvoinnin tulevaisuudesta heikkenevät selvästi. Toisaalta korkea koulutus- ja tulo-taso tuottavat vertailuryhmiin nähden vähemmässä määrin negatiivisia tulevaisuusodotuksia.

Kuvio 3.32. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykytilaan verrattuna (sukupuoli, ikä, koulutus, työtilanne, tulot, asumistapa: p-arvo < 0,005).

Tulevan hyvinvoinnin ennustamattomuus ja epävarmuus näkyvät tutkimuksen vastauksissa. Tulevaisuuden odotus eriytyy ja suhde on enimmäkseen varauksellinen, vaikkakin parempia hyvinvointiodotuksia kokevien osuus on suuri.

Viiden vuoden kuluttua uskotaan olevan suurimmassa määrin nykyistä tyytymättömmämpiä (vastaajia 1006–1215, palkkatyötä arvioi 808 ja opiskelua 395 vastaajaa) suomalaisen yhteiskuntaan (26 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (22 %), omaan fyysiseen terveyteen (18 %), taloudelliseen toimeentuloon (16 %) sekä palkkatyöhön (11 %). Nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan vähiten ihmissuhteisiin (4 %), opiskeluun (6 %), vapaa-ajan käyttöön (6 %), asuntoon (6 %), henkiseen hyvinvointiin (6 %) sekä asuinkuntaan (7 %) (kuvio 3.33).

Kuvio 3.33. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

Ihmiset toivovat ja osin haluavat nykyisten hyvinvointitilanteiden säilyvän ennemmin kuin paranevan. Tällaisen varauksellisuuden taustalla ovat mitä ilmeisimmin hyvinvointiin kohdistuvat monenlaiset uhat. Tulevaisuutta arvioitiin Rovaniemen seutukunnan vastaajien joukossa muun muassa ikääntymiseen ja työn muutoksiin perustuen seuraavasti:

Vanheneminen pelottaa, mistä apua? Miten pärjään yksin omakotitalossani?

Ajankäyttö huolestuttaa opiskelijana – työelämässä tilanne ei helpotu. Suomalainen yhteiskunta pyrkii säästöihin ja yksityistämiseen (palvelut) tehottomin keinoin.

Asenne ikärasismiin pysyy ennallaan. Väestö ikääntyy, mutta vastuuhenkilöt nuorentuvat ja kantavat tätä samaa opittua ikärasismin asennetta.

Ei tällä hetkellä tulevaisuus kovin ruusuiselta näytä, yleiset talousnäkökymät eivät ole kovin turvallisen oloiset.

Sairaudet varmaankin pahenee. Toivottavasti pystyisin asumaan kotona ja tarvittaessa vanhoille on hoitoa.

Enemmän olen huolissani tulevien sukupolvien hyvinvoinnista. Kyllä oma sukupolveni vielä hoivan saa.

Palvelut ovat vähäiset. Kyläkoulu, päiväkotit, kirjasto. Jos tästä vielä vähenee lapsiperheet ei tule maalle asumaan.

Rahat eivät tule riittämään elämiseen.

Työn rasittavuus lisääntyy.

Työttömyys ja epätasa-arvon lisääntyminen, hintojen nousu yms. lisäävät epävarmuuden tunnetta tulevaisuutta kohtaan.

Tulevaisuudessa suomalaisen yhteiskuntaan uskovat olevansa nykyistä tyytymättömämpiä erityisesti miehet (30 %), 65–74-vuotiaat (33 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (30 %), työttömät/lomautetut (32 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (32 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (30 %). Työttömyys ja pienituloisuus näyttäisivät siten lisäävän suomalaisen yhteiskuntaan ja sen tulevaisuuteen kohdistuvaa epäluottamusta.

Vähiten nykyistä tyytymättömämpiä suomalaisen yhteiskuntaan ennakoivat olevansa naiset (24 %), vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvat (11 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (21 %), opiskelijat (20 %), ylimpään tuloluokkaan kuuluvat (18 %) ja parisuhteessa lasten kanssa asuvat (22 %), eli ulkoisesti hyvin toimeentulevat ihmiset. Kaiken kaikkiaan myös heidän keskuudessaan tyytymättömyyttä suomalaista yhteiskuntaa kohtaan odotetaan laajalti esiintyväksi tulevina vuosina.

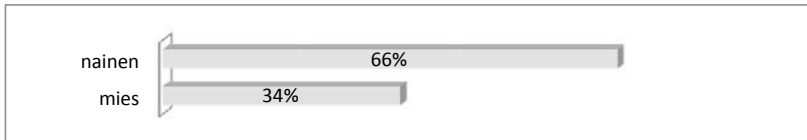
Asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen kohdistuvaa nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoivat erityisesti miehet (25 %), 50–64-vuotiaat (30 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (26 %), työttömät/lomautetut (29 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (24 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (26 %).

Viiden vuoden kuluttua asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen uskovat olevansa vähiten tyytymättömiä naiset (20 %), nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat (8 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (19 %), opiskelijat (12 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (17 %) ja parisuhteessa lasten kanssa asuvat (17 %). Uskoa tulevaisuuteen lisäävät siten nuoruus, korkea koulutustaso sekä lapsiperhe-elämä.

Seuraavassa tarkastelu kohdistetaan tarkemmin Rovaniemen seutukunnan kahden kunnan, Rovaniemen ja Ranuan hyvinvointikokemusten tilanteeseen.

3.2 Rovaniemi

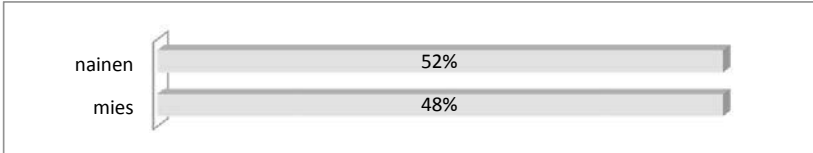
Rovaniemellä kyselyyn vastasi 1458 henkilöä. Vastaajista naisia oli selvästi miehiä enemmän (kuvio 3.34).

Kuvio 3.34. Sukupuolijakauma.

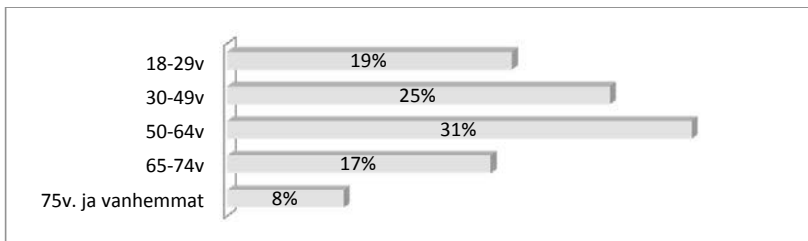
Koska vastaajien sukupuolijakauma painottui selvästi liian vahvasti naisten hyväksi (Tilastokeskuksen mukaan sukupuolijakauma on ollut 31.12.2011 Rovaniemellä täysi-ikäisten keskuudessa seuraava: miehiä 48,1 % ja naisia 51,9 %), on sukupuolelle laskettu painokerroin, joka muuttaa sukupuolijakauman Rovaniemen kaupungin asukkaiden keskuudessa esiintyvää todellista jakaumaa vastaavaksi (kuvio 3.35). Muut Rovaniemen vastaajien taustatiedot on esitetty sellaisena kuin ne vastaajien keskuudessa ilmenevät, ilman sukupuolipainokerrointa. Kyseistä painokerrointa käyttämällä muihin taustatietoihin perustuviin lukuihin

olisi tullut enimmillään yhden prosentin muutoksia. Varsinaisessa analyysissä, jossa tarkastellaan hyvinvointisältöjä, sukupuolipainokerroin on kuitenkin käytössä. Näin analyysissä tuotettu tieto voidaan yleistää koskemaan Rovaniemen asukkaita yleensä, ilman pelkoa alkuperäisen sukupuolijakauman vinouman virheellisistä vaikutuksista lukuihin.

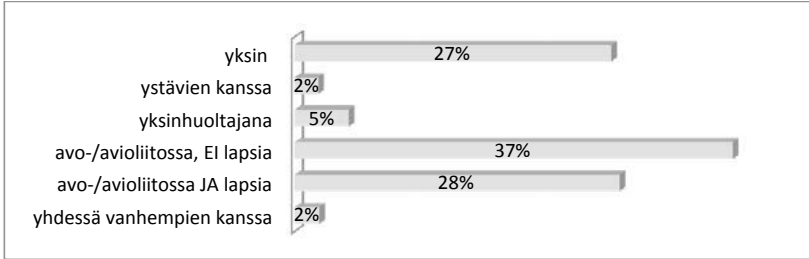
Kuvio 3.35. Painokertoimella korjattu sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Rovaniemen vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 75-vuotiaita ja vanhempia. Lähes joka viides vastaaja kuului tarkastelun nuorimpaan ikäryhmään (kuvio 3.36).

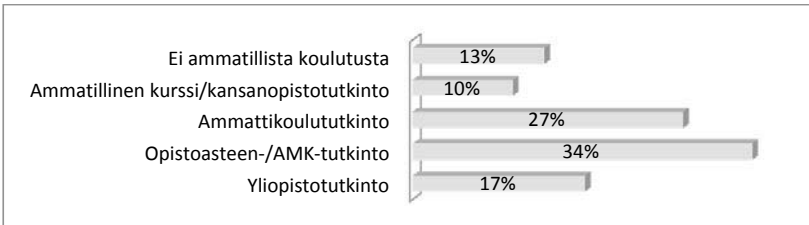
Kuvio 3.36. Ikäjakauma.

Vastaajista 67 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 18 %, asumuserossa tai eronneita 10 % ja leskeksi jääneitä 6 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera. Lähes yhtä moni ilmaisi asuvansa yksin (kuvio 3.37).

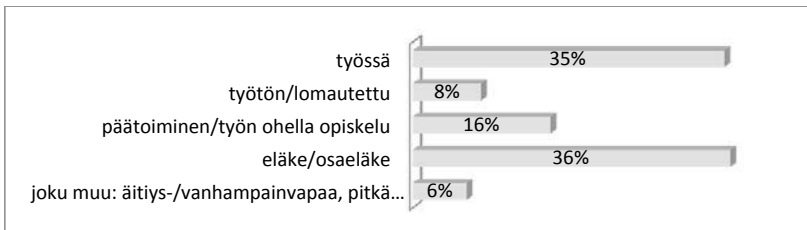
Kuvio 3.37. Asumistapa.

Rovaniemellä asuvista vastaajista 1395 ilmoitti äidinkielekseen suomen, neljä ruotsin, yksi koltansaamen, yksi inarinsaamen, yksi venäjän, neljä jonkun muun kielen ja 52 vastaajaa ei ilmoittanut äidinkieltään lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli opistoasteen tai AMK-tutkinto. Ei ammatillista koulutusta tai ammatillisen kurssin suorittaneita oli vastaajista yhteensä 23 % (kuvio 3.38).

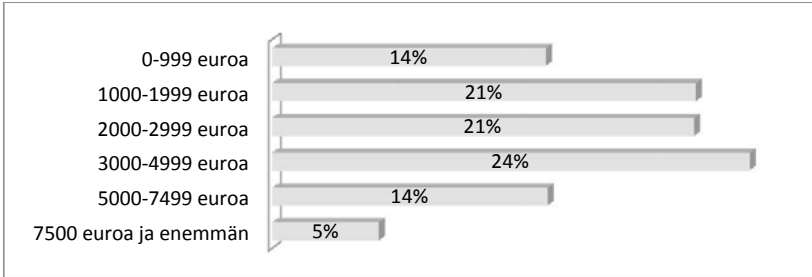
Kuvio 3.38. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 36 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 35 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muut työtilanne) oli vastaajista yhteensä 30 % (kuvio 3.39).

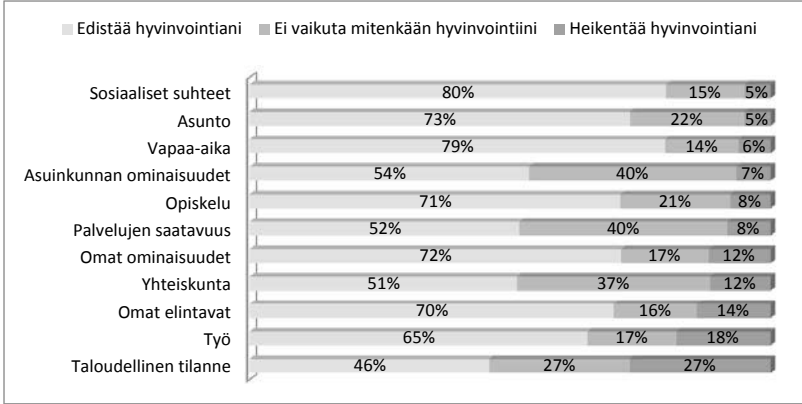
Kuvio 3.39. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 3000–4999 euroa. Tätä pienempituloisten osuus vastaajissa on huomattavan suuri, yhteensä 56 % (kuvio 3.40).

Kuvio 3.40. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tässä tarkastelussa keskitytään erityisesti kokemuksiin hyvinvoinnin heikkenemisestä. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidettiin Rovaniemellä asuvien keskuudessa (vastaajia 1225–1355, opintoja arvioi 263 ja palkkatyötä 538 vastaajaa) taloudellista tilannetta (27 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitettiin palkkatyöhön (18 %), omiin elintapoihin (14 %), yhteiskuntaan (12 %), omiin ominaisuuksiin (12 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (8 %) ja opiskeluun (8 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidettiin sosiaalisia suhteita (5 %), asuntoa (5 %), vapaa-aikaa (6 %) sekä asuinkunnan ominaisuuksia (7 %) (kuvio 3.41). Koettua hyvinvointia edistäviä tekijöitä tarkasteltaessa havaitaan, että sosiaaliset suhteet, asunto, elintavat ja omat ominaisuudet koetaan tärkeimpinä hyvinvoinnin edistäjinä kuin työ, taloudellinen tilanne tai palvelut ja niiden saatavuus.

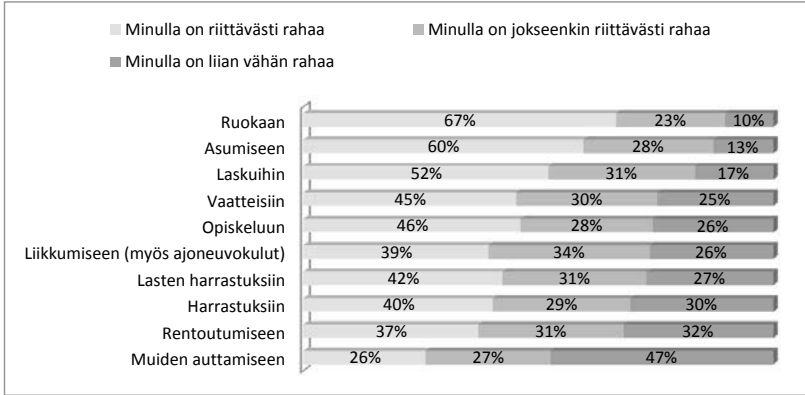

Kuvio 3.41. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Edellä kuvatut sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmän hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Taloudellinen tilanne

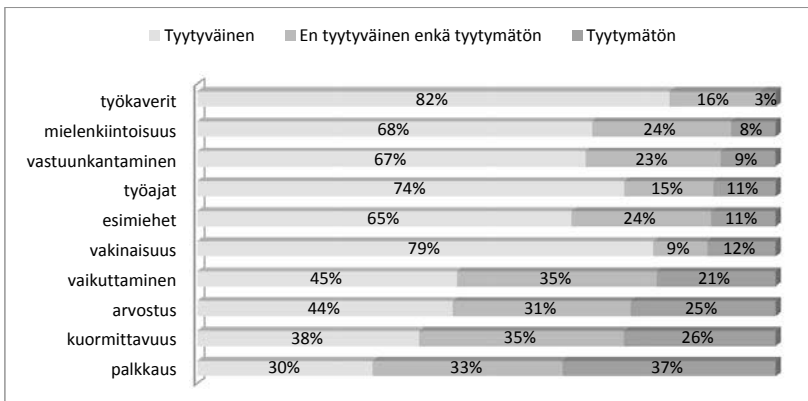
Yleisimmän hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidettyä taloudellista tilannetta (27 % vastaajista kokee kyseisen tekijän hyvinvointia heikentävänä) on kartoitettu tutkimuksessa edelleen selvittämällä ihmisten kokemuksia rahan riittämisestä erilaisiin asioihin. Tämä tarkastelu osoittaa, että Rovaniemellä asuvien keskuudessa rahaa koetaan olevan liian vähän (vastaajia 1156–1423, opiskelun osalta 605 ja lasten harrastusten osalta 574 vastaajaa) erityisesti muiden auttamiseen (47 %), rentoutumiseen (32 %), harrastuksiin (30 %), lasten harrastuksiin (27 %), liikkumiseen (26 %), opiskeluun (26 %) ja vaatteisiin (25 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koettiin olevan ruokaan (10 %), asumiseen (13 %) ja laskuihin (17 %) (kuvio 3.42).

Kuvio 3.42. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Palkkatyö

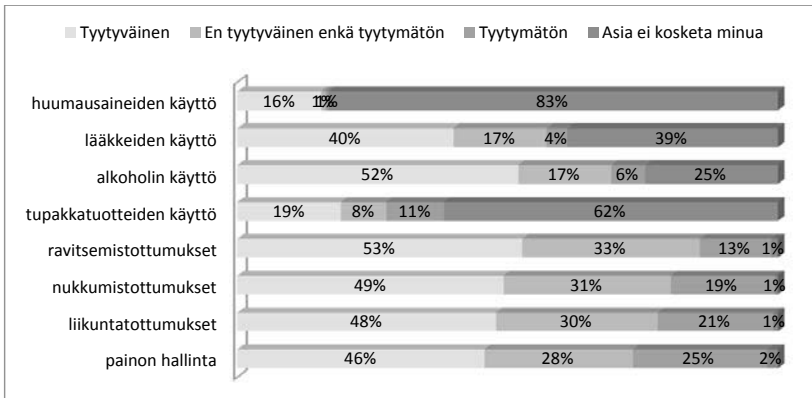
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys (vastaajia 547–577) kohdistetaan palkkukseen (37 %), työn kuormittavuuteen (26 %), työstä saatavaan arvostukseen (25 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (21 %), työn vakinaisuuteen (12 %), esimiehiin (11 %) sekä työaikoihin (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkaveri-ihin (3 %), työn mielenkiintoisuuteen (8 %) sekä vastuunkantamisen mahdollisuuteen (9 %) (kuvio 3.43).

Kuvio 3.43. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

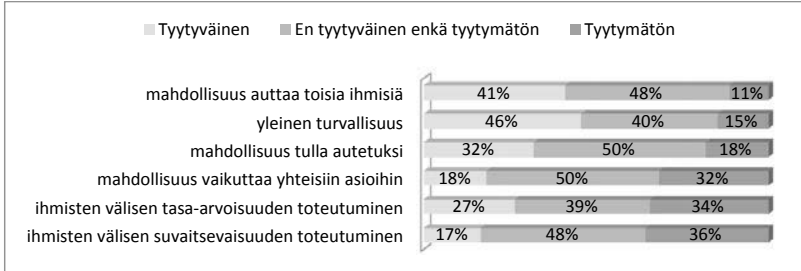
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Rovaniemellä asuvien keskuudessa (vastaajia 1396–1429) painon hallintaan (25 %), liikuntatottumuksiin (21 %), nukkumistottumuksiin (19 %) sekä ravitsemistottumuksiin (13 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumausaineiden (1 %), lääkkeiden (4 %), alkoholin (6 %) sekä tupakkatuotteiden (11 %) käyttöön (kuvio 3.44).

Kuvio 3.44. Elintavat ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

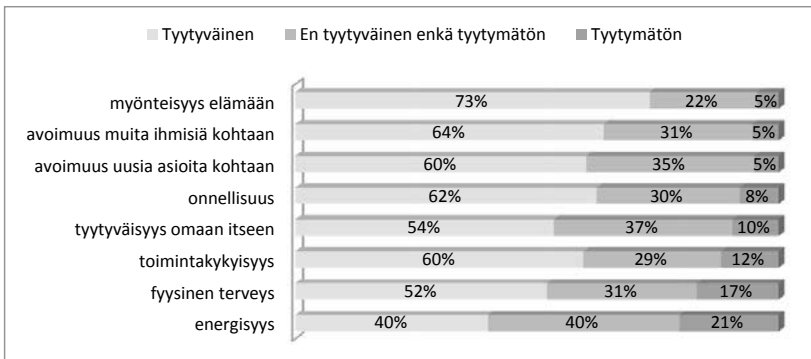
Yhteiskunnan ominaisuuksiin liittyen yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1200–1350) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (36 %), ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (34 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (32 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuden auttaa toisia ihmisiä (11 %), yleiseen turvallisuuteen (15 %) sekä autetuksi tulemisen mahdollisuuteen (18 %) (kuvio 3.45).

Kuvio 3.45. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 1370–1421) energisyyteen liittyvät kokemukset (21 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat fyysinen terveys (17 %), toimintakykyisyys (12 %) ja tyytyväisyys omaan itseen (10 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan kokemuksiin koskien elämään kohdistettavaa myönteisyyttä (5 %), avoimuuteen koskien muita ihmisiä (5 %) ja uusia asioita (5 %) sekä onnellisuuteen (8 %) (kuvio 3.46).

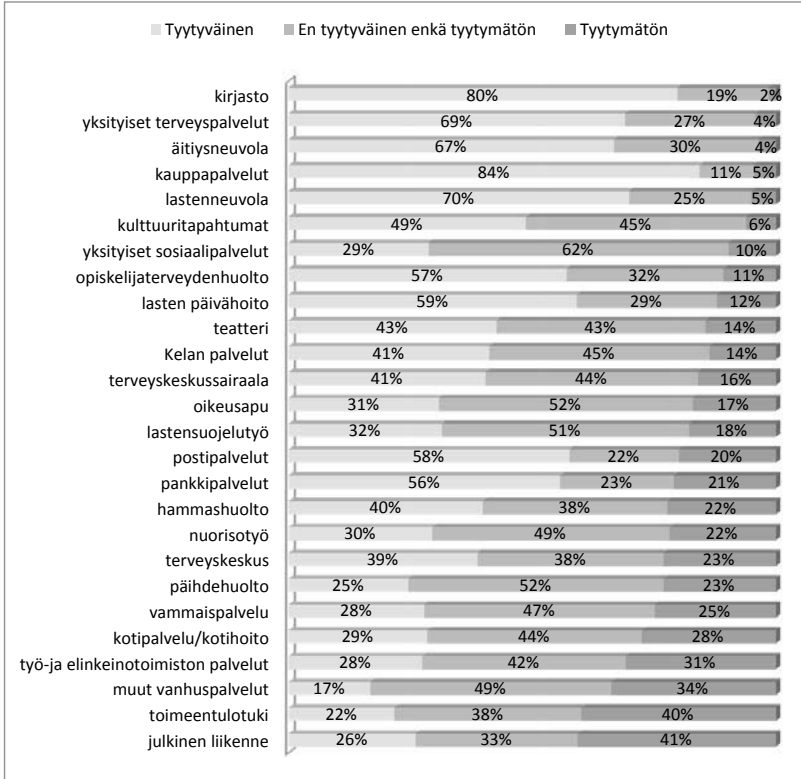
Kuvio 3.46. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Rovaniemellä julkisen liikenteen (41 %, vastaajia 1060), toimeentulotukipalvelujen (40 %, vastaajia 250), muiden vanhuspalvelujen (pois lukien kotipalvelu/kotihoito) (34 %, vastaajia 259), työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (31 %, vastaajia 432), kotipalvelun/kotihoidon (28 %, vastaajia 244), vammaispalvelujen (25 %, vastaajia 179), päihdehuollon (23 %, vastaajia 144), terveyskeskuspalvelujen (23 %, vastaajia 1174), nuorisotyön palvelujen (22 %, vastaajia 217), hammashuoltopalvelujen (22 %, vastaajia 932), pankkipalvelujen (21 %, vastaajia 1396) sekä postipalvelujen (20 %, vastaajia 1412) saatavuuteen (kuvio 3.47).

Vähimmäisessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan kirjastopalvelujen (2 %, vastaajia 1136), yksityisten terveyspalvelujen (4 %, vastaajia 919), äitiysneuvolapalvelujen (4 %, vastaajia 235), kauppapalvelujen (5 %, vastaajia 1430), lastenneuvolapalvelujen (5 %, vastaajia 272) sekä kulttuuri-tapahtumien (6 %, vastaajia 964) saatavuuteen.

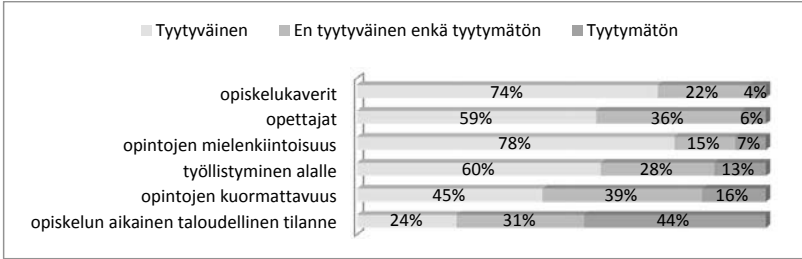
Yksityisten sosiaalipalvelujen saatavuutta arvioi 197 henkilöä, opiskelijaterveydenhuollon saatavuutta 317 henkilöä, lasten päivähoidon saatavuutta 308 henkilöä, teatterin palvelujen saatavuutta 838 henkilöä, Kelan palvelujen saatavuutta 968 henkilöä, terveyskeskussairaalan palvelujen saatavuutta 633 henkilöä, oikeusavun saatavuutta 179 henkilöä ja lastensuojelutyön saatavuutta 191 henkilöä. Kuten seutukuntatarkastelun yhteydessä todettiin, että kutakin palvelua arvioivat viimeisen vuoden aikana niitä käyttäneet, mutta myös henkilöt, jotka eivät ole palveluja edeltävän vuoden aikana käyttäneet. Osa arvioitsijoista voi olla siten niitä, jotka ovat käyttäneet palveluja aiemmin ja arvioivat palvelun saatavuutta siitä lähtökohdasta. Osa arvioitsijoista voi puolestaan olla niitä, jotka eivät ole henkilökohtaisesti käyttäneet palveluja, mutta omaavat näkemyksensä johonkin muuhun perustuen.

Kuvio 3.47. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Opiskelu

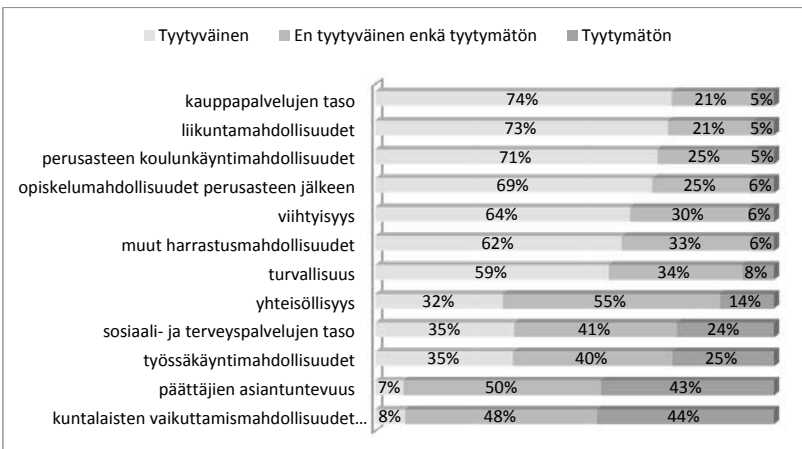
Opiskelujen sisällöistä yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistetaan (vastaajia 253–272) opiskelun aikaiseen taloudelliseen tilanteeseen (44 %), opintojen kuormittavuuteen (16 %) sekä alalle työllistymiseen (13 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan opiskelukavereihin (4 %), opettajiin (6 %) sekä opintojen mielenkiintoisuuteen (7 %) (kuvio 3.48).

Kuvio 3.48. Opiskelu ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

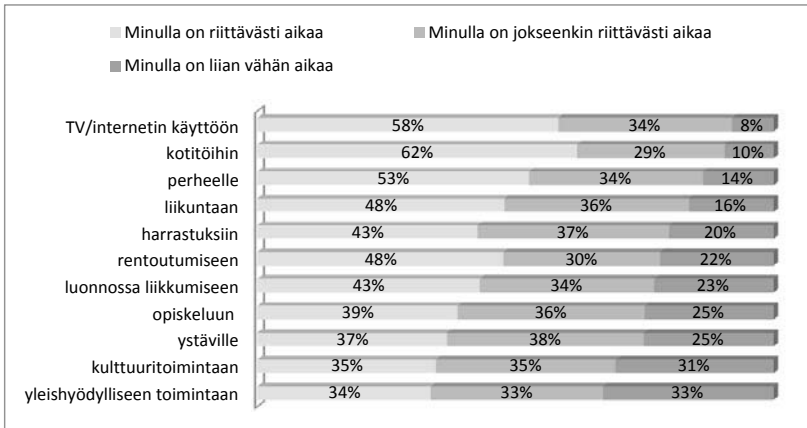
Rovaniemen ominaisuuksista selvästi yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1066–1397) kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (44 %) sekä päättäjien asiantuntevuuteen (43 %). Selvässä määrin tyytymättömyyttä aiheuttavat lisäksi Rovaniemen työssäkäyntimahdollisuudet (25 %), sosiaali- ja terveyspalvelujen taso (24 %) sekä yhteisöllisyys (14 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Rovaniemen kauppapalvelujen tasoon (5 %), liikuntamahdollisuuksiin (5 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (5 %), perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (6 %), viihtyisyyteen (6 %), muihin (kuin lii-kunta) harrastusmahdollisuuksiin (6 %) sekä turvallisuuteen (8 %) (kuvio 3.49).

Kuvio 3.49. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

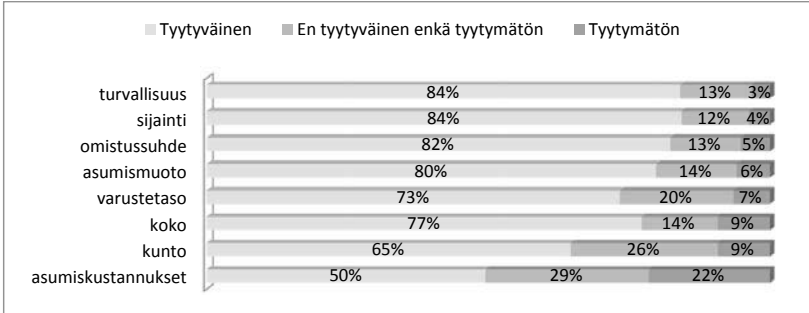
Ajan riittämiseen perustuva tyytymättömyys liitetään yleisimmin (vastaajia 699–1417) yleishyödylliseen toimintaan (33 %), kulttuuritoimintaan (31 %), ystävien tapaamiseen (25 %), opiskeluun (25 %), luonnossa liikkumiseen (23 %), rentoutumiseen (22 %) sekä harrastuksiin (20 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (8 %), kotitöihin (10 %), perheen kanssa olemiseen (14 %) sekä liikuntaan (16 %) (kuvio 3.50).

Kuvio 3.50. Ajan riittäminen.

Asunto

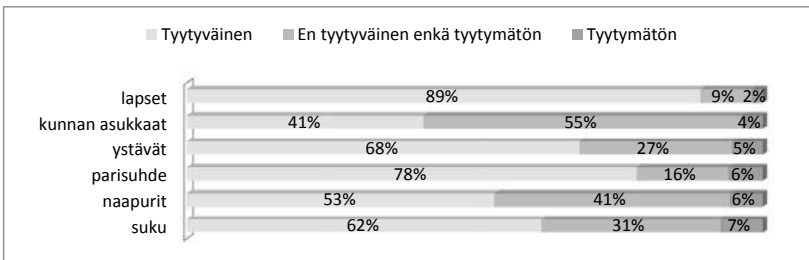
Asunnon osalta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 1329–1422) asumiskustannukset (22 %), asunnon kunto (9 %) ja koko (9 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan asunnon turvallisuuteen (3 %), sijaintiin (4 %), omistussuhteeseen (5 %), asumismuotoon (6 %) sekä asunnon varustetasoon (7 %) (kuvio 3.51).

Kuvio 3.51. Asunto ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 1079–1395) sukuun (7 %), naapureihin (6 %) ja parisuhteeseen (6 %). Vähiten tyytymättömyys liitetään puolestaan lapsiin (2 %), kunnan asukkaisiin (4 %) sekä ystäviin (5 %) (kuvio 3.52). Sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tyytymättömyys on siten hyvin vähäisiä, kun taas neutraalius on suhteellisen yleistä erityisesti muihin kuin läheisimpiin ihmisiin.

Kuvio 3.52. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

Viiden vuoden kuluttua rovaniemeläiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 977–1174, opiskelua arvioi 383

vastaajaa ja palkkatyötä 775 vastaajaa) suomalaisen yhteiskuntaan (27 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (22 %), omaan fyysiseen terveyteen (18 %), taloudelliseen toimeentuloon (17 %) sekä palkkatyöhön (11 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan ihmissuhteisiin (4 %), opiskeluun (6 %), asuntoon (6 %), vapaa-ajan käyttöön (7 %), henkiseen hyvinvointiin (7 %) sekä asuinkuntaan (7 %) (kuvio 3.53).

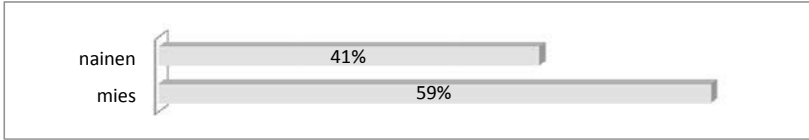

Kuvio 3.53. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

Näkemyksensä omasta tulevaisuudesta eriytyy voimakkaasti ja optimismi suhteessa parempaan tulevaisuuteen ja suurempaan tyytyväisyyteen on varoista. Suurelta osin nykytilanteet koetaan sellaisina, että niiden toivotaan säilyvän ennallaan.

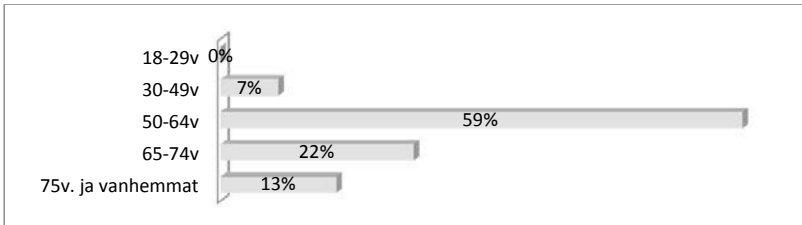
3.3 Ranua

Ranualla kyselyyn vastasi 49 henkilöä. Vastaajista miehiä oli naisia enemmän (kuvio 3.54).

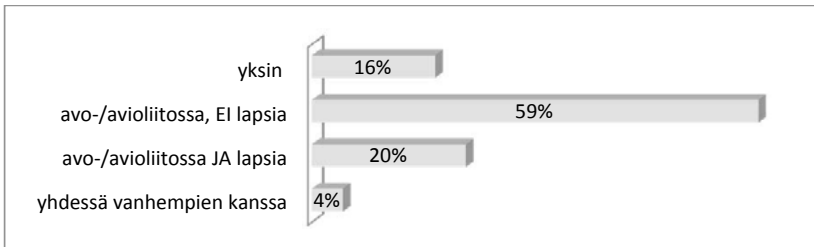
Kuvio 3.54. Sukupuolijakauma.

Selvästi suurin ryhmä Ranuan vastaajista oli 50–64-vuotiaita. 18–29-vuotiaita ei ollut vastaajissa lainkaan (kuvio 3.55).

Kuvio 3.55. Ikäjakauma.

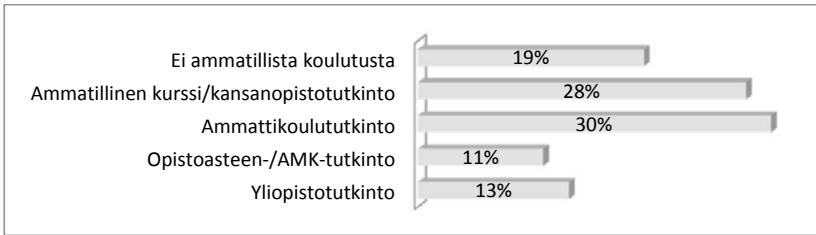
Vastaajista 79 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 10 %, asumuserossa tai eronneita 8 % ja leskeksi jääneitä 2 % vastaajista. Selvästi yleisimmin asuistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera. 16 % vastaajista ilmaisi asuvansa yksin (kuvio 3.56).

Kuvio 3.56. Asumistapa.

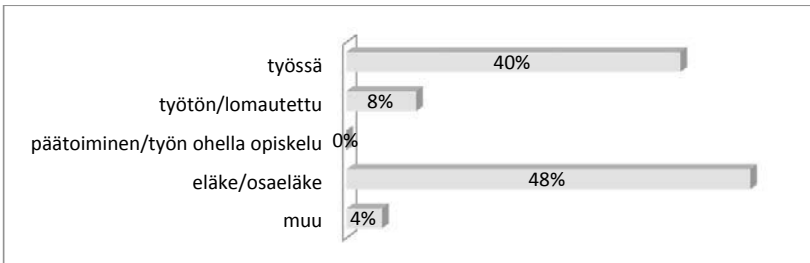
Kaikki Ranuan vastaajat ilmoittivat äidinkielekseen suomen. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto. Ei am-

matillista koulutusta tai ammatillisen kurssin suorittaneita oli vastaajista yhteensä 47 % (kuvio 3.57).

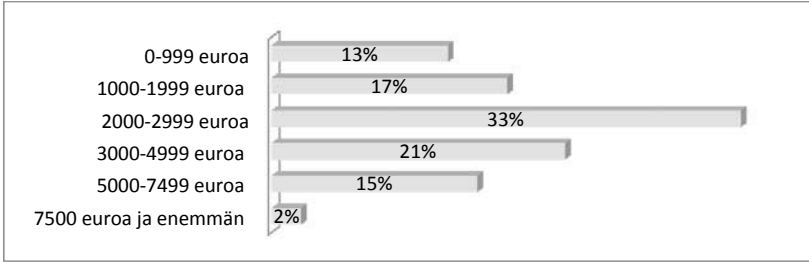
Kuvio 3.57. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 48 % ilmoitti nykyiseksi työtilanteekseen eläkkeellä olemisen, 40 % ilmaisi puolestaan olevansa työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muut työtilanne) oli vastaajista yhteensä 12 % (kuvio 3.58).

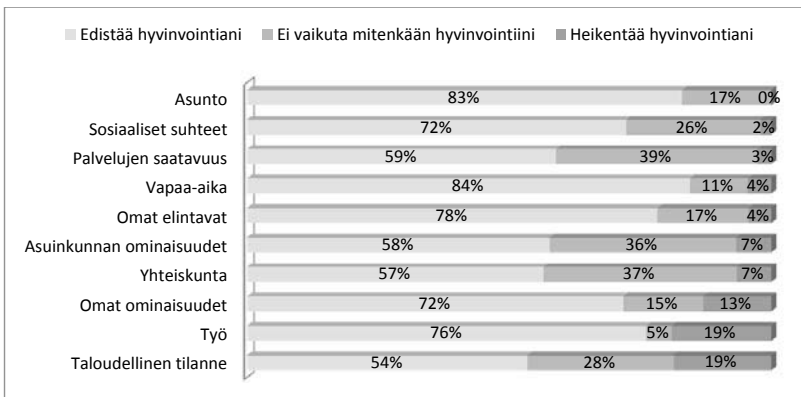
Kuvio 3.58. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempituloisten osuus vastaajissa on yhteensä 30 % ja suurempituloisten 38 % (kuvio 3.59).

Kuvio 3.59. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

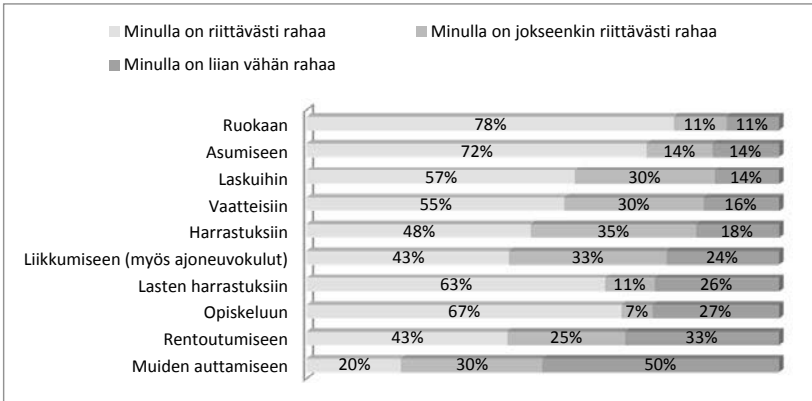
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidettiin Ranualla asuvien keskuudessa (vastaajia 39–47, palkkatyötä arvioi 21 vastaajaa) taloudellista tilannetta (19 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitettiin palkkatyöhön (palkkatyötä pidettiin taloudellista tilannetta enemmän hyvinvointia edistävänä) (19 %), omiin ominaisuuksiin (13 %), yhteiskuntaan (7 %) ja asuinkunnan ominaisuuksiin (7 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidettiin asuntoa (0 %), sosiaalisia suhteita (2 %), asuinkunnan palvelujen saatavuutta (3 %), vapaa-aikaa (4 %) sekä omia elintapoja (4 %) (kuvio 3.60). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä. Opiskelu ei ole mukana tarkastelussa vastaajien vähäisyyden (kolme henkilöä) vuoksi.

Kuvio 3.60. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Taloudellinen tilanne

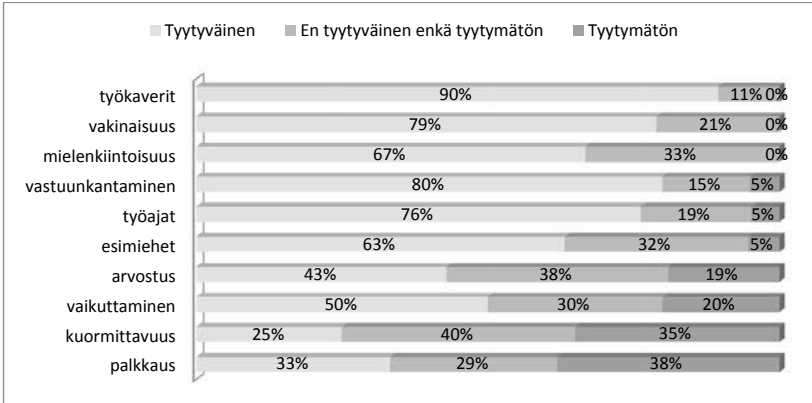
Ranualla asuvien keskuudessa (vastaajia 40–45, opiskelun osalta 15 ja lasten harrastusten osalta 19 vastaajaa) rahaa koetaan olevan liian vähän erityisesti muiden auttamiseen (50 %), rentoutumiseen (33 %), opiskeluun (27 %), lasten harrastuksiin (26 %), liikkumiseen (24 %), harrastuksiin (18 %) ja vaatteisiin (16 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koettiin olevan ruokaan (11 %), asumiseen (14 %) ja laskuihin (14 %) (kuvio 3.61).

Kuvio 3.61. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Palkkatyö

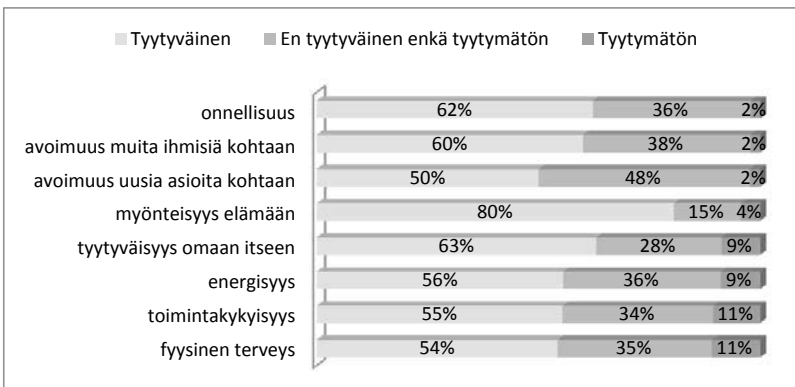
Yleisimmin palkkatyöhön liittyvä tyytymättömyys (vastaajia 19–21) kohdistetaan palkkukseen (38 %), työn kuormittavuuteen (35 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (20 %) ja työstä saatavaan arvostukseen (19 %). Vähiten tai ei ollenkaan tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkaverihin (0 %), työn vakinaisuuteen (0 %), työn mielenkiintoisuuteen (0 %), vastuunkantamisen mahdollisuuteen (5 %), työaikoihin (5 %) sekä esimiehiin (5 %) (kuvio 3.62).

Kuvio 3.62. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

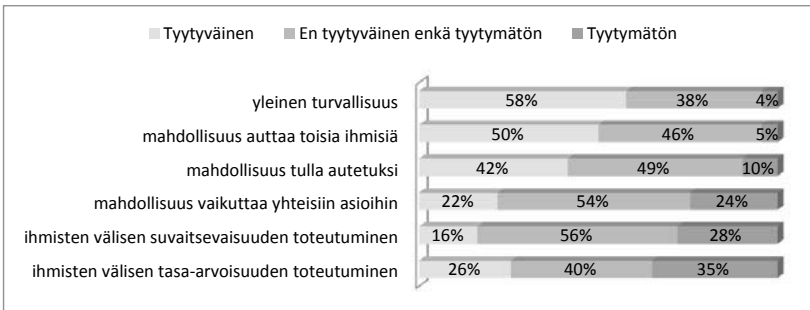
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 42–47) fyysiseen terveyteen ja toimintakykyisyyteen liittyvät kokemukset (11 %). Seuraavaksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien energisyyttä (9 %) ja tyytyväisyyttä omaan itseen (9 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan kokemuksiin koskien onnellisuutta (2 %), avoimuutta koskien muita ihmisiä (2 %) ja uusia asioita (2 %) sekä elämään kohdistuvaa myönteisyyttä (4 %) (kuvio 3.63).

Kuvio 3.63. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

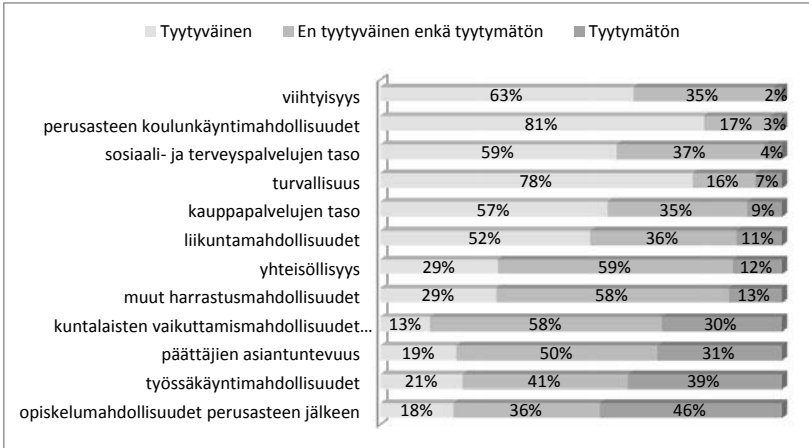
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistetaan (vastaajia 41–45) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (35 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (28 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (24 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan yleiseen turvallisuuteen (4 %), mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (5 %) sekä autetuksi tulemisen mahdollisuuteen (10 %) (kuvio 3.64).

Kuvio 3.64. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

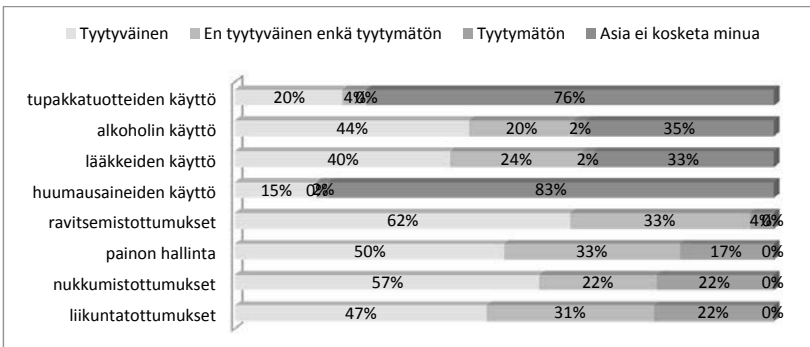
Ranuan ominaisuuksista selvästi yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 33–46) perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (46 %) ja työssäkäyntimahdollisuuksiin (39 %). Tyytymättömyys kohdistetaan laajalti myös päättäjien asiantuntevuuteen (31 %) sekä kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (30 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Ranuan viihtyisyyteen (2 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (3 %), sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (4 %), turvallisuuteen (7 %), kauppapalvelujen tasoon (9 %), liikuntamahdollisuuksiin (11 %), yhteisöllisyyteen (12 %) sekä muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (13 %) (kuvio 3.65).

Kuvio 3.65. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

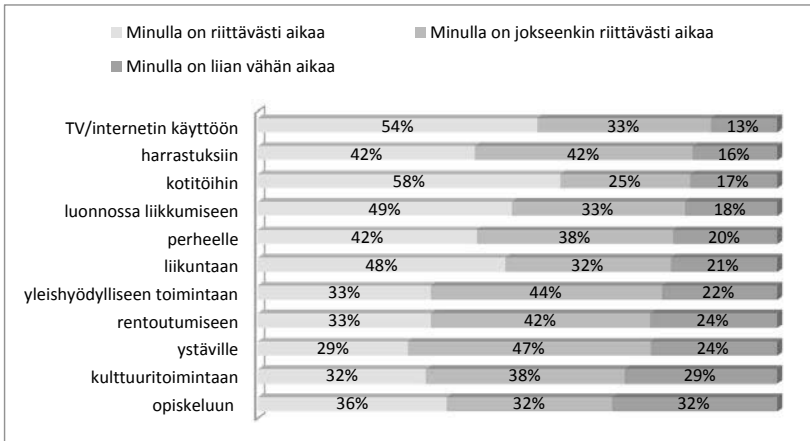
Elintapoihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan Ranualla asuvien keskuudessa yleisimmin (vastaajia 45–46) liikuntatottumuksiin (22 %), nukkumistottumuksiin (22 %) sekä painon hallintaan (17 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan tupakkatuotteiden (0 %), alkoholin (2 %), lääkkeiden (2 %) ja huumausaineiden (2 %) käyttöön sekä ravitsemistottumuksiin (4 %) (kuvio 3.66).

Kuvio 3.66. Elintavat ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 34–48, opiskelun osalta 22 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 27 vastaajaa) opiskeluun (32 %), kulttuuritoimintaan (29 %), ystävien tapaamiseen (24 %), rentoutumiseen (24 %), yleishyödylliseen toimintaan (22 %), liikuntaan (21 %) sekä perheen kanssa olemiseen (20 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (13 %), harrastuksiin (16 %), kotitöihin (17 %) sekä luonnossa liikkumiseen (18 %) (kuvio 3.67).

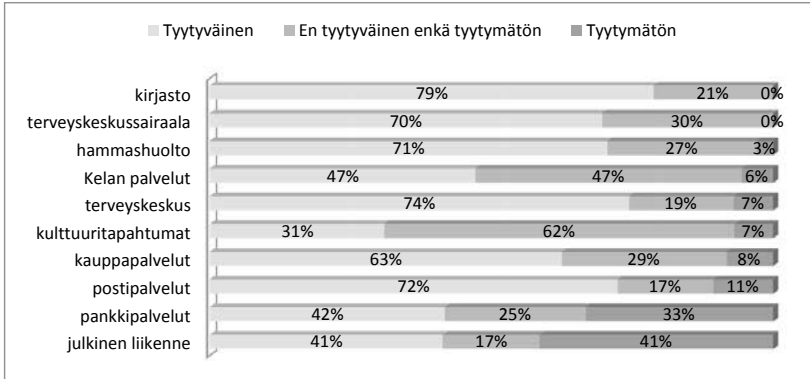

Kuvio 3.67. Ajan riittäminen.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Ranualla (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) julkisen liikenteen (41 %), pankkipalvelujen (33 %) ja postipalvelujen (11 %) saatavuuteen. Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjasto- palvelujen (0 %), terveyskeskussairaalapalvelujen (0 %), hammashuollon palvelujen (3 %), Kelan palvelujen (6 %), terveyskeskuspalvelujen (7 %),

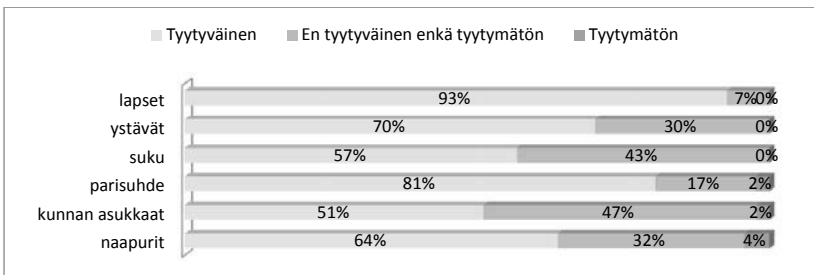
kulttuuritapahtumapalvelujen (7 %) sekä kauppapalvelujen (8 %) saatavuuteen (kuvio 3.68).

Kuvio 3.68. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

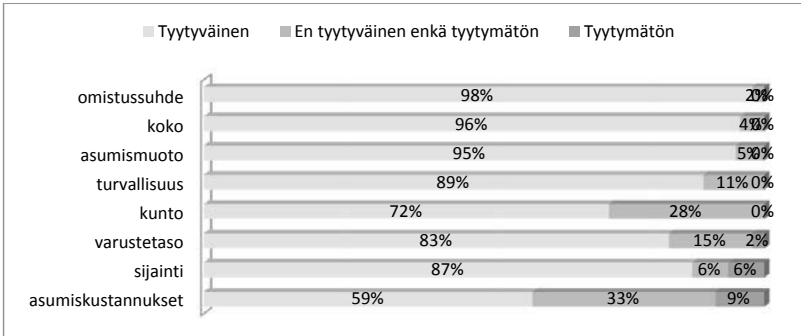
Sosiaalisten suhteiden osalta tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin, joskin hyvin vähissä määrin (vastaajia 41–47) naapureihin (4 %), kunnan asukkaisiin (2 %) sekä parisuhteeseen (2 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin, ystäviin tai sukuun (kuvio 3.69).

Kuvio 3.69. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Asunto

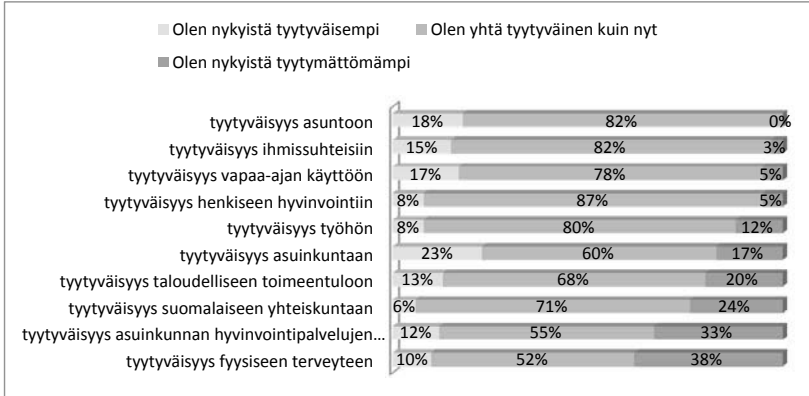
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 39–47) asumiskustannukset (9 %), asunnon sijainti (6 %) ja varustetaso (2 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon omistussuhteen, kokoon, asumismuotoon, turvallisuuteen tai kuntoon (kuvio 3.70).

Kuvio 3.70. Asunto ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

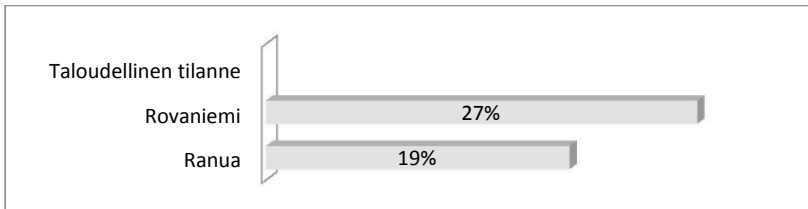
Viiden vuoden kuluttua suomalaiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 25–41) fyysiseen terveyteen (38 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (33 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (24 %), taloudelliseen toimeentuloon (20 %), asuinkuntaan (17 %) sekä palkkatyöhön (12 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan asuntoon (0 %), ihmissuhteisiin (3 %), vapaa-ajan käyttöön (5 %) ja henkiseen hyvinvointiin (5 %). Tarkastelussa ei ole mukana opiskelu arvioitsijoiden määrän jäätyä alle 20 henkilön (kuvio 3.71).

Kuvio 3.71. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

3.4 Rovaniemen seutukunnan hyvinvointikokemukset

Rovaniemen ja Ranuan kunnissa esiintyvien hyvinvointikokemusten esiintymisen yleisyyttä voidaan edelleen tarkastella suhteessa toisiinsa. Rovaniemeläiset vastaajat pitävät heidän taloudellista tilannettaan ranualaisia vastaajia yleisemmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (kuvio 3.72).

Kuvio 3.72. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuitenkin, jos taloudellista tilannetta mitataan veronalaisilla tuloilla (vuosi 2011), asettuvat kunnat seuraavaan järjestykseen ja keskiarvotsoon (Tilastokeskus 2013):

- 1) Rovaniemi 24556 euroa
- 2) Ranua 19832 euroa

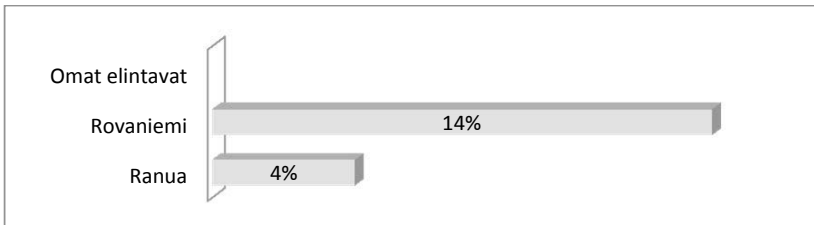
Veronalaiset tulot ovat Rovaniemellä selvästi korkeammat kuin Ranualla. Taloudellinen huoltosuhde oli Ranualla 212 kun se samaan aikaan oli Rovaniemellä vain 138 (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013). Monella eri mittarilla mitattuna faktinen hyvinvoinnin taso on selvästi parempi Rovaniemellä kuin Ranualla. Ranualaiset vastaajat kokevat kuitenkin taloudellisen tilanteensa rovaniemeläisiä vastaajia harvemmin heidän hyvinvointinsa heikentäjänä.

Palkkatyön osalta hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset ovat hyvin samansuuntaiset molemmissa kunnissa: ranualaisista vastaajista 19 % ja rovaniemeläisistä vastaajista 18 % kokee palkkatyön heidän hyvinvointinsa heikentäjänä. Palkkatyöhön kohdistuviin hyvinvointikokemuksiin liittyy vahvasti kokemus oman työn jatkuvuuden varmuudesta/epävarmuudesta sekä muutostilanteissa uusista palkkatyövaihtoehdoista. Tähän liittyen on syytä tarkastella vielä kuntien työttömyysasteita. Rovaniemen seutukunnan kuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat vuonna 2012 seuraavat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013):

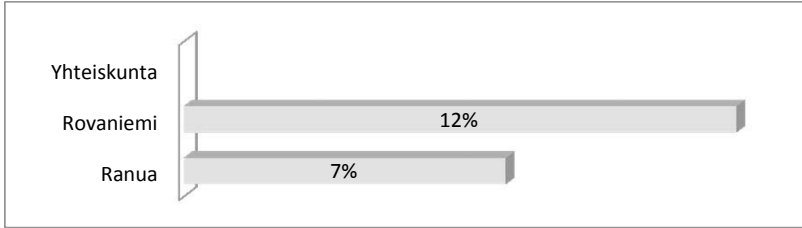
1) Rovaniemi	13,0 %
2) Ranua	14,3 %

Työttömyysasteessa ja palkkatyön merkitysten kokemisessa ei ole siten juurikaan eroja kuntien välillä. Rovaniemi toimii joidenkin ranualaisten työssäkäyntialueena ja tarjoaa siten lisämahdollisuuden työssäkäyntiin kunnan omien työmarkkinoiden lisäksi.

Omien elintapojen (kuviot 3.73) ja yhteiskunnan (kuviot 3.74) osalta hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset näyttävät Rovaniemellä Ranuan tilannetta heikompana.

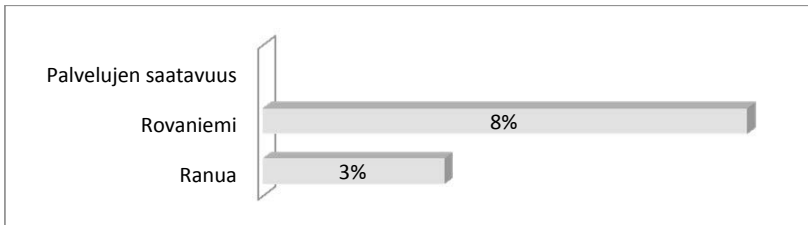
Kuvio 3.73. Omat elintavat hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 3.74. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Omien ominaisuuksien suhteen tilanne on molemmissa kunnissa pitkälti samansuuntainen, kun ranualaisista vastaajista 13 % ja rovaniemeläisistä vastaajista 12 % kokee omat ominaisuutensa heidän hyvinvointinsa heikentäjinä.

Rovaniemeläiset vastaajat arvioivat heidän asuinkuntansa palvelujen saatavuuden ranualaisia vastaajia yleisemmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (kuvio 3.75).

Kuvio 3.75. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Mielenkiintoista tässä yhteydessä on se, että Rovaniemellä on huomattavasti monipuolisempi palvelujen tarjonta kuin Ranualla erityisesti erilaisissa erikoispalveluissa. Silti ranualaiset vastaajat kokevat rovaniemeläisiä vastaajia harvemmin asuinkuntansa palvelujen saatavuuden heidän hyvinvointinsa heikentäjänä.

Molempien kuntien vastaajista 7 % kokee asuinkuntansa ominaisuudet heidän hyvinvointinsa heikentäjinä. Rovaniemeläisistä vastaajista 6 % kokee vapaa-aikansa hyvinvoinnin heikentäjänä. Ranualaisista vastaajista samoin kokee 4 %. Edelleen asuntonsa hyvinvoinnin heikentäjänä kokee rovaniemeläisistä 5 %, vastaavan luvun ollessa ranualaisten keskuudessa

0 %. Sosiaaliset suhteet hyvinvointinsa heikentäjinä kokee rovaniemeläisistä vastaajista 5 % ja ranualaisista vastaajista 2 %.

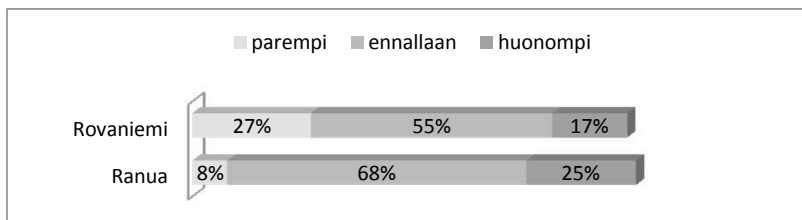
Asiaa voidaan tarkastella edelleen antamalla kunkin hyvinvointisisälön osalta sille kunnalle arvo 1, jossa esiintyy yleisemmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia ja sille kunnalle arvo 2, jossa hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy toista vähemmän. Pienemmän luvun saava kunta tulkitaan siten karkeasti hyvinvointikokonaisuudeltaan toista heikommassa tilanteessa olevaksi (taulukko 3.7):

Taulukko 3.7. Rovaniemen seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyys.

Rovaniemen seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Rovaniemi	Ranua
Taloudellinen tilanne	1	2
Palkkatyö	2	1
Omat elintavat	1	2
Yhteiskunta	1	2
Omat ominaisuudet	2	1
Palvelujen saatavuus	1	2
Asuinkunnan ominaisuudet	1	1
Vapaa-aika	1	2
Asunto	1	2
Sosiaaliset suhteet	1	2
Yhteensä	12	17

Tällä tavoin hyvinvointikokonaisuuteen liittyviä sisältöjä tarkastelemalla voidaan todeta, että Rovaniemellä koetaan Ranuaa yleisemmin taloudellinen tilanne, omat elintavat, yhteiskunta, asuinkunnan palvelujen saatavuus, vapaa-aika, asunto ja sosiaaliset suhteet hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Ranualla näin koetaan Rovaniemeä yleisemmin vain palkkatyön ja omien ominaisuuksien osalta. Molemmissa kunnissa koetaan asuinkunnan ominaisuudet hyvinvointia heikentävinä samassa suhteessa. On kuitenkin syytä huomata, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyydessä esiintyvät erot ovat kuntien välillä hyvin pieniä esimerkiksi palkkatyön, omien ominaisuuksien, vapaa-ajan ja sosiaalisten suhteiden osalta. Tarkastelussa on siten kyse jo aiemmin mainitusti hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta.

Kun sitten tarkasteluun otetaan seutukunnan kuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan tulevaisuus yleisemmin nykyistä huonommaksi edellisessä tarkastelussa paremmin pärjänneessä kunnassa Ranualla (25 %) (kuvio 3.76).

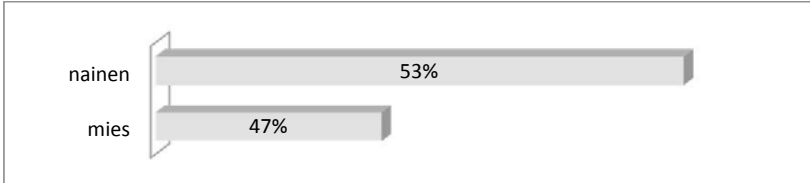
Kuvio 3.76. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

Seuraavassa luvussa 4 tarkastellaan hyvinvointikokemuksia Itä-Lapin seutukunnassa ja sen kunnissa.

4 Itä-Lapin seutukunta

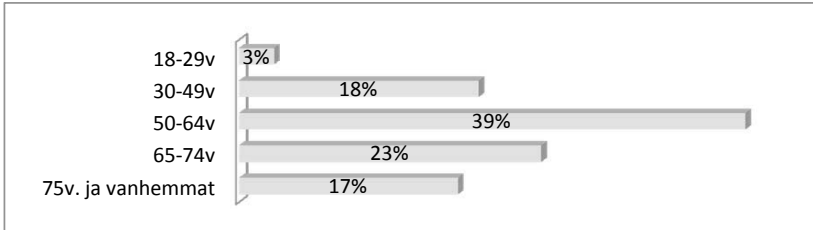
4.1 Seutukuntakokonaisuus

Itä-Lapin seutukunnassa kyselyyn vastasi 193 henkilöä. Heistä 77 asuu Kemijärvellä, 24 Pelkosenniellä, 33 Posiolla, 35 Sallassa ja 24 Savukoskella. Vastaajista naisia oli hieman miehiä enemmän (kuvio 4.1).

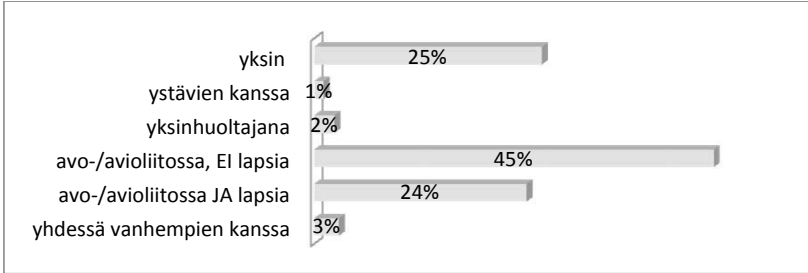
Kuvio 4.1. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 18–29-vuotiaita (kuvio 4.2).

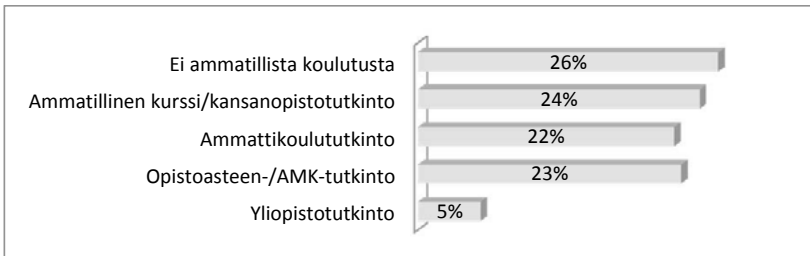
Kuvio 4.2. Ikäjakauma.

Vastaajista 68 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 12 %, asumuserossa tai eronneita 10 % ja leskeksi jääneitä 11 % vastaajista. Vastaajista selvästi suurin ryhmä ilmoitti asumistavakseen avo-/avioliitossa asumisen ilman lapsia ja seuraavaksi suurin ryhmä yksin asumisen. Lähes yhtä moni ilmaisi asuvansa avo-/avioliitossa lasten kera (kuvio 4.3).

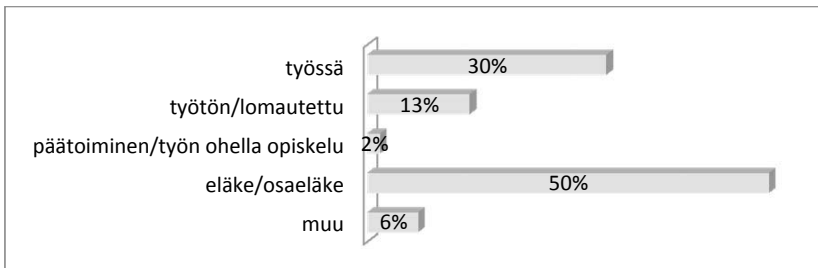
Kuvio 4.3. Asumistapa.

Heistä 187 ilmoitti äidinkielekseen suomen ja 6 vastaajaa ei ilmoittanut äidinkieltään lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ”ei ammatillista koulutusta” tai ”ammatillinen kurssi” (kuvio 4.4).

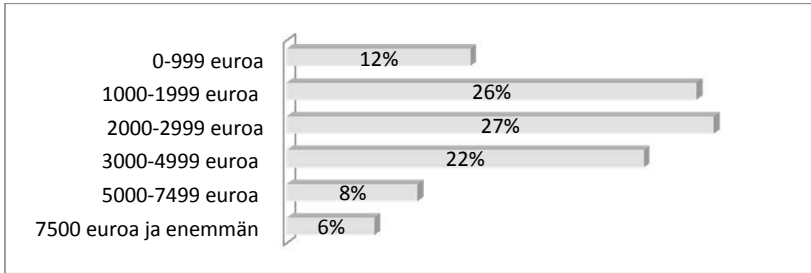
Kuvio 4.4. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista puolet ilmoitti olevansa eläkkeellä ja 30 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muut työtilanne) oli vastaajista yhteensä 21 % (kuvio 4.5).

Kuvio 4.5. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempituloisten osuus vastaajissa on yhteensä 38 % ja suurempituloisten osuus 36 % (kuvio 4.6).

Kuvio 4.6. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

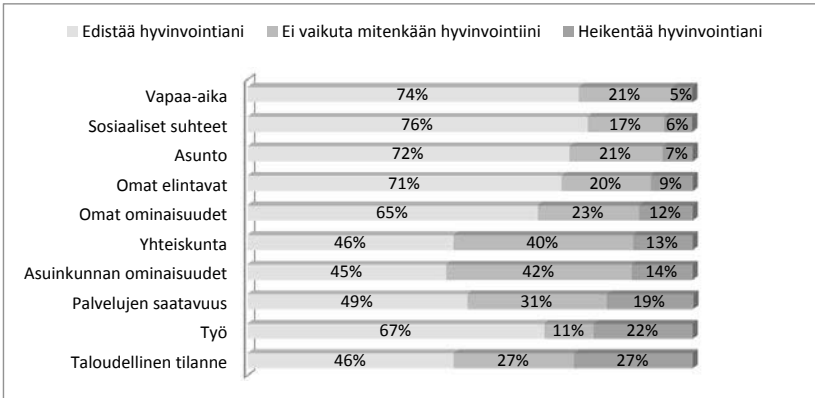
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tarkastelusta on jätetty kokonaan pois opiskelu, sillä Itä-Lapin seutukunnassa vastaajia opiskelua koskeviin kysymyksiin oli vain kolme kappaletta. Lisäksi taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa ei tuoda esille seuraavia ryhmiä vastaajien vähäisyyden vuoksi:

- 18–29-vuotiaat, eli nuorin ikäryhmä (5 vastaajaa)
- yliopistotutkinnon suorittaneet (10 vastaajaa)
- opiskelijat (3 vastaajaa)
- ”muun työtilanteen” omaavat (12 vastaajaa)
- 5000–7499 euron (15 vastaajaa) sekä 7500 euroa ja enemmän (10 vastaajaa) tuloluokkaan kuuluvat.

Näin on tehty siitä syystä, että taustaryhmäkohtaisena vastaajamäärän rajana on tässä tutkimuksessa pidetty 20 vastaajaa.

Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Itä-Lapin seutukunnassa (vastaajia 149–177, palkkatyön osalta 72 vastaajaa) taloudellista tilannetta (27 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään työhön (22 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (19 %), asuinkunnan ominaisuuksiin (14 %), yhteiskuntaan (13 %) sekä omiin ominaisuuksiin (12 %). Kaikkein vähimmäis määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään vapaa-aikaa (5 %), sosiaalisia suhteita (6 %), asuntoa (7 %) sekä omia elintapoja (9 %) (kuvio 4.7). Kyseiset

sisällöt läpikäydään seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

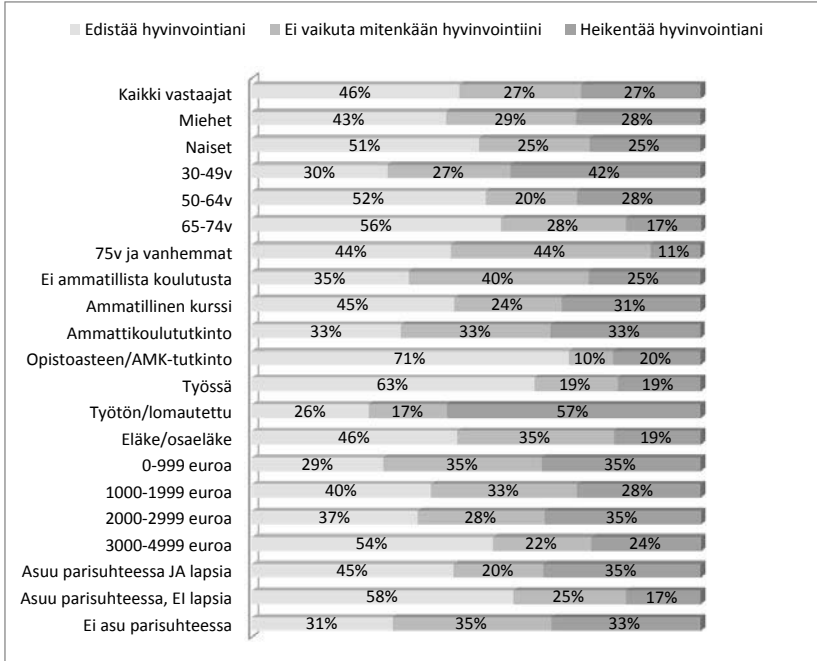
Kuvio 4.7. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

4.1.1 Taloudellinen tilanne

27 % Itä-Lapin seutukunnan asukkaista kokee taloudellisen tilanteensa heidän hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi. Taloudellista tilannetta (vastaajia 177) tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen sukupuolen, iän, koulutuksen, työtilanteen, kotitalouden yhteenlaskettujen kuukausittaisten bruttotulojen sekä asumistavan mukaan. Kaikkein yleisimmin taloudellisen tilanteensa hyvinvointia heikentävänä kokevat miehet (28 %), 30–49-vuotiaat (42 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (33 %), työttömät/lomautetut (57 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (35 %, vastaajia 17) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (35 %) (kuvio 4.8). Iän ja asumistavan perusteella voidaan tulkita, että lapsiperheet kokevat työttömien tapaan taloudellisen tilanteensa laajalti hyvinvointia heikentävänä.

Vähiten taloudellista tilannetta hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät naiset (25 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (11 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (20 %), työssä käyvät (19 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (24 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (17 %). Taloudellisen tilanteen erilaisuus eriytyy erityyppisissä vastaaja-

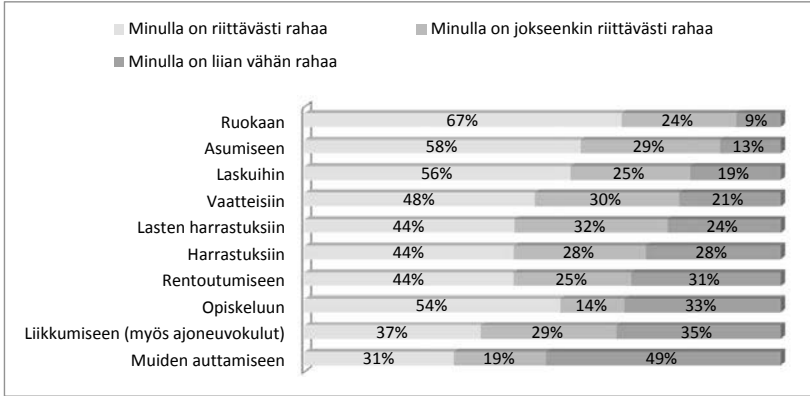
ryhmissä, mutta se säilyy kaikissa ryhmissä hyvinkin merkittävänä hyvinvoinnin uhkatekijänä.

Kuvio 4.8. Taloudellinen tilanne ja hyvinvointi (työtilanne: p-arvo < 0,005).

Itä-Lapin seutukunnassa rahaa koetaan olevan liian vähän erityisesti (vastaajia 140–183, opiskelun osalta 52 ja lasten harrastusten osalta 59 vastaajaa) muiden auttamiseen (49 %), liikkumiseen (35 %), opiskeluun (33 %), rentoutumiseen (31 %), harrastuksiin (28 %), lasten harrastuksiin (24 %) sekä vaatteisiin (21 %) (kuvio 4.9).

Vähimmäisessä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (9 %), asumiseen (13 %) ja laskuihin (19 %). Lukujen taustalta paljastuu tarkemmin tarkasteltuna esimerkiksi se todellisuus, että 193 Itä-Lapin seutukunnan vastaajasta 17 vastaajaa kokee, ettei heidän rahansa riitä ruokaan. Edelleen 34 vastaajaa kokee, ettei heillä ole riittävästi rahaa laskuihin.

Kuvio 4.9. Taludellinen tilanne – rahan riittäminen.

Useimmat katsovat siten rahojen riittävän välttämättömiin asioihin, joskin kokemukselliset erot ovat merkittäviä. Toisaalta muihin kuin välttämättömyshyödykkeisiin liittyvä rahojen riittävyys erilaistuu entisestään. Vastajat toivat taludelliseen tilanteeseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Lamaennuste – yrittäminen vaikeaa muutenkin sesonkiluonteisella alueella. Investointeja ja lainanottoja takana. Tiukka aika meneillään.

Talo kaipaa remonttia, mutta ei ole siihen varaa. Matkustaminen kallista (juna, polttoaine). Eläminen Suomessa on kallista (euron myötä enemmän).

Eniten ”minulla on liian vähän rahaa” mainintoja saanut ”muiden auttaminen” jakautuu sukupuolen, iän, koulutuksen, työtilanteen, kotitalouden yhteenlaskettujen kuukausittaisten bruttotulojen sekä asumistavan mukaan tarkasteltuna siten, että eniten näitä mainintoja ovat antaneet naiset (56 %), 30–49-vuotiaat (60 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (59 %), työttömät/lomautetut (67 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (71 %, vastaajia 14) ja ei parisuhteessa asuvat (58 %).

Vähiten näin kokevat miehet (42 %), 65–74-vuotiaat (32 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (42 %), eläkeläiset (38 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (44 %) sekä parisuhteessa ilman lap-

sia asuvat (41 %). Voidaan siten ajatella, että iän, korkean koulutuksen ja parempien tulojen myötä mahdollisuus toisten ihmisten auttamiseen taloudellisin keinoin helpottuu, joskin se koetaan näissäkin ryhmissä laajalti vaikeaksi.

Tässä yhteydessä on lisäksi tarkasteltu rahojen ruokaan riittämisen kokemuksia. Peruselinmahdollisuudet ovat uhattuna tilanteessa, jossa ihminen kokee, ettei hänen taloudellinen tilanteensa mahdollista näiden ehtojen toteuttamista. Itä-Lapin seutukunnassa rahojen riittämisen ruokaan kokevat hankalimpana miehet (10 %), 30–49-vuotiaat (15 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (15 %), työttömät/lomautetut (13 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (20 %) ja ei parisuhteessa asuvat (14 %). Työttömyyden ja pienituloisuuden voidaan siten nähdä vaikuttavan rahojen ruokaan riittämisen kokemuksiin.

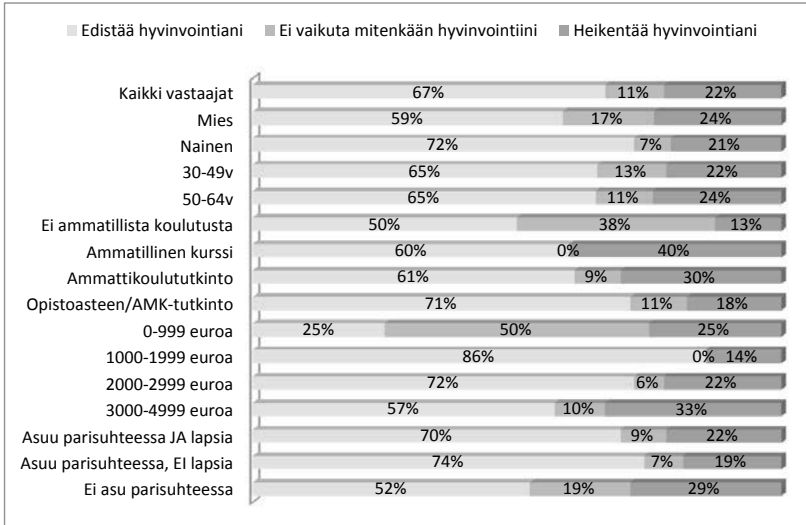
Vähiten rahojen riittämättömyyttä ruokaan kokevat naiset (9 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (4 %), opistoasteen- tai AMK-tutkinnon suorittaneet (3 %), työssä käyvät (5 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvat (7 %).

4.1.2 Palkkatyö

Itä-Lapin seutukunnan vastaajien (vastaajia 72) keskuudessa palkkatyö koetaan taloudellisen tilanteen jälkeen toiseksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Näin kokee 22 % kaikista vastaajista. Kaikkein yleisimmin näin koetaan miesten (24 %), työikäisistä 50–64-vuotiaiden (24 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (40 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (33 %) ja ei parisuhteessa asuvien (29 %) keskuudessa (kuvio 4.10).

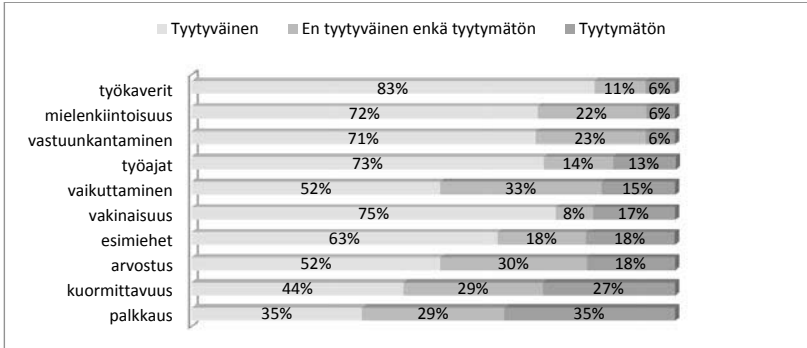
Työ koetaan vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävänä naisten (21 %), työikäisistä 30–49-vuotiaiden (22 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (13 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (14 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvien (19 %) keskuudessa. Tässä yhteydessä on huomattava, että palkkatyötä arvioineita on vähemmän kuin hyvinvoinnin muita sisältöjä arvioineita henkilöitä, sillä palkkatyötä koskeviin kysymyksiin kehoitettiin vastaamaan vain palkkatyössä olevia ihmisiä. Arvioitsijoiden määrä on tässä yhteydessä taustaryhmittäin

koulutustaustan mukaan tarkasteltuna tilastollisesti liian pieni muiden kuin ammattikoulun sekä opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden keskuudessa (muissa ryhmissä 5-8 vastaajaa). Tuloluokissa tilanne on sama lukuun ottamatta 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien ryhmää (muissa ryhmissä 4–18 vastaajaa). Kyseiset luvut ovat siten suuntaa antavia.

Kuvio 4.10. Palkkatyö ja hyvinvointi.

Palkkatyön sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 60–70) palkkaukseen (35 %), työn kuormittavuuteen (27 %), työstä saatavaan arvostukseen (18 %), esimiehiin (18 %), työn vakinaisuuteen (17 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (15 %), sekä työ-aikoihin (13 %) (kuvio 4.11). Palkkatulojen riittämättömyys tulee siten selvästi esiin hyvinvointikokemuksissa ja tyytymättömyys tulojen riittävyyteen on suhteellisen yleistä. Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkavereihin (6 %), työn mielenkiintoisuuteen (6 %) sekä vastuunkantamisen mahdollisuuteen (6 %).

Kuvio 4.11. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Palkkatyön sisältötekijät saavat varsin erilaisia painotuksia, joten niiden erot ovat olennaisia palkkatyön merkitysten tulkinnoissa. Itä-Lapin seutukunnan vastaajat toivat palkkatyöhön liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Tieto työtehtävien muutoksesta huolettaa, koska muutos on mahdollisesti huonompaan suuntaan.

Jatkuvatko työt vuoden vaihteen jälkeen ja millaisena työ sopimus jatkuu.

Jaksaminen työelämässä. Eläkeiän nostaminen on koko ajan uhkana.

Kahta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavaa työn sisältöä tarkastelemalla on todettavissa, että yleisimmin työn palkkaukseen ovat tyytymättömiä miehet (41 %), työikäisistä 30–49-vuotiaat (50 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (38 %). Vähiten tyytymättömyyttä on puolestaan naisten (32 %), työikäisistä 50–64-vuotiaiden (27 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (35 %) keskuudessa.

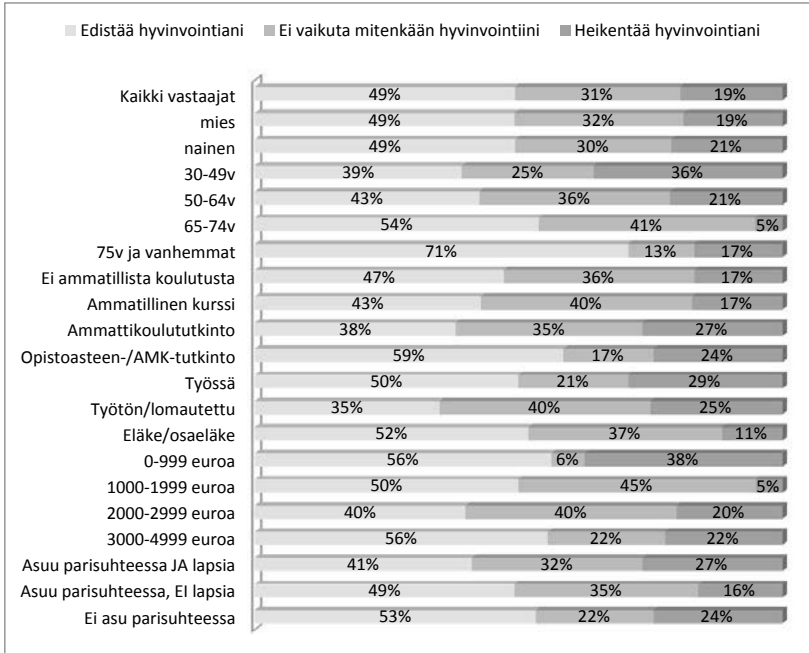
Työn kuormittavuuteen tyytymättömiksi itsensä kokevat yleisimmin naiset (33 %). Lisäksi tyytymättömiä tähän asiaan ovat työikäisistä 30–49-vuotiaat (39 %) ja ei parisuhteessa asuvat (40 %, vastaajia 15). Vähiten tyytymättömyyttä työn kuormittavuuteen koetaan miesten (17 %), 50–64-vuotiaiden (25 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (17 %) keskuudessa. Palkkausta tai työn kuormittavuutta ei ole tarkasteltu tässä

yhteydessä lainkaan koulutustaustan ja tulojen mukaan vastaajaryhmien pienuuden vuoksi.

4.1.3 *Asuinkunnan palvelujen saatavuus*

Oman asuinkunnan palvelujen saatavuus osoittautui Itä-Lapin seutukunnassa kolmanneksi eniten hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi (vastaajia 160). Kaikista vastaajista 19 % kokee palvelujen saatavuuden hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi. Kaikkein yleisimmin näin kokevat naiset (21 %), 30–49-vuotiaat (36 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (27 %), työssä käyvät (29 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (38 %, vastaajia 16) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (27 %) (kuvio 4.12).

Vähiten tätä sisältöä hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät miehet (19 %), 65–74-vuotiaat (5 %), ei ammatillista koulutusta omaavat ja ammatillisen kurssin suorittaneet (17 %), eläkeläiset (11 %), toiseksi alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (5 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (16 %). Kokemukset asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvointia heikentävistä ominaisuuksista näyttäisivät siten vähenevän iän ja eläkeläistymisen myötä. Palvelujen saatavuus ja sen hyvinvoinnillinen merkittävyys eroavat joka tapauksessa hyvin voimakkaasti eri vastaajaryhmissä. Hyvinvointipalvelujen saatavuus ja toimivuus eivät ole itsestäänselvyksiä. Niiden kehittäminen on jatkuva ja todellinen hyvinvointivaltion tehtävä.

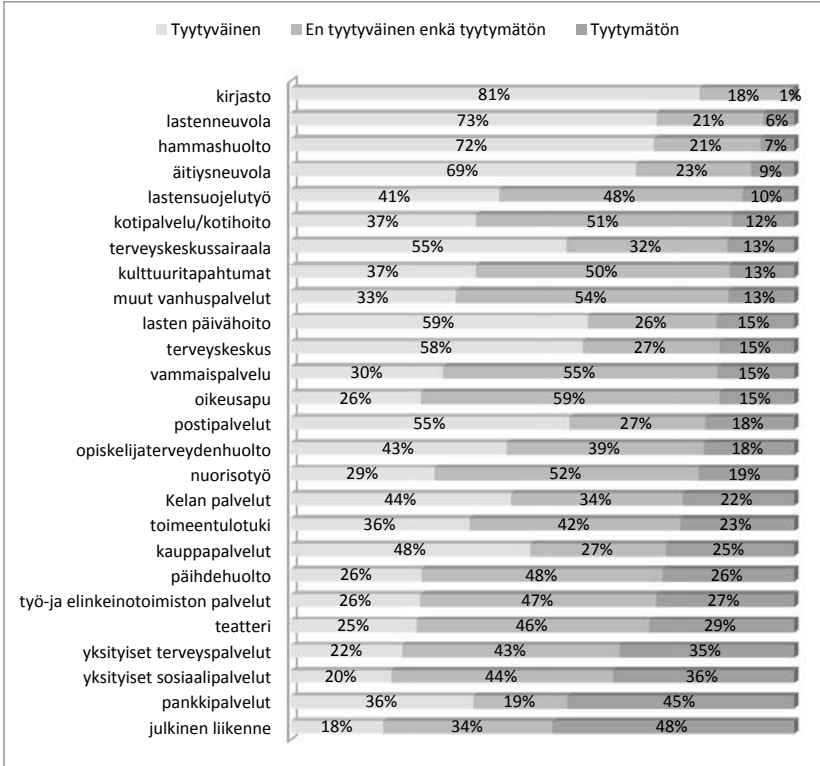

Kuvio 4.12. Palvelujen saatavuus ja hyvinvointi.

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Itä-Lapin seutukunnassa asuinkunnan julkisen liikenteen (48 %, vastaajia 125), pankkipalvelujen (45 %, vastaajia 182), yksityisten sosiaalipalvelujen (36 %, vastaajia 25), yksityisten terveyspalvelujen (35 %, vastaajia 72), teatterin (29 %, vastaajia 80), työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (27 %, vastaajia 62), päihdehuollon (26 %, vastaajia 23), kauppapalvelujen (25 %, vastaajia 185), toimeentulotukipalvelujen (23 %, vastaajia 31) sekä Kelan palvelujen (22 %, vastaajia 144) saatavuuteen (kuvio 4.13). Eri palvelujen saatavuusongelmien suhde yksilöiden ja perheiden muuttopäätöksiin on tärkeä. Tässä yhteydessä jää avoimeksi, paljonko ihmiset ”kestävät” palvelujen puuttumista ja heikentymistä.

Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan kirjastopalvelujen (1 %, vastaajia 144), lastenneuvolapalvelujen (6 %, vastaajia 33), hammashuollon (7 %, vastaajia 136), äitiysneuvolapalvelujen (9 %, vastaajia

35) sekä lastensuojelutyöhön liittyvien palvelujen (10 %, vastaajia 29) saatavuuteen. Kotipalvelun saatavuutta arvioi 57 vastaajaa, terveyskeskussairaalan 106, muiden (kuin kotipalvelu) vanhuspalvelujen 61, lasten päivähoiton 39, terveyskeskuksen 169, vammaispalvelujen 33, oikeusavun 27, postipalvelujen 186, opiskelijaterveydenhuollon 28 ja nuorisotyön palvelujen saatavuutta 42 vastaajaa.

Kuvio 4.13. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Itä-Lapin seutukuntalaiset toivat palvelujen saatavuuteen liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Huonot elintarvikekauppa vain yksi kauppa kylällä, heikko varustus SIWA.

Kaikki kuihtuu ympäriltä palvelut katoavat väki muuttaa pois.

Kuntaliitosjutut. Pelko siitä että loputkin palvelut viedään kasvukeskuksiin. (Miten pärjää jos menettää loputkin terveydestä.) Terveyskeskuspalvelut? Poliisi? Sairaankuljetus?

Koulutuksen saaneita lääkäreitä toivoisin olevan enemmän sairaala Lappooniassa. Erikoislääkäreitä sais käydä useammin.

Yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistettavaan julkisen liikenteen saatavuuteen (arvioitsijoina 113–124 henkilöä) ovat erityisen tyytymättömiä naiset (52 %), 50–64-vuotiaat (55 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (60 %), työssä käyvät (63 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (54 %, vastaajia 13) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (71 %).

Vähiten tyytymättömiä julkisen liikenteen saatavuuteen ovat miehet (48 %), 65–74-vuotiaat (33 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (42 %), eläkeläiset (38 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (38 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (42 %). Julkisen liikenteen saatavuuteen tyytymättömien osuudet ovat siten huomattavan suuria myös vähiten tyytymättömien keskuudessa.

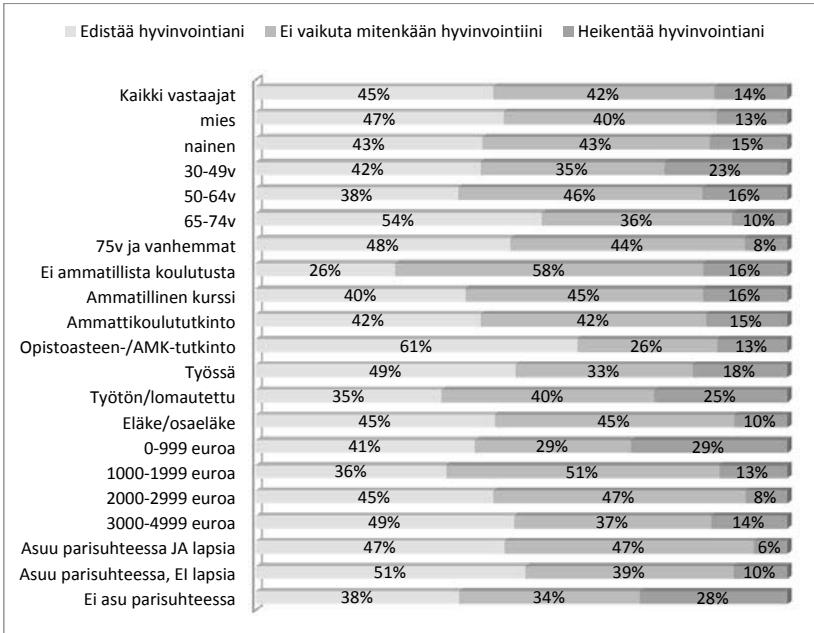
Toiseksi eniten tyytymättömyyttä kohdistettavaan pankkipalvelujen saatavuuteen (arvioitsijoina 166–179 henkilöä) ovat puolestaan yleisimmin tyytymättömiä naiset (47 %), 30–49-vuotiaat (70 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (61 %), työttömät/lomautetut (64 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (60 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (58 %).

Pankkipalvelujen saatavuuteen ovat vähimmässä määrin tyytymättömiä miehet (43 %), vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat (35 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (38 %), eläkeläiset (37 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (38 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (39 %). Samoin kuin julkisen liikenteen osalta todettiin, myös pankkipalvelujen saatavuuteen ollaan laajalti tyytymättömiä kaikkein vähiten tyytymättömienkin joukossa. Palvelujen saatavuus koetaan siten jokseenkin ongelmallisena Itä-Lapin seutukunnassa. Hyvänä esimerkkinä toimii kauppapalvelujen saatavuuteen kohdistuva tyytymättömyys, kun joka neljäs seutukunnan vastaaja kokee tähän normaaliarjessa välttämättömän palvelun saatavuuteen kohdistuvaa tyytymättömyyttä.

4.1.4 Asuinkunnan ominaisuudet

Asuinkunnan ominaisuudet koetaan Itä-Lapin seutukunnassa neljänneksi eniten hyvinvointia heikentävänä tekijänä (vastaajia 161). Kaikista vastaajista näin kokee 14 %. Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä asuinkunnan ominaisuuksien vuoksi kokevat naiset (15 %), 30–49-vuotiaat (23 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (16 %), työttömät/lomautetut (25 %), pienimpään tuloluokkaan kuuluvat (29 %, vastaajia 17) sekä ei parisuhteessa asuvat (28 %) (kuvio 4.14). Kaiken kaikkiaan Itä-Lapin seutukunnan osalta voidaan todeta, että työttömyys ja pienituloisuus lisäävät asuinkunnan ominaisuuksiin perustuvia hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Itä-Lapin taloudelliset vaikeudet ja muutokset heijastuvat siten vastauksissa.

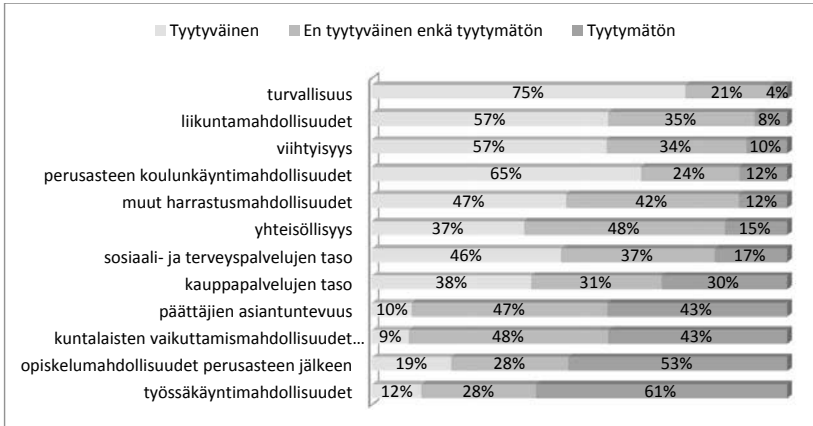
Vähiten näin koetaan miesten (13 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (8 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (13 %), eläkeläisten (10 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (8 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (6 %) keskuudessa.

Kuvio 4.14. Asuinkunnan ominaisuudet ja hyvinvointi.

Asuinkunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan selvästi yleisimmin (vastaajia 131–185) työssäkäyntimahdollisuuksiin (61 %), opiskelumahdollisuuksiin perusasteen jälkeen (53 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (43 %), päättäjien asiantuntevuuteen (43 %) sekä kauppapalvelujen tasoon (30 %) (kuvio 4.15). Työpaikkojen vähentyminen koetaan siten erityisen ongelmallisena. Myös koulutuspalvelujen riittämättömyys voi olla tulevaisuudessa kasvava ongelma.

Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin asuinkunnan turvallisuuteen (4 %), liikuntamahdollisuuksiin (8 %), viihtyisyyteen (10 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (12 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (12 %), yhteisöllisyyteen (15 %) sekä sosiaali- ja terveystalvelujen tasoon (17 %). Spesifien hyvinvointipalvelujen osalta kokemukset niiden tasosta eriytyvät kuitenkin voimakkaasti.

Kuvio 4.15. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asuinkunnan ominaisuuksiin liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Teollisuustyöpaikkojen katoaminen paikkakunnalta.

Riitainen kylä, vanhat juntit ei nuoria.

Pohjois-Suomesta lopetetaan kaikki. Kaikki haluaa suuriin kaupunkiin. Maaseudun ihmisiä potkitaan päähän minkä keretään.

Työ: kotipaikkakunnalta ei löydy töitä, pakko kulkea muualla töissä, edessä 80%:n varmuudella muutto, miten asunnon saa hyvin myytyä.

Työpaikan vaihtuminen noin 100 km päähän.

Asuinkuntansa työssäkäyntimahdollisuuksiin ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (67 %), työikäisistä 30–49-vuotiaat (65 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (74 %), työttömät/lomautetut (76 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (71 %) ja ei parisuhteessa asuvat (69 %).

Vähiten tyytymättömyyttä työssäkäyntimahdollisuuksiinsa kokevat naiset (57 %), työikäisistä 50–64-vuotiaat (59 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (55 %), työssä käyvät (52 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (54 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (58 %). Asuinkunnan työssäkäyntimahdollisuuksiin ollaan siten todella yleisesti tyytymättömiä Itä-Lapin seutukunnassa. Näin on myös työssä käyvien keskuudessa.

Kunnan hyvät tai edes kohtalaiset opiskelumahdollisuudet perusasteen jälkeen voivat taata nuorten asumisen kotikunnassaan perusasteen jälkeenkin. Lisäksi ne vähentävät opintoja entistä raskaammiksi tekeviä pitkiä kulkumatkoja kodin ja opiskelupaikan välillä. Itä-Lapin seutukunnassa kyseisiin opiskelumahdollisuuksiin tyytymättömiä löytyy erityisesti naisten (59 %), 30–49-vuotiaiden (77 %), ei ammatillista koulutusta (58 %, vastaajia 19) ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (58 %), työttömien/lomautettujen (67 %, vastaajia 18), alimpaan tuloluokkaan kuuluvien (67 %, vastaajia 12) ja parisuhteessa lasten kera asuvien keskuudessa (66 %). Näin laaja tyytymättömyys opiskelumahdollisuuksiin herättää seutukunnan puolesta huolta. Onko nuorilla muuta mahdollisuutta, kuin jättää asuinkuntansa paremmat opiskelumahdollisuudet saavuttaakseen?

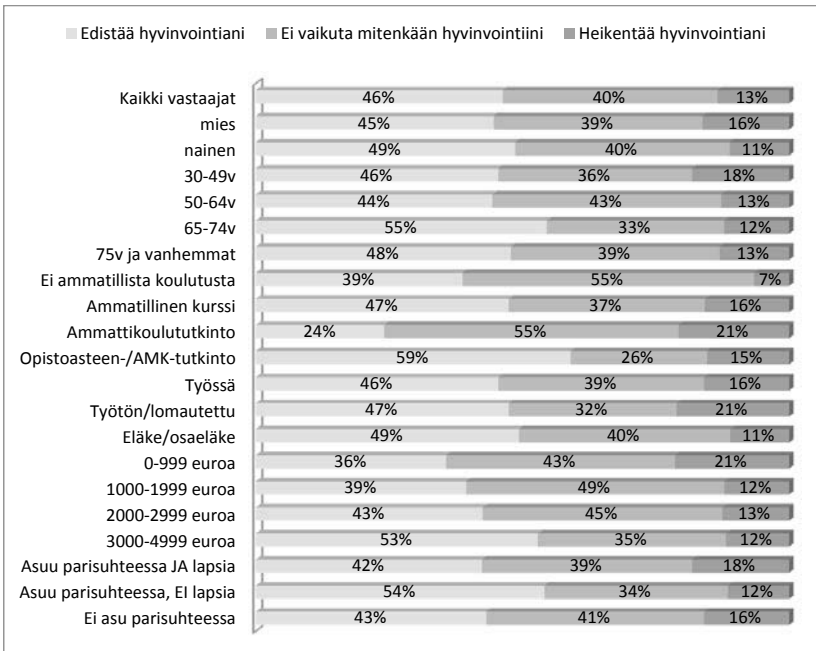
Perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin ovat vähiten tyytymättömiä miehet (50 %), 65–74-vuotiaat (29 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (47 %), eläkeläiset (31 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (46 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (47 %). Vaikka jo oman työuransa läpikäyneet ovatkin kaikkein vähimmässä määrin tyytymättömiä asuinkuntansa opiskelumahdollisuuksiin, on myös heidän keskuudessaan huomattavassa määrin tyytymättömyyttä kyseiseen asiaan. Näin on nähtävissä, ettei tällainen tyytymättömyys ole vain nuorten

ihmisten ominaisuus, vaan huolta kannetaan vanhemmissakin sukupolvissa nuorempien puolesta.

4.1.5 Yhteiskunta

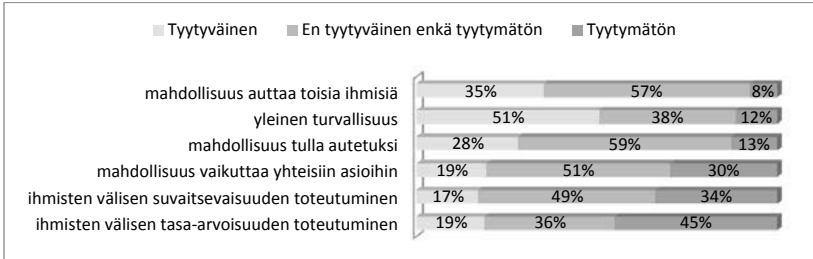
Suomalaista yhteiskuntaa pidetään viidenneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä Itä-Lapin seutukunnassa (vastaajia 149). Kaikista vastaajista 13 % kokee yhteiskunnan omaa hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Kaikkein yleisimmin näin ajattelevat miehet (16 %), 30–49-vuotiaat (18 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (21 %), työttömät (21 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (21 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (18 %) (kuvio 4.16). Hyvinvointiyhteiskunnan lupaus ei siten ole enää vastaajille selviö ja kriittisyys sekä skeptisyys on laajaa.

Vähiten edellä kuvatusti kokevat naiset (11 %), 65–74-vuotiaat (12 %), ei ammatillista koulutusta omaavat (7 %), eläkeläiset (11 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (12 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (12 %).

Kuvio 4.16. Yhteiskunta ja hyvinvointi.

Tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 149–174) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (45 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (34 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (30 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (8 %), yleiseen turvallisuuteen (12 %) sekä autetuksi tulemisen mahdollisuuteen (13 %) (kuvio 4.17).

Kuvio 4.17. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Itä-Lapin seutukuntalaiset toivat yhteiskuntaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Maailman ja Suomen talouselämä todennäköisesti heikkenee. Sosiaaliluukulle tulee lisää ihmisiä ja tästä syystä köyhälistö lisääntyy ja tälle väestön osalle tulee kovat ajat.

Muualta tulevat ihmiset. Rikollisuus.

Ihmisten eriarvoisuus köyhät kyykkyyn periaatteella.

Rikos liikojen ajautuminen Suomeen ja viina + huumeongelmat.

Nuorten työttömyys.

Yhteiskunta/mihin tämä johtaa tulevaisuudessa. Epätietoisuus, hallituksen toimista, mihin ollaan menossa, työttömyys lisääntyy, verotus kiristyy, palvelut etääntyy syrjäseuduilla, epävakaa tilanne, Euroopan kriisit.

Ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (50 %), 30–49-vuotiaat (55 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (61 %), työttömät (52 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (55 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (57 %).

Vähiten tyytymättömyyttä tasa-arvoisuuden toteutumiseen kokevat miehet (40 %), 50–64-vuotiaat (37 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (33 %), työssä käyvät (41 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (40 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (38 %). Tätä voidaan vetää se johtopäätös, että työssä käynti tuottaa vähemmässä, mutta ei suinkaan vähäisessä määrin tyytymättömyyttä ympäröivään yhteiskuntaan. Niin suuria ovat tyytymättömien osuudet myös työssä käyvien keskuudessa.

Tutkimuksessa on tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta vielä lähemmin suomalaisen yhteiskuntaan liitetyjä yleisen turvallisuuden kokemuksia. Yleisimmin tyytymättömiä turvallisuuteen ovat naiset (13 %), 65–74-vuotiaat (15 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (18 %), eläkeläiset (14 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (22 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (14 %).

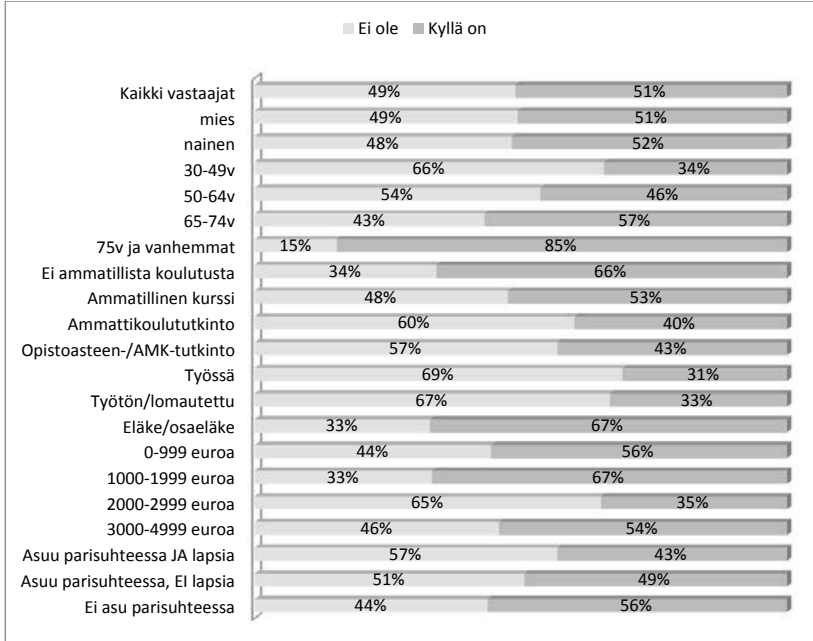
Vähiten tyytymättömiä yleiseen turvallisuuteen ovat miehet (10 %), 30–49-vuotiaat (9 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (5 %), työttömät (5 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (0 %, vastaajia 19) sekä ei parisuhteessa asuvat (10 %). Turvallisuuden tunteen voidaan siten nähdä ilmenevän tasa-arvoisuuteen tyytymättömiin nähden vastakkaisella tavalla; ulkoisesti tulkiten heikommat elämänevät tuottavat vähimmässä määrin tyytymättömyyttä yhteiskunnan yleiseen turvallisuuteen.

4.1.6 *Omat ominaisuudet*

Henkilön omat ominaisuudet koetaan Itä-Lapin seutukunnassa kuudenneksi eniten hyvinvointia heikentävinä tekijöinä (vastaajia 158). Tähän liittyen tutkimuksessa kartoitettiin sitä, josko vastaajilla on jokin jokapäiväistä elämää haittaava sairaus, vaiva tai vamma. Kaikista vastaajista peräti 51 prosentilla on tällainen. Yleisimmin sairaus, vaiva tai vamma on naisilla (52 %), 75-vuotiailla ja vanhemmilla (85 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneilla (66 %), eläkeläisillä (67 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (67 %) ja ei parisuhteessa asuvilla (56 %) (kuvio 4.18).

Vähimmässä määrin kyseisen tyyppistä haittaa on miehillä (51 %), 30–49-vuotiailla (34 %), ammattikoulututkinnon suorittaneilla (40 %),

työssä käyvillä (31 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (35 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvilla (43 %). Kaikissa ryhmissä sairauden, vaivan tai vamman aiheuttamaa haittaa kokevien osuus on siten huomattavan suuri. Itä-Lapin seutukunnan nuorimmassakin ryhmässä yli kolmannes kokee näin, samoin kuin lähes kolmannes työssä käyvistä.

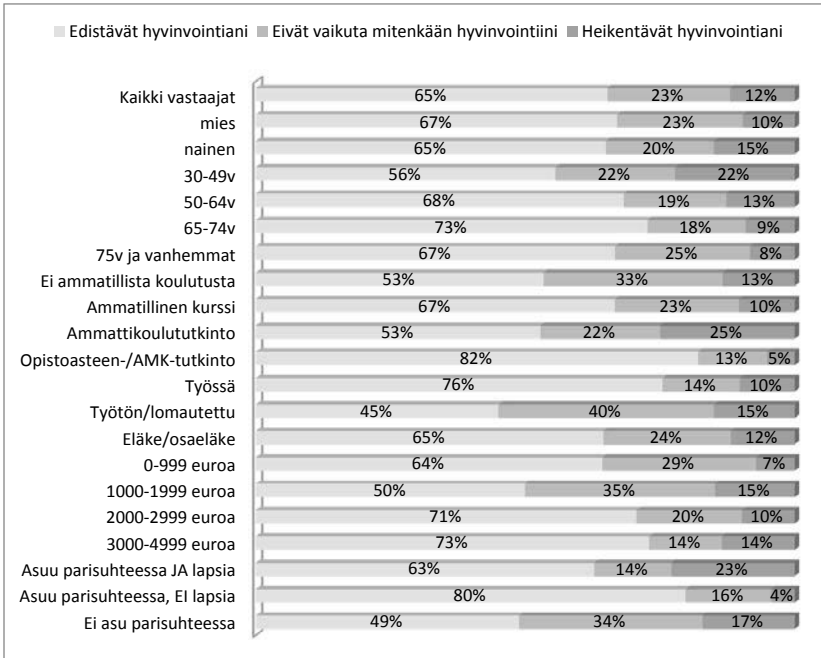

Kuvio 4.18. Vastaajalla esiintyvä sairaus, vaiva tai vamma (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Kaikista vastaajista vain 12 % kokee omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä. Yleisimmin omien ominaisuuksien koetaan heikentävän hyvinvointia naisten (15 %), 30–49-vuotiaiden (22 %), ammattikoulututkinnon suorittaneiden (25 %), työttömien/lomautettujen (15 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (15 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (23 %) keskuudessa (kuvio 4.19).

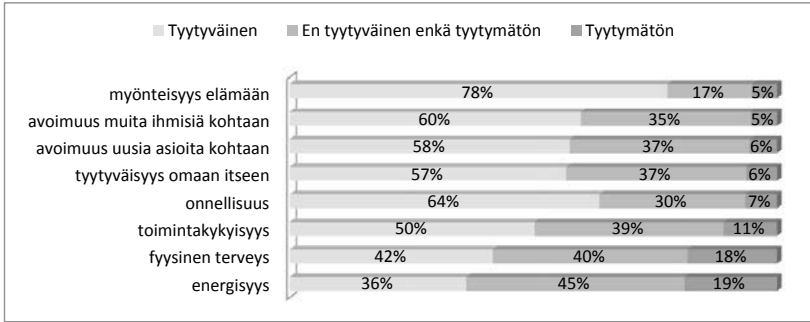
Vähiten omia ominaisuuksia hyvinvointia heikentävinä pitävät miehet (10 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (8 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (5 %), työssä käyvät (10 %), alimpaan tuloluokkaan kuu-

luvut (7 %, vastaajia 14) sekä parisuhteessa ilman lapsia (4 %) asuvat. Omat ominaisuudet koetaan siten sitä suuremmassa määrin hyvinvointia heikentävinä, mitä nuorempi ihminen on kyseessä. Tämä lienee ainakin osin yhteydessä ruuhkavuosia elävien ihmisten omiin, itseensä kohdistuviin suuriin vaatimuksiin. Lisäksi on huomattava, että asian kokemisessa erot eri ryhmien välillä ovat huomattavat.

Kuvio 4.19. Omat ominaisuudet ja hyvinvointi (asumistapa: p-arvo < 0.005).

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 160–180) energisyyteen (tai sen puutteeseen) liittyvät kokemukset (19 %). Seuraavaksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat fyysinen terveys (18 %) ja toimintakykyisyys (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan elämään kohdistettavaan myönteisyyteen (5 %), muihin ihmisiin kohdistuvaan avoimuuteen (5 %), uusiin asioihin kohdistuvaan avoimuuteen (6 %), omaan itseensä (6 %) sekä onnellisuuteen (7 %) (kuvio 4.20).

Kuvio 4.20. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat omiin ominaisuuksiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Terveys ja huoli lapsista on aina läsnä, vaikka ei mitään syytä edes ole huoleen.

Pitkään jatkunut sairastaminen aiheuttaa huolen henkisestä kuin myös fyysisestä jaksamisesta.

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttaviin kokemuksiin liittyen voidaan todeta, että kaikkein tyytymättömmimpiä energisyyteensä (tai tässä sen puutteeseen) ovat naiset (22 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (36 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (26 %), työssä käyvät (20 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (23 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (22 %). Tässä yhteydessä lapsiperheiden aikuiset voidaan tulkita asumistapaa tarkastellen heikoimmassa tilanteessa oleviksi.

Vähiten tyytymättömyyttä omaan energisyyteensä kokevat miehet (16 %), 65–74-vuotiaat (11 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (13 %), työttömät (14 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (13 %, vastaajia 15) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (12 %).

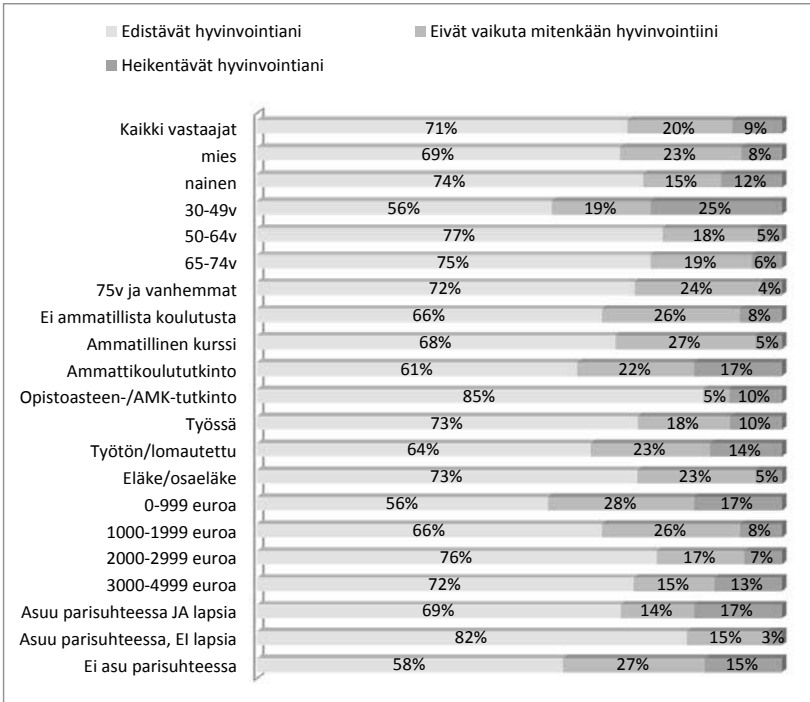
Tutkimuksessa on tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta vielä ihmisten itseensä liittämää tyytymättömyyskokemuksia. Tämän mukaan yleisimmin tyytymättömiä itseensä ovat naiset (9 %), 30–49-vuotiaat (12 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (13 %), työssä käyvät (9 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (13 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (13 %).

Vähiten itseensä tyytymättömiä ovat puolestaan miehet (4 %), 65–74-vuotiaat (3 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (2 %), työttömät (0 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (2 %). Mielenkiintoista tässä on se, että työssä käyvät ovat työttömiä yleisemmin tyytymättömiä itseensä.

4.1.7 *Elintavat*

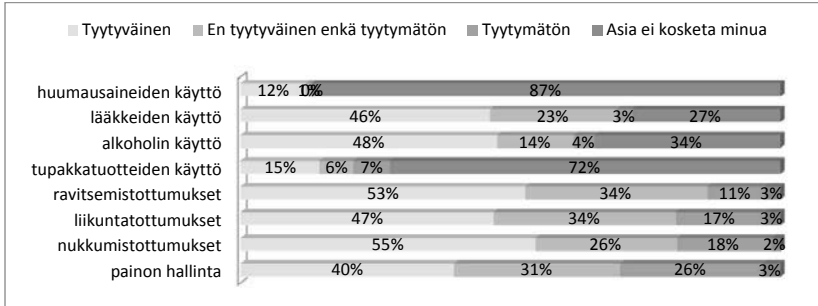
Itä-Lapin seutukunnassa neljänneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään omia elintapoja (vastaajia 170). Omat elintapansa kokee hyvinvointia heikentävinä 9 % kaikista vastaajista. Yleisimmin näin kokevat naiset (12 %), 30–49-vuotiaat (25 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (17 %), työttömät/lomautetut (14 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (17 %, vastaajia 18) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (17 %) (kuvio 4.21). Työttömyys ja pienet tulot näyttäisivät siten lisäävän sellaisten elintapojen valintaa, jotka koetaan hyvinvointia heikentävinä.

Vähimmässä määrin elintavat koetaan hyvinvointia heikentävinä miesten (8 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (4 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (5 %), eläkeläisten (5 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (7 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (3 %) keskuudessa. Olennaista tässä on se, että ihmiset eivät juuri suhtaudu kriittisesti omiin elintapoihinsa hyvinvoinnin lähteinä tai niiden muuttamisen resursseina. Hyvinvoinnin toteutuminen ulkoistetaan siten osin itsestä.

Kuvio 4.21. Elintavat ja hyvinvointi.

Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 174–183) painon hallintaan (26 %), nukkumistottumuksiin (18 %), liikuntatottumuksiin (17 %) sekä ravitsemistottumuksiin (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan omaan huumausaineiden (0 %), lääkkeiden (3 %), alkoholin (4 %) sekä tupakkatuotteiden (7 %) käyttöön (kuvio 4.22). Huumausaineiden käyttöön liittyvän arvioinnin osalta on todettava, että vastauksissa kiinnitetään huomiota ainoastaan tyytymättömien osuuteen. Tyytymättömyyden tulkitaan tässä yhteydessä liittyvän ihmisiin, joita huumausaineiden käyttö koskee. Huumausaineiden käyttöön tyytyväiset tulkitaan tässä vastaajiksi, jotka ovat epähuomiossa vastanneet näin ”asia ei koske minua”-vastausvaihtoehdon sijaan.

Kuvio 4.22. Elintavat ja tyytymättömyys.

Painon hallintaan ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (37 %), 30–49-vuotiaat (41 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (29 %), työssä käyvät (39 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (37 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (33 %).

Harvinaisempaa tyytymättömyys painon hallintaan on miesten (14 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien (13 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (18 %), eläkeläisten (19 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (16 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (24 %) keskuudessa. Tämän myötä näyttää siltä, että nuoruus, työssä käynti, kohtuulliset tulot sekä lapsiperheellisyys tuottavat tyytymättömyyttä painonhallintaan.

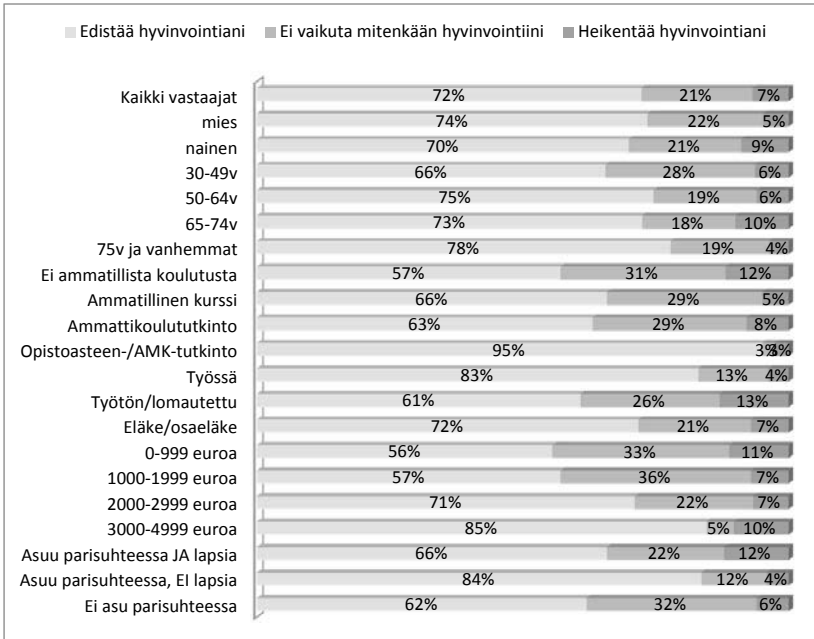
Kaikkien seutukuntien osalta tarkasteluun on otettu vielä tyytymättömyys alkoholin käyttöön. Itä-Lapin seutukunnassa yleisimmin tyytymättömiä alkoholin käyttöönsä ovat miehet (5 %), 50–64-vuotiaat (6 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (8 %), työttömät/lomautetut (14 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (11 %, vastaajia 18) ja ei parisuhteessa asuvat (8 %). Työttömyys näyttäisi siten aiheuttavan suurimmassa määrin omaan alkoholin käyttöön liittyvää tyytymättömyyttä.

Vähiten tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä kokevat puolestaan naiset (3 %), 65–74-vuotiaat (2 %), ei ammatillista koulutusta ja ammattikoulututkinnon suorittaneet (2 %), eläkeläiset (2 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (0 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (2 %).

4.1.8 Asunto

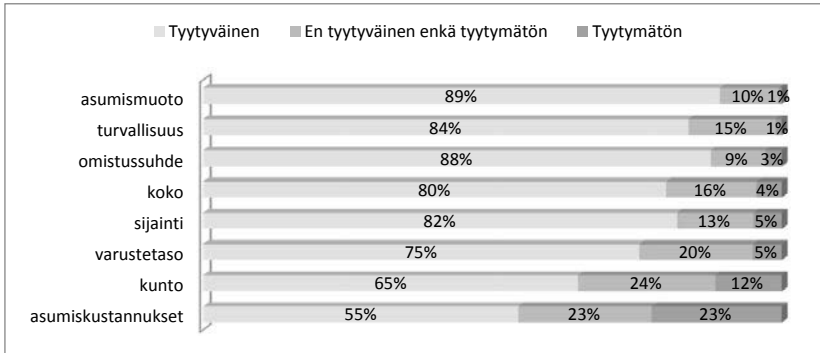
Itä-Lapin seutukunnassa kolmanneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään asuntoa (vastaajia 177). Kaikista vastaajista näin kokee 7 %. Kaikkein yleisimmin asuntonsa hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi kokevat naiset (9 %), 65–74-vuotiaat (10 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (12 %), työttömät/lomautetut (13 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (11 %, vastaajia 18) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (12 %) (kuvio 4.23). Pienten tulojen ja työttömyyden voidaan siten tulkitua vaikuttavan kielteisesti asumisoloihin ja sen myötä kokemuksiin hyvinvoinnin heikkenemisestä.

Edelleen tarkasteltuna vähiten asuntoaan hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät miehet (5 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (4 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (3 %), työssä käyvät (4 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (7 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (4 %).

Kuvio 4.23. Asunto ja hyvinvointi.

Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 169–182) asumiskustannukset (23 %) ja asunnon kunto (12 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan asumismuotoon (1 %), asunnon turvallisuuteen (1 %), omistussuhteeseen (3 %), asunnon kokoon (4 %), sijaintiin (5 %) sekä varustetasoon (5 %) (kuvio 4.24).

Kuvio 4.24. Asunto ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asumiseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Rahan riittäminen yllätyslaskuihin (vero, sähköntasaus).

Asuminen kallista omakotitalossa, sähkö, vesi, verot.

Kaikkein tyytymättömiä asumiskustannuksiinsa ovat naiset (24 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (28 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (29 %), eläkeläiset (24 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (33 %, vastaajia 18) ja ei parisuhteessa asuvat (29 %).

Vähiten tyytymättömyyttä asumiskustannuksiin esiintyy puolestaan miesten (18 %), 65–74-vuotiaiden (13 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (15 %), työttömien/lomautettujen (13 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (20 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (18 %) keskuudessa.

Toiseksi yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistettavaan asumisen sisältöön, eli asunnon kuntoon liittyen voidaan todeta, että tyytymät-

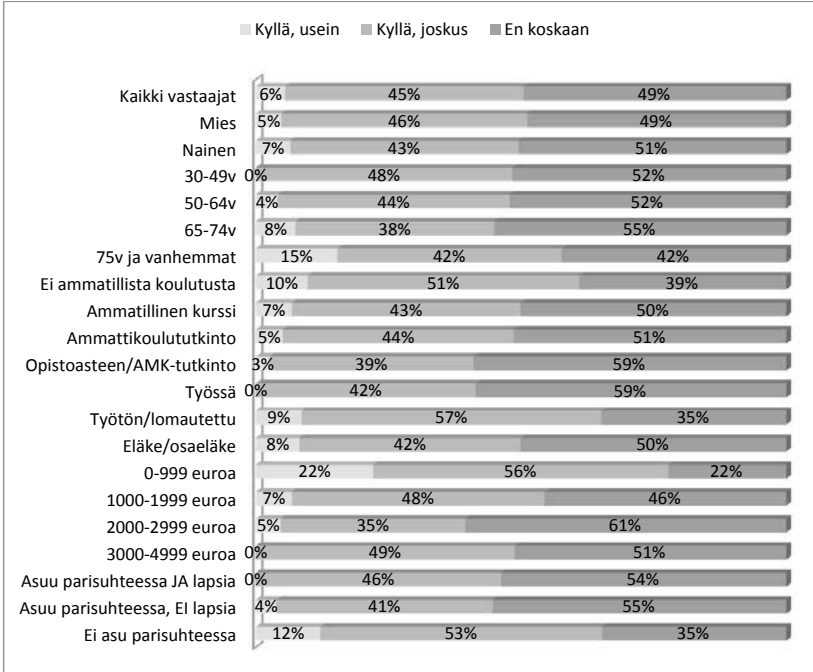
tömmimpiä siihen ovat naiset (15 %), 30–49-vuotiaat (18 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (16 %), työttömät/lomautetut (13 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (13 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (17 %). Näin työttömyyden sekä lapsiperhe-elämän voidaan tulkita lisäävän heikkokuntoiseksi koetussa asunnossa asumisen mahdollisuutta.

Vähiten tyytymättömiä on puolestaan miesten (7 %), 65–74-vuotiaiden (5 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (7 %), työssä käyvien (7 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (10 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (7 %) keskuudessa.

4.1.9 *Sosiaaliset suhteet*

Sosiaaliset suhteet koetaan Itä-Lapin seutukunnassa toiseksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Tähän liittyen tutkimuksessa selvitettiin ihmisten yksinäisyyskokemuksia siitä lähtökohdasta, josko he kokevat yksinäisyyttä usein, joskus tai ei koskaan. Kaikista vastaajista (vastaajia 178) 6 % kokee itsensä usein yksinäiseksi. Näin kokevat yleisimmin naiset (7 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (15 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (10 %), työttömät/lomautetut (9 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (22 %, vastaajia 18) sekä ei parisuhteessa asuvat (12 %) (kuvio 4.25). Yksinäisyyden kokemukset yleistyvät siten iän, alhaisen koulutustason, työttömyyden, pienituloisuuden ja parisuhteen ulkopuolella olemisen myötä. Näin voidaan puhua huono-osaisuuden kumuloitumisesta ja sosiaalisten resurssien ja mahdollisuuksien puutteista yhdistyneenä taloudelliseen niukkuuteen.

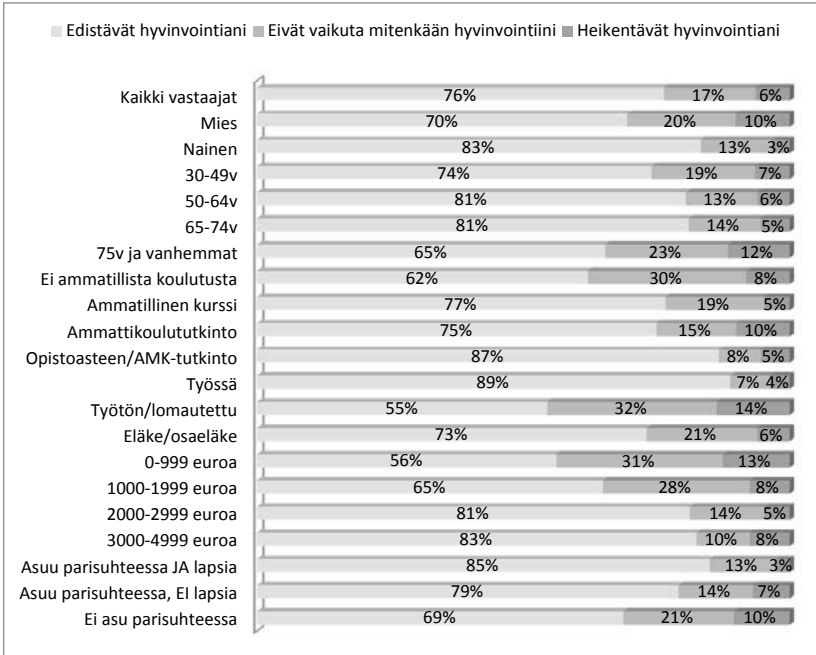
Itsensä usein yksinäiseksi kokevat vähimmäisessä määrin miehet (5 %), 30–49-vuotiaat (0 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (3 %), työssä olevat (0 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (0 %) sekä parisuhteessa lasten kanssa asuvat (0 %). Huomattavan monessa näistä ryhmistä ei ole lainkaan itsensä usein yksinäiseksi kokevia.

Kuvio 4.25. Yksinäisyyskokemusten esiintyminen.

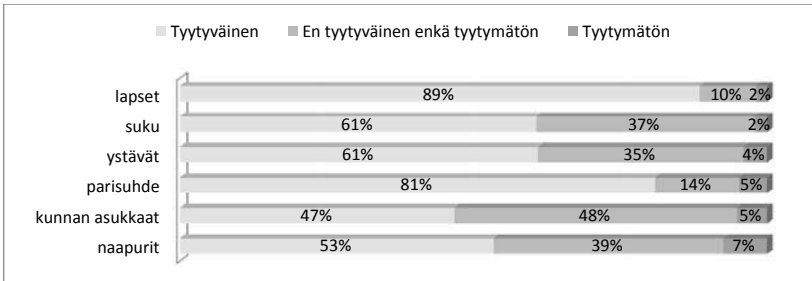
Omia sosiaalisia suhteitaan (vastaajia 174) pitävät hyvinvointia heikentävinä 6 % kaikista vastaajista. Näin kokevat yleisimmin miehet (10 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (12 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (10 %), työttömät/lomautetut (14 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (13 %, vastaajia 16) sekä ei parisuhteessa asuvat (10 %) (kuvio 4.26).

Vähiten näin kokevia esiintyy naisten (3 %), 65–74-vuotiaiden (5 %), ammatillisen kurssin ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (5 %), työssä käyvien (4 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (5 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (3 %) keskuudessa. Tähän perustuen voidaan todeta, että työtilanteeltaan hyvässä asemassa olevat ja perhe-elämää viettävät ihmiset kokevat työttömiin ja yksin asuviin verrattuna yleisemmin sosiaaliset suhteensa hyvinvointia edistävinä.

Kuvio 4.26. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi.

Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Itä-Lapin seutukunnassa (vastaajia 147–178) naapureihin (7 %), muihin kunnan asukkaisiin (5 %) ja parisuhteeseen (5 %). Vähiten tyytymättömyys liitetään puolestaan lapsiin (2 %), sukuun (2 %) sekä ystäviin (4 %) (kuvio 4.27).

Kuvio 4.27. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat ihmissuhteisiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Lapsen vointi äidin luona.

NAAPURIT, mielisairas eläkeläinen, joka hilluu irti, pelkään hänen väkivaltaisuutta.

Ikääntyvät sukulaiset vaivoineen ovat energiaa vieviä ja vapautta rajoittavia.

Sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tyytymättömyys perustuu pitkälti sekä itsen että toisten, erityisesti lasten ja lastenlasten puolesta kannettuun huoleen.

Naapureihinsa ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (8 %), 30–49-vuotiaat (16 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (11 %), työssä käyvät (11 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (9 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (10 %), eli kokonaisuutena ottaen suhteellisen hyvin toimeentulevina ymmärretyt ihmiset.

Vähiten tyytymättömyyttä esiintyy puolestaan miesten (7 %), 65–74-vuotiaiden (3 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (5 %), työttömien/lomautettujen ja eläkeläisten (5 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvien (0 %, vastaajia 16) sekä ei parisuhteessa asuvien (6 %) keskuudessa.

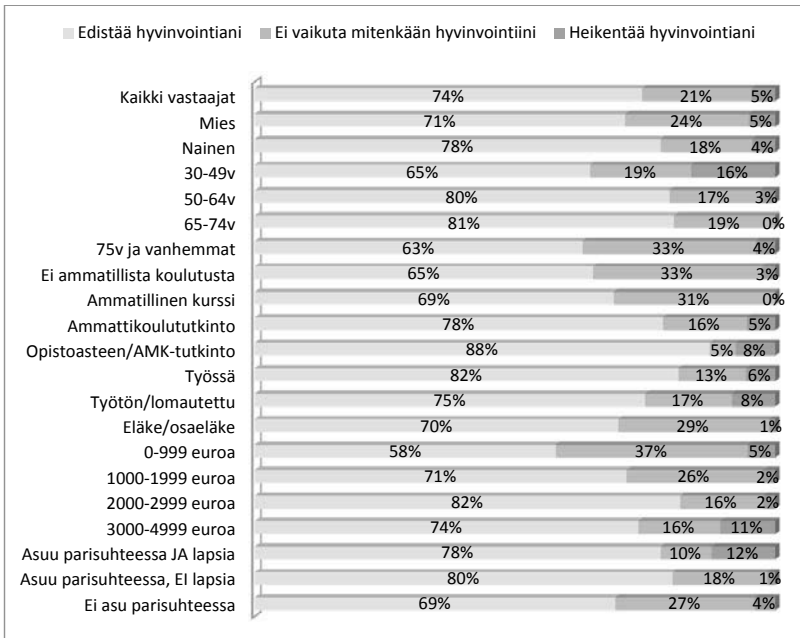
Kaikkien seutukuntien osalta on edelleen tarkasteltu tarkemmin parisuhdetta ja siihen liitettyä tyytymättömyyttä. Tyytymättömyyttä parisuhteeseen esiintyy Itä-Lapin seutukunnassa yleisimmin miesten (7 %), 30–49-vuotiaiden (15 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (7 %), työttömien/lomautettujen (21 %), alimpaan tuloluokkaan kuuluvien (18 %, vastaajia 11) ja ei parisuhteessa asuvien (24 %, vastaajia 17) keskuudessa. Ei parisuhteessa asuvien voidaan tulkita olevan tyytymättömiä parisuhteeseen, joka heillä on ilman yhdessä asumista. Toisaalta he voivat olla tyytymättömiä siihen, ettei heillä ole parisuhdetta. Huomattavaa on lisäksi, että työttömyyden myötä parisuhdetyytymättömyyttä kokee joka viides vastaaja.

Vähiten tai ei lainkaan tyytymättömyyttä parisuhteeseen esiintyy puolestaan naisten (3 %), 75-vuotiaiden ja vanhempien ikäryhmään kuuluvien (0 %, vastaajia 16), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (3 %), työssä käyvien (0 %), 2000–2999 tuloluokkaan kuuluvien (0 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvien (0 %) keskuudessa.

4.1.10 Vapaa-aika

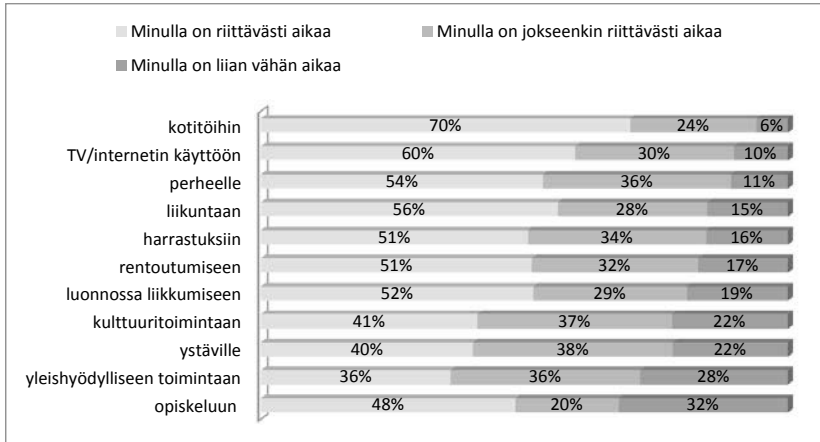
Vapaa-aika koetaan hyvinvointia vähiten heikentävänä tekijänä Itä-Lapin seutukunnassa (vastaajia 176). Kaikista vastaajista enää 5 % kokee näin. Yleisimmin vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät miehet (5 %), 30–49-vuotiaat (16 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (8 %), työttömät/lomautetut (8 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (11 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (12 %) (kuvio 4.28). Ikäryhmän ja asumistavan perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että perheellisillä on suurimmat haasteet ihanteellisen vapaa-ajan saavuttamisessa.

Vähiten vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät naiset (4 %), 65–74-vuotiaat (0 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (0 %), eläkeläiset (1 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (2 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (1 %).

Kuvio 4.28. Vapaa-aika ja hyvinvointi (koulutus: p-arvo < 0.005).

Ajan riittämiseen liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 156–185, opiskelun osalta 56, kulttuuritoiminnan osalta 100 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 89 vastaajaa) opiskeluun (32 %), yleishyödylliseen toimintaan (28 %), ystävien tapaamiseen (22 %), kulttuuritoimintaan (22 %), luonnossa liikkumiseen (19 %), rentoutumiseen (17 %) sekä harrastuksiin (16 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten kotitöihin (6 %), TV:n/internetin käyttöön (10 %), perheen kanssa olemiseen (11 %) sekä liikuntaan (15 %) (kuvio 4.29).

Kuvio 4.29. Ajan riittäminen.

Vastaajat toivat vapaa-aikaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Työ vaativuus, epäsäännöllinen työaika – stressaavaa, joskus voi olla työaikojen takia näkemättä muuta perhettä vuorokauteen.

Opiskeluun liittyvää ajan riittämättömyyttä ei ole tarkasteltu tässä yhteydessä taustaryhmittäin, vaikka siihen riittävään aikaan ollaan yleisimmin tyytymättömiä Itä-Lapissa. Tämä johtuu siitä, että asiaa on tarkastellut sen verran pieni määrä ihmisiä, että ryhmittäin tarkastelu ei ole mielekäs. Tilanne on sama toiseksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavan yleishyödylliseen toimintaan liittyvän ajan osalta. Näiden sijaan voidaan

tarkastella lähemmin ystävien kanssa vietettävän ajan riittävyyteen kohdistettavaa tyytymättömyyttä, joka on kolmanneksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttava ajankäytön sisältö Itä-Lapin seutukunnassa.

Ystävien kanssa vietettävän ajan riittävyyteen ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (23 %), 50–64-vuotiaat (33 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (35 %), työssä käyvät (47 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (34 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (33 %). Hyvä koulutustaso, työelämässä mukana oleminen ja lapsiperhe-elämä näyttäisivät siten tuottavan omalta osaltaan hankaluuksia ystävien kanssa vietettävän ajan riittävyyteen.

Ajan riittämiseen tässä yhteydessä ovat vähiten tyytymättömiä naiset (22 %), 75-vuotiaat ja vanhemmat (5 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (13 %), eläkeläiset (7 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (5 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (19 %).

Perheen kanssa olemiseen käytettävän ajan riittävyyteen liittyvää tyytymättömyyttä on tarkasteltu lähemmin kaikkien seutukuntien osalta. Itä-Lapin seutukunnassa yleisimmin ajan riittämättömyyttä kyseiseen asiaan kokevat miehet (12 %), 30–49-vuotiaat (15 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (17 %), työssä käyvät (21 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (17 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (14 %). Näin voidaan tulkita, että suurimmassa määrin perheen kanssa vietetyn ajan puutetta kokevat ruuhkavuosiaan elävät kouluttautuneet ja työssä käyvät henkilöt.

Vähiten perheen kanssa vietettävän ajan puutetta kokevat naiset (10 %), 65–74-vuotiaat (7 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (7 %), työttömät (0 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (2 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (9 %). Työttömyys tuottaa siten mahdollisuuden perheelle annetun ajan riittäväksi kokemiseen.

4.1.11 Hyvinvointikonaisuus Itä-Lapin seutukunnassa

Edellä on kuvattu sitä, kuinka Itä-Lapin seutukunnan asukkaat kokevat eri hyvinvointisisältöjen (taloudellinen tilanne, työ, palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet, yhteiskunta, omat ominaisuudet, elintavat, asunto, sosiaaliset suhteet ja vapaa-aika) vaikuttavan heidän hyvinvoin-

tiinsa. Ketkä sitten ovat tutkimuksessa tarkasteltujen taustamuuttujien mukaan kaikkein yleisimmin Itä-Lapin seutukunnassa niitä, jotka kokevat hyvinvointisisällöistä muodostetun kokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä (tarkastelumenetelmä kuvattu luvussa 2.2)? Sukupuolen mukaan tarkasteltuna sisältökokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä seuraavasti (taulukko 4.1):

Taulukko 4.1. Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Naiset	Miehet
Taloudellinen tilanne	2	1
Palkkatyö	2	1
Palvelujen saatavuus	1	2
Asuinkunnan ominaisuudet	1	2
Yhteiskunta	2	1
Omat ominaisuudet	1	2
Elintavat	1	2
Asunto	1	2
Sosiaaliset suhteet	2	1
Vapaa-aika	2	1
Yhteensä	15	15

Molemmat sukupuolet kokevat siten samassa määrin sisältökokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä. Naisten kyseiset kokemukset liittyvät miehiä suuremmassa määrin asuinkunnan palvelujen saatavuuteen, asuinkunnan ominaisuuksiin, omiin ominaisuuksiin, omiin elintapoihin sekä asuntoon. Miesten puolestaan taloudelliseen tilanteeseen, palkkatyöhön, yhteiskuntaan, sosiaalisiin suhteisiin ja vapaa-aikaan. Ikäryhmittäin tarkastellen voidaan saman asian tulkita jakautuvan seuraavasti (taulukko 4.2):

Taulukko 4.2. Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	30–49-vuotiaat	50–64-vuotiaat	65–74-vuotiaat	75-vuotiaat ja vanhemmat
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4
Palkkatyö	(2)	(1)		
Palvelujen saatavuus	1	2	4	3
Asuinkunnan ominaisuudet	1	2	3	4
Yhteiskunta	1	2	4	3
Omat ominaisuudet	1	2	3	4
Elintavat	1	3	2	4
Asunto	2	3	1	4
Sosiaaliset suhteet	2	3	4	1
Vapaa-aika	1	3	4	2
Yhteensä	(13) 11	(23) 22	28	29

Suluissa olevat luvut kuvaavat työikäisten lukuja. Ilman sulkua olevat luvut puolestaan lukuja, jotka muodostuvat kokonaisuudesta, jossa ei ole mukana palkkatyöhön liittyviä hyvinvointikokemuksia. Näin voidaan verrata kaikkia ikäryhmiä toisiinsa. Työikäisiä verrattaessa havaitaan, että sisältökokonaisuuden kokeminen hyvinvointia heikentävänä on selvästi yleisempää 30–49-vuotiaiden kuin 50–64-vuotiaiden keskuudessa.

Poistettaessa palkkatyö tarkastelusta, tilanne näyttäätyy kaikkia ikäryhmiä verraten siten, että kokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä selvästi yleisimmin 30–49-vuotiaiden keskuudessa. Heidän joukossaan koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä taloudellinen tilanne, asuinkunnan palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet, yhteiskunta, omat ominaisuudet, omat elintavat sekä vapaa-aika. Seuraavaksi yleisimmin kokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä 50–64-vuotiaiden parissa. Heidän joukostaan löytyy eniten niitä, jotka kokevat palkkatyön hyvinvointia heikentävänä. Kaikkein vähimmäis määrin kokonaisuuden kokevat hyvinvointia heikentävänä kahteen vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat ihmiset. 65–74-vuotiaiden keskuudessa on yleisimmin niitä, jotka kokevat asunnon hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä ja 75-vuotiaiden ja vanhempien keskuudesta löytyvät yleisimmin ne ihmiset, jotka kokevat sosiaaliset suhteensa hyvinvointia heiken-

tävinä. Ammatillisen koulutustaustan mukaan tarkasteltuna sama asia näyttäytyy seuraavasti (taulukko 4.3):

Taulukko 4.3. Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Ei ammatillista koulutusta	Ammatillinen kurssi	Ammatikoulututkinto	Opistoasteen/AMK-tutkinto
Taloudellinen tilanne	3	2	1	4
Palkkatyö	4	1	2	3
Palvelujen saatavuus	4	3	1	2
Asuinkunnan ominaisuudet	1	2	3	4
Yhteiskunta	4	2	1	3
Omat ominaisuudet	2	3	1	4
Elintavat	3	4	1	2
Asunto	1	3	2	4
Sosiaaliset suhteet	2	3	1	4
Vapaa-aika	3	4	2	1
Yhteensä	27	27	15	31

Selvästi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokevat ammattikoulututkinnon suorittaneet. Heidän joukossaan on yleisimmin niitä, jotka kokevat taloudellisen tilanteen, asuinkunnan palvelujen saatavuuden, yhteiskunnan, omat ominaisuutensa, omat elintapansa ja sosiaaliset suhteensa heidän hyvinvointiin heikentävinä tekijöinä. Ei ammatillista koulutusta ja ammatillisen kurssin suorittaneet näyttäytyvät näin tarkastellen samantyyppisinä ryhminä. Ei ammatillista koulutusta suorittaneiden keskuudessa asuinkunnan ominaisuudet sekä asunto ja ammatillisen kurssin suorittaneiden keskuudessa palkkatyö koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Paras tilanne näyttäisi olevan opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden keskuudessa, mutta heidän keskuudessaan vapaa-ajan koetaan olevan hyvinvointia heikentävä tekijä muita ryhmiä yleisemmin. Työtilanteen mukaan tarkasteltuna tilanne on seuraava (taulukko 4.4):

Taulukko 4.4. Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Työssä	Työtön/ lomautettu	Eläke
Taloudellinen tilanne	3	1	2
Palvelujen saatavuus	1	2	3
Asuinkunnan ominaisuudet	2	1	3
Yhteiskunta	2	1	3
Omat ominaisuudet	3	1	2
Elintavat	2	1	3
Asunto	3	1	2
Sosiaaliset suhteet	3	1	2
Vapaa-aika	2	1	3
Yhteensä	21	10	23

Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on sisältökokonaisuutta ajatellen työttömien keskuudessa. Heidän keskuudestaan löytyy yleisimmin niitä, jotka kokevat taloudellisen tilanteen, asuinkunnan ominaisuudet, yhteiskunnan, omat ominaisuudet, omat elintavat, asunnon, sosiaaliset suhteet ja vapaa-ajan hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Työssä käyvillä tilanne on selvästi parempi, heidän joukossaan palvelujen saatavuus koetaan muihin nähden yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Paras tilanne näistä ryhmistä on eläkeläisillä, joiden keskuudessa ei koeta mitään käsitellyistä tekijöistä yleisimmin hyvinvointia heikentävänä. Tuloluokittain tarkastellen samaiset kokemukset jakautuvat seuraavasti (taulukko 4.5):

Taulukko 4.5. Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	0–999 euroa	1000–1999 euroa	2000–2999 euroa	3000–4999 euroa
Taloudellinen tilanne	1	3	2	4
Palkkatyö	2	4	3	1
Palvelujen saatavuus	1	4	3	2
Asuinkunnan ominaisuudet	1	3	4	2
Yhteiskunta	1	3	2	4
Omat ominaisuudet	4	1	3	2

Elintavat	1	3	4	2
Asunto	1	3	4	2
Sosiaaliset suhteet	1	2	4	3
Vapaa-aika	2	3	4	1
Yhteensä	15	29	33	23

Selvästi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia kokonaisuutta tarkastellen esiintyy pienimmässä tuloluokassa. Tässä ryhmässä taloudellinen tilanne, asuinkunnan palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet, yhteiskunta, omat elintavat, asunto ja sosiaaliset suhteet koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentäviksi tekijöiksi. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien keskuudessa. Heidän joukossaan palkkatyö ja vapaa-aika koetaan yleisemmin hyvinvointia heikentävinä. Kolmanneksi yleisimmin heikkenemiskokemuksia koetaan 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien parissa. He kokevat muita yleisemmin omat ominaisuutensa heidän hyvinvointiaan heikentävinä tekijöinä. Paras tilanne näin tarkasteltuna on 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien keskuudessa. Vielä asumistavan mukaan samaa asiaa tarkastellen voidaan havaita seuraavaa (taulukko 4.6):

Taulukko 4.6. Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Asuu parisuhteessa JA lapsia	Asuu parisuhteessa, EI lapsia	Ei asu parisuhteessa
Taloudellinen tilanne	1	3	2
Palkkatyö	2	3	1
Palvelujen saatavuus	1	3	2
Asuinkunnan ominaisuudet	3	2	1
Yhteiskunta	1	3	2
Omat ominaisuudet	1	3	2
Elintavat	1	3	2
Asunto	1	3	2
Sosiaaliset suhteet	3	2	1
Vapaa-aika	1	3	2
Yhteensä	15	28	17

Parisuhteessa lasten kera asuvat kokevat sisältökokonaisuuden kahta muuta ryhmää yleisemmin hyvinvointia heikentäväksi. Heidän keskuudessaan taloudellista tilannetta, asuinkunnan palvelujen saatavuutta, yhteiskuntaa, omia ominaisuuksia, omia elintapoja, asuntoa ja vapaa-aika pidetään toisia ryhmiä yleisemmin näin vaikuttavina. Ei parisuhteessa asuvilla tilanne on jonkin verran parempi. Heidän keskuudessaan palkkatyö, asuinkunnan ominaisuudet sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Selvästi paras tilanne kokonaisuutta tarkastellen on ihmisillä, jotka asuvat parisuhteessa ilman lapsia.

Edellä kuvatusta voidaan vielä tehdä se johtopäätös, että **Itä-Lapin seutukunnassa kaikkein yleisimmin hyvinvointisisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä**

- 30–49-vuotiaat
- ammattikoulututkinnon suorittaneet
- työttömät/lomautetut
- alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa lasten kera asuvat henkilöt.

Vähiten näin kokevat puolestaan

- vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvat
- opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet
- eläkeläiset
- 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa ilman lapsia asuvat henkilöt.

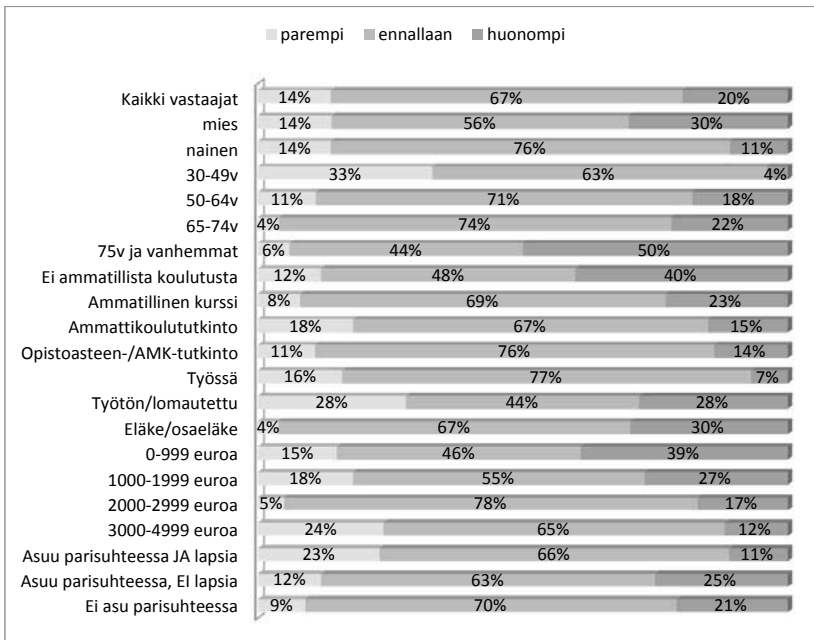
4.1.12 Hyvinvoinnin tulevaisuus

Itä-Lapin seutukunnassa esiintyviä hyvinvointikokemuksia tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen tulevaisuusnäkemysten lähtökohdasta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa hyvinvointiaan kokonaisuutena ottaen viiden vuoden kuluttua, josko se tulee olemaan nykyistä parempi, nykyiseen nähden ennallaan tai nykyiseen nähden huonompi. Tulevaisuusarviointin vaikeus näkyy selvästi suuressa ”en osaa sanoa” vastausten määrässä, kun kaiken kaikkiaan 30 % kaikista Itä-Lapin seutukunnan vastaajista vastasi näin. Ihmisten varovaisuus tulevaisuudestaan ja jopa huoli on il-

meinen Itä-Lapissa. Mitä ilmeisimmin on syntynyt kehävaikutus, missä pitkään jatkuneet huonot taloudelliset muutokset luovat näköalatto-
muutta hyvinvoinnin tulevaisuudesta kyseisellä alueella.

Niiden keskuudessa, jotka arvioivat hyvinvointikokonaisuuttaan (vas-
taajia 133), arvioi 20 % hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden
vuoden kuluttua. Yleisimmin hyvinvointinsa heikommaksi arvioivat
miehet (30 %), vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat (50 %, vastaajia 18),
ei ammatillista koulutusta suorittaneet (40 %), eläkeläiset (30 %), alim-
paan tuloluokkaan kuuluvat (39 %, vastaajia 13) ja parisuhteessa ilman
lapsia asuvat (25 %) (kuvio 4.30).

Vähimmäisessä määrin hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden
vuoden kuluttua arvioivat puolestaan naiset (11 %), 30–49-vuotiaat
(4 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (14 %), työssä käyvät
(7 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (12 %) ja parisuhteessa
lasten kera asuvat (11 %).

Kuvio 4.30. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykytilaan verrattuna (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Viiden vuoden kuluttua uskotaan oltavan yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 111–151, palkkatyön osalta 83 ja opiskelun osalta 27 vastaajaa) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (32 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (27 %), opiskeluun (26 %), palkkatyöhön (22 %), asuinkuntaan (17 %), taloudelliseen toimeentuloon (16 %) sekä fyysiseen terveyteen (14 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan vapaa-ajan käyttöön (3 %), henkiseen hyvinvointiin (4 %), asuntoon (4 %) ja ihmissuhteisiin (4 %) (kuvio 4.31).

Kuvio 4.31. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

Tulevaisuutta arvioitiin Itä-Lapin seutukunnan vastaajien joukossa muun muassa seuraavasti:

En tiedä pystynkö enää osallistumaan täysipainoisesti työelämään, mutta toivoisin niin. Toivon asuvani muualla 5 vuoden kuluttua, joko nykyisen aviomieheni kanssa tai eronneena, mutta lapset ja lap-senlapsi edelleen lähelläni.

EU vie kaikki rahat Suomesta, sinne menee meidän hyvinvointi. Kreikkaan ym. maihin. Ne ovat pohjaton säkki.

Molemmat sukupuolet ennakoivat lähes samassa suhteessa (32 %) nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä koskien asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuutta tulevaisuudessa. Yleisimmin näin ennakoivat 30–49-vuotiaat (42 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (44 %), työttömät/lomautetut (47 %, vastaajia 17), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (41 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (46 %).

Vähiten nykyistä tyytymättömämpiä asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen uskovat olevansa 65–74-vuotiaat (23 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (19 %), eläkeläiset (2 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (20 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (24 %).

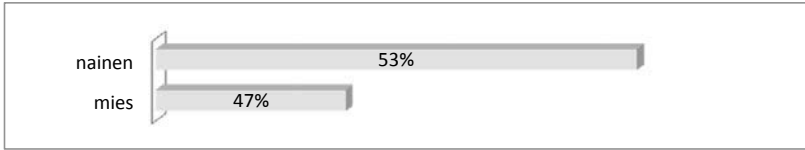
Suomalaiseen yhteiskuntaan uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä miehet (31 %), 30–49-vuotiaat (39 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (37 %), työttömät/lomautetut (47 %, vastaajia 19), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (28 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (46 %).

Vähiten nykyistä tyytymättömämpiä suomalaiseen yhteiskuntaan ennakoivat viiden vuoden kuluttua olevansa naiset (23 %), 65–74-vuotiaat (16 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (15 %), eläkeläiset (14 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (23 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (19 %). Iän myötä ihmiset näyttäisivät siten luottavan parempaan suomalaiseen yhteiskuntaan, joskin tyytymättömyyttäkin ennakoidaan laajalti.

Seuraavassa tarkastelu kohdistetaan tarkemmin Itä-Lapin seutukunnan kuntien: Kemijärven, Pelkosenniemen, Posion, Sallan ja Savukosken hyvinvointikokemusten tilanteeseen.

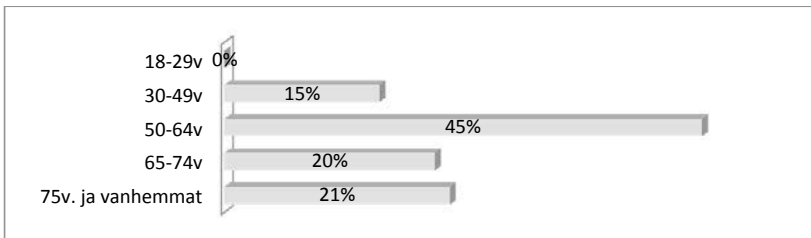
4.2 Kemijärvi

Kemijärvellä kyselyyn vastasi 77 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä hieman enemmän (kuvio 4.32).

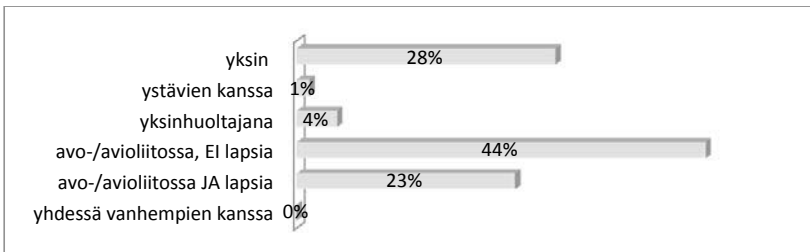
Kuvio 4.32. Sukupuolijakauma.

Selvästi suurin ryhmä Kemijärven vastaajista oli 50–64-vuotiaita. 18–29-vuotiaita ei ollut vastaajissa lainkaan (kuvio 4.33). Näin ollen nuorten aikuisten kokemukset eivät tule tässä yhteydessä esille.

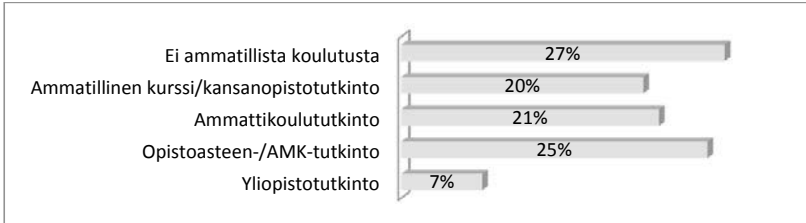
Kuvio 4.33. Ikäjakauma.

Vastaajista 66 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 7 %, asumuserossa tai eronneita 13 % ja leskeksi jääneitä 15 % vastaajista. Selvästi yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin yksin asuminen. 23 % vastaajista ilmaisi asuvansa avo-/avioliitossa lasten kera (kuvio 4.34).

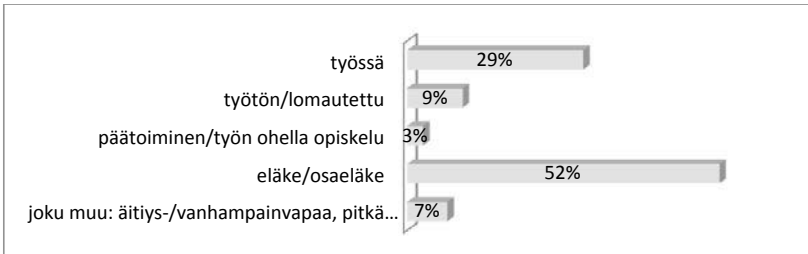
Kuvio 4.34. Asumistapa.

75 Kemijärven vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen. Kaksi heistä ei ilmoittanut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ”ei ammatillista koulutusta”. Seuraavaksi yleisin oli opistoasteen/AMK-tutkinto (kuvio 4.35).

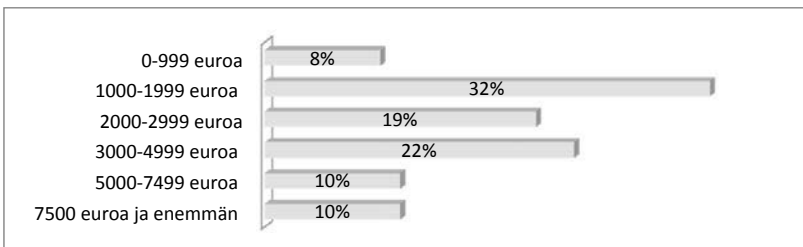
Kuvio 4.35. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 52 % ilmoitti olevansa eläkkeellä ja 29 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muu työtilanne) oli vastaajista yhteensä 19 % (kuvio 4.36).

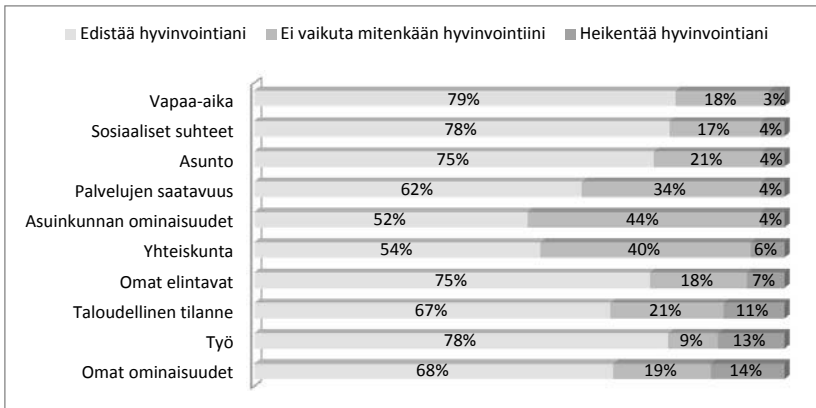
Kuvio 4.36. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 1000–1999 euroa. Näin ilmaisi lähes joka kolmas vastaaja (kuvio 4.37).

Kuvio 4.37. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

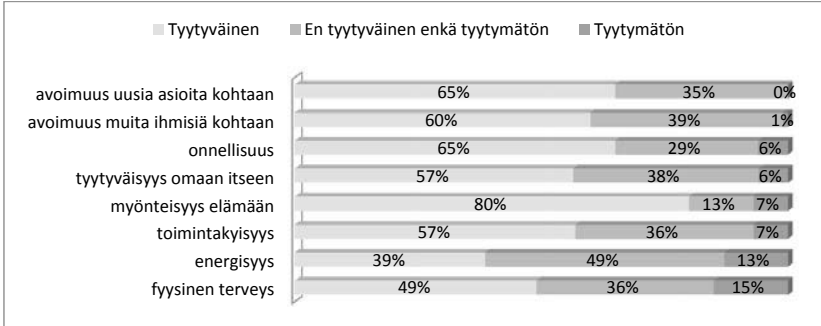
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidettiin Kemijärvellä asuvien keskuudessa (vastaajia 63–73, palkkatyön osalta 32 vastaajaa) omia ominaisuuksia (14 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitettiin palkkatyöhön (13 %), taloudelliseen tilanteeseen (11 %), omiin elintapoihin (7 %) ja yhteiskuntaan (6 %). Kaikkein vähimmäisessä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidettiin vapaa-aikaa (3 %), sosiaalisia suhteita (4 %), asuntoa (4 %), asuinkunnan palvelujen saatavuutta (4 %) sekä asuinkunnan ominaisuuksia (4 %) (kuvio 4.38). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 4.38. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Omat ominaisuudet

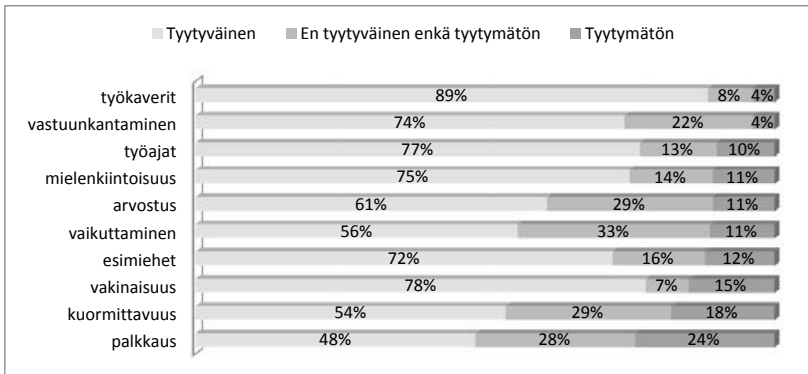
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 63–72) fyysiseen terveyteen liittyvät kokemukset (15 %). Seuraavaksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien energisyyttä (13 %), toimintakykyisyyttä (7 %) ja myönteisyyttä elämään (7 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan kokemuksiin koskien avoimuutta uusia asioita (0 %) ja ihmisiä (1 %) kohtaan, onnellisuuden (6 %) sekä tyytyväisyyteen koskien ihmistä itseään (6 %) (kuvio 4.39).

Kuvio 4.39. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

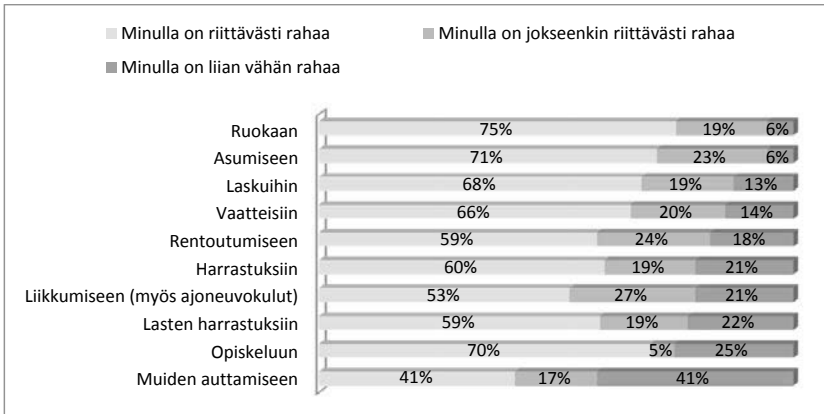
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 25–30) palkkaukseen (24 %), työn kuormittavuuteen (18 %), työn vakinaisuuteen (15 %), esimiehiin (12 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (11 %), työstä saatavaan arvostukseen (11 %) sekä työn mielenkiintoisuuteen (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkaverihin (4 %), vastuunkantamisen mahdollisuuteen (4 %) ja työaikoihin (10 %) (kuvio 4.40).

Kuvio 4.40. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

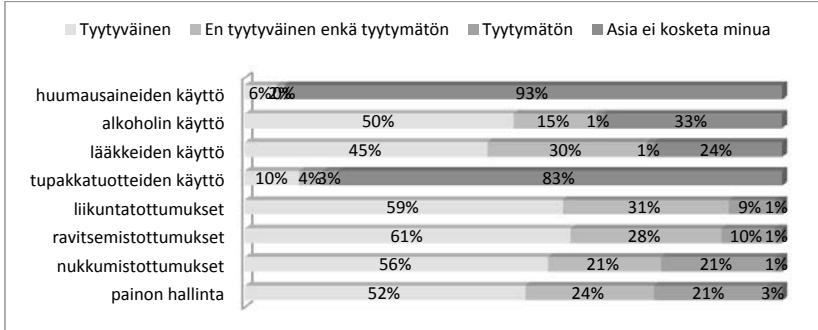
Taloudellista tilannetta on kartoitettu tutkimuksessa edelleen selvittämällä ihmisten kokemuksia rahan riittämisestä erilaisiin asioihin. Tämä tarkastelu osoittaa, että Kemijärvellä asuvien keskuudessa (vastaajia 58–73, opiskelun osalta 20 ja lasten harrastusten osalta 27 vastaajaa) rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän muiden auttamiseen (41 %), opiskeluun (25 %), lasten harrastuksiin (22 %), liikkumiseen (21 %), harrastuksiin (21 %) ja rentoutumiseen (18 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (6 %), asumiseen (6 %), laskuihin (13 %) ja vaatteisiin (14 %) (kuvio 4.41).

Kuvio 4.41. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Omat elintavat

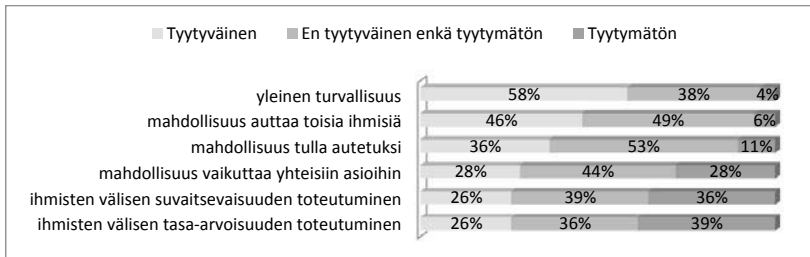
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Kemijärvellä asuvien keskuudessa (vastaajia 68–72) painon hallintaan (21 %), nukkumistottumuksiin (21 %), ravitsemistottumuksiin (10 %) sekä liikuntatottumuksiin (9 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumausaineiden (0 %), alkoholin (1 %), lääkkeiden (1 %) ja tupakkatuotteiden (3 %) käyttöön (kuvio 4.42).

Kuvio 4.42. Elintavat ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 64–72) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (39 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (36%) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (28 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan yleiseen turvallisuuteen (4 %), mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (6 %) sekä autetuksi tulemisen mahdollisuuteen (11 %) (kuvio 4.43).

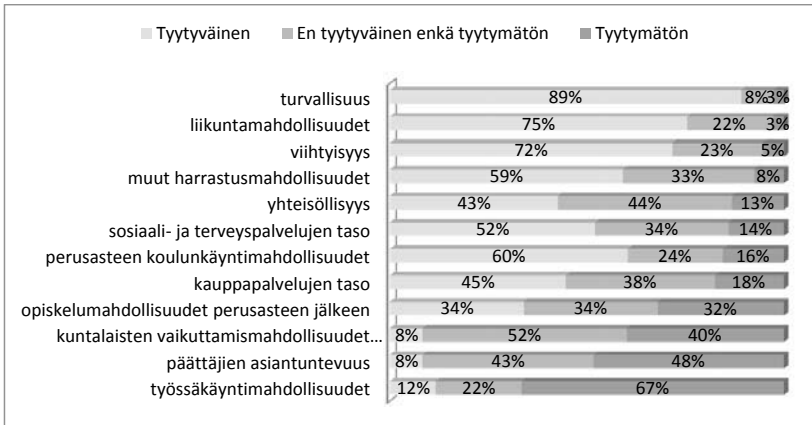

Kuvio 4.43. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

Kemijärven ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 56–74) työssäkäyntimahdollisuuksiin (67 %). Tyytymättömyys

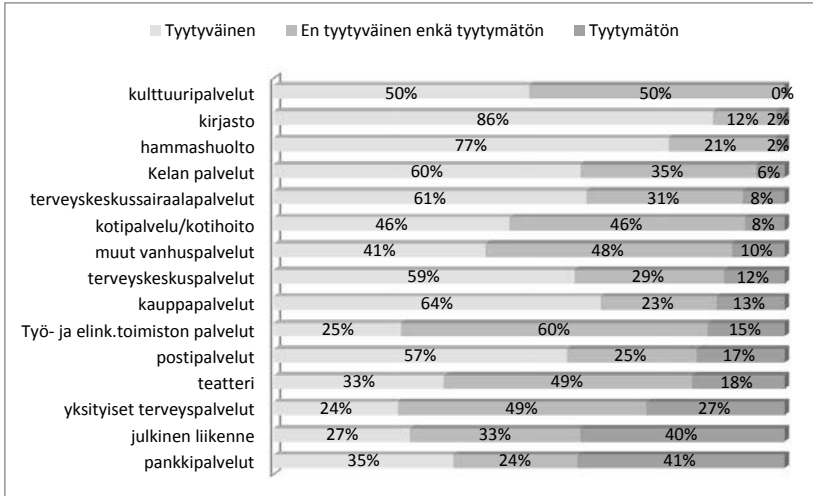
kohdistetaan laajalti myös päättäjien asiantuntevuuteen (48 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (40 %) sekä perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (32 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmäis- määrin Kemijärven turvallisuuteen (3 %), liikuntamahdollisuuksiin (3 %), viihtyisyyteen (5 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (8 %), yhteisöllisyyteen (13 %), sosiaali- ja terveystalvvelujen tasoon (14 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (16 %) sekä kauppapalvelujen tasoon (18 %) (kuvio 4.44).

Kuvio 4.44. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

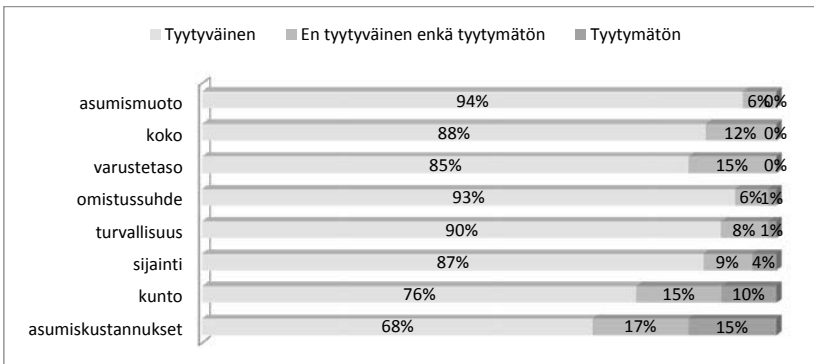
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että tyytymättömyys kohdistetaan Kemijärvellä yleisimmin (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) pankkipalvelujen (41 %), julkisen liikenteen (40 %) ja yksityisten terveystalvvelujen (27 %) saatavuuteen. Vähimmäis- määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kulttuuritapahtumapalvelujen (0 %), kirjastopalvelujen (2 %), hammashuollon palvelujen (2 %), Kelan palvelujen (6 %), terveystalvvelu- kussairaalapalvelujen (8 %), kotihoidon/kotipalvelun (8 %) sekä muiden vanhuspalvelujen (10 %) saatavuuteen (kuvio 4.45).

Kuvio 4.45. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Asunto

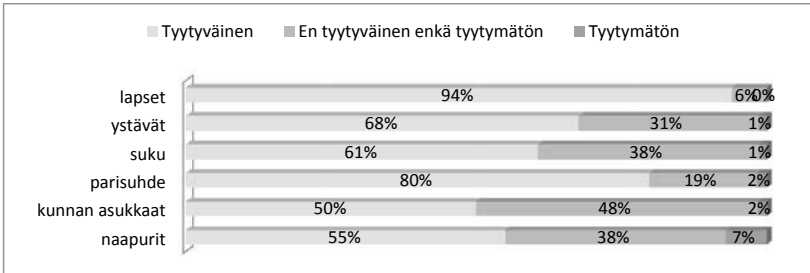
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 69–74) asumiskustannukset (15 %), asunnon kunto (10 %) ja sijainti (4 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon asumismuotoon, kokoon sekä varustetasoon ja vain vähän omistussuhteeseen (1 %) ja turvallisuuteen (1 %) (kuvio 4.46).

Kuvio 4.46. Asunto ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

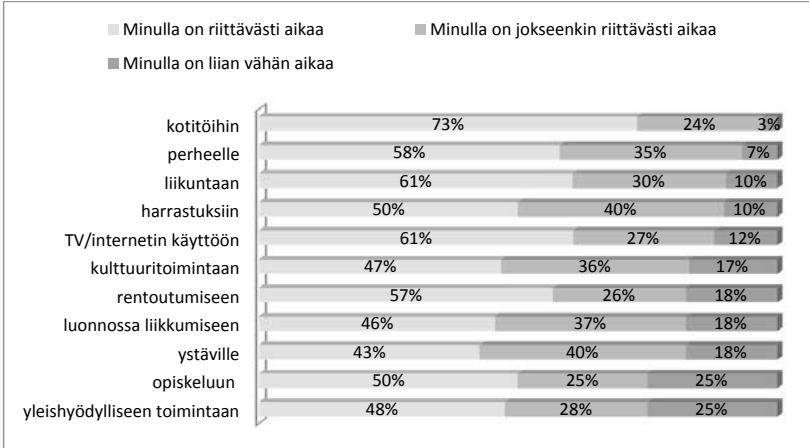
Sosiaalisiin suhteisiin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 59–71) yleisimmin naapureihin (7 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin ja vain vähäisesti ystäviin (1 %), sukuun (1 %), parisuhteeseen (2 %) sekä muihin kunnan asukkaisiin (2 %) (kuvio 4.47).

Kuvio 4.47. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 66–74, opiskelun osalta 24, kulttuurin osalta 47 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 40 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (25 %), opiskeluun (25 %), ystävien tapaamiseen (18 %), luonnossa liikkumiseen (18 %), rentoutumiseen (18 %) sekä kulttuuritoimintaan (17 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten kotitöihin (3 %), perheen yhteiseen aikaan (7 %), liikuntaan (10 %), harrastuksiin (10 %) sekä TV:n/internetin käyttöön (12 %) (kuvio 4.48).

Kuvio 4.48. Ajan riittäminen.

Tulevaisuus

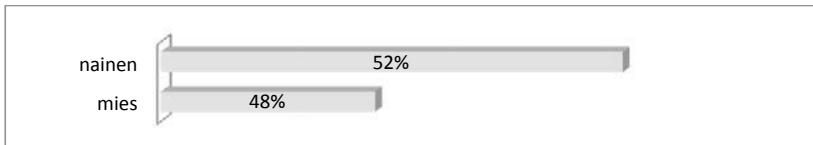
Viiden vuoden kuluttua kemijärveläiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 48–63, palkkatyön osalta 33 ja opiskelun osalta 10 vastaajaa) suomalaiseen yhteiskuntaan (23 %), palkkatyöhön (18 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (17 %), fyysiseen terveyteen (15 %), opiskeluun (10 %) sekä taloudelliseen toimeentuloon (10 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan henkiseen hyvinvointiin (0 %), vapaa-ajan käyttöön (2 %), asuntoon (2 %), ihmissuhteisiin (5 %) ja asuinkuntaan (7 %). Tarkastelussa opiskelua arvioi ainoastaan 10 henkilöä, joten siihen liittyen luvut ovat suuntaa antavia (kuvio 4.49).

Kuvio 4.49. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

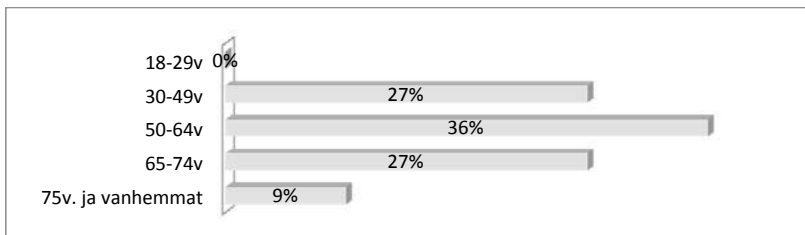
4.3 Pelkosenniemi

Pelkosenniemellä kyselyyn vastasi 24 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä hieman enemmän (kuvio 4.50).

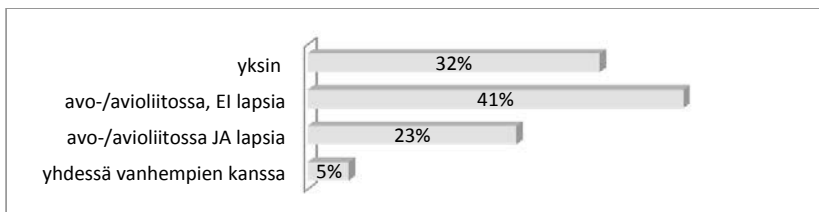
Kuvio 4.50. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Pelkosenniemen vastaajista oli 50–64-vuotiaita. 18–29-vuotiaita ei ollut vastaajissa lainkaan (kuvio 4.51). Näin ollen nuorten aikuisten kokemukset eivät tule tässä yhteydessä esille.

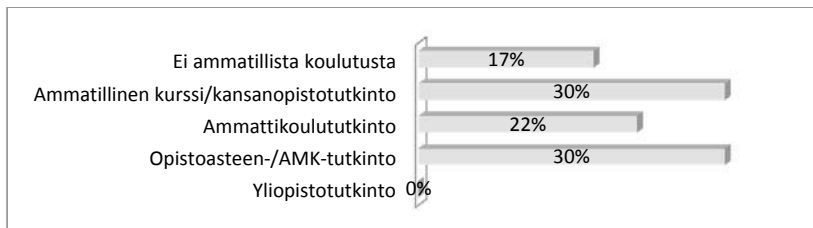
Kuvio 4.51. Ikäjakama.

Vastaajista 65 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 26 %, asumuserossa tai eronneita 4 % ja leskeksi jääneitä 4 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin yksin asuminen (kuvio 4.52).

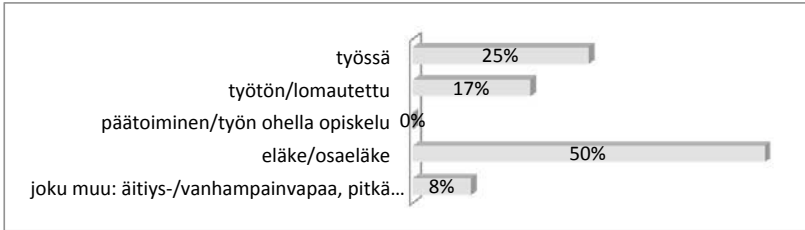
Kuvio 4.52. Asumistapa.

23 Pelkosenniemen vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen. Yksi heistä ei ilmoittanut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisimmät ammatilliset koulutustaustat olivat ammatillinen kurssi/kansanopistotutkinto sekä opistoasteen/AMK-tutkinto (kuvio 4.53).

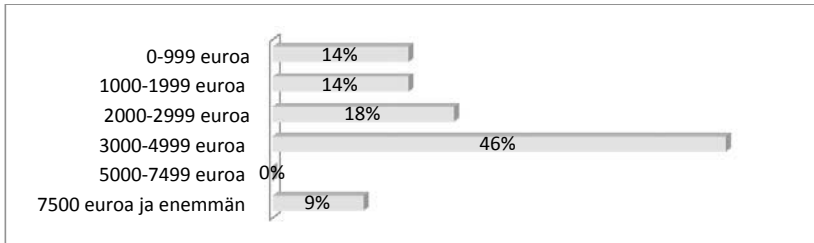
Kuvio 4.53. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 50 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 25 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muu työtilanne) oli vastaajista yhteensä 25 % (kuvio 4.54).

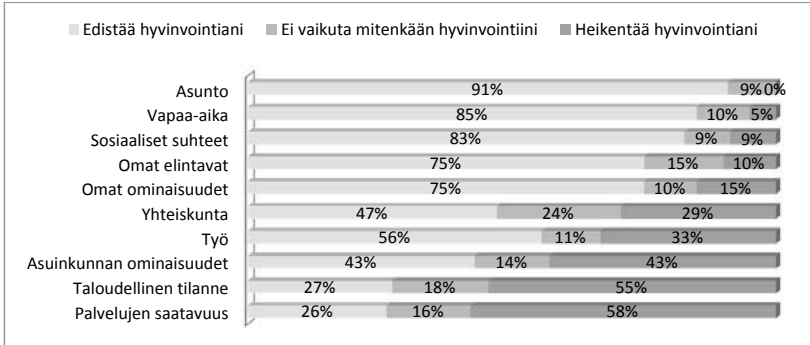
Kuvio 4.54. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 3000–4999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuuluu vastaajista yhteensä 46 % (kuvio 4.55).

Kuvio 4.55. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

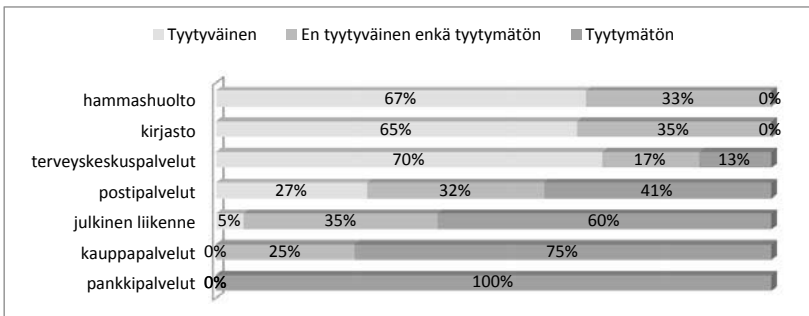
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidettiin Pelkosenniellä asuvien keskuudessa (vastaajia 17–23, palkkatyön osalta 9 vastaajaa) asuinkunnan palvelujen saatavuutta (58 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitettiin taloudelliseen tilanteeseen (55 %), asuinkunnan ominaisuuksiin (43 %), palkkatyöhön (33 %) ja yhteiskuntaan (29 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidettiin asuntoa (0 %), vapaa-aikaa (5 %), sosiaalisia suhteita (9 %), omia elintapoja (10 %) sekä omia ominaisuuksia (15 %) (kuvio 4.56). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 4.56. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

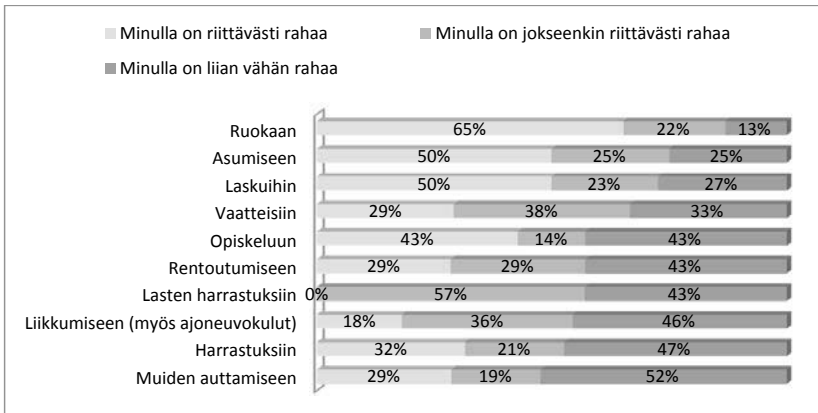
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Pelkosenniellä (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) pankki-palvelujen (100 %), kauppapalvelujen (75 %), julkisen liikenteen (60 %) ja postipalvelujen (41 %) saatavuuteen. Vähimmäis- määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan hammashuollon palvelujen (0 %), kirjaston palvelujen (0 %) ja terveyskeskuspalvelujen (13 %) saatavuuteen (kuvio 4.57).

Kuvio 4.57. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

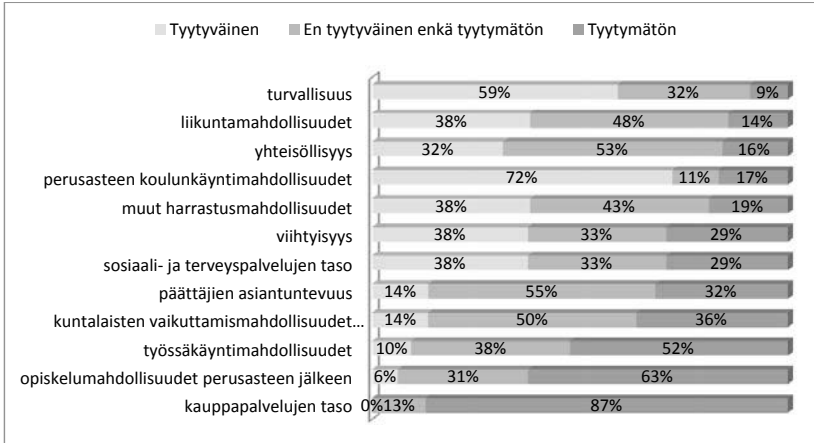
Pelkosenniemiellä asuvien keskuudessa (vastaajia 21–24, harrastusten osalta 19, lasten harrastusten osalta seitsemän ja opiskelun osalta seitsemän vastaajaa) rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän muiden auttamiseen (52 %), harrastuksiin (47 %), liikkumiseen (46 %), lasten harrastuksiin (43 %), rentoutumiseen (43 %) ja opiskeluun (43 %). Vähimmäisessä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (13 %), asumiseen (25 %), laskuihin (27 %) ja vaatteisiin (33 %) (kuvio 4.58).

Kuvio 4.58. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Asuinkunnan ominaisuudet

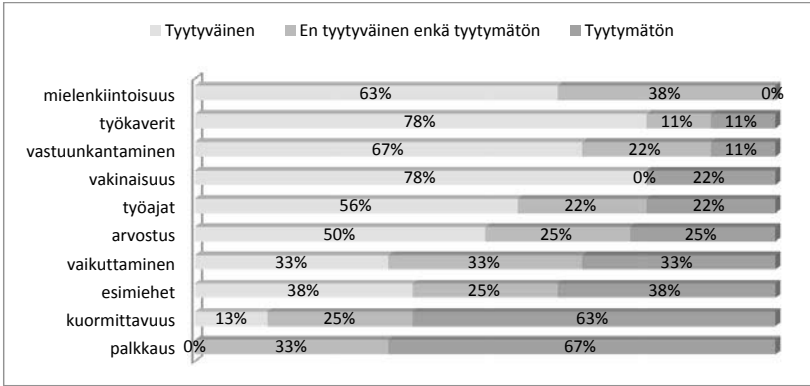
Pelkosenniemen ominaisuuksista selvästi yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 16–24) kauppapalvelujen tasoon (87 %). Tyytymättömyys kohdistetaan laajalti myös perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (63 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (52 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (36 %) sekä päättäjien asiantuntevuuteen (32 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmäisessä määrin Pelkosenniemen turvallisuuteen (9 %), liikuntamahdollisuuksiin (14 %), yhteisöllisyyteen (16 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (17 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (19 %), viihtyisyyteen (29 %) sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (29 %) (kuvio 4.59).

Kuvio 4.59. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

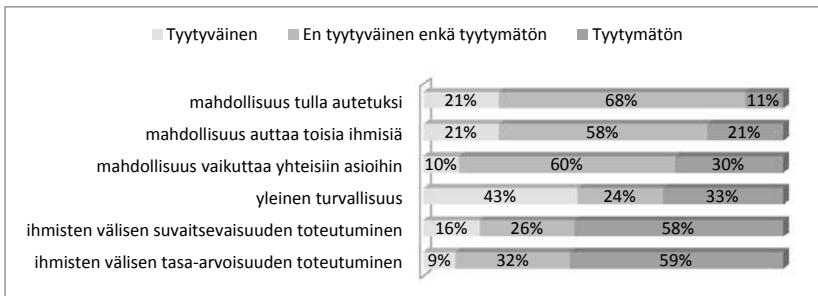
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin palkkatyöhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 8-9) palkkaukseen (67 %), työn kuormittavuuteen (63 %), esimiehiin (38 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (33 %), työstä saatavaan arvostukseen (25 %) työaikoihin (22 %) sekä työn vakinaisuuteen (22 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työn mielenkiintoisuuteen (0 %), työkaveriisiin (11 %) ja vastuunkantamisen mahdollisuuteen (11 %) (kuvio 4.60). Palkkatyön sisältöjä arvioivien määrä on hyvin pieni, joten lukuja voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavina.

Kuvio 4.60. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

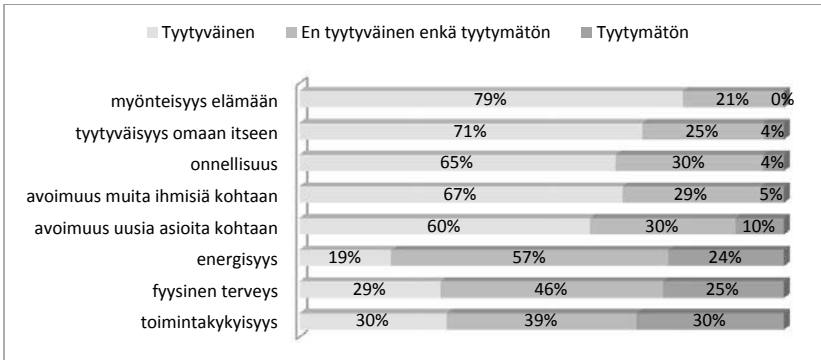
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 19–22) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (59 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (58 %), yleiseen turvallisuuteen (33 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (30 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen tulla autetuksi (11 %) ja auttaa toisia ihmisiä (21 %) (kuvio 4.61).

Kuvio 4.61. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

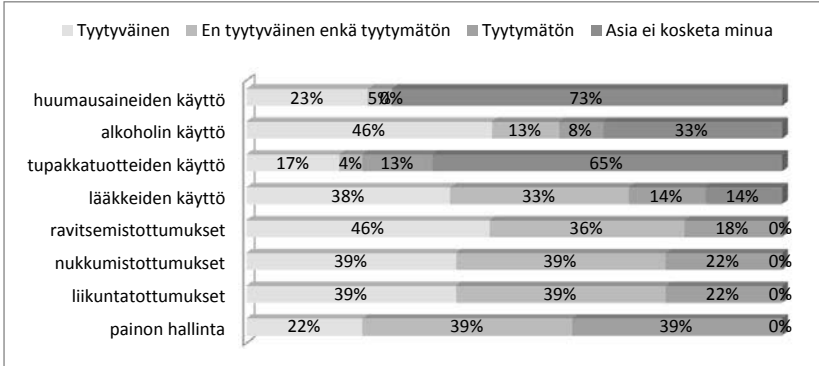
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 20–24) toimintakykyisyyteen liittyvät kokemukset (30 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien fyysistä terveyttä (25 %), energisyyttä (24 %) ja avoimuutta uusiasiointia kohtaan (10 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan elämänmyönteisyyteen (0 %), omaan itseensä (4 %), onnellisuuteen (4 %) sekä avoimuuteen muita ihmisiä kohtaan (5 %) (kuvio 4.62).

Kuvio 4.62. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

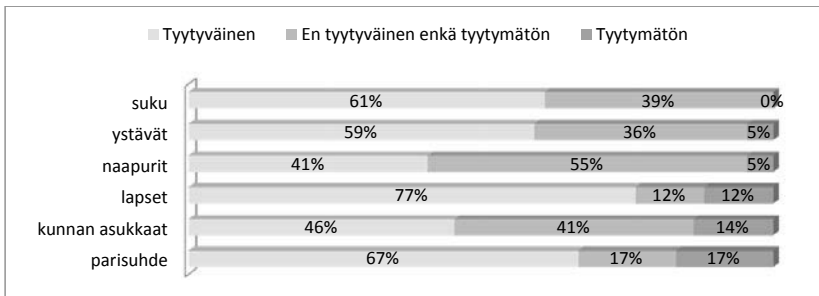
Elintapasisältöihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin Pelkosenniemiä asuvien keskuudessa (vastaajia 21–24) painon hallintaan (39 %), liikuntatottumuksiin (22 %), nukkumistottumuksiin (22 %) sekä ravitsemistottumuksiin (18 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumeainekäyttöön (0 %), alkoholiin (8 %), tupakkatuotteiden (13 %) ja lääkkeiden (14 %) käyttöön (kuvio 4.63).

Kuvio 4.63. Elintavat ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

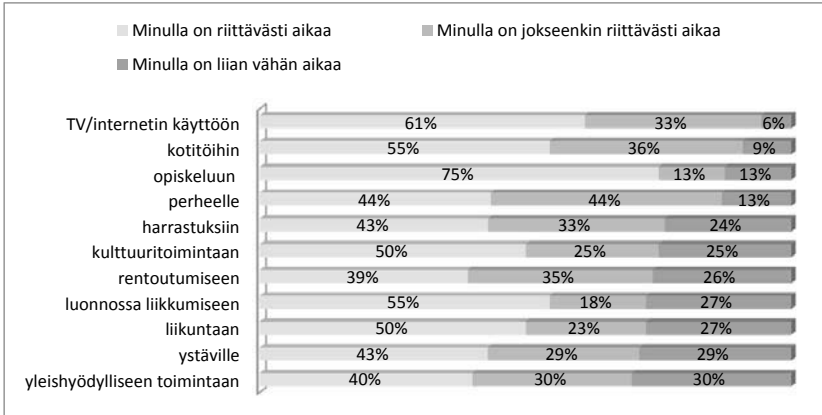
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 17–23) parisuhteeseen (17 %), muihin kunnan asukkaisiin (14 %) ja lapsiin (12 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan sukuun ja vain vähäisesti ystäviin (5 %) ja naapureihin (5 %) (kuvio 4.64).

Kuvio 4.64. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

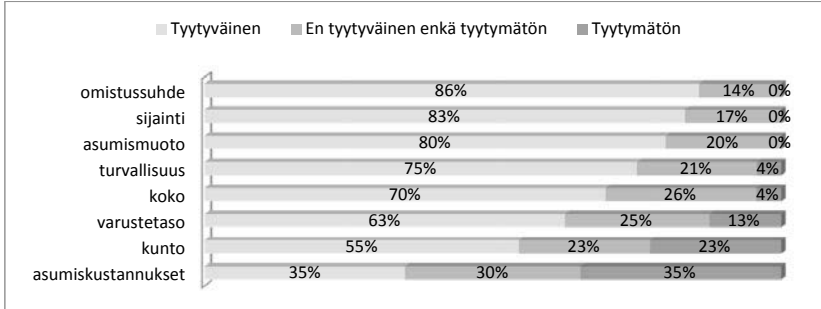
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 18–23, opiskelun osalta 8, kulttuuritoiminnan osalta 12 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 10 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (30 %), ystävien tapaamiseen (29 %), liikuntaan (27 %), luonnossa liikkumiseen (27 %), rentoutumiseen (26 %), kulttuuritoimintaan (25 %) sekä harrastuksiin (24 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (6 %), kotitöihin (9 %), opiskeluun (13 %) ja perheen yhteiseen aikaan (13 %) (kuvio 4.65).

Kuvio 4.65. Ajan riittäminen.

Asunto

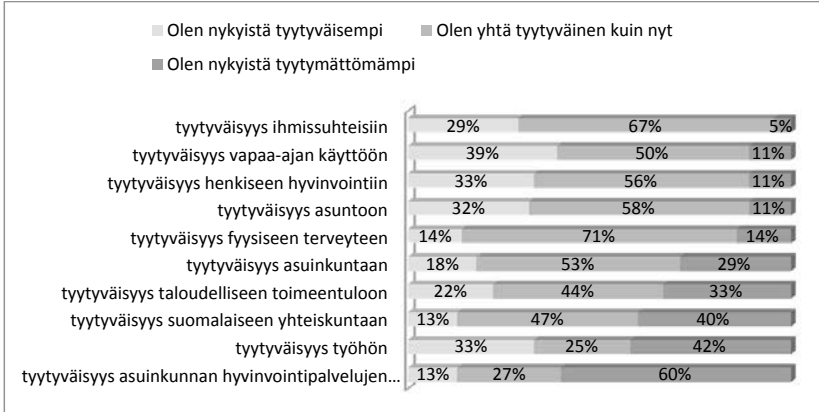
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 20–24) asumiskustannukset (35 %), asunnon kunto (23 %) ja varustetaso (13 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon omistussuhteeseen, sijaintiin sekä asumismuotoon ja vain vähän turvallisuuteen (4 %) ja kokoon (4 %) (kuvio 4.66).

Kuvio 4.66. Asunto ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

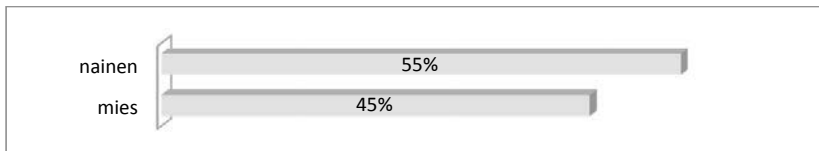
Viiden vuoden kuluttua pelkosenniemiäiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 14–21, palkkatyön osalta 12 vastaajaa) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (60 %), palkkatyöhön (42 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (40 %), taloudelliseen toimeentuloon (33 %) sekä asuinkuntaan (29 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan ihmissuhteisiin (5 %), vapaa-ajan käyttöön (11 %), henkiseen hyvinvointiin (11 %), asuntoon (11 %) ja fyysiseen terveyteen (14 %) (kuvio 4.67). Tässä yhteydessä on huomattava, että ihmissuhteita arvioivia lukuun ottamatta arvioitsijoita on ollut tässä yhteydessä alle 20: 12–19 henkilöä, joten luvut ovat suuntaa antavia.

Kuvio 4.67. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

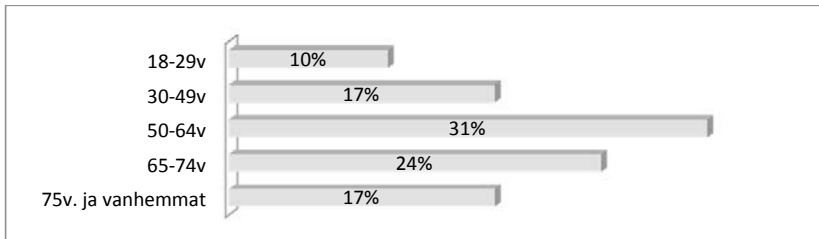
4.4 Posio

Posiolla kyselyyn vastasi 33 henkilöä. Vastajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 4.68).

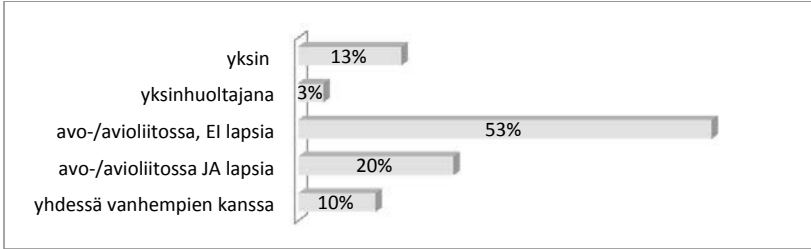
Kuvio 4.68. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Posion vastajista oli 50–64-vuotiaita. Pienin ryhmä puolestaan 18–29-vuotiaita (kuvio 4.69). Näin tässä yhteydessä ei voida vetää selviä johtopäätöksiä nuorten aikuisten kokemuksista.

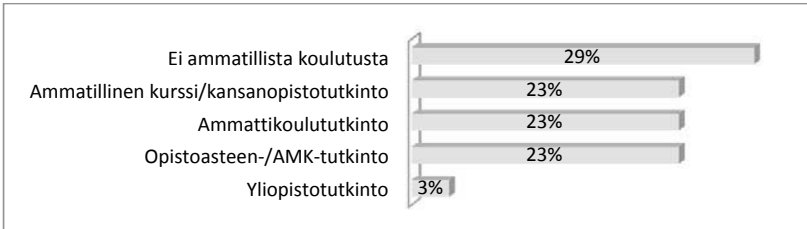
Kuvio 4.69. Ikäjakauma.

Vastaajista 74 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 13 %, asumuserossa tai eronneita 3 % ja leskeksi jääneitä 10 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera (kuvio 4.70).

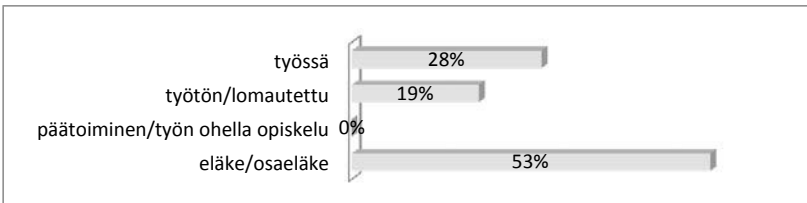
Kuvio 4.70. Asumistapa.

31 Posion vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen. Kaksi heistä ei ilmoittanut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ”ei ammatillista koulutusta” (kuvio 4.71).

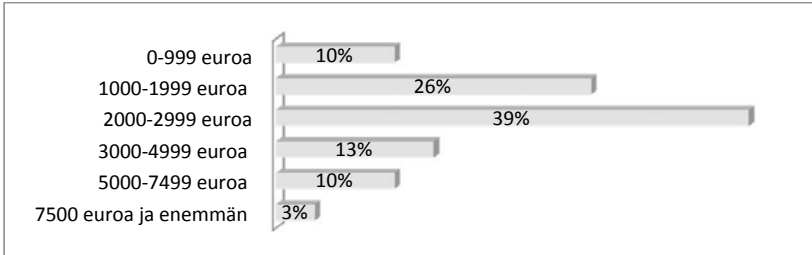
Kuvio 4.71. Korkein ammatillinen koulutus.

53 % vastaajista ilmoitti olevansa eläkkeellä ja 28 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu) oli vastaajista yhteensä 19 % (kuvio 4.72). Tarkastelussa painottuvat siten eläkeläisten näkemykset.

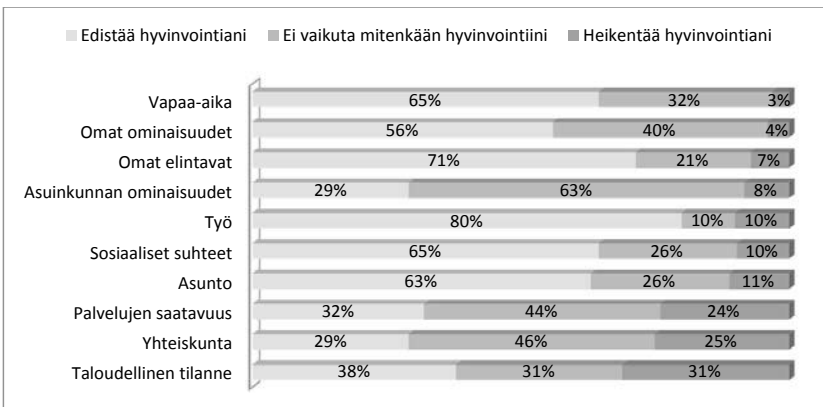
Kuvio 4.72. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuului vastaajista yhteensä 36 % (kuvio 4.73).

Kuvio 4.73. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

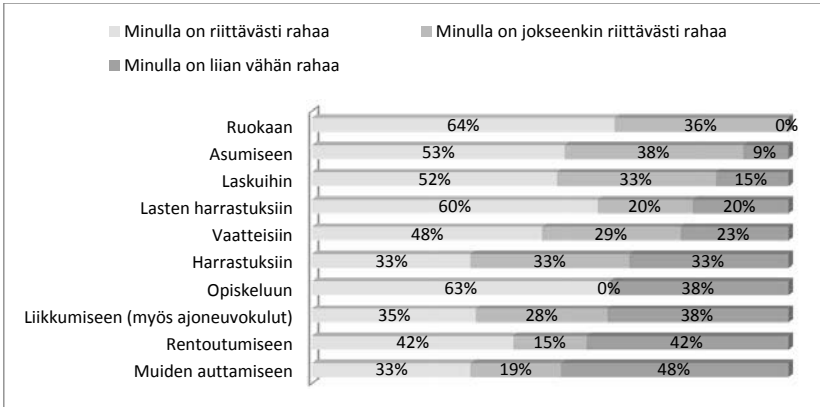
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Posiolla asuvien keskuudessa (vastaajia 24–31, palkkatyön osalta 10 vastaajaa) taloudellista tilannetta (31 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään suomalaiseen yhteiskuntaan (25 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (24 %), asuntoon (11 %), sosiaalisiin suhteisiin (10 %) sekä palkkatyöhön (10 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään vapaa-aikaa (3 %), omia ominaisuuksia (4 %), elintapoja (7 %) ja asuinkunnan ominaisuuksia (8 %) (kuvio 4.74). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 4.74. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Taloudellinen tilanne

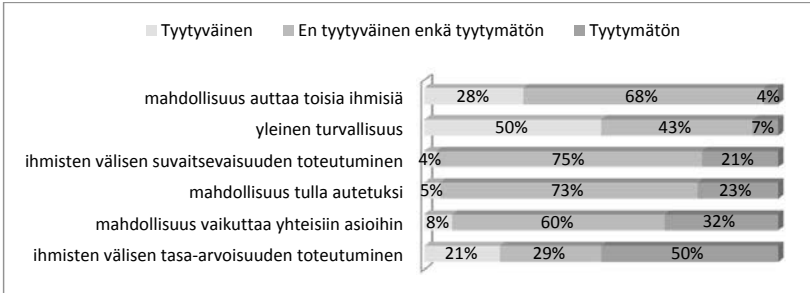
Posiolla asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 21–33, lasten harrastusten osalta viisi ja opiskelun osalta kahdeksan vastaajaa) muiden auttamiseen (48 %), rentoutumiseen (42 %), liikkumiseen (38 %), opiskeluun (38 %), harrastuksiin (33 %), vaatteisiin (23 %) ja lasten harrastuksiin (20 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (0 %), asumiseen (9 %) ja laskuihin (15 %) (kuvio 4.75).

Kuvio 4.75. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Yhteiskunta

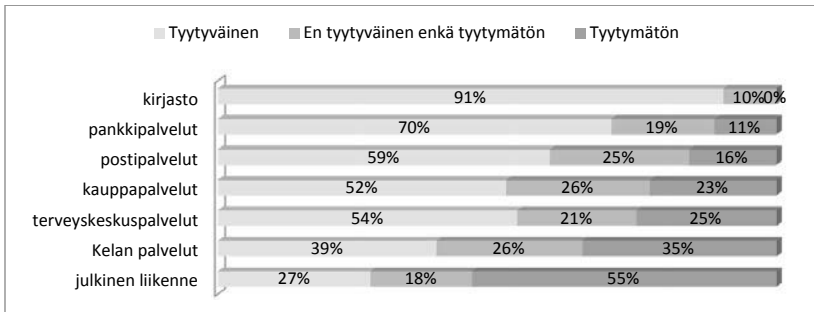
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 22–28) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (50 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (32 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (23 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (21 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (4 %) sekä yleiseen turvallisuuteen (7 %) (kuvio 4.76).

Kuvio 4.76. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

Palvelujen saatavuuteen liittyen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Posiolla (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) julkisen liikenteen (55 %), Kelan palvelujen (35 %), terveyskeskuspalvelujen (25 %) ja kauppapalvelujen (23 %) saatavuuteen. Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (0 %), pankkipalvelujen (11 %) sekä postipalvelujen (16 %) saatavuuteen (kuvio 4.77).

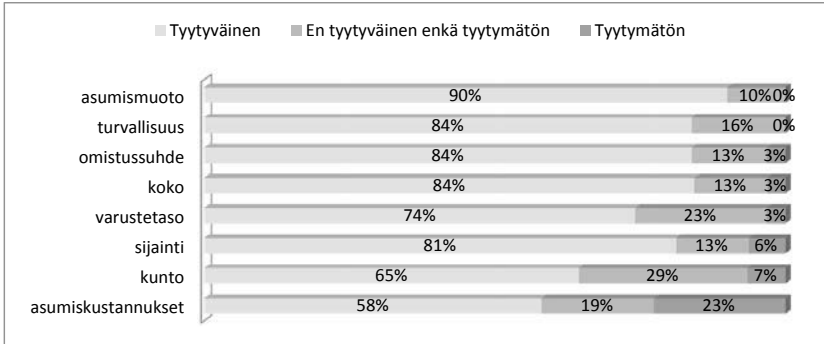

Kuvio 4.77. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Asunto

Asuntoon liittyen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 30–32) asumiskustannukset (23 %). Jonkin ver-

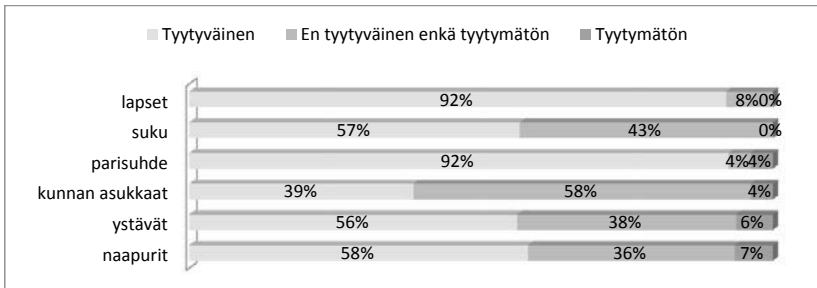
ran tyytymättömyyttä aiheuttavat lisäksi asunnon kunto (7 %) ja sijainti (6 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asumismuotoon sekä asunnon turvallisuuteen ja vain vähän omistussuhteeseen (3 %), kokoon (3 %) ja varustetasoon (3 %) (kuvio 4.78).

Kuvio 4.78. Asunto ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

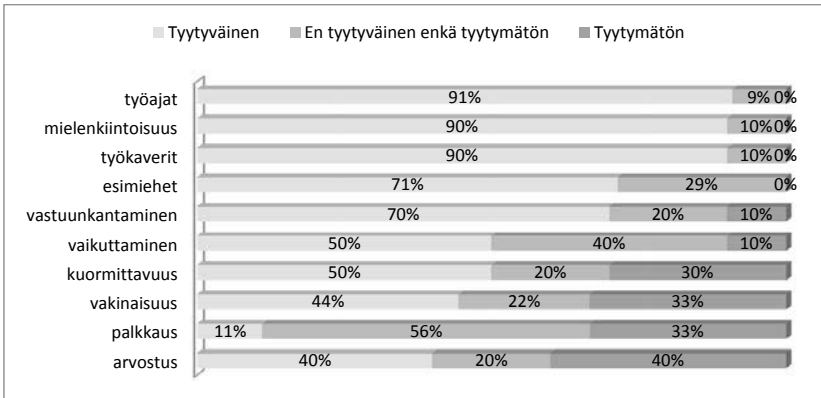
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan (vastaajia 25–32), että yleisimmin, joskin pienessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan naapureihin (7 %) ja ystäviin (6 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin ja sukuun ja vain vähäisesti parisuhteeseen (4 %) ja kunnan asukkaisiin (4 %) (kuvio 4.79).

Kuvio 4.79. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

Kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vas-
taajia 7–11) työstä saatavaan arvostukseen (40 %), palkkukseen (33 %),
työn vakinaisuuteen (33 %) ja kuormittavuuteen (30 %). Tyytymättö-
myyttä ei kohdisteta lainkaan työaikoihin, työn mielenkiintoisuuteen,
työkaveri- ja esimiehiin. Tyytymättömyyttä kohdistetaan joissain
määrin vastuunkantamisen mahdollisuuteen (10 %) sekä työhön liitty-
viin vaikuttamismahdollisuuksiin (10 %) (kuvio 4.80). Palkkatyön sisäl-
töjä arvioivien määrä on hyvin pieni, joten lukuja voidaan pitää ainoas-
taan suuntaa antavina.

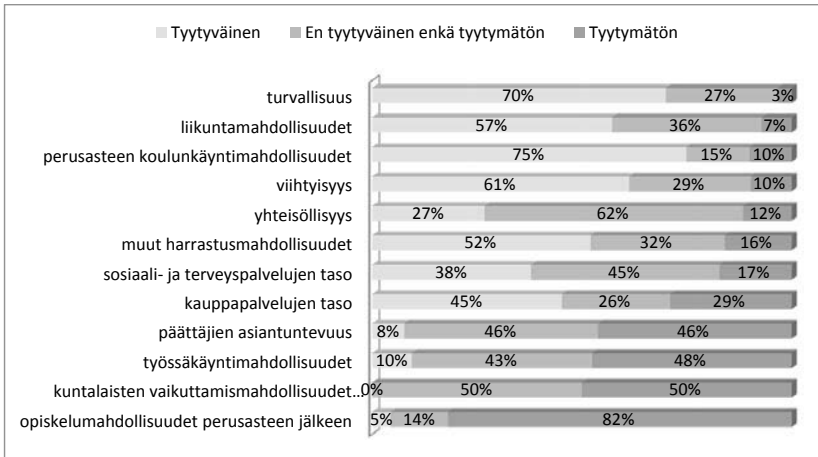

Kuvio 4.80. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

Posion ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vas-
taajia 20–31) perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (82 %).
Tyytymättömyys kohdistetaan laajalti myös kuntalaisten vaikuttamis-
mahdollisuuteen (50 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (48 %), päättä-
jien asiantuntevuuteen (46 %) ja kauppapalvelujen tasoon (29 %). Tyy-
tymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Posion turvallisuuteen
(3 %), liikuntamahdollisuuksiin (7 %), perusasteen koulunkäyntimah-
dollisuuksiin (10 %), viihtyisyyteen (10 %), yhteisöllisyyteen (12 %),

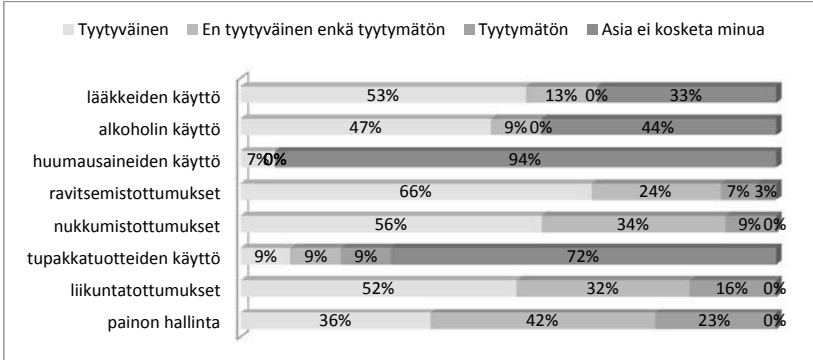
muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (16 %) sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (17 %) (kuvio 4.81).

Kuvio 4.81. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

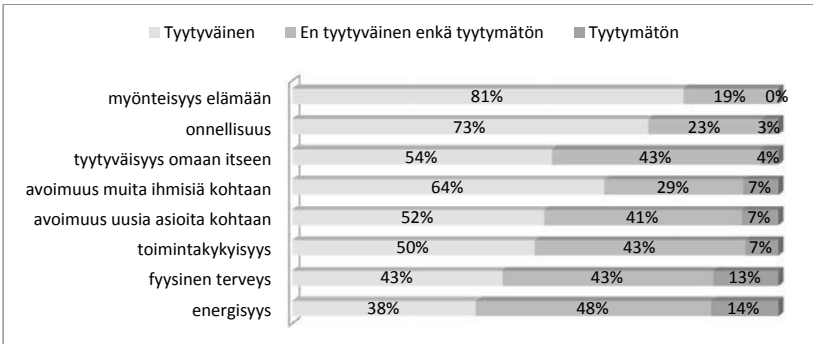
Elintapasisältöihin liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan Posiolla asuvien keskuudessa yleisimmin (vastaajia 29–32) painon hallintaan (23 %) ja liikuntatottumuksiin (16 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lääkkeiden, alkoholin ja huumausaineiden käyttöön. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin ravitsemistottumuksiin (7 %), nukkumistottumuksiin (9 %) sekä tupakkatuotteiden käyttöön (9 %) (kuvio 4.82).

Kuvio 4.82. Elintavat ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

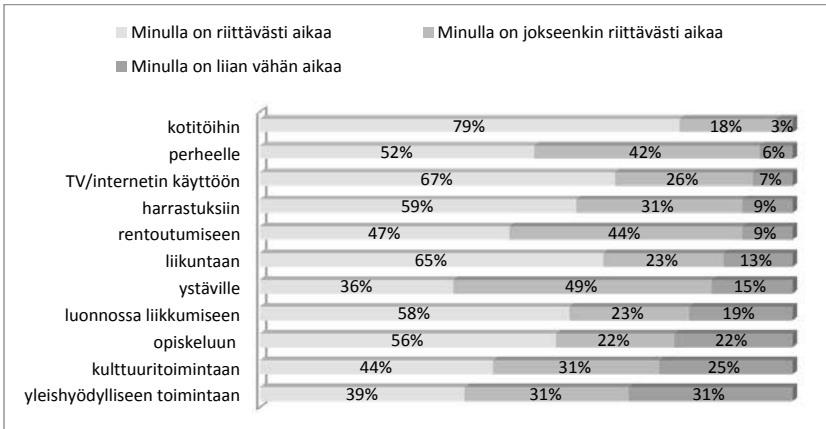
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 27–31) energisyyteen liittyvät kokemukset (14 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien fyysistä terveyttä (13 %), toimintakykyisyyttä (7 %), avoimuutta uusia asioita (7 %) ja ihmisiä (7 %) kohtaan. Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan elämänmyönteisyyteen (0 %), onnellisuuteen (3 %) sekä omaan itseen (4 %) (kuvio 4.83).

Kuvio 4.83. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 27–33, opiskelun osalta yhdeksän, kulttuuritoiminnan osalta 16 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 13 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (31 %), kulttuuritoimintaan (25 %), opiskeluun (22 %), luonnossa liikkumiseen (19 %), ystävien tapaamiseen (15 %) ja liikuntaan (13 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten kotitöihin (3 %), perheen yhteiseen aikaan (6 %), TV:n/internetin käyttöön (7 %), harrastuksiin (9 %) ja rentoutumiseen (9 %) (kuvio 4.84).

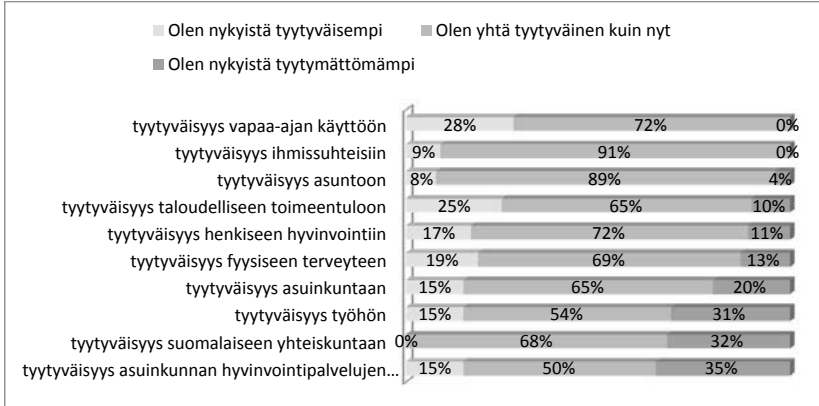

Kuvio 4.84. Ajan riittäminen.

Tulevaisuus

Viiden vuoden kuluttua posiolaiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 16–26, palkkatyön osalta 13 vastaajaa) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (35 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (32 %), palkkatyöhön (31 %), asuinkuntaan (20 %), fyysiseen terveyteen (13 %) ja henkiseen hyvinvointiin (11 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan vapaa-ajan käyttöön (0 %), ihmissuhteisiin (0 %), asun-

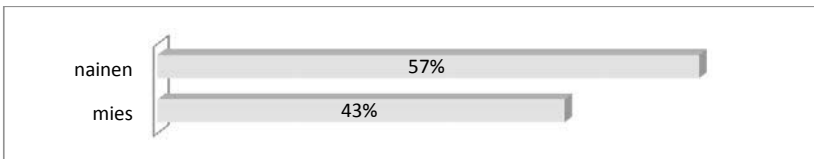
toon (4 %) ja taloudelliseen toimeentuloon (10 %) (kuvio 4.85). Tässä yhteydessä on huomattava, että palkkatyötä, vapaa-ajan käyttöä, fyysistä terveyttä, henkistä hyvinvointia ja suomalaista yhteiskuntaa arvioi tässä yhteydessä 13–19 henkilöä, joten luvut ovat niiden osalta suuntaa antavia.

Kuvio 4.85. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

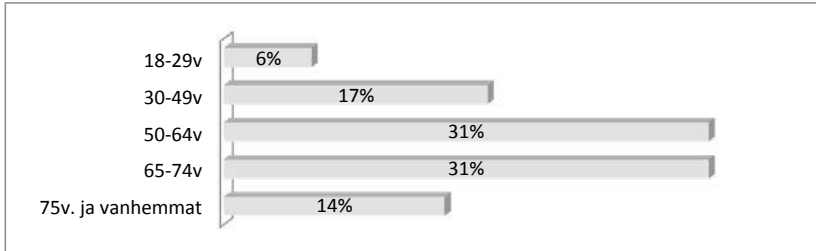
4.5 Salla

Sallassa kyselyyn vastasi 35 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 4.86).

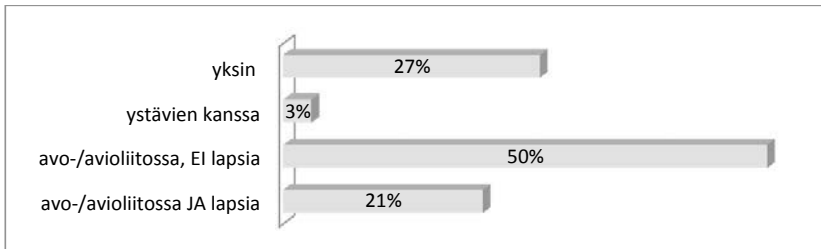
Kuvio 4.86. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Sallan vastaajista oli 50–64- ja 65–74-vuotiaita (kuvio 4.87).

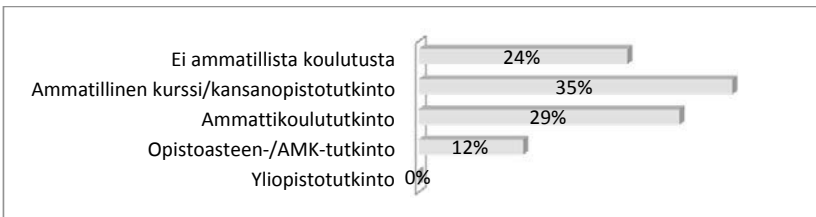
Kuvio 4.87. Ikäjakauma.

Vastaajista 66 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 17 %, asumuserossa tai eronneita 9 % ja leskeksi jääneitä 9 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin yksin asuminen (kuvio 4.88).

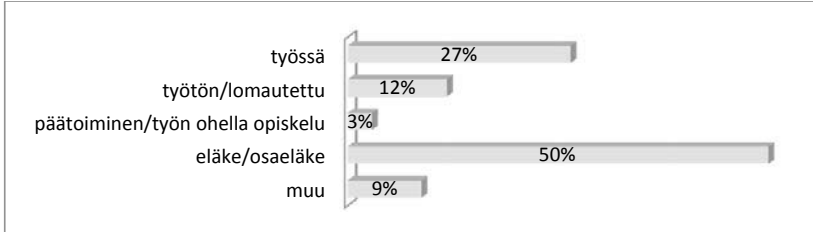
Kuvio 4.88. Asumistapa.

Kaikki Sallan vastaajat ilmoittivat äidinkielekseen suomen. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammatillinen kurssi/kansanopistotutkinto (kuvio 4.89).

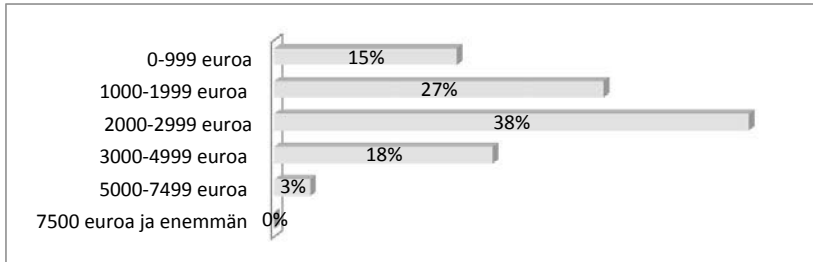
Kuvio 4.89. Korkein ammatillinen koulutus.

50 % vastaajista ilmoitti olevansa eläkkeellä ja 27 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muu työtilanne) oli vastaajista yhteensä 24 % (kuvio 4.90). Tarkastelussa painottuvat siten eläkeläisten näkemykset.

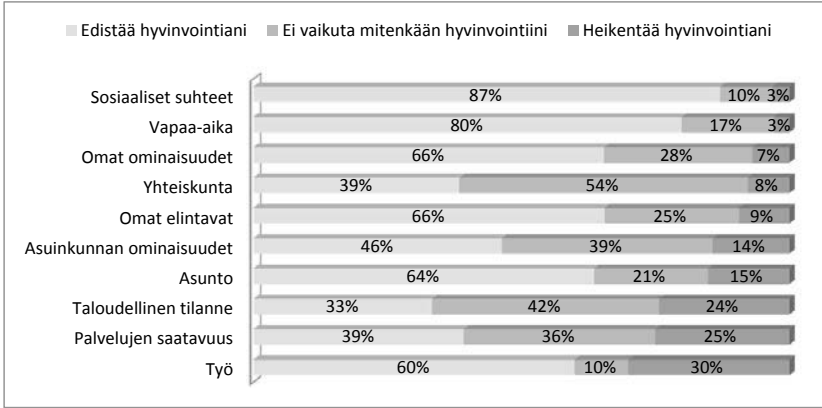
Kuvio 4.90. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuuluu vastaajista yhteensä 42 % (kuvio 4.91).

Kuvio 4.91. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

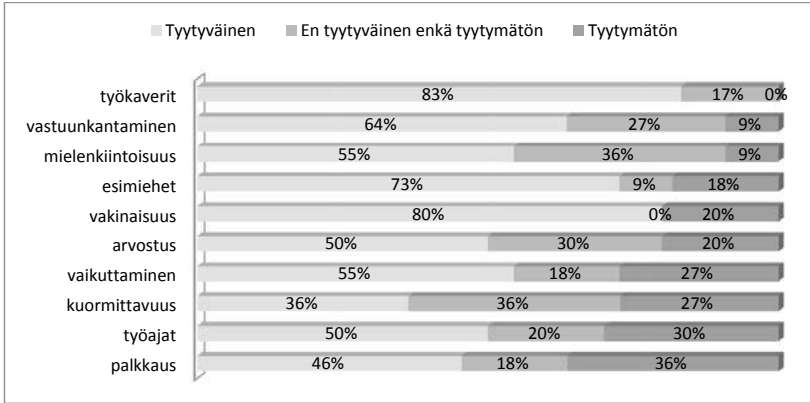
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Sallassa asuvien keskuudessa (vastaajia 26–35, palkkatyön osalta 10 vastaajaa) palkkatyötä (30 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (25 %), taloudelliseen tilanteeseen (24 %), asuntoon (15 %) ja asuinkunnan ominaisuuksiin (14 %). Kaikkein vähimmäis määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään sosiaalisia suhteita (3 %), vapaa-aikaa (3 %), omia ominaisuuksia (7 %), suomalaista yhteiskuntaa (8 %) sekä omia elintapoja (9 %) (kuvio 4.92). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 4.92. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Palkkatyö

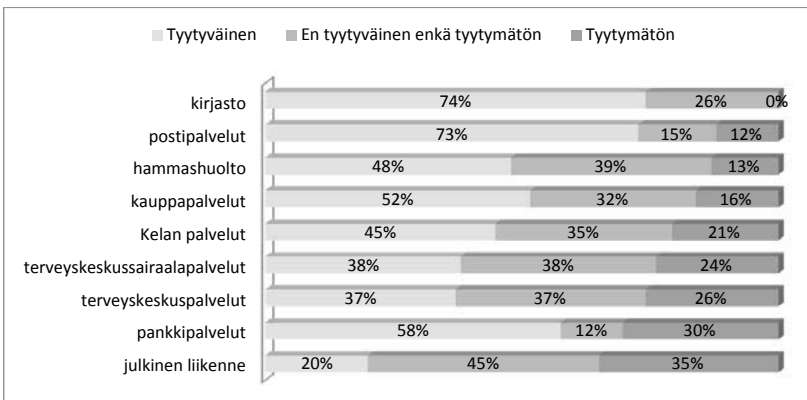
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 10–12) palkkaukseen (36 %), työaikoihin (30 %), työn kuormittavuuteen (27 %), työhön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (27 %), työstä saatavaan arvostukseen (20 %), työn vakinaisuuteen (20 %) sekä esimiehiin (18 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan työkaveriini. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin vastuunkantamisen mahdollisuuteen (9 %) ja työn mielenkiintoisuuteen (9 %) (kuvio 4.93). Palkkatyön sisältöjä arvioivien määrä on pieni, joten lukuja voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavina.

Kuvio 4.93. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

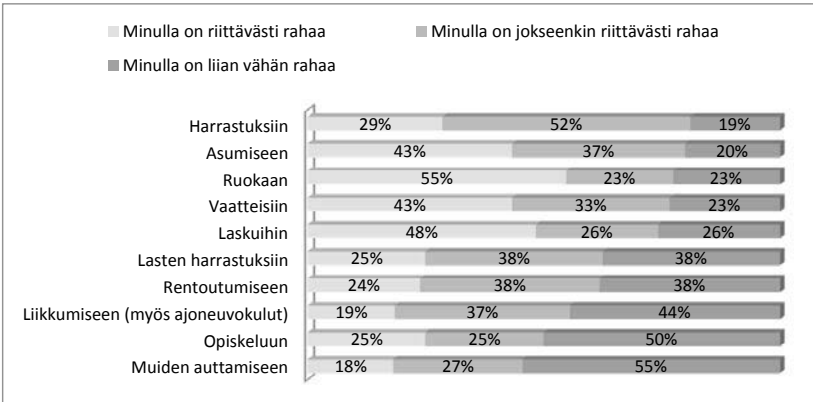
Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Sallassa (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) julkisen liikenteen (35 %), pankkipalvelujen (30 %), terveyskeskuspalvelujen (26 %), terveyskeskussairaalapalvelujen (24 %) ja Kelan palvelujen (21 %) saatavuuteen. Vähimmäis määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (0 %), postipalvelujen (12 %), hammas- huollon (13 %) ja kauppapalvelujen (16 %) saatavuuteen (kuvio 4.94).

Kuvio 4.94. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

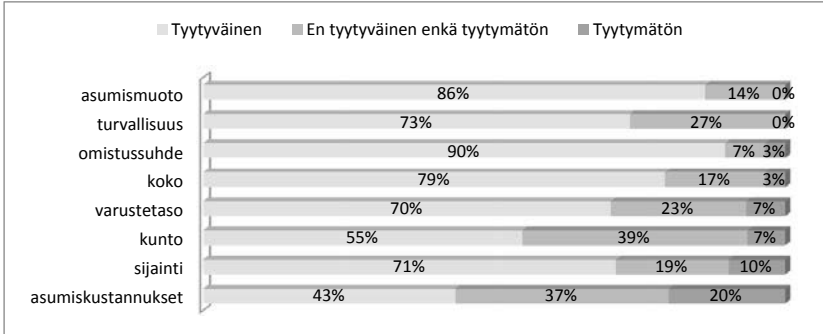
Sallassa asuvien keskuudessa (vastaajia 21–31, opiskelun ja lasten harrastusten osalta kahdeksan vastaajaa) rahaa koetaan olevan yleisimmin liian vähän muiden auttamiseen (55 %), opiskeluun (50 %), liikkumiseen (44 %), rentoutumiseen (38 %) ja lasten harrastuksiin (38 %). Vähimmäsmäärin liian vähän rahaa koetaan olevan harrastuksiin (19 %), asumiseen (20 %), ruokaan (23 %), vaatteisiin (23 %) ja laskuihin (26 %) (kuvio 4.95). Merkillepantavaa on, että Sallassa rahan riittämättömyyttä asumiseen ja ruokaan koetaan huomattavan yleisesti.

Kuvio 4.95. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Asunto

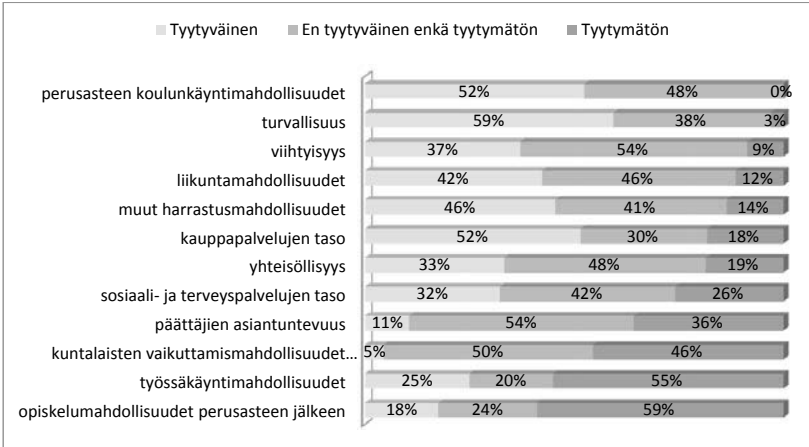
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 29–31) asumiskustannukset (20 %). Jonkin verran tyytymättömyyttä aiheuttavat lisäksi asunnon sijainti (10 %), kunto (7 %) ja varustetaso (7 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asumismuotoon sekä asunnon turvallisuuteen ja vain vähän omistussuhteeseen (3 %) ja kokoon (3 %) (kuvio 4.96).

Kuvio 4.96. Asunto ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

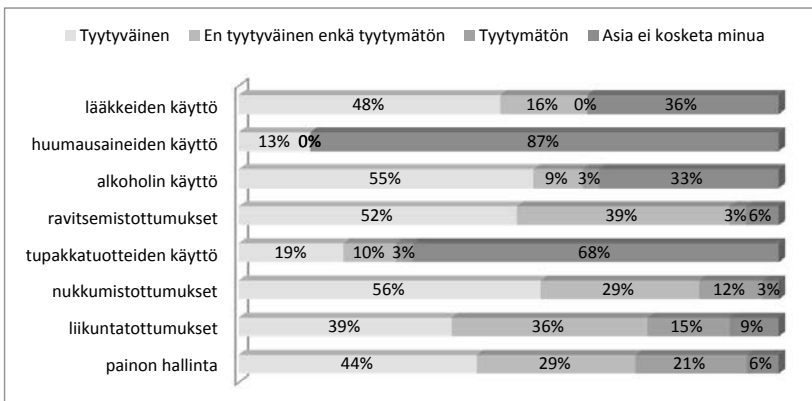
Sallan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaa- jia 20–35, opiskelumahdollisuudet perusasteen jälkeen -osalta 17 vastaa- jaa) perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (59 %). Tyytymät- tömyys kohdistetaan laajalti myös työssäkäyntimahdollisuuksiin (55 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (46 %), päättäjien asian- tuntevuuteen (36 %) sekä sosiaali- ja terveystalvelujen tasoon (26 %). Tyytymättömyys kohdistetaan Sallassa vähimmässä määrin perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (0 %), turvallisuuteen (3 %), viihtyisyy- teen (9 %), liikuntamahdollisuuksiin (12 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (14 %), kauppatalvelujen tasoon (18 %) ja yhteisöllisyyteen (19 %) (kuvio 4.97).

Kuvio 4.97. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

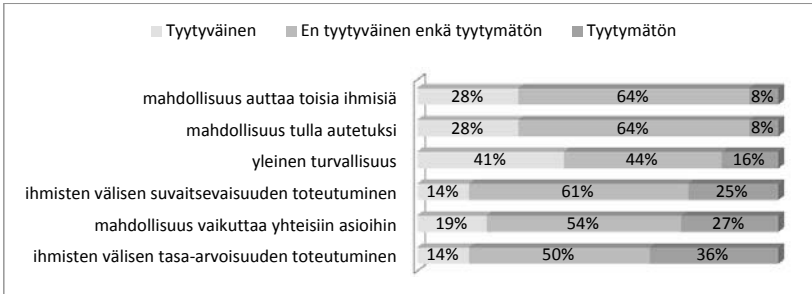
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Sallassa asuvien keskuudessa (vastaajia 30–34) painon hallintaan (21 %), liikuntatottumuksiin (15 %) ja nukkumistottumuksiin (12 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lääkkeiden ja huumausaineiden käyttöön. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin alkoholin käyttöön (3 %), ravitsemistottumuksiin (3 %) sekä tupakatuotteiden käyttöön (3 %) (kuvio 4.98).

Kuvio 4.98. Elintavat ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

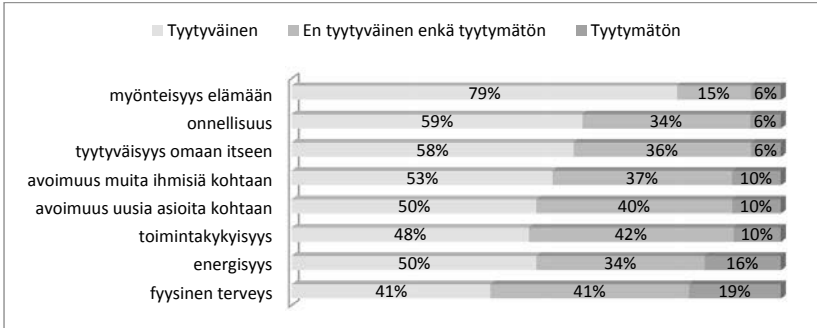
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 25–32) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (36 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (27 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (25 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (8 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (8 %) sekä yleiseen turvallisuuteen (16 %) (kuvio 4.99).

Kuvio 4.99. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

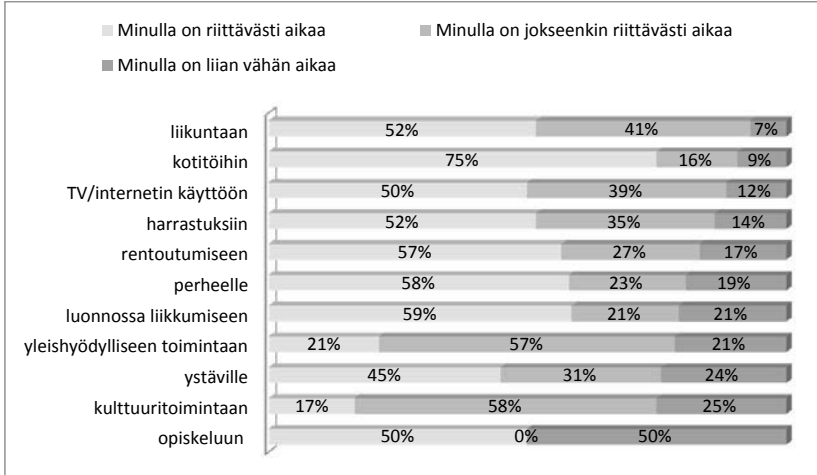
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 30–33) fyysiseen terveyteen (19 %) ja energisyyteen (16 %) liittyvät kokemukset. Seuraavaksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien toimintakykyisyyttä (10 %), avoimuutta uusista asioista (10 %) ja ihmisiä (10 %) kohtaan. Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan elämänmyönteisyyteen (6 %), onnellisuuteen (6 %) ja omaan itseen (6 %) (kuvio 4.100).

Kuvio 4.100. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

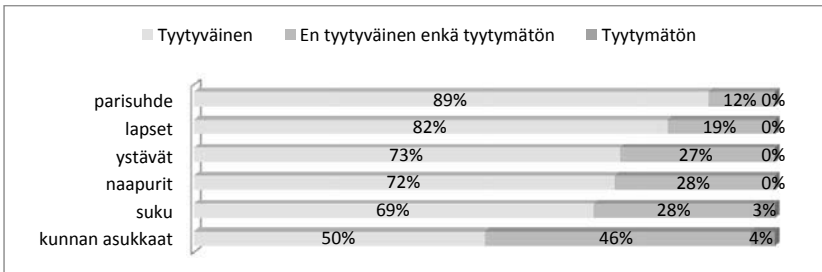
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 26–32, opiskelun osalta kuusi, kulttuuritoiminnan osalta 12 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 14 vastaajaa) opiskeluun (50 %), kulttuuritoimintaan (25 %), ystävien tapaamiseen (24 %), yleishyödylliseen toimintaan (21 %) ja luonnossa liikkumiseen (21 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten liikuntaan (7 %), kotitöihin (9 %), TV:n/internetin käyttöön (12 %), harrastuksiin (14 %), rentoutumiseen (17 %) ja perheen yhteiseen aikaan (19 %) (kuvio 4.101).

Kuvio 4.101. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

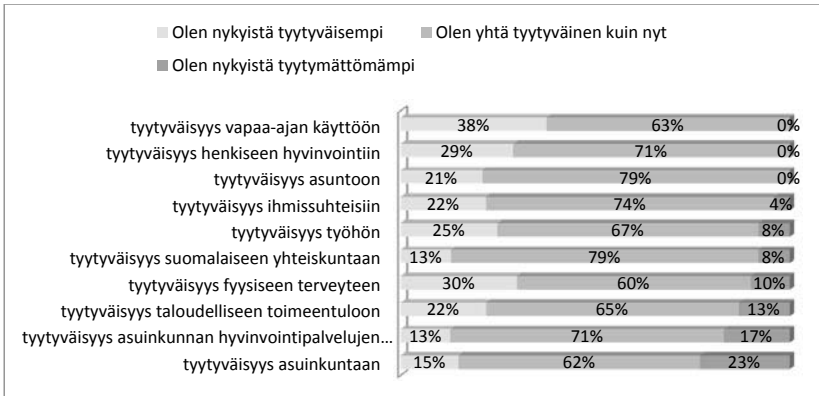
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin, joskin hyvin pienessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaa- jia 24–30) kunnan asukkaisiin (4 %) ja sukuun (3 %). Tyytymättömyyt- tä ei kohdisteta lainkaan parisuhteeseen, lapsiin, ystäviin ja naapureihin (kuvio 4.102).

Kuvio 4.102. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

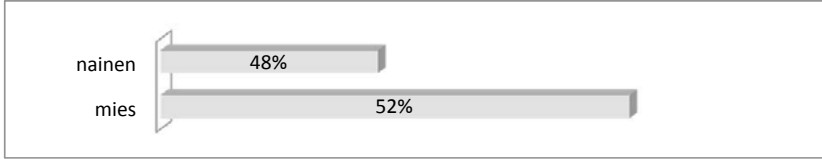
Viiden vuoden kuluttua sallalaiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 20–26, palkkatyön osalta 12 vastaajaa) asuinkuntaansa (23 %), sen hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (17 %), taloudelliseen toimeentuloon (13 %) ja fyysiseen terveyteen (10 %). Nykyiseen nähden suurempaan tyytymättömyyteen ei uskota lainkaan vapaa-ajan käyttöön, henkiseen hyvinvointiin sekä asuntoon liittyen ja vähässä määrin ihmissuhteisiin (4 %), palkkatyöhön (8 %) ja suomalaiseen yhteiskuntaan (8 %) liittyen (kuvio 4.103). Tässä yhteydessä on huomattava, että palkkatyötä arvioi tässä yhteydessä 12 henkilöä, joten luku on sen osalta suuntaa antava.

Kuvio 4.103. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

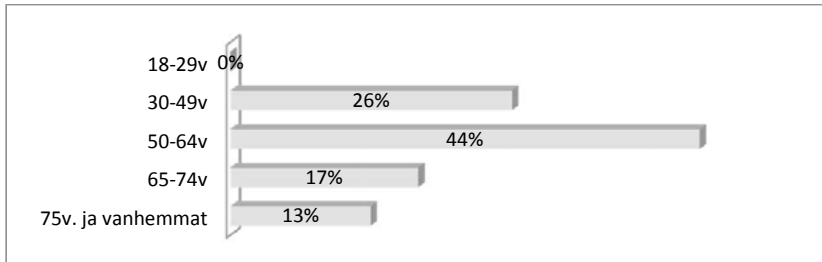
4.6 Savukoski

Savukoskella kyselyyn vastasi 24 henkilöä. Vastaajista miehiä oli naisia enemmän (kuvio 4.104).

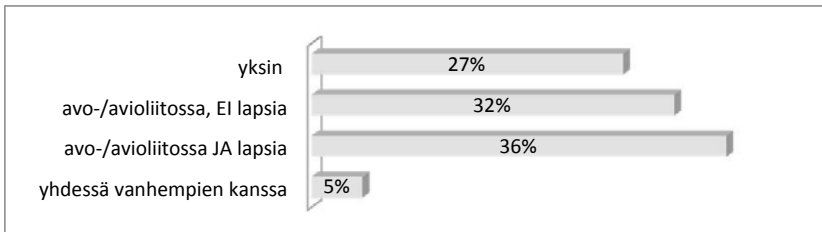
Kuvio 4.104. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Savukosken vastaajista oli 50–64-vuotiaita. Vastaajissa ei ollut lainkaan 18–29-vuotiaita (kuvio 4.105). Tarkastelussa ei tule siten esille nuorten aikuisten kokemukset.

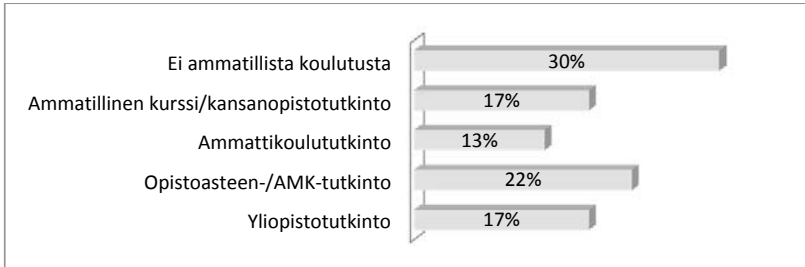
Kuvio 4.105. Ikäjakauma.

Vastaajista 70 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 4 %, asumuserossa tai eronneita 17 % ja leskeksi jääneitä 9 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera (kuvio 4.106).

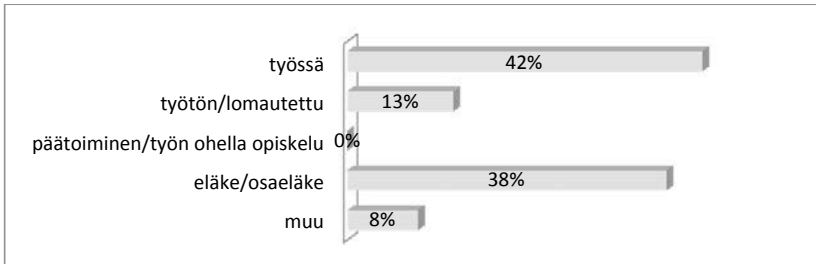
Kuvio 4.106. Asumistapa.

23 Savukosken vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen. Yksi vastaajista ei ilmaissut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustusta oli ”ei ammatillista koulutusta” (kuvio 4.107).

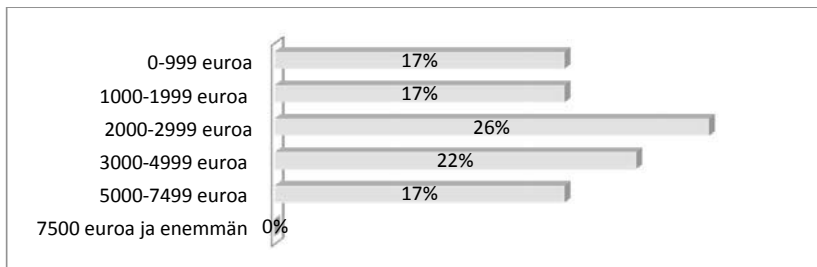
Kuvio 4.107. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 38 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 42 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön, opiskelu, muu työtilanne) oli vastaajista yhteensä 21 % (kuvio 4.108).

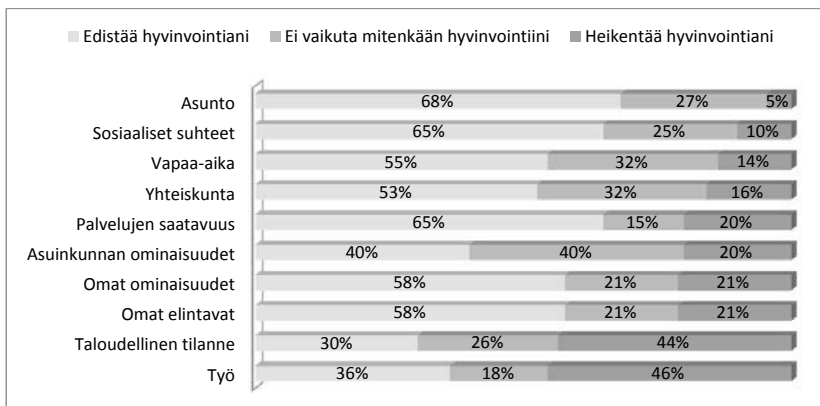
Kuvio 4.108. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuului vastaajista yhteensä 34 % (kuvio 4.109).

Kuvio 4.109. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

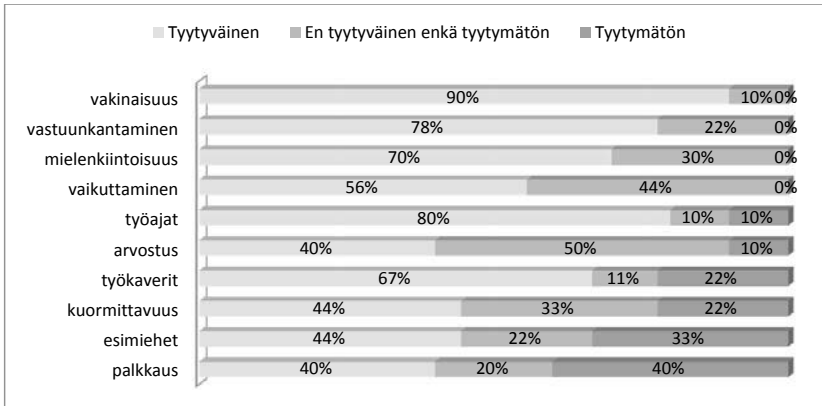
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Savukoskella asuvien keskuudessa (vastaajia 19–23, palkkatyön osalta 11 vastaajaa) palkkatyötä (46 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään taloudelliseen tilanteeseen (44 %), omiin elintapoihin (21 %), omiin ominaisuuksiin (21 %), asuinkunnan ominaisuuksiin (20 %) ja asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (20 %). Kaikkein vähimmäisessä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään asuntoa (5 %), sosiaalisia suhteita (10 %), vapaa-aikaa (14 %) ja suomalaista yhteiskuntaa (16 %) (kuvio 4.110). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 4.110. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Palkkatyö

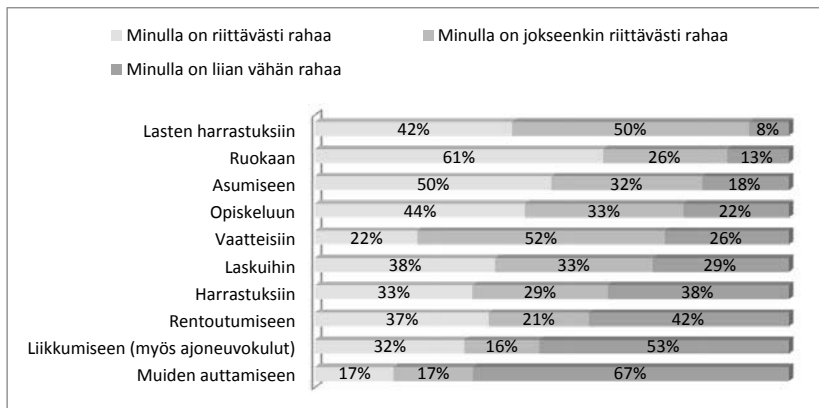
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 9–10) palkkukseen (40 %), esimiehiin (33 %), työn kuormittavuuteen (22 %) ja työkaverihin (22 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan työn vakinaisuuteen, vastuunkantamisen mahdollisuuteen, työn mielenkiintoisuuteen sekä työhön kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin työaikoihin (10 %) sekä työstä saavaan arvostukseen (10 %) (kuvio 4.111). Palkkatyön sisältöjä arvioivien määrä on pieni, joten lukuja voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavina.

Kuvio 4.111. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

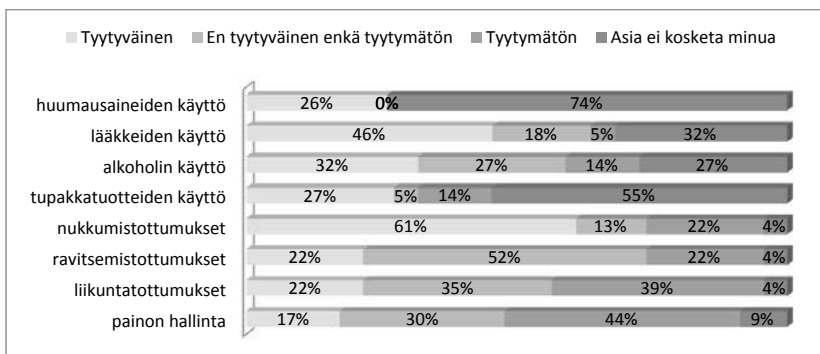
Savukoskella asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 18–23, opiskelun osalta yhdeksän ja lasten harrastusten osalta 12 vastaajaa) muiden auttamiseen (67 %), liikkumiseen (53 %), rentoutumiseen (42 %), harrastuksiin (38 %), laskuihin (29 %), vaatteisiin (26 %) ja opiskeluun (22 %). Vähimmäis määrin liian vähän rahaa koetaan olevan lasten harrastuksiin (8 %), ruokaan (13 %) ja asumiseen (18 %) (kuvio 4.112). Merkittelevää on, että Savukoskella rahan riittämättömyyttä laskuihin koetaan huomattavan yleisesti.

Kuvio 4.112. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Omat elintavat

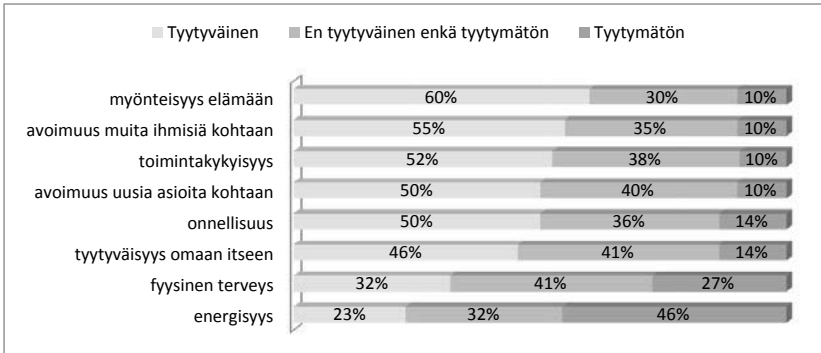
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Savukoskella asuvien keskuudessa (vastaajia 22–23) painon hallintaan (44 %), liikuntatottumuksiin (39 %), ravitsemistottumuksiin (22 %) ja nukkumistottumuksiin (22 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan huumausaineiden käyttöön. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin lääkkeiden (5 %), alkoholin (14 %) ja tupakkatuotteiden (14 %) käyttöön (kuvio 4.113).

Kuvio 4.113. Elintavat ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

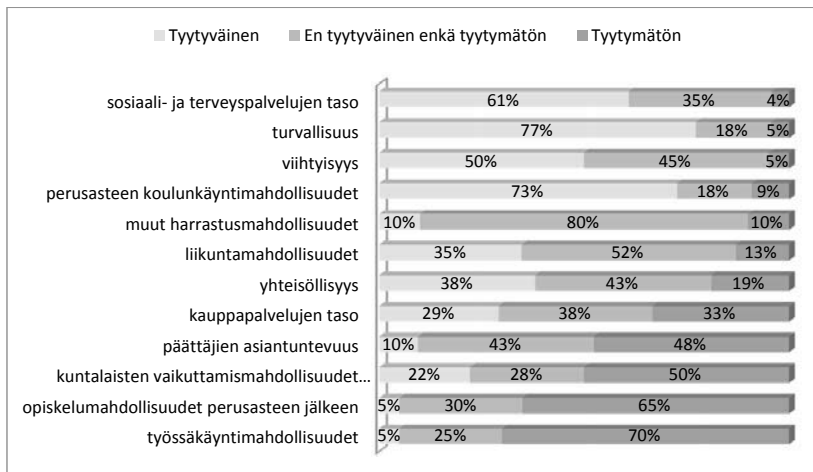
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 20–22) energisyyteen (46 %) ja fyysiseen terveyteen (27 %) liittyvät kokemukset. Seuraavaksi eniten tyytymättömyys kohdistuu omaan itseen (14 %) ja onnellisuuteen (14 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan elämänmyönteisyyteen (10 %), muihin ihmisiin kohdistuvaan avoimuuteen (10 %), toimintakykyisyyteen (10 %) ja uusiin asioihin kohdistuvaan avoimuuteen (10 %) (kuvio 4.114).

Kuvio 4.114. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

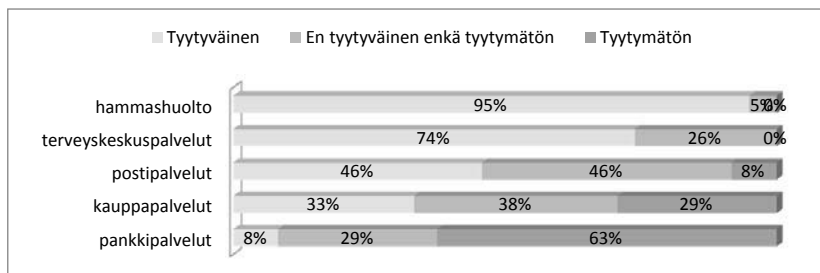
Savukosken ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 18–24) työssäkäyntimahdollisuuksiin (70 %) ja perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (65 %). Tyytymättömyys kohdistetaan laajalti myös kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (50 %), päättäjien asiantuntevuuteen (48 %) sekä kauppapalvelujen tasoon (33 %). Tyytymättömyys kohdistetaan Savukoskella vähimmässä määrin sosiaali- ja terveystalvelujen tasoon (4 %), turvallisuuteen (5 %), viihtyisyyteen (5 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (9 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (10 %), liikuntamahdollisuuksiin (13 %) ja yhteisöllisyyteen (19 %) (kuvio 4.115).

Kuvio 4.115. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

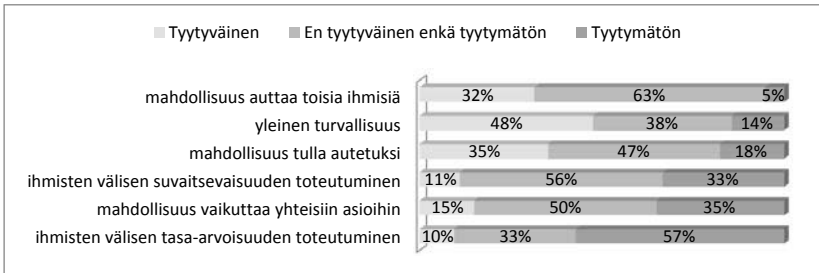
Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Savukoskella (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) pankki- palvelujen (63 %) saatavuuteen. Myös kauppapalvelujen saatavuuteen kohdistetaan laajalti tyytymättömyyttä (29 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan hammashuollon ja terveyskeskuspalvelujen saatavuuteen ja jossain määrin postipalvelujen (8 %) saatavuuteen (kuvio 4.116).

Kuvio 4.116. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

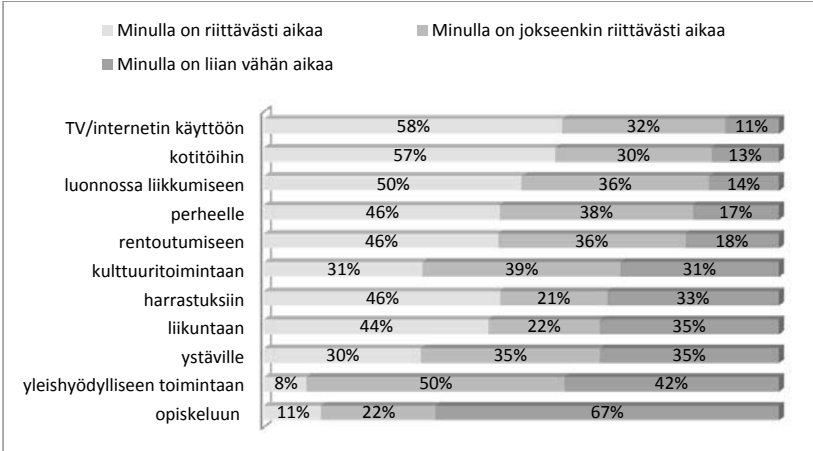
Yhteiskunnan osalta tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 17–21) yleisimmin ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (57 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (35 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (33 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (5 %), yleiseen turvallisuuteen (14 %) ja mahdollisuuteen tulla autetuksi (18 %) (kuvio 4.117).

Kuvio 4.117. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

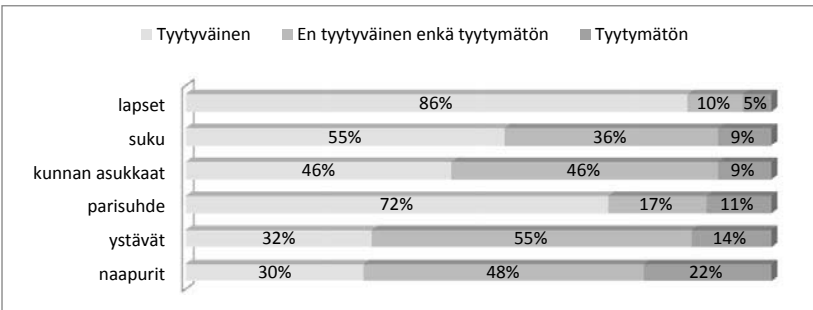
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 19–24, opiskelun osalta yhdeksän, kulttuuritoiminnan osalta 13 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 12 vastaajaa) opiskeluun (67 %), yleishyödylliseen toimintaan (42 %), ystävien tapaamiseen (35 %), liikuntaan (35 %), harrastuksiin (33 %) ja kulttuuritoimintaan (31 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (11 %), kotitöihin (13 %), luonnossa liikkumiseen (14 %), perheen yhteiseen aikaan (17 %) ja rentoutumiseen (18 %) (kuvio 4.118).

Kuvio 4.118. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

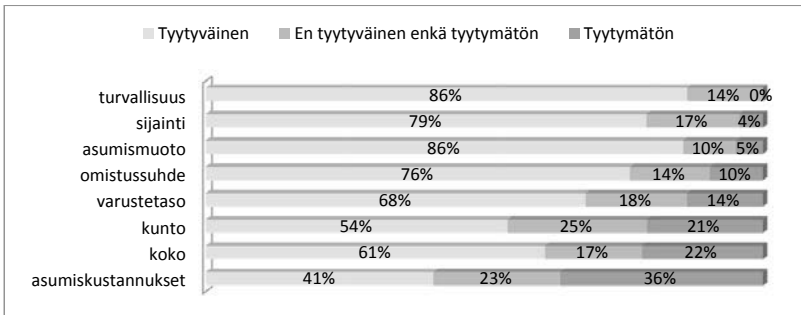
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 18–23) naapureihin (22 %), ystäviin (14 %) ja parisuhteeseen (11 %). Vähimmäsmäärin tyytymättömyys kohdistetaan lapsiin (5 %), sukuun (9 %) ja kunnan asukkaisiin (9 %) (kuvio 4.119). Tyytymättömyysaste on sosiaalisten suhteiden osalta siten Savukoskella moniin muihin kuntiin nähden selvästi korkeampi.

Kuvio 4.119. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Asunto

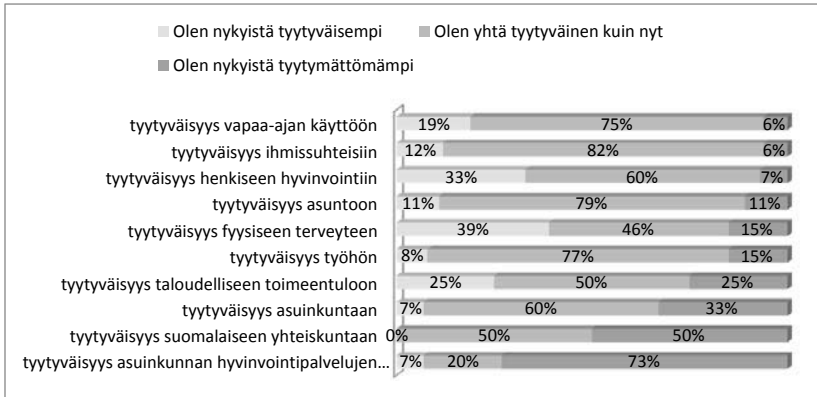
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 21–24) asumiskustannukset (36 %). Tyytymättömyyttä aiheuttavat lisäksi asunnon koko (22 %), kunto (21 %) ja varustetaso (14 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon turvallisuuteen ja jossain määrin tyytymättömyyttä kohdistetaan asunnon sijaintiin (4 %), asumismuotoon (5 %) sekä omistussuhteeseen (10 %) (kuvio 4.120).

Kuvio 4.120. Asunto ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

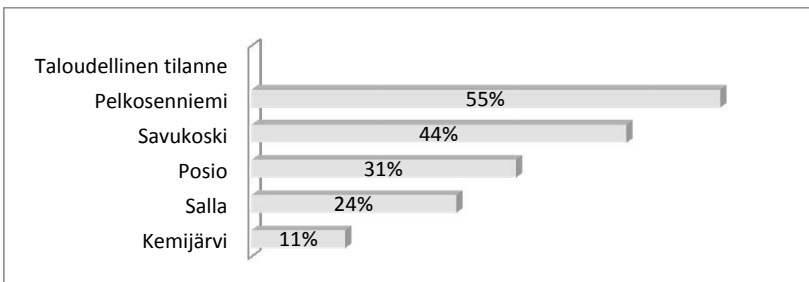
Viiden vuoden kuluttua savukoskelaiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 13–19) asuinkuntansa hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (73 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (50 %), asuinkuntaan yleensä (33 %), taloudelliseen toimeentuloon (25 %), palkkatyöhön (15 %) ja fyysiseen terveyteen (15 %). Nykyiseen nähden suurempaan tyytymättömyyteen uskotaan vähimmässä määrin vapaa-ajan käyttöön (6 %), ihmissuhteisiin (6 %), henkiseen hyvinvointiin (7 %) sekä asuntoon (11 %) liittyen (kuvio 4.121). On huomattava, että asiaa arvioi tässä yhteydessä 13–19 henkilöä, joten luvut ovat ainoastaan suuntaa antava.

Kuvio 4.121. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

4.7 Itä-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset

Kemijärven, Pelkosenniemen, Posion, Sallan ja Savukosken kunnissa esiintyvien hyvinvointikokemusten esiintymisen yleisyyttä voidaan edelleen tarkastella suhteessa toisiinsa. Tästä havaitaan, että taloudellisen tilanteen kokeminen eriytyy voimakkaasti Itä-Lapin kunnissa (kuvio 4.122).

Kuvio 4.122. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Yli puolet pelkosenniemeläisistä kokee taloudellisen tilanteensa hyvinvointia heikentävänä, kun taas kemijärveläistä vain joka kymmenes. Vaikka kaikki Itä-Lapin kunnat ovat eriasteisissa ja suurissa taloudellisis-

sa vaikeuksissa, silti taloudellisen tilanteen kuntakohtaiset kokemuserot ovat merkittäviä. Kuntien ja niiden elinkeinoelämän sekä työmarkkinoiden tilanteet eivät suoraan heijastu kuntalaisten hyvinvointikokemuksiin. Mitä ilmeisimmin kuntien erilainen ilmapiiri, aktiivisuus, sosiaaliset verkostot ja hankittu sosiaalinen pääoma ja sen laatu heijastuvat taloudellisiin hyvinvointikokemuksiin.

Jos taloudellista tilannetta mitataan veronalaisilla tuloilla (vuosi 2011), asettuvat kunnat seuraavaan järjestykseen ja keskiarvotasoon (Tilastokeskus 2013):

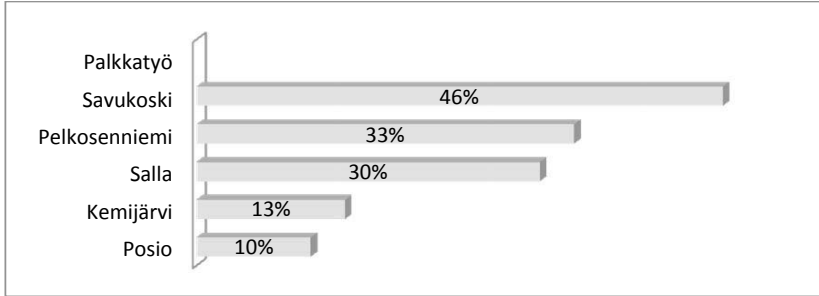
1) Kemijärvi	21715 euroa
2) Pelkosenniemi	20783 euroa
3) Savukoski	20582 euroa
4) Posio	19598 euroa
5) Salla	19392 euroa

Lisäksi taloudellinen elatusuhde näyttäytyi kuntien osalta vuonna 2011 seuraavasti (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013):

1) Pelkosenniemi	172/100 työllistä
2) Savukoski	174
3) Posio	199
4) Kemijärvi	203
5) Salla	222

Pelkosenniemi on vertailtavista kunnista hyvin menestyvä kunta sekä veronalaisilla tuloilla että taloudellisella huoltosuhteella mitattuna. Pelkosenniemeläiset vastaajat kokevat kuitenkin yleisimmin taloudellisen tilanteensa hyvinvoinnin heikentäjänä. Kemijärvellä keskimääräiset veronalaiset tulot ovat seutukunnan muihin kuntiin verrattuna korkeimmat ja kemijärveläiset vastaajat kokevatkin heidän taloudellisen tilanteensa muita harvemmin hyvinvoinnin uhkaajana. Sallassa veronalaiset tulot ovat pienimmät ja samoin taloudellinen huoltosuhte kaikkein vaikein, mutta sallalaisista vastaajista suhteellisen harva kokee taloudellisen tilanteensa hyvinvoinnin heikentäjänä. Syitä, miksi erilaiset hyvinvointikäsitteet tuottavat tässä kuntien erilaiset järjestykset eri mittareilla, emme pysty antamaan. Esimerkiksi erilainen luontosuhde tai luonnon hyödyntäminen tai kokeminen ei näissä kunnissa todennäköisesti toimi selittäjänä. Syyt jäävät avoimiksi.

Savukoski ja Pelkosenniemi ovat kuntia, joissa palkkatyö koetaan muihin kuntiin nähden yleisemmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (kuvio 4.123).

Kuvio 4.123. Palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

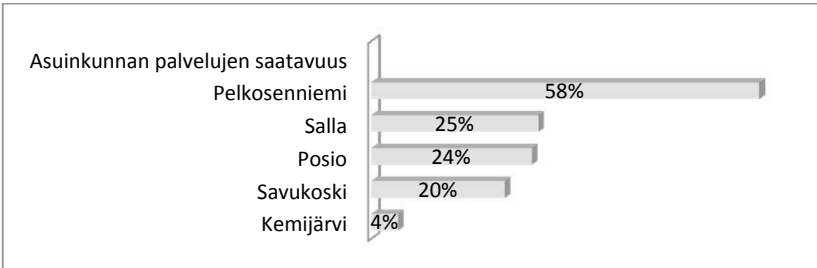
Myös sallalaiset kokevat yleisesti viimemainitulla tavalla. Yllättävää on se, että esimerkiksi Kemijärven viimeaikaiset työmarkkinalliset muutokset eivät näy voimakkaina muutoksina hyvinvointikokemuksissa. Tulevaisuusodotukset ovat tärkeässä roolissa palkkatyöhön liittyvissä kokemuksissa. Kuntalaiset eivät näytä uskovan tulevaisuusmahdollisuuksiin Pelkosenniemellä, Savukoskella ja osin Sallassa samassa määrin kuin muissa Itä-Lapin kunnissa.

Koska palkkatyöhön kohdistuviin hyvinvointikokemuksiin liittyy vahvasti kokemus oman työn jatkuvuuden varmuudesta/epävarmuudesta sekä muutostilanteissa uusista palkkatyövaihtoehtoista, on tässä yhteydessä vielä syytä tarkastella kuntien työttömyysasteita. Itä-Lapin seutukunnan kuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat vuonna 2012 seuraavat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013):

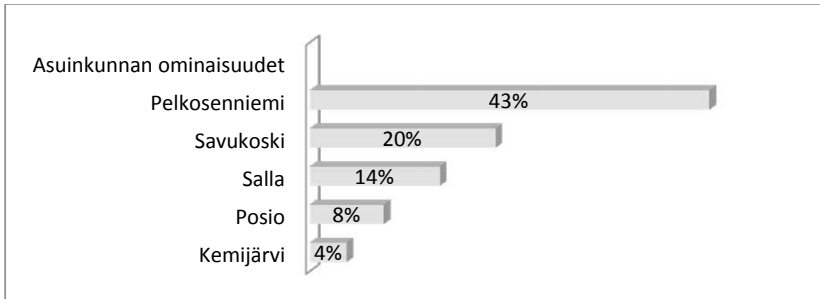
- 1) Posio 16,9 %
- 2) Pelkosenniemi 17,6 %
- 3) Kemijärvi 18,1 %
- 4) Savukoski 18,2 %
- 5) Salla 20,7 %

Työttömyysasteiden erot Itä-Lapin kuntien välillä olivat vuonna 2012 suhteellisen pienet, eivätkä siis selitä huomattavia kokemuksellisia merkityseroja palkkatyöstä hyvinvoinnin heikentäjänä.

Kielteisimminkin ja kriittisimminkin asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (kuvio 4.124) ja kunnan ominaisuuksiin (kuvio 4.125) suhtaudutaan Pelkosenniellä. Ihmisten luottamus kuntatoimijaan on siellä suhteellisen vähäinen. Kemijärveläisten optimistisuus työmarkkinallisesta tilanteesta ja tulevaisuudesta sekä kunnan palvelujen saatavuudesta ja laadusta on suuri ja aivan toisenlainen kuin Pelkosenniellä tai Savukoskella. Nämä asiat mitä ilmeisimmin liittyvät toisiinsa ja ovat luonteeltaan kasaantuvia, kumuloituvia ja ovat myös perusteina sekä yleisiin että erityisiin suhtautumiseroihin hyvinvointia uhkaavista tekijöistä ja niiden määrästä. Kemijärvellä on siten eniten potentiaalia saada aikaan myönteisiä hyvinvointitendenssejä. Toisaalta Savukoskella ja Pelkosenniellä on kyse vaikeutuvasta negatiivisesta hyvinvoinnin kehityssuuntauksesta tai kehästä.

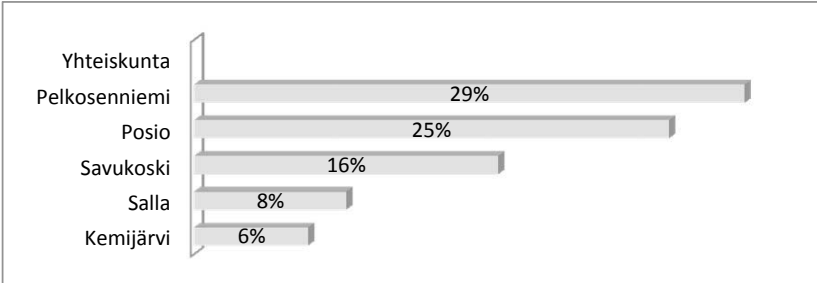

Kuvio 4.124. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

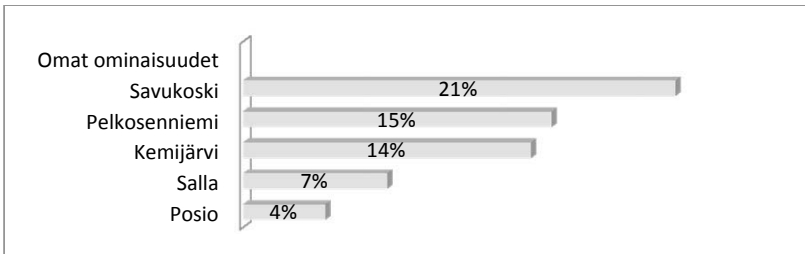
Kuvio 4.125. Asuinkunnan ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Myös suhtautumisessa yhteiskuntaan hyvinvoinnin heikentäjänä tai turvaajana on vastaavanlaisia eroja kuin edellisissä kysymyksissä, joskin erot kuntien välillä ovat vähäisempiä (kuvio 4.126). Pelkosenniemi erottuu tässäkin yhteydessä kuntana, jossa vastaajat kokevat muita yleisemmin yhteiskunnan heidän hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä.

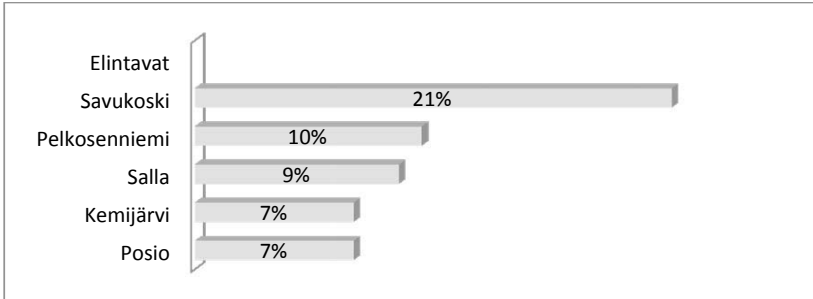

Kuvio 4.126. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Omat ominaisuudet (kuvio 4.127) ja omat elintavat (kuvio 4.128) koetaan savukoskelaisten vastaajien taholta muita yleisemmin hyvinvointia heikentävinä asioina. Muiden seutukunnan kuntalaisten kokemukselliset erot esimerkiksi omien elintapojen osuudesta ovat vähäisiä.

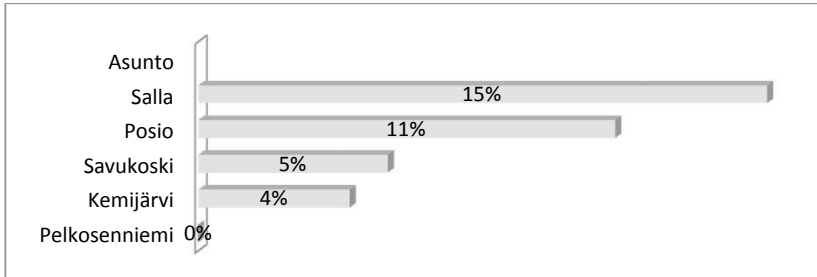

Kuvio 4.127. Omat ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

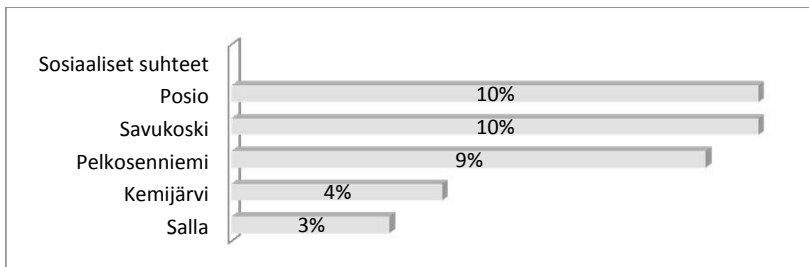

Kuvio 4.128. Omat elintavat hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

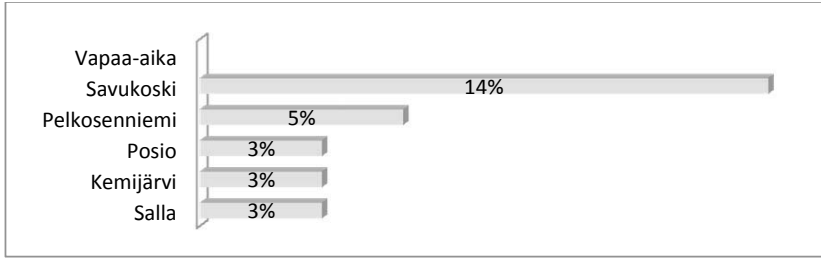
Asunto koetaan Sallassa muita yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä (kuvio 4.129). Sosiaalisten suhteiden osalta hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy yleisimmin Posiolla, Savukoskella ja Pelkosenniemellä (kuvio 4.130). Lisäksi vapaa-aika koetaan hyvinvoinnin heikentäjänä selvästi yleisimmin Savukoskella (kuvio 4.131).

Kuvio 4.129. Asunnon hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 4.130. Sosiaaliset suhteet hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 4.131. Vapaa-ajan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Hyvinvointia heikentävinä koetut asiat voidaan jakaa kolmeen ryhmään niiden esiintyvyyden mukaan:

1. Eniten hyvinvointia uhkaavina tekijöinä koetaan yleiset ja paikalliset taloudelliset ja työmarkkinalliset tilanteet ja asiat.
2. Toiseksi eniten hyvinvointia uhkaavina tekijöinä koetaan itseen liittyvät ominaisuudet ja omat elintavat.
3. Vähiten hyvinvointia uhkaavat omaan asuntoon, kotiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät hyvinvointitekijät

Kunnat asettuvat Itä-Lapissa selkeään järjestykseen talous- ja työmarkkinatilanteiden hyvinvointia heikentävien kokemusten yleisyyden osalta. Pelkosenniemi, Savukoski ja Salla näyttävät kuntina, joissa edellä mainitut tekijät koetaan eniten hyvinvointia uhkaavina. Kuntien järjestys vaihtuu selvästi toisen ja kolmannen kohdan hyvinvointitekijöissä. Voidaan jopa ajatella, että eri hyvinvointitekijät ja niiden sisältö ovat toisiaan korvaavia ja niiden muodostama kokonaisuus, hyvinvointitulema on ihmisten hyvinvointiin ja viihtyvyyteen olennaisesti vaikuttava asiakokonaisuus.

Asiaa voidaan tarkastella edelleen antamalla kunkin hyvinvointisisällön osalta sille kunnalle arvo 1, jossa esiintyy yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia ja sille kunnalle arvo 2, jossa esiintyy seuraavaksi yleisimmin kyseisiä kokemuksia ja niin edelleen. Pienimmän luvun saava kunta tulkitaan siten karkeasti hyvinvointikokonaisuudeltaan heikoimmassa tilanteessa olevaksi (taulukko 4.7):

Taulukko 4.7. Itä-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyys.

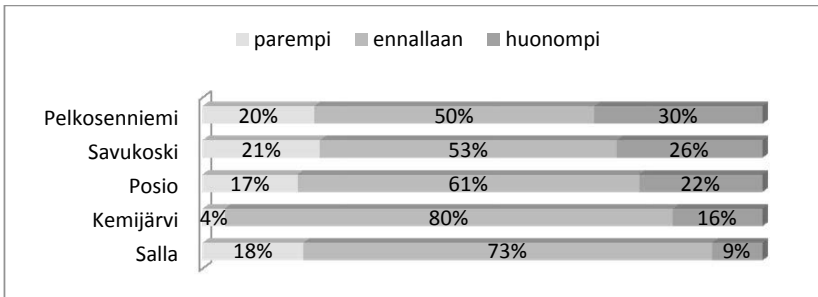
Itä-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Kemijärvi	Pelkosenniemi	Posio	Salla	Savukoski
Taloudellinen tilanne	5	1	3	4	2
Palkkatyö	4	2	5	3	1
Palvelujen saatavuus	5	1	3	2	4
Asuinkunnan ominaisuudet	5	1	4	3	2
Yhteiskunta	5	1	2	4	3
Omat ominaisuudet	3	2	5	4	1
Omat elintavat	4	2	4	3	1
Asunto	4	5	2	1	3
Sosiaaliset suhteet	4	3	1	5	1
Vapaa-aika	3	2	3	3	1
Yhteensä	42	20	32	32	19

Tällä tavoin hyvinvointikokonaisuuteen liittyviä kokemuksia tarkastelemalla voidaan todeta, että Itä-Lapissa huonoin tilanne on Savukoskella, jossa koetaan hyvinvoinnin heikkenemistä muita kuntia yleisemmin palkkatyön, omien ominaisuuksien, elintapojen, sosiaalisten suhteiden ja vapaa-ajan osalta. Tilanne on samansuuntainen Pelkosenniellä, jossa muita kuntia yleisemmin taloudellinen tilanne, asuinkunnan palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet sekä yhteiskunta tuottavat hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Nämä hyvinvointisisällöt ovat Savukoskeen nähden enemmän ihmisen ulkopuolisia hyvinvointisisältöjä. Posio ja Salla näyttäytyvät näin tarkastellen saman oloisina. Posiolla esiintyy Savukosken tapaan yleisimmin sosiaalisiin suhteisiin liittyviä hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia ja Sallassa näin käy asunnon osalta. Paras tilanne Itä-Lapin seutukunnassa hyvinvointikokonaisuuteen liittyvien kokemusten suhteen on siten Kemijärvellä.

Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyydessä esiintyvät erot ovat kuntien välillä monin osin hyvin pieniä. Lisäksi on syytä muistaa, että vastaajamäärät ovat pienissä kunnissa yleistyksiä ajatellen hyvin pieniä. Tarkastelussa on siten kyse jo

aiemmin mainitusti hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta.

Kun sitten tarkasteluun otetaan seutukunnan kuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan tulevaisuus yleisimmin nykyistä huonommaksi Pelkosenniemellä (30 %) ja seuraavaksi yleisimmin Savukoskella (26 %). Sallan tilanne näyttyy tältä osin parhaana (9 %). Savukoskelaisista tulevaisuutta ennakoi alle 20 vastaajaa (19 henkilöä), joten luku on suuntaa antava (kuvio 4.132).

Kuvio 4.132. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

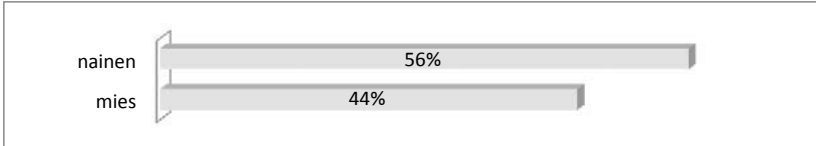
Hyvinvointitulevaisuuden huomioon ottaminen lisää näkemystä hyvinvointikehästä tai -spiraalista, jossa myönteiset ja kielteiset tekijät kasaantuvat joko enemmän myönteisinä tai kielteisinä. Hyvinvointiuhkaa koettiin edellä eniten Pelkosenniemellä ja Savukoskella juuri talous- ja työmarkkinallisissa kysymyksissä. Myös huonompia hyvinvointiodotuksia on eniten samoissa kunnissa. Näissä kunnissa on eniten kysymys tällaisen hyvinvointikierteen katkaisemisesta.

Seuraavassa luvussa 5 keskitytään tarkastelemaan Pohjois-Lapin seutukunnan ja sen kuntien kokemuksellista hyvinvointia.

5 Pohjois-Lapin seutukunta

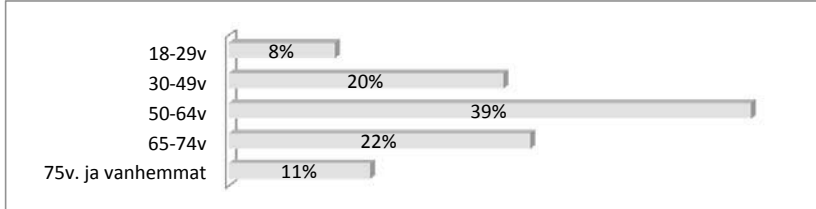
5.1 Seutukuntakokonaisuus

Pohjois-Lapin seutukunnassa kyselyyn vastasi 160 henkilöä: 57 heistä asuu Inarissa, 73 Sodankylässä ja 30 Utsjoella. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 5.1).

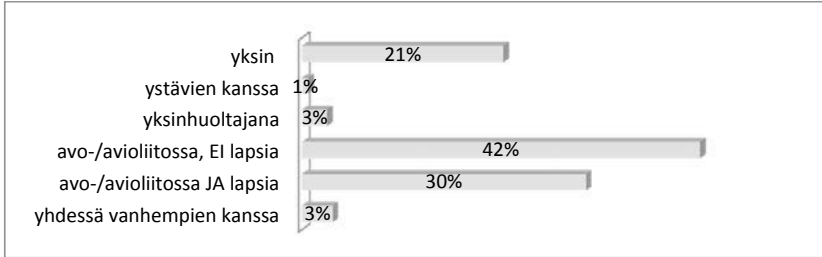
Kuvio 5.1. Sukupuolijakauma.

Vastaajista suurin ryhmä oli 50–64-vuotiaita ja pienin 18–29-vuotiaita (kuvio 5.2). Yli 50-vuotiaiden vastaajien osuus korostuu siten Pohjois-Lapin seutukunnan vastauksissa huomattavasti.

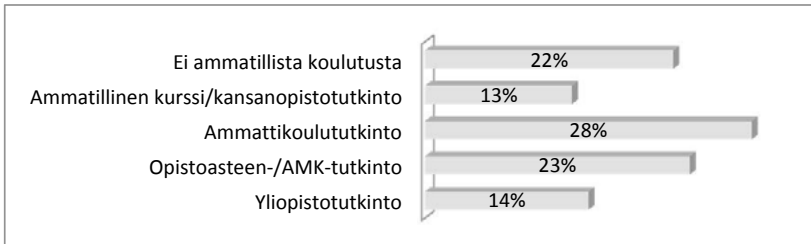
Kuvio 5.2. Ikäjakama.

Vastaajista 74 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 16 %, asumuserossa tai eronneita 3 % ja leskeksi jääneitä 7 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia (kuvio 5.3).

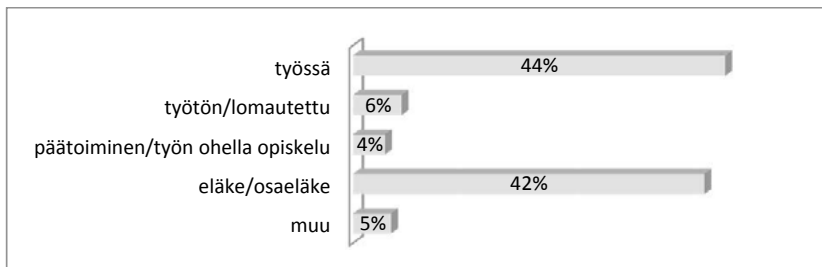
Kuvio 5.3. Asumistapa.

Vastaajista 138 ilmoitti äidinkielekseen suomen, 11 pohjoissaamen, yksi inarinsaamen ja 10 vastaajaa ei ilmoittanut äidinkieltään lainkaan. Yleisin ammatillinen tutkinto vastaajien keskuudessa oli ammattikoulututkinto (kuvio 5.4).

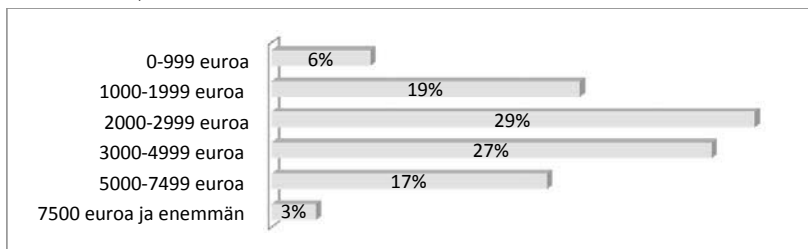
Kuvio 5.4. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 44 % ilmoitti olevansa mukana työelämässä ja 42 % eläkkeellä (kuvio 5.5).

Kuvio 5.5. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 euroa. Tätä pienempituloisia oli 25 % vastaajista (kuvio 5.6).

Kuvio 5.6. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

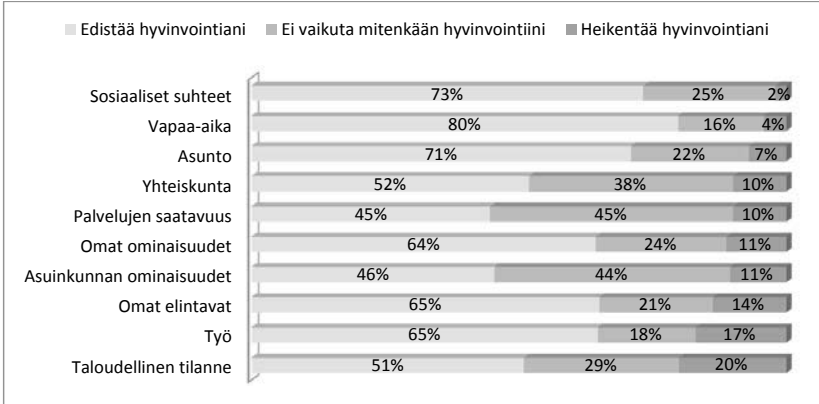
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tarkastelusta on jätetty pois opiskelu, sillä Pohjois-Lapin seutukunnassa vastaajia opiskelua koskeviin kysymyksiin oli vain 11. Lisäksi taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa ei tuoda esille seuraavia ryhmiä vastaajien vähäisyyden vuoksi:

- 18–29-vuotiaat, eli nuorin (12 vastaajaa)
- 75-vuotiaat ja vanhemmat, eli vanhin (16 vastaajaa) ikäryhmä
- koulutustaustaltaan ammatillisen kurssin suorittaneet (19 vastaajaa)
- alimpaan (0–999 euroa, 9 vastaajaa) ja ylimpään (7500 euroa ja enemmän, 4 vastaajaa) tuloluokkaan kuuluvat henkilöt.

Kyselyyn vastasi Pohjois-Lapin seutukunnassa vain yhdeksän työtöntä, kuusi opiskelijaa ja seitsemän muun kuin työssä käynnin nykyiseksi työtilanteekseen ilmoittanutta henkilöä. Jotta taustaryhmäkohtaiseen tarkasteluun olisi mahdollista saada työssä käyvien ja eläkeläisten ohella mukaan työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, on työttömistä, opiskelijoista ja muun työtilanteen omaavista vastaajista muodostettu yhteinen taustaryhmä. Tässä yhteydessä ryhmästä käytetään nimitystä ”välitila”.

Pohjois-Lapin seutukunnassa pidetään yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä (vastaajia 131–150, palkkatyön osalta 71 vastaajaa) taloudellista tilannetta (20 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvointiin heikkeneminen liitetään palkkatyöhön (17 %), omiin elintapoihin (14 %), asuinkunnan ominaisuuksiin (11 %), omiin ominaisuuksiin (11 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (10 %) ja yhteiskuntaan

(10 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään sosiaalisia suhteita (2 %), vapaa-aikaa (4 %) sekä asuntoa (7 %) (kuvio 5.7). Kyseiset sisällöt läpikäydään seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

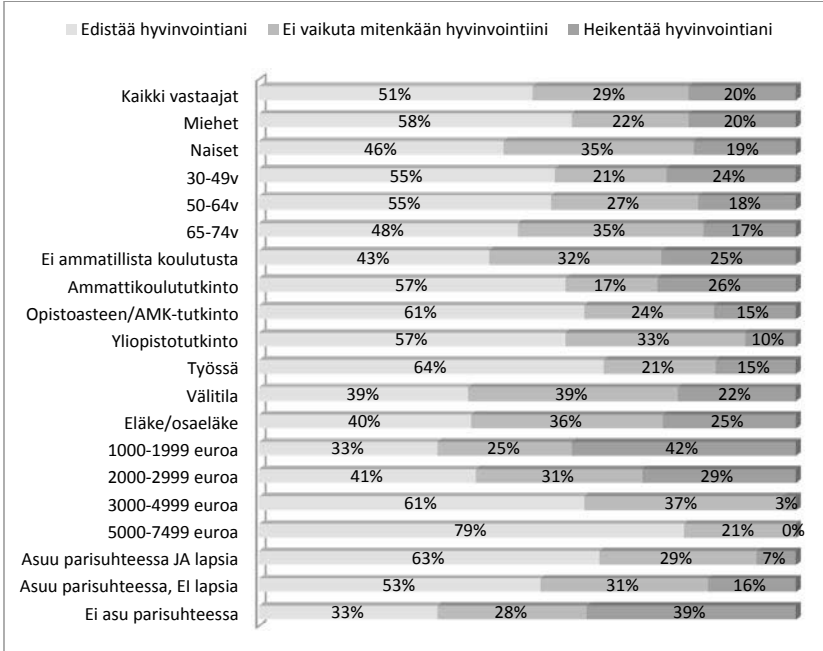
Kuvio 5.7. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

5.1.1 Taloudellinen tilanne

Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidettävää taloudellista tilannetta (vastaajia 145) tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen sukupuolen, iän, koulutuksen, työtilanteen, kotitalouden yhteenlaskettujen kuukausittaisten bruttotulojen sekä asumistavan mukaan. Näin tarkasteltuna 20 % Pohjois-Lapin seutukunnan asukkaista kokee taloudellisen tilanteensa heidän hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi. Yleisimmin näin kokevat miehet (20 %), 30–49-vuotiaat (24 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (26 %), eläkeläiset (25 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (42 %) ja ei parisuhteessa asuvat (39 %) (kuvio 5.8). Näin on havaittavissa, että mitä nuoremasta ikäryhmästä on kysymys, sitä enemmän taloudellinen tilanne koetaan hyvinvoinnin uhkana. Tulos on tärkeä ja kertoo heikkenevistä taloudellisista odotuksista alueella.

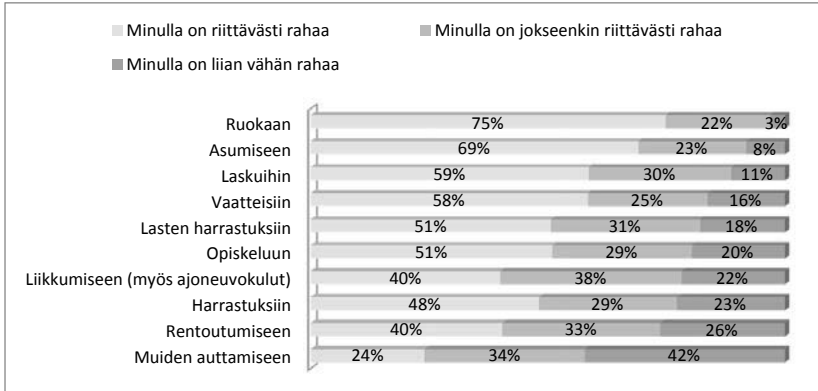
Vähiten taloudellista tilannetta hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät naiset (19 %), 65–74-vuotiaat (17 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (10 %), työssä käyvät (15 %), 5000–7499 tuloluokkaan kuuluvat

(0 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (7 %). Korkea koulutus, työssä käyminen ja vertailuryhmittäin suurimmat tulot tuottavat siten vähimmäis- määrin kokemuksia taloudellisen tilanteen hyvinvointia heikentävistä ominaisuuksista.

Kuvio 5.8. Taloudellinen tilanne ja hyvinvointi (tulot: p-arvo < 0,005).

Tutkimuksessa kartoitettiin edelleen taloudellista tilannetta selvittämällä ihmisten kokemuksia rahan riittämisestä erilaisiin asioihin. Tämä tarkastelu osoittaa, että rahaa koetaan olevan liian vähän (vastaajia 133–155, opiskelun osalta 51 ja lasten harrastusten osalta 67 vastaajaa) erityisesti muiden auttamiseen (42 %), rentoutumiseen (26 %), harrastuksiin (23 %), liikkumiseen (22 %) ja opiskeluun (20 %). Vähimmäis- määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (3 %), asumiseen (8 %), las- kuihin (11 %), vaatteisiin (16 %) sekä lasten harrastuksiin (18 %) (kuvio 5.9). Melko harva kokee selvää rahan riittämättömyyttä elämän välttämättömyyksiin huolimatta laajoista pessimistisistä tuntemuksista talou- dellisen tilanteen osalta. Vähemmän välttämättömien menojen osalta tilanne onkin jo toinen.

Kuvio 5.9. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Vastaajat toivat taloudelliseen tilanteeseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa lapsiin ja hintojen nousuun liittyen seuraavasti:

Oma taloudellinen tilanteeni, koska en pysty itse hoitamaan kaikkia ”omia” kulujani kotihoidon tuella.

12-vuotias tyttö kaipaa monia hyvin kalliita asioita joihin minulla ei ole varaa.

Eläkkeeni on pieni ja vuokra-asuntomaksu siihen nähden korkea.

Lapset lähtevät opiskelemaan toiselle paikkakunnalle, vanhempien tulot ovat sen verran hyvät, että he eivät saa opintorahaa, asumistukea – vanhemmat maksaa. Rahaa menee tosi paljon heidän elättämiseen verrattuna kun he asuvat kotona.

Raha, kaikki mikä tulee menee jokapäiväisen elämiseen.

Taloudellinen tilanne, päätoiminen opiskelu ei mahdollista nykyisellä opintotuella. Työn tekeminen opiskelun ohella on raskasta.

Toimeentulon pitäminen edes kohtalaisena, hintojen raju nousu johon ei itse pysty vaikuttamaan. Sama asia koskee omaisiani, auttamiskyyni ei ole paras mahdollinen lähellekään.

Sähkön hinta, töiden vähyyys.

Eniten ”minulla on liian vähän rahaa” mainintoja saanut ”muiden auttaminen” jakautuu taustamuuttujien mukaan tarkasteltuna siten, että yleisimmin näitä mainintoja ovat antaneet miehet (43 %), 30–49- ja 65–74-vuotiaat (45 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (50 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (55 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (59 %) ja ei parisuhteessa asuvat (54 %).

Vähiten näin kokevat naiset (41 %), 50–64-vuotiaat (39 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (30 %), työssä käyvät (33 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (18 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (38 %). On huomattavaa, että rahan riittämättömyyttä muiden auttamiseen koetaan hyvin suuressa määrin kaikissa tarkastelluissa ryhmissä. Nämä kokemukset voidaan edelleen liittää rahan konkreettisen riittämisen lisäksi siihen, mitä asioita ihminen pitää elämässään tärkeänä. Suurelta tulot eivät välttämättä takaa tunnetta siitä, että rahaa olisi riittävästi muiden auttamiseen.

Tässä yhteydessä on lisäksi tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta rahojen ruokaan riittämisen kokemuksia. Pohjois-Lapin seutukunnassa rahojen riittämisen ruokaan kokevat yleisimmin hankalana miehet (5 %), 50–64-vuotiaat (5 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (7 %), eläkeläiset (5 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (5 %) ja ei parisuhteessa asuvat (11 %).

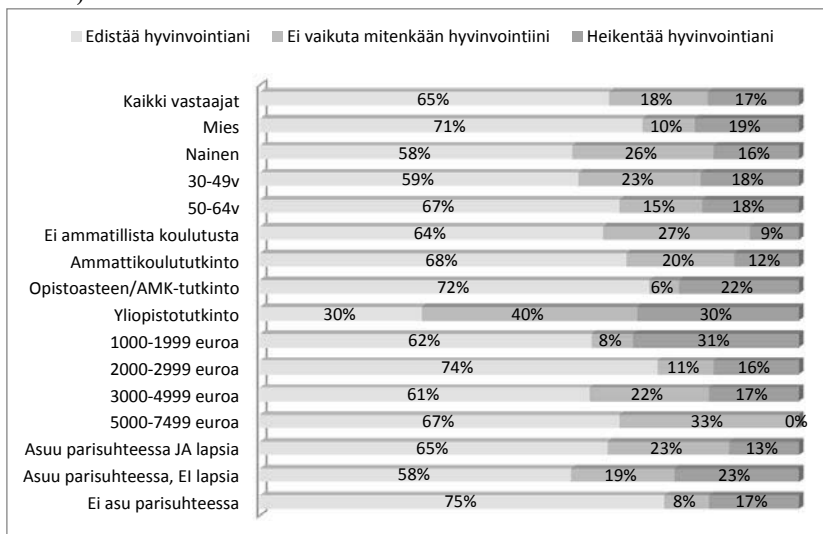
Vähiten rahojen riittämättömyyttä ruokaan kokevat naiset (2 %), 65–74-vuotiaat (3 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (0 %), 1000–1999 ja 5000–7400 euron tuloluokkiin kuuluvat (0 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvat (0 %). Huomattavaa on, että Pohjois-Lapin seutukunnassa kokemukset rahan ruokaan riittämättömyydestä ovat vähäisiä. Silti niitä esiintyy myös tässä seutukunnassa, erityisesti ilman parisuhdetta asuvien keskuudessa.

5.1.2 Palkkatyö

Pohjois-Lapin seutukunnan vastaajien (vastaajia 71) keskuudessa palkkatyö koetaan taloudellisen tilanteen jälkeen toiseksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (kuvio 5.10). Näin kokee 17 % kaikista vastaajista. Kaikkein yleisimmin näin koetaan miesten (19 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (30 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuu-

luvien (31 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvien (23 %) keskuudessa. Työikäisten molemmat ryhmät kokevat palkkatyön hyvinvointiaan heikentävänä samassa suhteessa (18 %).

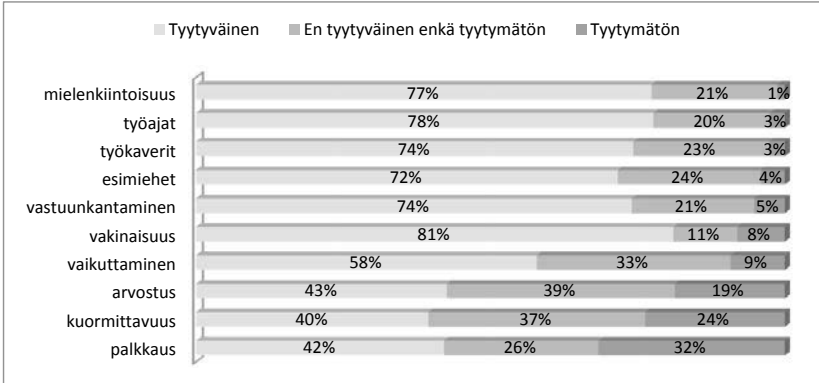
Työ koetaan vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävänä naisten (16 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneiden (9 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (13 %) keskuudessa. Erityisen mielenkiintoiseksi tässä tulee koulutustason ja palkkatyön hyvinvointia heikentävien osuustekijöiden suhde; mitä korkeampi koulutustaso, sitä enemmän koetaan hyvinvoinnin heikkenemistä palkkatyön myötä. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että palkkatyötä arvioineita on vähemmän kuin hyvinvoinnin muita sisältöjä arvioineita henkilöitä. Arvioitsijoiden määrä on tässä koulutustaustan mukaan tarkasteltuna tilastollisesti liian pieni (alle 20 vastaajaa) muiden kuin ammattikoulun suorittaneiden keskuudessa. Eri tuloluokissa on samoin 12–19 vastaajaa ja vielä ei parisuhteessa asuvienkin joukossa 12 vastaajaa. Luvut ovat siten ainoastaan suuntaa antavia.

Kuvio 5.10. Palkkatyö ja hyvinvointi.

Palkkatyön sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 74–77) palkkaukseen (32 %), työn kuormittavuuteen (24 %), työstä saatavaan arvostukseen

(19 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (9 %) sekä työn vakinaisuuteen (8 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työn mielenkiintoisuuteen (1 %), työaikoihin (3 %), työkaveri-ihin (3 %), esimiehiin (4 %) ja vastuunkantamisen mahdollisuuteen (5 %) (kuvio 5.11).

Kuvio 5.11. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Pohjois-Lapin seutukunnan vastaajat toivat työhön liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Työn määräaikaisuus/osa-aikatyö. Hankala suunnitella taloutta eteenpäin.

Työtilanne pienessä kunnassa.

Työn henkisen vaativuuden lisääntyminen ja työtehtävien jatkuva lisääntyminen.

Kahta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavaa työn sisältöä tarkastelemalla on todettavissa, että yleisimmin palkkaukseen ovat tyytymättömiä naiset (39 %), 50–64-vuotiaat (41 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (46 %, vastaajia 11), 1000–1999 (vastaajia 14) ja 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (43 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (39 %).

Vähiten tyytymättömyyttä on puolestaan miesten (22 %), 30–49-vuotiaiden (25 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (21 %),

vastaajia 19), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (10 %) ja ei parisuhteessa asuvien keskuudessa (27 %, vastaajia 15). Tyytymättömyys palkkaukseen on siten yleistä kaikissa tarkastelluissa luokissa. Huomattavaa on se, että eri ryhmien väliset erot tyytymättömyyskokemusten yleisyydessä näyttäytyvät hyvin suurina. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat erot naisten ja miesten sekä kahden työikäisen ryhmän välillä.

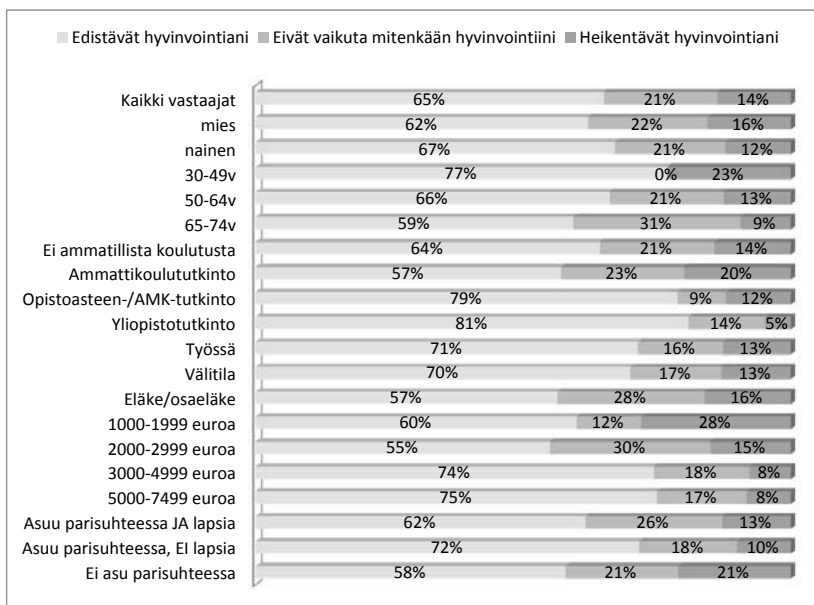
Työn kuormittavuuteen tyytymättömiksi itsensä kokevat yleisimmin edellisestä poiketen miehet (26 %). Lisäksi tyytymättömiä tähän asiaan ovat 50–64-vuotiaat (30 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (40 %, vastaajia 10), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (31 %, vastaajia 13) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (30 %).

Vähiten tyytymättömyyttä työn kuormittavuuteen koetaan naisten (22 %), 30–49-vuotiaiden (24 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (20 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (20 %) sekä ei parisuhteessa asuvien (14 %, vastaajia 14) keskuudessa.

5.1.3 *Elintavat*

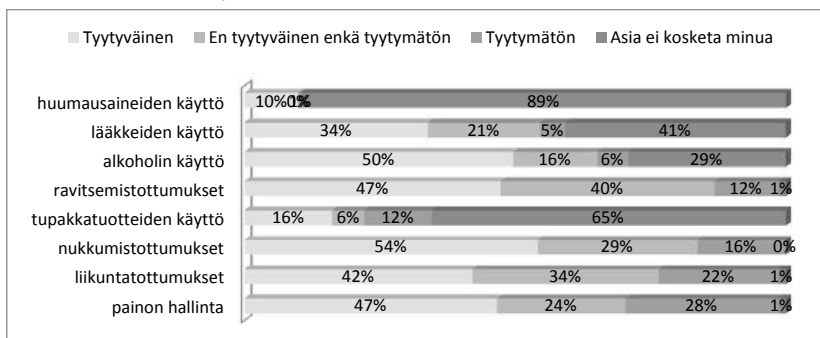
Pohjois-Lapin seutukunnassa kolmanneksi yleisimpänä hyvinvointia heikentävänä tekijänä koetaan omat elintavat (vastaajia 146). Omat elintapansa kokee hyvinvointia heikentävinä 14 % kaikista vastaajista. Yleisimmin näin kokevat miehet (16 %), 30–49-vuotiaat (23 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (20 %), eläkeläiset (16 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (28 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (21 %) (kuvio 5.12).

Vähimmäisessä määrin näin kokevat puolestaan naiset (12 %), 65–74-vuotiaat (9 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (5 %), työssä käyvät ja työtilanteeltaan välitilassa olevat (13 %), 3000–4999 ja 5000–7499 euron tuloluokkiin kuuluvat (8 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (10 %). Näin ollen korkean koulutustason ja tulojen myötä omat elintavat koetaan vähimmäisessä määrin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä.

Kuvio 5.12. Elintavat ja hyvinvointi.

Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 150–155) painon hallintaan (28 %), liikuntatottumuksiin (22 %), nukkumistottumuksiin (16 %) sekä tupakkatuotteiden käyttöön ja ravitsemistottumuksiin (12 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumausaineiden (1 %), lääkkeiden (5 %) ja alkoholin (6 %) käyttöön (kuvio 5.13).

Kuvio 5.13. Elintavat ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat omiin elintapoihinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Huolta aiheuttaa ylipaino ja siitä mahdollisesti kehittyvä diabetes.

Nukun unta parantavan lääkkeen avulla. Väsyn koko ajan lisää.

Painon hallintaan ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (32 %), 30–49-vuotiaat (30 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (32 %), eläkeläiset (34 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (37 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (30 %).

Harvinaisempaa tyytymättömyys painon hallintaan on miesten (17 %), 65–74-vuotiaiden (18 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (19 %), työtilanteeltaan välitilassa olevien (24 %), 3000–4999 ja 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (20 %) sekä ei parisuhteessa asuvien (21 %) keskuudessa. Tämän mukaan näyttäisi siltä, että tyytymättömyys painon hallintaan on sitä vähäisempää, mitä suuremmat taloudelliset resurssit ihmisellä on käytössään. Myös ero naisten ja miesten välillä on tässä yhteydessä huomattava miesten eduksi.

Painon hallinnan lisäksi tarkempaan tarkasteluun on otettu vielä kaikkien seutukuntien osalta tyytymättömyys alkoholin käyttöön. Ketkä sitten ovat Pohjois-Lapin seutukunnassa niitä, jotka yleisimmin kokevat tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä? Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että yleisimmin tyytymättömiä ovat miehet (9 %), 30–49-vuotiaat (10 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (7 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (8 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (7 %) ja ei parisuhteessa asuvat (10 %).

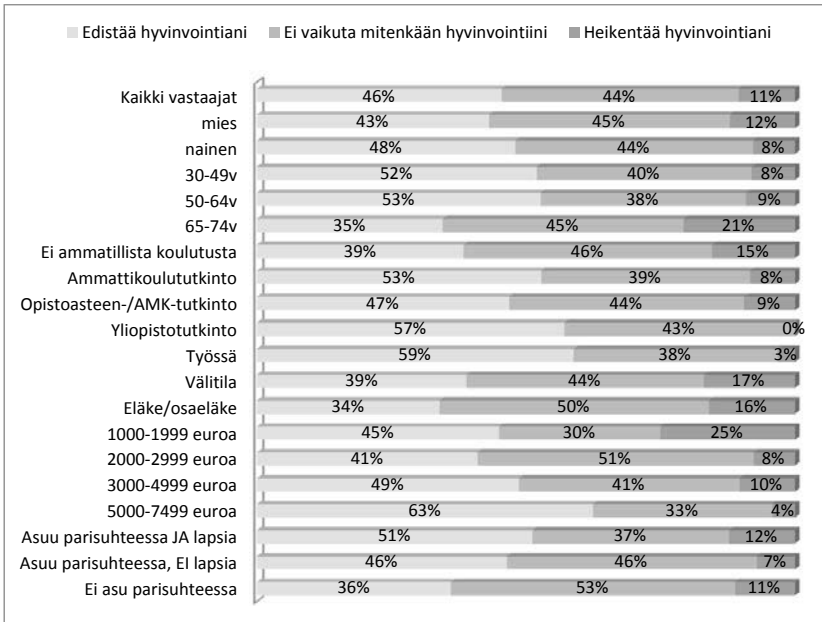
Vähiten tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä kokevat puolestaan naiset (2 %), 65–74-vuotiaat (3 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (0 %), eläkeläiset (5 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (0 %). Tyytymättömyys omaan alkoholin käyttöön on siten jonkin verran vähäisempää iän ja parisuhteellistumisen myötä.

5.1.4 Asuinkunnan ominaisuudet

Asuinkunnan ominaisuudet koetaan Pohjois-Lapin seutukunnassa neljänneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (vastaajia 143).

Kaikista vastaajista näin kokee 11 %. Tämä voidaan nähdä suhteellisen vähäisenä osuutena vastaajista. Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä asuinkunnan ominaisuuksien vuoksi kokevat miehet (12 %), 65–74-vuotiaat (21 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (15 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (17 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (25 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (12 %) (kuvio 5.14). Korkea ikä, matala koulutustaso, työelämän ulkopuolella oleminen sekä pienet tulot vaikuttavat siten asuinkuntaan kohdistettavaa tyytymättömyyttä lisäävästi.

Vähiten näitä hyvinvoinnin heikkenemisen kokemuksia on toisaalta naisten (8 %), 30–49-vuotiaiden (8 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (0 %), työssä käyvien (3 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (4 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (7 %) keskuudessa.

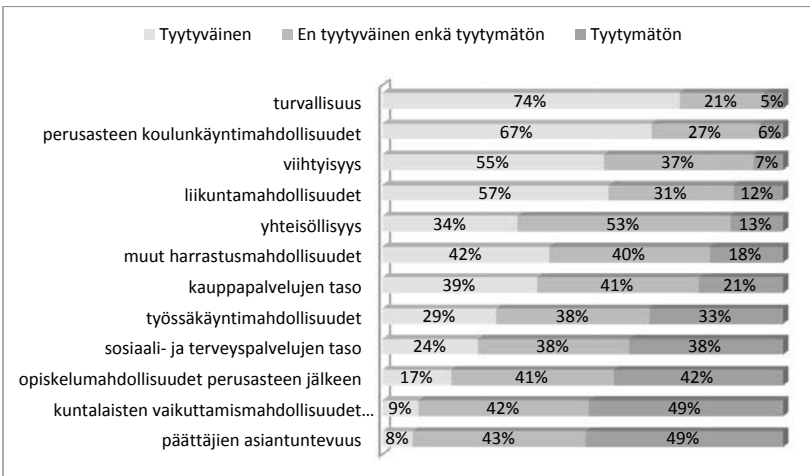

Kuvio 5.14. Asuinkunnan ominaisuudet ja hyvinvointi.

Asuinkunnan ominaisuuksista tyytymättömyyttä kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 116–153) päättäjien asiantuntevuuteen (49 %) sekä kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (49 %). Tyytymättömyyttä aiheut-

tavat yleisesti lisäksi riittämättömät opiskelumahdollisuudet perusasteen jälkeen (42 %), sosiaali- ja terveystalvelujen taso (38 %), asuinkunnan työssäkäyntimahdollisuudet (33 %), kauppapalvelujen taso (21 %), muut (kuin liikunta) harrastusmahdollisuudet (18 %), yhteisöllisyys (13 %) sekä liikuntamahdollisuudet (12 %) (kuvio 5.15). Tyytymättömiä ollaan siten erityisesti sellaisiin asuinkunnan ominaisuuksiin, jotka voisivat lisätä yksilön mahdollisuusresursseja ja selviytymisen tukemista.

Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmäis määrin asuinkunnan turvallisuuteen (5 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (6 %) sekä viihtyisyyteen (7 %).

Kuvio 5.15. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asuinkunnan ominaisuuksiin liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Työ ja koulutus. Täällä ei ole työpaikkaa jossa voisin työskennellä, eikä kunnan opiskelupaikkoja.

Ei ole liikuntapaikkoja, ei vanhuksille mitään harrastusmahdollisuuksia.

Tahdonko jäädä asumaan kotikuntaan, vai muutto suuremmalle paikkakunnalle.

Paikallisen ammattikoulun aineiden taso. Tuntuu olevan peruskouluun kuuluvia tehtäviä.

Asuinkunnan päättäjien asiantuntevuuteen ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (54 %), 50–64-vuotiaat (53 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (65 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (52 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (55 %) ja ei parisuhteessa asuvat (59 %). Tyytymättömien osuus on kaikissa näissä ryhmissä huomattavan suuri.

Vähiten tyytymättömyyttä samaiseen asiaan kokevat naiset (44 %), 65–74-vuotiaat (44 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (37 %, vastaajia 19), eläkeläiset (46 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (38 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (38 %). On syytä huomata, että näissä vähiten tyytymättömyyttä kokevien ryhmissäkin kyseiseen asiaan tyytymättömien osuus on suuri.

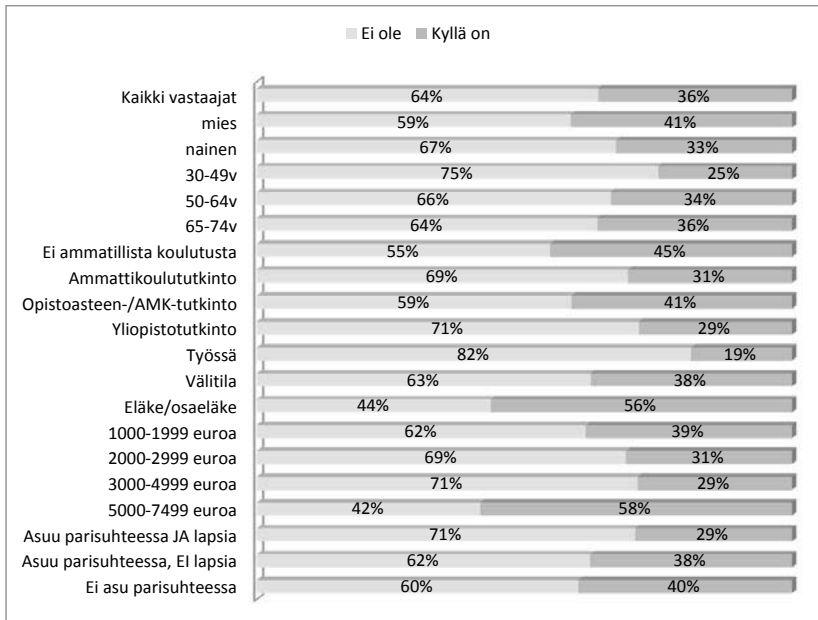
Työssäkäyntimahdollisuudet ovat tärkeä edellytys asuinkunnassa viihtymiselle. Pohjois-Lapin seutukunnassa työssäkäyntimahdollisuuksiin tyytymättömiä löytyy erityisesti miesten (35 %), työikäisistä 30–49-vuotiaiden (30 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (38 %, vastaajia 16), eläkeläisten (57 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (52 %) ja ei parisuhteessa sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien keskuudessa (36 %). Eläkeläisten suurta tyytymättömien osuutta selittää heidän keskuudessaan yleisesti esitetty huoli lasten ja lastenlasten työnsaantimahdollisuuksista.

Työssäkäyntimahdollisuuksiin ovat vähiten tyytymättömiä naiset (32 %), työikäisistä 50–64-vuotiaat (28 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (29 %), työssä käyvät (18 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (18 %, vastaajia 17) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (26 %). Tässä yhteydessä on syytä huomata, että tulojen perusteella tarkasteltuna tyytymättömyys vähenee suoraan sitä mukaa, mitä korkeampaan tuloluokkaan ihmiset kuuluvat. Lisäksi hyvätuloiset ja työssäkäyvät ovat selvästi muita ryhmiä vähemmässä määrin tyytymättömiä asuinkuntansa työssäkäyntimahdollisuuksiin. Tyytymättömien osuus on joka tapauksessa hyvin suuri.

5.1.5 Omat ominaisuudet

Omat ominaisuudet koetaan Pohjois-Lapin seutukunnassa viidenneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Tähän liittyen tutkimuksessa kartoitettiin sitä, josko vastaajilla on jokin jokapäiväistä elämää haittaava sairaus, vaiva tai vamma. Kaikista vastaajista (vastaajia 152) 36 prosentilla on tällainen. Yleisimmin sairaus, vaiva tai vamma on miehillä (41 %), 65–74-vuotiailla (36 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneilla (45 %), eläkeläisillä (56 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvilla (58 %) ja ei parisuhteessa asuvilla (40 %) (kuvio 5.16).

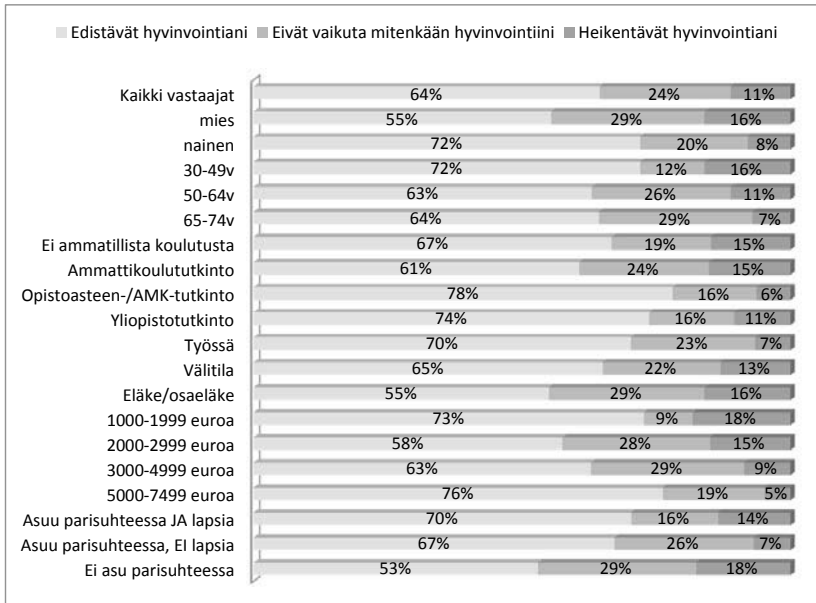
Vähimmäisessä määrin kyseisen tyyppistä haittaa on naisilla (33 %), 30–49-vuotiailla (25 %), yliopistotutkinnon suorittaneilla (29 %), työssä käyvillä (19 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (29 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvilla (29 %). Kuitenkin myös näissä ryhmissä sairauksia, vaivoja tai vammoja esiintyy laajalti.

Kuvio 5.16. Vastaajalla esiintyvä sairaus, vaiva tai vamma (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Kaikista vastaajista (vastaajia 135) 11 % kokee omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä. Tämä voidaan asuinkunnan ominaisuuksien tapaan nähdä suhteellisen vähäisenä osuutena vastaajista. Yleisimmin omien ominaisuuksien koetaan heikentävän hyvinvointia miesten (16 %), 30–49-vuotiaiden (16 %), ei ammatillista koulutusta ja ammattikoulututkinnon suorittaneiden (15 %), eläkeläisten (16 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (18 %) ja ei parisuhteessa asuvien (18 %) keskuudessa (kuvio 5.17).

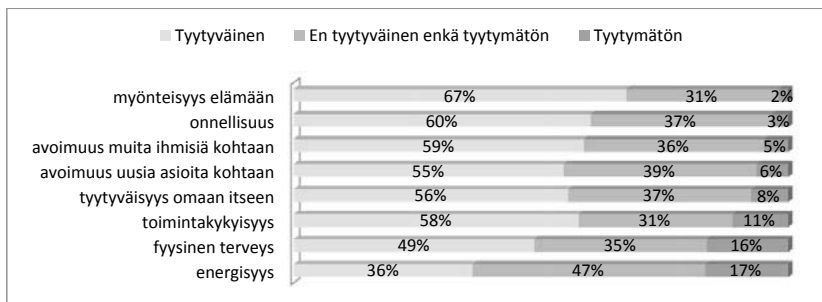
Vähiten omia ominaisuuksia hyvinvointia heikentävinä pitävät naiset (8 %), 65–74-vuotiaat (7 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (6 %), työssä käyvät (7 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (5 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (7 %). Ikä, kouluttautuminen, työelämään kuuluminen sekä hyvät tulot vähentävät siten näitä kokemuksia.

Kuvio 5.17. Omat ominaisuudet ja hyvinvointi.

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 141–152) energisyyteen liittyvät kokemukset (17 %). Seuraavaksi yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat fyysinen terveys (16 %) ja toimintakykyisyys (11 %).

Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan kokemuksiin koskien elämään kohdistettavaa myönteisyyttä (2 %), onnellisuutta (3 %), avoimuutta koskien muita ihmisiä (5 %) ja uusia asioita (6 %) sekä tyytyväisyyttä omaan itseen (8 %) (kuvio 5.18).

Kuvio 5.18. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastajat toivat omiin ominaisuuksiinsa liittyviä huolia aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Terveys, että ei polvet pettäis (kulumat) tietysti leikkaus auttaa, vielä sentään pääsee kulkemaan aika hyvin.

Koulunkäynti, koska pitää muistaa ja hoitaa niin paljon asioita ja olen muutenkin helposti stressaava ihminen.

Ikääntyminen – ei jaksa skarpata.

Energisyyteensä (tai tässä sen puutteeseen) tyytymättömiä ovat yleisimmien miesten (19 %), 30–49- ja 50–64-vuotiaat (17 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (27 %), eläkeläiset (21 %) 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (34 %) ja ei parisuhteessa asuvat (24 %).

Vähiten tyytymättömyyttä omaan energisyyteensä kokevat naiset (15 %), 65–74-vuotiaat (13 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (5 %), työssä käyvät (13 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (15 %). Tähän perustuen voidaan todeta, että vaikka iän myötä ihmisen fyysinen toimintakyky heikkenee, eivät energisyyteen liittyvät kokemukset heikkene samassa suhteessa. Lisäksi voidaan todeta, että kouluttautumisen myötä energisyyteen liittyvää tyytymättömyyttä esiintyy selvästi vähemmän.

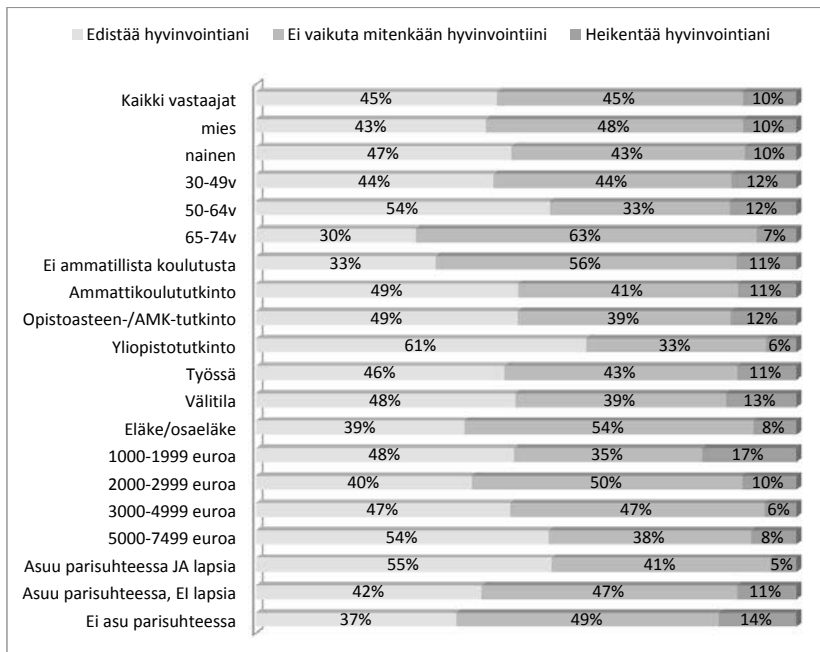
Tutkimuksessa on tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta vielä ihmisten itseensä liittämää tyytyväisyyskokemuksia. Tämän mukaan Pohjois-Lapin seutukunnassa yleisimmin tyytymättömiä itseensä ovat miehet (11 %), 30–49-vuotiaat (14 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (11 %), eläkeläiset (14 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (15 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (11 %).

Itseensä vähimmässä määrin tyytymättömiä ovat naiset (5 %), 50–64-vuotiaat (6 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (5 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (4 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (5 %). Itseen kohdistuva armollisuus vaikuttaisi siten vahvistuvan iän ja koulutuksen myötä.

5.1.6 *Asuinkunnan palvelujen saatavuus*

Oman asuinkunnan palvelujen saatavuus osoittautui Pohjois-Lapin seutukunnassa kuudenneksi eniten ja samalla viidenneksi vähiten hyvinvointia heikentäväksi sisällöksi (vastaajia 141). Kaikista vastaajista 10 % kokee palvelujen saatavuuden hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi. Sekä naiset että miehet kokevat asian samassa määrin (10 %). Yleisimmin palvelujen saatavuuden hyvinvointia heikentävänä kokevat 30–49-vuotiaat (12 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (12 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (13 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (17 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (14 %) (kuvio 5.19).

Vähiten tätä seikkaa hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät 65–74-vuotiaat (7 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (6 %, vastaajia 18), eläkeläiset (8 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (6 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (5 %). Tarkastelussa mukana olevista ikäryhmistä kaikkein vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat henkilöt ovat vähiten tyytymättömiä asuinkunnan palvelujen saatavuuteen Pohjois-Lapin seutukunnassa. On kuitenkin huomattava, että palvelujen saatavuutta arvioi tässä tutkimuksessa vanhemman väen osaltakin todennäköisesti suhteellisen itsenäisesti toimeentulevat henkilöt ja tutkimuksen tässä osassa vain alle 75-vuotiaat. Joka tapauksessa lapsiperheet näyttäisivät olevan vain pienessä määrin tyytymättömiä asuinkuntansa palvelujen saatavuuteen Pohjois-Lapin seutukunnassa.

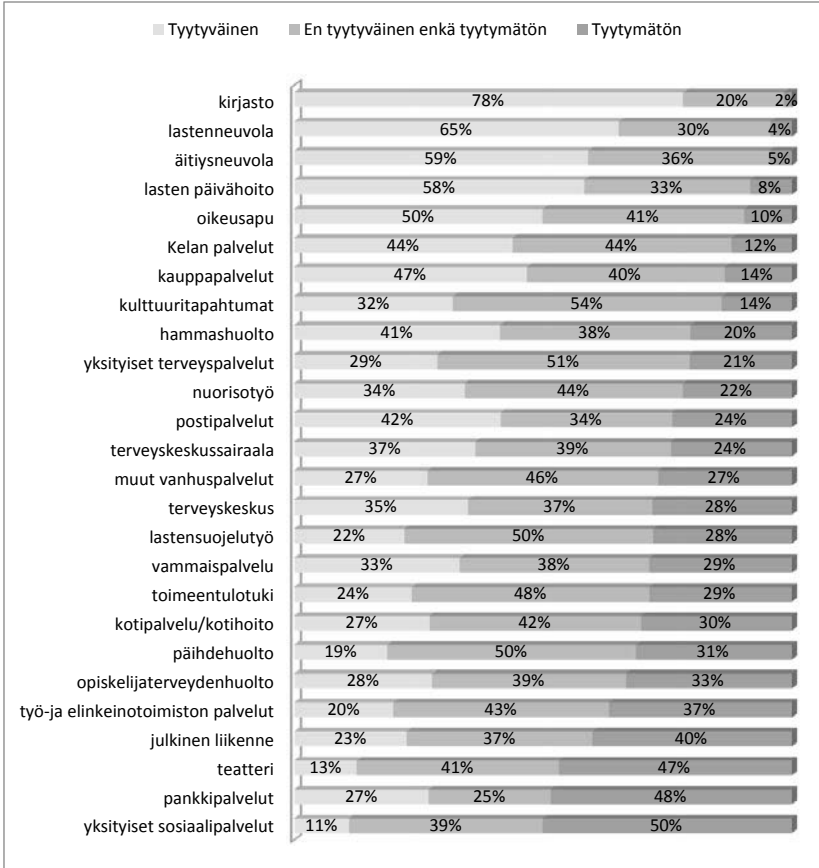

Kuvio 5.19. Palvelujen saatavuus ja hyvinvointi.

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Pohjois-Lapin seutukunnassa asuinkunnan yksityisten sosiaalipalvelujen (50 %, vastaajia 18), pankkipalvelujen (48 %, vastaajia 155), teatterin (47 %, vastaajia 79), julkisen liikenteen (40 %, vastaajia 110), työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (37 %, vastaajia 60), opiskelijaterveydenhuollon (33 %, vastaajia 18), päihdehuollon (31 %, vastaajia 16) sekä kotipalvelun/kotihoidon palvelujen (30 %, vastaajia 33) saatavuuteen (kuviot 5.20). Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että vastaajien määrän jäädessä alle 20:n, on lukuihin suhtauduttava suuntaa antavina.

Vähimmäisessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan kirjastopalvelujen (2 %, vastaajia 124), lastenneuvolapalvelujen (4 %, vastaajia 23), äitiysneuvolapalvelujen (5 %, vastaajia 22), lasten päivähoidon (8 %, vastaajia 24) sekä oikeusavun (10 %, vastaajia 42) saatavuuteen. Kelan palvelujen saatavuutta arvioi 116, kauppapalvelujen saatavuutta 156, kulttuurita-

pahtumien saatavuutta 100, hammashuollon saatavuutta 128, yksityisten terveyspalvelujen saatavuutta 83, nuorisotyön palvelujen saatavuutta 32, postipalvelujen saatavuutta 154, terveyskeskussairaalapalvelujen saatavuutta 74, muiden (kuin kotihoito) vanhushpalvelujen saatavuutta 41, terveyskeskuspalvelujen saatavuutta 143, lastensuojelutyön palvelujen saatavuutta 18, vammaispalvelujen saatavuutta 21 ja toimeentulotukipalvelujen saatavuutta 21 vastaajaa.

Kuvio 5.20. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat palvelujen saatavuuteen liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Sairas-auton hitas tulo. Samoin taxin.

Terveydenhuolto. Lääkäri 100 km päässä, samoin ambulanssi. Esim. jos ambulanssin soittaa se tulee 100 km päästä – ajaa takaisin 100 km terveyskeskukseen ja sieltä jatko Rovaniemelle 450 km. Eli 650 km ennekuin tarvitsevaa apua saa.

Tarvitsen erikoislääkärin palveluja. Kirurgi/ortopedi/fysiatria.

Palvelujen heikkeneminen. Pankki lähin Ivalossa.

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttava yksityisten sosiaalipalvelujen saatavuus jätetään tässä yhteydessä tarkemmin tarkastelematta, sillä sitä arvioi taustamuuttujaryhmittäin tilastollisesti liian pieni määrä ihmisiä. Sen sijaan tarkastelu kohdistetaan toiseksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavaan pankkipalvelujen saatavuuteen. Tähän ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (53 %), 30–49-vuotiaat (67 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (63 %), työssä käyvät (56 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (57 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (52 %), eli ulkoisesti hyvin toimeentulevat ihmiset.

Vähiten tyytymättömiä pankkipalvelujen saatavuuteen ovat miehet (45 %), 65–74-vuotiaat (36 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (38 %), eläkeläiset (40 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (43 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (45 %). Tyytymättömien osuudet ovat kuitenkin hyvin suuria myös näissä ryhmissä.

Tässä yhteydessä tarkastellaan lähemmin lisäksi terveyskeskuspalvelujen saatavuutta, sillä terveyspalveluihin kohdistuva tyytymättömyys tulee erityisen selvästi esille kyselyn avovastauksissa. Yleisimmin tyytymättömiä terveyskeskuspalvelujen saatavuuteen ovat miehet (33 %), 30–49-vuotiaat (48 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (34 %), työssä käyvät (36 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (42 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (33 %), eli lapsiperheet.

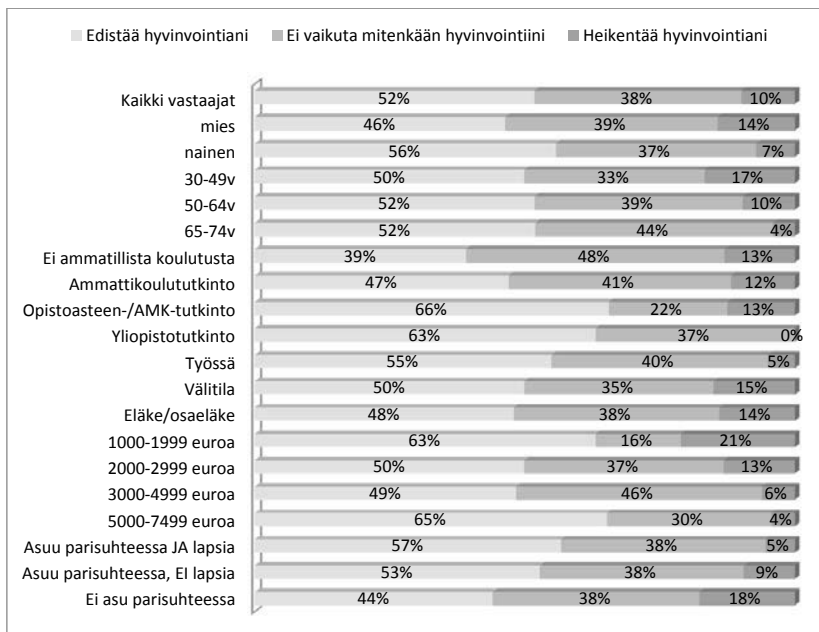
Vähimmäisessä määrin kyseisten palvelujen saatavuuteen ovat tyytymättömiä naiset (24 %), 65–74-vuotiaat (22 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (20 %), eläkeläiset (20 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (13 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (27 %). Ikä, korkea koulu-

tus ja hyvät tulot vähentävät siten terveyskeskuspalveluihin kohdistuvaa tyytymättömyyttä. On kuitenkin syytä huomata, että tässä tarkastelun kohteena ovat terveyskeskuspalvelut, eivät erikoissairaanhoidon palvelut. Erikoissairaanhoidon palvelujen saatavuutta arvioitaessa tyytymättömien osuudet ja erityisen tyytymättömien ryhmät näyttäytyisivät kenties aivan erilaisina kuin arvioitaessa terveyskeskuspalvelujen saatavuutta.

5.1.7 Yhteiskunta

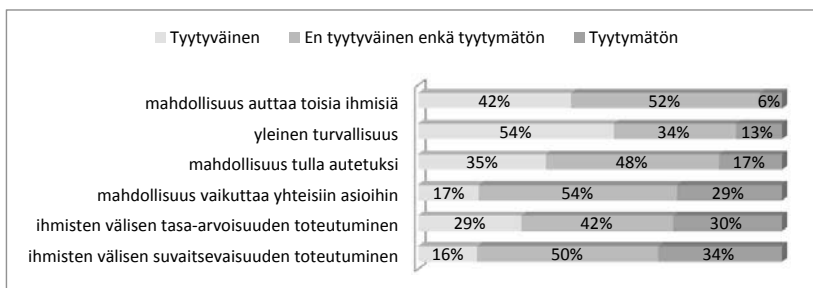
Suomalaista yhteiskuntaa pidetään neljänneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä sisältönä Pohjois-Lapin seutukunnassa (vastaajia 131). Kaikista vastaajista 10 % kokee yhteiskunnan omaa hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Yleisimmin näin ajattelevat miehet (14 %), 30–49-vuotiaat (17 %), ei ammatillista koulutusta ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (13 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (15 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (21 %) ja ei parisuhteessa asuvat (18 %) (kuvio 5.21). Kokemukset yhteiskunnan merkityksistä hyvinvointiin ja kautuvat merkitsevästi. Kriittisyys kasvaa taloudellisten resurssien määrän mukaisesti; mitä pienemmät tulot, sitä varauksellisempi suhde hyvinvointivaltioon.

Vähiten edellä kuvatusti kokevat naiset (7 %), 65–74-vuotiaat (4 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (0 %, vastaajia 19), työssä käyvät (5 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kanssa asuvat (5 %), eli ainakin ulkoisesti hyvin toimeentulevat ihmiset.

Kuvio 5.21. Yhteiskunta ja hyvinvointi.

Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 122–144) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (34 %), ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (30 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (29 %). Vähi- tuiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (6 %), yleiseen turvallisuuteen (13 %) sekä autetuksi tule- misen mahdollisuuteen (17 %) (kuvio 5.22).

Kuvio 5.22. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat yhteiskuntaan liittyviä huolia aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa asenteisiin, ennakkoluuloihin ja pelkoihin liittyen seuraavasti:

Ihmisten välinen eriarvoisuus, köyhyys, välinpitämättömyys, populismi.

Ilmastomuutokset, vanhusten määrän lisääntyminen – hoitopaikkojen ja työntekijöiden vähyys.

Irtisanomiset, rikolliset saa tehdä mitä haluaa. Ulkomaalaiset saa liian kaa sossuapuja, rattijuopot saa liian pieniä tuomioita.

Jälkikasvun turvattu tulevaisuutta ajatellen, työttömyys, työmahdollisuuksien kapea-alaisuus. Pätkätyöt on tulleet jäädäkseen.

Kaikenlainen mihinkään perustumaton vastustaminen. Kaivosteollisuudella on Lapissa hyvä veto päällä, mutta kaiken maailman kommunistit siis nyk. vihreät kokoavat joukkojaan suojelemaan ”rapajänkiä”.

Liiallinen ”hyvinvointiyhteiskunta” joka passivoittaa ihmiset ja saa aikaan kohtuuttomat odotukset ja vaatimukset. Heikoimmat ja vähävaraiset jäävät heikoille ja jalkoihin.

Valtion harjoittama petopolitiikka, joka tekee poronhoidosta kannattamattoman. Toimeentulon saaminen vaikeaa. Kaivosteollisuuden tulo alueelle.

Ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (37 %), 30–49-vuotiaat (38 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (43 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat ja eläkeläiset (38 %), 1000–1999 ja 2000–2999 tuloluokkaan kuuluvat (38 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (43 %).

Vähiten tyytymättömyyttä kyseiseen asiaan kokevat miehet (31 %), 65–74-vuotiaat (29 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (27 %), työssä käyvät (32 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (14 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (29 %). Ryhmiä tarkastellen selvä ero tyytyväisyyden ja tyytymättömyyden kokemuksissa on siten eri

tuloluokkien välillä; mitä suuremmat tulot, sitä vähemmän tyytymättömyyttä kohdistetaan ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen.

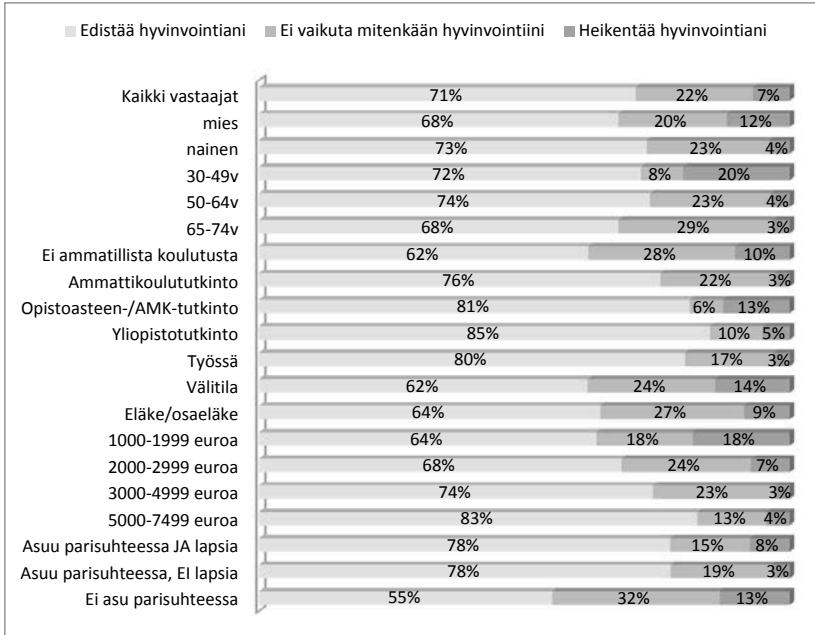
Tutkimuksessa on vielä tarkasteltu lähemmin kaikkien seutukuntien osalta suomalaisen yhteiskuntaan liitettyjä yleisen turvallisuuden kokemuksia. Yleisimmin turvallisuuteen ovat tyytymättömiä miehet (19 %), 65–74-vuotiaat (18 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (19 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (22 %), 2000–999 euron tuloluokkaan kuuluvat (17 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (18 %). Nämä henkilöt ovat usein niitä, joiden elämäntilanne on selkiytymätön ja siihen liittyy muutoksia, uhkia ja riittämättömiä resursseja sekä sosiaalisia suhteita.

Vähiten tyytymättömiä yleiseen turvallisuuteen ovat naiset (7 %), 30–49-vuotiaat (4 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (5 %, vastaajia 19), työssä käyvät (9 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (6 %). Tyytymättömyyden kokemisen yleisyys vaihtelee siten huomattavasti eri ryhmissä. Erityisen silmiinpistävää on kyseinen ero miesten ja naisten välillä, kun miehet kokevat laajalti tyytymättömyyttä kyseiseen asiaan.

5.1.8 *Asunto*

Pohjois-Lapin seutukunnassa kolmanneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään asuntoa (vastaajia 145). Kaikista vastaajista näin kokee 7 %. Yleisimmin asuntonsa hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi kokevat miehet (12 %), 30–49-vuotiaat (20 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (13 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (14 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (18 %) ja ei parisuhteessa asuvat (13 %) (kuvio 5.23).

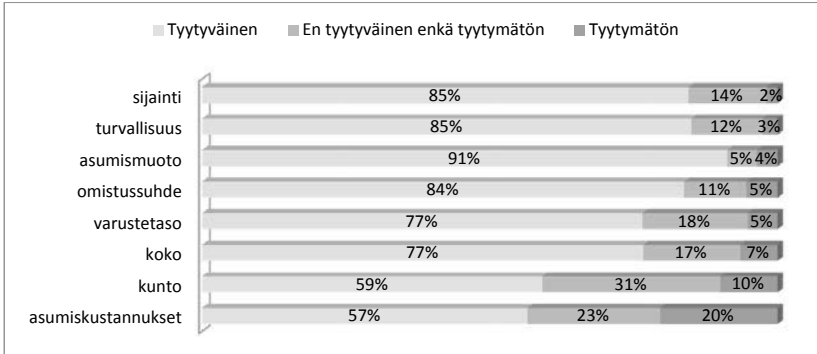
Edelleen tarkasteltuna vähiten asuntoaan hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät naiset (4 %), 65–74-vuotiaat (3 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (3 %), työssä käyvät (3 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (3 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (3 %). Ikäryhmittäin tarkastellen tyytymättömmimpiä ovat siten tarkastelussa mukana olevista ryhmistä nuorin ikäryhmä.

Kuvio 5.23. Asunto ja hyvinvointi.

Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 138–155) asumiskustannukset (20 %), asunnon kunto (10 %) ja koko (7 %) (kuviot 5.24). Asumiskustannustyytymättömyyden osalta voidaan todeta, että kysymys on mahdollisesti vaikutusmahdollisuuksista ja hyvinvointiarvostusten logiikasta. Korkeat asumiskustannukset siedetään, koska siihen liittyy muita asumisen laatutekijöitä. Asumiskustannuksiin ei voida useinkaan vaikuttaa, mutta niiden suuruutta ”moititaan” herkästi.

Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan asunnon sijaintiin (2 %), turvallisuuteen (3 %), asumismuotoon (4 %), omistussuhteeseen (5 %) sekä asunnon varustetasoon (5 %).

Kuvio 5.24. Asunto ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asumiseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Jätevesi asiat, koska asun järvenrannassa ja kunta ei ole järjestänyt ”yhteistä” jätevesijärjestelmää.

40 v vanhan omakotitalon kunto tarvitsisi kohennusta.

Yleisimmin asumiskustannuksiinsa ovat tyytymättömiä miehet (22 %), 30–49-vuotiaat (27 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (27 %), eläkeläiset (25 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (36 %) ja ei parisuhteessa asuvat (28 %).

Vähiten tyytymättömyyttä asumiskustannuksiin esiintyy puolestaan naisten (15 %), 50–64-vuotiaiden (18 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (5 %), työssä käyvien (18 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (12 %) keskuudessa. Työelämässä mukana oleminen, hyvät tulot ja perhe-elämä tuottavat siten vähemmässä määrin tyytymättömyyttä asumiskustannuksiin. Hyvinvointiresurssien suuruus ja mahdollisuudet määrittävät siten pitkälti asumiseen liittyvää tyytyväisyyttä/tyytymättömyyttä.

Toiseksi eniten tyytymättömyyttä kohdistettavaan asumisen sisältöön, eli asunnon kuntoon liittyen voidaan todeta, että molempien sukupuolten edustajat ovat samassa suhteessa tyytymättömiä asuntonsa kuntoon (9 %). Edelleen yleisimmin tyytymättömiä ovat 50–64-vuotiaat (14 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (13 %), eläkeläiset (13 %), 1000–

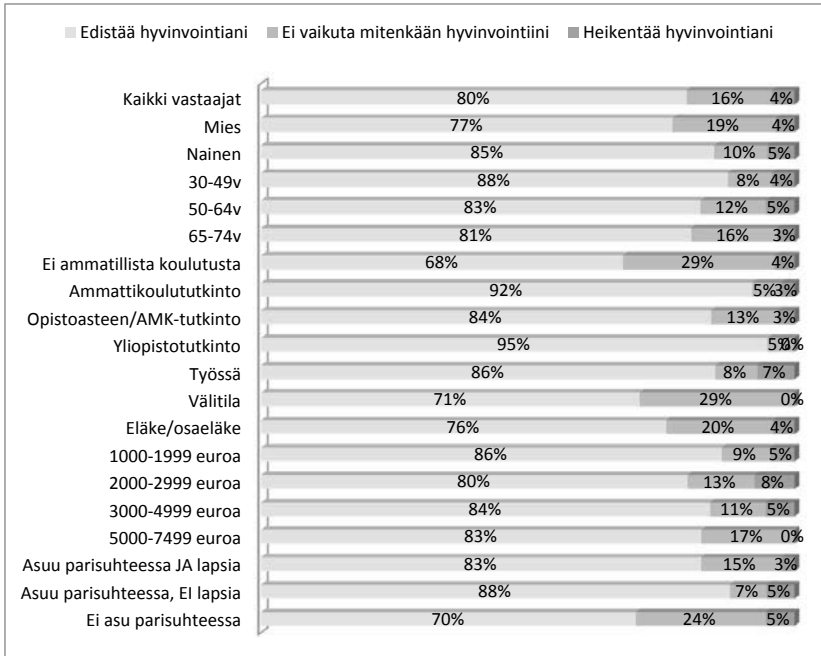
1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (19 %) ja ei parisuhteessa asuvat (10 %).

Vähiten tyytymättömiä on puolestaan 65–74-vuotiaiden (6 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (5 %), työtilanteeltaan välitilassa olevien (8 %), 3000–4999 ja 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (8 %) keskuudessa. Näin pienituloisuuden voidaan tulkita lisäävän mahdollisuutta heikkokuntoisessa asunnossa asumiseen.

5.1.9 *Vapaa-aika*

Vapaa-aika koetaan toiseksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä Pohjois-Lapin seutukunnassa (vastaajia 144). Kaikista vastaajista enää 4 % kokee näin. Yleisimmin vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät naiset (5 %), 50–64-vuotiaat (5 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (4 %), työssä käyvät (7 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (8 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat ja ei parisuhteessa asuvat (5 %) (kuvio 5.25).

Vähiten vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät miehet (4 %), 65–74-vuotiaat (3 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (0 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (0 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (3 %).

Kuvio 5.25. Vapaa-aika ja hyvinvointi.

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 132–155, opiskelun osalta 56, kulttuuritoiminnan osalta 98 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 95 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (48 %), opiskeluun (41 %), ystävien tapaamiseen (33 %), kulttuuritoimintaan (31 %), rentoutumiseen (27 %) sekä harrastuksiin (23 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (8 %), kotitöihin (14 %), perheen kanssa olemiseen (17 %), liikuntaan (17 %) sekä luonnossa liikkumiseen (19 %) (kuvio 5.26).

Kuvio 5.26. Ajan riittäminen.

Vastaajat toivat vapaa-aikaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Vähenevä vapaa-aika tahtoo kulua voimien keräämiseen ja lepäämiseen.

Vapaa-ajan puute, raha-asiat. Liikaa velvollisuuksia, olen vähentänyt niitä.

Perheen vähäinen yhdessä olo miehen työn vuoksi – koen olevani yksin kaikesta vastuussa (koti, lapsi).

Yleishyödylliseen toimintaan liittyvää ajan riittämättömyyttä tarkastellen voidaan todeta, että yleisimmin sitä kokevat miehet (50 %), 30–49-vuotiaat (64 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (60 %, vastaajia 15), työtilanteeltaan välitilassa olevat (69 %, vastaajia 13), 1000–1999 tuloluokkaan kuuluvat (60 %, vastaajia 15) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (66 %). Kertovatko nämä korkeat luvut sitten halukkuudesta osallistua yleishyödylliseen toimintaan vai ovatko ne vetoamus kiireisiin, jonka vuoksi toimintaan ei osallistuta?

Ajan riittämiseen tässä yhteydessä ovat vähiten tyytymättömiä naiset (47 %), 65–74-vuotiaat (21 %, vastaajia 19), yliopistotutkinnon suorittaneet (29 %, vastaajia 14), eläkeläiset (27 %), 2000–2999 euron tulo-

luokkaan kuuluvat (42 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (30 %). He ovat siten niitä, jotka käyttävät edellä mainittuja ryhmiä yleisemmin vapaa-aikaansa riittävästi yleishyödylliseen toimintaan tai toisaalta eivät katso sitä itselleen juurikaan tärkeäksi vapaa-ajan sisällöksi. Tyytymättömiä osuudet ovat joka tapauksessa myös näissä ryhmissä suuret. Huomattavaa on, että enemmän kuin neljännes eläkeläisistäkin kokee omaavansa liian vähän aikaa yleishyödylliseen toimintaan.

Seutukunnittain on vielä tarkasteltu perheen kanssa vietettävän ajan riittävyyden kokemista. Pohjois-Lapin seutukunnassa yleisimmin ajan riittämättömyyttä kokevat miehet (22 %), 30–49-vuotiaat (17 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (21 %), työssä käyvät (19 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (22 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (18 %).

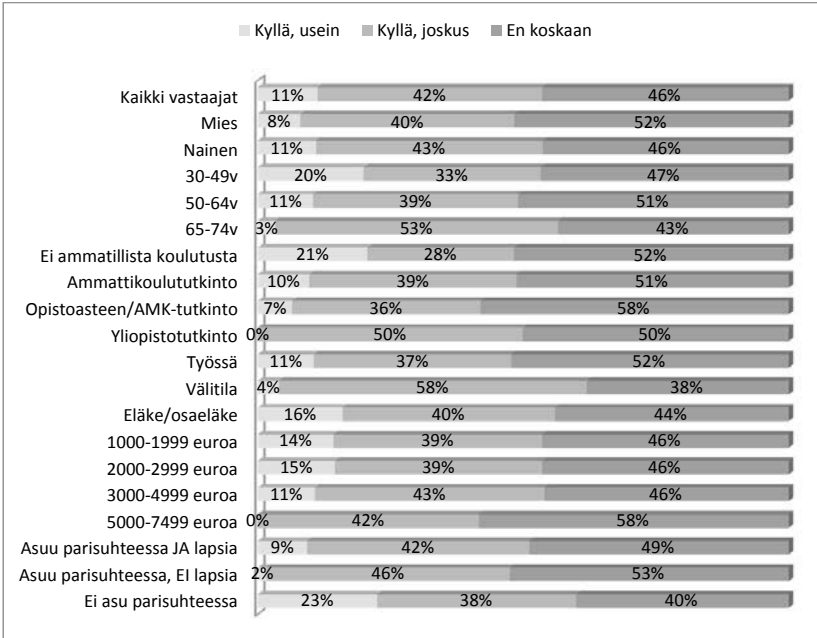
Vähiten perheen kanssa vietettävän ajan puutetta kokevat naiset (11 %), 65–74-vuotiaat (16 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (6 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (13 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (8 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (15 %). Ero miesten ja naisten tyytymättömyysosuuksien välillä on siten huomattava.

5.1.10 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet koetaan Pohjois-Lapin seutukunnassa kaikkein vähiten hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi. Tähän liittyen tutkimuksessa selvitettiin ihmisten yksinäisyyskokemuksia siitä lähtökohdasta, josko he kokevat yksinäisyyttä usein, joskus tai ei koskaan. Kaikista vastaajista (vastaajia 151) itsensä kokee usein yksinäiseksi 11 %. Näin kokevat yleisimmin naiset (11 %), 30–49-vuotiaat (20 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (21 %), eläkeläiset (16 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (15 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (23 %) (kuvio 5.27). Usein itsensä yksinäiseksi kokevien osuus on siten suuri monissa tarkastelluissa ryhmissä. Peräti joka viides 30–49-vuotiaista kokee itsensä usein yksinäiseksi ja lähes joka neljäs ilman parisuhdetta asuvista kokee samoin.

Itsensä usein yksinäiseksi kokevat vähimmäisessä määrin miehet (8 %), 65–74-vuotiaat (3 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (4 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (2 %). Erot ryhmien

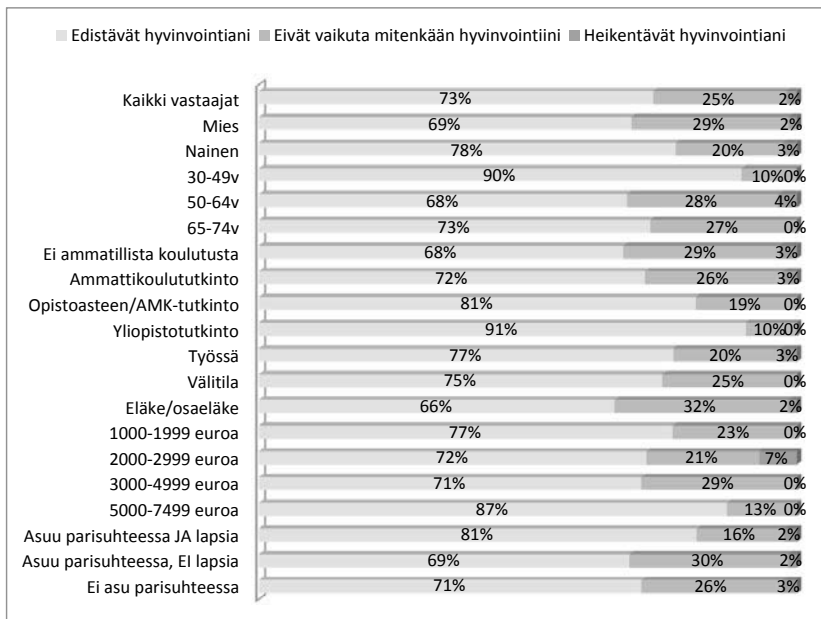
välillä ovat siten todella suuret ja esimerkiksi kouluttautuminen näyttäisi suojaavan omalta osaltaan yksinäisyyden kokemiselta.

Kuvio 5.27. Yksinäisyyden esiintyminen.

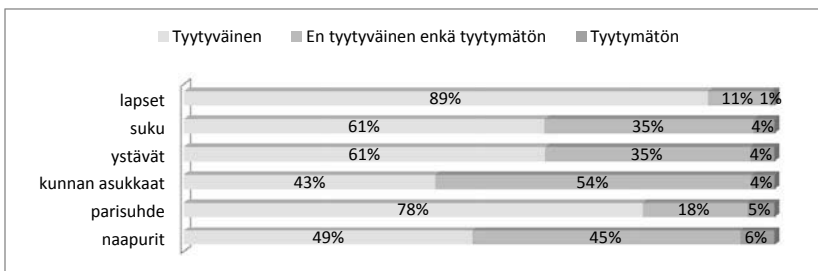
Omia sosiaalisia suhteitaan (vastaajia 150) pitävät hyvinvointia heikentävinä vain 2 % kaikista vastaajista. Näin kokevat yleisimmin naiset (3 %), 50–64-vuotiaat (4 %), ei ammatillista koulutusta ja ammattikoulututkinnon suorittaneet (3 %), työssä käyvät (3 %), 2000–2999 euron tulo- luokkaan kuuluvat (7 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (3 %) (kuviokuva 5.28).

Vähiten näin kokevia esiintyy puolestaan miesten (2 %), 30–49- ja 65–74-vuotiaiden (0 %), opistoasteen/AMK- ja yliopistotutkinnon suorittaneiden (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevien (0 %), 1000–1999, 3000–4999 ja 5000–7499 euron tuloluokkiin kuuluvien (0 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia ja lasten kera asuvien (2 %) keskuudessa. Tähän perustuen voidaan todeta, että hyvin monissa ryhmissä sosiaalisia suhteita ei koeta lainkaan hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Tämä voidaan tulkita siten, että sosiaaliset suhteet ja niiden määrän ja laadun edistäminen on olennaista hyvinvointipolitiikkaa. Sosiaaliset suhteet kompensoivat mahdollisesti muiden hyvinvointitekijöiden puuttumista tai vajeita.

Kuvio 5.28. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi.

Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että eri suhteet tuottavat tyytymättömyyttä vähäisessä määrin ja lähes samassa suhteessa. Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 124–147) naapureihin (6 %) ja parisuhteeseen (5 %). Vähiten tyytymättömyys liitetään puolestaan lapsiin (1 %), sukuun (4 %), ystäviin (4 %) sekä kunnan asukkaisiin (4 %) (kuviokuva 5.29).

Kuvio 5.29. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat ihmissuhteisiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Ikääntyvät vanhemmat, appivanhemmat, heidän terveytensä ja pärjäämisensä.

Lapsien ja lastenlapsien asiat. Naapurin hankala käytös.

Toisen lapsen työttömyys. Yksinhuoltaja 2 lasta.

Yksinäisyys. Puolisoni kuoleman jälkeen elämäni on pysähtynyt paikoilleen.

Sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tyytymättömyys perustuu pitkälti sekä itsen että toisten, erityisesti lasten ja lastenlasten puolesta kannettuun huoleen. Sosiaalisten suhteiden merkitys ja niiden vaikutus hyvinvointiin on siten hyvin laaja-alainen. Kysymys ei ole vain yksilön omasta hyvinvoinnista, vaan myös toisten ihmisten hyvinvoinnista huolehtimisesta ja siihen vaikuttamisesta.

Naapureihinsa ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (7 %), 30–49-vuotiaat (7 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (8 %), eläkeläiset (9 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (11 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (7 %).

Vähiten tyytymättömiä naapureihinsa ovat miehet (5 %), 50–64-vuotiaat (6 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (3 %), työssä käyvät (3 %), 1000–1999 ja 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (5 %). Kaiken kaikkiaan tyytymättömien osuus on tarkastelluissa ryhmissä hyvin pieni.

Tutkimuksessa on edelleen tarkasteltu tarkemmin seutukuntakohtaisesti tyytyväisyyttä parisuhteeseen. Tähän tyytymättömyyttä esiintyy yleisimmin miesten (7 %), 30–49-vuotiaiden (7 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (10 %), eläkeläisten (6 %), 3000–4999 euron tuloluokkiin kuuluvien (5 %) ja ei parisuhteessa asuvien (22 %, vastaajia 18) keskuudessa. Ei parisuhteessa asuvat arvioivat asiaa todennäköisesti joko erillään asumisen tai parisuhteen puuttumisen lähtökohdasta.

Vähiten tyytymättömyyttä parisuhteeseen esiintyy puolestaan naisten (3 %), 65–74-vuotiaiden (3 %), ammattikoulututkinnon suorittaneiden (0 %), työssä käyvien (2 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvien (0 %) keskuudessa.

5.1.11 Hyvinvointikokonaisuus Pohjois-Lapin seutukunnassa

Edellä on kuvattu sitä, kuinka Pohjois-Lapin seutukunnan asukkaat kokevat eri hyvinvointisisältöjen (taloudellinen tilanne, palkkatyö, omat elintavat, asuinkunnan ominaisuudet, omat ominaisuudet, palvelujen saatavuus, yhteiskunta, asunto, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet) vaikuttavan heidän hyvinvointiinsa. Ketkä sitten ovat tutkimuksessa tarkasteltujen taustamuuttujien mukaan kaikkein yleisimmin Pohjois-Lapin seutukunnassa niitä, jotka kokevat hyvinvointisisällöistä muodostetun kokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä (tarkastelumenetelmä kuvattu luvussa 2.2)? Sukupuolen mukaan tarkasteltuna sisältökokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä suuremmassa määrin seuraavasti (taulukko 5.1):

Taulukko 5.1. Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Naiset	Miehet
Taloudellinen tilanne	2	1
Palkkatyö	2	1
Elintavat	2	1
Asuinkunnan ominaisuudet	2	1
Omat ominaisuudet	2	1
Palvelujen saatavuus	2	1
Yhteiskunta	2	1
Asunto	2	1
Vapaa-aika	1	2
Sosiaaliset suhteet	1	2
Yhteensä	18	12

Miehet kokevat siten naisia selvästi yleisemmin sisältökokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä, kun naiset kokevat ainoastaan vapaa-ajan ja sosiaaliset suhteet miehiä suuremmassa määrin hyvinvointiaan heikentäviksi tekijöiksi. Ikäryhmittäin tarkastellen voidaan saman asian tulkita jakautuvan seuraavasti (taulukko 5.2):

Taulukko 5.2. Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	30-49-vuotiaat	50-64-vuotiaat	65-74-vuotiaat
Taloudellinen tilanne	1	2	3
Palkkatyö	(1)	(2)	
Elintavat	1	2	3
Asuinkunnan ominaisuudet	3	2	1
Omat ominaisuudet	1	2	3
Palvelujen saatavuus	1	2	3
Yhteiskunta	1	2	3
Asunto	1	2	3
Vapaa-aika	2	1	3
Sosiaaliset suhteet	3	1	2
Yhteensä	(15) 14	(18) 16	24

Suluissa olevat luvut kuvaavat työikäisten lukuja. Ilman sulkua olevat luvut puolestaan lukuja, jotka muodostuvat kokonaisuudesta, jossa ei ole mukana palkkatyöhön liittyviä hyvinvointikokemuksia. Näin voidaan verrata kaikkia ikäryhmiä toisiinsa. Työikäisiä verrattaessa havaitaan, että sisältökokonaisuuden kokeminen hyvinvointia heikentävänä on yleisempää 30–49-vuotiaiden kuin 50–64-vuotiaiden keskuudessa.

Poistettaessa tarkastelusta palkkatyö, tilanne näyttäätyy kaikkia ikäryhmiä verraten siten, että kokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä yleisimmin 30–49-vuotiaiden keskuudessa. Heidän joukossaan taloudellinen tilanne, elintavat, omat ominaisuudet, asuinkunnan palvelujen saatavuus, yhteiskunta ja asunto koetaan muihin ikäryhmiin verrattuna yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on 50–64-vuotiaiden parissa. He kokevat muita yleisemmin vapaa-aikansa ja sosiaaliset suhteensa hyvinvointia heikentävinä. Paras tilanne on puolestaan näin tarkasteltuna 65–74-vuotiailla, jotka kokevat muita ryhmiä yleisemmin ainoastaan asuinkuntansa ominaisuudet hyvinvointia heikentävinä. Ammatillisen koulutustaustan mukaan tarkasteltuna sama asia näyttäätyy seuraavasti (taulukko 5.3):

Taulukko 5.3. Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Ei ammatillista koulutusta	Ammattikoulutuskinto	Opistoasteen/AMK-tutkinto	Yliopistotutkinto
Taloudellinen tilanne	2	1	3	4
Palkkatyö	4	3	2	1
Elintavat	2	1	3	4
Asuinkunnan ominaisuudet	1	3	2	4
Omat ominaisuudet	2	1	4	3
Palvelujen saatavuus	2	3	1	4
Yhteiskunta	1	3	2	4
Asunto	2	4	1	3
Vapaa-aika	1	3	2	4
Sosiaaliset suhteet	1	2	3	4
Yhteensä	18	24	23	35

Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokonaisuutta tarkastellen kokevat ilman ammatillista koulutusta olevat henkilöt. Heidän keskuudessaan asuinkunnan ominaisuudet, yhteiskunta, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentävinä. Seuraavaksi eniten hyvinvoinnin heikkenemistä koetaan opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Heidän joukossaan on yleisimmin niitä ihmisiä, jotka kokevat palvelujen saatavuuden sekä asunnon hyvinvointia heikentävinä. Ammattikoulututkinnon suorittaneilla tilanne näyttyy samansuuntaisena. He kokevat muita yleisemmin taloudellisen tilanteensa, elintapansa sekä omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä. Kokonaisuutta tarkastellen selvästi paras tilanne on yliopistotutkinnon suorittaneilla, joiden keskuudessa palkkatyö koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentäväksi. Työtilanteen mukaan tarkasteltuna tilanne on seuraava (taulukko 5.4):

Taulukko 5.4. Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Työssä	Välitila	Eläke
Taloudellinen tilanne	3	2	1
Elintavat	3	2	1

Asuinkunnan ominaisuudet	3	1	2
Omat ominaisuudet	3	2	1
Palvelujen saatavuus	2	1	3
Yhteiskunta	3	1	2
Asunto	3	1	2
Vapaa-aika	1	3	2
Sosiaaliset suhteet	1	3	2
Yhteensä	22	16	16

Hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on sisältökokonaisuutta tarkastellen yhtä yleisesti työtilanteeltaan välitilassa olevien (työttömät, pitkällä sairauslomilla olevat, opiskelijat, äitiys- ja vanhempainvapaalla olevat) ja eläkeläisten parissa, eli työelämän ulkopuolella olevien keskuudessa. Välitilassa olevat kokevat muita ryhmiä yleisemmin asuinkunnan ominaisuudet, palvelujen saatavuuden, yhteiskunnan ja asunnon hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Eläkeläiset puolestaan taloudellisen tilanteen, elintavat sekä omat ominaisuudet. Työssä olevien keskuudessa vapaa-aika sekä sosiaaliset suhteet tuottavat muita ryhmiä yleisemmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Tuloluokittain tarkastellen hyvinvointikokonaisuuteen liittyvät kokemukset jakautuvat seuraavasti (taulukko 5.5):

Taulukko 5.5. Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	1000-1999 euroa	2000-2999 euroa	3000-4999 euroa	5000-7499 euroa
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4
Palkkatyö	1	3	2	4
Elintavat	1	2	3	4
Asuinkunnan ominaisuudet	1	3	2	4
Omat ominaisuudet	1	2	3	4
Palvelujen saatavuus	1	2	4	3
Yhteiskunta	1	2	3	4
Asunto	1	2	4	3
Vapaa-aika	3	1	2	4
Sosiaaliset suhteet	3	1	2	4
Yhteensä	14	20	28	38

Selvästi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy tarkastelun kohteena olleessa alimmassa tuloluokassa. Tähän tuloluokkaan kuuluvien keskuudessa vapaa-aikaa ja sosiaalisia suhteita lukuun ottamatta kaikki muut hyvinvointisisällöt koetaan muita tuloluokkia yleisemmin omaa hyvinvointia heikentävinä. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy toiseksi pienimmässä tuloluokassa. Tässä ryhmässä vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet koetaan muita yleisemmin hyvinvointia heikentävinä. Edelleen kolmanneksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy kolmanneksi pienimmässä tuloluokassa ja vähiten suurimmassa tuloluokassa. Suunta on siten koko matkan sama; heikkenemiskokemukset ovat sitä vähäisempiä, mitä suurempaan tuloluokkaan ihmiset kuuluvat. Vielä asuintavan mukaan samaa asiaa tarkastellen voidaan havaita seuraavaa (taulukko 5.6):

Taulukko 5.6. Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Asuu parisuhteessa JA lapsia	Asuu parisuhteessa, Ei lapsia	Ei asu parisuhteessa
Taloudellinen tilanne	3	2	1
Palkkatyö	3	1	2
Elintavat	2	3	1
Asuinkunnan ominaisuudet	1	3	2
Omat ominaisuudet	2	3	1
Palvelujen saatavuus	3	2	1
Yhteiskunta	3	2	1
Asunto	2	3	1
Vapaa-aika	3	2	1
Sosiaaliset suhteet	3	2	1
Yhteensä	25	23	12

Ei parisuhteessa asuvat kokevat hyvinvoinnin sisältökokonaisuuden selvästi kahta muuta ryhmää yleisemmin hyvinvointia heikentäväksi. Tässä ryhmässä taloudellinen tilanne, elintavat, omat ominaisuudet, palvelujen saatavuus, yhteiskunta, asunto, vapaa-aika sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Ilman lapsia asuvien joukossa palkkatyö ja lasten kanssa asuvien keskuudessa asuin-

kunnan ominaisuudet koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjinä.

Edellä kuvatusta voidaan vielä tehdä se johtopäätös, että **Pohjois-Lapin seutukunnassa kaikkein yleisimmin hyvinvointisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä**

- miehet
- 30–49-vuotiaat
- ei ammatillista koulutusta suorittaneet
- työtilanteeltaan väliatilassa olevat ja eläkeläiset
- tarkastelun alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Vähiten näin kokevat puolestaan

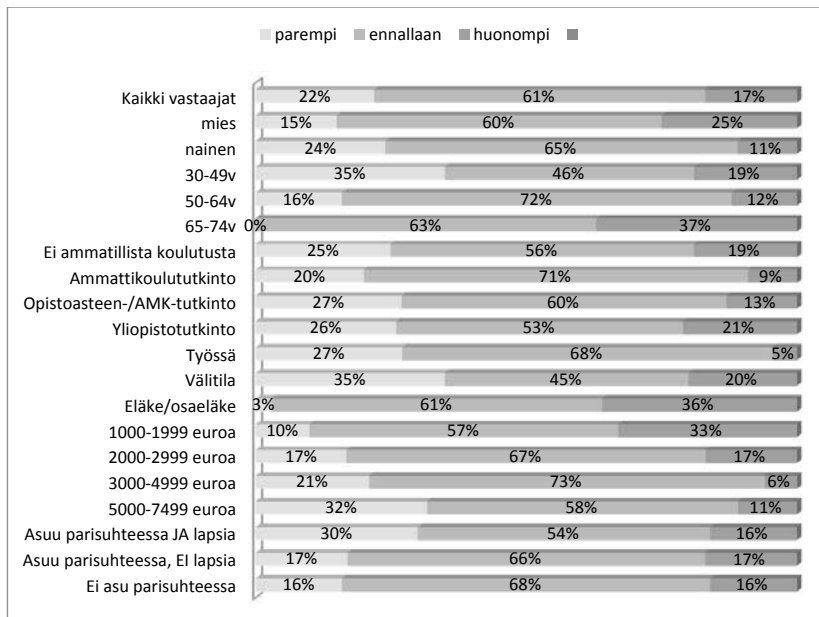
- naiset
- 65–74-vuotiaat
- yliopistotutkinnon suorittaneet
- työssä käyvät
- tarkastelun ylimpään tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa lasten kera asuvat.

5.1.12 Hyvinvoinnin tulevaisuus

Hyvinvointia tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen tulevaisuusnäkemysten lähtökohdasta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa hyvinvointiaan kokonaisuutena ottaen viiden vuoden kuluttua, josko se tulee olemaan nykyistä parempi, nykyiseen nähden ennallaan tai nykyiseen nähden huonompi. Hyvinvointikokonaisuuttaan arvioivien joukosta (vastaajia 118) 17 % arvioi hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua. Yleisimmin hyvinvointinsa heikommaksi arvioivat miehet (25 %), 65–74-vuotiaat (37 %, vastaajia 19), yliopistotutkinnon suorittaneet (21 %, vastaajia 19), eläkeläiset (36 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (33 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (17 %) (kuvio 5.30). Hyvinvoinnin tulevaisuus näyttäytyy siten heikoimmalta erityisesti tarkastelun vanhimmassa ikäryhmässä sekä pienituloisimpien keskuudessa.

Vähimmäisessä määrin hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua arvioivat puolestaan naiset (11 %), 50–64-vuotiaat (12 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (9 %), työssä käyvät (5 %),

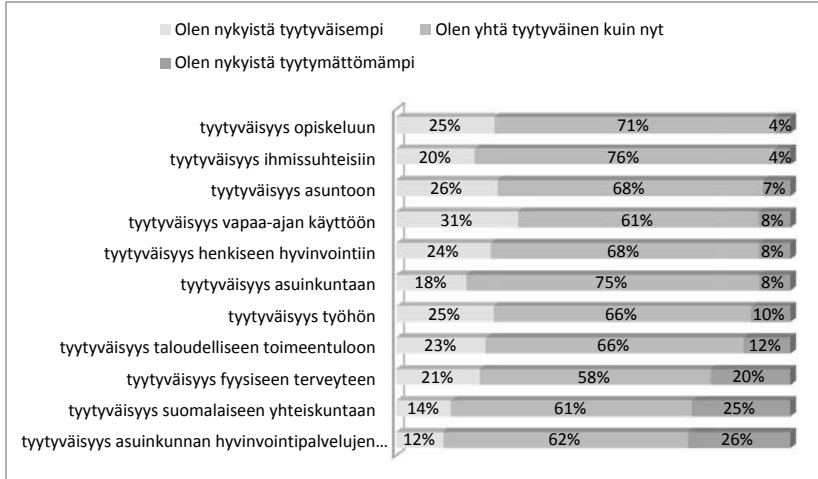
3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (6 %) sekä parisuhteessa lasten kera ja ei parisuhteessa asuvat (16 %). Hyvinvoinnin tulevaisuutta arvioitaessa olennaista on usko ja näkemys nykyisten olosuhteiden säilymisestä. Hyvinvointioptimisteja on vastaajista vajaa viidennes. Lähes yhtä usea pelkää hyvinvointitulevaisuuttaan. Vastaajaryhmien välillä on eroja, mutta ne ovat vaikeasti tulkittavia.

Kuvio 5.30. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykytilaan verrattuna (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Viiden vuoden kuluttua uskotaan oltavan yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 107–121, opiskelun osalta 24 ja palkkatyön osalta 84 vastaajaa) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (26 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (25 %), omaan fyysiseen terveyteen (20 %), taloudelliseen toimeentuloon (12 %) sekä palkkatyöhön (10 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan opiskeluun (4 %), ihmissuhteisiin (4 %), asuntoon (7 %), vapaa-ajan käyttöön (8 %), henkiseen hyvinvointiin (8 %) sekä asuinkuntaan (8 %) (kuvio 5.31). Tässä tarkastelussa varovaisuus hyvinvointi-

odotuksista on selvin esille tuleva asia. Tulevaisuuden hyvinvointimuutoksia ei kuitenkaan koeta nykyistä tyytyväisyyttä uhkaavina monin osin kuin marginaalisesti.

Kuvio 5.31. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

Tulevaisuutta arvioitiin Pohjois-Lapin seutukunnan vastaajien joukossa muun muassa työhön ja terveyteen liittyen seuraavasti:

*Valitsen asuinpaikkani tulevaisuudessa tarpeitani vastaavaksi – muut-
tan tarvittaessa.*

Asiat riippuvat itseni ja mieheni terveydestä.

Epävakaas työoloissa aiheuttaa tulevaisuudensuunnittelussa ongelmia.

Ikä huonontaa terveyttä.

*Jos olen terve kaikki ok, muuten 80 km kauppaan ja 120 km ter-
veskukseen tuo ongelmia, ei linja-auto liikennettä ole.*

Mielenterveyden tukien saatavuus heikkenee.

*Näen koko maailman olevan kriisien keskellä, siksi en osaa sanoa mi-
hin se johtaa. En pelkää kauhulla tulevaisuutta. Toivon hyvää!*

Suomen yhteiskunnan tuki kohdistuu muihin kuin suomalaisiin.

Asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen kohdistuvaa nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoivat erityisesti miehet (32 %), 50–64-vuotiaat (31 %), ei ammatillista koulutusta ja yliopistotutkinnon suorittaneet (29 %, molemmissa ryhmissä 14 vastaajaa), työtilanteeltaan välitilassa olevat (29 %, vastaajia 17), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (37 %, vastaajia 19) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (34 %).

Vähiten nykyistä tyytymättömpiä asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen uskovat olevansa naiset (23 %), 65–74-vuotiaat (30 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (22 %), työssä käyvät (26 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (10 %) ja ei parisuhteessa asuvat (19 %). Hyvän tulotason voidaan siten nähdä lisäävän uskoa tulevaisuuteen.

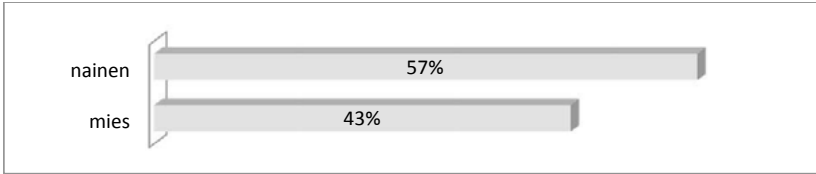
Suomalaiseen yhteiskuntaan uskovat yleisimmin olevansa nykyistä tyytymättömpiä miehet (36 %), 50–64-vuotiaat (33 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (35 %, vastaajia 17), työtilanteeltaan välitilassa olevat (44 %, vastaajia 18), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (36 %) ja ei parisuhteessa asuvat (28 %).

Vähiten nykyistä tyytymättömpiä suomalaiseen yhteiskuntaan ennakoivat viiden vuoden kuluttua olevansa naiset (17 %), 65–74-vuotiaat (16 %, vastaajia 19), ammattikoulututkinnon suorittaneet (22 %), työssä käyvät (20 %), 5000–7499 euron tuloluokkaan kuuluvat (10 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (23 %), eli ulkoisesti hyvin toimeentulevat ihmiset.

Seuraavassa tarkastelu kohdistetaan tarkemmin Pohjois-Lapin seutukunnan kolmen kunnan: Inarin, Sodankylän ja Utsjoen hyvinvointikemusten tilanteeseen.

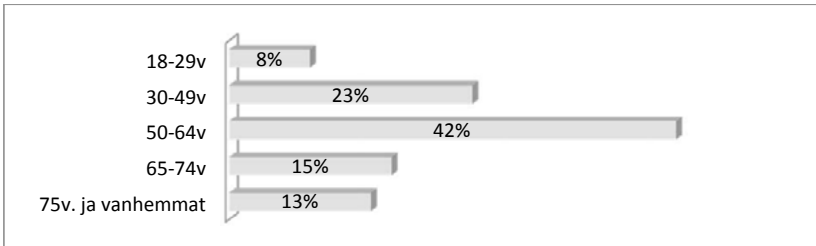
5.2 Inari

Inarissa kyselyyn vastasi 57 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 5.32).

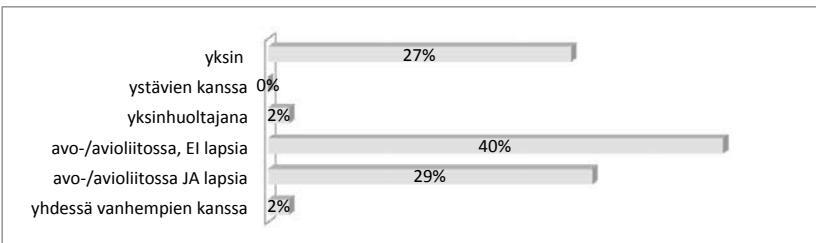
Kuvio 5.32. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Inarin vastaajista oli 50–64-vuotiaita. Pienin ryhmä puolestaan 18–29-vuotiaita (kuvio 5.33).

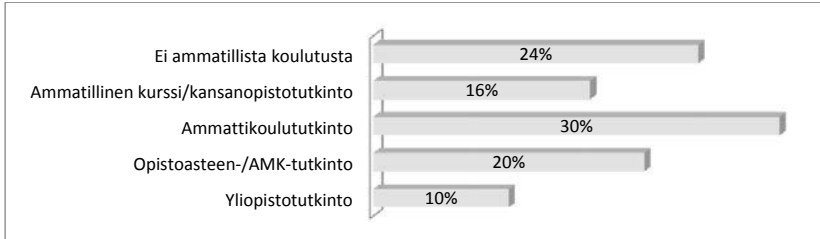
Kuvio 5.33. Ikäjakauma.

Vastaajista 69 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 20 %, asumuserossa tai eronneita 4 % ja leskeksi jääneitä 8 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera (kuvio 5.34).

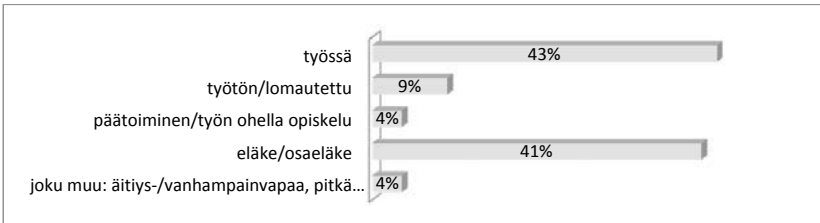
Kuvio 5.34. Asumistapa.

50 Inarin vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen ja yksi inarinsaamen. Kuusi heistä ei ilmoittanut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 5.35).

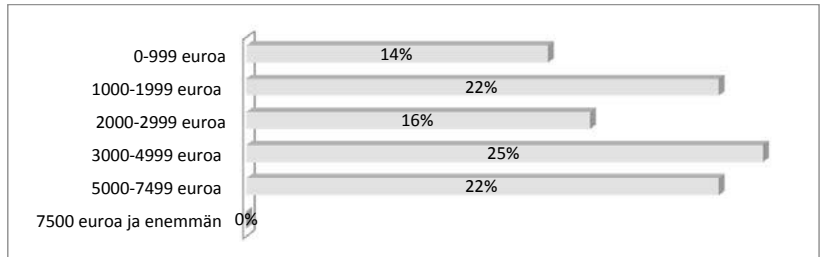
Kuvio 5.35. Korkein ammatillinen koulutus.

Työssä käymisen nykyiseksi työtilanteekseen ilmoitti 43 % vastaajista ja 41 % ilmaisi olevansa eläkkeellä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 17 % (kuvio 5.36).

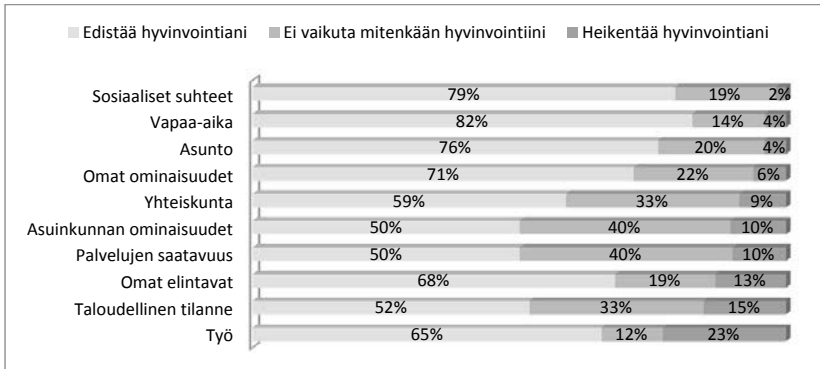
Kuvio 5.36. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 3000–4999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuului vastaajista yhteensä 52 % (kuvio 5.37).

Kuvio 5.37. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

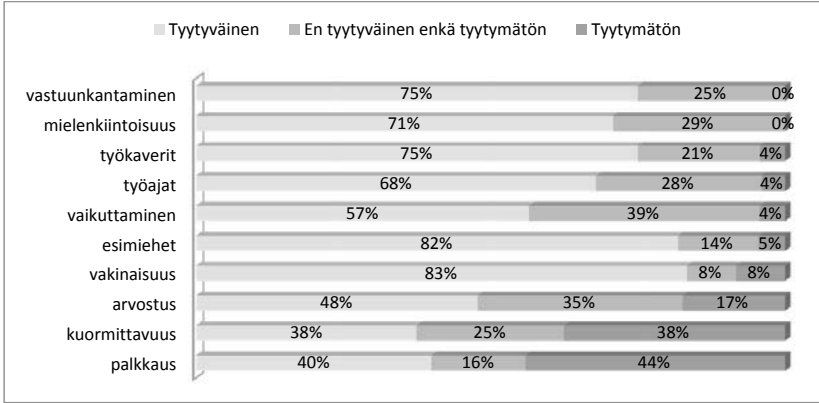
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tässä tarkastelussa keskitytään erityisesti kokemuksiin hyvinvoinnin heikkenemisestä. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Inarissa asuvien keskuudessa (vastaajia 46–53, palkkatyön osalta 26 vastaajaa) palkkatyötä (23 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään taloudelliseen tilanteeseen (15 %), omiin elintapoihin (13 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (10 %) ja asuinkunnan ominaisuuksiin (10 %). Kaikkein vähimmäisessä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään sosiaalisia suhteita (2 %), vapaa-aikaa (4 %), asuntoa (4 %), omia ominaisuuksia (6 %) sekä suomalaista yhteiskuntaa (9 %) (kuvio 5.38). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 5.38. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Palkkatyö

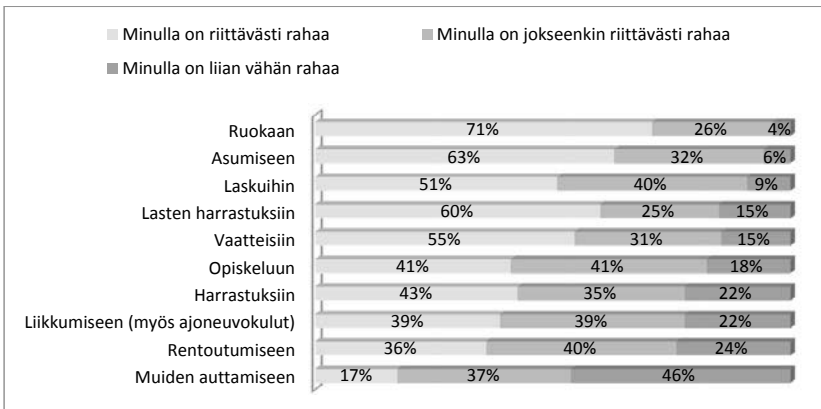
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 22–25) palkkaukseen (44 %), työn kuormittavuuteen (38 %) sekä työstä saatavaan arvostukseen (17 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan vastuunkantamisen mahdollisuuteen ja työn mielenkiintoisuuteen. Tyytymättömyyttä kohdistetaan joissain määrin työkaveriinhin (4 %), työaikoihin (4 %), työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (4 %), esimiehiin (5 %) ja työn vakinaisuuteen (8 %) (kuvio 5.39).

Kuvio 5.39. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

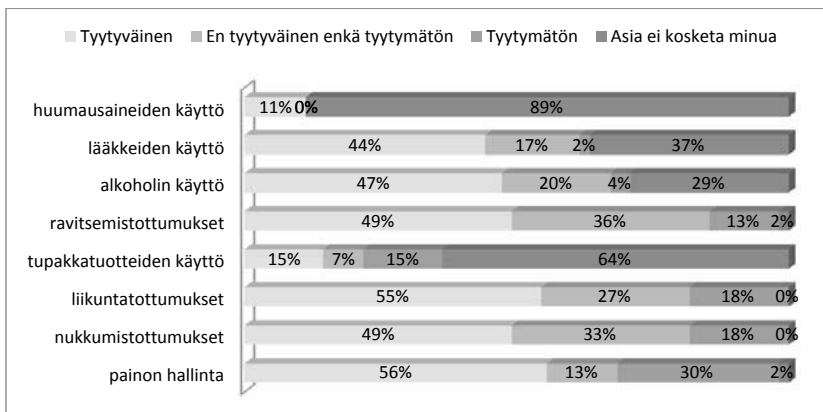
Inarissa asuvien keskuudessa rahaa koetaan olevan liian vähän (vastaajia 50–55, opiskelun osalta 17 ja lasten harrastusten osalta 20 vastaajaa) erityisesti muiden auttamiseen (46 %), rentoutumiseen (24 %), liikkumiseen (22 %), harrastuksiin (22 %), opiskeluun (18 %), vaatteisiin (15 %) ja lasten harrastuksiin (15 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (4 %), asumiseen (6 %) ja laskuihin (9 %) (kuvio 5.40).

Kuvio 5.40. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Omat elintavat

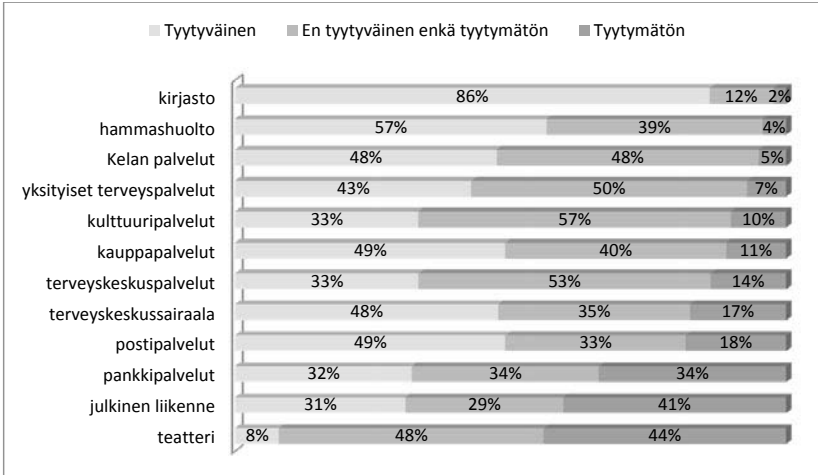
Elintapaisältöihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 52–55) painon hallintaan (30 %), nukkumistottumuksiin (18 %) ja liikuntatottumuksiin (18 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan huumausaineiden käyttöön. Tyytymättömyyttä kohdistetaan jossain määrin lääkkeiden käyttöön (2 %), alkoholin käyttöön (4 %), ravitsemistottumuksiin (13 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (15 %) (kuvio 5.41).

Kuvio 5.41. Elintavat ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

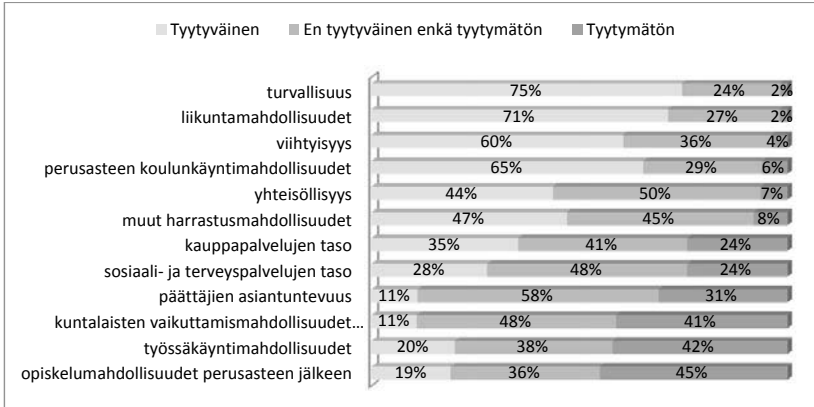
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Inarissa (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) teatterin (44 %), julkisen liikenteen (41 %), pankkipalvelujen (34 %), postipalvelujen (18 %) ja terveyskeskussairaalapalvelujen (17 %) saatavuuteen. Vähimmäisessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (2 %), hammashuollon (4 %), Kelan palvelujen (5 %), yksityisten terveyspalvelujen (7 %), kulttuuripalvelujen (10 %), kauppapalvelujen (11 %) ja terveyskeskuspalvelujen (14 %) saatavuuteen (kuvio 5.42).

Kuvio 5.42. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

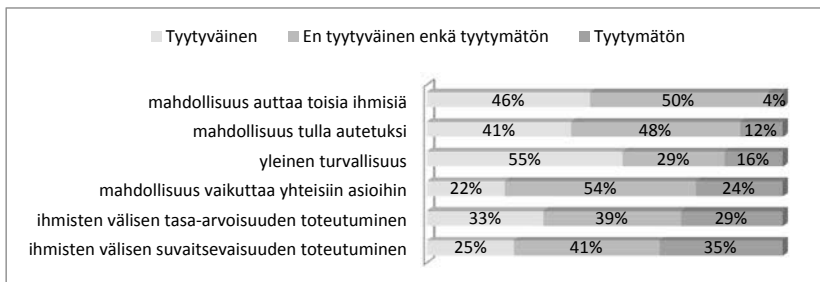
Inarin ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 42–55) perusasteen jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin (45 %). Tyytymättömyys kohdistetaan laajalti myös työssäkäyntimahdollisuuksiin (42 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (41 %), päättäjien asiantuntevuuteen (31 %) sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen (24 %) ja kauppapalvelujen (24 %) tasoon. Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Inarin turvallisuuteen (2 %), liikuntamahdollisuuksiin (2 %), viihtyisyyteen (4 %), perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (6 %), yhteisöllisyyteen (7 %) ja muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (8 %) (kuvio 5.43).

Kuvio 5.43. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

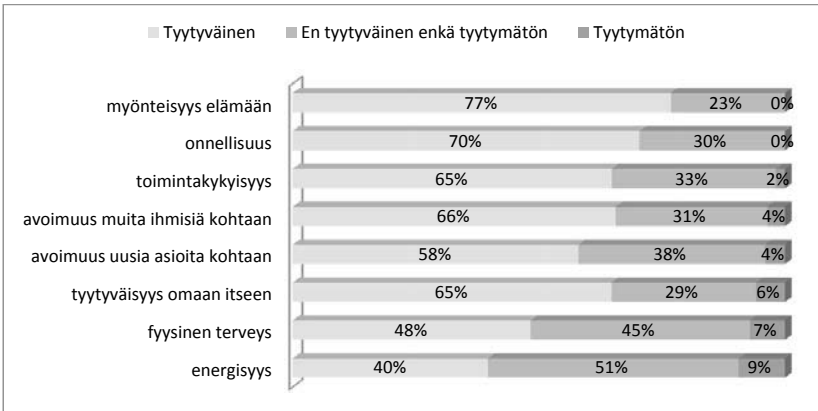
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 41–49) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (35 %), ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (29 %) ja yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (24 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (4 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (12 %) sekä yleiseen turvallisuuteen (16 %) (kuvio 5.44).

Kuvio 5.44. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

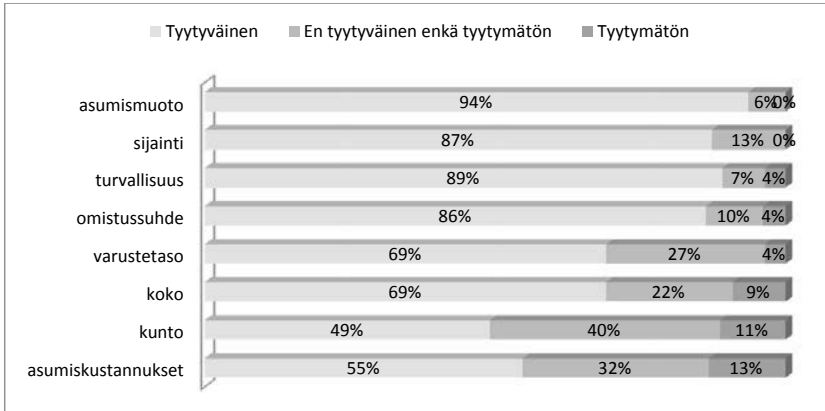
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 50–56) energisyyteen liittyvät kokemukset (9 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien fyysistä terveyttä (7 %) ja tyytyväisyyttä omaan itseen (6 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan elämämyönteisyyteen ja onnellisuuteen. Tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan vähässä määrin toimintakykyisyyteen (2 %) sekä avoimuuteen muita ihmisiä (4 %) ja asioita (4 %) kohtaan (kuvio 5.45).

Kuvio 5.45. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asunto

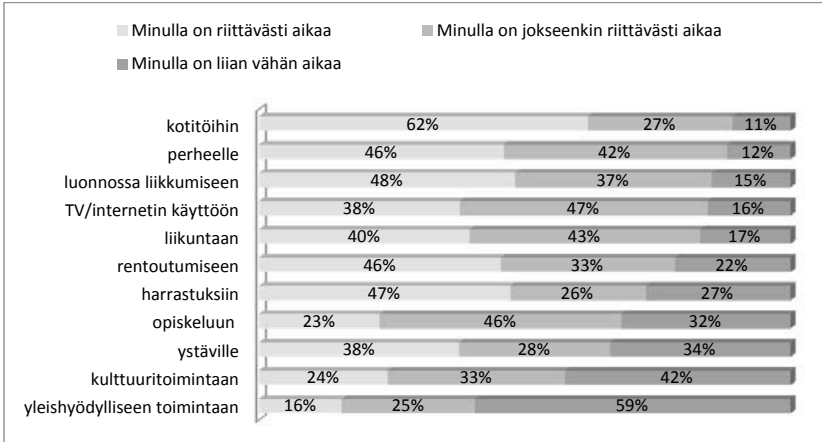
Asuntoon liittyen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 47–55) asumiskustannukset (13 %), asunnon kunto (11 %) ja koko (9 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asuimuotoon ja asunnon sijaintiin ja väin vähän asunnon turvallisuuteen (4 %), omistussuhteeseen (4 %) ja varustetasoon (4 %) (kuvio 5.46).

Kuvio 5.46. Asunto ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

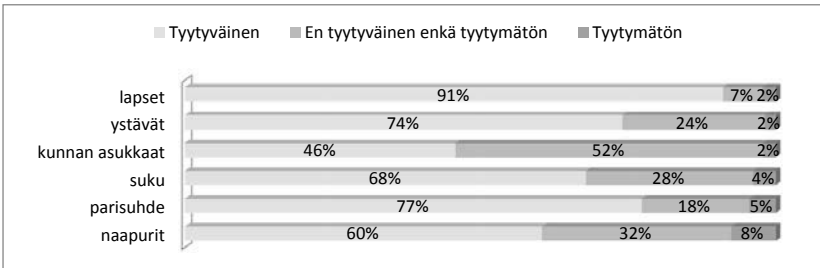
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 45–55, opiskelun osalta 22, kulttuuritoiminnan osalta 33 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 32 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (59 %), kulttuuritoimintaan (42 %), ystävien tapaamiseen (34 %), opiskeluun (32 %), harrastuksiin (27 %) ja rentoutumiseen (22 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten kotitöihin (11 %), perheen yhteiseen aikaan (12 %), luonnossa liikkumiseen (15 %), TV:n/internetin käyttöön (16 %) ja liikuntaan (17 %) (kuvio 5.47).

Kuvio 5.47. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 44–54) naapureihin (8 %) ja parisuhteeseen (5 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan pienessä määrin lapsiin (2 %), ystäviin (2 %), muihin kunnan asukkaisiin (2 %) ja sukuun (4 %) (kuvio 5.48).

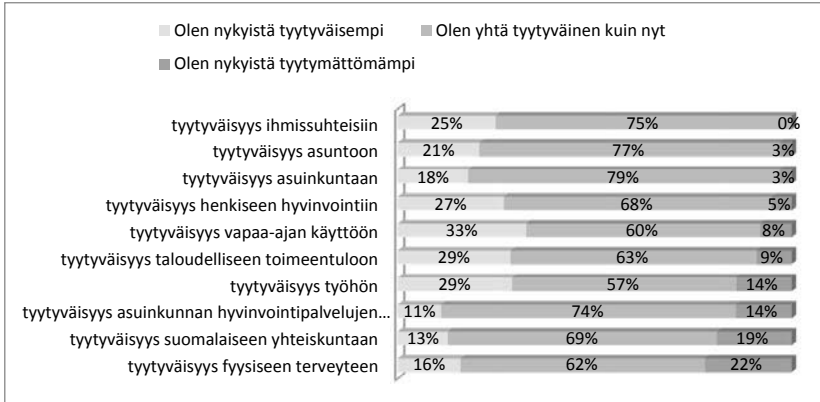

Kuvio 5.48. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

Viiden vuoden kuluttua inarilaiset uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 28–41) fyysiseen terveyteen (22 %), suo-

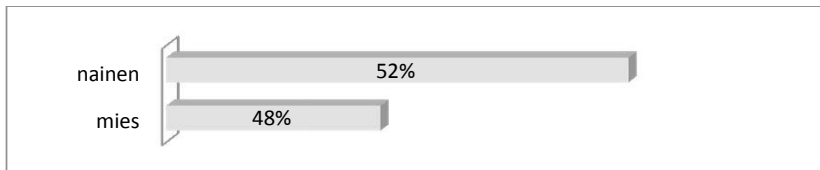
malaiseen yhteiskuntaan (19 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (14 %), palkkatyöhön (14 %), taloudelliseen toimeentuloon (9 %) ja vapaa-ajan käyttöön (8 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan ihmisiin (0 %), asuntoon (3 %), asuinkuntaan (3 %) ja henkiseen hyvinvointiin (5 %) (kuvio 5.49).

Kuvio 5.49. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

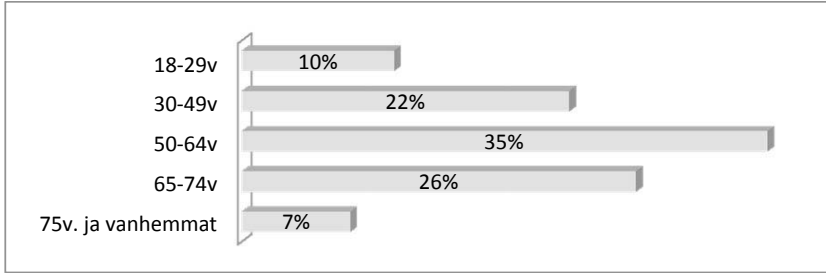
5.3 Sodankylä

Sodankylässä kyselyyn vastasi 73 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 5.50).

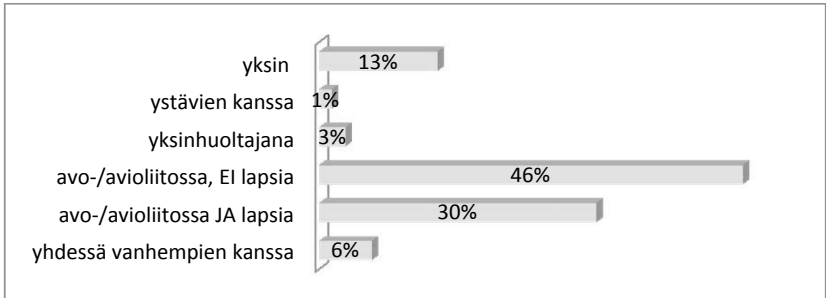
Kuvio 5.50. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Sodankylän vastaajista oli 50–64-vuotiaita. Pienin ryhmä puolestaan 75-vuotiaita ja vanhempia (kuvio 5.51).

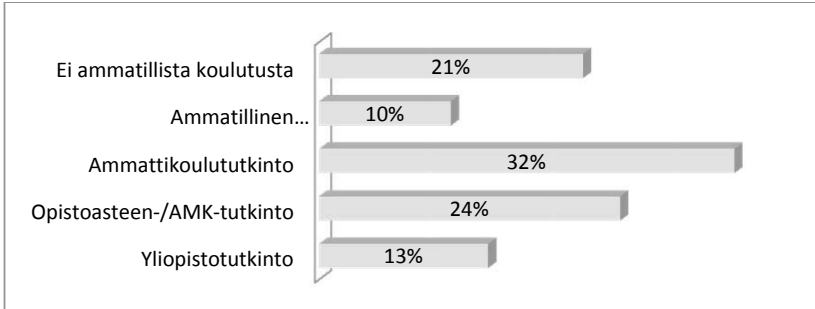
Kuvio 5.51. Ikäjakama.

Vastaajista 77 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 16 %, asumuserossa tai eronneita 3 % ja leskeksi jääneitä 4 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia ja seuraavaksi yleisimmin avo-/avioliitossa asuminen lasten kera (kuvio 5.52).

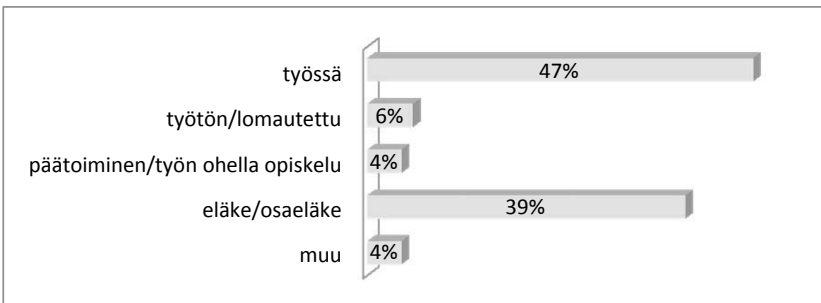
Kuvio 5.52. Asumistapa.

69 Sodankylän vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen. Neljä heistä ei ilmoittanut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustasuta oli ammattikoulututkinto (kuvio 5.53).

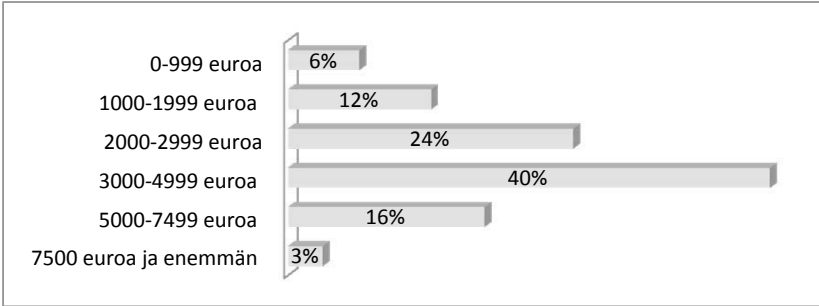
Kuvio 5.53. Korkein ammatillinen koulutus.

Työssä käymisen nykyiseksi työtilanteekseen ilmoitti 47 % vastaajista ja 39 % ilmaisi olevansa eläkkeellä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 14 % (kuvio 5.54).

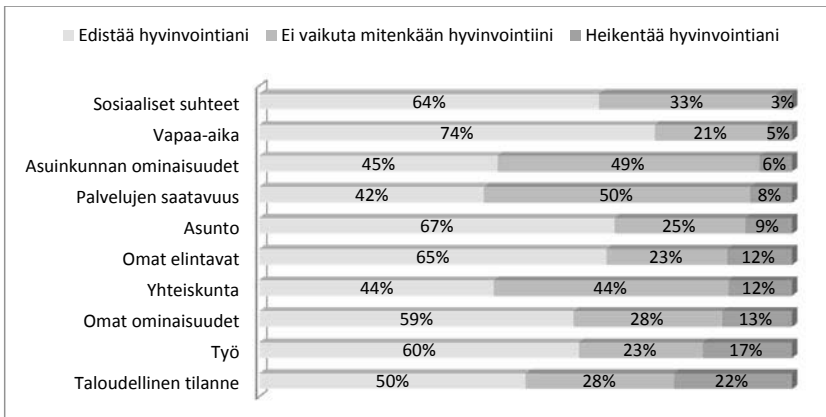
Kuvio 5.54. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 3000–4999 euroa. Tätä pienempiin tulo-luokkiin kuului vastaajista yhteensä 42 % (kuvio 5.55).

Kuvio 5.55. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

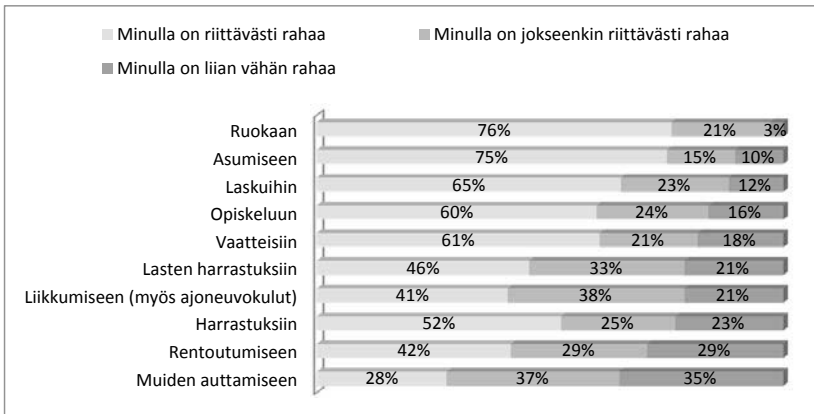
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Sodankylässä asuvien keskuudessa (vastaajia 59–69, palkkatyön osalta 30 vastaajaa) taloudellista tilannetta (22 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään palkkatyöhön (17 %), omiin ominaisuuksiin (13 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (12 %) ja omiin elintapoihin (12 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään sosiaalisia suhteita (3 %), vapaa-aikaa (5 %), asuinkunnan ominaisuuksia (6 %), asuinkunnan palvelujen saatavuutta (8 %) ja asuntoa (9 %) (kuvio 5.56). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 5.56. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Taloudellinen tilanne

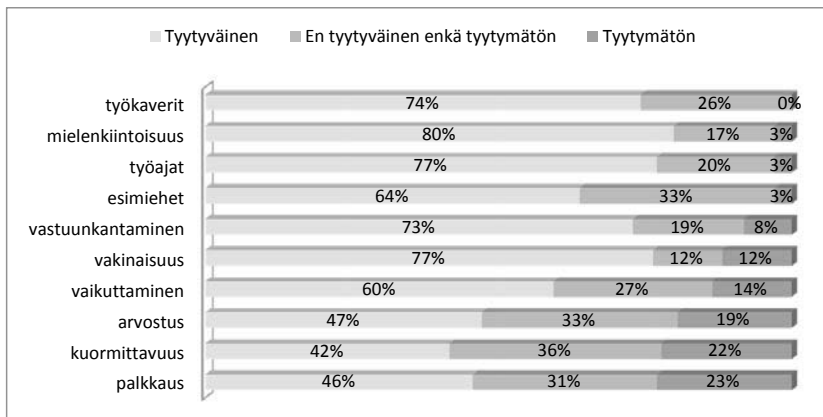
Sodankylässä asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 54–71, opiskelun osalta 25 ja lasten harrastusten osalta 33 vastaajaa) muiden auttamiseen (35 %), rentoutumiseen (29 %), harrastuksiin (23 %), liikkumiseen (21 %) ja lasten harrastuksiin (21 %). Vähimmäisessä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (3 %), asumiseen (10 %), laskuihin (12 %), opiskeluun (16 %) ja vaatteisiin (18 %) (kuvio 5.57).

Kuvio 5.57. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Palkkatyö

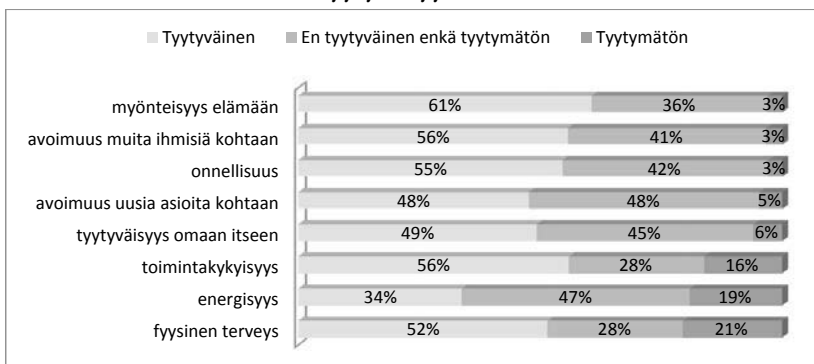
Palkkatyöhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 34–37) palkkukseen (23 %), työn kuormittavuuteen (22 %) sekä työstä saatavaan arvostukseen (19 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan työkavereihin. Tyytymättömyyttä kohdistetaan joissain määrin työn mielenkiintoisuuteen (3 %), työaikoihin (3 %), esimiehiin (3 %), vastuunkantamisen mahdollisuuteen (8 %), vakinaisuuteen (12 %) ja työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (14 %) (kuvio 5.58).

Kuvio 5.58. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

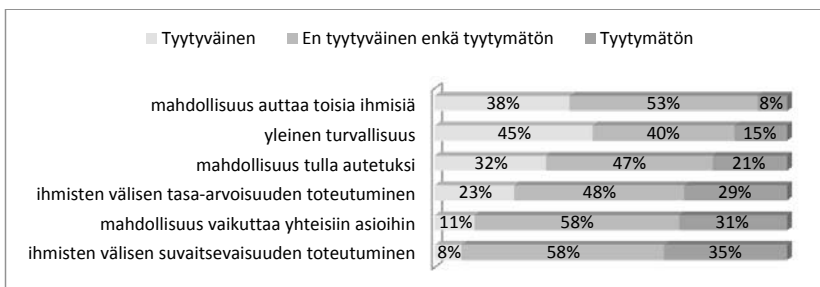
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 61–68) fyysiseen terveyteen liittyvät kokemukset (21 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien energisyyttä (19 %) ja toimintakykyisyyttä (16 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähässä määrin elämänmyönteisyyteen (3 %), avoimuuteen muita ihmisiä kohtaan (3 %), onnellisuuteen (3 %), avoimuuteen uusia asioita kohtaan (5 %) sekä omaan itseen kohdistuvaan tyytyväisyyteen (6 %) (kuvio 5.59).

Kuvio 5.59. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

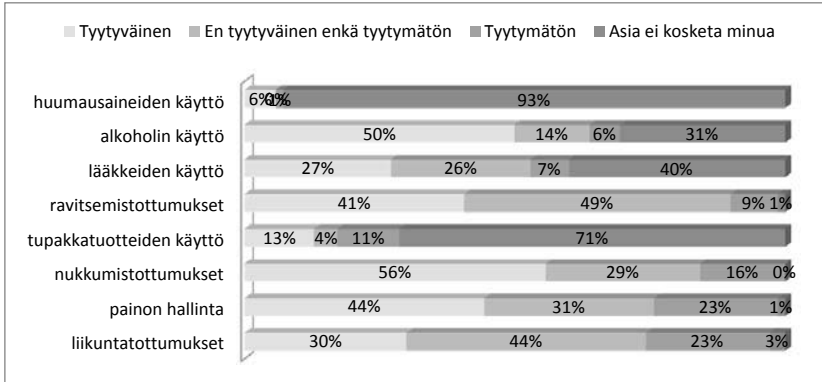
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 57–69) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (35 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (31 %) ja ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (29 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (8 %), yleiseen turvallisuuteen (15 %) sekä mahdollisuuteen tulla autetuksi (21 %) (kuvio 5.60).

Kuvio 5.60. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

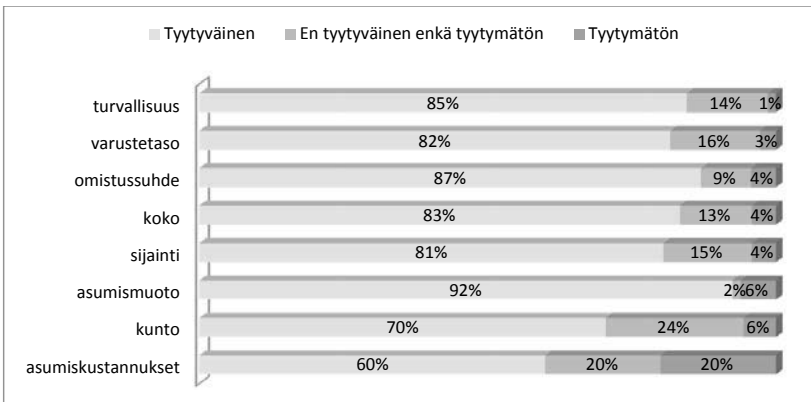
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Sodankylässä asuvien keskuudessa (vastaajia 69–72) liikuntatottumuksiin (23 %), painon hallintaan (23 %), nukkumistottumuksiin (16 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (11 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähimmässä määrin huumausaineiden käyttöön (1 %) ja jossain määrin sitä kohdistetaan alkoholin käyttöön (6 %), lääkkeiden käyttöön (7 %) ja ravitsemistottumuksiin (9 %) (kuvio 5.61).

Kuvio 5.61. Elintavat ja tyytymättömyys.

Asunto

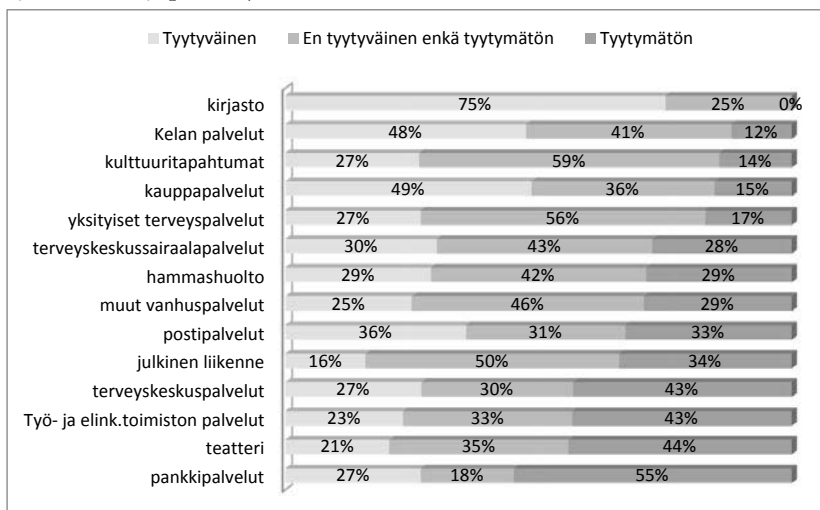
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 66–72) asumiskustannukset (20 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan pienessä määrin myös asunnon turvallisuuteen (1 %), varustetasoon (3 %), omistussuhteeseen (4 %), kokoon (4 %), sijaintiin (4 %), asumismuotoon (6 %) ja kuntoon (6 %) (kuvio 5.62).

Kuvio 5.62. Asunto ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Sodankylässä (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) pankki- palvelujen (55 %), teatterin (44 %), työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (43 %), terveyskeskuspalvelujen (43 %), julkisen liikenteen (34 %), postipalvelujen (33 %), muiden (kuin kotihoito/kotipalvelu) vanhus- palvelujen (29 %), hammashuollon (29 %) ja terveyskeskussairaala- palvelujen (28 %) saatavuuteen. Vähimmäisessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (0 %), Kelan palvelujen (12 %), kulttuuritapahtumien (14 %), kauppapalvelujen (15 %) ja yksityisten terveyspalvelujen (17 %) saatavuuteen (kuvio 5.63).

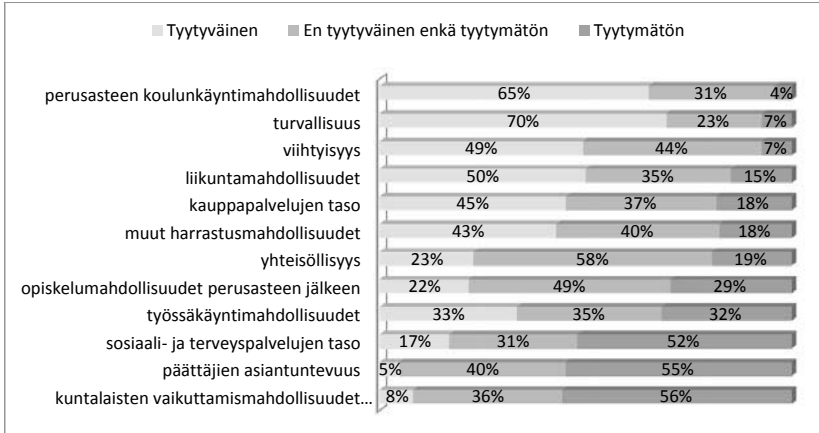

Kuvio 5.63. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

Sodankylän ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 49–71) yleisimmin kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (56 %), päättäjien asiantuntevuuteen (55 %), sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (52 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (32 %) sekä opiskelumah-

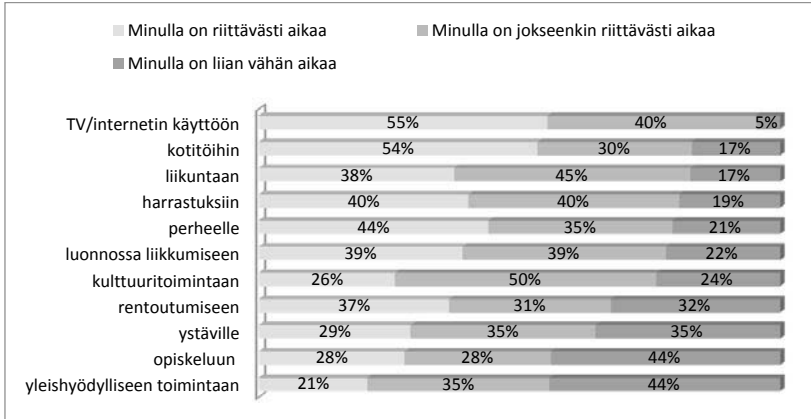
dollisuuksiin perusasteen jälkeen (29 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (4 %), turvallisuuteen (7 %), viihtyisyyteen (7 %), liikuntamahdollisuuksiin (15 %), kauppapalvelujen tasoon (18 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (18 %) ja yhteisöllisyyteen (19 %) (kuvio 5.64).

Kuvio 5.64. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

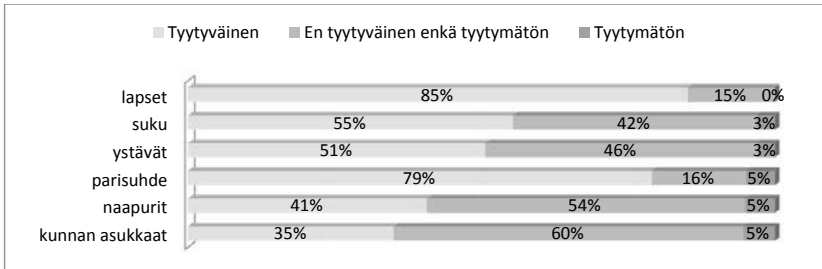
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 62–71, opiskelun osalta 25, kulttuuritoiminnan osalta 42 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 43 vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (44 %), opiskeluun (44 %), ystävien tapaamiseen (35 %), rentoutumiseen (32 %), kulttuuritoimintaan (24 %), luonnossa liikkumiseen (22 %) ja perheen yhteiseen aikaan (21 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (5 %), kotitöihin (17 %), liikuntaan (17 %) sekä harrastuksiin (19 %) (kuvio 5.65).

Kuvio 5.65. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

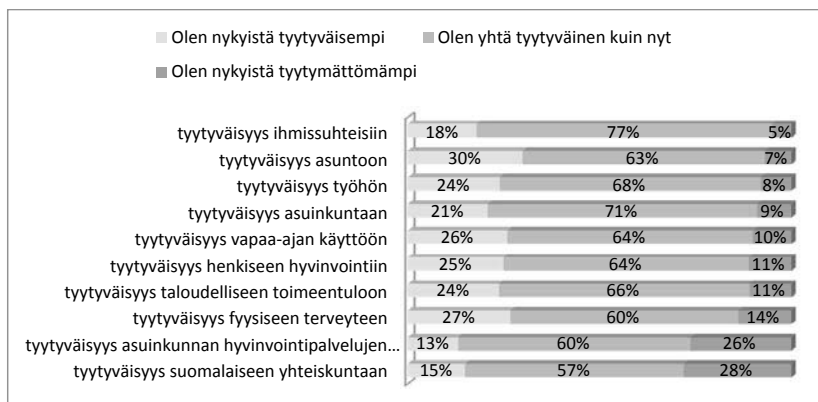
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin, mutta vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 54–67) kunnan asukkaisiin (5 %), naapureihin (5 %) ja parisuhteeseen (5 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vielä pienemmässä määrin lapsiin (0 %), sukuun (3 %) ja ystäviin (3 %) (kuvio 5.66).

Kuvio 5.66. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

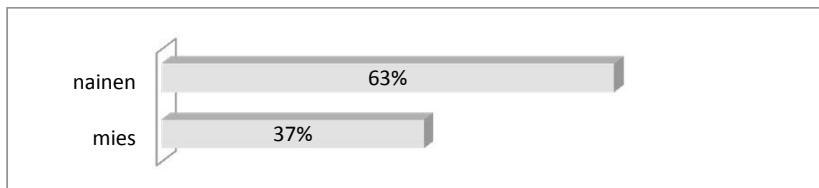
Viiden vuoden kuluttua sodankyläläiset uskovat yleisimmin olevansa nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 52–60, palkkatyön osalta 38 vastaajaa) suomalaiseen yhteiskuntaan (28 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (26 %), fyysiseen terveyteen (14 %), taloudelliseen toimeentuloon (11 %), henkiseen hyvinvointiin (11 %) ja vapaa-ajan käyttöön (10 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan ihmissuhteisiin (5 %), asuntoon (7 %), palkkatyöhön (8 %) ja asuinkuntaan (9 %) (kuvio 5.67).

Kuvio 5.67. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

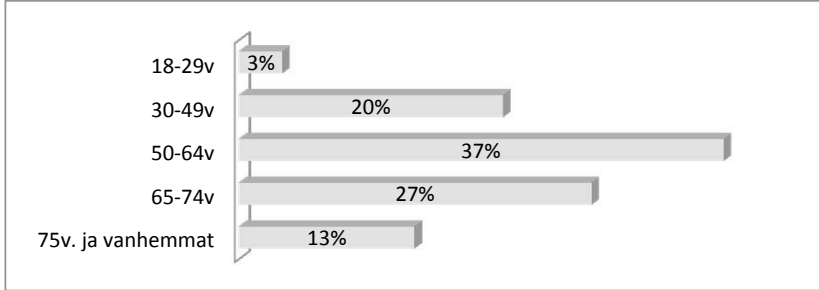
5.4 Utsjoki

Utsjoella kyselyyn vastasi 30 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 5.68).

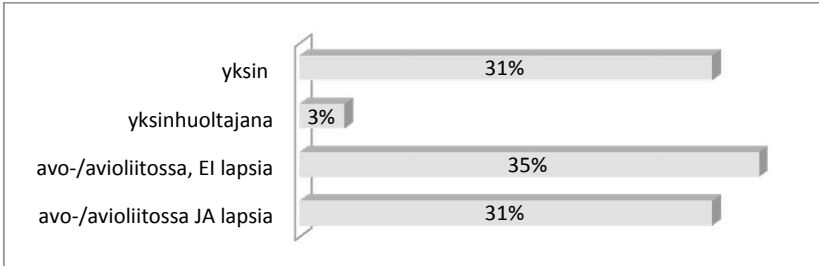
Kuvio 5.68. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Utsjoen vastaajista oli 50–64-vuotiaita. Pienin ryhmä puolestaan 18–29-vuotiaita (kuvio 5.69).

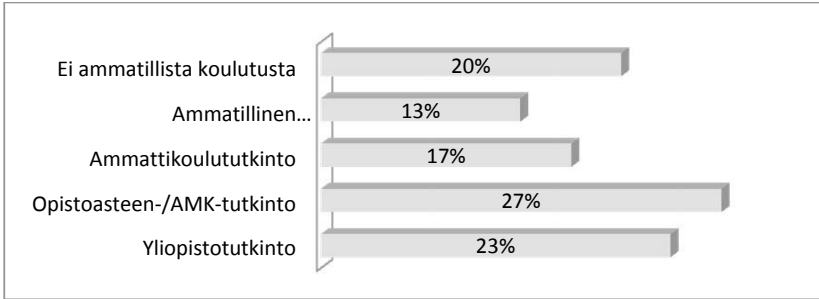
Kuvio 5.69. Ikäjakauma.

Vastaajista 73 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 10 %, asumuserossa tai eronneita 3 % ja leskeksi jääneitä 13 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia (kuvio 5.70).

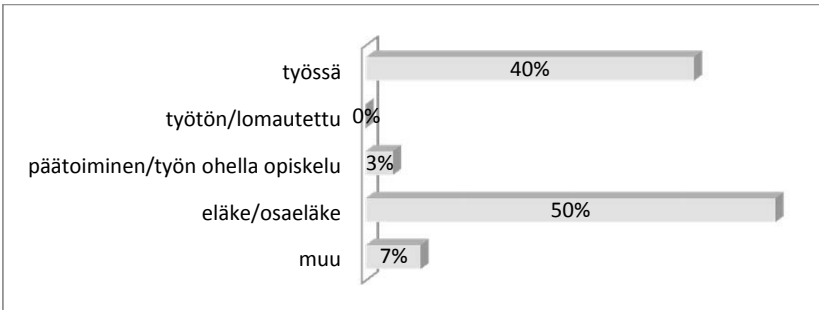
Kuvio 5.70. Asumistapa.

19 Utsjoen vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen ja 11 pohjoissaamen. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli opistoasteen/AMK-tutkinto (kuvio 5.71).

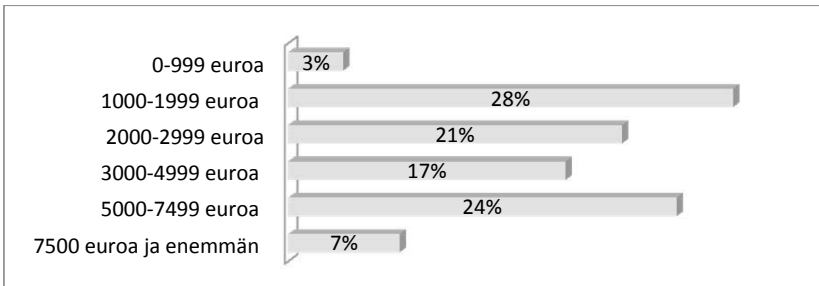
Kuvio 5.71. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaaajista 50 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 40 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaaajista yhteensä 10 % (kuvio 5.72).

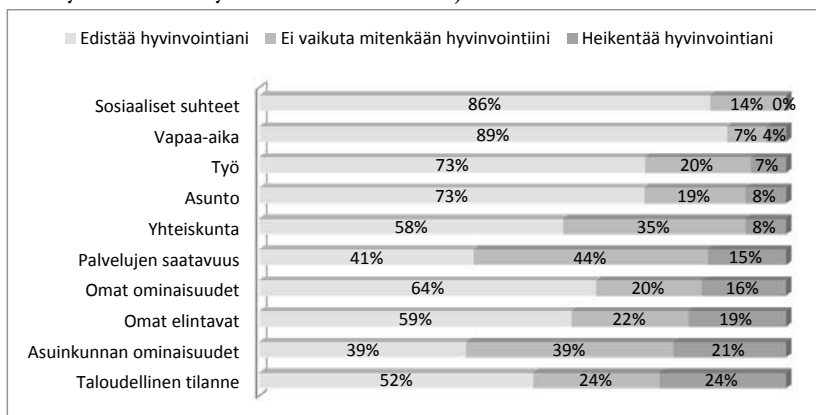
Kuvio 5.72. Nykyinen työtilanne.

Vastajaat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 1000–1999 euroa ja seuraavaksi yleisimmin 5000–7499 euroa (kuvio 5.73).

Kuvio 5.73. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

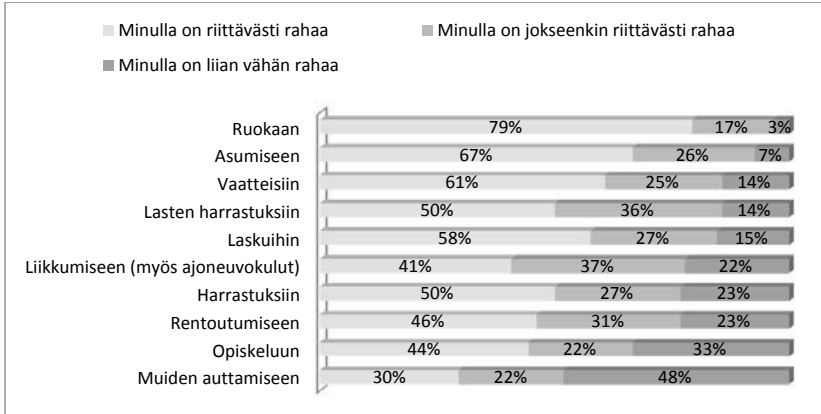
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Utsjoella asuvien keskuudessa (vastaajia 25–28, palkkatyön osalta 15 vastaajaa) taloudellista tilannetta (24 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään asuinkunnan ominaisuuksiin (21 %), omiin elintapoihin (19 %), omiin ominaisuuksiin (16 %) ja asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (15 %). Kaikkein vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöinä pidetään sosiaalisia suhteita (0 %), vapaa-aikaa (4 %), palkkatyötä (7 %), asuntoa (8 %) ja suomalaista yhteiskuntaa (8 %) (kuvio 5.74). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 5.74. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Taloudellinen tilanne

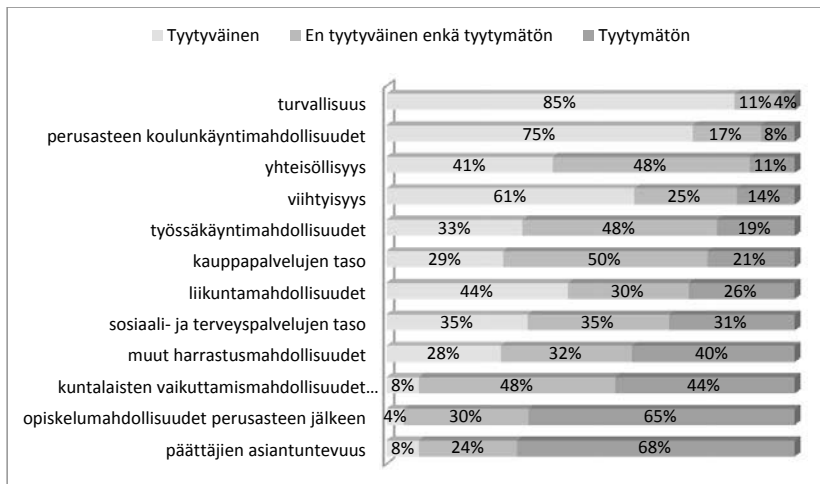
Utsjoella asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 26–29, opiskelun osalta yhdeksän ja lasten harrastusten osalta 14 vastaajaa) muiden auttamiseen (48 %), opiskeluun (33 %), rentoutumiseen (23 %), harrastuksiin (23 %) ja liikkumiseen (22 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (3 %), asumiseen (7 %), vaatteisiin (14 %), lasten harrastuksiin (14 %) ja laskeihin (15 %) (kuvio 5.75).

Kuvio 5.75. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Asuinkunnan ominaisuudet

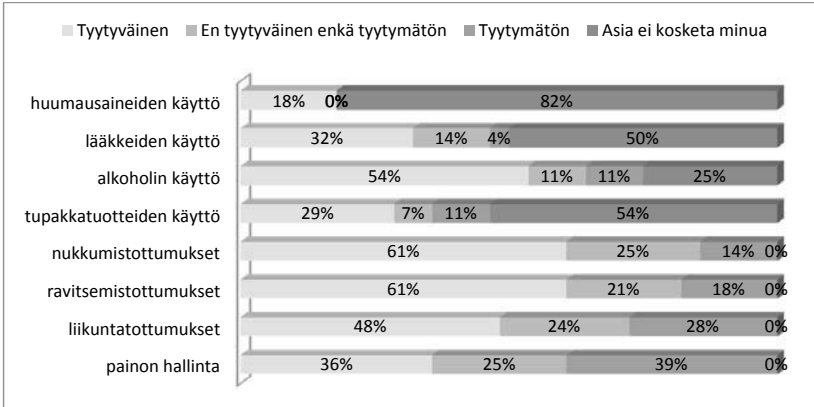
Utsjoen ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vas-
taajia 21–28) päättäjiä asiantuntevuuteen (68 %) ja opiskelumahdol-
lisiin perusasteen jälkeen (65 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan
laajalti myös kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (44 %), muihin
(kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (40 %), sosiaali- ja terveys-
palvelujen tasoon (31 %), liikuntamahdollisuuksiin (26 %) ja kauppapal-
velujen tasoon (21 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä
määrin Utsjoen turvallisuuteen (4 %), perusasteen koulunkäyntimah-
dollisuuksiin (8 %), yhteisöllisyyteen (11 %), viihtyisyyteen (14 %) ja
työssäkäyntimahdollisuuksiin (19 %) (kuvio 5.76).

Kuvio 5.76. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

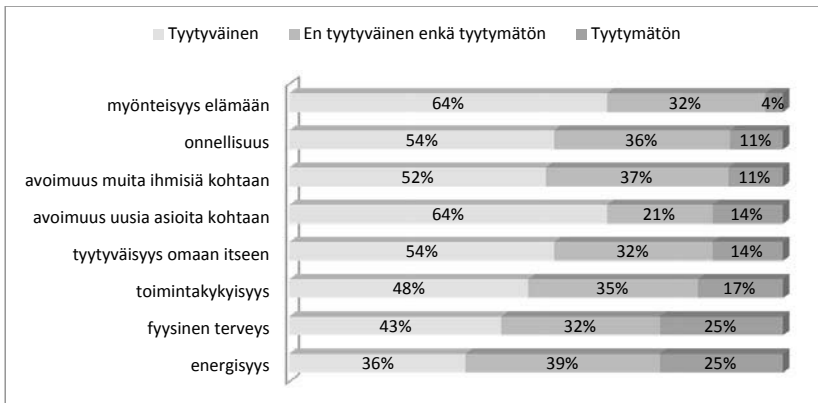
Elintapaisältöihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan Utsjoella asuvien keskuudessa yleisimmin (vastaajia 28–29) painon hallintaan (39 %), liikuntatottumuksiin (28 %), ravitsemistottumuksiin (18 %) ja nukkumistottumuksiin (14 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan huumeaineiden käyttöön ja jossain määrin sitä kohdistetaan lääkkeiden käyttöön (4 %), alkoholin käyttöön (11 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (11 %) (kuvio 5.77).

Kuvio 5.77. Elintavat ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

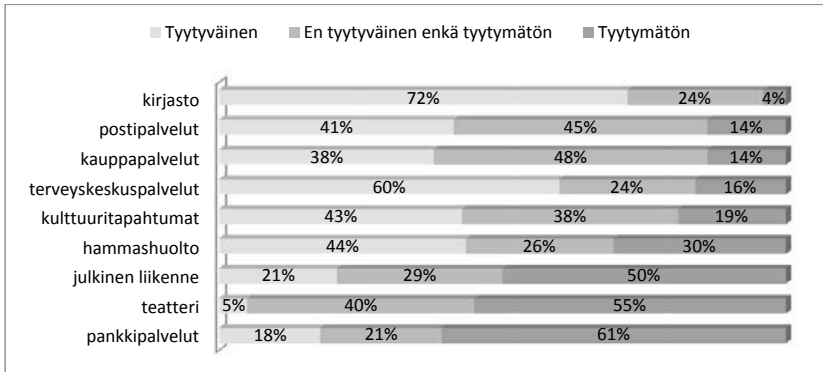
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 27–29) energisyyteen (25 %) ja fyysiseen terveyteen (25 %) liittyvät kokemukset (25 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien toimintakykyisyyttä (17 %), tyytyväisyyttä omaan itseen (14 %) ja avoimuutta uusia asioita kohtaan (14 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähemmässä määrin elämänmyönteisyyteen (4 %), onnellisuuteen (11 %) sekä avoimuuteen muita ihmisiä kohtaan (11 %) (kuvio 5.78).

Kuvio 5.78. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

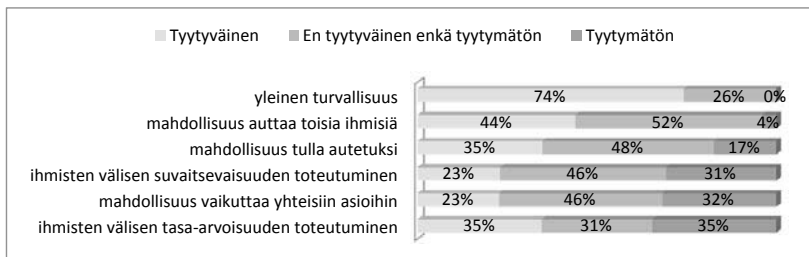
Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Utsjoella (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) pankki- palvelujen (61 %), teatterin (55 %), julkisen liikenteen (50 %) ja hammashuollon (30 %) saatavuuteen. Vähemmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (4 %), postipalvelujen (14 %), kauppapalvelujen (14 %), terveyskeskuspalvelujen (16 %) ja kulttuuritapahtumien (19 %) saatavuuteen (kuvio 5.79).

Kuvio 5.79. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

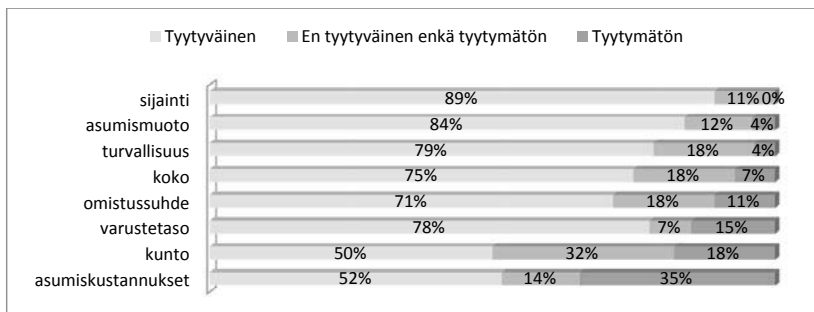
Yhteiskunnan ominaisuuksista yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 22–27) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (35 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (32 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (31 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan yleiseen turvallisuuteen (0 %), mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (4 %) sekä mahdollisuuteen tulla autetuksi (17 %) (kuvio 5.80).

Kuvio 5.80. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Asunto

Asuntoon liittyen tyytymättömyyttä aiheuttavat yleisimmin (vastaajia 25–29) asumiskustannukset (35 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan myös asunnon kuntoon (18 %), varustetasoon (15 %) ja omistussuhteeseen (11 %). Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan asunnon sijaintiin (0 %), asumismuotoon (4 %), asunnon turvallisuuteen (4 %) ja kokoon (7 %) (kuvio 5.81).

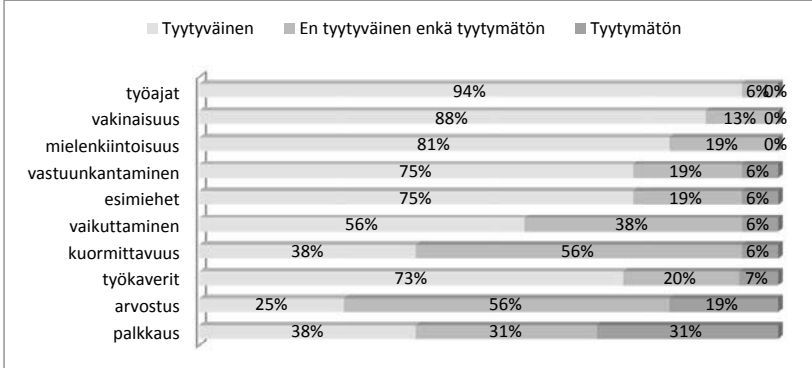

Kuvio 5.81. Asunto ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

Palkkatyön sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 15–16) palkkaukseen (31 %) ja työstä saatavaan arvostukseen (19 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan työaikoihin, työn vakinaisuuteen ja mielenkiintoi-

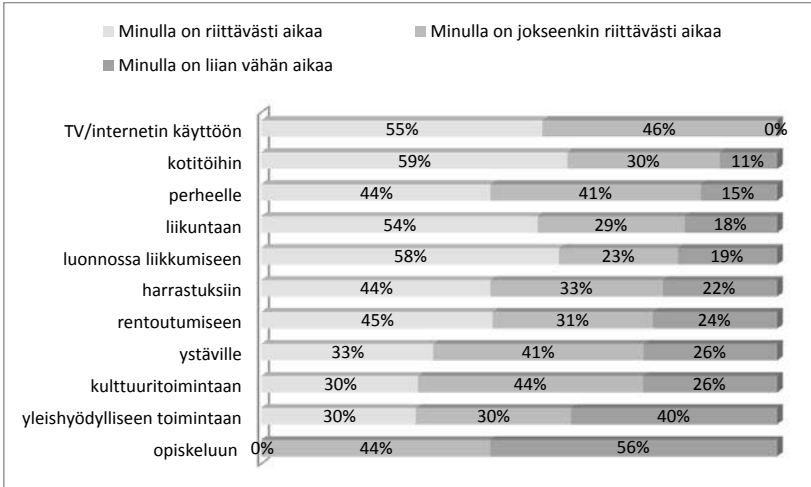
suuteen. Tyytymättömyyttä kohdistetaan joissain määrin vastuunkantamisen mahdollisuuteen (6 %), esimiehiin (6 %), työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (6 %), työn kuormittavuuteen (6 %) sekä työkaverihin (7 %) (kuvio 5.82).

Kuvio 5.82. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

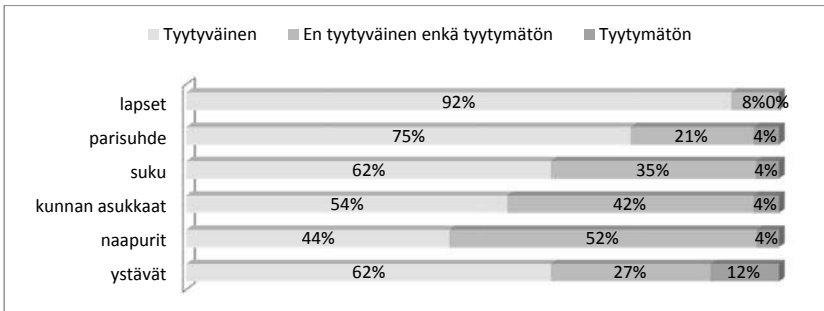
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 20–29, opiskelun osalta yhdeksän vastaajaa) opiskeluun (56 %), yleishyödylliseen toimintaan (40 %), kulttuuritoimintaan (26 %), ystävien tapaamiseen (26 %), rentoutumiseen (24 %) ja harrastuksiin (22 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (0 %), kotitöihin (11 %), perheen yhteiseen aikaan (15 %), liikuntaan (18 %) sekä luonnossa liikumiseen (19 %) (kuvio 5.83).

Kuvio 5.83. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

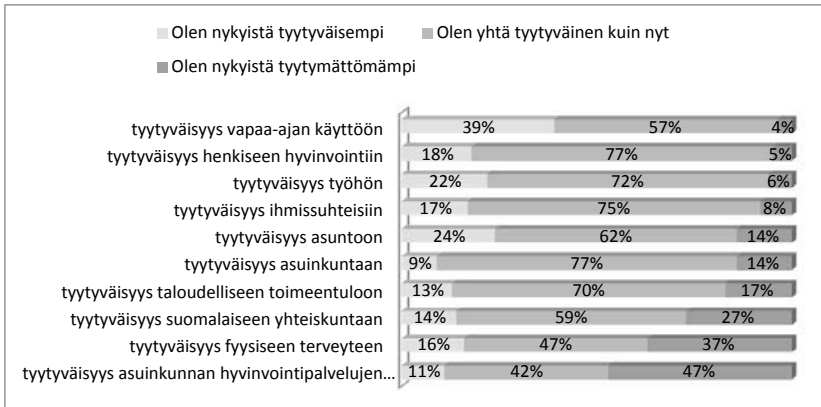
Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 24–27) ystäviin (12 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin ja vain vähän parisuhteeseen (4 %), sukuun (4 %), muihin kunnan asukkaisiin (4 %) ja naapureihin (4 %) (kuvio 5.84).

Kuvio 5.84. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

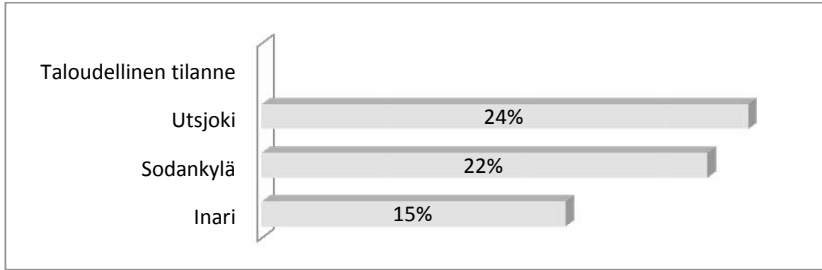
Viiden vuoden kuluttua Utsjoella asuvat uskovat olevansa yleisimmin nykyistä tyytymättömpämpiä (vastaajia 18–24) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (47 %), fyysiseen terveyteen (37 %), suomalaiseen yhteiskuntaan (27 %), taloudelliseen toimeentuloon (17 %), asuinkuntaan (14 %) ja asuntoon (14 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan vapaa-ajan käyttöön (4 %), henkiseen hyvinvointiin (5 %), palkkatyöhön (6 %) sekä ihmissuhteisiin (8 %) (kuvio 5.85). Tässä yhteydessä on huomattava, että palkkatyötä, fyysistä terveyttä ja asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuutta arvioi tässä yhteydessä 18–19 henkilöä, joten luvut ovat niiden osalta suuntaa antavia.

Kuvio 5.85. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

5.5 Pohjois-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset

Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa esiintyvien hyvinvointikokemusten esiintymisen yleisyyttä voidaan edelleen tarkastella suhteessa toisiinsa. Taloudellinen tilanne (kuvio 5.86) koetaan Pohjois-Lapin kunnissa selvästi vähemmän hyvinvointia heikentävänä kuin Itä-Lapin kunnissa, myös kuntien väliset erot vastauksissa ovat pienemmät.

Kuvio 5.86. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Joka neljäs kokee taloudellisen tilanteen heikentävän hyvinvointiaan Utsjoella, kun pelkosenniemeläisistä näin kokee yli puolet. Kysymys ei ole pelkästään faktisista taloudellisista eroista kyseisten alueiden ja niiden kuntien välillä, vaan mitä ilmeisimmin myös suhtautumiseroista hyvinvointiin ja sitä uhkaaviin tekijöihin. Kysymys on hyvinvoinnin lähtötasojen ja tavoitetasojen dynamiikasta. Seutukuntalaisten välillä on siten todennäköisesti eroja nykytilanteen tyytyväisyysasteen ja toisaalta hyvinvoinnin odotusarvojen suhteen.

Jos taloudellista tilannetta mitataan veronalaisilla tuloilla (vuosi 2011), näyttäytyvät Pohjois-Lapin seutukunnan kunnat hyvin samanlaisina ja ne asettuvat seuraavaan järjestykseen ja keskiarvotasoon (Tilastokeskus 2013):

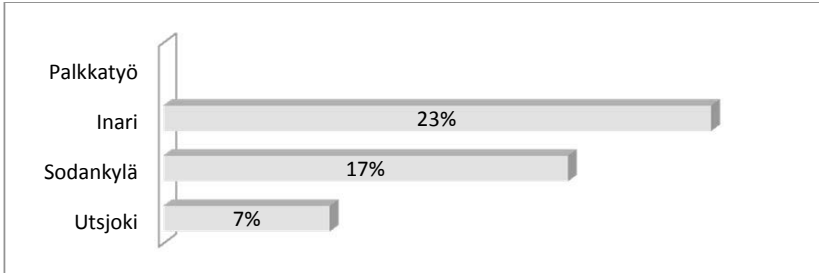
1) Utsjoki	22930 euroa
2) Sodankylä	22611 euroa
3) Inari	22567 euroa

Lisäksi taloudellinen huoltosuhte näyttäytyi kuntien osalta vuonna 2011 seuraavasti (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013):

1) Inari	144
2) Sodankylä	149
3) Utsjoki	162

Kuntien väliset erot ovat siten vähäiset veronalaisilla tuloilla mitattuna. Sama koskee taloudellista huoltosuhdetta.

Pohjoislappilaiset kokevat palkkatyön vähemmässä määrin hyvinvointiaan uhkaavana kuin itälappilaiset (kuvio 5.87).

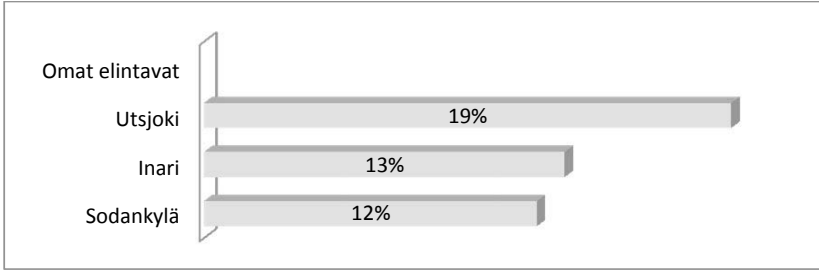
Kuvio 5.87. Palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Tässäkin kuntien väliset erot ovat Pohjois-Lapissa pienemmät kuin Itä-Lapissa. Voidaan puhua sopeutumiserosta vaikeissakin tilanteissa suhteutumiserojen lisäksi. Edelleen Pohjois-Lapin seutukunnan kuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat vuonna 2012 seuraavat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013):

1) Utsjoki	9,1 %
2) Sodankylä	10,2 %
3) Inari	15,1 %

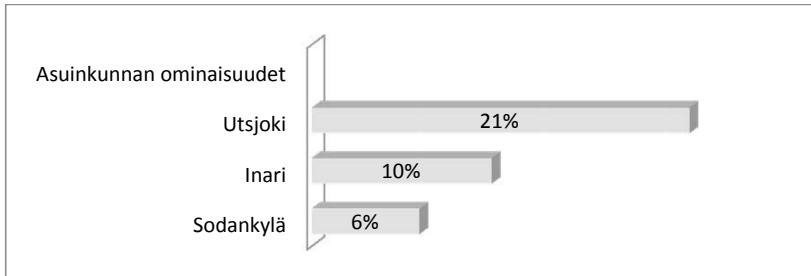
Inarissa on laaja-alaisin työttömyys ja myös suurin niiden vastaajien osuus, jotka kokevat palkkatyön heidän hyvinvointinsa heikentäjänä. Sodankylä on tällä hetkellä voimakkaiden muutosten alainen erityisesti kaivostoiminnan alkamisen ja laajenemisen myötä, silti sodankyläläiset kokevat suhteellisen yleisesti palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä. Utsjoki muodostaa selvän poikkeuksen monessa suhteessa. Utsjoella on ollut tyypillistä työssäkäynti Norjan puolella. Tämä on merkinnyt alhaista työttömyyttä vertailukuntiin verrattuna. Mitä ilmeisimmin Norja -mahdollisuudet koetaan Utsjoella työssäkäynnin lisävaihtoehtona ja palkkatyötä ei siten koeta juurikaan hyvinvoinnin heikentäjänä.

Omat elintavat ja niiden merkitys nousee Pohjois-Lapin kunnissa enemmän esille kuin Itä-Lapissa (kuvio 5.88).

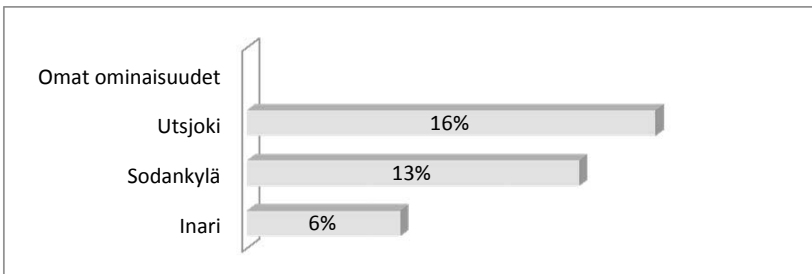

Kuvio 5.88. Omat elintavat hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

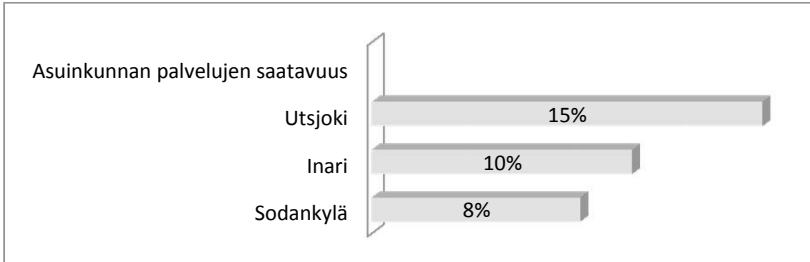
Asuinkunnan ominaisuuksien (kuvio 5.89), omien ominaisuuksien (kuvio 5.90) ja asuinkunnan palvelujen saatavuuden (kuvio 5.91) osalta näyttäytyy Utsjoen tilanne muiden Pohjois-Lapin seutukunnan kuntien tilannetta heikompana:

Kuvio 5.89. Asuinkunnan ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

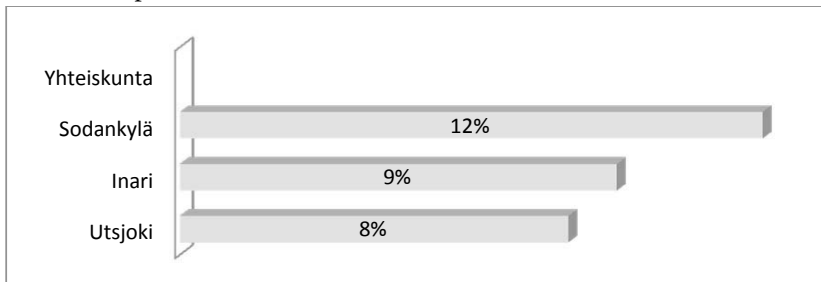

Kuvio 5.90. Omat ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

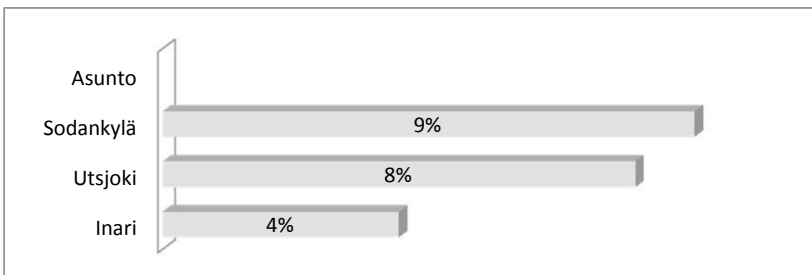

Kuvio 5.91. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

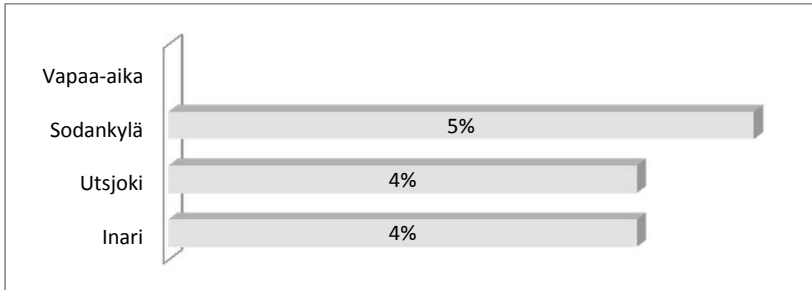
Yhteiskunnan (kuvio 5.92), asunnon (kuvio 5.93), vapaa-ajan (kuvio 5.94) ja sosiaalisten suhteiden (kuvio 5.95) osalta tilanne näyttyy puolestaan muita kuntia heikompana Sodankylässä, joskin erot eri kuntien välillä ovat pienet:

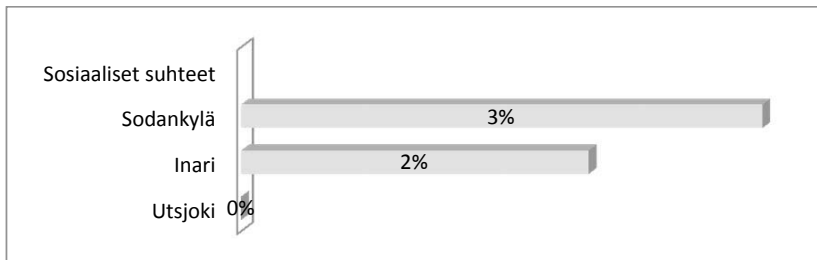
Kuvio 5.92. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 5.93. Asunnon hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 5.94. Vapaa-ajan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 5.95. Sosiaaliset suhteet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Asiaa voidaan tarkastella edelleen antamalla kunkin hyvinvointisisällön osalta sille kunnalle arvo 1, jossa esiintyy yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia, seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyvälle kunnalle arvo 2 ja niin edelleen. Pienimmän luvun saava kunta tulkitaan siten karkeasti hyvinvointikokonaisuudeltaan heikoimmassa tilanteessa olevaksi (taulukko 5.7):

Taulukko 5.7. Pohjois-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

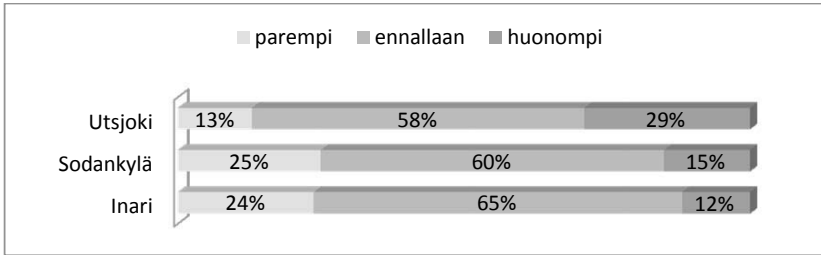
Pohjois-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Inari	Sodankylä	Utsjoki
Taloudellinen tilanne	3	2	1
Palkkatyö	1	2	3
Omat elintavat	2	3	1

Asuinkunnan ominaisuudet	2	3	1
Omat ominaisuudet	3	2	1
Palvelujen saatavuus	2	3	1
Yhteiskunta	2	1	3
Asunto	3	1	2
Vapaa-aika	2	1	2
Sosiaaliset suhteet	2	1	3
Yhteensä	22	19	18

Tällä tavoin hyvinvointikokonaisuuteen liittyviä kokemuksia tarkastelemalla voidaan todeta, että Pohjois-Lapissa huonoin tilanne on Utsjoella, jossa koetaan hyvinvoinnin heikkenemistä muita kuntia yleisemmin taloudellisen tilanteen, elintapojen, asuinkunnan ominaisuuksien, omien ominaisuuksien sekä asuinkunnan palvelujen saatavuuden osalta. Tilanne on samansuuntainen Sodankylässä, jossa muita kuntia yleisemmin yhteiskunta, asunto, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet tuottavat hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Paras tilanne Pohjois-Lapin seutukunnassa hyvinvointikokonaisuuteen liittyvien kokemusten suhteen on siten Inarissa. Siellä ainoastaan palkkatyö koetaan muita kuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä.

Utsjoen vastaajat kokevat siten muita Pohjois-Lapin kuntien vastajia enemmän erilaiset tekijät hyvinvointiaan heikentävinä tai uhkaavina. Kuntien väliset erot ovat merkittäviä, mutta toisaalta Itä-Lappiin verrattuna huomattavasti pienempiä. Uhkaavina hyvinvointinsa eri syistä kokevien osuus on Pohjois-Lapissa suhteellisen pieni ja tärkeää tässä on, että se ei vastaa faktisia hyvinvointieroja, eikä niiden tasoja. Tässä yhteydessä on syytä vielä muistuttaa, että vastaajamäärät ovat pienissä kunnissa yleistyksiä ajatellen hyvin pieniä. Tarkastelussa on siten kyse jo aiemmin mainitusti hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta.

Kun sitten tarkasteluun otetaan seutukunnan kuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan tulevaisuus yleisimmin nykyistä huonommaksi edellisen tarkastelun heikoimmassa tilanteessa olleessa kunnassa, Utsjoella (29 %) (kuvio 5.96).

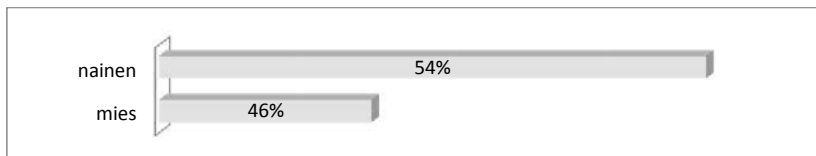
Kuvio 5.96. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

Seuraavassa luvussa 6 tarkastellaan lähemmin Tunturi-Lapin seutukunnan ja sen kuntien kokemuksellista hyvinvointia.

6 Tunturi-Lapin seutukunta

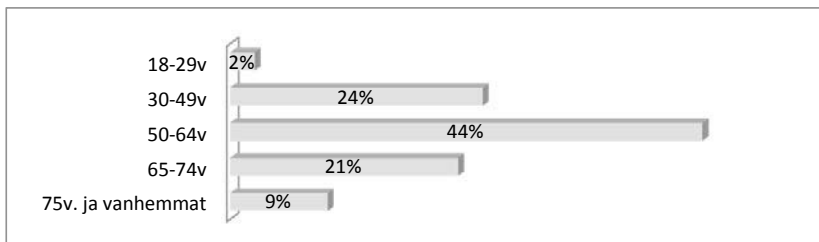
6.1 Seutukuntakokonaisuus

Tunturi-Lapin seutukunnassa kyselyyn vastasi 139 henkilöä. Heistä 20 asui Enontekiöllä, 51 Kittilässä, 43 Kolarissa ja 25 Muoniossa. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 6.1).

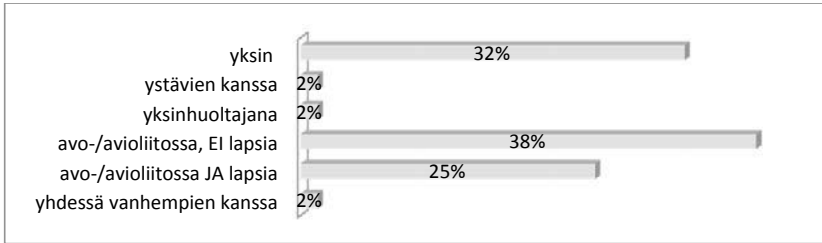
Kuvio 6.1. Sukupuolijakauma.

Vastaajista suurin ryhmä oli 50–64-vuotiaita ja pienin 18–29-vuotiaita (kuvio 6.2). Näin ollen vastauksissa painottuvat iäkkäämpien vastaajien vastaukset.

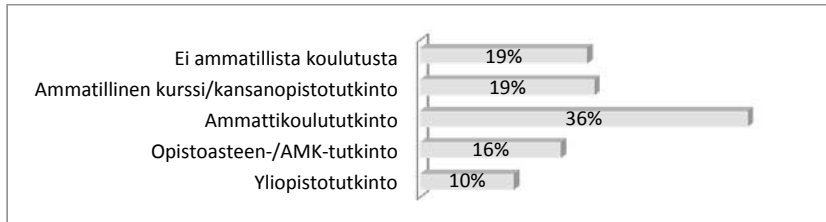
Kuvio 6.2. Ikäjakauma.

Vastaajista 63 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 16 %, asumuserossa tai eronneita 10 % ja leskeksi jääneitä 11 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia (kuvio 6.3).

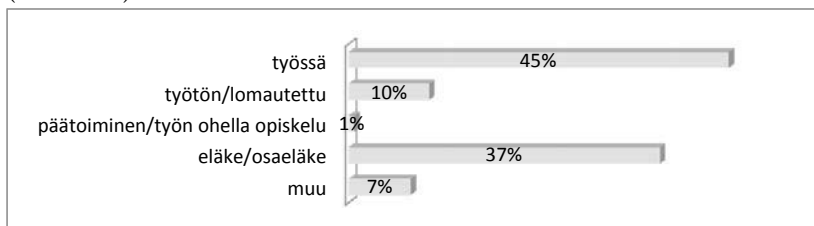
Kuvio 6.3. Asumistapa.

Vastaajista 133 ilmoitti äidinkielekseen suomen, 2 pohjoissaamen ja 2 ruotsin. 2 vastaajaa ei ilmoittanut äidinkieltään lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 6.4).

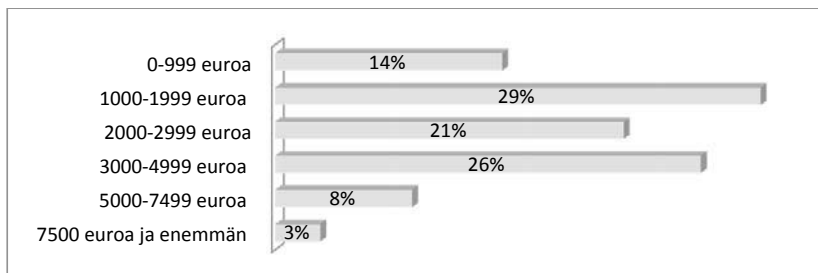
Kuvio 6.4. Korkein ammatillinen koulutus.

45 % vastaajista ilmoitti olevansa mukana työelämässä ja 37 % eläkkeellä (kuvio 6.5).

Kuvio 6.5. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 1000–1999 euroa (kuvio 6.6).

Kuvio 6.6. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

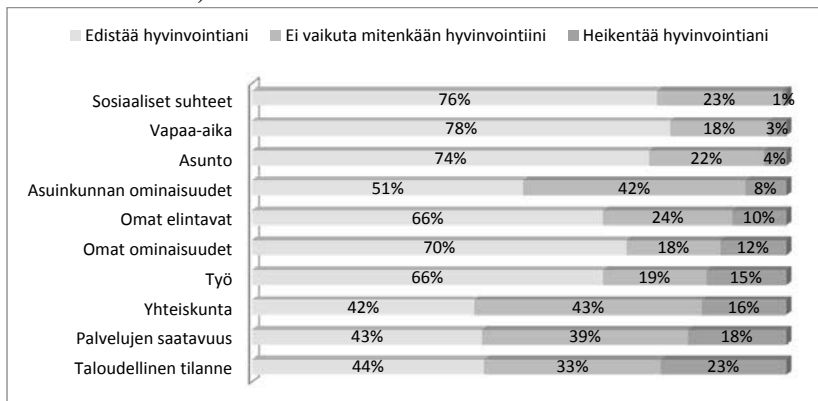
Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tarkastelusta on jätetty pois opiskelu, sillä Tunturi-Lapin seutukunnassa vastaajia opiskelua koskeviin kysymyksiin oli vain kuusi kappaletta. Lisäksi taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa ei tuoda esille seuraavia ryhmiä vastaajien vähäisyyden vuoksi:

- 18–29-vuotiaat, eli nuorin ikäryhmä (3 vastaajaa)
- 75-vuotiaat ja vanhemmat, eli vanhin ikäryhmä (12 vastaajaa)
- koulutustaustaltaan yliopistotutkinnon suorittaneet (14 vastaajaa)
- alimpaan 0-999 euron tuloluokkaan kuuluvat (vastaajia 15)
- kahteen ylimpään eli 5000–7499 euron (9 vastaajaa) ja 7500 euroa ja enemmän (3 vastaajaa) tuloluokkaan kuuluvat henkilöt.

Kyselyyn on vastannut Tunturi-Lapin seutukunnassa vain 13 työtöntä, yksi opiskelija ja kymmenen muun kuin työssä käynnin nykyiseksi työtilanteekseen ilmoittanutta henkilöä. Jotta taustaryhmäkohtaiseen tarkasteluun olisi mahdollista saada työssä käyvien ja eläkeläisten ohella mukaan työelämän ulkopuolella olevat henkilöt tilastollisesti riittävän suuressa määrin, on näistä kolmesta ryhmästä muodostettu oma työtilanteeseen perustuva taustaryhmä. Tässä yhteydessä ryhmästä käytetään nimitystä ”välitila”.

Jatkossa keskitytään erityisesti hyvinvoinnin heikkenemisen kokemuksiin. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Tunturi-Lapin seutukunnassa (vastaajia 108–124, palkkatyön osalta 67 vastaajaa) taloudellista tilannetta (23 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (18 %), yhteiskuntaan (16 %), palkkatyöhön (15 %) sekä omiin ominaisuuksiin (12 %). Kaikkein vähimmäisessä määrin hyvinvointia heikentävinä sisältöi-

nä pidetään sosiaalisia suhteita (1 %), vapaa-aikaa (3 %), asuntoa (4 %), asuinkunnan ominaisuuksia (8 %) sekä omia elintapoja (10 %) (kuvio 6.7). Kyseiset sisällöt läpikäydään seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

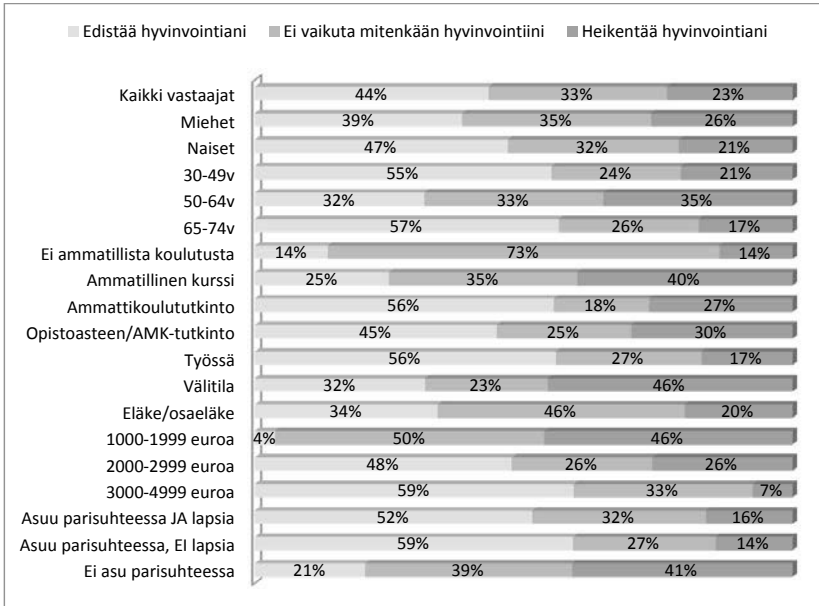

Kuvio 6.7. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

6.1.1 Taloudellinen tilanne

23 % Tunturi-Lapin seutukunnan asukkaista kokee oman taloudellisen tilanteensa hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi. Yleisimmin taloudellisen tilanteensa hyvinvointia heikentävänä kokevat miehet (26 %), 50–64-vuotiaat (35 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (40 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (46 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (46 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (41 %) (kuvio 6.8). Työelämän ulkopuolella oleminen (pois lukien eläkeläiset), pienet tulot sekä yhden aikuisen taloudessa eläminen vaikuttavat siten selvästi kyseisten hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyyteen sitä lisävästi. Monet näistä tekijöistä liittyvät elämäntilanteen vakiintumattomuuteen ja/tai ongelmallisuuteen.

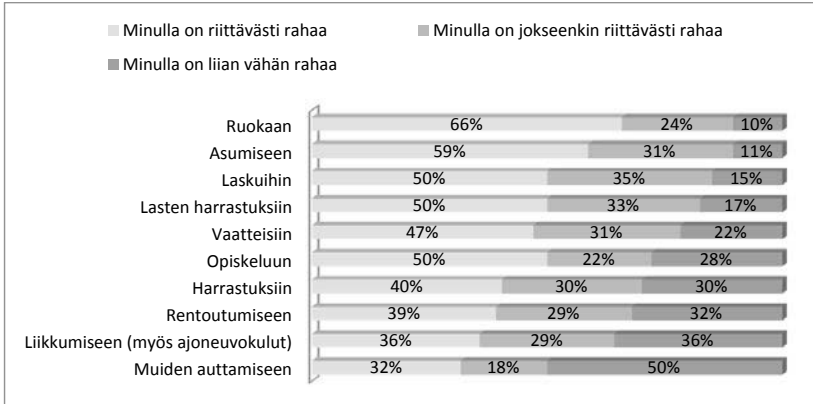
Vähiten taloudellista tilannetta hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät naiset (21 %), 65–74-vuotiaat (17 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (14 %), työssä käyvät (17 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (7 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (14 %).

Kuvio 6.8. Taloudellinen tilanne ja hyvinvointi (tulot, koulutus, asumistilanne: p-arvo = 0,005).

Rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 114–135, opiskelun osalta 36 ja lasten harrastusten osalta 46 vastaajaa) muiden auttamiseen (50 %), liikkumiseen (36 %), rentoutumiseen (32 %), harrastuksiin (30 %), opiskeluun (28 %) sekä vaatteisiin (22 %) (kuvio 6.9).

Vähimmäisessä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (10 %), asumiseen (11 %) laskuihin (15 %) sekä lasten harrastuksiin (17 %). Lukujen taustalta paljastuu tarkemmin tarkasteltuna esimerkiksi se todellisuus, että Tunturi-Lapin seutukunnan vastaajista 14 kokee, ettei heillä riitä raha ruokaan. Edelleen 20 vastaajaa kokee, ettei heillä ole riittävästi rahaa laskuihin. Ja nämä määrät ovat pelkästään kyselyyn vastanneiden keskuudesta.

Kuvio 6.9. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Vastajat toivat taloudelliseen tilanteeseensa liittyviä huolia aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa elämiskustannuksiin ja työttömyyteen liittyen seuraavasti:

Energian hinta. Sähkön ja polttoaineiden korkea hinta vie ison osan tuloista.

Että rahat riittävät remontiin/rakentamiseen, lainanmaksuun, elämiseen ym.

Kaikkien hintojen nousu. Markka aikana halvempia Euron aikana kalliimpia. Euro on muuttanut hintoja. Euro on yhtä kuin markka.

Pieni työttömyyskorvaus ansio 580 euroa/kk. Rahaa ei välillä ees ruokhaan asti saati vaatheisiin.

Toimeentulo – olen työtön.

Toimeentulo, pieni eläke.

Toimeentulo. Alhainen opintoraha.

Rahan riittämättömyyttä muiden auttamiseen kokevat yleisimmin miehet (60 %), 30–49-vuotiaat (56 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (75 %, vastaajia 16), eläkeläiset (57 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (77 %) ja ei parisuhteessa asuvat (63 %).

Vähiten näin kokevat naiset (41 %), 65–74-vuotiaat (43 %), ammatitkoulututkinnon suorittaneet (43 %), työssä käyvät (40 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (38 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (38 %). Voidaan siten ajatella, että iän, kouluttautumisen ja parempien tulojen myötä mahdollisuus toisten ihmisten auttamiseen taloudellisin keinoin helpottuu, joskin se koetaan näissäkin ryhmissä laajalti vaikeaksi.

Tässä yhteydessä on lisäksi tarkasteltu seutukunnittain rahojen ruokaan riittämisen kokemuksia. Tunturi-Lapin seutukunnassa rahojen riittämisen ruokaan kokevat yleisimmin hankalana miehet (13 %), 30–49-vuotiaat (23 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (14 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (29 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (19 %) ja ei parisuhteessa asuvat (17 %). Näissä ryhmissä koetaan siten laajalti rahan ruokaan riittämättömyyttä. Riskiryhmiä ovat tarkastelun nuorimmat ja koulutetuimmat. Kouluttautuminen ei ole siten välttämättä taannut paikkaa työelämässä.

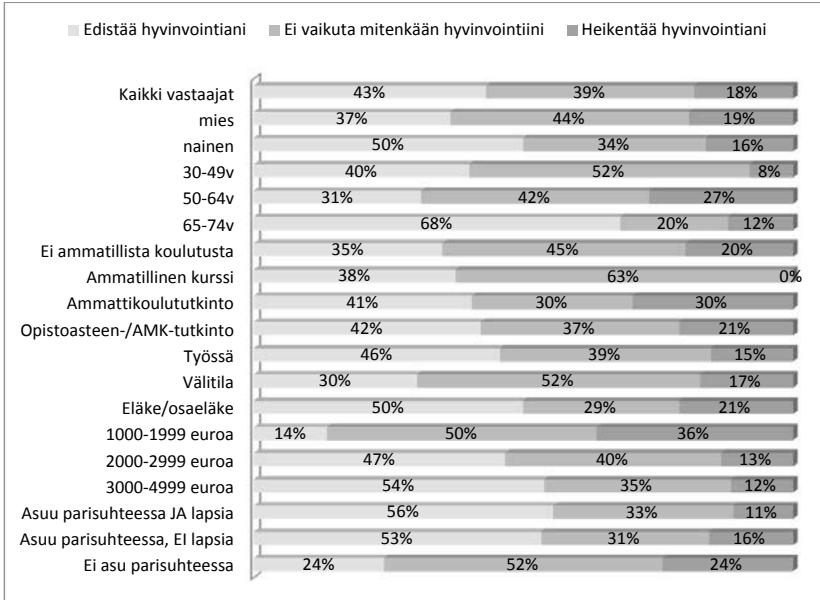
Vähiten rahojen riittämättömyyttä ruokaan kokevat naiset (8 %), 65–74-vuotiaat (4 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (4 %), eläkeläiset (4 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (7 %) ja ilman lapsia parisuhteessa asuvat (4 %). Näin ollen tässä yhteydessä paras tilanne on iäkkäillä, kahden eläkeläisen taloudessa asuvilla henkilöillä.

6.1.2 *Asuinkunnan palvelujen saatavuus*

Oman asuinkunnan palvelujen saatavuutta pidetään Tunturi-Lapin seutukunnassa toiseksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä (vastaajia 109). Kaikista vastaajista 18 % kokee palvelujen saatavuuden hyvinvointiaan heikentävänä, joten tyytymättömyys kyseiseen asiaan on merkittävän yleistä. Yleisimmin näin kokevat miehet (19 %), 50–64-vuotiaat (27 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (30 %), eläkeläiset (21 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (36 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (24 %) (kuvio 6.10).

Vähimmäisessä määrin näin kokevat naiset (16 %), 30–49-vuotiaat (8 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (0 %, vastaajia 16), työssä käyvät (15 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (12 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (11 %). Kokemukset asuinkunnan palvelujen

saatavuuden hyvinvointia heikentävistä ominaisuuksista näyttäisivät siten vähenevän parempien tulojen ja lapsiperhe-elämän myötä.

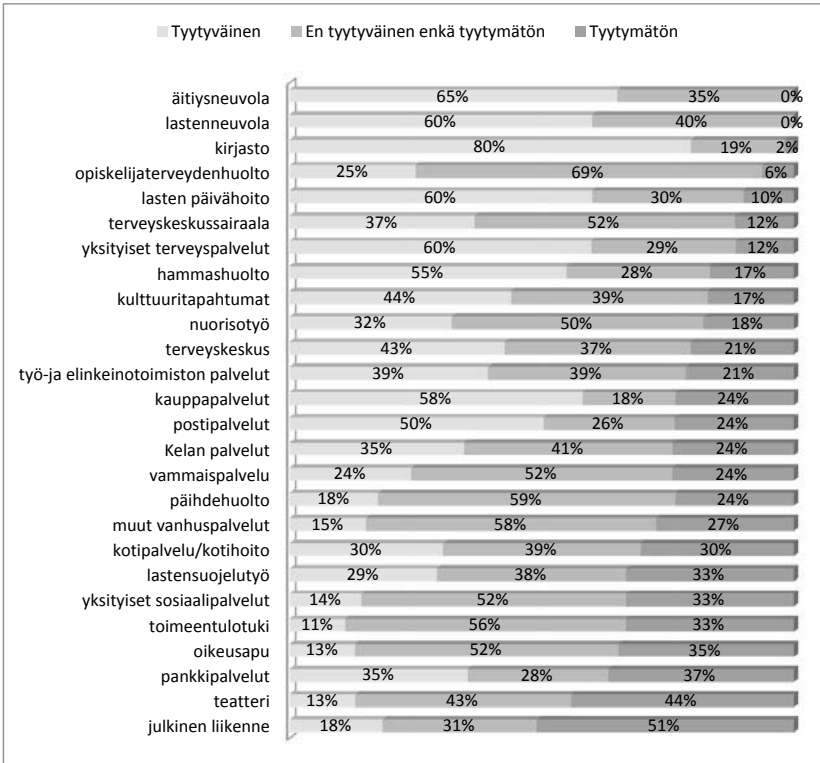

Kuvio 6.10. Palvelujen saatavuus ja hyvinvointi.

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että tyytymättömyys kohdistetaan Tunturi-Lapin seutukunnassa yleisimmin asuinkunnan julkisen liikenteen (51 %, vastaajia 98), teatterin (44 %, 61 vastaajaa), pankkipalvelujen (37 %, 136 vastaajaa), oikeusavun (35 %, 23 vastaajaa), toimeentulotukipalvelujen (33%, 18 vastaajaa), yksityisten sosiaalipalvelujen (33 %, 21 vastaajaa), lastensuojelutyöhön liittyvien palvelujen (33 %, 24 vastaajaa) sekä kotipalvelun/kotihoidon (30 %, 23 vastaajaa) saatavuuteen (kuvio 6.11).

Vähimmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan äitiysneuvolapalvelujen (0 %, 20 vastaajaa), lastenneuvolapalvelujen (0 %, 20 vastaajaa), kirjaston (2 %, 108 vastaajaa), opiskelijaterveydenhuollon palvelujen (6 %, 16 vastaajaa) sekä lasten päivähoitopalvelujen (10 %, 30 vastaajaa) saatavuuteen. Tunturi-Lapissa julkisten perushyvinvointipalvelujen saatavuuteen ollaan kohtuullisen tyytyväisiä, kun taas muiden palvelujen saatavuuteen ollaan huomattavasti kriittisempiä.

Terveyskeskussairaalan palvelujen saatavuutta arvioi 60, yksityisten terveyspalvelujen saatavuutta 87, hammashuollon saatavuutta 102, kulttuuritapahtuma palvelujen saatavuutta 82, nuorisotyön palvelujen saatavuutta 28, terveyskeskuspalvelujen saatavuutta 122, Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen saatavuutta 56, kauppapalvelujen saatavuutta 136, postipalvelujen saatavuutta 135, kelan palvelujen saatavuutta 104, vammaispalvelujen saatavuutta 29, päihdehuollon palvelujen saatavuutta 17 ja muiden (kuin kotipalvelun/kotihoidon) vanhuspalvelujen saatavuutta 33 vastaajaa (kuvio 321). Tässä yhteydessä on huomattava, että päihdehuollon, toimeentulotuen sekä opiskelijaterveydenhuollon saatavuuden osalta vastaajia oli alle 20. Näihin liittyvät luvut ovat siten suuntaa antavia.

Kuvio 6.11. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat palvelujen saatavuuteen liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille seuraavasti:

Peruspalvelujen ym. palveluiden saatavuus heikkeneminen syrjäisyydellä, sekä palvelujen yksityistäminen ja kallistuminen. Eikä laadustakaan voi olla enää varma.

Poliisit tarvittaessa kaukana.

Postin palvelut liian kaukana.

Se, että palveluita ajetaan Kittilässä alas: verotoimisto on avoinna 1pv/vko ja Nordeasta voi saada kassapalveluita vain tiistaisin klo 10-13. Harmittaa kovasti.

Julkisen liikenteen saatavuuteen ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (57 %), 30–49-vuotiaat (57 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (71 %, vastaajia 14), työtilanteeltaan välitilassa olevat (60 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (80 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (63 %).

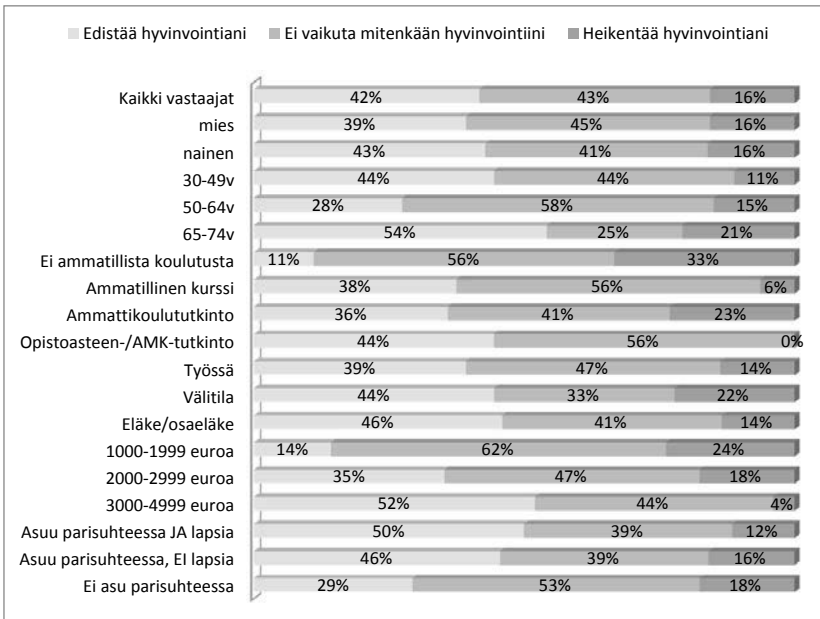
Vähiten tyytymättömiä julkisen liikenteen saatavuuteen ovat naiset (47 %), 65–74-vuotiaat (33 %, vastaajia 18), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (50 %, vastaajia 18), eläkeläiset (39 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (48 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (37 %). Julkisen liikenteen saatavuuteen tyytymättömien osuudet ovat siten huomattavan suuria myös vähiten tyytymättömien keskuudessa.

Toiseksi yleisimmin tyytymättömyyttä kohdistettavaan teatterin saatavuuteen ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (60 %), 50–64-vuotiaat (56 %) ja työssä käyvät henkilöt (50 %). Teatterin saatavuuteen ovat vähimmässä määrin tyytymättömiä naiset (38 %), 65–74-vuotiaat (27 %, vastaajia 15) ja työtilanteeltaan välitilassa olevat henkilöt (36 %, vastaajia 11). Samoin kuin julkisen liikenteen osalta todettiin, myös teatterin saatavuuteen ollaan laajalti tyytymättömiä kaikkein vähiten tyytymättömienkin joukossa. Tässä yhteydessä asiaa ei ole tarkasteltu lainkaan koulutus- ja tulotason sekä asumistavan mukaan eri ryhmiin kuuluvien vastaajien vähäisyyden vuoksi.

6.1.3 Yhteiskunta

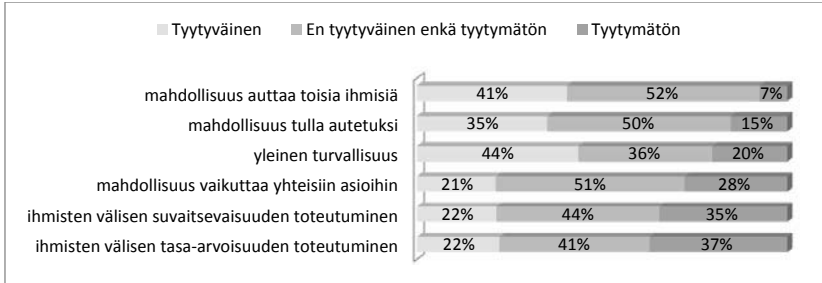
Suomalaista yhteiskuntaa pidetään kolmanneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä Tunturi-Lapin seutukunnassa (vastaajia 108). Kaikista vastaajista 16 % kokee yhteiskunnan omaa hyvinvointiaan heikentävänä tekijänä. Molemmat sukupuolet kokevat asian samassa määrin (16 %). Kaikkein yleisimmin yhteiskunnan kokevat hyvinvoinnin heikentäjänä 65–74-vuotiaat (21 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (33 %, vastaajia 18), työtilanteeltaan välitilassa olevat (22 %, vastaajia 18), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (24 %) ja ei parisuhteessa asuvat (18 %) (kuvio 6.12).

Vähiten edellä kuvatusti kokevat 30–49-vuotiaat (11 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (0 %, vastaajia 18), työssä käyvät (14 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (12 %). Yhteys koulutuksellisen, taloudellisen ja sosiaalisen hyvä-/huono-osaisuuden ja koettujen hyvinvointiin vaikuttavien yhteiskuntatekijöiden välillä on selvä. Huono-osaiset kokevat yleisemmin siten, että yhteiskunta heikentää heidän hyvinvointiaan.

Kuvio 6.12. Yhteiskunta ja hyvinvointi (koulutus: p-arvo < 0,005).

Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 105–124) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (37 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (35 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (28 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (7 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (15 %) sekä yleiseen turvallisuuteen (20 %) (kuvio 6.13).

Kuvio 6.13. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat yhteiskuntaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Suomalaisten työttömyys, vanhusten hyvinvointi, lasten hyvinvointi.

EU/euro/politiikka/isokenkäisten rahanahneus. Kaikki hinnat on moninkertaistuneet euron myötätukiaiset muihin maihin ja pankeille ja valtionyhtiöille/isokenkäisten palkat/bonukset/eläkkeet tähtiteellisen suuria.

Lasten ja nuorten hyvinvointi. Nuorten railakas käyttäytyminen sekä häiriökäyttäytyminen huolestuttaa!

Lasten ja nuorten tilanne: syrjäytyminen, avioerojen seuraukset, nuorten työttömyys.

Perheväkivalta, nuorisotyöttömyys/työttömyys, luonnonsuojelu.

Ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (44 %), 65–74-vuotiaat (46 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (46 %), eläkeläiset (41 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (52 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (43 %).

Vähiten tyytymättömyyttä tasa-arvoisuuden toteutumiseen kokevat naiset (33 %), 30–49-vuotiaat (37 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (24 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (27 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (37 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (29 %). Tästä voidaan vetää se johtopäätös, että tulojen kasvun ja parisuhteellistumisen myötä vähenee tyytymättömyys ympäröivään yhteiskuntaan. Se vähenee, mutta tyytymättömyyttä esiintyy silti suuressa mittakaavassa.

Tutkimuksessa on tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta suomalaisen yhteiskuntaan liitettyjä yleisen turvallisuuden kokemuksia. Tunturi-Lapissa turvallisuuteen ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (22 %), 50–64-vuotiaat (26 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (33 %), työssä käyvät (25 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (21 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (28 %). Yleiseen turvallisuuteen tyytymättömien osuus on siten huomattava.

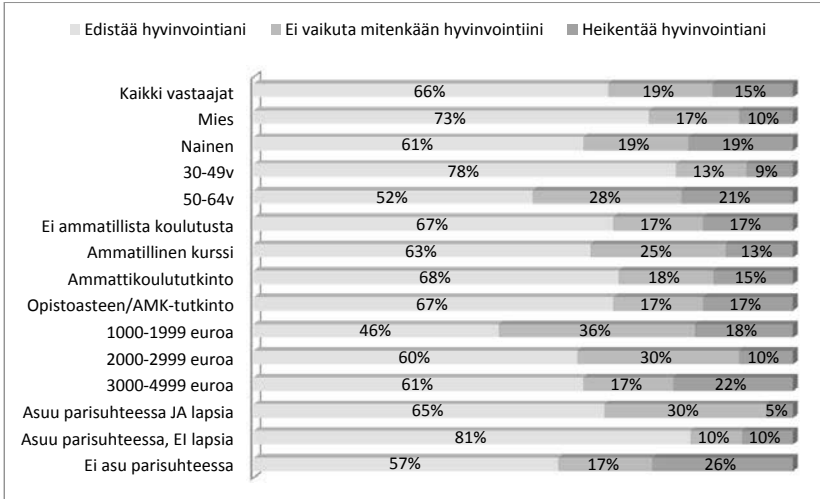
Vähiten tyytymättömiä yleiseen turvallisuuteen ovat miehet (19 %), 30–49-vuotiaat (13 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (9 %), 1000–1999 ja 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (20 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (13 %).

6.1.4 Palkkatyö

Tunturi-Lapin seutukunnan vastaajien (vastaajia 67) keskuudessa palkkatyö koetaan neljänneksi yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Näin kokee 15 % kaikista vastaajista. Kaikkein yleisimmin näin koetaan naisten (19 %), 50–64-vuotiaiden (21 %), ei ammatillista koulutusta (6 vastaajaa) ja opistoasteen/AMK-tutkinnon (12 vastaajaa) suorittaneiden (17 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (22 %) ja ei parisuhteessa asuvien (26 %) keskuudessa (kuvio 6.14).

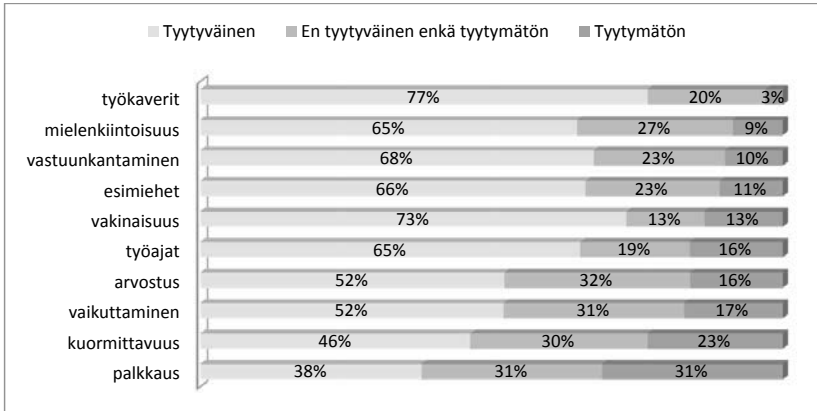
Työ koetaan vähimmässä määrin hyvinvointia heikentävänä miesten (10 %), 30–49-vuotiaiden (9 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (13 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (10 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (5 %) keskuudessa. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että palkkatyötä arvioineita on vähemmän kuin hyvinvoinnin muita sisältöjä arvioineita henkilöitä. Arvioitsijoiden määrä on

tässä yhteydessä taustaryhmittäin koulutustaustan mukaan tarkasteltuna tilastollisesti liian pieni muiden kuin ammattikoulun suorittaneiden keskuudessa (muissa ryhmissä 6–12 vastaajaa). Tuloluokissa tilanne on sama kaikissa ryhmissä (vastaajia 11–18). Kyseiset luvut ovat siten suuntaa antavia.

Kuvio 6.14. Palkkatyö ja hyvinvointi.

Palkkatyön sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 65–71) palkkaukseen (31 %), työn kuormittavuuteen (23 %), työn sisältöön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin (17 %), työstä saatavaan arvostukseen (16 %), työaikoihin (16 %), työn vakinaisuuteen (13 %) sekä esimiehiin (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan työkavereihin (3 %), työn mielenkiintoisuuteen (9 %) sekä vastuunkantamisen mahdollisuuteen (10 %) (kuvio 6.15).

Kuvio 6.15. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Tunturi-Lapin seutukunnan vastaajat toivat työhön liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa jatkuvuuteen liittyen seuraavasti:

Epätietoisuus minne työpaikka siirtyy.

Matkailun parissa asiakkaitten saatavuus, koska elän sillä.

Työni on rasittavaa ja ei vakituista.

Työhyvinvointi: raskas työ, johtajilta ei saa arvostusta, liian vähän koulutettua henkilökuntaa, työturvallisuus.

Työhön siirtyminen. Lasten sopeutuminen hoitoon jännittää + yhteensovittaminen mieheni kiireisen työn kanssa.

Työn jatkuvuus. Pätkätyössä saa olla koko ajan huolissaan.

Kahta yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavaa työn sisältöä tarkastelemalla on todettavissa, että yleisimmin työn palkkaukseen ovat tyytymättömiä naiset (33 %), työikäisistä 50–64-vuotiaat (43 %) ja ei parisuhteessa asuvat (38 %).

Vähiten tyytymättömyyttä on puolestaan miesten (27 %), 30–49-vuotiaiden (20 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (22 %) keskuudessa. Asiaa ei ole tarkasteltu lainkaan koulutus- ja tulostaustan mukaan kyseisten vastaajaryhmien pienuuden vuoksi.

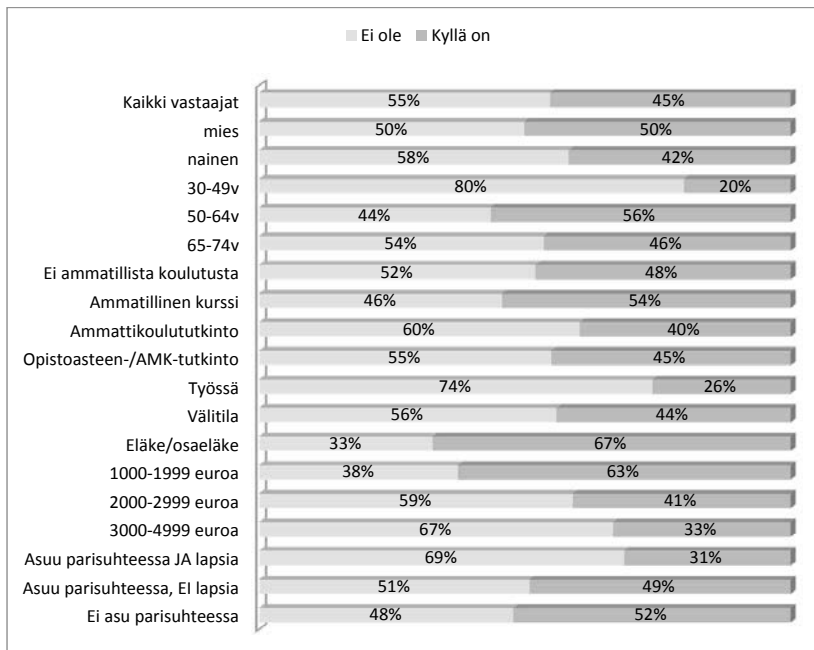
Työn kuormittavuuteen tyytymättömiksi itsensä kokevat yleisemmin naiset (34 %). Lisäksi tyytymättöimpiä tähän asiaan ovat työkäisistä 50–64-vuotiaat (35 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (25 %).

Vähiten tyytymättömyyttä työn kuormittavuuteen koetaan miesten (10 %), 30–49-vuotiaiden (12 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (18 %) keskuudessa. Naiset kokevat siten selvästi miehiä yleisemmin työnsä kuormittavuuteen kohdistuvaa tyytymättömyyttä. Tässäkään yhteydessä asiaa ei ole tarkasteltu lainkaan koulutus- ja tulotaustan mukaan kyseisten vastaajaryhmien pienen vuoksi.

6.1.5 Omat ominaisuudet

Henkilön omat ominaisuudet koetaan Tunturi-Lapin seutukunnassa viidenneksi eniten hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Tähän liittyen tutkimuksessa kartoitettiin vastaajien jokapäiväistä elämää haittaavia sairauksia, vaivoja tai vammoja. Vastaajista (vastaajia 135) 45 prosentilla on tällainen. Yleisimmin sairaus, vaiva tai vamma on miehillä (50 %), 50–64-vuotiailla (56 %), ammatillisen kurssin suorittaneilla (54 %), eläkeläisillä (67 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (63 %) ja ei parisuhteessa asuvilla (52 %) (kuvio 6.16).

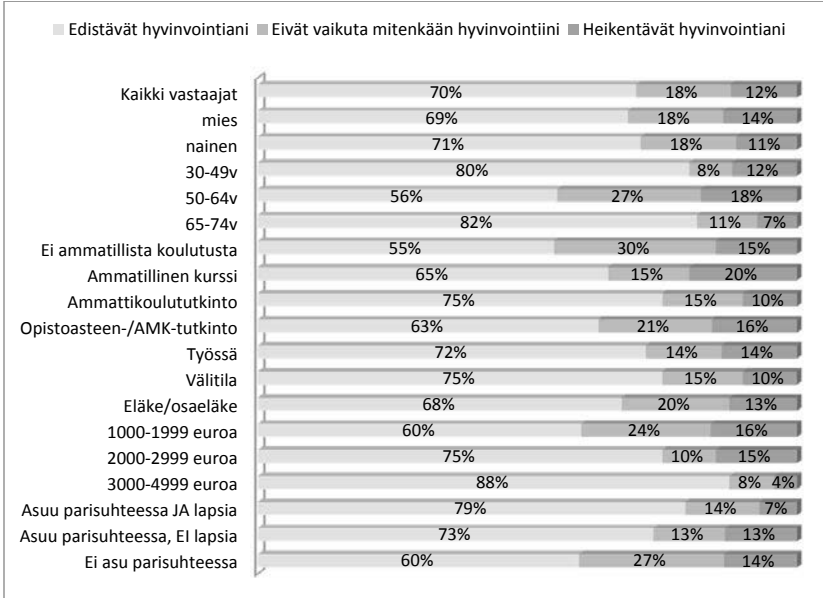
Vähimmässä määrin kyseisen tyyppistä haittaa on naisilla (42 %), 30–49-vuotiailla (20 %), ammattikoulututkinnon suorittaneilla (40 %), työssä käyvillä (26 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvilla (33 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvilla (31 %). Kaikissa ryhmissä sairauden aiheuttamaa haittaa kokevien osuus on joka tapauksessa huomattava. Tunturi-Lapin osalta tarkastellussa nuorimmassakin ryhmässä joka viides kokee näin, samoin kuin neljännes työssä käyvistä.

Kuvio 6.16. Vastaajalla esiintyvä sairaus, vaiva tai vamma (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

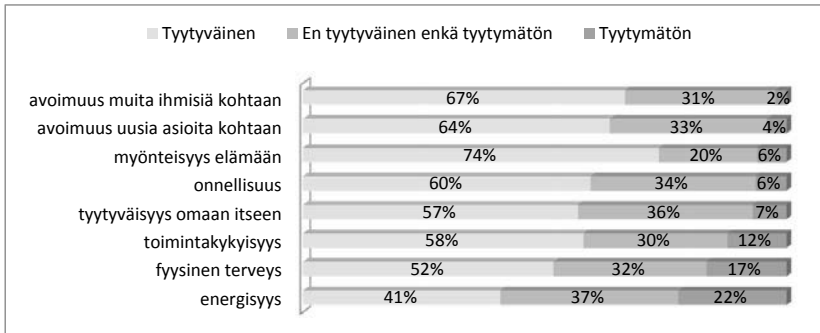
Kaikista vastaajista (vastaajia 114) 12 % kokee omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä. Yleisimmin omien ominaisuuksien koetaan heikentävän hyvinvointia miesten (14 %), 50–64-vuotiaiden (18 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (20 %), työssä käyvien (14 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (16 %) ja ei parisuhteessa asuvien (14 %) keskuudessa (kuvio 6.17).

Vähiten omia ominaisuuksia hyvinvointia heikentävinä pitävät naiset (11 %), 65–74-vuotiaat (7 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (10 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (10 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera (7 %) asuvat. Tarkastelun vanhimmassa ikäryhmässä on siten selvästi toisia ryhmiä vähemmän omiin ominaisuuksiinsa tyytymättömiä henkilöitä. Tilanne on sama tarkastelun suurituloisimpien keskuudessa.

Kuvio 6.17. Omat ominaisuudet ja hyvinvointi.

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 126–133) energisyyteen liittyvät kokemukset (22 %). Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttavat fyysinen terveys (17 %) ja toimintakykyisyys (12 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan muihin ihmisiin kohdistuvaan avoimuuteen (2 %), uusiin asioihin kohdistuvaan avoimuuteen (4 %), elämään kohdistettavaan myönteisyyteen (6 %), onnellisuuteen (6 %) sekä omaan itseensä (7 %) (kuvio 6.18).

Kuvio 6.18. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat omiin ominaisuuksiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Terveys, kun on erilaisia vaivoja ja kipuja.

Vammat ja sairaudet rajoittaa liikkumista ja harrastuksia.

Iän mukana tuoma toimintakyvyn heikkeneminen!

Sairastumisen pelko.

Yleisimmin energisyyteensä (tai tässä sen puutteeseen) ovat tyytymättömiä miehet (25 %), 50–64-vuotiaat (31 %), opistoasteen/AMK -tutkinnon suorittaneet (33 %), eläkeläiset (30 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (32 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (29 %).

Vähiten tyytymättömyyttä omaan energisyyteensä kokevat naiset (21 %), 65–74-vuotiaat (15 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (20 %), työssä käyvät (17 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (11 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (18 %). Tarkastelluista ikäryhmistä vanhimmasta ja tuloluokista suurimmasta löytyy siten vähimmässä määrin omaan energisyyteensä tyytymättömiä henkilöitä.

Tutkimuksessa on tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta vielä ihmisten itseensä liittämää tyytymättömyyskokemuksia. Tämän mukaan molempien sukupuolten keskuudessa itseen kohdistetaan tyytymättömyyttä samassa määrin (7 %). Yleisimmin tyytymättömiä itseensä ovat 30–49-vuotiaat (10 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (13 %), työssä käyvät (9 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (9 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (11 %).

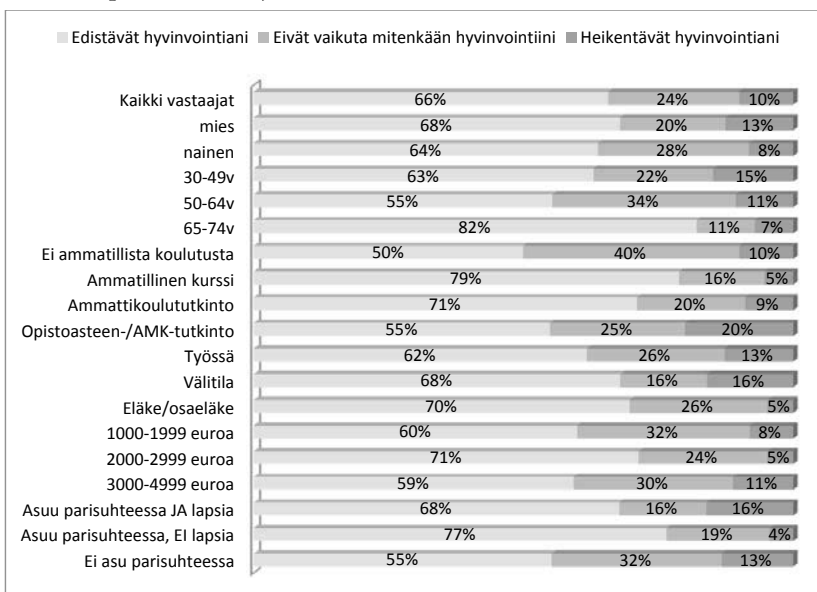
Vähiten itseensä tyytymättömiä ovat 65–74-vuotiaat (0 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (4 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (4 %), 1000–1999 ja 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (3 %). Tästä voidaan todeta, että iän ja lapsiperheellistymisen myötä tyytymättömyys itseen tulee harvinaisemmaksi.

6.1.6 Elintavat

Tunturi-Lapin seutukunnassa kuudenneksi yleisimmin ja samalla viidenneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään omia elinta-

poja (vastaajia 120). Omat elintapansa kokee hyvinvointia heikentävinä 10 % kaikista vastaajista. Yleisimmin näin kokevat miehet (13 %), 30–49-vuotiaat (15 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (20 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (16 %, vastaajia 19), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (11 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (16 %) (kuvio 6.19).

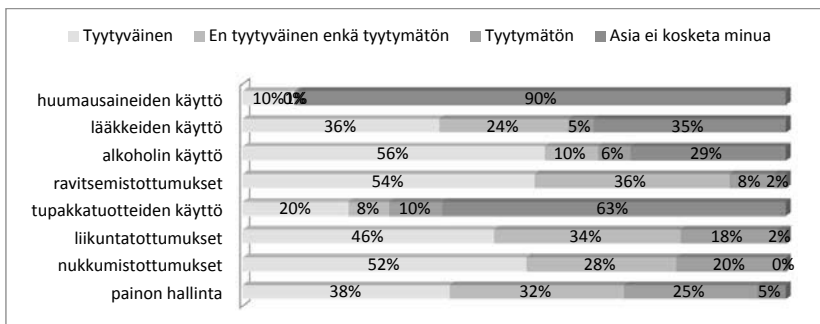
Vähimmässä määrin elintavat koetaan hyvinvointia heikentävinä naisten (8 %), 65–74-vuotiaiden (7 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (5 %, vastaajia 19), eläkeläisten (5 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (5 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (4 %) keskuudessa. Iän myötä tyytymättömyys omiin elintapoihin näyttäisi siten vähenevän. Joka tapauksessa kriittisyys omiin elintapoihin on suhteellisen vähäistä. Hyvinvoinnin muutos koetaan mahdollistuvan enemmän mielen ulkopuolisten tekijöiden kuin oman tekemisen kautta.

Kuvio 6.19. Elintavat ja hyvinvointi.

Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 130–135) painon hallintaan (25 %), nukkumistottumuksiin (20 %), liikuntatottumuksiin (18 %) sekä tupakkatuot-

teiden käyttöön (10 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan huumausaineiden (1 %), lääkkeiden (5 %) ja alkoholin (6 %) käyttöön sekä ravitsemistottumuksiin (8 %) (kuvio 6.20).

Kuvio 6.20. Elintavat ja tyytymättömyys.

Vastajaat toivat omiin ominaisuuksiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Tupakointi ja alkoholin käyttö. Molemmat ovat pahasta.

Painon hallintaan ovat yleisimmin tyytymättömiä naiset (27 %), 50–64-vuotiaat (29 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (30 %), työssä käyvät (37 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (30 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (34 %). Tämän myötä näyttää siltä, että erityisesti työssä käynti sekä lapsiperhetilanne tuottavat tyytymättömyyttä painonhallintaan.

Harvinaisempaa tyytymättömyys painon hallintaan on miesten (23 %), 30–49-vuotiaiden (23 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (12 %), työtilanteeltaan välitilassa olevien (12 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (20 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (20 %) keskuudessa.

Painon hallinnan lisäksi tarkempaan tarkasteluun on otettu kaikkien seutukuntien osalta vielä tyytymättömyys alkoholin käyttöön. Tunturi-Lapin seutukunnassa yleisimmin tyytymättömiä alkoholin käyttöönsä ovat miehet (9 %), 30–49-vuotiaat (14 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (14 %), työssä käyvät (9 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (10 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (9 %).

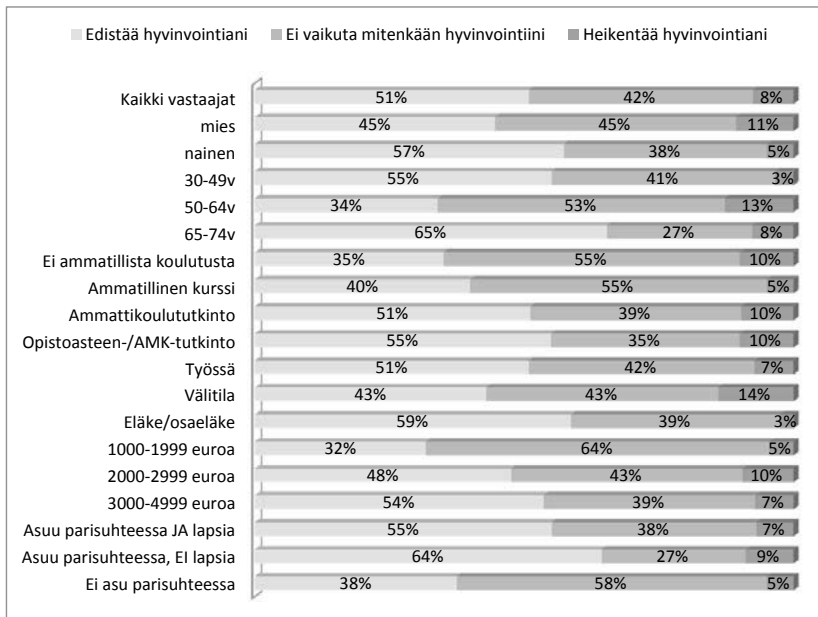
Yleisimmin tyytymättömyyttä alkoholin käyttöön on siten tarkastelun nuorimmassa ikäryhmässä sekä korkeimman koulutuksen omaavien keskuudessa.

Vähiten tyytymättömyyttä alkoholin käyttöönsä kokevat puolestaan naiset (4 %), 65–74-vuotiaat (0 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (0 %), eläkeläiset (2 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (2 %).

6.1.7 *Asuinkunnan ominaisuudet*

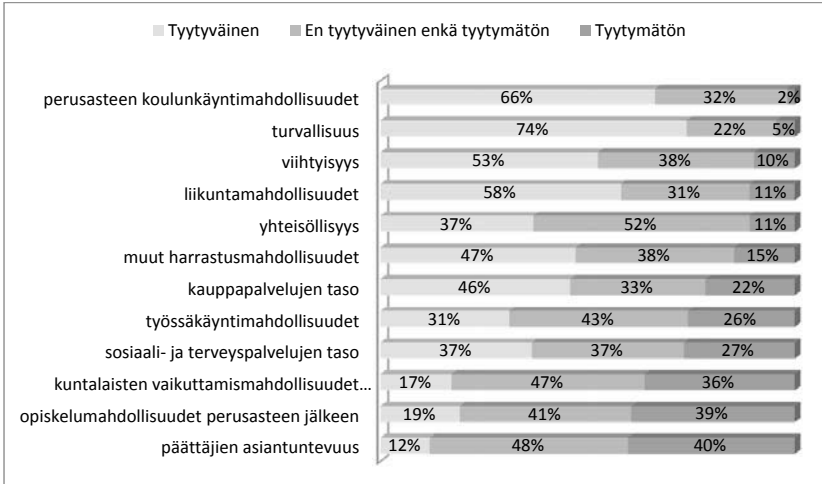
Asuinkunnan ominaisuudet koetaan Tunturi-Lapin seutukunnassa neljänneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä (vastaajia 118). Kaikista vastaajista näin kokee 8 %. Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä asuinkunnan ominaisuuksien vuoksi kokevat miehet (11 %), 50–64-vuotiaat (13 %), ei ammatillista koulutusta, ammattikoulututkinnon sekä opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (10 %), työtilanteeltaan väli-tilassa olevat (14 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (10 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (9 %) (kuvio 6.21). Suurimmassa määrin tyytymättömyyttä esiintyy siten työtilanteeltaan väli-tilassa olevien, kuten työttömien ja opiskelijoiden keskuudessa.

Vähiten näin koetaan naisten (5 %), 30–49-vuotiaiden (3 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (5 %), eläkeläisten (3 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (5 %) sekä ei parisuhteessa asuvien (5 %) keskuudessa. Kaiken kaikkiaan asuinkuntansa ominaisuuksiin tyytymättömien osuudet näyttäytyvät ryhmissä melko pieniltä. Asuinkunnan koettujen ominaisuuksien ja muuttomotiivien välillä on yhteys. Laaja tyytymättömyys asuinalueen ominaisuuksiin lisää muuttohalukkuutta. Parhaassa työiässä olevien vähäinen tyytymättömyys asuinkunnan ominaisuuksiin on tässä merkittävää.

Kuvio 6.21. Asuinkunnan ominaisuudet ja hyvinvointi.

Asuinkunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 99–135) päättäjien asiantuntevuuteen (40 %), opiskelumahdollisuuksiin perusteiden jälkeen (39 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (36 %), sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (27 %), työsäkäyntimahdollisuuksiin (26 %) sekä kauppapalvelujen tasoon (22 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin asuinkunnan koulunkäyntimahdollisuuksiin perusteella (2 %), turvallisuuteen (5 %), viihtyisyyteen (10 %), liikuntamahdollisuuksiin (11 %), yhteisöllisyyteen (11 %) sekä muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (15 %) (kuvio 6.22).

Kuvio 6.22. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asuinkunnan ominaisuuksiin liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Turvattomuuden tunne asuinpaikkakunnalla (kylällä) kaikki vietään pois (poliisi, posti, rajavartiosto jne.)

Työn saanti tunturilapissa on kausiluonteista.

Nuorille ei ole kunnollisia harrastus- ja kokoontumispaikkoja.

Lasteni koulun sisäilmaongelmat.

Kehittymismahdollisuudet – työ- ja opiskelumahdollisuudet Muoniossa minimaaliset ts. jos haluaa valita em. asiat on tod. näk. Vaihdetava asuinkuntaa.

Tunturi-Lapin seutukunnassa päättäjien asiantuntevuuteen tyytymättömiä löytyy erityisesti miesten (43 %), 30–49-vuotiaiden (50 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (53 %, vastaajia 17), työtilanteeltaan väliatilassa olevien (48 %), 2000–2999 euron tuloaluokkaan kuuluvien (40 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien keskuudesta (47 %).

Päättäjien asiantuntevuuteen ovat vähiten tyytymättömiä naiset (37 %), 65–74-vuotiaat (36 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet

(30 %), eläkeläiset (32 %), 1000–1999 ja 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (38 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (33 %). Tyytymättömyys kaikissa ryhmissä on kuitenkin huomattavan yleistä, kun päättäjien asiantuntevuuteen on tyytyväinen vain noin joka kymmenes vastaaja. Oletamme edellä kuvattujen avovastausten perusteella, että tyytymättömyys moniin hyvinvointitoimijoihin on kasvamassa.

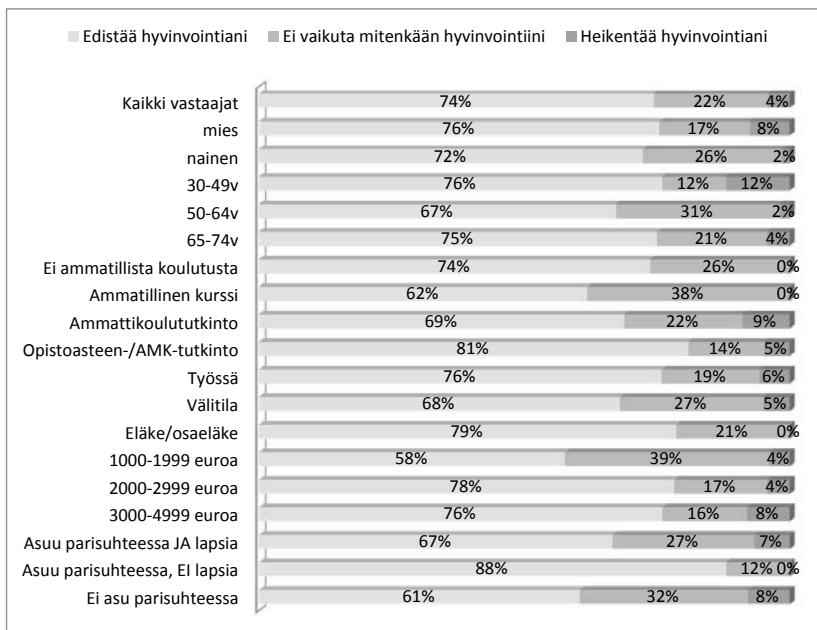
Kaikkien seutukuntien osalta on vielä tarkasteltu lähemmin tyytymättömyyttä asuinkunnan työssäkäyntimahdollisuuksiin. Näihin ovat Tunturi- Lapin seutukunnassa yleisimmin tyytymättömiä naiset (29 %), 50–64-vuotiaat (36 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (38 %, vastaajia 16), työtilanteeltaan välitilassa olevat (43 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (44 %) ja ei parisuhteessa asuvat (30 %). Asuinkunnan työssäkäyntimahdollisuuksiin ollaan siten suurimmassa määrin tyytymättömiä työelämän ulkopuolella olevien ja tarkasteltavista ryhmistä pienituloisimpien keskuudessa.

Vähiten tyytymättömyyttä työssäkäyntimahdollisuuksiin kokevat miehet (22 %), 30–49-vuotiaat (13 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (19 %), työssä käyvät (19 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (13 %, vastaajia 16) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (19 %).

6.1.8 *Asunto*

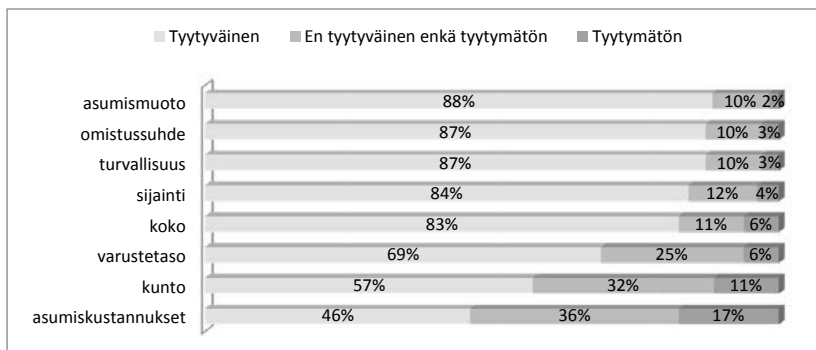
Tunturi-Lapin seutukunnassa kolmanneksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä pidetään asuntoa (vastaajia 121). Kaikista vastaajista näin kokee 4 %. Yleisimmin asuntonsa hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi kokevat miehet (8 %), 30–49-vuotiaat (12 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (9 %), työssä käyvät (6 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (8 %) ja ei parisuhteessa asuvat (8 %) (kuvio 6.23). Suurin tyytymättömien osuus löytyy siten tarkastelun nuorimmasta ikäryhmästä.

Edelleen tarkasteltuna vähiten asuntoaan hyvinvointia heikentävänä tekijänä pitävät naiset (2 %), 50–64-vuotiaat (2 %), ei ammatillista koulutusta (vastaajia 19) ja ammatillisen kurssin suorittaneet (0 %), eläkeläiset (0 %), 1000–1999 ja 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (0 %).

Kuvio 6.23. Asunto ja hyvinvointi.

Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 121–133) asumiskustannukset (17 %) ja asunnon kunto (11 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan asumismuotoon (2 %), omistussuhteeseen (3 %), asunnon turvallisuuden (3 %), sijaintiin (4 %), kokoon (6 %) sekä varustetasoon (6 %) (kuviokuva 6.24). Tyytyväisyys omaan kotiin yhtenä hyvinvoinnin päälähteenä on laajaa. Siitä huolimatta kodin kuntoon, varustetasoon ja kustannuksiin liitetään monien osalta odotuksia ja muutostarpeita.

Kuvio 6.24. Asunto ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat asumiseensa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Että saadaan oma talo rakennettua loppuun ja päästäisiin muuttamaan pian. Että rahat riittävät remonttiin/rakentamiseen, lainan maksuun, elämiseen ym.

Jos Hannukaisen kaivos tulee, joudun lähtemään kodistani pois.

Omakotitalon remontti- ja lämmityskustannukset.

Miehet ja naiset ovat samassa suhteessa tyytymättömiä omiin asumiskustannuksiinsa (17 %). Tyytymättömiä asumiskustannuksiinsa ovat lisäksi 30–49-vuotiaat (23 %), ammatillisen kurssin suorittaneet (23 %), eläkeläiset (24 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (27 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (24 %).

Vähiten tyytymättömyyttä asumiskustannuksiin esiintyy puolestaan 65–74-vuotiaiden (15 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (14 %), työssä käyvien (12 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien (10 %) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvien (13 %) keskuudessa.

Asunnon kuntoon liittyen voidaan todeta, että yleisimmin siihen tyytymättömiä ovat naiset (12 %), 30–49-vuotiaat (13 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (13 %), eläkeläiset (16 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (15 %) ja ei parisuhteessa asuvat (18 %). Kaikkein suurin tyytymättömien osuus on siten ei parisuhteessa asuvien joukossa.

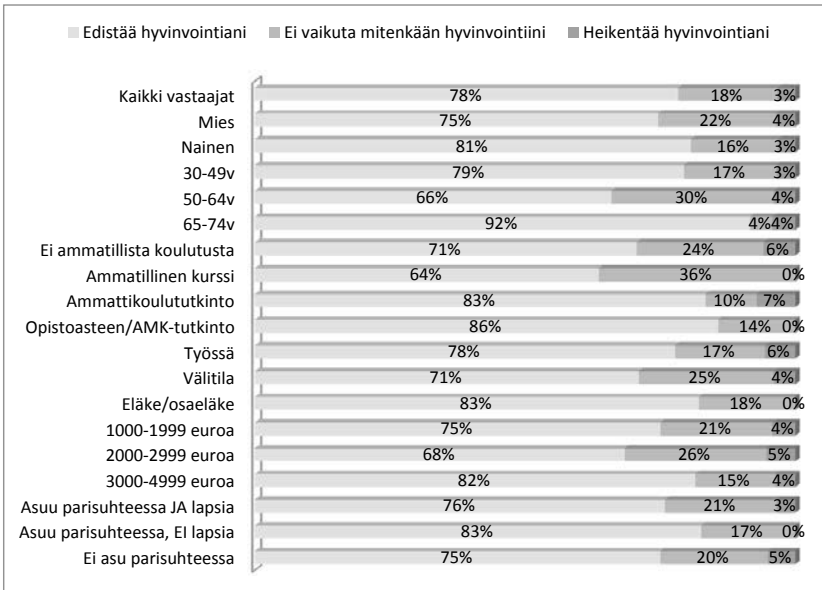
Vähiten tyytymättömiä on puolestaan miesten (10 %), 50–64-vuotiaiden (11 %), ammatillisen kurssin suorittaneiden (8 %), työssä käyvien (8 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (7 %) sekä pari-

suhteessa ilman lapsia asuvien (6 %) keskuudessa. Mitä suuremmat tulot ihmisillä on, sitä vähemmän heidän keskuudessaan ilmenee tyytymättömyyttä asunnon kuntoon.

6.1.9 Vapaa-aika

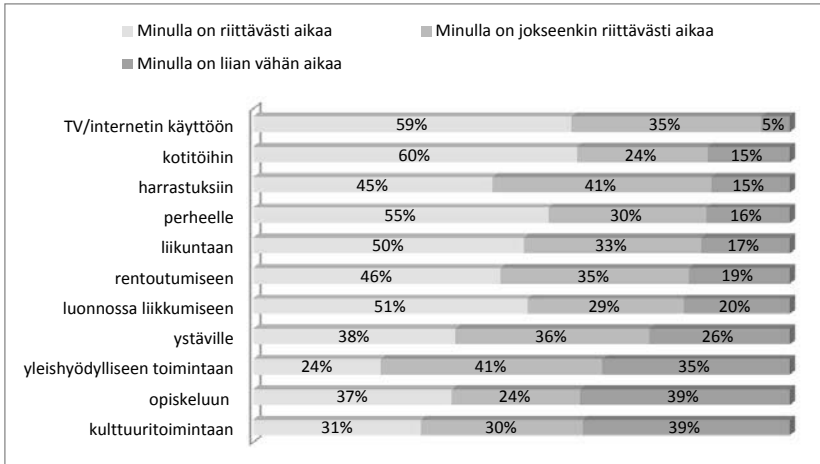
Vapaa-aika koetaan toiseksi vähiten hyvinvointia heikentävänä tekijänä Tunturi-Lapin seutukunnassa (vastaajia 120). Kaikista vastaajista vain 3 % kokee näin. Yleisimmin vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät miehet (4 %), 50–64- ja 65–74-vuotiaat (4 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (7 %), työssä käyvät (6 %), 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvat (5 %, vastaajia 19) sekä ei parisuhteessa asuvat (5 %) (kuvio 6.25). Kaiken kaikkiaan näissäkin ryhmissä tyytymättömien osuus on hyvin pieni.

Vähiten vapaa-aikaansa hyvinvointia heikentävänä pitävät naiset (3 %), 30–49-vuotiaat (3 %), ammatillisen kurssin ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (0 %), eläkeläiset (0 %), 1000–1999 ja 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (0 %).

Kuvio 6.25. Vapaa-aika ja hyvinvointi.

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 113–131, opiskelun osalta 46, kulttuuritoiminnan osalta 83 ja yleishyödyllisen toiminnan osalta 80 vastaajaa) kulttuuritoimintaan (39 %), opiskeluun (39 %), yleishyödylliseen toimintaan (35 %), ystävien tapaamiseen (26 %), luonnossa liikkumiseen (20 %), rentoutumiseen (19 %) sekä liikuntaan (17 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (5 %), kotitöihin (15 %), harrastuksiin (15 %) sekä perheen kanssa olemiseen (16 %) (kuvio 6.26). Tämän voidaan nähdä olevan yksi osoitus vapaa-ajan harrastusten priorisoinnista. Sille mitä eniten arvostetaan, järjestetään myös aikaa. Itsensä kehittäminen ja ”vaivannäkö” ovat tässä yhteydessä niitä vapaa-ajan toimia, joihin on vähiten aikaa.

Kuvio 6.26. Ajan riittäminen.

Vastaajat toivat vapaa-aikaan liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Yksinhuoltajan ongelmat: rahojen riittävyys, huono omatunto lasten joutuessa olemaan paljon yksin vuorotyön vuoksi.

Kulttuuritoimintaan liittyvää ajan riittämättömyyttä tarkastellen voidaan vielä todeta, että yleisimmin sitä kokevat miehet (41 %), 50–64-vuotiaat (44 %), työssä käyvät (42 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (48 %). Näissä ryhmissä on siten suurin osuus niitä ihmisiä, jotka koke-

vat haluavansa käyttää enemmän aikaa kulttuuritoimintaan. Asia voidaan tulkita näin, sillä vastaajilla oli mahdollisuus vastata kysymykseen myös ”asia ei kosketa minua” -vaihtoehdolla. Asiaa ei ole tarkasteltu koulutus- ja tulotaustan mukaan kyseisten ryhmien pienuuden vuoksi.

Ajan riittämiseen tässä yhteydessä ovat vähiten tyytymättömiä naiset (37 %), 65–74-vuotiaat (32 %, vastaajia 19), työtilanteeltaan välitilassa olevat (23 %, vastaajia 13) sekä parisuhteessa ilman lapsia asuvat (27 %).

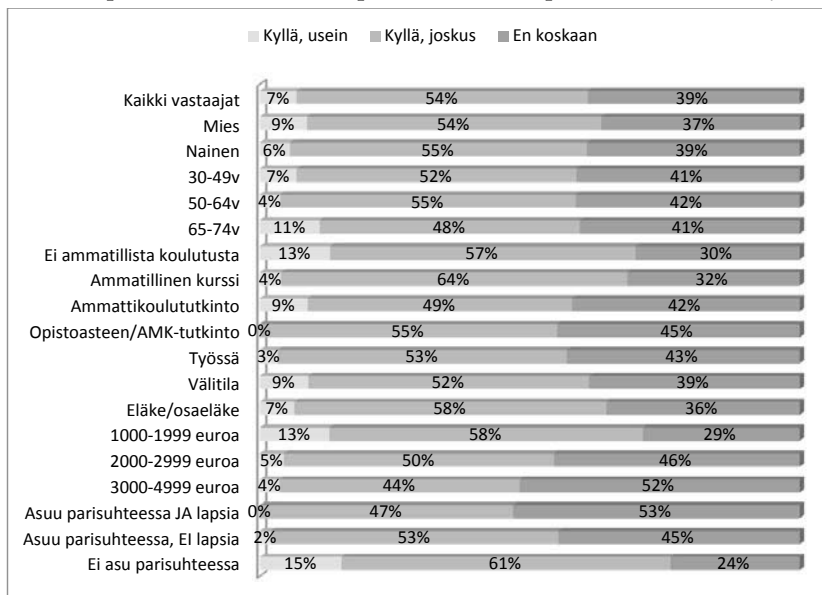
Seutukunnittain on vielä tarkasteltu lähemmin kokemuksia perheen kanssa vietettävän ajan riittävydestä. Yleisimmin ajan riittämättömyyttä kyseiseen asiaan kokevat naiset (16 %), 30–49-vuotiaat (19 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (18 %), työssä käyvät (21 %) 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (25 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (18 %). Näin voidaan havaita, että erityisen suuri tyytymättömien osuus löytyy työssä käyvien ja tarkastelun suurimpaan tuloluokkaan kuuluvien keskuudesta.

Vähiten perheen kanssa vietettävän ajan puutetta kokevat miehet (15 %), 65–74-vuotiaat (7 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (9 %), eläkeläiset (9 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (15 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (12 %). Mielenkiintoista tässä yhteydessä on se, että noin joka kymmenes eläkeläinen kokee perheen kanssa vietetyn ajan riittävyteen kohdistuvaa tyytymättömyyttä. Tässä tilanteessa voi tyytymättömyys kohdistua oman ajan riittämättömyyden lisäksi perheenjäsenten kiireiseen aikatauluun.

6.1.10 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet koetaan Tunturi-Lapin seutukunnassa vähimmäis- määrin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Tähän liittyen tutkimuksessa selvitettiin ihmisten yksinäisyyskokemuksia siitä lähtökohdasta, josko he kokevat yksinäisyyttä usein, joskus tai ei koskaan. Kaikista vastaajista (vastaajia 130) 7 % kokee itsensä usein yksinäiseksi. Näin kokevat yleisimmin miehet (9 %), 65–74-vuotiaat (11 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (13 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (9 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (13 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (15 %) (kuvio 6.27).

Itensä usein yksinäiseksi kokevat vähimmässä määrin naiset (6 %), 50–64-vuotiaat (4 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (0 %), työssä käyvät (3 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvat (0 %). Yksinäisyyden kokemukset yleistyvät siten pienituloisuuden sekä parisuhteen ulkopuolella olemisen myötä.

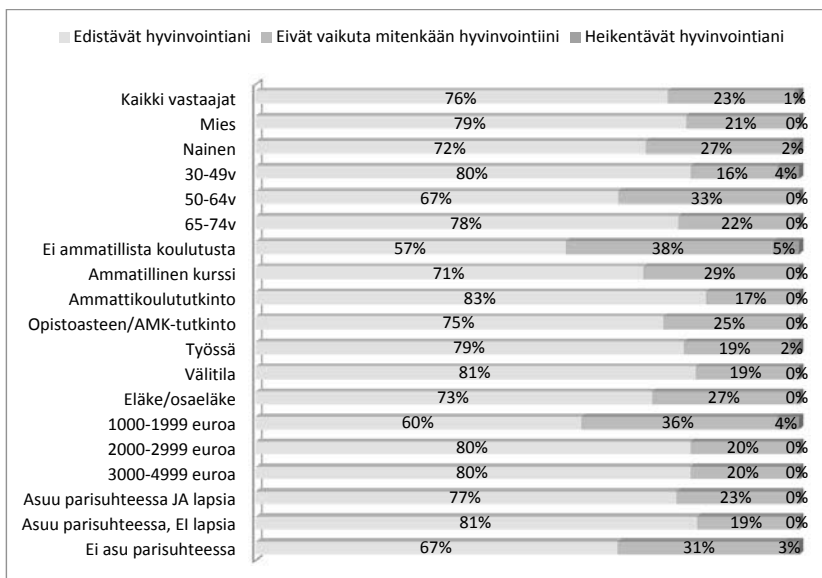

Kuvio 6.27. Yksinäisyykokemusten esiintyminen.

Omia sosiaalisia suhteitaan (vastaajia 120) pitävät hyvinvointia heikentävinä ainoastaan 1 % kaikista vastaajista. Näin kokevat yleisimmin naiset (2 %), 30–49-vuotiaat (4 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (5 %), työssä käyvät (2 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (4 %) sekä ei parisuhteessa asuvat (3 %) (kuvio 6.28).

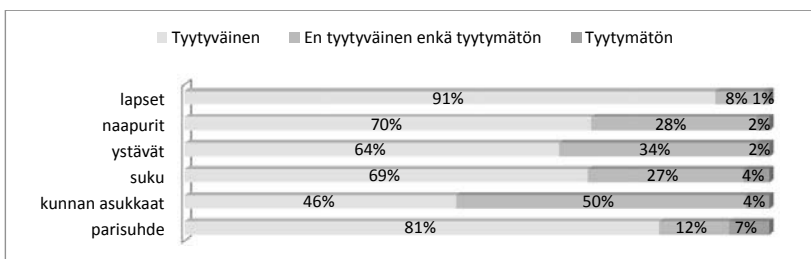
Edelleen tarkasteltuna vähiten näin kokevia esiintyy miesten (0 %), 50–64- ja 65–74-vuotiaiden (0 %), ei ammatillista koulutusta, ammatillisen kurssin ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden (0 %), työtilanteeltaan välitilassa olevien ja eläkeläisten (0 %), 2000–2999 ja 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) sekä parisuhteessa lasten kera ja ilman lapsia asuvien (0 %) keskuudessa. Tästä voidaan vetää

se johtopäätös, että Tunturi-Lapin seutukunnassa ihmiset kokevat sosiaaliset suhteensa äärimmäisen pienessä määrin hyvinvointia heikentävinä.

Kuvio 6.28. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi.

Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Tunturi-Lapin seutukunnassa (vastaajia 101–136) parisuhteeseen (7 %), muihin kunnan asukkaisiin (4 %) ja sukuun (4 %). Vähiten tyytymättömyys liitetään puolestaan lapseen (1 %), naapureihin (2 %) sekä ystäviin (2 %) (kuvio 6.29).

Kuvio 6.29. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Vastaajat toivat ihmissuhteisiinsa liittyviä huolta aiheuttavia sisältöjä esille muun muassa seuraavasti:

Lasten hyvinvointi.

Lastenlasten terveys, vanhempien terveys ja pärjääminen.

Lasten tulevaisuus - ainahan äiti huolta kantaa.

Raha, ei paljon ystäviä, ei riittävästi kumpakaan... Eli tosi vähän varsinkaan oikeita ystäviä!

Sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tyytymättömyys perustuu pitkälti sekä itsen että toisten, erityisesti lasten ja lastenlasten puolesta kannettuun huoleen.

Parisuhteeseensa ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (8 %), 30–49-vuotiaat (13 %), ammattikoulututkinnon suorittaneet (14 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (13 %, vastaajia 16), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvat (17 %, vastaajia 18) ja ei parisuhteessa asuvat (33 %, vastaajia 15). Ei parisuhteessa asuvien tyytymättömien joukossa voi olla niitä, jotka ovat parisuhteessa, mutta eivät asu parisuhteessa sekä niitä, jotka ovat tyytymättömiä parisuhteettomuuteensa.

Vähiten tyytymättömyyttä esiintyy puolestaan naisten (6 %), 50–64-vuotiaiden (5 %), opistoasteen/AMK -tutkinnon suorittaneiden (0 %, vastaajia 17), eläkeläisten (0 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvien (0 %) sekä parisuhteessa lasten kera asuvien (0 %) keskuudessa. Tyytymättömyys parisuhteeseen vähenee siten iän sekä tulojen kasvun myötä.

Toiseksi suurimmassa määrin tyytymättömyyttä aiheuttavia suhteita tarkastellen voidaan todeta, että asuinkunnan muihin asukkaisiin ovat yleisimmin tyytymättömiä miehet (5 %), 30–49-vuotiaat (7 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (10 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (13 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (8 %) ja ei parisuhteessa asuvat (5 %).

Vähiten tyytymättömyyttä asuinkunnan muihin asukkaisiin esiintyy puolestaan naisten (3 %), 65–74-vuotiaiden (0 %), ei ammatillista koulutusta ja ammatillisen kurssin suorittaneiden (0 %), työssä käyvien (2 %), 1000–1999 euron tuloluokkaan kuuluvien (4 %) ja parisuhteessa lasten kera asuvien (3 %) keskuudessa.

6.1.11 Hyvinvointikokonaisuus Tunturi-Lapin seutukunnassa

Edellä on kuvattu sitä, kuinka Tunturi-Lapin seutukunnan asukkaat kokevat eri hyvinvointisisältöjen (taloudellinen tilanne, palvelujen saatavuus, yhteiskunta, palkkatyö, omat ominaisuudet, elintavat, asuinkunnan ominaisuudet, asunto, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet) vaikuttavan heidän hyvinvointiinsa. Ketkä sitten ovat tutkimuksessa tarkasteltujen taustamuuttujien mukaan kaikkein yleisimmin Tunturi-Lapin seutukunnassa niitä, jotka kokevat hyvinvointisisällöistä muodostetun kokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä (tarkastelumenetelmä kuvattu luvussa 2.2)? Sukupuolen mukaan tarkasteltuna sisältökokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä yleisimmin seuraavasti (taulukko 6.1):

Taulukko 6.1. Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Sukupuoli ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Naiset	Miehet
Taloudellinen tilanne	2	1
Palvelujen saatavuus	2	1
Yhteiskunta	2	1
Palkkatyö	1	2
Omat ominaisuudet	2	1
Elintavat	2	1
Asuinkunnan ominaisuudet	2	1
Asunto	2	1
Vapaa-aika	2	1
Sosiaaliset suhteet	1	2
Yhteensä	18	12

Miehet kokevat naisia yleisemmin hyvinvoinnin sisältökokonaisuuden hyvinvointia heikentävänä. Naiset kokevat ainoastaan palkkatyön sekä sosiaaliset suhteet miehiä yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Ikäryhmittäin tarkastellen voidaan saman asian tulkita jakautuvan seuraavasti (taulukko 6.2):

Taulukko 6.2. Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Ikäryhmät ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	30–49-vuotiaat	50–64-vuotiaat	65–74-vuotiaat
Taloudellinen tilanne	2	1	3
Palvelujen saatavuus	3	1	2
Yhteiskunta	3	2	1
Palkkatyö	(2)	(1)	
Omat ominaisuudet	2	1	3
Elintavat	1	2	3
Asuinkunnan ominaisuudet	3	1	2
Asunto	1	3	2
Vapaa-aika	3	1	2
Sosiaaliset suhteet	1	2	3
Yhteensä	(21) 19	(15) 14	21

Suluissa olevat luvut kuvaavat työikäisten lukuja. Ilman sulkuja olevat luvut puolestaan lukuja, jotka muodostuvat kokonaisuudesta, jossa ei ole mukana palkkatyöhön liittyviä hyvinvointikokemuksia. Näin voidaan verrata kaikkia ikäryhmiä toisiinsa. Työikäisiä verrattaessa havaitaan, että sisältökokonaisuuden kokeminen hyvinvointia heikentävänä on selvästi yleisempää 50–64-vuotiaiden kuin 30–49-vuotiaiden keskuudessa.

Poistettaessa palkkatyö tarkastelusta, tilanne näyttyy kaikilla ikäryhmiä verraten siten, että kokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä selvästi yleisimmin 50–64-vuotiaiden keskuudessa. Heidän joukossaan koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä taloudellinen tilanne, asuinkunnan palvelujen saatavuus, omat ominaisuudet, asuinkunnan ominaisuudet sekä vapaa-aika. Seuraavaksi yleisimmin kokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä 30–49-vuotiaiden parissa. Heidän joukostaan löytyy eniten niitä, jotka kokevat omat elintapansa, asuntonsa ja sosiaaliset suhteensa hyvinvointia heikentävinä. Kaikkein vähimmässä määrin kokonaisuuden kokevat hyvinvointia heikentävänä 65–74-vuotiaat. Heidän keskuudessaan on kuitenkin yleisimmin niitä, jotka kokevat yhteiskunnan hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Ammatillisen koulutustaustan mukaan tarkasteltuna sama asia näyttyy seuraavasti (taulukko 6.3):

Taulukko 6.3. Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskoke-
mukset.

Ammatillinen koulutustausta ja hyvinvoinnin heikkenemiskoke- mukset	Ei am- matillista koulu- tusta	Ammatilli- nen kurssi	Ammatti- koulutus- kinto	Opisto- asteen/ AMK- tutkinto
Taloudellinen tilanne	4	1	3	2
Palvelujen saatavuus	3	4	1	2
Yhteiskunta	1	3	2	4
Palkkatyö	1	4	3	1
Omat ominaisuudet	3	1	4	2
Elintavat	2	4	3	1
Asuinkunnan ominaisuudet	1	4	2	3
Asunto	4	3	1	2
Vapaa-aika	2	3	1	4
Sosiaaliset suhteet	1	2	4	3
Yhteensä	22	29	24	24

Yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä kokonaisuutta tarkastellen kokevat ei ammatillista koulutusta suorittaneet. Heidän joukossaan on yleisimmin niitä, jotka kokevat yhteiskunnan, palkkatyön, asuinkunnan ominaisuudet sekä omat sosiaaliset suhteensa hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Ammattikoulu- ja opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet näyttäytyvät näin tarkastellen samantyyppisinä ryhminä. Ammattikou-
lutututkinnon suorittaneiden keskuudessa asuinkunnan palvelujen saata-
vuus, asunto ja vapaa-aika koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävi-
nä tekijöinä. Opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneiden keskuudessa
näin koetaan yleisimmin palkkatyön ja omien elintapojen osalta. Paras
tilanne kokonaisuutta ajatellen näyttäisi olevan ammatillisen kurssin
suorittaneiden keskuudessa. He kokevat muita yleisemmin taloudellisen
tilanteen ja omat ominaisuutensa hyvinvointia heikentävinä tekijöinä.
Työtilanteen mukaan tarkasteltuna tilanne on seuraava (taulukko 6.4):

Taulukko 6.4. Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Työtilanne ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Työssä	Välitila	Eläke
Taloudellinen tilanne	3	1	2
Palvelujen saatavuus	3	2	1
Yhteiskunta	2	1	3
Omat ominaisuudet	1	3	2
Elintavat	2	1	3
Asuinkunnan ominaisuudet	2	1	3
Asunto	1	2	3
Vapaa-aika	1	2	3
Sosiaaliset suhteet	1	3	2
Yhteensä	16	16	22

Hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on sisältökokonaisuutta tarkastellen työssä käyvien ja välitilassa olevien (työttömät, opiskelijat, pitkällä sairauslomalla olevat, äitiys- ja vanhempainvapaalla olevat henkilöt) keskuudessa samassa määrin. Työssä käyvien keskuudesta löytyy yleisimmin niitä, jotka kokevat omat ominaisuudet, asunnon, vapaa-ajan ja sosiaaliset suhteet hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Välitilassa olevien joukossa taloudellinen tilanne, yhteiskunta, omat elintavat ja asuinkunnan ominaisuudet koetaan muihin nähden yleisimmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Paras tilanne kokonaisuutta tarkastellen on eläkeläisillä, joiden keskuudessa vain asuinkunnan palvelujen saatavuus koetaan muita yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä. Tuloluokittain tarkastellen samaiset kokemukset jakautuvat seuraavasti (taulukko 6.5):

Taulukko 6.5. Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot/kk ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	1000-1999 euroa	2000-2999 euroa	3000-4999 euroa
Taloudellinen tilanne	1	2	3
Palvelujen saatavuus	1	2	3
Yhteiskunta	1	2	3
Palkkatyö	2	3	1
Omat ominaisuudet	1	2	3

Elintavat	2	3	1
Asuinkunnan ominaisuudet	3	1	2
Asunto	2	3	1
Vapaa-aika	2	1	3
Sosiaaliset suhteet	1	2	2
Yhteensä	16	21	22

Selvästi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia kokonaisuutta tarkastellen esiintyy tarkastelun pienimmässä tuloluokassa. Tässä ryhmässä taloudellinen tilanne, asuinkunnan palvelujen saatavuus, yhteiskunta, omat ominaisuudet ja sosiaaliset suhteet koetaan muita ryhmiä yleisemmin hyvinvointia heikentäviksi tekijöiksi. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy 2000–2999 euron tuloluokkaan kuuluvien keskuudessa. Heidän joukossaan asuinkunnan ominaisuudet ja vapaa-aika koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä. Kaikkein vähäisintä hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten ilmeneminen on tarkastelun suurituloisimpien keskuudessa. He kokevat muita yleisemmin palkkatyön, omat elintapansa ja asuntonsa hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Vielä asumistavan mukaan samaa asiaa tarkastellen voidaan havaita seuraavaa (taulukko 6.6):

Taulukko 6.6. Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

Asumistapa ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Asuu parisuhteessa JA lapsia	Asuu parisuhteessa, Ei lapsia	Ei asu parisuhteessa
Taloudellinen tilanne	2	3	1
Palvelujen saatavuus	3	2	1
Yhteiskunta	3	2	1
Palkkatyö	3	2	1
Omat ominaisuudet	3	2	1
Elintavat	1	3	2
Asuinkunnan ominaisuudet	2	1	3
Asunto	2	3	1
Vapaa-aika	2	3	1
Sosiaaliset suhteet	2	3	1
Yhteensä	23	24	13

Ei parisuhteessa asuvat kokevat sisältökokonaisuuden selvästi kahta muuta ryhmää yleisemmin hyvinvointia heikentäväksi. Heidän keskuudessaan taloudellista tilannetta, asuinkunnan palvelujen saatavuutta, yhteiskuntaa, palkkatyötä, omia ominaisuuksia, asuntoa, vapaa-aika ja sosiaalisia suhteita pidetään toisia ryhmiä yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjinä. Parisuhteessa lasten kera asuvilla tilanne on kokonaisuutta tarkastellen jo selvästi parempi. Heidän keskuudessaan vain omat elintavat koetaan muita yleisemmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Heitä vielä hieman parempi tilanne on parisuhteessa ilman lapsia asuvilla, joiden keskuudessa on yleisimmin niitä henkilöitä, jotka kokevat asuinkunnan ominaisuudet heidän hyvinvointiaan heikentävinä.

Edellä kuvatusta voidaan vielä tehdä se johtopäätös, että **Tunturi-Lapin seutukunnassa kaikkein yleisimmin hyvinvointisisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä**

- miehet
- 50–64-vuotiaat
- ei ammatillista koulutusta suorittaneet
- työssä käyvät ja välitilassa olevat
- tarkastelun alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Vähiten näin kokevat puolestaan

- naiset
- tarkastelun vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvat
- ammatillisen kurssin suorittaneet
- eläkeläiset
- tarkastelun ylimpään tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa ilman lapsia asuvat henkilöt.

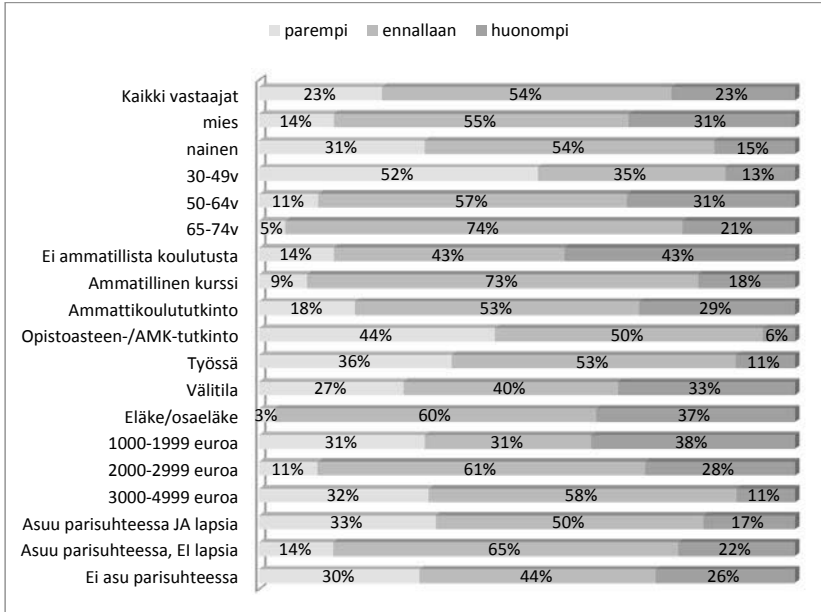
6.1.12 Hyvinvoinnin tulevaisuus

Hyvinvointia tarkasteltiin tutkimuksessa edelleen tulevaisuusnäkemysten lähtökohdasta. Vastaajia (139 vastaajaa) pyydettiin arvioimaan omaa hyvinvointiaan kokonaisuutena ottaen viiden vuoden kuluttua, josko se tulee olemaan nykyistä parempi, nykyiseen nähden ennallaan tai nykyiseen nähden huonompi. Tulevaisuusarvioinnin vaikeus näkyy selvästi suuressa

”en osaa sanoa” vastausten määrässä, kun kaiken kaikkiaan 32 % kaikista vastaajista vastasi näin.

Niiden keskuudessa, jotka arvioivat hyvinvointikokonaisuuttaan (vastaajia 91), arvioi 23 % hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua. Yleisimmin hyvinvointinsa heikommaksi arvioivat miehet (31 %), 50–64-vuotiaat (31 %), ei ammatillista koulutusta suorittaneet (43 %, vastaajia 14), eläkeläiset (37 %), tarkastelun alimpaan tuloluokkaan kuuluvat (38 %, vastaajia 16) ja ei parisuhteessa asuvat (26 %) (kuvio 6.30). Erityisesti ei ammatillista koulutusta suorittaneiden, eläkeläisten ja pienituloisten keskuudessa usko heikompaan tulevaisuuteen on hyvin yleistä, joskin asiaa arvioineiden määrä on pieni.

Vähimmäisessä määrin hyvinvointinsa nykyistä huonommaksi viiden vuoden kuluttua arvioivat puolestaan naiset (15 %), 30–49-vuotiaat (13 %), opistoasteen/AMK-tutkinnon suorittaneet (6 %, vastaajia 18), työssä käyvät (11 %), 3000–4999 euron tuloluokkaan kuuluvat (11 %, vastaajia 19) ja parisuhteessa lasten kera asuvat (17 %). Tulevaisuuden heikkenemiseen liittyvä yleisyystaso ryhmien välillä vaihtelee suuresti. Kysymyksiä herättää erityisesti naisten ja miesten välinen suuri ero tulevaisuusarvioissa. Kaiken kaikkiaan tulevaisuuden hyvinvointiodotukset eriytyvät voimakkaasti. Tulevaisuutensa parempana ja huonompana näkevien osuudet ovat yhtä suuret. Tulevaisuudessa hyvinvointinsa ennallaan kokevien suuri osuus on merkki sekä epävarmuuden laajuudesta että vaikeudesta arvioida tulevaisuutta.

Kuvio 6.30. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykytilaan verrattuna (ikä, työtilanne: p-arvo < 0,005).

Viiden vuoden kuluttua uskotaan yleisimmin oltavan nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 70–97, opiskelun osalta 25 vastaajaa) suomalaiseen yhteiskuntaan (33 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (32 %), taloudelliseen toimeentuloon (27 %) sekä fyysiseen terveyteen (20 %). Vähiten nykyiseen nähden suurempaa tyytymättömyyttä uskotaan puolestaan kohdistettavan asuntoon (1 %), ihmissuhteisiin (2 %), vapaa-ajan käyttöön (3 %), opiskeluun (4 %), henkiseen hyvinvointiin (4 %), asuinkuntaan (10 %) ja palkkatyöhön (17 %) (kuvio 6.31).

Kuvio 6.31. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

Tulevaisuutta arvioitiin Tunturi-Lapin seutukunnan vastaajien joukossa muun muassa seuraavasti:

Koska yhteiskunta jakautuu rikkaisiin ja köyhiin – koska palvelut menevät maksullisiksi joillakin ei ole varaa.

Fyysinen kunto huononee, jonka takia olen nykyistä tyytymättömämpi.

Ikääntymisen vaikutus?

Kiitos EU ja nykyiset ”viisaat” suomalaiset poliitikot. Palvelut (esim. Kela, vero- ja työvoimatoimisto yms.) viedään kasvukeskuksiin, ihmisen ei puhu ihmiselle, vaan kaikki asiointi käydään tietokoneella.

Suomalaiseen yhteiskuntaan uskovat olevansa suurimmassa määrin nykyistä tyytymättömämpiä erityisesti miehet (46 %), 50–64-vuotiaat (42 %), työssä käyvät (37 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (37 %). Tässä yhteydessä ei ole tarkasteltu asiaa koulutus- ja tulotaustan mukaan kyseisten ryhmien pienuuden vuoksi.

Vähiten nykyistä tyytymättömämpiä suomalaisen yhteiskuntaan enakoivat viiden vuoden kuluttua olevansa naiset (22 %), 30–49-vuotiaat (33 %), työtilanteeltaan välitilassa olevat (28 %, vastaajia 18) ja ei parisuhteessa asuvat (20 %). Myös näissä vähiten tyytymättömyyttä enna-

koivien ryhmien keskuudessa tyytymättömyyttä ennakoivien osuus on kuitenkin suhteellisen suuri.

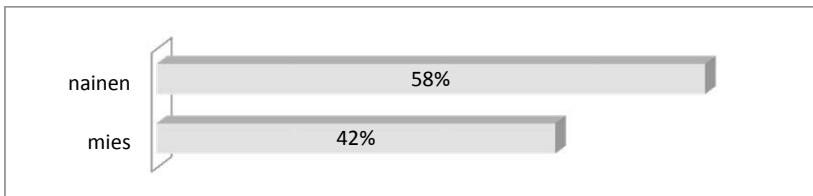
Asuinkuntansa hyvinvointipalvelujen saatavuuteen kohdistuvaa nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoivat yleisimmin miehet (43 %), 50–64-vuotiaat (46 %), eläkeläiset (42 %) ja parisuhteessa ilman lapsia asuvat (36 %). Myöskään tätä asiaa ei ole tarkasteltu koulutus- ja tulotaustan mukaan kyseisten ryhmien pienuuden vuoksi.

Vähiten nykyistä tyytymättömämpiä asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen uskovat olevansa naiset (23 %), 30–49-vuotiaat (11 %, vastaajia 18), työssä käyvät (25 %) ja ei parisuhteessa asuvat (19 %). Erittäin sukupuolen ja iän mukaan tarkastellut ryhmät poikkeavat toisistaan suuresti tyytymättömyyden yleisyydessä.

Seuraavassa tarkastelu kohdistetaan tarkemmin Tunturi-Lapin seutukunnan kuntien: Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion hyvinvointikokemusten tilanteeseen.

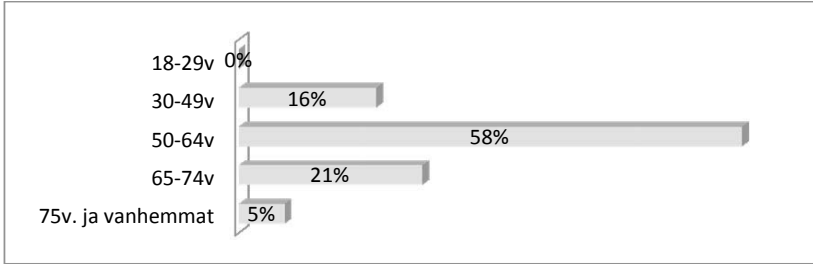
6.2 Enontekiö

Enontekiöllä kyselyyn vastasi 20 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 6.32).

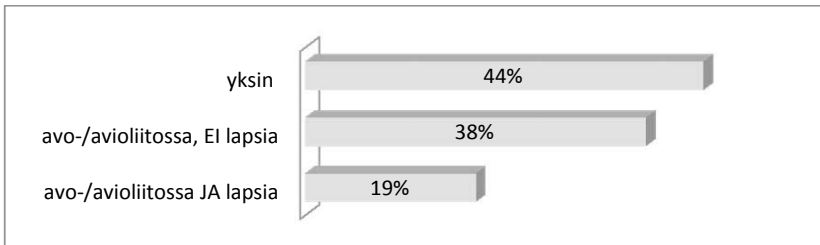
Kuvio 6.32. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Enontekiön vastaajista oli 50–64-vuotiaita. 18–29-vuotiaita ei ollut vastaajissa lainkaan (kuvio 6.33).

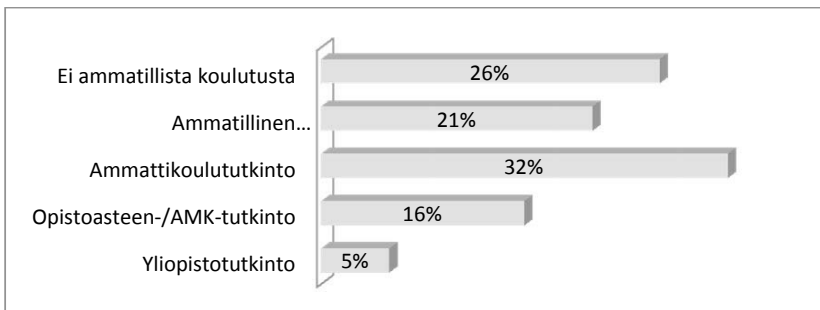
Kuvio 6.33. Ikäjakauma.

Vastaajista 58 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 16 %, asumuserossa tai eroneita 5 % ja leskeksi jääneitä 21 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin yksin asuminen (kuvio 6.34).

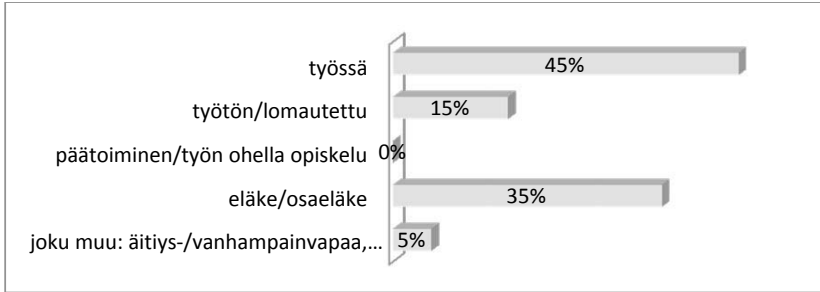
Kuvio 6.34. Asumistapa.

17 Enontekiön vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen ja kaksi pohjoissaamen. Yksi vastaajista ei ilmaissut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 6.35).

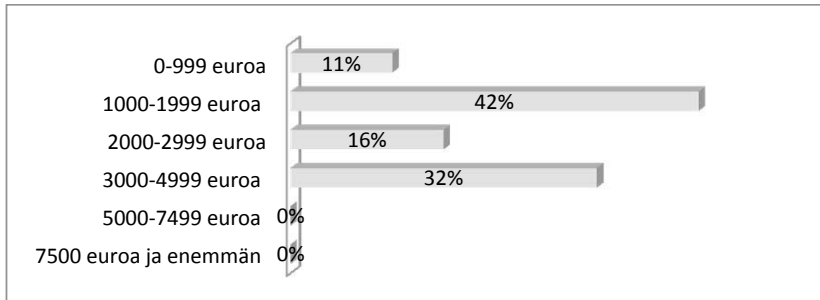
Kuvio 6.35. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 45 % ilmaisi olevansa työelämässä ja 35 % eläkkeellä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 20 % (kuvio 6.36).

Kuvio 6.36. Nykyinen työtilanne.

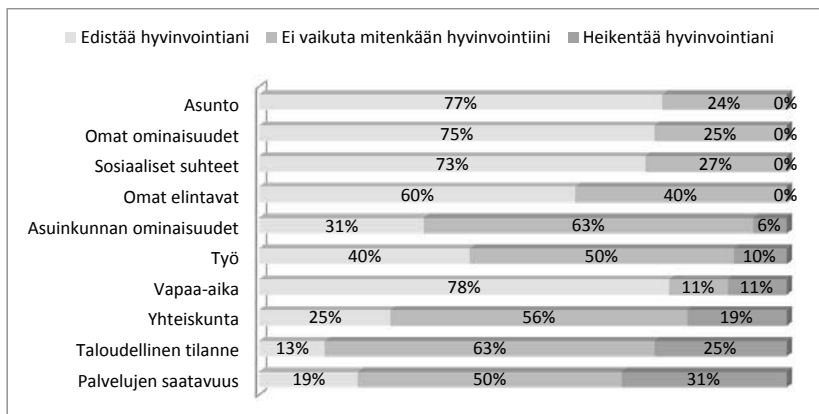
Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 1000–1999 euroa ja seuraavaksi yleisimmin 3000–4999 euroa (kuvio 6.37). Vastaukset painottuvat siten pienituloisten vastauksiksi.

Kuvio 6.37. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

Vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan erilaisten elämänsisältöjen vaikutuksista hyvinvointiin. Tässä tarkastelussa keskitytään erityisesti kokemuksiin hyvinvoinnin heikkenemisestä. Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Enontekiöllä asuvien keskuudessa (vastaajia 15–18, palkkatyön osalta 10 vastaajaa, joten luvut suuntaa antavia) asuinkunnan palvelujen saatavuutta (31 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään taloudelliseen tilanteeseen (25 %),

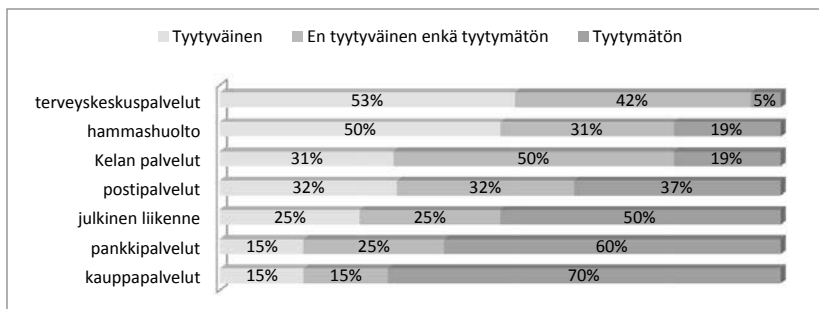
yhteiskuntaan (19 %), vapaa-aikaan (11 %), palkkatyöhön (10 %) ja asuinkunnan ominaisuuksiin (6 %). Asuntoa, omia ominaisuuksia, sosiaalisia suhteita ja omia elintapoja ei pidetä lainkaan hyvinvointia heikentävinä tekijöinä (kuvio 6.38). On syytä huomata, että moneen muuhun kuntaan verrattuna enontekiöläiset ovat monin osin vähässä määrin tyytymättömiä, vaikka kunnan ja alueen taloudellinen tilanne on suhteellisen huono. Seuraavassa läpikäydään lyhyesti hyvinvointisisällöt alkaen Enontekiöllä yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 6.38. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

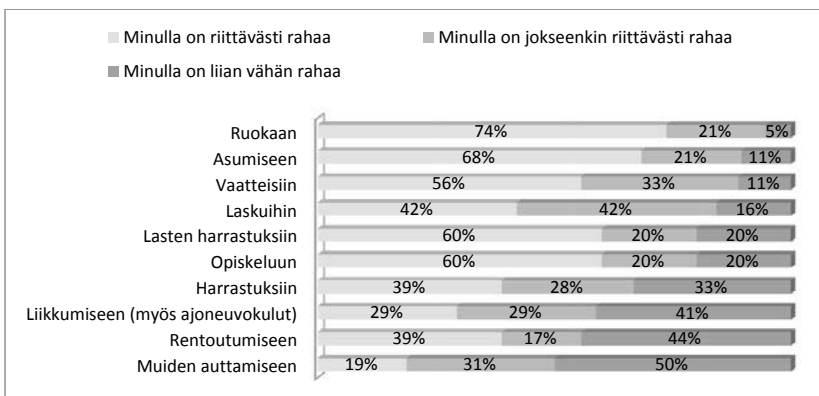
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Enontekiöllä kauppapalvelujen (70 %), pankkipalvelujen (60 %), julkisen liikenteen (50 %) ja postipalvelujen (37 %) saatavuuteen. Vähemmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan terveyskeskuspalvelujen (5 %), hammashuollon (19 %) ja Kelan palvelujen (19 %) saatavuuteen (kuvio 6.39). Tässä yhteydessä on huomattava, että ainoastaan kauppa- ja pankkipalvelujen saatavuutta arvioi 20 henkilöä, muiden palvelujen saatavuutta arvioi 16–19 henkilöä. Luvut ovat siten näiltä osin suuntaa antavia.

Kuvio 6.39. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

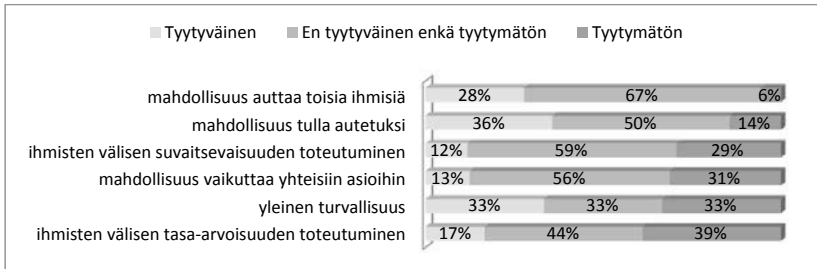
Enontekiöllä asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 16–19, opiskelun ja lasten harrastusten osalta viisi vastaajaa) muiden auttamiseen (50 %), rentoutumiseen (44 %), liikkumiseen (41 %) sekä harrastuksiin (33 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (5 %), asumiseen (11 %), vaatteisiin (11 %), laskuihin (16 %), lasten harrastuksiin (20 %) ja opiskeluun (20 %) (kuvio 6.40).

Kuvio 6.40. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Yhteiskunta

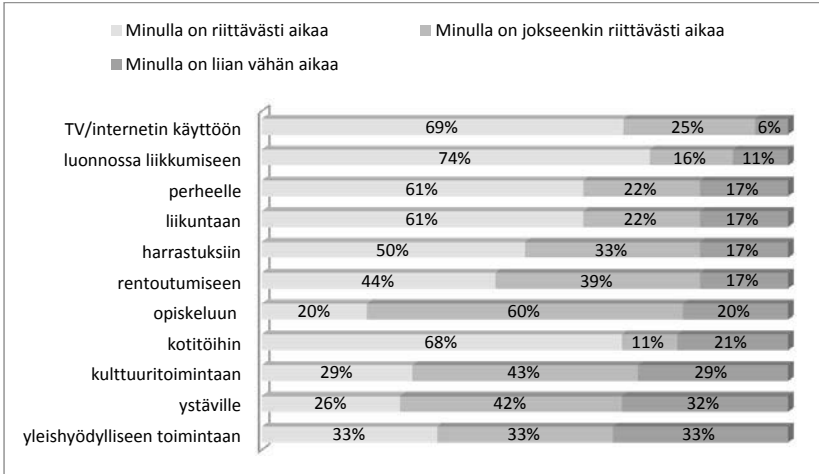
Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 14–18) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (39 %), yleiseen turvallisuuteen (33 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (31 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (29 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (6 %) sekä mahdollisuuteen tulla autetuksi (14 %) (kuvio 6.41).

Kuvio 6.41. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

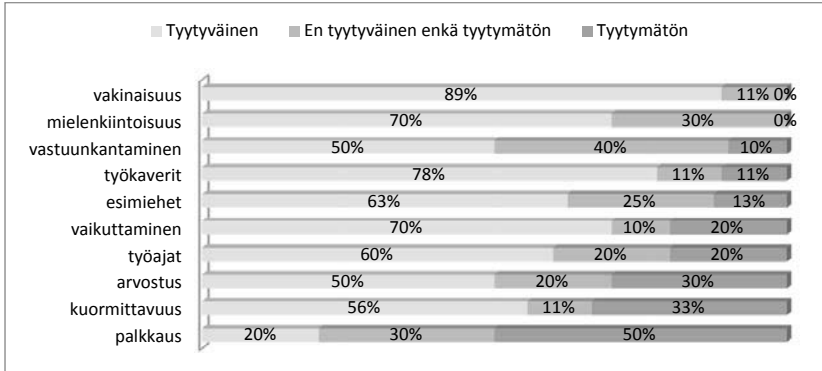
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 14–19, opiskelun osalta viisi ja yleishyödyllisen toiminnan osalta yhdeksän vastaajaa) yleishyödylliseen toimintaan (33 %), ystävien tapaamiseen (32 %), kulttuuritoimintaan (29 %), kotitöihin (21 %) ja opiskeluun (20 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (6 %), luonnossa liikumiseen (11 %), perheen yhteiseen aikaan (17 %), liikuntaan (17 %), harrastuksiin (17 %) ja rentoutumiseen (17 %) (kuvio 6.42).

Kuvio 6.42. Ajan riittäminen.

Palkkatyö

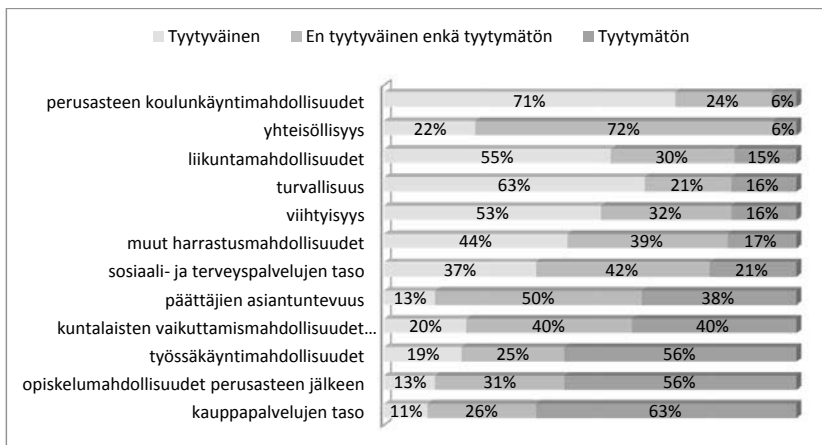
Työn sisältöjä tarkastellen voidaan todeta, että kaikkein yleisimmin palkkatyöhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 8–10) palkkaukseen (50 %), työn kuormittavuuteen (33 %), työstä saatavaan arvostukseen (30 %), työaikoihin (20 %) ja työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (20 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan työn vakinaisuuteen ja mielenkiintoisuuteen. Tyytymättömyyttä kohdistetaan joissain määrin vastuunkantamisen mahdollisuuteen (10 %), työkaveri-ihin (11 %) ja esimiehiin (13 %) (7 %) (kuvio 6.43).

Kuvio 6.43. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

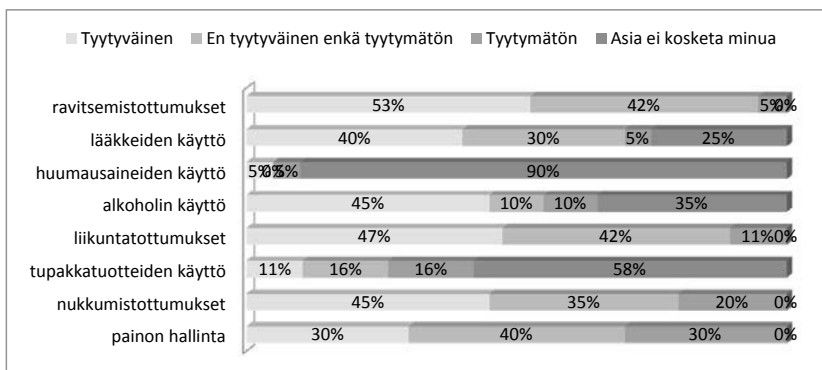
Enontekiön ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 15–19, liikuntamahdollisuuksien osalta 20 vastaajaa) kauppalvelujen tasoon (63 %), opiskelumahdollisuuksiin perusasteen jälkeen (56 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (56 %), kuntalaisten vaikuttamis- mahdollisuuteen (40 %) ja päättäjien asiantuntevuuteen (38 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Enontekiöllä perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (6 %), yhteisöllisyyteen (6 %), liikunta- mahdollisuuksiin (15 %), turvallisuuteen (16 %), viihtyisyyteen (16 %), muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (17 %) sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (21 %) (kuvio 6.44).

Kuvio 6.44. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

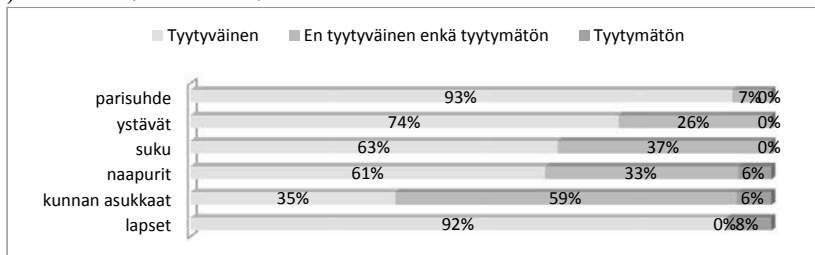
Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Enontekiöllä asuvien keskuudessa (vastaajia 19–20) painon hallintaan (30 %), nukkumistottumuksiin (20 %), tupakkatuotteiden käyttöön (16 %) ja liikuntatottumuksiin (11 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin ravitsemistottumuksiin (5 %), lääkkeiden (5 %) ja huumausaineiden (5 %) sekä alkoholin (10 %) käyttöön (kuvio 6.45).

Kuvio 6.45. Elintavat ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

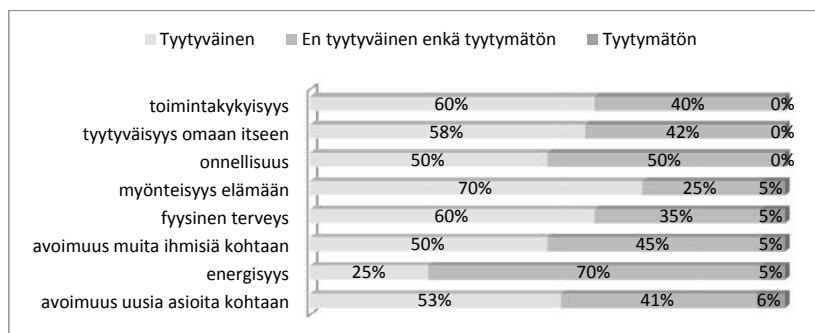
Sosiaalisia suhteita tarkemmin tarkastelemalla havaitaan, että yleisimmin, joskin vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 13–19) lapsiin (8 %), muihin kunnan asukkaisiin (6 %) sekä naapureihin (6 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan parisuhteeseen, ystäviin ja sukuun (kuvio 6.46).

Kuvio 6.46. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

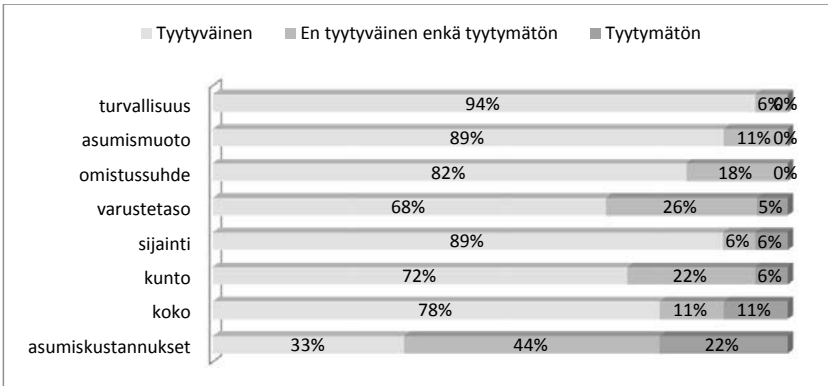
Vähäisessä määrin tyytymättömyyttä aiheuttavat kokemukset koskien (vastaajia 17–20) avoimuutta uusia asioita kohtaan (6 %), energisyyttä (5 %), avoimuutta muita ihmisiä kohtaan (5 %), fyysistä terveyttä (5 %) ja elämänmyönteisyyttä (5 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan omaan toimintakykyisyyteen, omaan itseen kohdistuvaan tyytyväisyyteen ja onnellisuuteen (kuvio 6.47).

Kuvio 6.47. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asunto

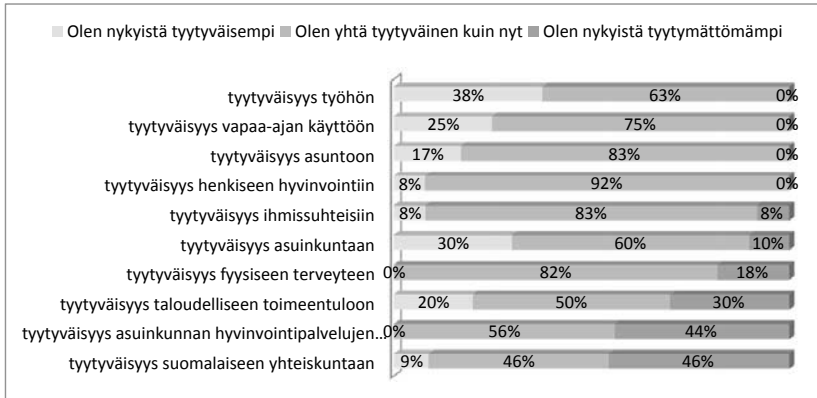
Asuntoon liittyen yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 17–19) asumiskustannukset (22 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan myös asunnon kokoon (11 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon turvallisuuteen, asumismuotoon ja omistussuhteeseen. Vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan asunnon varustetasoon (5 %), sijaintiin (6 %) ja kuntoon (6 %) (kuvio 6.48).

Kuvio 6.48. Asunto ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

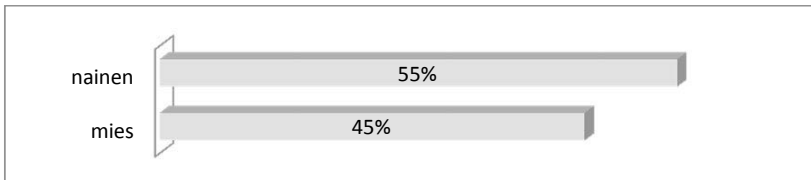
Enontekiöllä asuvat uskovat olevansa viiden vuoden kuluttua nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 8–13) suomalaiseen yhteiskuntaan (46 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (44 %), taloudelliseen toimeentuloon (30 %) ja fyysiseen terveyteen (18 %). Nykytilaa suuremman tyytymättömyyden ei odoteta kohdistuvan lainkaan palkkatyöhön, vapaa-ajan käyttöön, asuntoon ja henkiseen hyvinvointiin. Nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoidaan jossain määrin kohdistettavan ihmissuhteisiin (8 %) ja asuinkuntaan (10 %) (kuvio 6.49). On kuitenkin huomattava, että kaikkia näitä sisältöjä arvioi Enontekiön vastaajista vain 8–13 henkilöä, joten luvut ovat tässä tarkastelussa ainoastaan suuntaa antavia.

Kuvio 6.49. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

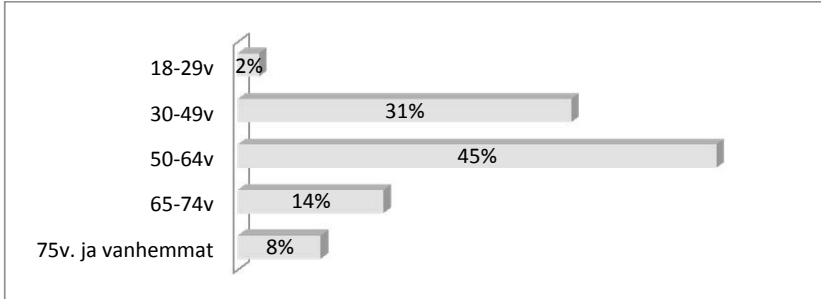
6.3 Kittilä

Kittilässä kyselyyn vastasi 51 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 6.50).

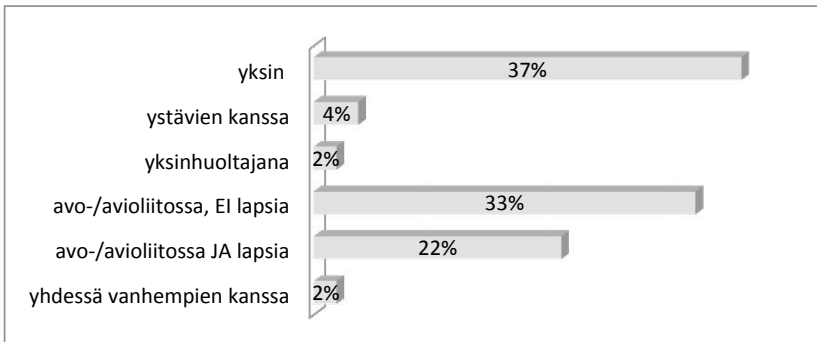
Kuvio 6.50. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Kittilän vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 18–29-vuotiaita, heidän osuutensa ollessa vain 2 % vastaajista (kuvio 6.51).

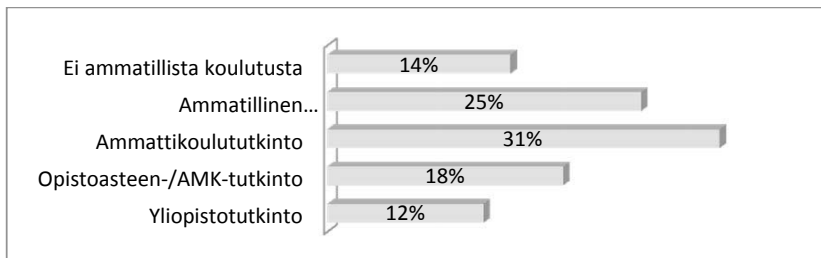
Kuvio 6.51. Ikäjakama.

Vastaajista 53 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 22 %, asumuserossa tai eronneita 16 % ja leskeksi jääneitä 10 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin yksin asuminen (kuvio 6.52).

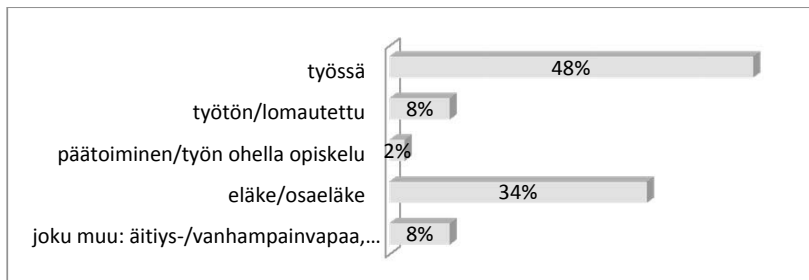
Kuvio 6.52. Asumistapa.

Kaikki Kittilän vastaajat ilmoittivat äidinkielekseen suomen. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 6.53).

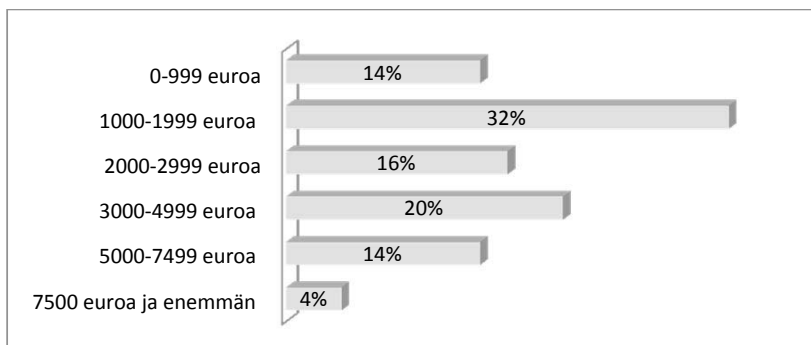
Kuvio 6.53. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 48 % ilmaisi olevansa työelämässä ja 34 % eläkkeellä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 18 % (kuvio 6.54).

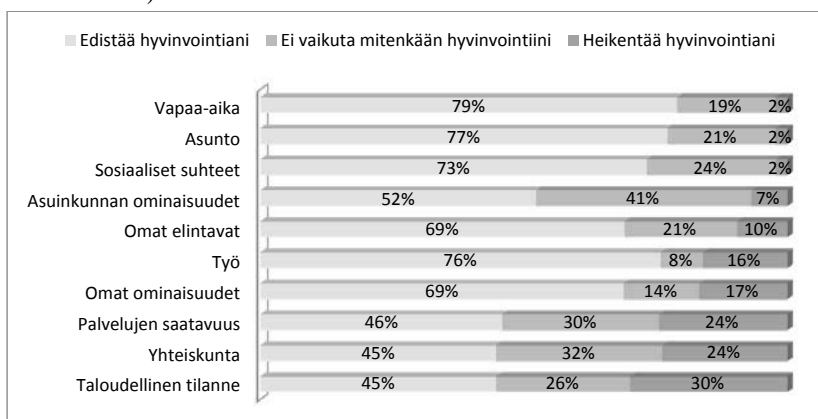
Kuvio 6.54. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 1000–1999 euroa ja seuraavaksi yleisimmin 3000–4999 euroa (kuvio 6.55).

Kuvio 6.55. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Kittilässä asuvien keskuudessa (vastaajia 37–47, palkkatyön osalta 25 vastaajaa) taloudellista tilannetta (30 %). Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään yhteiskuntaan (24 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (24 %), omiin ominaisuuksiin (17 %) ja palkkatyöhön (16 %). Näitä vähemmässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan vapaa-aikaan (2 %), asuntoon (2 %), sosiaalisiin suhteisiin (2 %), asuinkunnan ominaisuuksiin (7 %) ja omiin elintapoihin (10 %) (kuvio 6.56). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjänä koetuista sisällöistä.

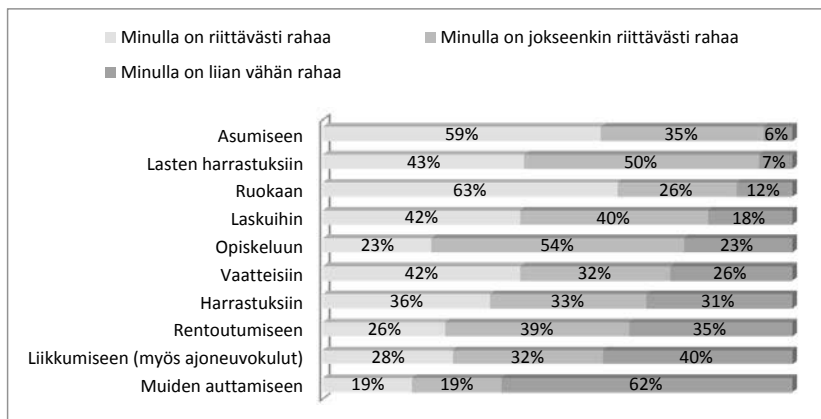
Kuvio 6.56. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Edelliseen liittyen on huomattava, että hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin neutraalisti suhtautuvien osuus on merkittävä. Se, miten heidän näkemyksensä jatkossa muuttuvat, vaikuttaa olennaisesti kunnasta muodostuvaan käsitykseen tulevaisuudessa. Jos suurin osa kunnan asukkaista kokee esimerkiksi taloudellisen tilanteensa uhkaavana, alkaa muuttoliike pois kunnasta kasvaa.

Taloudellinen tilanne

Kittilässä asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 42–51, opiskelun osalta 13 ja lasten harrastusten osalta 14

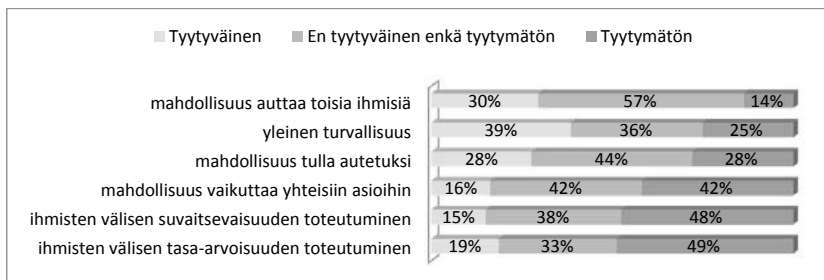
vastaajaa) muiden auttamiseen (62 %), liikkumiseen (40 %), rentoutumiseen (35 %), harrastuksiin (31 %), vaatteisiin (26 %) ja opiskeluun (23 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan asumiseen (6 %), lasten harrastuksiin (7 %), ruokaan (12 %) ja laskuihin (18 %) (kuvio 6.57).

Kuvio 6.57. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Yhteiskunta

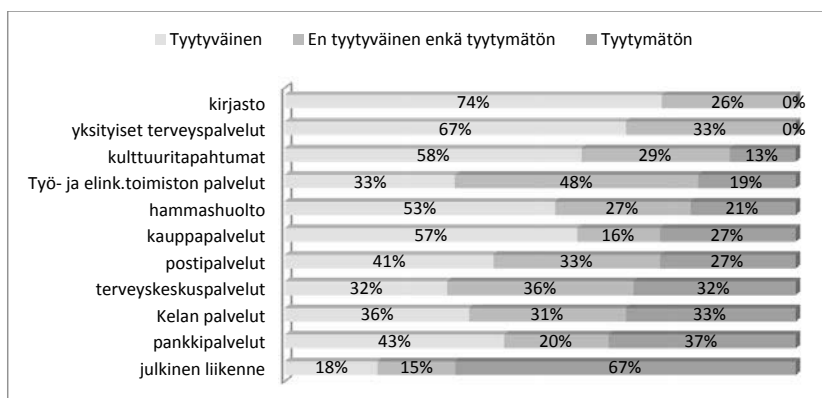
Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 36–44) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (49 %), ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (48 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (42 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (14 %), yleiseen turvallisuuteen (25 %) sekä mahdollisuuteen tulla autetuksi (28 %) (kuvio 6.58).

Kuvio 6.58. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

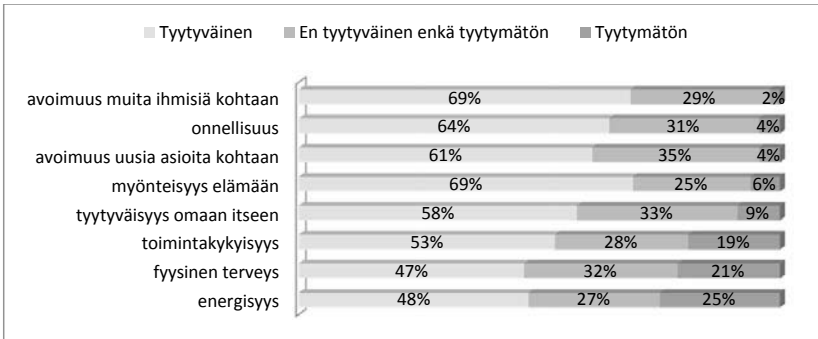
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Kittilässä (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) julkisen liikenteen (67 %), pankkipalvelujen (37 %), Kelan palvelujen (33 %), terveyskeskuspalvelujen (32 %), postipalvelujen (27 %), kauppapalvelujen (27 %) ja hammashuollon (21 %) saatavuuteen. Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan kirjaston palvelujen ja yksityisten terveystieteiden palvelujen saatavuuteen. Jossain määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kulttuuritapahtumien (13 %) sekä työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen (19 %) saatavuuteen (kuvio 6.59).

Kuvio 6.59. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

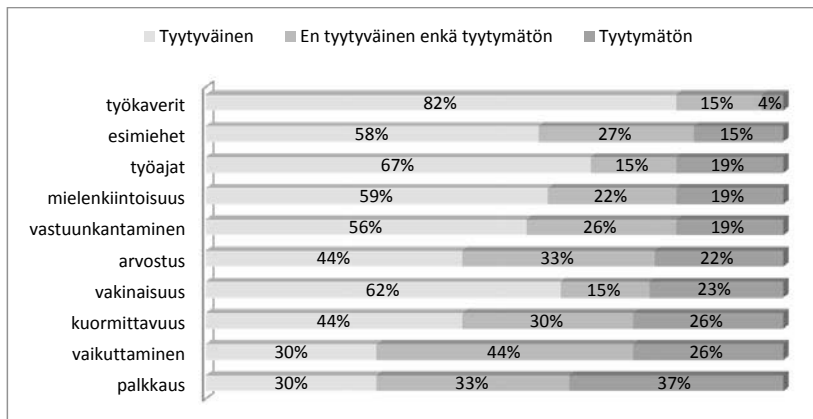
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 44–49) kokemukset koskien energisyyttä (25 %), fyysistä terveyttä (21 %) sekä toimintakykyisyyttä (19 %). Tyytymättömyys kohdistetaan selvästi vähemmässä määrin avoimuuteen muita ihmisiä kohtaan (2 %), onnellisuuteen (4 %), avoimuuteen uusia asioita kohtaan (4 %), elämänmyönteisyyteen (6 %) sekä omaan itseen kohdistuvaan tyytyväisyyteen (9 %) (kuvio 6.60).

Kuvio 6.60. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

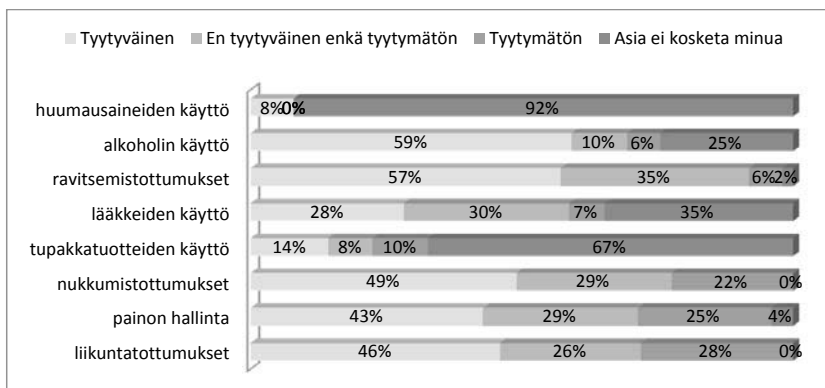
Yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 26–27) palkkukseen (37 %), työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (26 %), työn kuormittavuuteen (26 %), vakinaisuuteen (23 %) ja työstä saatavaan arvostukseen (22 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähimmässä määrin työkavereihin (4 %), esimiehiin (15 %), työaikoihin (19 %), työn mielenkiintoisuuteen (19 %) ja vastuunkantamisen mahdollisuuteen (19 %) (kuvio 6.61).

Kuvio 6.61. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

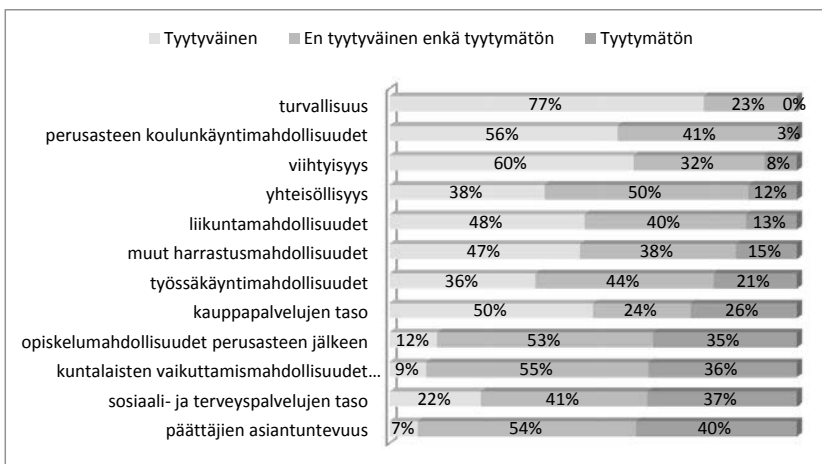
Elintapasisältöihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan Kittilässä asuvien keskuudessa yleisimmin (vastaajia 46–50) liikuntatottumuksiin (28 %), painon hallintaan (25 %) ja nukkumistottumuksiin (22 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan huumausaineiden käyttöön. Jossain määrin tyytymättömyys kohdistetaan alkoholin käyttöön (6 %), ravitsemistottumuksiin (6 %), lääkkeiden käyttöön (7 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (10 %) (kuvio 6.62).

Kuvio 6.62. Elintavat ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

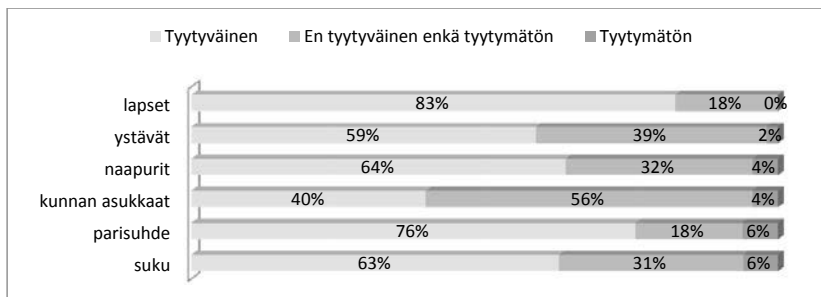
Kittilän ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 34–50) päättäjien asiantuntevuuteen (40 %), sosiaali- ja terveystalvelujen tasoon (37 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (36 %), opiskelumahdollisuuksiin perustasteen jälkeen (35 %), kauppapalvelujen tasoon (26 %) ja työssäkäyntimahdollisuuksiin (21 %). Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmässä määrin Kittilässä turvallisuuteen (0 %), perustasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (3 %), viihtyisyyteen (8 %), yhteisöllisyyteen (12 %), liikuntamahdollisuuksiin (13 %) ja muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (15 %) (kuvio 6.63). Kaiken kaikkiaan vastaukset asuinkunnan ominaisuuksista ovat eriytyviä ja neutraalisti suhtautuvien osuus on suuri.

Kuvio 6.63. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

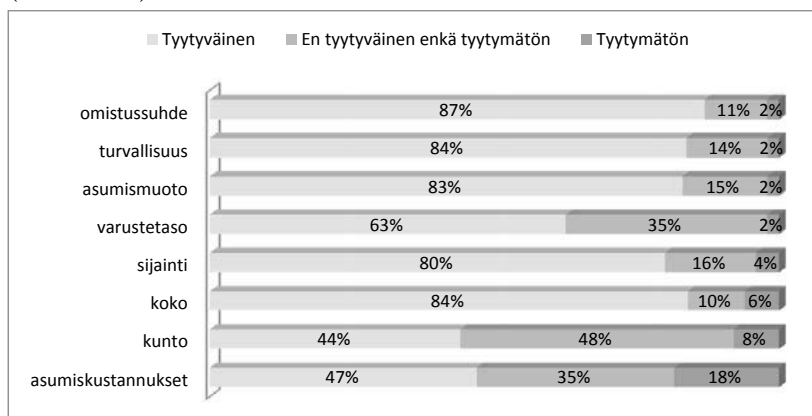
Yleisimmin, joskin vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 33–51) sukuun (6 %), parisuhteeseen (6 %), muihin kunnan asukkaiksiin (4 %), naapureihin (4 %) ja ystäviin (2 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin (kuvio 6.64).

Kuvio 6.64. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Asunto

Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 46–50) asumiskustannukset (18 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähässä määrin myös asunnon omistussuhteeseen (2 %), turvallisuuteen (2 %), asumismuotoon (2 %), varustetasoon (2 %), sijaintiin (4 %), kokoon (6 %) ja kuntoon (8 %) (kuvio 6.65).

Kuvio 6.65. Asunto ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 31–49, opiskelun osalta 19 vastaajaa) kulttuuritoimintaan (55 %), yleishyödylliseen toimintaan (48 %), opiskeluun (42 %), ystävi- en tapaamiseen (30 %), luonnossa liikkumiseen (29 %), rentoutumiseen (23 %) ja perheen yhteiseen aikaan (22 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (5 %), kotitöihin (14 %), liikuntaan (16 %) ja harrastuksiin (17 %) (ku- vio 6.66). Ajan riittäminen on tyyppiesimerkki voimakkaasti eriytyvästä suhtautumisesta ja kokemuseroista. Tässä emme kuitenkaan voi vastaaja- joukon pienuuden vuoksi ottaa kantaa kokemuserojen syihin.

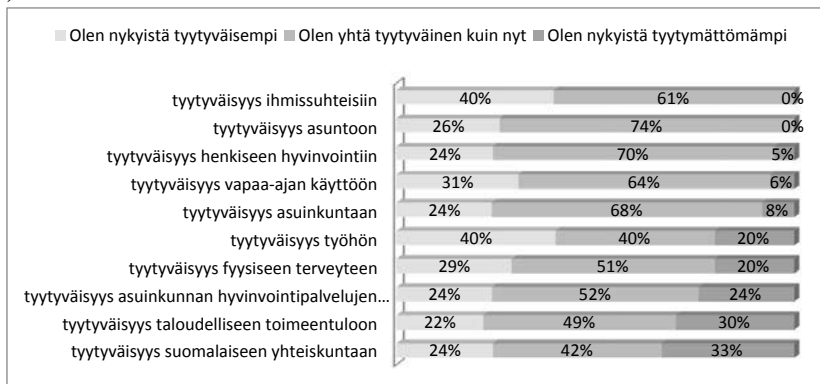

Kuvio 6.66. Ajan riittäminen.

Tulevaisuus

Viiden vuoden kuluttua Kittilässä asuvat uskovat olevansa nykyistä tyy- tymättömämpiä (vastaajia 30–38) suomalaisen yhteiskuntaan (33 %), taloudelliseen toimeentuloon (30 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelu- jen saatavuuteen (24 %), fyysiseen terveyteen (20 %) ja palkkatyöhön (20 %). Nykytilaa suuremman tyytymättömyyden ei odoteta kohdistu-

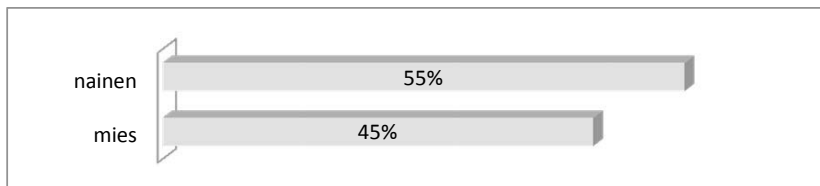
van lainkaan ihmissuhteisiin ja asuntoon. Nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoidaan jossain määrin kohdistettavan henkiseen hyvinvointiin (5 %), vapaa-ajan käyttöön (6 %) ja asuinkuntaan (8 %) (kuvio 6.67). Kittilälaisten laaja varauksellinen suhtautuminen tulevaisuuteen on yllättävää, koska kunnan talousnäkyviä pidetään hyvinä matkailun ja kaivostoiminnan vuoksi.

Kuvio 6.67. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

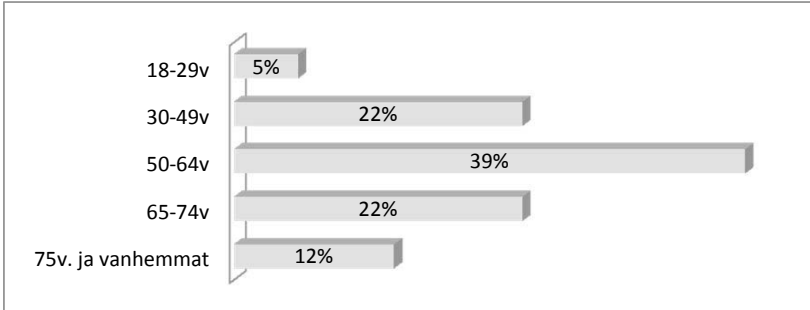
6.4 Kolari

Kolarissa kyselyyn vastasi 43 henkilöä. Vastaajista naisia oli miehiä enemmän (kuvio 6.68).

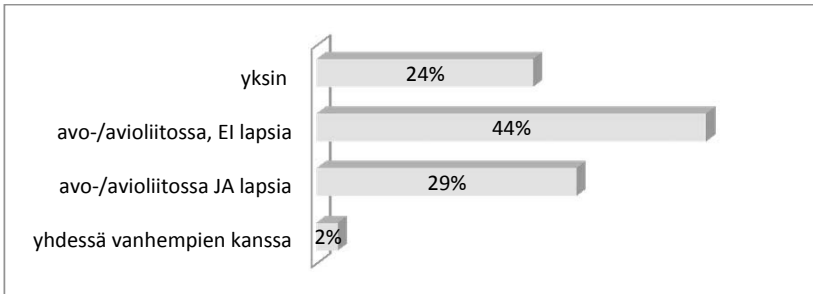
Kuvio 6.68. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Kolarin vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 18–29-vuotiaita (kuvio 6.69).

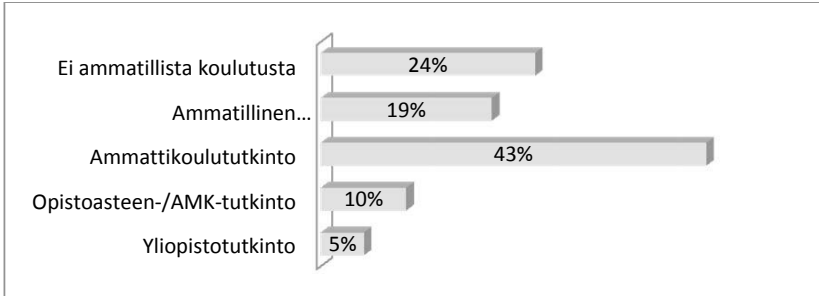
Kuvio 6.69. Ikäjakama.

Vastaajista 74 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 10 %, asumuserossa tai eronneita 2 % ja leskeksi jääneitä 14 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia (kuvio 6.70).

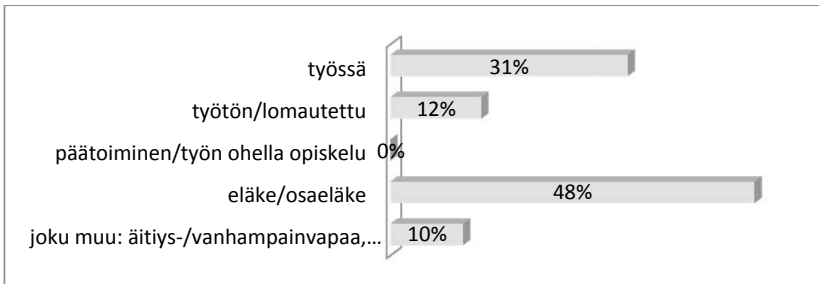
Kuvio 6.70. Asumistapa.

40 Kolarin vastaajaa ilmoitti äidinkielekseen suomen ja kaksi ruotsin. Yksi vastaaja ei ilmaissut asiaa lainkaan. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 6.71).

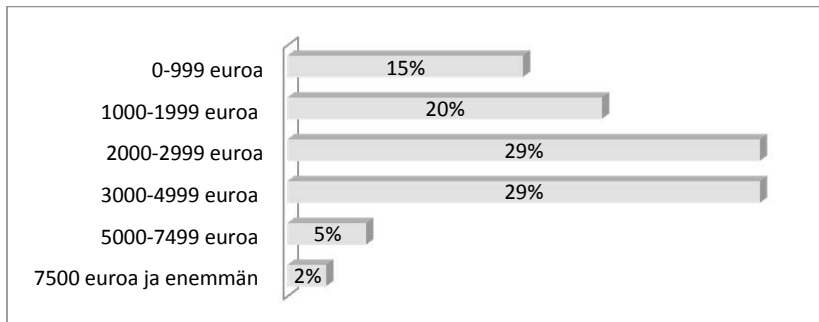
Kuvio 6.71. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 48 % ilmaisi olevansa eläkkeellä ja 31 % työelämässä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 22 % (kuvio 6.72).

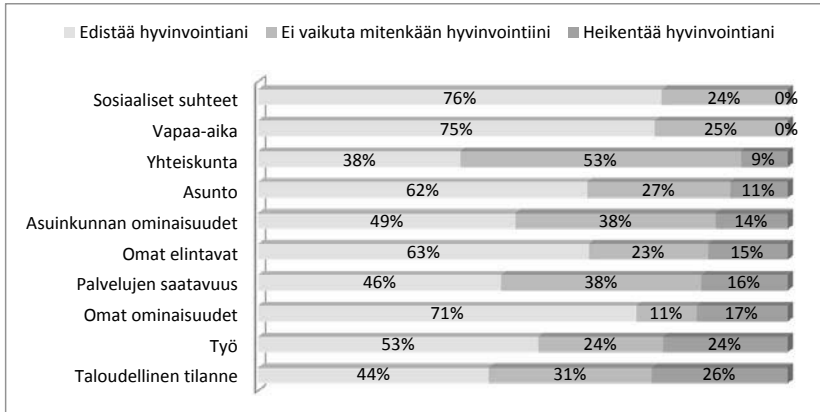
Kuvio 6.72. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 ja 3000–4999 euroa. Näitä pienempituloisia on vastaajista 35 % (kuvio 6.73).

Kuvio 6.73. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Kolarissa asuvien keskuudessa (vastaajia 34–40, palkkatyön osalta 17 vastaajaa) taloudellista tilannetta (26 %) ja palkkatyötä (24 %). Näihin kahteen tekijään liittyvät kokemukset eriytyvät vastaajien keskuudessa voimakkaasti ja niiden muutossuunta tulevaisuudessa on olennainen kunnan toimintamahdollisuuksiin vaikuttava tekijä. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään omiin ominaisuuksiin (17 %), asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (16 %) ja omiin elintapoihin (15 %). Hyvinvoinnin heikkenemistä ei liitetä lainkaan sosiaalisiin suhteisiin ja vapaa-aikaan. Jossain määrin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään suomalaisen yhteiskuntaan (9 %), asuntoon (11 %) sekä asuinkunnan ominaisuuksiin (14 %) (kuvio 6.74). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

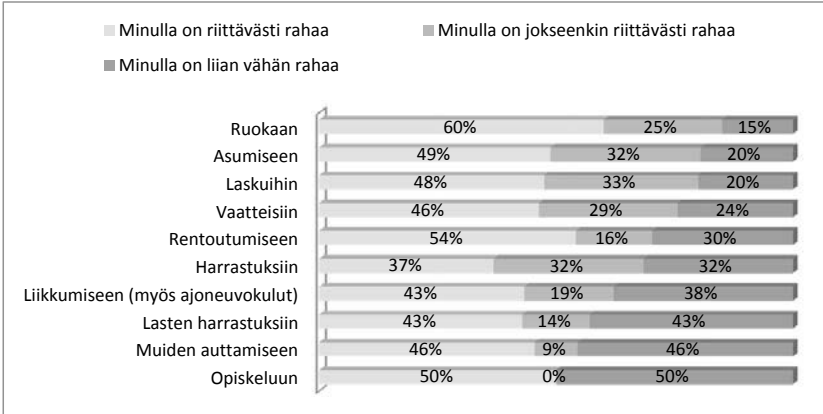

Kuvio 6.74. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Taloudellinen tilanne

Taloudellista tilannetta on kartoitettu tutkimuksessa edelleen selvittämällä ihmisten kokemuksia rahan riittämisestä erilaisiin asioihin. Tämä tarkastelu osoittaa, että Kolarissa asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 33–40, opiskelun osalta kahdeksan ja lasten harrastusten osalta 14 vastaajaa) opiskeluun (50 %), muiden auttamiseen (46%), lasten harrastuksiin (43 %), liikkumiseen (38 %),

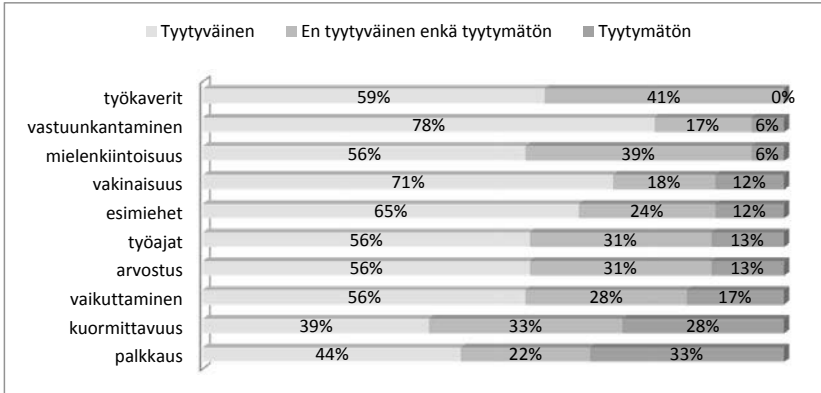
harrastuksiin (32 %) ja rentoutumiseen (30 %). Vähimmässä määrin liian vähän rahaa koetaan olevan ruokaan (15 %), asumiseen (20 %), laskuihin (20 %) ja vaatteisiin (24 %) (kuvio 6.75).

Kuvio 6.75. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Palkkatyö

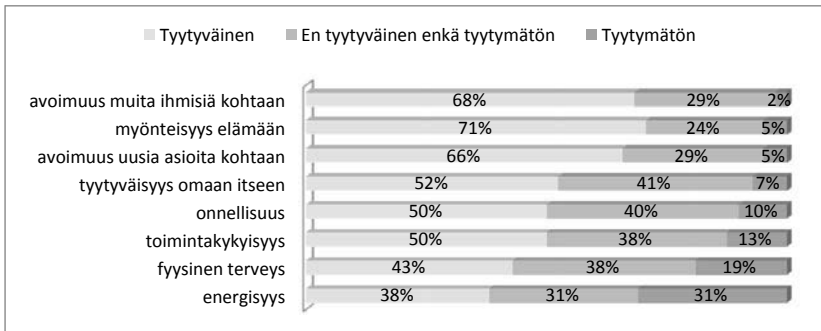
Yleisimmin työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 16–18) palkkaukseen (33 %), työn kuormittavuuteen (28 %), työhön liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin (17 %), työstä saatavaan arvostukseen (13 %) ja työaikoihin (13 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähimmässä määrin työkaveriin (0 %), vastuunkantamisen mahdollisuuteen (6 %), työn mielenkiintoisuuteen (6 %), vakinaisuuteen (12 %) ja esimiehiin (12 %) (kuvio 6.76).

Kuvio 6.76. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Omat ominaisuudet

Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 40–42) kokemukset koskien energisyyttä (31 %), fyysistä terveyttä (19 %) sekä toimintakykyisyyttä (13 %). Tyytymättömyys kohdistetaan selvästi vähemmässä määrin avoimuuteen muita ihmisiä kohtaan (2 %), elämänmyönteisyyteen (5 %), avoimuuteen uusia asioita kohtaan (5 %), omaan itseen kohdistuvaan tyytyväisyyteen (7 %) sekä onnellisuuteen (10 %) (kuvio 6.77).

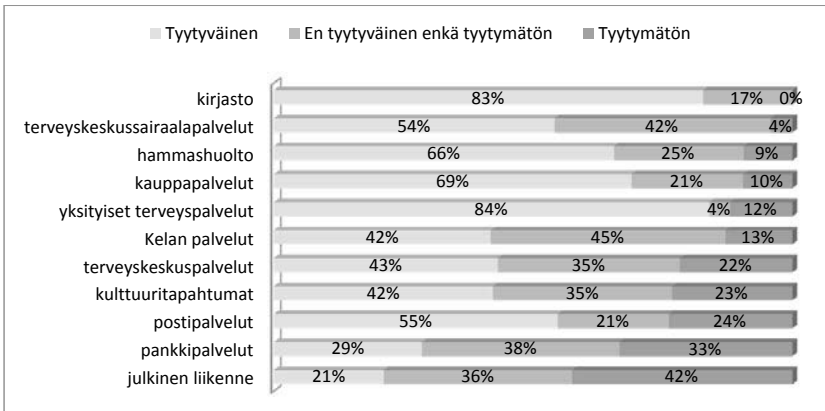

Kuvio 6.77. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Kolarissa (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) julkisen liikenteen (42 %), pankkipalvelujen (33 %), postipalvelujen (24 %), kulttuuritapahtumien (23 %) ja terveyskeskuspalvelujen (22 %) saatavuuteen. Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan kirjaston palvelujen saatavuuteen. Jossain määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan terveyskeskussairaalapalvelujen (4 %), hammashuollon (9 %), kauppapalvelujen (10 %), yksityisten terveystalvelujen (12 %) ja Kelan palvelujen (13 %) saatavuuteen (kuvio 6.78).

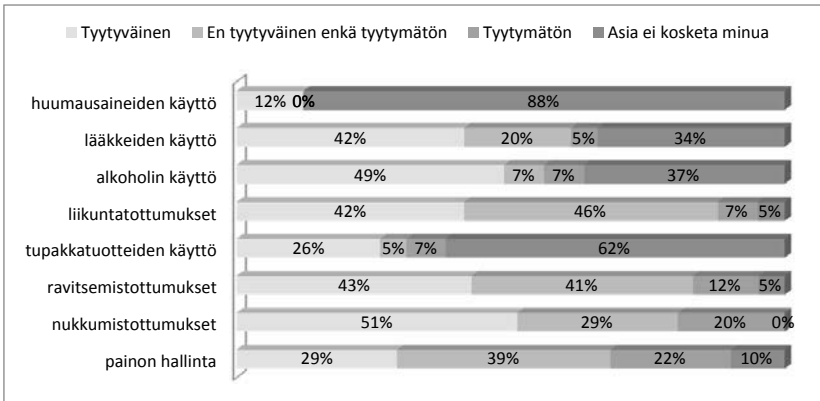
Julkinen liikenne on 1990-luvun jälkeen supistunut syrjäseuduilla voimakkaasti. Ei siis ihme, että suurin tyytymättömyys kohdistuu siihen. Toisaalta tyytyväisyys kirjastopalveluihin kertoo kirjastojen jakamattomasta hyvydestä. Sama koskee yksityisiä terveystalveluja, joihin kohdistuva tyytyväisyys on selvästi laajempaa kuin julkisiin terveystalveluihin kohdistuva tyytyväisyys. Pankkipalveluihin suhtautuminen kertoo puolestaan nopeasti kriisiytyneessä olevasta suhtautumisesta.

Kuvio 6.78. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

Elintapaisältöihin liittyen tyytymättömyys kohdistetaan Kolarissa asuivien keskuudessa yleisimmin (vastaajia 41–42) painon hallintaan (22 %), nukkumistottumuksiin (20 %) ja ravitsemistottumuksiin (12 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan huumausaineiden käyttöön. Jossain määrin tyytymättömyys kohdistetaan lääkkeiden käyttöön (5 %), alkoholin käyttöön (7 %), liikuntatottumuksiin (7 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (7 %) (kuvio 6.79).

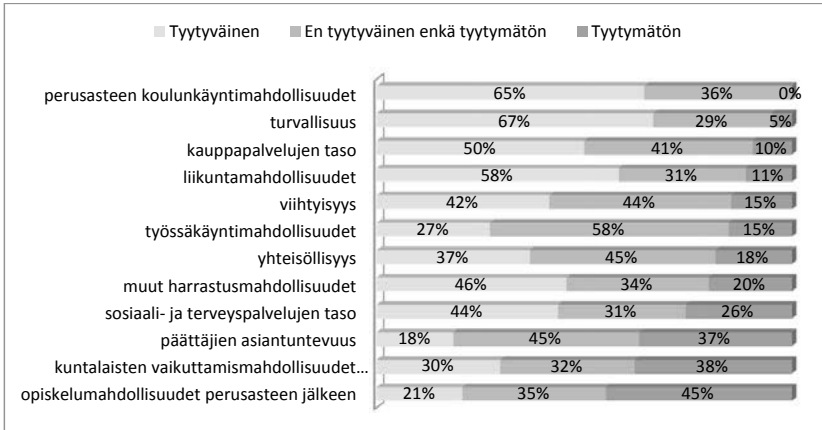
Kuvio 6.79. Elintavat ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

Kolarin ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 29–42) opiskelumahdollisuuksiin perusasteen jälkeen (45 %), kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuteen (38 %), päättäjien asiantuntevuuteen (37 %), sosiaali- ja terveystalouden tasoon (26 %) ja muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (20 %) (kuvio 6.80). Suhtautuminen opiskelumahdollisuuksiin perusasteen jälkeen on tyypiesimerkki kuntalaisten huolestuneesta suhtautumisesta nuorten ja yleensä kuntalaisten selviytymismahdollisuuksista alueen omien resurssien turvin.

Tyytymättömyys kohdistetaan vähimmäis määrin Kolarissa perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin (0 %), turvallisuuteen (5 %), kauppapalvelujen tasoon (10 %), liikuntamahdollisuuksiin (11 %), viih-

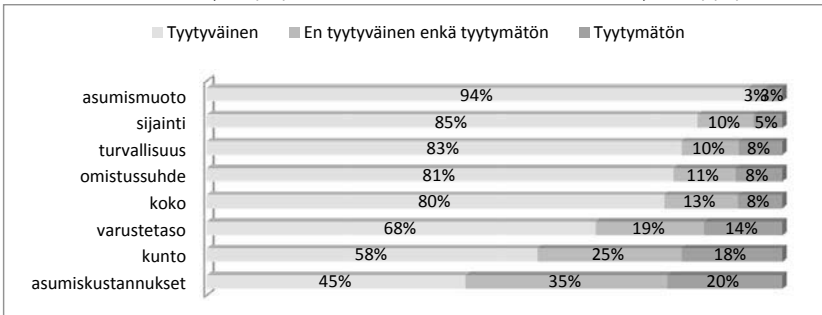
tyisyyteen (15 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (15 %) ja yhteisöllisyyteen (18 %).

Kuvio 6.80. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Asunto

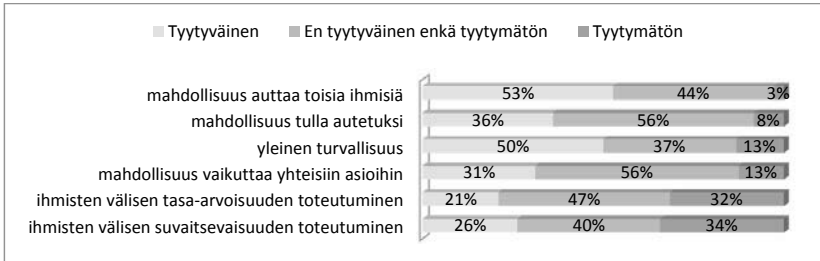
Asuntoon liittyen tyytymättömyyttä aiheuttavat yleisimmin (vastaajia 35–41) asumiskustannukset (20 %), asunnon kunto (18 %) ja varustetaso (14 %). Tyytymättömyyttä kohdistetaan vähässä määrin myös asumismuotoon (3%), asunnon sijaintiin (5 %), turvallisuuteen (8 %), omistussuhteeseen (8 %) ja kokoon (8 %) (kuvio 6.81). Kuten monissa muissakin kunnissa, asumisen perustekijät jakavat tyytymättömyyskokemuksia. Muuten asuntoon ja nykyiseen asumismuotoon ollaan laajalti tyytyväisiä.

Kuvio 6.81. Asunto ja tyytymättömyys.

Yhteiskunta

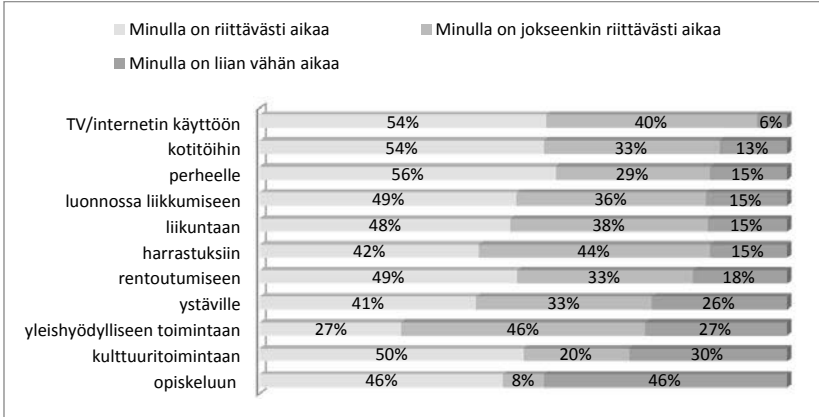
Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 32–38) ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (34 %) ja ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (32 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (3 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (8 %), yleiseen turvallisuuteen (13 %) sekä yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (13 %) (kuvio 6.82).

Kuvio 6.82. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

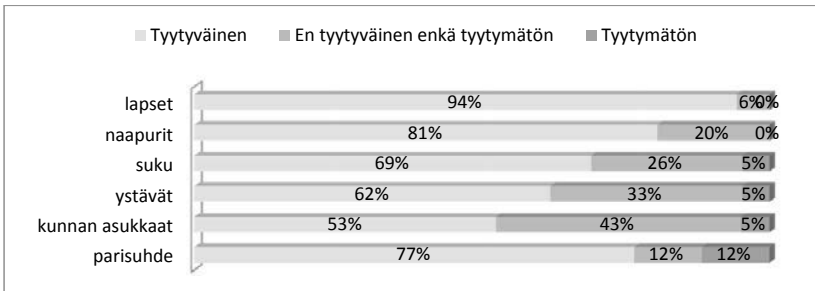
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 20–41, opiskelun osalta 13 vastaajaa) opiskeluun (46 %), kulttuuritoimintaan (30 %), yleishyödylliseen toimintaan (27 %), ystävien tapaamiseen (26 %) ja rentoutumiseen (18 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten TV:n/internetin käyttöön (6 %), kotitöihin (13 %), perheen yhteiseen aikaan (15 %), luonnossa liikkumiseen (15 %), liikuntaan (15 %) ja harrastuksiin (15 %) (kuvio 6.83).

Kuvio 6.83. Ajan riittäminen.

Sosiaaliset suhteet

Yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 34–42) parisuhteeseen (12 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin ja naapureihin. Vähässä määrin tyytymättömyyttä kohdistetaan sukuun (5 %), ystäviin (5 %) ja muihin kunnan asukkaisiin (5 %) (kuvio 6.84).

Kuvio 6.84. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

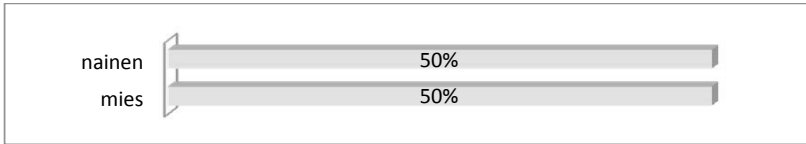
Kolarissa asuvat uskovat olevansa viiden vuoden kuluttua nykyistä tyytymättömmämpiä (vastaajia 22–29, palkkatyön osalta 17 vastaajaa) taloudelliseen toimeentuloon (32 %), asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (32 %), fyysiseen terveyteen (32 %), palkkatyöhön (24 %) ja suomalaiseen yhteiskuntaan (22 %). Nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoidaan jossain määrin kohdistettavan ihmissuhteisiin (3 %), asuntoon (4 %), vapaa-ajan käyttöön (4 %), henkiseen hyvinvointiin (7 %) ja asuinkuntaan (14 %) (kuvio 6.85). Tässä yhteydessä on huomattava, että palkkatyötä arvioi vain 17 henkilöä, joten sitä koskevat luvut ovat suuntaa antavia. Kaiken kaikkiaan selvä tulevaisuusoptimismi on Kolarissa suhteellisen vähäistä. Selvästi tavallisempaa on uskoa (toivoa) hyvinvoinnin pysyvän nykyiseen nähden ennallaan myös tulevaisuudessa.

Kuvio 6.85. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

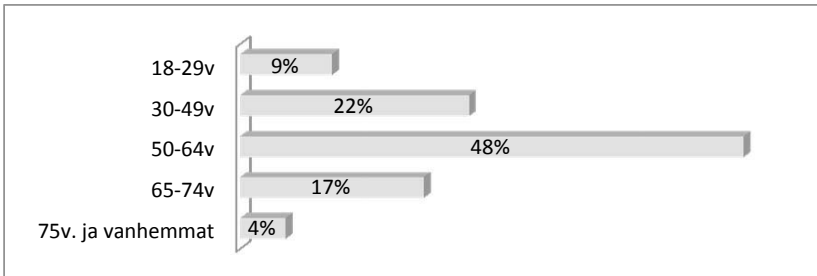
6.5 Muonio

Muoniossa kyselyyn vastasi 25 henkilöä. Naiset ja miehet vastasivat kyselyyn samassa määrin (kuvio 6.86).

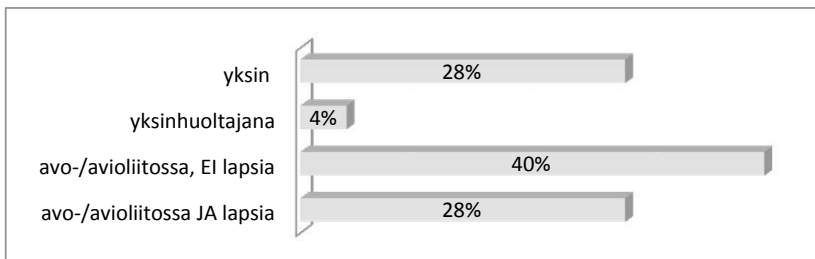
Kuvio 6.86. Sukupuolijakauma.

Suurin ryhmä Muonion vastaajista oli 50–64-vuotiaita ja pienin 75-vuotiaita ja vanhempia (kuvio 6.87).

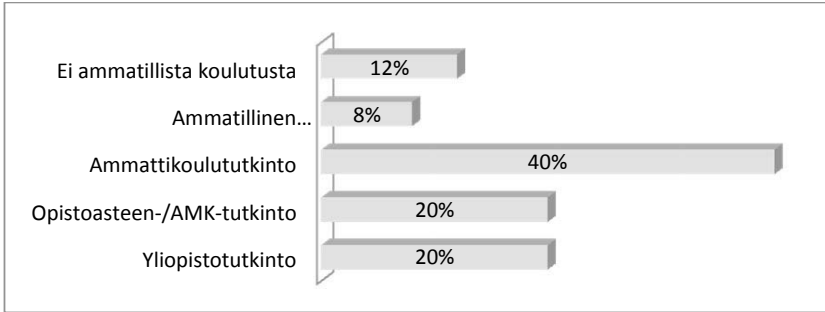
Kuvio 6.87. Ikäjakauma.

Vastaajista 68 % ilmaisi olevansa avo-/avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Siviilisäädyltään naimattomia oli 16 % ja asumuserossa tai eronneita 16 % vastaajista. Yleisimmin asumistavaksi ilmoitettiin avo-/avioliitossa asuminen ilman lapsia (kuvio 6.88).

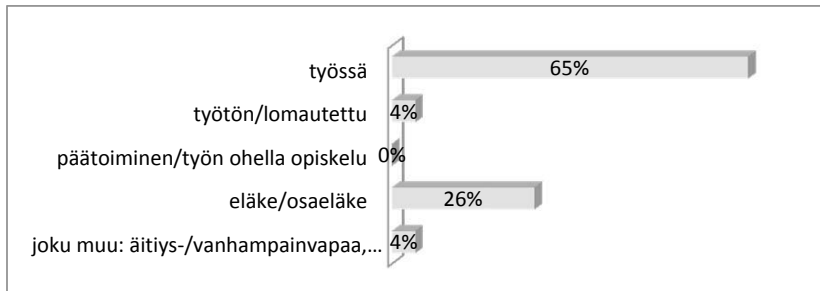
Kuvio 6.88. Asumistapa.

Kaikki Muonion vastaajat ilmoittivat äidinkielekseen suomen. Vastaajien yleisin ammatillinen koulutustausta oli ammattikoulututkinto (kuvio 6.89).

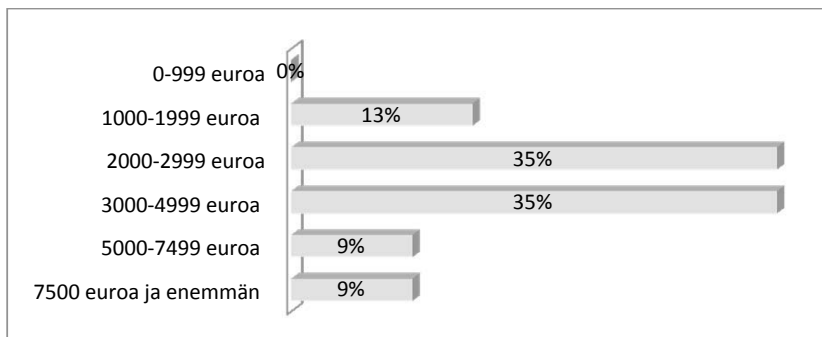
Kuvio 6.89. Korkein ammatillinen koulutus.

Vastaajista 65 %, eli moneen muuhun kuntaan nähden suurempi osuus vastaajista ilmaisi olevansa työelämässä ja 26 % eläkkeellä. Työelämän ulkopuolella (työtön + opiskelu + muu tilanne) oli vastaajista yhteensä 8 % (kuvio 6.90).

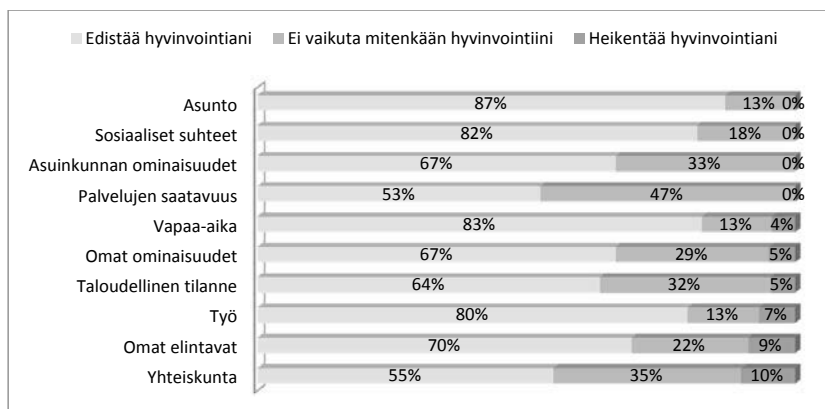
Kuvio 6.90. Nykyinen työtilanne.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin kotitalouden yhteenlasketuiksi kuukausituloiksi veroja vähentämättä 2000–2999 ja 3000–4999 euroa. Näitä pienempituloisia on vastaajista 13 % (kuvio 6.91).

Kuvio 6.91. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä.

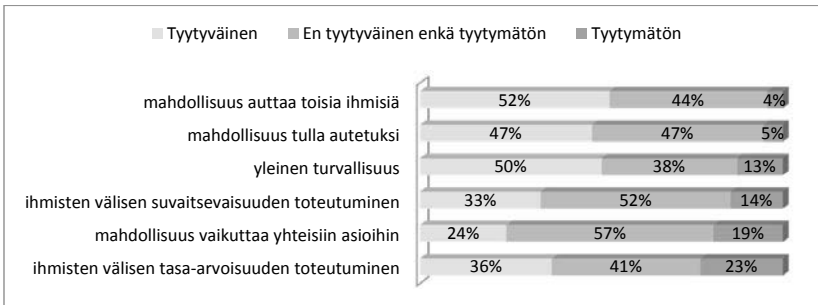
Yleisimmin hyvinvointia heikentävänä sisältönä pidetään Muoniossa asuvien keskuudessa (vastaajia 20–23, palkkatyön osalta 15 ja kunnan palvelujen saatavuuden osalta 19 vastaajaa) suomalaista yhteiskuntaa (10 %), omia elintapoja (9 %), palkkatyötä (7 %), taloudellista tilannetta (5 %), omia ominaisuuksia (5 %) ja vapaa-aikaa (4 %). On huomattava, että Muonion osalta nämä hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset ovat erittäin harvinaisia verrattuna moniin muihin kuntiin. Muoniossa hyvinvoinnin heikkenemistä ei liitetä lainkaan asuntoon, sosiaalisiin suhteisiin, asuinkunnan ominaisuuksiin ja asuinkunnan palvelujen saatavuuteen (kuvio 6.92). Kyseiset sisällöt läpikäydään lyhyesti seuraavassa alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjinä koetuista sisällöistä.

Kuvio 6.92. Hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät.

Yhteiskunta

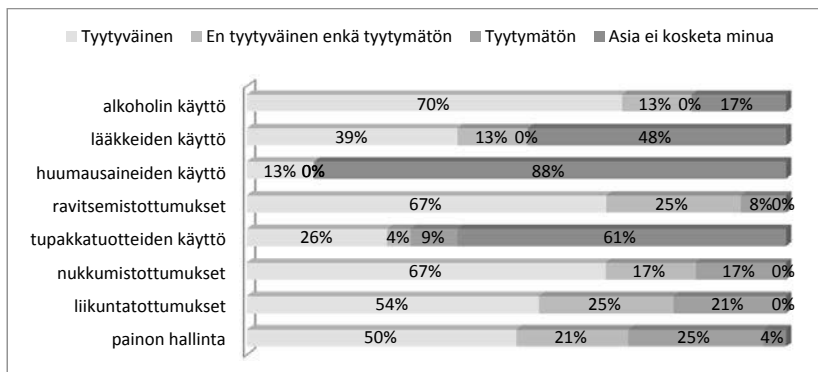
Yhteiskunnan ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 21–24, mahdollisuus tulla autetuksi -vastauksen osalta 19 vastaajaa) ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen (23 %), yhteisiin asioihin kohdistuviin vaikuttamismahdollisuuksiin (19 %) ja ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutumiseen (14 %). Vähiten tyytymättömyyttä kohdistetaan puolestaan mahdollisuuteen auttaa toisia ihmisiä (4 %), mahdollisuuteen tulla autetuksi (5 %) ja yleiseen turvallisuuteen (13 %) (kuvio 6.93).

Kuvio 6.93. Yhteiskunta ja tyytymättömyys.

Omat elintavat

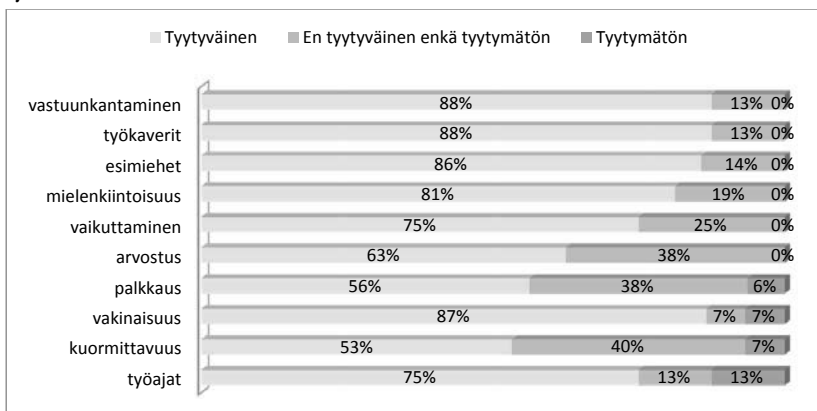
Elintapasisältöjä tarkastellen havaitaan, että yleisimmin tyytymättömyys kohdistetaan Muoniossa asuvien keskuudessa (vastaajia 23–24) painon hallintaan (25 %), liikuntatottumuksiin (21 %) ja nukkumistottumuksiin (17 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan alkoholin, lääkkeiden ja huumeainesten käyttöön. Jossain määrin tyytymättömyys kohdistetaan ravitsemistottumuksiin (8 %) ja tupakkatuotteiden käyttöön (9 %) (kuvio 6.94).

Kuvio 6.94. Elintavat ja tyytymättömyys.

Palkkatyö

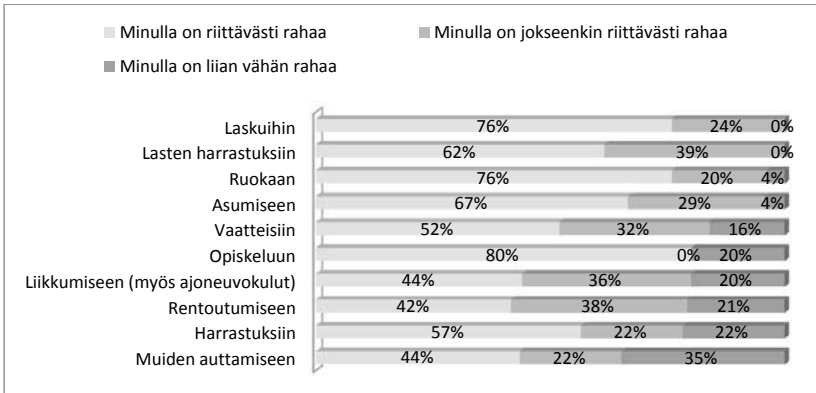
Työhön liittyvä tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 14–16) työaikoihin (13 %), työn kuormittavuuteen (7 %), vakinaisuuteen (7 %) ja palkkaukseen (6 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan vastuunkantamisen mahdollisuuteen, työkaveriihin, esimiehiin, työn mielenkiintoisuuteen, työhön kohdistuviin vaikutusmahdollisuuksiin ja työstä saatavaan arvostukseen (kuvio 6.95).

Kuvio 6.95. Palkkatyö ja tyytymättömyys.

Taloudellinen tilanne

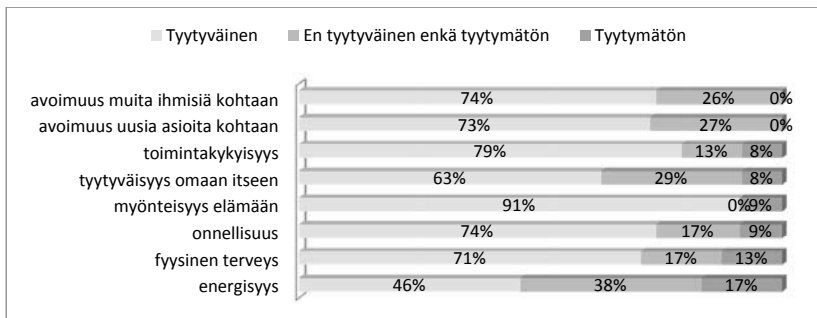
Muoniossa asuvien keskuudessa rahaa koetaan yleisimmin olevan liian vähän (vastaajia 23–25, opiskelun osalta 10 ja lasten harrastusten osalta 13 vastaajaa) muiden auttamiseen (35 %), harrastuksiin (22 %), rentoutumiseen (21 %), liikkumiseen (20 %), opiskeluun (20 %) ja vaatteisiin (16 %). Rahan koetaan riittävän täysin laskuihin ja lasten harrastuksiin. Jossain määrin rahan riittämättömyys liitetään ruokaan (4 %) ja asumiseen (4 %) (kuvio 6.96).

Kuvio 6.96. Taloudellinen tilanne – rahan riittäminen.

Omat ominaisuudet

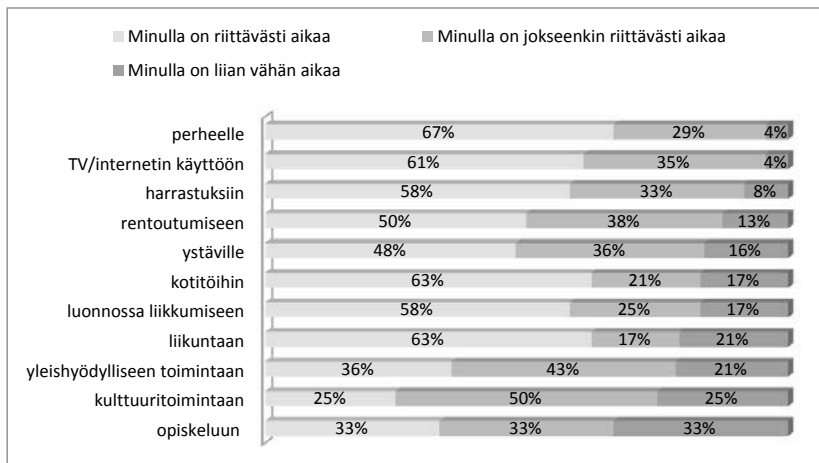
Yleisimmin tyytymättömyyttä aiheuttavat (vastaajia 22–24) kokemukset koskien energisyyttä (17 %) ja fyysistä terveyttä (13 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan avoimuuteen muita ihmisiä ja uusia asioita kohtaan. Vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan toimintakykyisyyteen (8 %), omaan itseen kohdistuvaan tyytyväisyyteen (8 %), elämänmyönteisyyteen (9 %) ja onnellisuuteen (9 %) (kuvio 6.97).

Kuvio 6.97. Omat ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Vapaa-aika

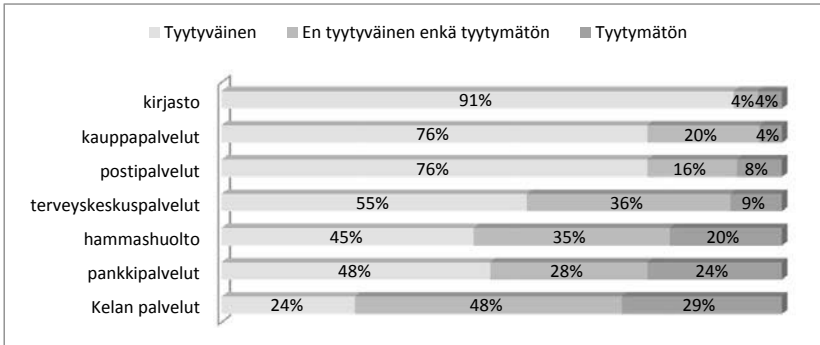
Vapaa-ajan sisällöistä tyytymättömyys ajan riittämiseen liitetään yleisimmin (vastaajia 23–25, opiskelun osalta yhdeksän, yleishyödyllisen toiminnan osalta 14 ja kulttuuritoiminnan osalta 16 vastaajaa) opiskeluun (33 %), kulttuuritoimintaan (25 %), yleishyödylliseen toimintaan (21 %), liikuntaan (21 %), luonnossa liikkumiseen (17 %), kotitöihin (17 %) ja ystävien tapaamiseen (16 %). Edelleen tarkasteltuna ajan riittämättömyyden koetaan liittyvän vähiten perheen yhteiseen aikaan (4 %), TV:n/internetin käyttöön (4 %), harrastuksiin (8 %) ja rentoutumiseen (13 %) (kuvio 6.98).

Kuvio 6.98. Ajan riittäminen.

Asuinkunnan palvelujen saatavuus

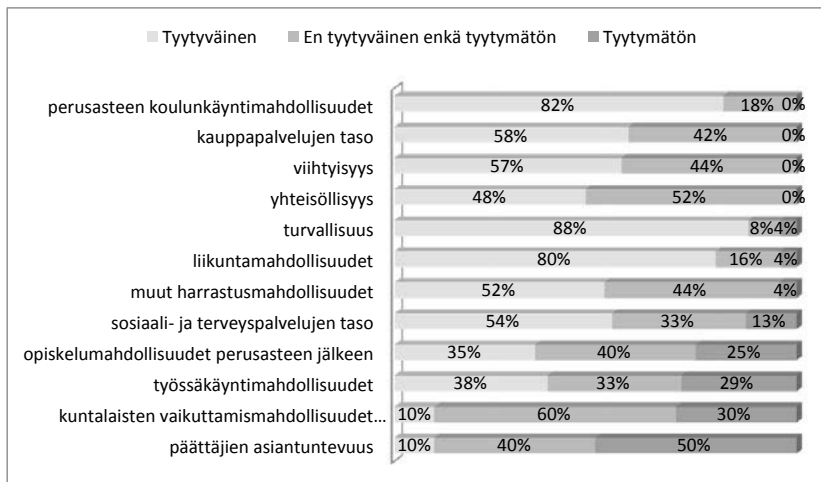
Palvelujen saatavuutta lähemmin tarkasteltaessa havaitaan, että tyytymättömyys kohdistetaan Muoniossa yleisimmin (tarkastelussa on mukana palvelut, joita on arvioinut 20 henkilöä tai enemmän) Kelan palvelujen (29 %), pankkipalvelujen (24 %) ja hammashuollon (20 %) saatavuuteen. Vähimmäisessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan kirjaston palvelujen (4 %), kauppapalvelujen (4 %), postipalvelujen (8 %) ja terveyskeskuspalvelujen (9 %) saatavuuteen (kuvio 6.99).

Kuvio 6.99. Palvelujen saatavuus ja tyytymättömyys.

Asuinkunnan ominaisuudet

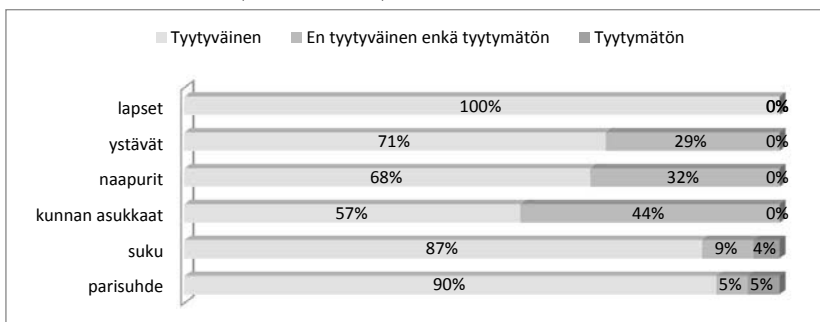
Muonion ominaisuuksista tyytymättömyys kohdistetaan yleisimmin (vastaajia 20–25) päättäjiä asiantuntevuuteen (50 %), kuntalaisten vaihtamismahdollisuuteen (30 %), työssäkäyntimahdollisuuksiin (29 %), opiskelumahdollisuuksiin perusasteen jälkeen (25 %) sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tasoon (13 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan perusasteen koulunkäyntimahdollisuuksiin, kauppapalvelujen tasoon, viihtyisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Vähässä määrin tyytymättömyys kohdistetaan puolestaan Muonion turvallisuuteen, liikuntamahdollisuuksiin sekä muihin (kuin liikunta) harrastusmahdollisuuksiin (4 %) (kuvio 6.100).

Kuvio 6.100. Asuinkunnan ominaisuudet ja tyytymättömyys.

Sosiaaliset suhteet

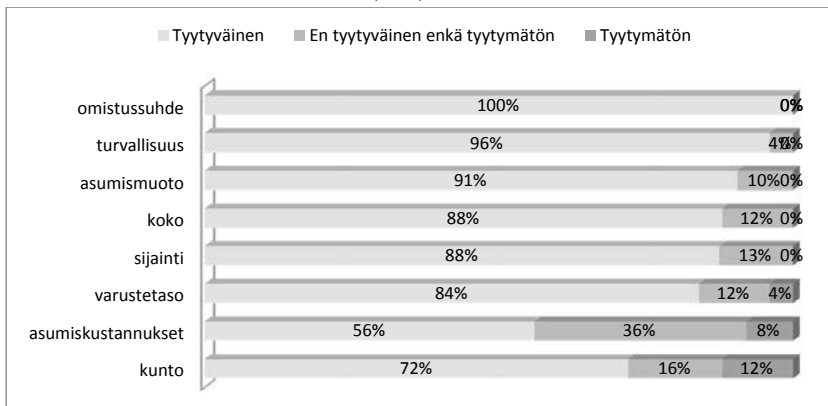
Yleisimmin, mutta hyvin pienessä määrin tyytymättömyys kohdistetaan (vastaajia 19–24) parisuhteeseen (5 %) ja sukuun (4 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan lapsiin, ystäviin, naapureihin ja muihin kunnan asukkaisiin (kuvio 6.101).

Kuvio 6.101. Sosiaaliset suhteet ja tyytymättömyys.

Asunto

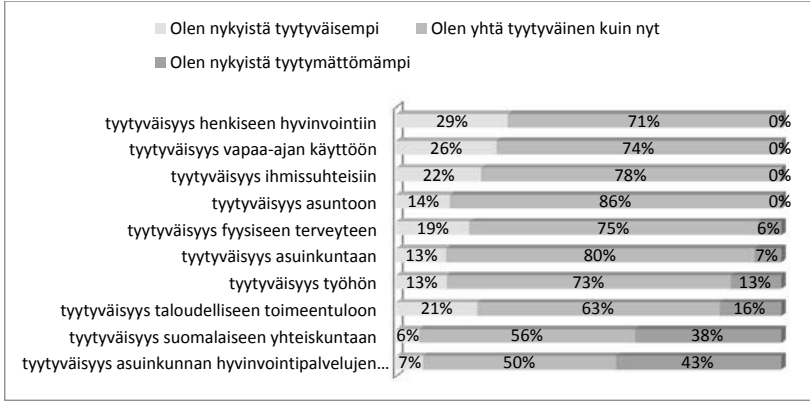
Asuntoon liittyviä sisältöjä tarkastellen voidaan havaita, että tyytymättömyyttä aiheuttavat yleisimmin (vastaajia 21–25) asunnon kunto (12 %), asumiskustannukset (8 %) ja varustetaso (4 %). Tyytymättömyyttä ei kohdisteta lainkaan asunnon omistussuhteeseen, turvallisuuteen, asumismuotoon sekä asunnon kokoon ja sijaintiin (kuvio 6.102).

Kuvio 6.102. Asunto ja tyytymättömyys.

Tulevaisuus

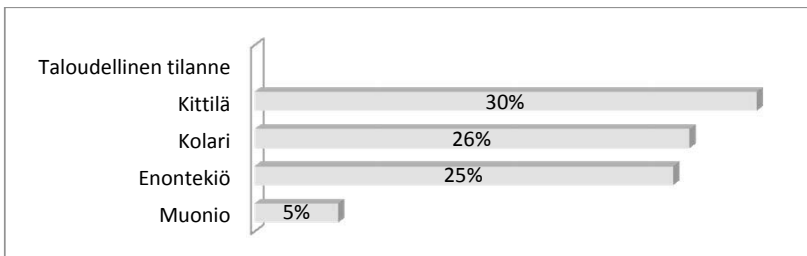
Muoniossa asuvat uskovat olevansa viiden vuoden kuluttua nykyistä tyytymättömämpiä (vastaajia 14–21) asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen (43 %) ja suomalaiseen yhteiskuntaan (38 %). Nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ennakoidaan lisäksi kohdistettavan taloudelliseen toimeentuloon (16 %), palkkatyöhön (13 %), asuinkuntaan (7 %) ja fyysiseen terveyteen (6 %). Nykyistä suurempaa tyytymättömyyttä ei uskota kohdistettavan lainkaan henkiseen hyvinvointiin, vapaa-ajan käyttöön, ihmissuhteisiin ja asuntoon (kuvio 6.103). Tässä yhteydessä on huomattava, että vain asuntoa arvioi enemmän kuin 20 vastaajaa. Muita sisältöjä arvioi ainoastaan 14–19 vastaajaa, joten luvut ovat siten näiltä osin suuntaa antavia.

Kuvio 6.103. Tyytymättömyys viiden vuoden kuluttua.

6.6 Tunturi-Lapin seutukunnan hyvinvointikokemukset

Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnissa esiintyvien hyvinvointikokemusten yleisyyttä voidaan edelleen tarkastella suhteessa toisiinsa. Kittiläläiset vastaajat kokevat muita yleisemmin taloudellisen tilanteen heikentävän heidän hyvinvointiaan, vaikka kunta mielikuvissa (menestyvä matkailu- ja kaivospaikkakunta) näyttää taloudellisesti hyväosaisena etenijäkuntana (kuvio 6.104).

Kuvio 6.104. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Jos taloudellista tilannetta mitataan veronalaisilla tuloilla (vuosi 2011), asettuvat kunnat seuraavaan järjestykseen ja keskiarvotasoon (Tilastokeskus 2013):

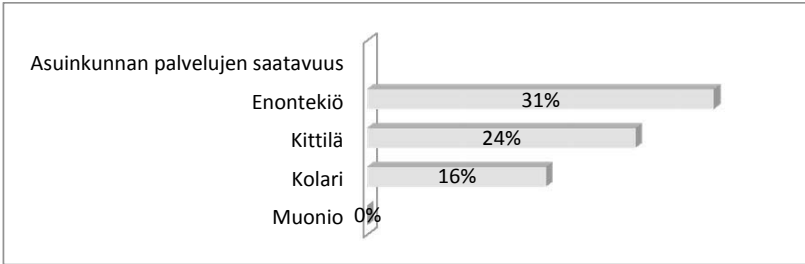
6) Kittilä	23 391 euroa
7) Muonio	22 881 euroa
8) Kolari	21 994 euroa
9) Enontekiö	19 782 euroa

Lisäksi taloudellinen elatussuhde näyttöytyi kuntien osalta vuonna 2011 seuraavasti (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013):

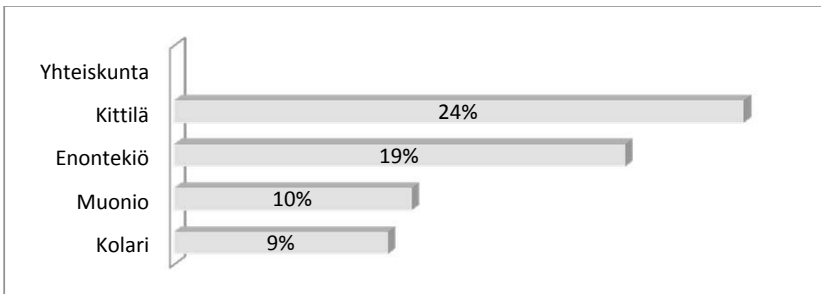
4) Kittilä	121
5) Kolari	146
6) Muonio	147
7) Enontekiö	165

Tunturi-Lapin seutukunnan vastaajien hyvinvointikokemuksissa ja niitä heikentävissä tekijöissä näkyy selväpiirteisesti ero faktisen hyvinvoinnin ja sen mittareiden sekä kokemuksellinen hyvinvoinnin välillä. Kittilän ja kittiläläisten taloudellinen tilanne on eri objektiivisen hyvinvoinnin indikaattoreilla ja mittareilla tarkasteltuna paras, mutta kokemuksellinen hyvinvointi esimerkiksi taloudellisen tilanteen kokemisella huonoin. Vastaavuusero näillä kahdella lähestymistavalla ja niiden mittareilla onkin huomattavan erilainen erityisesti Tunturi-Lapin kunnissa. Esimerkiksi Muonion tilanne näyttöytyy objektiivisen hyvinvoinnin mittareiden mukaan Kittilän tilannetta heikompana. Silti muoniolaiset kokevat taloudellisen tilanteen muihin nähden vähiten hyvinvointiaan uhkaavana. Tässä tutkimuksessa emme pääse käsiksi objektiivisen ja kokemuksellisen hyvinvoinnin erojen selittäviin tekijöihin. Erot puoltavat kuitenkin tulokintaa, jonka mukaan nämä kaksi hyvinvointikäsitettä ovat sisällöltään ja määrätymisen logiikaltaan erilaisia ja eriperusteisia.

Edelleen hyvinvointia heikentävien tekijöiden merkittävyyden järjestys on mielenkiintoinen Tunturi-Lapin vastaajien keskuudessa. He korostavat muiden tutkittujen seutukuntien vastaajia enemmän hyvinvointia heikentävinä tekijöinä asuinkunnan palvelujen saatavuutta (kuvio 6.105) sekä yhteiskuntaa (kuvio 6.106).

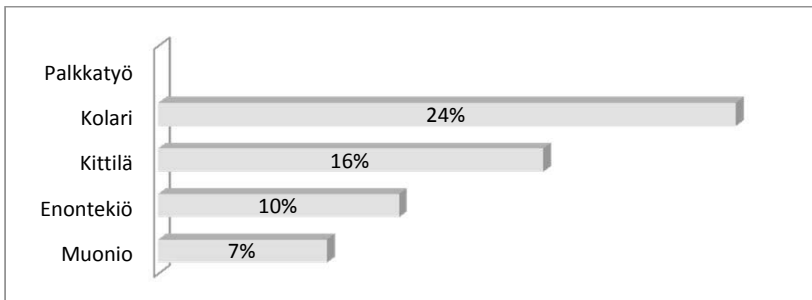

Kuvio 6.105. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 6.106. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Kuntien työmarkkinatilanteiden ja -todellisuuden pohjalta voimme olettaa, että tällä hetkellä Kolarissa ja erityisesti Kittilässä on enemmän työllistymisen mahdollisuuksia kuin Muoniossa. Siitä huolimatta kolarilaiset ja kittiläiset vastaajat kokevat muoniolaisia vastaajia yleisemmin palkkatyön heidän hyvinvointiaan uhkaavana (kuvio 6.107).

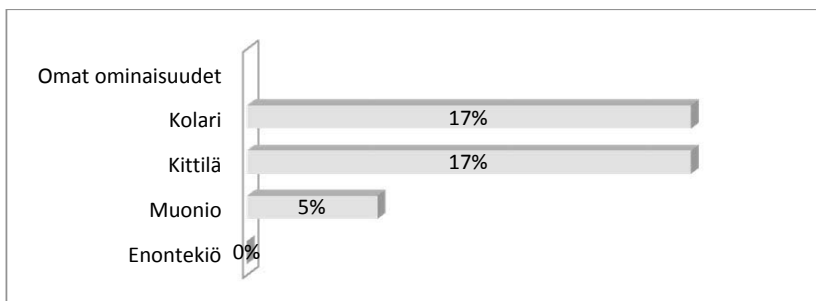
Kuvio 6.107. Palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Tässä yhteydessä on vielä tarkasteltu kaikkien seutukuntien osalta niiden työttömyysasteita. Tunturi-Lapin seutukunnan kuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat vuonna 2012 seuraavat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013):

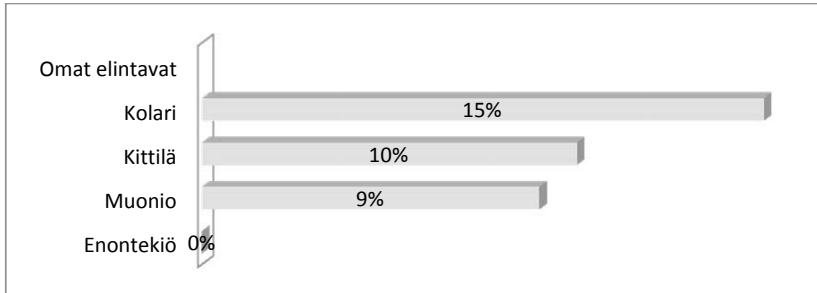
1) Kittilä	11,2 %
2) Muonio	13,6 %
3) Kolari	16,0 %
4) Enontekiö	18,2 %

Työttömyysaste on siten alhaisin Kittilässä. Silti kittiläläiset kokevat toiseksi eniten palkkatyön heikentävän heidän hyvinvointiaan. Selityksen täytyy olla suurelta osin siinä, että kittiläläiset vastaajat eivät koe pääsevänsä riittävästi osalliseksi kunnan taloudellisesta ja sosiaalisesta myönteisestä kehityksestä.

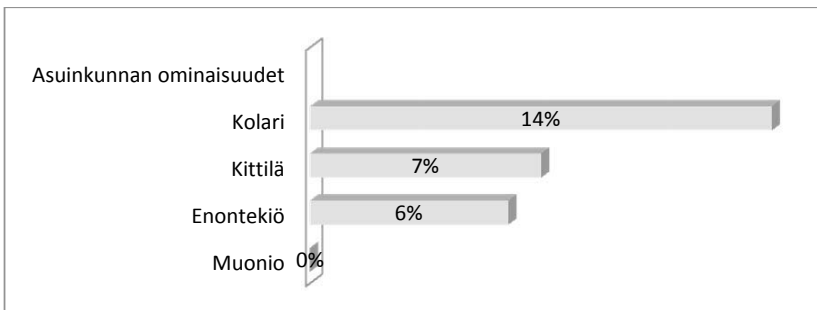
Omien ominaisuuksien (kuvio 6.108), omien elintapojen (kuvio 6.109), asuinkunnan ominaisuuksien (kuvio 6.110) sekä asunnon (kuvio 6.111) osalta tilanne näyttää Kolarissa muita Tunturi-Lapin seutukunnan kuntia heikompana:

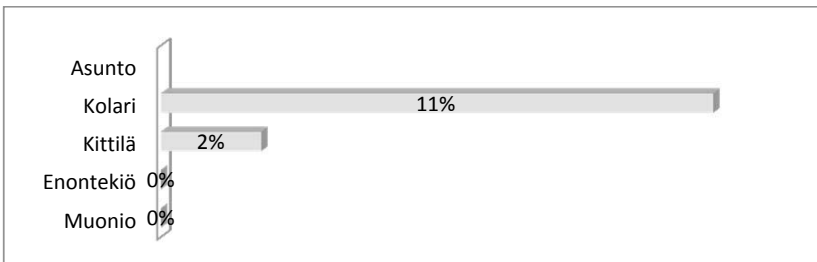
Kuvio 6.108. Omat ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Kuvio 6.109. Omat elintavat hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

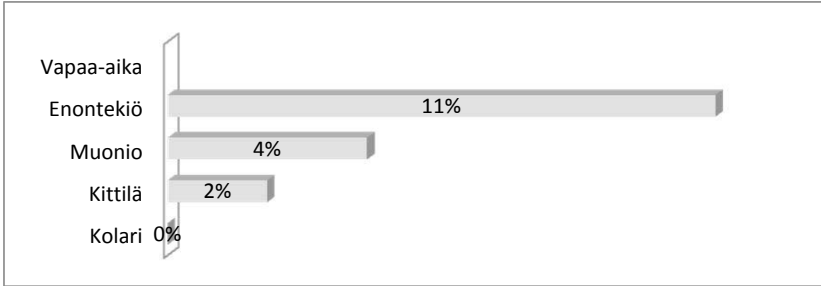

Kuvio 6.110. Asuinkunnan ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

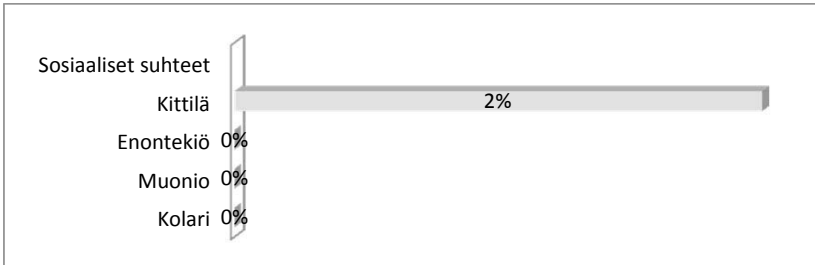
Kuvio 6.111. Asunnon hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Enontekiöläiset vastaajat kokevat puolestaan vapaa-aikansa muita yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä (kuvio 6.112):

Kuvio 6.112. Vapaa-ajan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Vain kittiläläisten vastaajien joukosta löytyy niitä, jotka kokevat sosiaaliset suhteensa hyvinvoinnin heikentäjinä. Näin kokeminen on kuitenkin sielläkin hyvin harvinaista (kuvio 6.113):

Kuvio 6.113. Sosiaaliset suhteet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Asiaa voidaan tarkastella edelleen antamalla kunkin hyvinvointisisällön osalta sille kunnalle arvo 1, jossa esiintyy yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia, seuraavaksi yleisimmin esiintyvälle kunnalle arvo 2 ja niin edelleen. Pienimmän luvun saava kunta tulkitaan siten karkeasti hyvinvointikokonaisuudeltaan heikoimmassa tilanteessa olevaksi (taulukko 6.7):

Taulukko 6.7. Tunturi-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset.

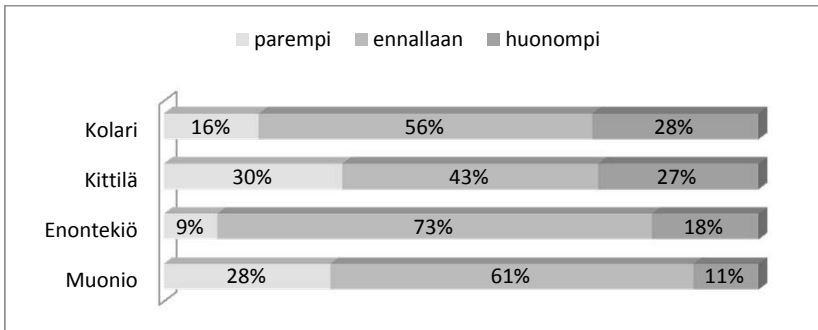
Tunturi-Lapin seutukunnan kunnat ja hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
Taloudellinen tilanne	3	1	2	4
Palvelujen saatavuus	1	2	3	4
Yhteiskunta	2	1	4	3
Palkkatyö	3	2	1	4
Omat ominaisuudet	4	1	1	3
Omat elintavat	4	2	1	3
Asuinkunnan ominaisuudet	3	2	1	4
Asunto	3	2	1	3
Vapaa-aika	1	3	4	2
Sosiaaliset suhteet	2	1	2	2
Yhteensä	26	17	20	32

Tällä tavoin hyvinvointikokonaisuuteen liittyviä kokemuksia tarkastelemalla voidaan todeta, että Tunturi-Lapissa huonoin tilanne on Kittilässä, jossa koetaan hyvinvoinnin heikkenemistä muita kuntia yleisemmin taloudellisen tilanteen, yhteiskunnan, omien ominaisuuksien sekä sosiaalisten suhteiden osalta. Tilanne on samansuuntainen Kolarissa, jossa muita kuntia yleisemmin palkkatyö, omat ominaisuudet, elintavat, asuinkunnan ominaisuudet ja asunto tuottavat hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Enontekiön kokonaistilanne näyttäytyy edellisiä parempana. Enontekiöllä koetaan muita yleisemmin asuinkunnan palvelujen saatavuus ja vapaa-aika hyvinvoinnin heikentäjinä. Paras tilanne Tunturi-Lapin seutukunnassa hyvinvointikokonaisuuteen liittyvien kokemusten suhteen on siten Muoniossa.

Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyydessä esiintyvät erot ovat kuntien välillä monin osin hyvin pieniä. Lisäksi on syytä muistaa, että vastaajamäärät ovat pienissä kunnissa yleistyksiä ajatellen hyvin pieniä. Tarkastelussa on siten kyse jo aiemmin mainitusti hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta.

Kun sitten tarkasteluun otetaan seutukunnan kuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan

tulevaisuus yleisimmin nykyistä huonommaksi edellisessä tarkastelussa heikoimmin pärjänneissä kunnissa: Kolarissa (28 %) ja Kittilässä (27 %) (kuvio 6.114). Myös hyvinvointiodotukset eroavat siten samansuuntaisesti kuin kokemukset nykyisestä hyvinvoinnista ja sitä uhkaavista tekijöistä. Erityisesti Kittilä taloudellisena etenijäkuntana eriytyy varsin voimakkaasti vastaajiensa osalta. Vaikka optimististen vastaajien osuus on Tunturi-Lapin seutukuntalaisista suurin, on Kittilässä selvästi enemmän niitä, jotka katsovat hyvinvointinsa olevan tulevaisuudessa huonompi verrattuna vastaavalla tavalla tulevaisuutensa kokeviin muoniolaisiin vastaajiin. Kollektiivinen objektiivinen ja myös yksilöllinen hyvinvointi ehdollistuu ja toisaalta moninaistuu yksilöiden subjektiivisissa hyvinvointikokemuksissa. Tässä yhteydessä on vielä huomattava, että enontekiöläisistä vastaajista tulevaisuutta ennakoii alle 20 vastaajaa, eli 11 henkilöä ja muoniolaisista 18 henkilöä, joten niiden osalta luvut ovat suuntaa antavia.

Kuvio 6.114. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

Seuraavassa luvussa 7 tarkastellaan kokemuksellista hyvinvointia Lapin seutukuntien ja kuntien muodostamana kokonaisuutena.

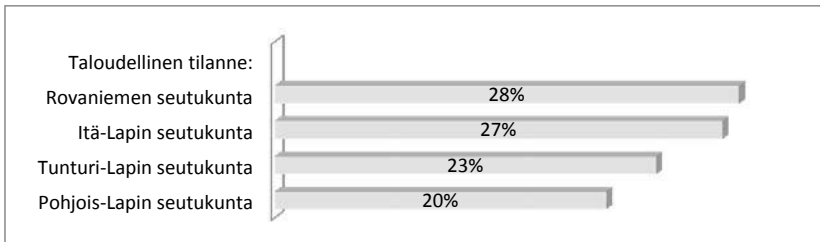
III YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7 Kokemuksellinen hyvinvointi Lapissa

Laskemalla yhteen aiemmin tarkasteltujen neljän seutukunnan hyvinvoinnin heikkenemiseen liitetyt vastausosuudet, saadaan karkeasti esille hyvinvointisisältöjen keskinäinen järjestys Lapissa. Seutukuntien yhteenlasketut osuudet osoittavat hyvinvointisisältöjen järjestyksen seuraavaksi, alkaen yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia tuottavasta sisällöstä:

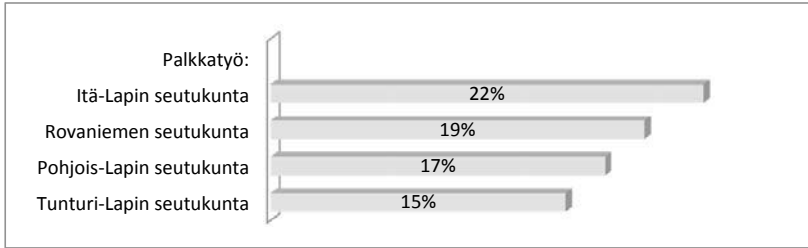
- 1) taloudellinen tilanne
- 2) palkkatyö
- 3) asuinkunnan palvelujen saatavuus
- 4) yhteiskunta
- 5) omat elintavat
- 6) omat ominaisuudet
- 7) asuinkunnan ominaisuudet
- 8) asunto
- 9) vapaa-aika
- 10) sosiaaliset suhteet

Yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen koetaan lappilaisten keskuudessa liittyvän siten taloudelliseen tilanteeseen. Yleisimmin näin koetaan Rovaniemen seutukunnassa ja Itä-Lapin seutukunnassa (kuvio 7.1).

Kuvio 7.1. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Toiseksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään palkkatyöhön. Yleisimmin palkkatyö koetaan hyvinvointia heikentävänä Itä-Lapin seutukunnassa (kuvio 7.2).

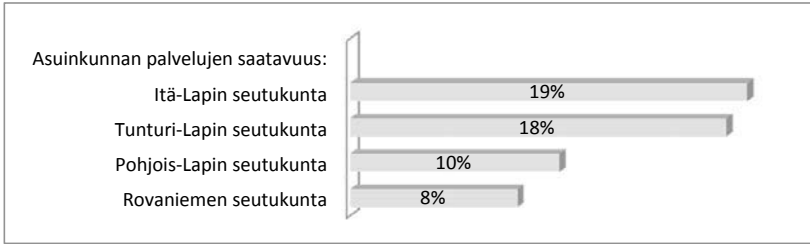
Kuvio 7.2. Palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Palkkatyöhön kohdistuviin hyvinvointikokemuksiin liittyy vahvasti kokemus oman työn jatkuvuuden varmuudesta/epävarmuudesta sekä muutostilanteissa uusista palkkatyövaihtoehtoista. Tähän liittyen on syytä tarkastella vielä seutukuntien työttömyysasteita. Työttömien työntekijöiden osuudet seutukuntien työvoimasta olivat kyselyn toteuttamisen aikaan (lokakuu 2012) seuraavat (Tilastokeskus 2013c):

- 3) Pohjois-Lapin seutukunta 12,6 %
- 4) Rovaniemen seutukunta 12,8 %
- 5) Tunturi-Lapin seutukunta 15,2 %
- 6) Itä-Lapin seutukunta 18,1 %

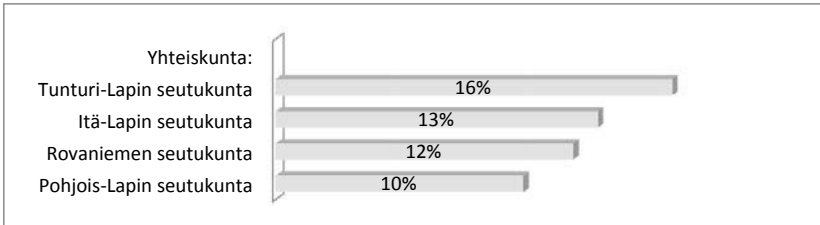
Itä-Lapin seutukunnassa työllisyystilanne on vertailtavista seutukunnista vaikein. Lisäksi Itä –Lapissa palkkatyö koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä. Työmarkkinoiden tilanteet ja olosuhteet heijastuvat merkittävässä määrin siihen, miten palkkatyö koetaan suhteessa hyvinvointiin. Mitä ilmeisimmin kysymys on koetuista mahdollisuuksista työmarkkinoilla ja osin julkisuudessa muodostuneesta työmarkkinakuvasta.

Kolmanneksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään Lapissa asuinkunnan palvelujen saatavuuteen. Näin koetaan erityisesti Itä-Lapin ja Tunturi-Lapin seutukunnissa (kuvio 7.3).

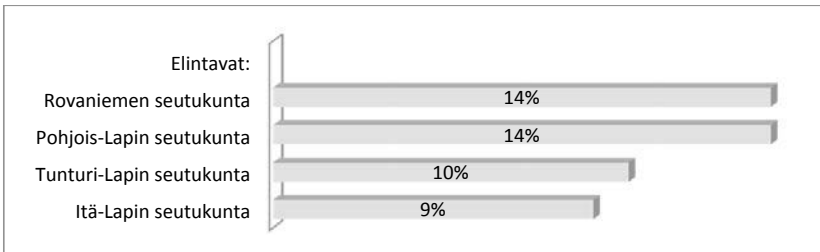
Kuvio 7.3. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemistä koetaan yhteiskuntaan liittyen. Näin on yleisimmin Tunturi-Lapin seutukunnassa (kuvio 7.4).

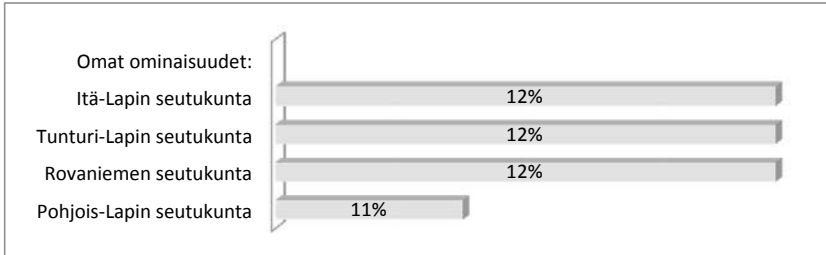
Kuvio 7.4. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Viidenneksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset liitetään omiin elintapoihin. Näin on erityisesti Rovaniemen ja Pohjois-Lapin seutukunnissa (kuvio 7.5).

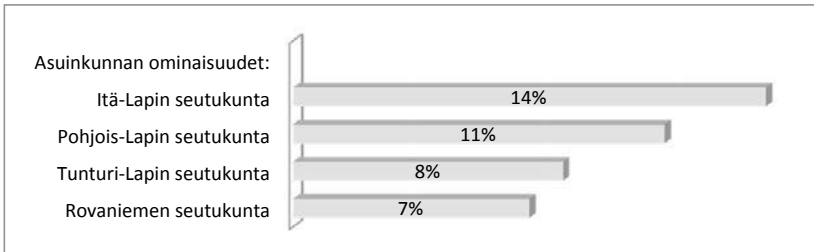
Kuvio 7.5. Elintavat hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Kuudenneksi yleisimmin ja samalla viidenneksi vähiten hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset liitetään omiin ominaisuuksiin. Kaikki neljä seutukuntaa näyttäytyvät tältä osin hyvin samanlaisina (kuvio 7.6).

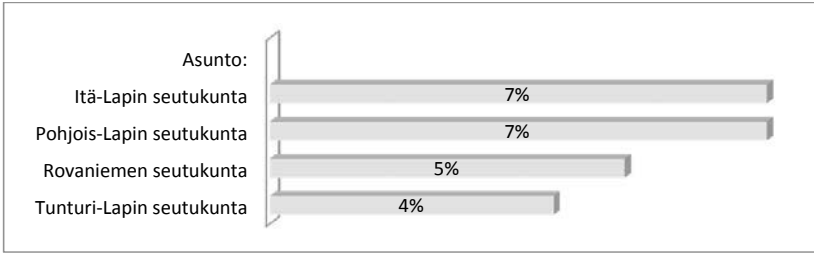
Kuvio 7.6. Omat ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Lapissa hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset liitetään neljänneksi vähiten asuinkunnan ominaisuuksiin. Yleisimmin asuinkunnan ominaisuudet koetaan hyvinvointia heikentävinä Itä-Lapin seutukunnassa (kuvio 7.7).

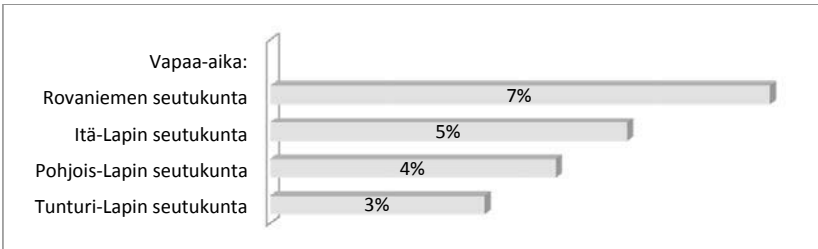
Kuvio 7.7. Asuinkunnan ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Kolmanneksi vähiten hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset liitetään puolestaan asuntoon. Asuntonsa kokevat yleisimmin, joskin vähässä määrin hyvinvointia heikentäväksi Itä-Lapin ja Pohjois-Lapin seutukuntalaiset (kuvio 7.8).

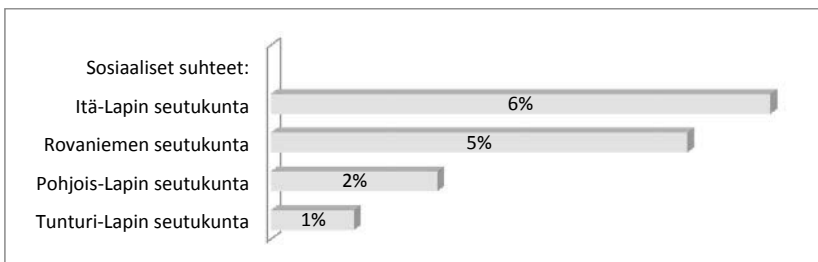
Kuvio 7.8. Asunnon hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Asunnon tapaan vapaa-aikaa pidetään hyvinvointia heikentävänä tekijänä hyvin pienessä määrin. Yleisimmin vapaa-aikaa pidetään hyvinvoinnin heikentäjänä Rovaniemen seutukunnassa (kuvio 7.9).

Kuvio 7.9. Vapaa-ajan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Vähiten hyvinvointia heikentävinä tekijöinä pidetään sosiaalisia suhteita. Näin on erityisesti Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin seutukunnissa (kuvio 7.10).

Kuvio 7.10. Sosiaaliset suhteet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Missä seutukunnassa **hyvinvointisisällöistä muodostettu kokonaisuus** koetaan sitten kaikkein yleisimmin hyvinvointia heikentävänä? Tätä voidaan tarkastella antamalla kunkin hyvinvointisisällön osalta sille seutukunnalle arvo 1, jossa esiintyy muita seutukuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia. Seuraavaksi yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyvälle seutukunnalle annetaan arvo 2 ja niin edelleen. Näin se seutukunta, jonka kaikkien hyvinvointisisältöjen yhteenlaskettu summa osoittautuu pienimmäksi, tulkitaan kokonaisuutena ajatellen seutukunnaksi, jossa esiintyy yleisimmin hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia.

Sisältökokonaisuus koetaan hyvinvointia heikentävänä seutukunnittain seuraavasti (jokaisen hyvinvointisisällön kohdalla yleisimmin tyytymättömyyttä esiintyvässä seutukunnassa tummennus) (taulukko 7.1):

Taulukko 7.1. Hyvinvointisisällöt ja niihin liittyvien hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyys seutukunnittain.

Hyvinvoinnin heikkenemiskokemukset	Rovaniemen seutukunta	Itä-Lapin seutukunta	Pohjois-Lapin seutukunta	Tunturi-Lapin seutukunta
Taloudellinen tilanne	1	2	4	3
Palkkatyö	2	1	3	4
Palvelujen saatavuus	4	1	3	2
Yhteiskunta	3	2	4	1
Omat elintavat	1	3	1	2
Omat ominaisuudet	1	1	2	1
Asuinkunnan ominaisuudet	4	1	2	3
Asunto	2	1	1	3
Vapaa-aika	1	2	3	4
Sosiaaliset suhteet	2	1	3	4
Yhteensä	21	15	26	27

Näin tarkasteltuna heikoin tilanne on **Itä-Lapin seutukunnassa**, jossa kaikkein yleisimmin hyvinvointisisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä

- 30–49-vuotiaat
- ammattikoulututkinnon suorittaneet
- työttömät/lomautetut

- alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- parisuhteessa lasten kera asuvat henkilöt.

Itä-Lapin seutukunnassa palkkatyö, asuinkunnan palvelujen saatavuus, asuinkunnan ominaisuudet sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvointia heikentäviksi tekijöiksi. Lisäksi omat ominaisuudet koetaan Rovaniemen ja Tunturi-Lapin seutukuntalaisten tapaan samassa määrin yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Myös asuntoa pidetään Itä-Lapin seutukunnassa yleisemmin hyvinvointia heikentäjänä yhdessä Pohjois-Lapin seutukuntalaisten kanssa.

Seuraavaksi heikoin tilanne on **Rovaniemen seutukunnassa**, jossa yleisimmin hyvinvointisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä

- naiset
- 50–64-vuotiaat
- ammattikoulututkinnon suorittaneet
- työttömät/lomautetut
- alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Rovaniemen seutukunnassa taloudellinen tilanne ja vapaa-aika koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikentäjänä. Lisäksi Rovaniemen seutukuntalaiset kokevat omat elintapansa yleisemmin hyvinvointia heikentävinä Pohjois-Lapin seutukuntalaisten tapaan.

Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin seutukuntien tilanne on paremmuudessaan keskenään samansuuntainen. Pohjois-Lapin seutukunnassa yleisimmin hyvinvointisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä

- miehet
- 30–49-vuotiaat
- ei ammatillista koulutusta suorittaneet
- työtilanteeltaan välitilassa olevat ja eläkeläiset
- tarkastelun alimpaan tuloluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Tunturi-Lapin seutukunnassa yleisimmin hyvinvointisältökokonaisuutensa kokevat hyvinvointia heikentävänä puolestaan

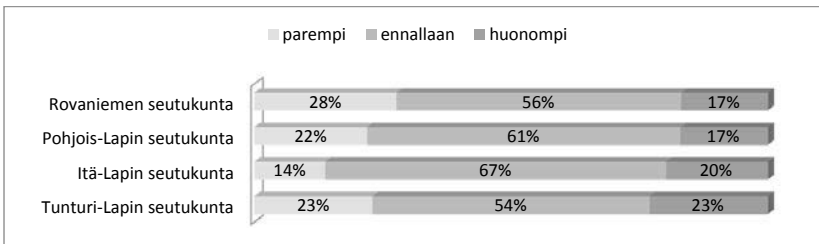
- miehet
- 50–64-vuotiaat

- ei ammatillista koulutusta suorittaneet
- työssä käyvät ja välitilassa olevat
- tarkastelun alimpaan tuloiluokkaan kuuluvat
- ei parisuhteessa asuvat henkilöt.

Tunturi-Lapin seutukuntalaiset kokevat muiden seutukuntien asukkaita yleisemmin suomalaisen yhteiskunnan heikentävän heidän hyvinvointiaan.

Itä-Lapin seutukunnan selvä ero muihin alueena, jossa koetaan eniten erilaisia hyvinvointiuhkia, on merkittävä ja samalla huolestuttava. Taus-talla on mitä ilmeisimmin se aluetaloudellinen pitkään jatkunut kehitys, johon ovat kuuluneet monenlaiset muutokset ja erityisesti talouden su-pistumisilmiöt alueella. Niistä on muodostunut jatkuva uhka ja nega-tiivisten kehitystendenssien kierre, jonka päättymistä on vaikea nähdä. Pohjois- ja Tunturi-Lapissa lähtötaso on ollut toisenlainen. Muutokset ovat olleet suhteessa pienempiä ja alueiden asukkaat ovat sopeutuneet paremmin tilanteisiin kuin Itä-Lapissa.

Kun tarkasteluun otetaan kaikkien seutukuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan tulevaisuus yleisimmin nykyistä huonommaksi edellisessä tarkastelussa parhaiten pärjänneessä Tunturi-Lapin seutukunnassa (23 %). Seuraavaksi yleisim-min näin ennakoidaan edellisen tarkastelun heikoimmassa tilanteessa olevassa Itä-Lapin seutukunnassa (20 %) sekä edelleen Pohjois-Lapin (17 %) ja Rovaniemen (17 %) seutukunnissa (kuvio 7.11).

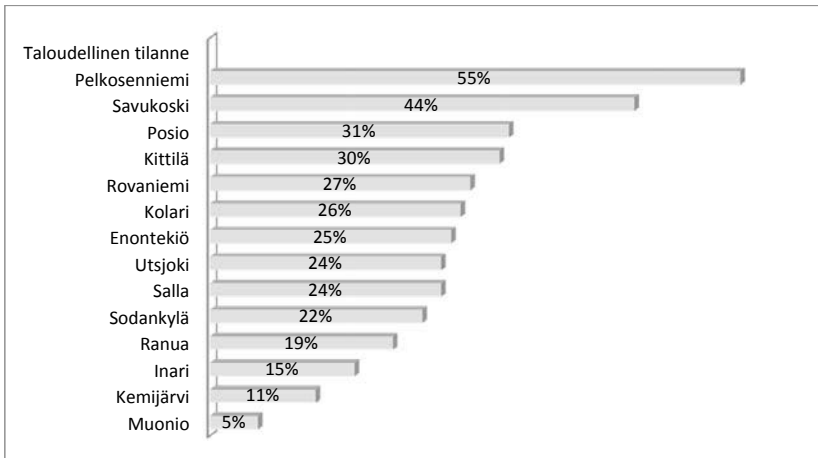

Kuvio 7.11. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

Tulevaisuus näyttäytyy eri ihmisille erilaisena. Enemmistö näkee tulevai-suusodotustensa säilyvän nykyisellään. Seutukuntien ja kuntien kannalta on olennaista mihin suuntaan näin kokevien asukkaiden tulevaisuus-

dotukset kehittyvät lähivuosina. Jos hyvinvointikehityksen negatiivisia merkkejä alkaa ilmestyä nykyistä enemmän, voidaan jatkossa olettaa tulevaisuutensa nykyistä huonompana kokevien osuuden kasvavan ja päinvastoin. Kehityksen suunnan tunteminen on tärkeää yhdyskuntien ohjaamisen kannalta.

Hyvinvointisisältöihin liittyviä hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia on vielä mahdollista tarkastella kunnittain, jolloin saadaan selville kunta-kohtainen asetelma. Tällainen tarkastelu perustuu edellä kuvatusti hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyyteen. Taloudellinen tilanne koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävänä tekijänä Pelkosenniellä ja Savukoskella (kuvio 7.12):

Kuvio 7.12. Taloudellisen tilanteen hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Jos sitten taloudellista tilannetta mitataan veronalaisilla tuloilla (vuosi 2011), asettuvat kunnat seuraavaan järjestykseen ja keskiarvotasoon (Tilastokeskus 2013):

- 1) Rovaniemi 24 556 euroa
- 2) Kittilä 23 391 euroa
- 3) Utsjoki 22 930 euroa
- 4) Muonio 22 881 euroa
- 5) Sodankylä 22 611 euroa
- 6) Inari 22 567 euroa

7) Kolari	21 994 euroa
8) Kemijärvi	21 715 euroa
9) Pelkosenniemi	20 783 euroa
10) Savukoski	20 582 euroa
11) Ranua	19 832 euroa
12) Enontekiö	19 782 euroa
13) Posio	19 598 euroa
14) Salla	19 392 euroa

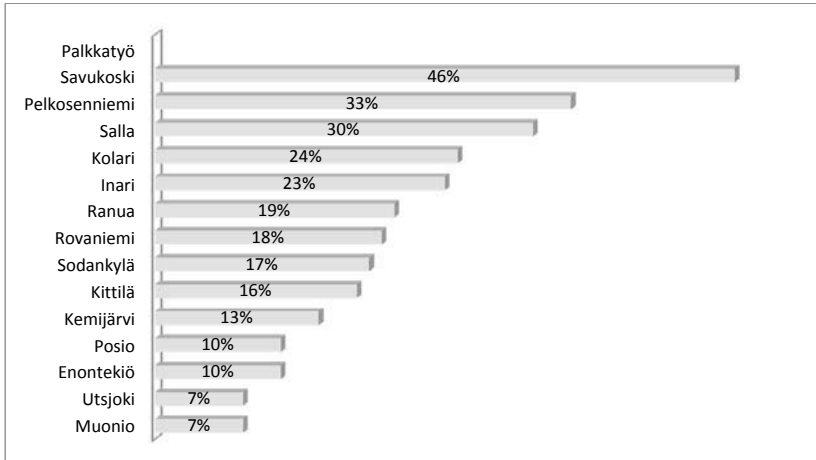
Lisäksi taloudellinen elatusuhde näyttäytyi kuntien osalta vuonna 2011 seuraavasti (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013):

1) Kittilä	121/100 työllistä
2) Rovaniemi	138
3) Inari	144
4) Kolari	146
5) Muonio	147
6) Sodankylä	149
7) Utsjoki	162
8) Enontekiö	165
9) Pelkosenniemi	172
10) Savukoski	174
11) Posio	199
12) Kemijärvi	203
13) Ranua	212
14) Salla	222

Kuntakohtaisessa vertailussa taloudellisen hyvinvoinnin erilaisten sisältöjen ja mittareiden välillä ilmenee Lapin kuntien osalta hyvin se, miten niin sanottu objektiivinen hyvinvointi ja kokemuksellinen hyvinvointi ovat eriperusteisia ilmiöitä niin sisällöltään kuin olemukseltaan. Hyvänä esimerkkinä on Kemijärvi. Kunta on monella mittarilla kehitymässä kohti kriisikuntaa ja esimerkiksi taloudellinen huoltosuhde on siellä huono. Siitä huolimatta suhteellisen harva kemijärveläisistä (toiseksi vähiten kuntakohtaisista vastaajista) kokee oman taloudellisen tilanteensa hyvinvoinnin heikentäjänä. Sama koskee osin Ranuaa ja ranualaisia vastaajia. Muonio on selkeä hyvinvoinnin menestyskunta Lapissa. Rovaniemellä monet taloudellisen hyvinvoinnin mittarit ovat hyviä suhteessa vertailukuntiin, mutta suhteellisen suuri osa rovaniemeläisistä vastaajista kokee

oman taloudellisen tilanteensa hyvinvoinnin heikentäjänä. Tilanne on lähes samanlainen Kittilän osalta. Pelkosenniemi, Savukoski ja Posio ovat kuntia, joissa sekä taloudellisen hyvinvoinnin objektiiviset mittarit että kokemuksellinen hyvinvointi saavat huonoja mittauservoja. Kysymys on sekä erilaisesta suhteutumisesta ja arvostuksista samanlaisissa tilanteissa että ristiriidoistakin erilaisten hyvinvointitekijöiden välillä. Erot kuntien välillä ovat merkittäviä ja puoltavat tietoisien kuntakohtaisten hyvinvointistrategioiden laatimista ja havaittujen ilmiöiden yksityiskohdaisempaa jatkoselvittämistä ja -tutkimista.

Palkkatyö koetaan hyvinvoinnin heikentäjänä erityisesti Savukoskella, Pelkosenniemellä ja Sallassa (kuvio 7.13):

Kuvio 7.13. Palkkatyön hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

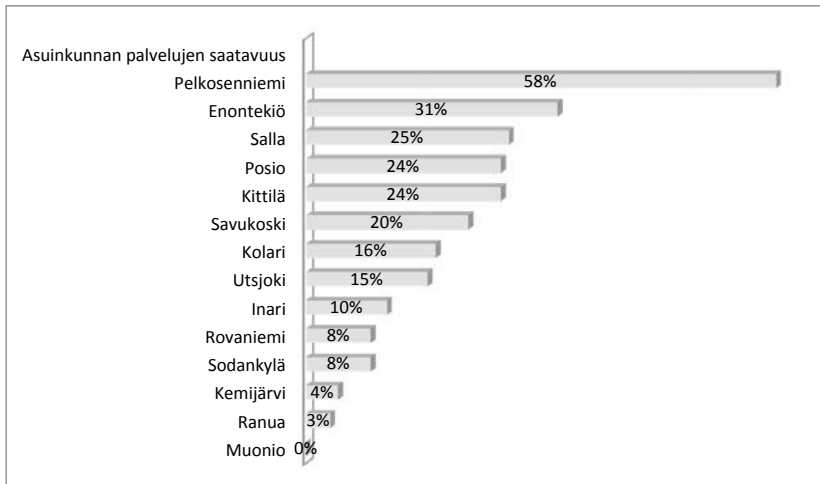
Tässä yhteydessä on vielä tarkasteltu kaikkien kuntien osalta niiden työttömyysasteita. Kuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat vuonna 2012 seuraavat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013):

- 1) Utsjoki 9,1 %
- 2) Sodankylä 10,2 %
- 3) Kittilä 11,2 %
- 4) Rovaniemi 13,0 %
- 5) Muonio 13,6 %
- 6) Ranua 14,3 %
- 7) Inari 15,1 %
- 8) Kolari 16,0 %

9) Posio	16,9 %
10) Pelkosenniemi	17,6 %
11) Kemijärvi	18,1 %
12) Savukoski	18,2 %
13) Enontekiö	18,2 %
14) Salla	20,7 %

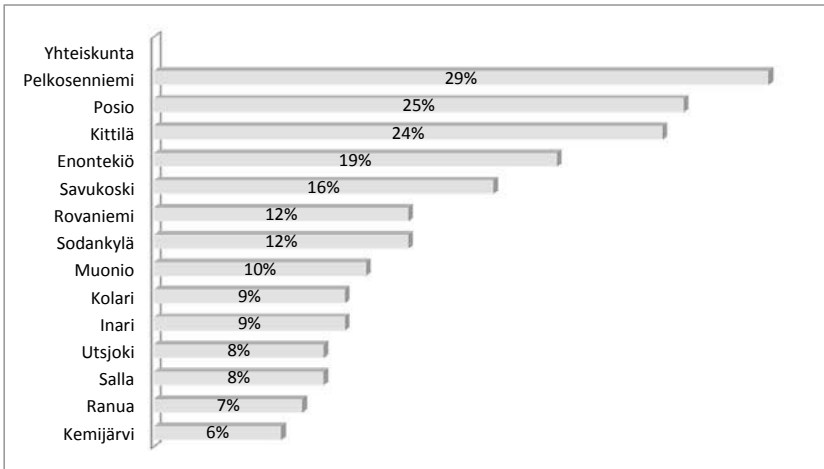
Samat kehitysilmiöt kuin taloudellisen hyvinvoinnin osalta tulevat esiin pitkälti myös palkkatyöhön liittyvissä kysymyksissä. Nyt erityisenä kuntana näyttäytyy Utsjoki, jossa työmarkkinallinen tilanne on moneen muuhun kuntaan nähden erilainen Norjan läheisyyden takia. Työttömyysaste on alhainen ja kovin harva utsjokelainen vastaaja kokee palkkatyön hyvinvointiaan heikentävänä. Muonio näyttäytyy tässäkin hyväosaisena kuntana. Suurin ristiriita vaikean työmarkkinatilanteen ja toisaalta palkkatyökokemusten välillä on Kemijärvellä. Savukoski, Pelkosenniemi ja Salla ovat eri työmarkkinatilannemittareilla tarkasteltuna huono-osaisia kuntia niin objektiivisesti kuin kokemuksellisesti.

Asuinkunnan palvelujen saatavuuden osalta hyvinvoinnin heikkene- mistä koetaan yleisimmin Pelkosenniemellä ja Enontekiöllä (kuvio 7.14):

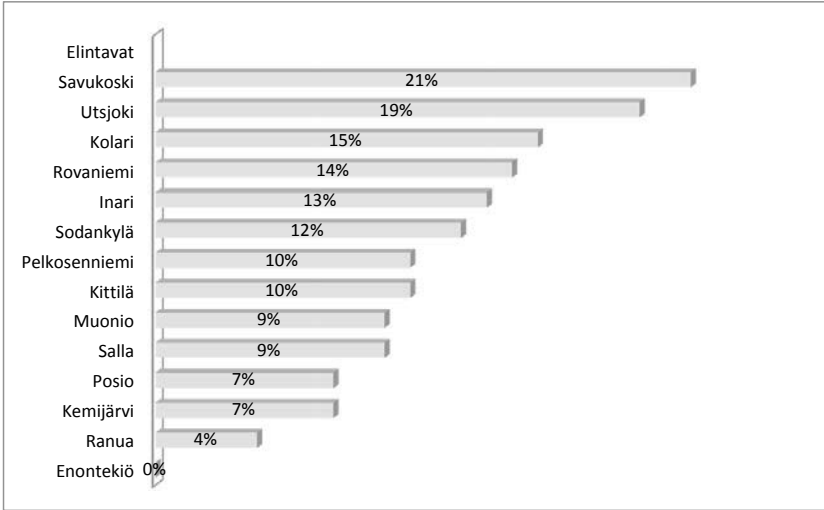
Kuvio 7.14. Asuinkunnan palvelujen saatavuuden hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Pelkosenniemi ja Posio ovat kuntia, joissa yhteiskunta toimintoineen näyttätyy monille hyvinvointia heikentävänä (kuvio 7.15). Epäloogista on se, miten laajasti samoin koetaan myös Kittilässä. Kittilän menestystekijät eivät ole ilmeisesti jakautuneet riittävän laajasti vastaajien koekemana. Yllättävää on myös sellaisten kemijärveläisten vastaajien vähäinen osuus, jotka kokevat yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä, vaikka julkinen sektori on laajasti vetäytynyt paikkakunnalta ja jopa uhannut kemijärveläisten hyvinvointia.

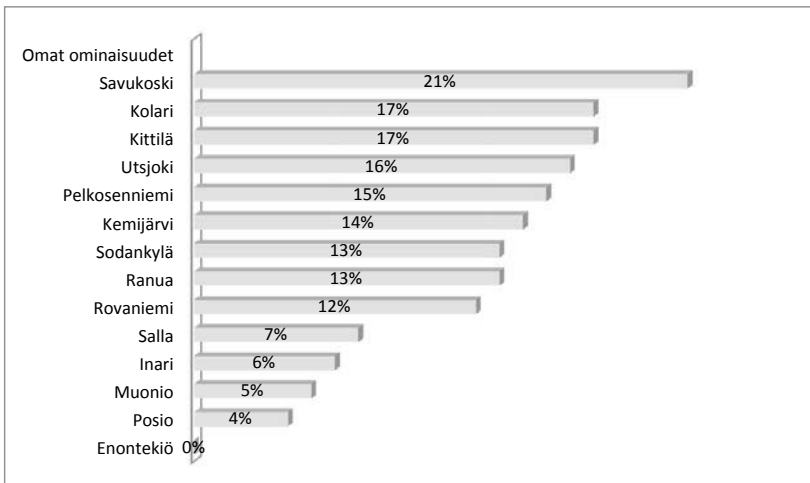
Kuvio 7.15. Yhteiskunnan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Omat elintavat koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä Savukoskella ja Utsjoella (kuvio 7.16):

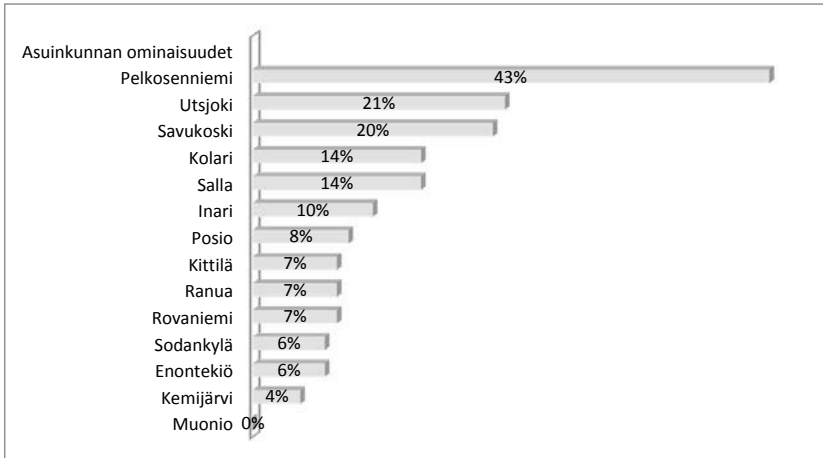
Kuvio 7.16. Elintavat hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Omat ominaisuudet koetaan yleisimmin hyvinvointia heikentävinä Savukoskella (kuvio 7.17):

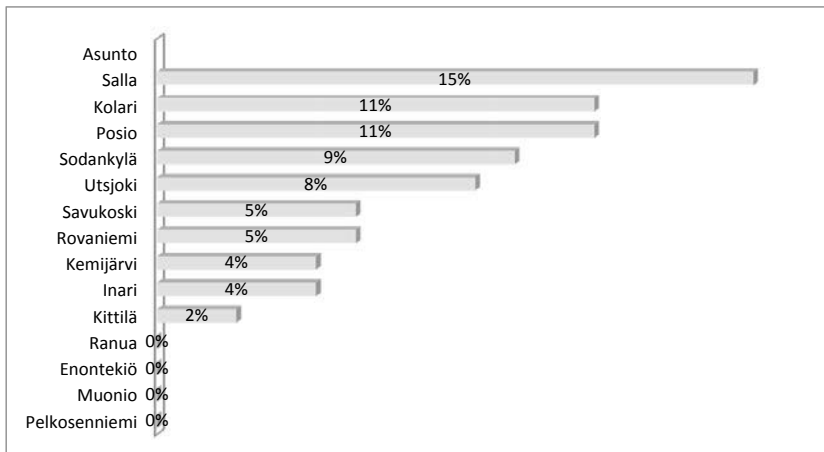
Kuvio 7.17 Omat ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Asuinkunnan ominaisuuksien osalta näin koetaan yleisimmin Pelkosenniemellä, Utsjoella ja Savukoskella (kuvio 7.18):

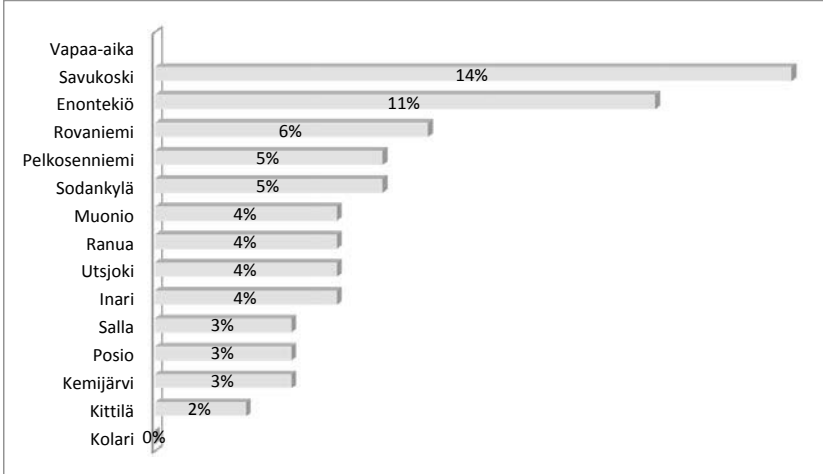
Kuvio 7.18. Asuinkunnan ominaisuudet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Asunto koetaan yleisimmin hyvinvoinnin heikentäjänä Sallassa (kuvio 7.19):

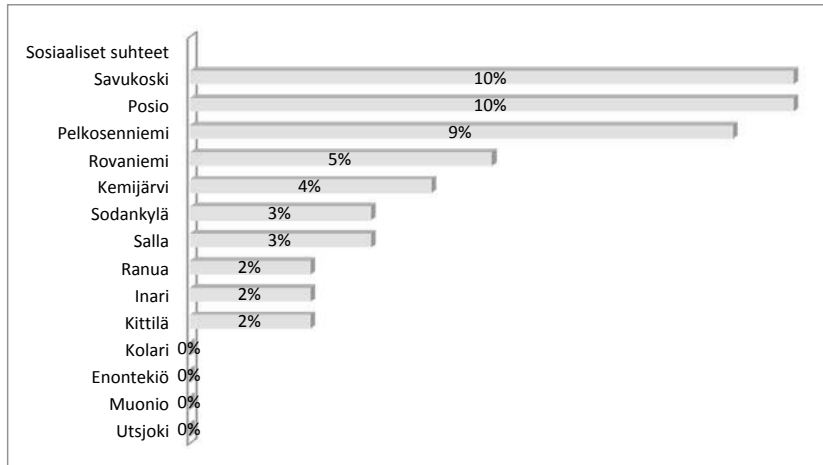
Kuvio 7.19. Asunnon hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Vapaa-aika koetaan hyvinvointia heikentävänä tekijänä yleisimmin Savukoskella ja Enontekiöllä (kuvio 7.20):

Kuvio 7.20. Vapaa-ajan hyvinvoinnin heikentäjänä kokevien osuus vastaajista.

Sosiaaliset suhteet puolestaan Savukoskella, Posiolla ja Pelkosenniemellä (kuvio 7.21):

Kuvio 7.21. Sosiaaliset suhteet hyvinvoinnin heikentäjinä kokevien osuus vastaajista.

Missä kunnissa **hyvinvointisisällöistä muodostettu kokonaisuus** koetaan sitten kaikkein yleisimmin hyvinvointia heikentävänä (taulukko 7.2)? Luku 1 annetaan kunnalle, jossa koetaan yleisimmin kyseinen hyvinvointisisältö hyvinvointia heikentävänä. Luku 2 annetaan kunnalle, jossa esiintyy sama asia seuraavaksi yleisimmin jne. Suurimman luvun 14 saa kunta, jossa hyvinvoinnin heikkenemistä kokevien osuus on pienin.

Taulukko 7.2. Hyvinvointisisällöt ja niihin liittyvien hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyys kunnittain.

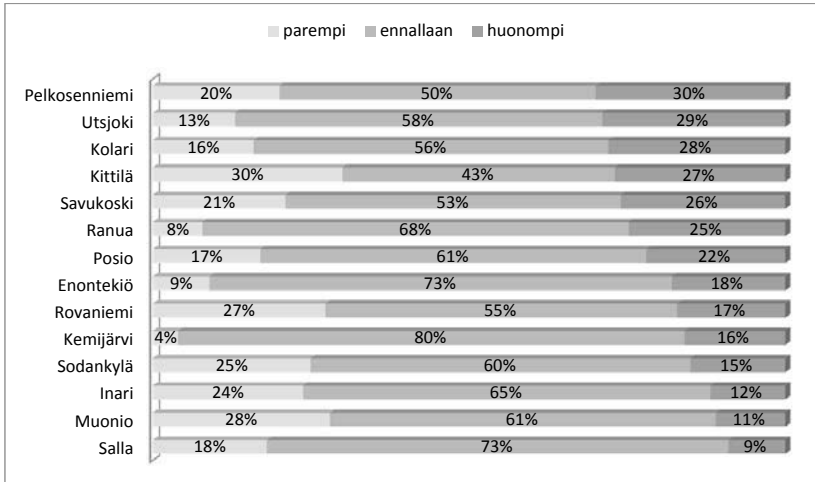
	Rov	Ran	Kem	Pel	Pos	Sal	Sav	Ina	Sod	Uts	Eno	Kit	Kol	Muo
Talous	5	11	13	1	3	8	2	12	10	8	7	4	6	14
Työ	7	6	10	2	11	3	1	5	8	13	11	9	4	13
Palv.	10	13	12	1	4	3	6	9	10	8	2	4	7	14
Yht.k.	6	13	14	1	2	11	5	9	6	11	4	3	9	8
Eiintav.	4	13	11	7	11	9	1	5	6	2	14	7	3	9
Om.omi	9	7	6	5	13	10	1	11	7	4	14	2	2	12
As.omi	8	8	13	1	7	4	3	6	11	2	11	8	4	14
Asunto	6	11	8	11	2	1	6	8	4	5	11	10	2	11
Vapaa	3	6	10	4	10	10	1	6	4	6	2	13	14	6
Sos.suht	4	8	5	3	1	6	1	8	6	11	11	8	11	11
Yht.	62	96	102	36	64	65	27	79	72	70	87	68	62	112

Tämän karkean hyvinvointikokonaisuuteen kohdistuvan tarkastelun perusteella voidaan todeta, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy yleisimmin Savukoskella. Siellä hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään muita kuntia yleisemmin palkkatyöhön, omiin elintapoihin, omiin ominaisuuksiin, vapaa-aikaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi heikoin tilanne on Pelkosenniellä. Siellä muita kuntia yleisemmin hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään taloudelliseen tilanteeseen, palvelujen saatavuuteen, yhteiskuntaan ja asuinkunnan ominaisuuksiin. Nämä hyvinvointisisällöt voidaan nähdä Savukoskeen liittyviin sisältöihin nähden enemmän ihmisen ulkopuolelta vaikuttavina hyvinvointisisältöinä. Seuraavaksi heikoimman tilan jakavat Rovaniemi ja Kolari. Näiden jälkeen kuntien järjestys on heikoimmasta alkaen Posio, Salla, Kittilä, Utsjoki, Sodankylä, Inari, Enontekiö ja Ranua. Paras hyvinvointikokemuksiin liittyvä kokonaistilanne on siten Muonioissa ja toiseksi paras Kemijärvellä.

Muonion hyvinvoinnin kokonaistilanteen paremmuus on merkittävä ilmiö, jonka myöhempi tarkempi tutkiminen on perusteltua. Erityisesti siihen liittyvien syiden ymmärtäminen on tärkeää. Kemijärven hyvinvoinnin kokonaistilanteen ristiriitaisuus on huomattava. Kunta on muodostumassa kriisikunnaksi, mutta kuntalaisten arvio hyvinvoinnistaan on tälle kehitykselle jopa vastakkainen ja myönteinen. Savukoski ja Pelkosenniemi ovat sekä objektiivisilla että kokemuksellisen hyvinvoinnin mittareillakin tarkasteltuna vertailun heikoimmat kunnat. Rovaniemen ja Kittilän sijoittuminen huonosti kuntavertailussa kokemuksellisen hyvinvoinnin mittareilla mitattuna on merkittävää.

Tässä yhteydessä on jälleen syytä muistuttaa, että hyvinvoinnin heikkenemiskokemusten yleisyydessä esiintyvät erot ovat kuntien välillä monin osin hyvin pieniä. Lisäksi on syytä muistaa, että vastaajamäärät ovat pienissä kunnissa yleistyksiä ajatellen hyvin pieniä. Tarkastelussa on siten kyse jo aiemmin mainitusti hyvin karkeasta, mutta suuntaa antavasta lähestymistavasta.

Kun tarkasteluun otetaan kaikkien kuntien osalta hyvinvoinnin tulevaisuusodotukset viiden vuoden kuluttua, ennakoidaan tulevaisuus yleisimmin nykyistä huonommaksi edellisessä tarkastelussakin heikon tilanteen omanneissa kunnassa Pelkosenniemellä (30 %). Tulevaisuusodotukset ovat yleisesti synkkiä myös Utsjoella (29 %), Kolarissa (28 %), Kittilässä (27 %), Savukoskella (26 %), Ranualla (25 %) ja Posiolla (22 %). Tältä osin paras tilanne on Sallassa (9 %), Muoniossa (11 %) ja Inarissa (12 %) (kuviot 7.22). Alle 20 vastaajan kuntia ovat tässä yhteydessä Enontekiö (11 vastaajaa), Muonio (18 vastaajaa) ja Savukoski (19 vastaajaa), joten niiden osalta luvut ovat muita enemmän vain suuntaa antavia.

Kuvio 7.22. Hyvinvointi viiden vuoden kuluttua nykyiseen verrattuna.

Tulevaisuusodotukset poikkeavat jossain määrin hyvinvoinnin kokemuksellisesta kokonaistilanteesta. Selvä poikkeama esiintyy esimerkiksi sallalaisten keskuudessa. Heistä vain pieni osa arvioi hyvinvoinnin olevan tulevaisuudessa nykyiseen nähden heikompi. Ranua sijoittui hyvin hyvinvoinnin kokemuksellisen kokonaistilanteen osalta. Kuitenkin ranualaisten keskuudessa on suhteellisen paljon heitä, jotka odottavat hyvinvointinsa olevan tulevaisuudessa nykyistä huonompi. Kittilä näyttyy kuntana, jossa tulevaisuusodotukset ovat voimakkaimmin eriytyviä. Kittiläläisten keskuudessa on vähiten sellaisia vastaajia, jotka ennakoivat hyvinvointitilanteensa säilyvän nykyisellään. Enontekiö ja Kemijärvi näyttävät puolestaan kuntina, joissa suurin osa vastaajista olettaa hyvinvointinsa säilyvän ennallaan.

Tutkimuksen alussa tuotiin esille tavoite, jonka mukaan tutkimuksessa syvennetään kokemuksellisen hyvinvoinnin käsitteellistämistä ja käsitteilyä kohti ihmisten itsensä kokemaa hyvinvointia. Tähän liittyen tutkimuksessa luvattiin ottaa kantaa siihen, mitkä indikaattorit kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimisessa nähdään merkittävänä. Mitä sanottavaa käsissä olevalla tutkimuksella sitten on kokemuksellisen hyvinvoinnin käsitteellistämiseksi?

Ensinnäkin, hyvinvointikokemusten kokonaisuuden hahmottamiseksi ei riitä, että aihetta tarkastellaan muutamien, yksittäisten hyvinvointisisältöjen, kuten talouden ja työn lähtökohdista. Kyseiset hyvinvointisisällöt ovat tärkeitä tekijöitä ihmisen hyvinvoinnille. Ne eivät kuitenkaan yksinomaan selitä koettua hyvinvointia, sillä tutkimus todentaa jo olemassa olevan havainnon rahassa mittaamattomien arvojen tärkeästä merkityksestä ihmisten hyvinvoinnille.

Toiseksi, kokemuksellisen hyvinvointikokonaisuuden tutkimisessa tarvitaan sekä ihmisen sisäisten (esimerkiksi omat ominaisuudet) että ihmiseen nähden ulkoisten (esimerkiksi asuinkunnan palvelujen saatavuus) ominaisuuksien ja niihin liittyvien resurssien huomioon ottamista. Tätä tarvetta todentaa se seikka, että tutkimuksessa eri hyvinvointisisältöjen keskinäinen järjestys näyttäytyy eri seutukunnissa, kunnissa ja ihmisryhmissä omanlaiseltaan. Jos siis tarkastelussa olisi käytetty ainoastaan ihmiseen nähden ulkoisia ominaisuuksia ja niihin liittyviä resursseja, olisivat joidenkin seutukuntien, kuntien ja ihmisryhmien osalta jääneet käsittelemättä niissä hyvin yleisesti hyvinvointikokemuksiin vaikuttavat hyvinvointisisällöt.

Kolmanneksi, hyvinvointikokemuksiin vaikuttavat vahvasti edellä mainittujen hyvinvointisisältöjen laatuun kohdistettava tyytyväisyys/ tyytymättömyys. Avaamalla eri hyvinvointisisältöjä pienemmiksi kokonaisuuksiksi ja antamalla ihmisten itsensä arvioida näitä tyytyväisyyden lähtökohdista, saadaan selville yleisesti positiivisenakin koetun hyvinvointisisällön kipukohtia.

Neljänneksi, erityisesti tutkimuksen kyselyyn tulleiden avointen vastausten myötä on selvästi havaittavissa, että ihmisen hyvinvointikokemukset eivät perustu yksinomaan hänen omiin, eri hyvinvointisisältöihin kohdistuviin kokemuksiinsa. Hyvinvoinnin kokemiseen vaikuttavat vahvasti myös ihmisen lähipiiriin kuuluvien toisten ihmisten vastaavat kokemukset. Vaikka oma elämä olisi kaikilla mittareilla ja kokemuksilla mitattuna mallillaan, ei se sitä täysin ole, jos ihmisen lähipiirissä voidaan huonosti.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen perusteella kokemuksellisen hyvinvoinnin idea voidaan tiivistää seuraavasti:

Kokemuksellinen hyvinvointi muodostuu

- ihmisen omiin ominaisuuksiin ja resursseihin (tässä tutkimuksessa omat ominaisuudet, elintavat, palkkatyö, opiskelu, taloudellinen tilanne, ihmissuhteet, vapaa-aika, asunto) sekä niiden laatuun kohdistuvasta tyytyväisyydestä/tyytymättömyydestä
- ihmisen ulkopuolisiin ominaisuuksiin ja resursseihin (tässä tutkimuksessa asuinkunnan ominaisuudet, palvelujen saatavuus, yhteiskunta) sekä niiden laatuun kohdistuvasta tyytyväisyydestä/tyytymättömyydestä
- ihmiselle tärkeiden henkilöiden vastaaviin ominaisuuksiin ja resursseihin sekä niiden laatuun kohdistuvasta tyytyväisyydestä/tyytymättömyydestä.

Olemme halunneet ottaa tutkimuksemme kantaa nykyään Suomessakin (esim. Hoffrén ym. 2010; Hämäläinen 2013) käytävään runsaaseen keskusteluun hyvinvoinnista ja sen mittaamisesta. Oman tutkimuksemme antina pidämme erityisesti edellä kuvattujen kokemuksellisen hyvinvoinnin sisältöjen merkityksen esille tuomista. Tutkimuksemme antia on lisäksi sen osoittaminen, että kokemuksellista hyvinvointia on täysin mahdollista ja hyödyllistäkin tarkastella kvalitatiivisten aineistojen rinnalla myös kyselylomakkeita hyödyntäen. Kyselylomake mahdollistaa suurtenkin ihmismäärien kokemuksellisen hyvinvoinnin tilan esille tuomisen. Tällainen tieto on erityisen tärkeää esimerkiksi kunnallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa.

Kirjallisuus

- Allardt, Erik (1976): Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY. Porvoo.
- Cantor, Nancy & Sanderson, Catherine A. (1999): Life Task Participation and Well-Being. The Importance of Taking Part in Daily Life. Teoksessa Kahneman, Daniel & Diener, Ed & Schwarz, Norbert (toim.): Well-Being. The Foundations of Hedonic Psychology. Russell Sage Foundation. New York, 230–243.
- Diener, Ed & Suh, Eunkook M. & Lucas, Richard E. & Smith, Heidi L. (1999): Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Journal of Psychological Bulletin* 1999, vol. 125, No. 2, 276–302.
- Diener, Ed & Biswas-Diener, Robert (2002): Will Money Increase Subjective Well-Being? *Social Indicators Research* vol. 57, 119–169.
- Frey, Bruno S. & Stutzer, Alois (2002): Happiness and Economics. How the Economy and Institutions Affect Human Well-Being. Princeton University Press. Princeton.
- Gilhooly, Mary & Gilhooly, Ken & Bowling, Ann (2005): Quality of Life. Meaning and Measurement. Teoksessa Walker, Alan (toim.): Understanding Quality of Life in Old Age. Open University Press. London, 14–26.
- Haavisto, Ilkka & Kiljunen, Pentti (2009): Kapitalismi kansan käräjillä. EVA:n kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2009. Helsinki: EVA.
- Hoffrén, Jukka & Lemmetyinen, Inka & Pitkä, Leeni (2010): Esiselvitys hyvinvointi-indikaattoreista. Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet. Helsinki, Sitra.
- Hämäläinen, Timo (2013): Kohti kestäväää hyvinvointia. Uuden sosioekonomisen yhteiskuntamallin rakennuspuita. Helsinki, Sitra.
- Islam, Sardar M. N. & Clarke, Matthew (2002): The Relationship between Economic Development and Social Welfare: A New Adjusted GDP Measure of Welfare. *Social Indicators Research* vol. 57, 201–228.
- Kajanoja, Jouko (2005): Mitä on hyvinvointi? 2.2.2011 internetosoitteessa: http://www.stat.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_3_2005_hyvinvointi.html
- Kauppinen, Timo M. & Saikku, Peppi & Kokko, Riitta-Liisa (2010): Työtömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.): Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki, 234–249.
- Kunnari, Marika & Keränen, Anne & Suikkanen, Asko (2013): 25–50-vuotiaiden kokemuksellinen hyvinvointi. Teoksessa Kokko, Riitta-Liisa & Nenonen, Tellervo & Koskinen, Seppo (toim.): Työllisyys, terveys ja hyvinvointi - Paltamon työllistämismallin vaikutusten arviointitutkimus 2009–2013. Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy. Tampere, 86–102.

- Lapin hyvinvointibarometri 2013 (2014): Viinämäki, Leena (toim.) Käsikirjoitus.
- Layard, Richard (2005): Happiness. Lessons from a New Science. Allen Lane. London.
- Moisio, Pasi (2010): Tuloerojen, köyhyden ja toimeentulo-ongelmien kehitys. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki, 180–196.
- Nurmi, Jari-Erik & Salmela-Aro, Katariina & Koivisto, Petri (2002): Goal Importance and Related Achievement Beliefs and Emotions during the Transition from Vocational School to Work. Antecedents and Consequences. *Journal of Vocational Behavior* 2002, vol 60, No. 2, 241–261.
- Pääkkönen, Hannu (2010): Perheiden aika ja ajankäyttö. Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä. Tilastokeskus Tutkimuksia 254. Helsinki: Multiprint Oy.
- Raijas, Anu (2008): Arjen hyvinvointi ja mahdollisuudet sen mittaamiseen. Työselosteita ja esitelmää 110. Kuluttajatutkimuskeskus.
- Roos, J.P. (1973): Welfare Theory and Social Policy. A Study in Policy Science. Societas Scientiarum Fennica. Commentationes Scientiarum Socialium 4 1973. Helsinki.
- Saari, Juho (2009): Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Saracena, Chiara & Beck, Wolfgang (2004): Quality of Life in Europe. First Results of a New Pan-European Survey 2004. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Londén, Pia (2007): Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki.
- Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Särkelä, Riitta & Londén, Pia (2009): Kansalaisbarometri 2009. Suomalaisten arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Paras-uudistuksesta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2013): Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2012. 14.10.2013 internetosoitteessa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>
- Tilastokeskus (2013): Yleisesti verovelvollisten tulonsaajien luku, tulot ja verot kunnittain 2011. 9.10.2013 internet-osoitteessa: http://193.166.171.75/Dialog/varval.asp?ma=120_tvt_tau_112_fi&ti=8.+Yleisesti+verovelvollisten+tulonsaajien+luku%2C+tulot+ja+verot+kunnittain+2011&path=../Database/StatFin/tul/tvt/2011/&lang=3&multilang=fi

- Torvi, Kai & Kiljunen, Pentti (2005): Onnellisuuden vaikea yhtälö. Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005. Helsinki: Yliopistopaino.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2013): Työttömyystietoja ELY-keskuksittain ja kunnittain keskimäärin vuonna 2012. 10.10.2013 internetosoitteessa: <http://www.tem.fi/files/35524/elykun2012.pdf>
- Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (2010a): Johdanto. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.): Suomalaisen hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki, 10–18.
- Vaarama, Marja & Siljander, Eero & Luoma, Minna-Liisa & Meriläinen, Satu (2010b): Suomalaisen kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.): Suomalaisen hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki, 126–148.
- Veenhoven, Ruut (2000): Four Qualities of Life: Ordering Concepts and Measures of the Good Life. *Journal of Happiness Studies* 2000, vol. 1, 1–39.
- Veenhoven, Ruut (2002): Why Social Policy Needs Subjective Indicators. *Journal of Social Indicators Research* 2002, vol. 58, 33 - 45.
- Vogel, Joachim & Wolf, Michael (2004): Index för internationella välfärdsjämförelser: Sverige I täten. *Välfärd* 2004, 1, 7–14.
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Aineistot. 4.4.2013 internetosoitteessa: <http://www.fsd.uta.fi/fi/aineistot/index.html>

VASTAUSOHJEET

Kysymyksiin vastataan

1. **ympyröimällä** sen vaihtoehdon **numero**, joka mielestänne parhaiten vastaa käsitystänne kyseessä olevasta asiasta, esimerkiksi:

Siviilisäätyenne

- 1 Avo-/avioliitossa, rekisteröidyssä parisuhteessa
- 2 Naimaton
- 3 Asumuserossa tai eronnut
- 4 Leski

ja/tai

2. vastaamalla kysyttyn asiaan kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan, esimerkiksi:

Syntymävuotenne 1953

Kysymyksiin vastataan **ympyröimällä yksi** vaihtoehto **TAI** kysymyksen yhteydessä **erikseen ohjeistettuna useampi** vaihtoehto.

Huomatkaa, että mielipiteitänne ja kokemuksianne kartoittavissa **kysymyskokonaisuuksissa** (kysymykset numero 2, 4, 6, 8, 11, 15, 17, 21, 24, 28, 30 ja 34) tulee vastata **JOKAISEEN kohtaan ympyröimällä itsellenne sopivin vaihtoehto**, esimerkiksi:

Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin **TYÖNNE OMINAISUUksiIN?**

NYKYINEN TYÖ	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
työajat	1	2	3	4
vakinaisuus	1	2	3	4
palkkaus	1	2	3	4

Jos erehdyksessä merkitsette mielestänne väärän vaihtoehdon, mitätöikää se yliviivaamalla ja ympyröikää uusi vaihtoehto.

Kysymyksiin ei ole "oikeita" tai "väriä" vastauksia joitakin taustatietoja lukuun ottamatta, sillä tarkastelun kohteena ovat Teidän omat näkemyksenne ja kokemuksenne.

TYÖ JA TOIMEENTULO

1. Mikä on nykyinen työtilanteenne?

- 1 työssä (mukaan lukien yrittäjät), ammattinimikkeenne? _____
- 2 työtön (mukaan lukien työvoimapolitiiset toimenpiteet)
- 3 lomautettu
- 4 äitiys- tai vanhempainvapaalla tai hoitovapaalla
- 5 päätoiminen opiskelija, mitä opiskelette? _____
- 6 ei-päätoiminen opiskelija (esim. työn ohessa)
- 7 pitkäaikaisella (yli 6 kk) sairauslomalla
- 8 eläkkeellä
- 9 osa-aika-eläkkeellä
- 10 muu työtilanne, mikä? _____

2. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin TYÖNNE OMINAISUUKSIIN?

Huom! Jos ETTE OLE tällä hetkellä työelämässä, siirtykää kysymykseen numero 4.

NYKYINEN TYÖ	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. työajat	1	2	3	5
2. vakinaisuus	1	2	3	5
3. palkkaus	1	2	3	5
4. mielenkiintoisuus	1	2	3	5
5. työn määrän kuormittavuus	1	2	3	5
6. työn sisältöön kohdistuva vaikuttamismahdollisuus	1	2	3	5
7. vastuunkantamisen mahdollisuus	1	2	3	5
8. työstä saatava arvostus	1	2	3	5
9. suhde työkavereihin	1	2	3	5
10. suhde esimiehiin	1	2	3	5

3. Miten työnne kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

4. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin OPINTOJENNE OMINAISUUKSIIN?

Huom! Jos ETTE OPISKELE tällä hetkellä, siirtykää kysymykseen numero 6.

NYKYISET OPINNOT	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. opintojen mielenkiintoisuus	1	2	3	5
2. opiskelutyön kuormittavuus	1	2	3	5
3. suhde opiskelukavereihin	1	2	3	5
4. suhde opettajiin	1	2	3	5
5. opintojen aikainen taloudellinen tilanne	1	2	3	5
6. opintoihin liittyvälle alalle työllistymisen mahdollisuus	1	2	3	5

5. Miten opintonne kokonaisuutena ottaen vaikuttavat omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistävät hyvinvointiani
- 2 Eivät vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentävät hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

6. Onko Teillä mielestänne **RIITTÄVÄSTI RAHAA** seuraaviin asioihin?

RAHAN RIITTÄMINEN	Minulla on riittävästi rahaa	Minulla on jokseenkin riittävästi rahaa	Minulla on liian vähän rahaa	Asia ei kosketa minua	En osaa sanoa
1. ruokaan	1	2	3	4	5
2. asumiseen	1	2	3	4	5
3. vaatteisiin	1	2	3	4	5
4. laskuihin	1	2	3	4	5
5. omiin harrastuksiin	1	2	3	4	5
6. lasten harrastuksiin	1	2	3	4	5
7. opiskeluun	1	2	3	4	5
8. liikkumiseen (myös ajoneuvokulut)	1	2	3	4	5
9. rentoutumiseen	1	2	3	4	5
10. muiden auttamiseen	1	2	3	4	5

7. Miten taloudellinen tilanteenne kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

VAPAA-AIKA JA SOSIAALISET SUHTEET

8. Onko Teillä mielestänne **RIITTÄVÄSTI AIKAA** seuraaviin vapaa-ajan toimintoihin?

AJAN RIITTÄMINEN	Minulla on riittävästi aikaa	Minulla on jokseenkin riittävästi aikaa	Minulla on liian vähän aikaa	Asia ei kosketa minua	En osaa sanoa
1. kotitöihin	1	2	3	4	5
2. rentoutumiseen	1	2	3	4	5
3. kanssakäymiseen omien perheenjäsenten kanssa	1	2	3	4	5
4. kanssakäymiseen ystävien kanssa	1	2	3	4	5
5. tv:n/internetin käyttöön	1	2	3	4	5
6. harrastuksiin (kotieläimet, käsityöt, lukeminen jne.)	1	2	3	4	5
7. liikuntaan	1	2	3	4	5
8. luonnossa liikkumiseen	1	2	3	4	5
9. opiskeluun	1	2	3	4	5
10. kulttuuritoimintaan	1	2	3	4	5
11. yleishyödylliseen ja/tai yhteiskunnalliseen toimintaan (esim. seura- ja/tai järjestötoiminta)	1	2	3	4	5

9. Miten vapaa-ajan käyttönne kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

10. Tunneteko itsenne YKSINÄISEKSI nykyään?

- 1 Kyllä, usein
- 2 Kyllä, joskus
- 3 En koskaan
- 4 En osaa sanoa

11. Kuinka tyytyväinen olette NYKYISIIN IHMISSUHTEISIINNE?

NYKYISET IHMISSUHTEET	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	Asia ei kosketa minua	En osaa sanoa
1. parisuhde	1	2	3	4	5
2. suhde lapsiin	1	2	3	4	5
3. suhde lähisukulaisiin	1	2	3	4	5
4. suhde ystäviin	1	2	3	4	5
5. suhde naapureihin	1	2	3	4	5
6. suhde asuinkuntani asukkaisiin	1	2	3	4	5

12. Miten ihmissuhteenne kokonaisuutena ottaen vaikuttavat omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistävät hyvinvointiani
- 2 Eivät vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentävät hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

TERVEYS JA HENKINEN VOINTI

13. Onko Teillä jokin sairaus, vaiva tai vamma, joka vaikuttaa jokapäiväiseen elämäänne?

- 1 Ei ole (siirtykää kysymykseen numero 15)
- 2 Kyllä on, mikä? _____

14. Kuinka paljon edellä ilmoittamanne sairaus, vaiva tai vamma haittaa jokapäiväistä elämäänne?

- 1 Ei haittaa lainkaan.
- 2 Haittaa jonkin verran.
- 3 Haittaa paljon, mutta en ole hakenut siihen apua.
- 4 Haittaa paljon ja olen hakenut siihen apua.

15. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin HENKILÖKOHTAISIIIN OMINAISUUKSIINNE?

HENKILÖKOHTAISET OMINAISUUDET	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. fyysinen terveys	1	2	3	5
2. toimintakykyisyys	1	2	3	5
3. onnellisuus	1	2	3	5
4. energisyys (jaksaminen)	1	2	3	5
5. avoimuus muita ihmisiä kohtaan	1	2	3	5
6. avoimuus uusia asioita kohtaan	1	2	3	5
7. myönteisyys elämään	1	2	3	5
8. tyytyväisyys omaan itseän	1	2	3	5

16. Miten henkilökohtaiset ominaisuutenne kokonaisuutena ottaen vaikuttavat omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistävät hyvinvointiani
- 2 Eivät vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentävät hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

17. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin ELINTAPOIHINNE?

NYKYISET ELINTAVAT	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	Asia ei kosketa minua	En osaa sanoa
1. alkoholin käyttö	1	2	3	4	5
2. tupakkatuotteiden käyttö	1	2	3	4	5
3. huumausaineiden käyttö	1	2	3	4	5
4. lääkkeiden käyttö	1	2	3	4	5
5. ravitsemistottumukset	1	2	3	4	5
6. painonhallinta	1	2	3	4	5
7. nukkumistottumukset	1	2	3	4	5
8. liikuntatottumukset	1	2	3	4	5

18. Miten elintapanne kokonaisuutena ottaen vaikuttavat omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistävät hyvinvointiani
- 2 Eivät vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentävät hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ

19. Mikä on asumismuotonne?

- 1 Kerrostalo
- 2 Rivitalo
- 3 Paritalo
- 4 Omakotitalo
- 5 Opiskelija-asunto
- 6 Palvelutalo
- 7 Joku muu, mikä? _____

20. Mikä on asuntonne omistussuhde?

- 1 Oma
- 2 Vuokra-asunto
- 3 Asumisoikeusasunto
- 4 Muu omistussuhde, mikä? _____

21. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin ASUNTONNE ominaisuuksiin?

NYKYINEN ASUNTO	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. omistussuhde (vuokra, oma)	1	2	3	5
2. asumismuoto (kerros-, rivi-, omakotitalo)	1	2	3	5
3. koko	1	2	3	5
4. varustetaso	1	2	3	5
5. kunto	1	2	3	5
6. asumiskustannukset	1	2	3	5
7. sijainti	1	2	3	5
8. turvallisuus	1	2	3	5

22. Miten asuntonne kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

23. Mikä on asuinkuntanne? _____**24. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin ASUINKUNTANNE ominaisuuksiin?**

NYKYINEN ASUINKUNTA	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. viihtyisyys	1	2	3	5
2. turvallisuus	1	2	3	5
3. yhteisöllisyys	1	2	3	5
4. päättäjien asiantuntemus	1	2	3	5
5. kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet kunnalliseen päätöksentekoon	1	2	3	5
6. perusasteen koulunkäyntimahdollisuudet	1	2	3	5
7. opiskelumahdollisuudet perusasteen jälkeen	1	2	3	5
8. työssäkäyntimahdollisuudet	1	2	3	5
9. liikuntamahdollisuudet	1	2	3	5
10. muut harrastusmahdollisuudet	1	2	3	5
11. sosiaali- ja terveyspalvelujen taso	1	2	3	5
12. kauppapalvelujen taso	1	2	3	5

25. Miten asuinkuntanne kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

26. Ympyröikää seuraavista kaikki ne KUNNALLISET PALVELUT, joita olette käyttänyt viimeisen VUODEN aikana

- 1 Lasten päivähoito
- 2 Lastensuojelu
- 3 Nuorisotyö
- 4 Kotipalvelu/Kotihoito
- 5 Muut vanhuspalvelut
- 6 Vammaispalvelu
- 7 Päihdehuolto
- 8 Toimeentulotuki
- 9 Oikeusapu
- 10 Teatteripalvelut
- 11 Kirjastopalvelut
- 12 Kulttuuritapahtumat
- 13 Liikuntapalvelut
- 14 Julkinen liikenne
- 15 Terveyskeskus
- 16 Kunnalliset hammashuoltopalvelut
- 17 Äitiysneuvola
- 18 Lastenneuvola
- 19 Opiskelijaterveydenhuolto
- 20 Terveyskeskussairaala
- 21 Joku muu, mikä? _____

27. Ympyröikää seuraavista kaikki MUUT PALVELUT, joita olette käyttänyt viimeisen VUODEN aikana

- 1 Yksityiset terveyspalvelut
- 2 Yksityiset sosiaalipalvelut
- 3 Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut
- 4 Kelan palvelut

28. Kuinka tyytyväinen olette asuinkuntanne PALVELUJEN SAATAVUUTEEN?

PALVELUJEN SAATAVUUS	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	Asia ei kosketa minua	En osaa sanoa
1. kauppapalvelut	1	2	3	4	5
2. pankkipalvelut	1	2	3	4	5
3. postipalvelut	1	2	3	4	5
4. julkinen liikenne	1	2	3	4	5
5. kunnalliset palvelut:					
a. lasten päivähoito	1	2	3	4	5
b. lastensuojelutyö	1	2	3	4	5
c. nuorisotyö	1	2	3	4	5
d. kotipalvelu/kotihoito	1	2	3	4	5
e. muut vanhustalot	1	2	3	4	5
f. vammaispalvelu	1	2	3	4	5
g. päihdehoito	1	2	3	4	5
h. toimeentulotuki	1	2	3	4	5
i. oikeusapu	1	2	3	4	5
j. teatteri	1	2	3	4	5
k. kirjasto	1	2	3	4	5
l. kulttuuritapahtumat	1	2	3	4	5
m. terveyskeskus	1	2	3	4	5
n. hammashoito	1	2	3	4	5
o. äitiysneuvola	1	2	3	4	5
p. lastenneuvola	1	2	3	4	5
q. opiskelijaterveydenhuolto	1	2	3	4	5
r. terveyskeskussairaala	1	2	3	4	5
6. yksityiset terveyspalvelut	1	2	3	4	5
7. yksityiset sosiaalipalvelut	1	2	3	4	5
8. työ- ja elinkeinotoimiston palvelut	1	2	3	4	5
9. Kelan palvelut	1	2	3	4	5

29. Miten asuinkuntanne palvelujen saatavuus kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

30. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN ominaisuuksiin?

SUOMALAINEN YHTEISKUNTA	Tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Tyytymätön	En osaa sanoa
1. ihmisten välisen tasa-arvoisuuden toteutuminen	1	2	3	5
2. ihmisten välisen suvaitsevaisuuden toteutuminen	1	2	3	5
3. mahdollisuus auttaa toisia ihmisiä	1	2	3	5
4. mahdollisuus tulla autetuksi	1	2	3	5
5. mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin	1	2	3	5
6. yleinen turvallisuus	1	2	3	5

31. Miten suomalainen yhteiskunta kokonaisuutena ottaen vaikuttaa omaan hyvinvointiinne?

- 1 Edistää hyvinvointiani
- 2 Ei vaikuta mitenkään hyvinvointiini
- 3 Heikentää hyvinvointiani
- 4 En osaa sanoa

HUOLTA JA MIELIHYVÄÄ AIHEUTTAVAT ASIAT

32. Mikä asia/mitkä asiat tuottavat eniten HUOLTA elämässänne nykyään? Miksi?

33. Mikä asia/mitkä asiat tuottavat eniten MIELIHYVÄÄ elämässänne nykyään? Miksi?

HYVINVOINNIN TULEVAISUUS

34. Millaiseksi arvioitte tyytyväisyytenne 5 VUODEN KULUTTUA?

TYTYVÄISYYS TULEVAISUUDESSA	Olen nykyistä tyytyväisempi	Olen yhtä tyytyväinen kuin nyt	Olen nykyistä tyytymättömämpi	En osaa sanoa
1. tyytyväisyys työhön	1	2	3	5
2. tyytyväisyys opiskeluun	1	2	3	5
3. tyytyväisyys taloudelliseen toimeentuloon	1	2	3	5
4. tyytyväisyys vapaa-ajan käyttöön	1	2	3	5
5. tyytyväisyys ihmissuhteisiin	1	2	3	5
6. tyytyväisyys henkiseen hyvinvointiin	1	2	3	5
7. tyytyväisyys fyysiseen terveyteen	1	2	3	5
8. tyytyväisyys asuntoon	1	2	3	5
9. tyytyväisyys asuinkuntaan	1	2	3	5
10. tyytyväisyys asuinkunnan hyvinvointipalvelujen saatavuuteen	1	2	3	5
11. tyytyväisyys suomalaiseen yhteiskuntaan	1	2	3	5

35. Millaisena näette oman hyvinvointinne kokonaisuutena ottaen 5 vuoden kuluttua?

- 1 Hyvinvointini on nykyistä parempi.
- 2 Hyvinvointini on ennallaan.
- 3 Hyvinvointini on nykyistä huonompi.
- 4 En osaa sanoa

36. Jos haluatte perustella edellisiä vastaustauksianne koskien hyvinvointinne tulevaisuutta, olkaa hyvä ja kirjoittakaa tähän:

TAUSTATIEDOT

37. Sukupuolenne

- 1 Nainen
- 2 Mies

38. Syntymävuotenne _____

39. Siviilisäätynne

- 1 Avo-/avioliitossa/rekisteröidyssä parisuhteessa
- 2 Naimaton
- 3 Asumuserossa tai eronnut
- 4 Leski

40. Äidinkielenne

- 1 suomi
- 2 koltansaame
- 3 inarinsaame
- 4 pohjoissaame
- 5 ruotsi
- 6 norja
- 7 venäjä
- 8 englanti
- 9 muu, mikä kieli? _____

41. Korkein ammatillinen koulutuksenne

- 1 Ei ammatillista koulutusta
- 2 Ammatillinen kurssi
- 3 Kansanopistotutkinto
- 4 Ammattikoulututkinto (myös oppisopimuskoulutus, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot)
- 5 Opistoasteen tutkinto
- 6 Ammattikorkeakoulututkinto
- 7 Yliopistotutkinto

42. Kotitaloutenne yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä ovat keskimäärin

- 1 Alle 500 euroa
- 2 500-999 euroa
- 3 1000-1499 euroa
- 4 1500-1999 euroa
- 5 2000-2499 euroa
- 6 2500-2999 euroa
- 7 3000-4999 euroa
- 8 5000-7499 euroa
- 9 7500-10000 euroa
- 10 Yli 10 000 euroa

43. Asumistapanne

- 1 yksin
- 2 ystävien kanssa
- 3 yksinhuoltajana
- 4 avo-/avioliitossa, EI lapsia
- 5 avo-/avioliitossa JA lapsia
- 6 yhdessä vanhempien kanssa

44. Kotitaloudessanne asuvien lasten lukumäärä (Merkitkää numerolla, tarvittaessa kaikkiin kohtiin.)

- 1 0-6 –vuotiaat _____
- 2 7-17 -vuotiaat _____
- 3 Kotona asuvat 18 –vuotiaat tai vanhemmat lapset _____

LOPUKSI

Keräämme myöhemmin aihepiiristä lisää tietoa haastattelemalla. Olisitteko kiinnostunut osallistumaan haastatteluihin?

Kyllä, nimi ja yhteystiedot:

SUURI KIITOS VASTAUKSISTANNE!

LIITE 2. Kuntapäätäjäkysely.

Lapin yliopisto, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu ovat käynnistäneet syyskuussa 2011 Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeen. Hanke on Lapin korkeakoulukonsernin innovaatio-ohjelman Hyvinvoinnin Lapin yksi kuudesta kärkihankkeesta. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Hanke kestää vuoden 2013 loppuun asti.

Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeessa tuotetaan käyttäjälähtöistä, vuorovaikutteista ja monitasoista hyvinvointitietoa. Tieto tuotetaan helposti ja nopeasti saatavissa olevaksi ja päivitettäväksi hyvinvointitiedoksi kuntien strategiapäätäjille, operatiivisille päättäjille, organisaatioille, yhteisöille, oppilaitoksille sekä yksittäisille kuntalaisille. Hankkeen erityisinä kehittämisen kohteina ovat kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa kuvaavat tiedonhankinnan muodot: ihmisten kokemuksellisen tiedon kerääminen uudella tavalla sekä tähän yhteyteen soveltuvat sähköiset tiedon keruu- ja käyttömenetelmät. Edelleen hankkeessa tuotetaan tiedon hyödyntämisen ja jakamisen toimintamalli, joka jalkautetaan hankkeen aikana pilottikuntien myötä Lapin eri kuntiin. Hankkeen toimintamallin kehittämisspilottina toimii Rovaniemen kaupunki.

Jotta edellä viitattu tiedon käyttäjälähtöisyys mahdollistuisi, tarvitsisimme nyt Teidän näkemyksiänne liittyen hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävään työhönne. Olemme lähettäneet tämän kyselyn **sähköpostitse kuntanne luottamushenkilöille sekä kuntalaisten hyvinvointia koskeviin päätöksiin osallistuville viranhaltijoille**. Toivomme Teidän vastaavan seuraaviin kysymyksiin sähköpostitse mennessä. Jos haluatte vastata kysymyksiin puhelimitse, olkaa hyvä ja ilmoittakaa asiasta sähköpostitse osoitteeseen sirpa.kaukiainen@ramk.fi, niin voimme sopia Teille sopivan soittajan.

Suuri kiitos vastauksistanne jo tässä vaiheessa!

1. Mitkä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen kohdistuvat tavoitteet koette tehtävälueenne/lautakuntanne keskeisimmiksi?

2. Mikä on edellä mainitsemiinne tavoitteisiin liittyvä tilanne tällä hetkellä; mikä toimii/ei toimi?

3. Mitä hyvinvointitietoa koskevia tietolähteitä käytätte nykyisellään työnne tukena (tilastot, kyselyt ym.)?

4. Onko Teillä mielestänne riittävästi AIKAA erilaisten hyvinvointitietoa koskevien tietolähteiden käyttämiseen työssänne?

1 kyllä

2 ei

5. Onko Teillä mielestänne riittävästi OSAAMISTA erilaisten hyvinvointitietoa koskevien tietolähteiden käyttämiseen työssänne?

1 kyllä

2 ei

6. Onko kuntalaisten hyvinvointia koskevaa tietoa mielestänne riittävästi saatavilla?

1 kyllä

2 ei

7. Mitä hyvinvointikokemuksiin liittyvää tietoa kuntalaisilta tulisi selvittää, jotta tehtävälueenne/lautakuntanne tavoitteisiin pääseminen helpottuisi/mahdollistuisi?

8. Miten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä työnjako on sovittu tehtävälueellanne/lautakunnassanne?

9. Toimiiko hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä työnjako?

1 kyllä

2 ei

10. Jos työnjako ei toimi, miten sitä tulisi kehittää niin, että se auttaisi Teitä onnistumaan paremmin työssänne?

TAUSTATIEDOT

11. sukupuoli

1 nainen

2 mies

12. ikä _____

13. työskentelykunta _____

14. tehtäväalue/lautakunta _____

15. asema tehtäväalueella/lautakunnassa _____